

Moocaani iiji

Muinane New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

SAN MATEO.....	4
SAN MARCOS.....	37
SAN LUCAS.....	57
SAN JUAN	90
HECHOS	114
ROMANOS.....	142
1 CORINTIOS	155
2 CORINTIOS	168
GALATAS	177
EFESIOS	182
FILIPENSES.....	187
COLOSENSES	191
1 TESALONICENSES	195
2 TESALONICENSES	198
1 TIMOTEO.....	200
2 TIMOTEO.....	204
TITO	207
FILEMON	209
HEBREOS.....	210
SANTIAGO	220
1 SAN PEDRO AAME.....	224
2 SAN PEDRO AAME.....	228
1 SAN JUAN AAME	231
2 SAN JUAN AAME	235
3 SAN JUAN AAME.....	236
SAN JUDAS AAME	237
APOCALIPSIS	239

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa. (Lc 3.23-38)

1 Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.

² Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi.

³ Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco. ⁴ Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco. ⁵ Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco. ⁶ Jaabo Isai seemevauhi aivojiiibo Davidco. Jaabo aivojiiibo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.

⁷ Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco. ⁸ Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco. ⁹ Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco. ¹⁰ Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco. ¹¹ Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jiinijevi asatyuudihivi.

¹² Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco. ¹³ Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eli-aquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco. ¹⁴ Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco. ¹⁵ Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco. ¹⁶ Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.

¹⁷ Jaamaño Abraham iicaunoti David ifiivunovi icamo fahuseeci siino igueenemeheje idiimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevato, bu israelmico babiloniami iguiinoniumoro aamocasiunovi. Jaamo nani-

vaminaaco iicanicibadi. Babilonia jiinijevi satyuumo. Jaanoti bu siino tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuono. (Lc 2.1-7)

¹⁸ Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuui. Jaarugo diibomahi iicautinaacaro seemene ijeebifaño icacuui Moocaani Gaija mitya noojiri.

¹⁹ Jaanaa Jose aiji ijeebii imino iicahicaumaño imugutuibo miyaminaaco diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli Iliivi diigoti gaajaciratino idugaavequi omoonijiruno, ²⁰ esamaajeri icahicaubovi fucu ti-gafañodi Moocaani toomominaafi diibovi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototiiboro Mariaco diitaabati gaayici oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene. ²¹ Jaasee ifiivoseeque Jesuti momoni. Jilli diibo momo icaji diibo cuumiminaaco iimititi atajasujiibo iicamaño, nooboro.

²² Jilli icauno johono Moocaani ihiimaaminaafi Isaia onoobofoenedi unuuno imiyacafetequi:

²³ Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel onoono: Moocaani mihaivi gasecui, eneejiruno.

²⁴ Jaabo Jose aicuudi, Moocaani toomominaafi diiboco unuubadi mooniubo Mariaco mogaiti gaayiciubo. ²⁵ Jaarugoma icautiibo iseemeneque iiciugoro Jesuti omomoniutinohachuta.

Jiinijeo Maaimomi Jesuco Emecivauno.

2 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivi Judea jiinijevi. Jaasumi Herode onoobo toojiinije aivojiiibou. † Jaanaa Jerusale cuumivi gaseumo oriente aamijiti asaumo maaimomi gaseuhi. ² Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomi aivojiiibo ifiivoobo? Miñro miñhai orienteti imeecirigaico maatyimemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

³ Diito jilli unuunoco ihaivojiiibo Herode uguubuuboro niiji niiji minifutuui, bu paryi Jerusale cuumi miyaminaa icano. ⁴ Jaaboro ihaivojiiibo paryicino sacerdotemi aivojitoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajiba-co miyaminaaco iijibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovi fiivejiibo Cristo? nooboro.

⁵ Jaanegui nuumo: Belen de Judeavi fiivejiibo tolli nooboro Moocaani iimaaminaafi caatiniuhi:

† Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

⁶ Ijoho Belen Juda jiinjje cuumi, aivo obocigotirucuumi, bu toojiinjjeo aivojitoguiinovi diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocigusuhi. Miïro difaŋoti aivojïbo fiiveji taacuumimînaa israelmînaaco eteemejiibo, noono, noomoro.

⁷ Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomîco toovono ucuuhuvauboro imino dilluui diitoco imeecirigaico cofucu aatyimeunoco. ⁸ Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahî mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatymedi uco mijïbogo uujoho bu tolliro imetequi, nooboro.

⁹ Jilli nooboro diitoco maaimomîco ihaivojïbo ijïbuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecirigaico aamijiti aatyimeubo diito imega feehicauhi. Jaanofeenevi jari imeecirigai samañoviro minifutuui toosee iicaunohallivi. ¹⁰ Jaagai imeecirigaico imaaimomî aatyimeumoro sihidî imo imo minifutuumo. ¹¹ Jaadî toojafaño ajaaveveumo tooseeque atyimeuhi, bu seeji Mariaco icano. Jaamoro tooseguiino ememuiivuumoro tooseeque imuumo. Jaadî isatyotaaco afaayumoro tooseeque aciumo oro, insienso, mirra icanoco. ¹² Jaadî tigafañodî diitoco: Herode iicahîgodî muhumidino, noonoro afaguunegui, siijiro uumiumo ijiinjjeaago.

Jesuma Caanimisi Egipto Jiinjjeaago Agauno.

¹³ Jaamo diito maaimomî ufuunobuunati tigafaño Moocaani toomomînaafi Josevi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro seemeneque seejima diicïbo Egipto jiinjjevi digaa. Jaaboro tahî diica jari ico onoono-hachuta Herode amiisi seemeneque guinejiibo igaicauqui, nooboro.

¹⁴ Jaanegui Jose agaŋiivuuboro tooseema seejico ïcuboro fucufeeneviro fuuhi Egipto jiinjjevi. ¹⁵ Tahî icaumo Herode iguijeveutinohachuta. Jilli icauno Moocaani ihiimaamînaafifeenedî unuuno imiyacafetequi:

Egipto jiinjjetî Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicisuhi.

¹⁶ Jaanaaca Herode maaimomî diibo iijico agaŋiïunoco agaajaciuboro sihidî sifiiratuubo. Jaaboro seemeque paryicino gaisiraicisuubo mificabaciti guinovî iicaumoco paryî Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryî ihallidî iicaucuumije miyamînaa seemeque icano, maaimomî diiboco unuusumi paryî ifiivusehejeque. ¹⁷ Jilli miyaavuuno, Moocaani iimaamînaafi Jeremia acaatinîuno:

¹⁸ Guubuvusuno ico Rama onohigovi ataacasino sihidî ijïjovoono; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotîhi diigoco ajacusunoco ochoomocinîcuneguiha, nooboro.

¹⁹ Jaanobuunati Herode iguijeveunobuunati siino Moocaani toomomînaafi Josevi siino jafeveuhi ti-gafañodî Egipto jiinjjevi. Jaabo diiboco nuuhi: ²⁰ Goova gañiivoobo seemeneque seejima diicïbo dojicuviro

duhuumi Israel jiinjjevi guivevecuumo seemeneque agaicaaguehicaumo, nooboro.

²¹ Jaanegui Jose agaŋiivuuboro tooseeque seejima satyuuhi Israel jiinjjeaago. ²² Jaarunaa Arquelao onoo caanibuuna Judeavî aivojïbotî iicaunoco Jose agaajauboro tahî ufuunoco iguiubo. Jaaboco ti-gafañodî ijïbuguunoma iicaubo Galilea jiinjjeaagoviro fuubo. ²³ Jahigo ïfutuudî Nazare cuumivi icatuubo. Jilli icauno Moocaani iimaamînaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocinîji, unuuno.

Jua Nitimînaafi Sicaihigovi Jïbeguehi.

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 Tusumi Jua Nitimînaafi saauhi Judeati iicano sicaihigovi jïbogooboro jilli neehicauhi: ² Amïhai imitico mejevesucu, jino Moocaani aivojî iicajino fiitvucuhi, nooboro.

³ Jaabo jaani Jua, johono diibotî Moocaani iimaamînaafi Isaia jilli nooboro acaatinîubo:

Saatoho ico guubuvusuhi sicaihigotî ocoovadiicinîno: Moocaani jïhaico mihimibachu; sano ticovoro jïhaico meheetavo, onoono.

⁴ Jaabo Jua gaachehuu camellomî ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacamî, bajio iimî icanoro.

⁵ Jaaboco uguubunicivamo saahicauhi Jerusale cuumiti. Paryî Judeao jiinjjemînaa, bu Jorda tehi fiitino iicano jiinjjemînaa icamo diiboco uguubunicivamo.

⁶ Jaamo iimitico ijïbogonobuunati Jua diitoco Jorda onohifaño nitihicauhi.

⁷ Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomîoto, saduceomîoto icamo diibojaa initiquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: jjiinimomîbadî mihicano miyamînaa! ¿Mïjoho amïhaico ijïbogonotî mataajaji ñihicuno Moocaani omoonijino ifiitvonotî? ⁸ Jaanegui imino mihica miyaano amïhai eedeehifiico mejevesuno foovono ihifuvusuqui.

⁹ Jaamoro mïhai Abraham iyaachimîhai, noomoro mihîmaadino. Mïro jino amïhaico neehi: Jiba guisiba icarubati Abraham iyaachimîhaitî Moocaani fiivusujirahi. ¹⁰ Mïro jigaaje imibaicinicuui imohonoco iquitiqui. Jaabadî paryî imohono iiminoco onovatîhehejeque miquitimoro cïjigaifaño mijigasutahi. ¹¹ Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amïhai imitico mejevesucuno jïbogobadî iicano. Jaanotî naha taabuunati asaabo amïhaico nitîji Moocaani Gajari, cïjigairi icano. Diibo tajanaanîcivî mityahi. Jaamaño uujoho aivo ifototîhi diibo tîhaipajeque asatyejirunovi. ¹² Jaabo usefaño ipala icacuui. Jaaneri itrigo iimibachuuboro ibeevaco aicujiiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiiibo. Jaaboro ibeevanoco jigasujiiibo ufucuro ajabaavejitino cïjigaifaño.

Jesuco Initiuno.

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onohijaago Jua iicauhigo diiboco Jua initiqui. ¹⁴ Jaarunaaca Jua iticonî imuguutihî. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha iïjoho nitijirahi millitî bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tolli icano, tolli Moocaani atajjibanoco imino momooniqui, nooboro.

¹⁶ Jaadi Jesuco initiubo iteehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuui. Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimiithubadi jeevaabo diibohallivi initovaunoco. ¹⁷ Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani Taseemene aivo agaijibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji diiboco inisuqui.

² Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano machutiibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuuhi. ³ Jaaneguiiha ihiji Jesujaa asaaboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachijji jiba guisibaco tajjiba maahunoti iminifetequi, nooboro.

⁴ Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miïro Caatinihaame neehi: Idiïnoru maahu sefari miyaminaafi icajitihî, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajibo, noono, nooboro.

⁵ Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihalivi. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi. ⁶ Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachijji juugati baavi casiniivo. Miïro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajjibaji ico iteemequi ihusenehallivi ico gaayicinijimo. Jaabo guisiba sefavi ditihaifano aivovotino iicaqui, noono, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Miïro tolliro noono Caatinihaamefaño: Moocaanico nisudino, noono, nooboro.

⁸ Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai nijequevi. Jaaboro paryi diiboco ifusuubo fanoojiini-jeneque paryi ihaivojinoma. ⁹ Jaaboro diiboco nuubo: Meeçi, paryi jinooco ico uujoho aciji, taaguino ememiiwooboro uco idiimohachijji, nooboro.

¹⁰ Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, miïro Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro dimo. Jaaboro diibocoro deecivo, noono, nooboro.

¹¹ Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuui. Jaadi Moocaani toomominaa asaamoror diiboco jeecivovauhi.

Jesu Ticonihî Ijibogoobo Galileavi.

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jaanaa Jesu guubuuihua Jua civojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jinijevi. ¹³ Jaaruubo Nazare cuumivi icautiiboro ufuubo icatuui Capernau cumumivi, Zabulon, Neftali icamisi jinije onohigo muaijiniri iicaucuumivi. ¹⁴ Tolli icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatiniuno imiyaacafetequi:

¹⁵ Zabulon jinije, Neftali jinije icano muuaijinidi iicano jiihairi, Jordanti aamijjaagovi, Galilea iicahigo ju diomi iicatimo iicahigo. ¹⁶ Civono jinijeguiino iicaumo-

co achiciuno seseene. Jaabadiro bu guijeve civo jinijeguiino iicaumoco sese achicîhi, nooboro.

¹⁷ Jaadi jari Jesu ticoniui miyaminaaco ijibogoobo: Amiihai imitico mejeevesucu jino Moocaani aivoji fitivucuui, nooboro.

Jesu Coovahi Iguenenemejedimo Fiiciminaaco.

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijinidi. Jaabo atyimeuhi miimisiici inahaboma icamisico. Saafi momou Simon onoboro bu samomou Pedro. Jaanoti saafi momou Andre onoboro. Jaamisi fiiciminaatisi iicaumaño isinicuuhuneri muuaifaño fiicihicaumisi.

¹⁹ Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa amisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetavequi, nooboro.

²⁰ Jaasumiro isinicuuhunoco ejeevesuumisiro diibo dojicuti fuumisi.

²¹ Bu jaano janaanici Jesu siino sitisico atyimeuhi: Jacoobo onoboro, bu Jua icano iicamisi Zebedeo achimisico, imeenegafaño caanima iicaumisi isinicuuhunoco amaahuniumisico. ²² Jaamisico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumisiro diiboma fuumisi.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Lc 6.17-19)

²³ Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jinijeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jibogooboro. Moocaani aivoji jibogo iimino jibogoco jibogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.

²⁴ Jaanoco Jesuditi guubucuumo paryicino Siria jinijeri. Jaamoro diibojaa sivaumo paryicino fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvani iicaumoco, bu idiïno isifañimehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi. ²⁵ Jaaboco bucasihicaumo sihidi miyaminaa Galileaoto, bu Decapoli jinije cuuminooto Jerusale cuumoteheje, bu Judea jinijeoteheje, bu Jordan aamijjaagoteheje icamo.

Ifabaihallivi Jesu Ijibuguuno.

(Lc 6.20-23)

5 Jaanaa Jesu sihidi miyaminaa iicaumoco aatyimeuboro caamo ifabai nijequevi ufuuboro casivutuubo. Jaabo cojivi ijibogominaa igavuuhi.

² Jaadi Jesu ticovauhi diitoco ijibogoobo jilli nooboro:

³ Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebino iidaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.

⁴ Imicani icamo iidaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

⁵ Imicani icamo, ijeebino isiicummo. Diito jinijeque Moocaani aaciguujeque gaayiciji.

⁶ Imicani icamo iiminoco omoonijirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.

⁷ Imicani icamo sitaaco iidaasugomo. Diitoco Moocaani idaasugueji.

⁸ Imicani icamo ijeebii imihinivatimo. Diito Moocaanico atyimeji.

⁹ Imicani icamo sajeeb# icaco omoonimo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

¹⁰ Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonino-halliti diitoco ij#heveme. Diitononeji niqueje aivoji.

¹¹ Imicani am#hai tahalliti am#haico miyaminaa aivonoono onoomoro idaasuno omoonimo, am#hai-hallivi sicama#hejeque ij#bocasimo. ¹² Jaasumi sihid# imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefa#o sihid# jeevano ijaadaco magaayiciji. M#iro tolliro am#hai imegavi iicaumo Moocaani iimaaminaaco idaasuno mooniumo.

Jiinije Imuhu Ohoovicino.

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Am#hai jiinije imuhu. Jaano imuhu ijeevetecuuruva, #jinejeri bu mih#muhunjirahi; jinejebaguiha imicujitiruno? Jaanoco buhi magaf#noco miyaminaa quicujirahi.

Jiinije Aachicinita Ohoovicino.

¹⁴ Am#hai jiinije aachiciniminaa. M#iro ifabaih#halliri iicacuumi toovono icatatih. ¹⁵ Bu jaabadiro cuugahuco min#moro siinerihallivi mafabaacutatih. Jilliro ofoovoma#ovi caamo mificutahi paryi jaahe iicamoco ihachiciniqui. ¹⁶ Jaabad# am#hai momooni am#hai foovo miyaminaa imefeenevi foovono ihifuvusuqui. Jaamoro am#hai imino momooninoco aatyimemere, Moocaani niquejefa#o iicaaboco iimequi.

Jesu Taj#baco Ij#bogono.

¹⁷ Uco mehesicinidino, Moise taj#baco, bu Moocaani iimaaminaa ij#bogoco icano finisuvaabo, noomoro. Jilli toono unuuno imiyacafetequi saahi. ¹⁸ M#iro miyanotiro am#haico neehi: Niqueje, jiinije icano iicanohachuta taj#bahaame naavutusuti sanooba ga#cafetejitihi, ufucu iicajino iicanohachuta. ¹⁹ Jaama#o taj#bati sanoogay# ajashurunoco miyaano noot#bo tolli omoon#bo, bu jaaboro sitaaco tolliro imitino imooniqui agaajasuuboco ufucu niquejefa#o tolliro jilli imih#foobot# noocafetejiibo. Jaanoti imityagooboro imino omoon#boro sitaaco tolliro imooniqui ij#bogoobo ufucu niquejefa#o aivo miyaaboti noocafeteji. ²⁰ M#iro jino am#haico neehi: Am#hai caatiniminaa, fariseomi icamo iicabadiro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonitihachij# bu niquejefa#o mefeeljitihi.

Icajsuditi Jesu Ij#bogono.

(Lc 12.57-59)

²¹ Am#hai muguubuhicacuui, am#hai eedeetem#haico jilli unuunoco: Gaicaudino; cajaanihacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro. ²² M#iro jino uujoho am#haico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago isifiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitino onoomoco aivo isefa aivojito castigaji. Jaanoti bu inahaboco: Miyaaboividi,

onoomo infierno cijigai #hichuguiino guinov# minifeteji.

²³ Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitino idiicanoco edeesafotooboro, ²⁴ siino uduumiiboro iticon# dinahabojaagovihi difoo. Jaaboro diibo dimij#votoobo sajeeb# minifototo. Jaadi jari duhuumiibo Moocaanico diimoto.

²⁵ Jaanoti bu cajaatyohacho dihallivi ij#bogomoro ico isisisuqui asatyohachij#i, dinahaboma j#haiviro dimij#vo. Ico dugaacuminaafico acitoti#bo iicaqui. Jaabo diibo sisiminaaco ico acijiruubo. Jaamo ico civojafa#o j#hacujirahi. ²⁶ Miyanotiro ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

Jesu J#beguehi Sifigoma Mihicajirunohallivi.

²⁷ Am#hairyo muguubuhicacuui si#cije unuucuunoco: Sifigoma diicadino. ²⁸ M#iro jino uujoho am#haico neehi: Cajaatyohacho gaigoooco imogomoro emeecimo ijeeb#fa#odi diigoma icacuui.

²⁹ Jaanegui dimiyanaagohaalli# ico imitifa#o aga#suhachij#, tooll#co d#ci#bo tehesino ga#; imijirunaa difiiti sama#ogayiro it# aga#cafotono. Jaanoti imijitiruno faabohoro difi cij#gaifa#o aga#cafotono.

³⁰ Jaanoti bu dihuse dimiyahuse ico imitifa#o aga#suhachij# quit#ci#bo tehesino ga#; imijiruno sama#ogayiro it# aga#cafotono. Jaanoti aivo imijitiruno faabohoro cij#gaifa#o aga#cafotono. †

Jesu J#beguehi Gaigoooco Ejevesufinohallivi.

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Tolliro bu si#cije nuumo: Cajaanihacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihaciqui, noono. ³² Jaarunofa#o uujoho neehi: Cajaanihacho mogaico ajevahalliti icatino ejeevesuhachij# diigoco ajeva imitico icsuubo. Jaama#o sifi ejeevesucuugoco #ci#bo diigofa#odi ajeva imitico ic#hi.

Jesu Moocaani Momofa#odi Monoonicinohallivi Ij#bogono.

³³ Tolliro bu muguubuhicacuui, si#cijeminaaco unuunoco: Moocaani momofa#odi unuucuunoco ba#idino diibo imefeenevi, noono. ³⁴ Jaarunaaca uujoho am#haico neehi: Moocaani momofa#odi mohoovicidino, niquejefa#odi oovicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji icaga iicahigo. ³⁵ Tolliro bu jiinjefa#odi mohoovicidino, toojehallivi Moocaani itihaco ificunicije iicama#o; bu Jerusale cuumifa#odi mohoovicidino, tuucuumi Aivoj#bo Jesu cuumi iicama#o.

³⁶ Tolliro bu oovic#boro: Ta#igai seseeteji, needino. Toll# eneeneri sajebaco diinigaijeque seseetesujirahi, nacu bu civutusujirahi jaanucuhu. ³⁷ Jilli ticovonoro: J#hi, Chahano, monoo. Jaanoti janaan#civi mejeenesu-cuuno, toono ij#ti asaacuuno.

† Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno.

Miino Minaafico Magaijino.

(Lc 6.29-30)

³⁸ Amiihairyo muguubuhicacuui, siicije jilli unuunoco: Saafi aalliiico ifinicaruhachiiji, bu diibo aalliiico finicarujirumo. Tolliro iigaico igaiiisuruva, bu diibo iigaico gaañijirumo. ³⁹ Jaarunofaño uujoho amiihaico neehi: Iimitiiboma miihiiibacasidino. Iivinaaca jilliro saatoho amiihai imeti agabacuhachiiji, saanaagohimeque bu mahaci tolliro bu igabacuqui. ⁴⁰ Tolliro bu cajaanoyahacho ico ahaamimoro dicaamoojaco udumitiicigohachiiji, tolliro bu disacoco daaci. ⁴¹ Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minooi kilometro ticovovi satyequi atajiihachiiji igueeneme kilometro ticovovi satyo. ⁴² Jaanoti bu cajaanoyahacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvuduvedino sita ico: Uco tooneguiiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuui: Digataavominaafico gaiji. Jaaboro diminaafico diihegue, unuunoco. ⁴⁴ Jaarunofaño uujoho amiihaico neehi: Amiihai minaaafico magaiji, Moocaanima miihimaamiihaico aivonoono onoomoro idaaasuno omoonimohallivi. ⁴⁵ Jaachiiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo seemeti mihicaji. Miiro diibo iniihiihaco iinusuhicahi iimitimohallivi, bu iimimohallivi icano, bu tolliro nijabaco galluhicaabo iimihiiijimohallivi, bu iimiti iijiminaahallivi icano. ⁴⁶ Jaanoti bu amiihaico agaijimocoro magaijihachiiji, imilli bu ijaadaco magayicijirahi? Miiro bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro mooninichi. ⁴⁷ Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachiiji, iminoodi imico toono edeetavono? Miiro bu tolliro Moocaanico agaajatimeheje tolliro moonifihi. ⁴⁸ Jaanegui amiihaico neehi: Imimo mihica oono amiihai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadi.

Jesu Jiiibeguehi Imihusene Mihicanohallivi.

6 Amiihai imino momooninoco miyaminaa imega momoonidino; jilli amiihaico imityaguequiguiiharo. Jaanoti tolli momoonihachiiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amiihaico acijitih. ² Jaaneguiiha siinoti ucuujivaachumoco siineri adamususumi faacuumiminaacoro gaajasudino: Oono bañisuminaa sinagogajanofaño, callenefeenevi icano omoonifibadi. Jaamo jilli mooninico miyaminaa ditoti imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotiro amiihaico neehi: Jaamaño miyaminaa ico iimono toonorucu dijaada. ³ Jaanoti naha ijoho idaaasumoco siinoco adaachachiiji, toovono daaci, dimiyahuse omooninoco dinanihuse gaajacitino iicaqui. ⁴ Jilli toovonoro deetavo, jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: imino monoo amiihaico imitino onoomoco, imino momooni amiihaico jiiheguemeque.

Jesu Jiiibeguehi Moocaanima Iimaaco.

(Lc 11.2-4)

⁵ Jaamo bu amiihai Moocaanima miihimaasumi bañisuminaafi iicabadi mihicadino. Diibo imeguefihijulleeciniiiboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejininovi jilli miyaminaa diiboco ihatyimequiguiiharo. Miyanotiro amiihaico neehi: Toono miyaminaafi obocigoneriro jaaducafutucuuno. ⁶ Jaanoti naha ijoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño idicaftooboro kuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima iiro idiicahigo. Jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono omooninoco aatyimeebere ico ijaadaco acijiiibo.

⁷ Jaabo Moocaanima idiimaasumi jilli miihifoneheje sicamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatimo iicanicibadi: Fine jilli: sihidi ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesiciniifimo. ⁸ Jaamobadi mejeevadino. Miiro Moocaani imegaviro amiihai midillutinaacaro gaajacuuhi amiihai mucuujiivaachunoco. ⁹ Jaaneguiiha amiihai jilli noomoro Moocaanima miihimaamiihaico niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. ¹⁰ Jaafa dihaivoji saahi. Jaafa dijeebii onobadi eetavocafetehi jiiijehallivi, oono niquejefaño iicabadi. ¹¹ Miihaico daaci machutaati fafucuvaaciviro. ¹² Jaaboro miihaico mohimitico buusu, oono bu miihai, miihaico imitino omoonimoco toonoco miihimibachubadi. ¹³ Jaaboro miihaico inisunofaño gaañisudino. Miihaico imiti iji useti taajasu. †† Fine.

¹⁴ Miiro amiihaico sita imitino omoonimoma toonoco miihimibachuhachiiji, bu tolliro amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico imibachuji. ¹⁵ Jaanoti amiihai sitaama miihimibachucasitihachiiji, bu amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico imibachujitih.

Jesu Jiiibeguehi Aigahallivi.

¹⁶ Jaabadiro bu amiihai safucuco mahaigasumi amiihai imeque idaaasuno miminiyudino, oono bañisuminaa omooninibadi. Diito tolli moonifihi amachutinoco miyaminaa ihatyimequi. Jaanegui amiihaico neehi: Toono ijaadaco miihiciuuhi miyaminaa obocigoneriro. ¹⁷ Jaanoti ijoho machutiibo adaigasumi diimeque nitibo imino feedamaje, ¹⁸ miyaminaa machutiibo adaigaiñoco gaajacitimo iicaqui, idiiiboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadi samisi diiboma mihicaabo igaaajiqui. Jaabo ico toono jaadaco aciji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Jiiijehallivi sihidi busumijeeneque mittitibaañidino, deeira ifinisufijehallivi, bu tolliro paryi busumijeene unucufijehallivi, bu tolliro nanivaminaa ananinicinehejehallivi icano. ²⁰ Ivi idihigoro niquejefaño sihidi

†† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Miiro paryiicunoro diino aivoji, mitya dihovosi ufucuro ifinijitino icano, onoonoco.

busumijeque mititibaani, deeira ifinisutihigo, fanoova unucutatihigo, bu nanivaminaa ananifitihigo icano.

²¹ Miiro amiihai busumijeene icahigovi, bu amiihai jeebii icajirahi.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Lc 11.34-36)

²² Miiro saafi ihaalli iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii iimitiibo imihusetihi. Jaabo iimitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebii iimibachuhachijii imihusetijiibo. Moocaani iimogobadi icacujiiibo. Jaanoti miino imitico iminobadi mehesicinihachijii, janaanivivi aivo imitino.

Moocaani, Bu Nihibami Icano.

(Lc 16.13)

²⁴ Miihaiñooba miimisiici ihaivojitisima icajitirahi. Miiro saafiico ijihegueebere saafiicoro gaijijiruubo. Jaabadiro bu sano nihibamico, Moocaanico icano magaijijitirahi.

Moocaani Iseemeque Teemefihi.

(Lc 12.22-31)

²⁵ Amiihaico neehi: Niji nisi amiihai jeebinoco moonidino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tolliro mijicinijino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanivivi jaaducafototihii? ²⁶ Eneecau oono joomi caamodi agahafomoco mihifinici, basutirumo, bu abasuno noovaco icitirumo icano. Jaarumoco amiihai Caani niquejefaño iicaabo † diitoco machuco acifihi. Jaamo diito joomi janaanivivi amiihai majaaducafetehi. ²⁷ ¿Nacu amiihaiti cajaanii siino janaanici ticovovi macaamevetejirahi toono fanoovari nisi nisi mihicahicanoti?

²⁸ ¿Jaamo collihi amiihai gaachehuri nisi nisi mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco mihifinici, dudica-maaitiruno gaachehunoco eetavotiruno icano.

²⁹ Jaarunaa amiihaico neehi: Salomon aivo sihidii jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. ³⁰ Jaabo Moocaani, buhicaga toono ñaavahu jaachijii bajifaño icano, civohogo iquiticafotonoro ciiigaifaño jigasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco mijihacubadi moonihi. Jaanegui amiihaico gaachehunoco jicujiiibo, ajashucani amiihai miyaavogo mihicano miyaminaaco. ³¹ Jaanegui nisi nisi mihicadino jilli noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mijicafeteji? noomoro. ³² Miiro jihomonehejequere imiyaavogotimo guinehicahi. Jaanoti naha amiihai, amiihai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuui amiihai paryi tonehejeri mucuujiivaachunoco.

³³ Jaaneguiha Moocaani aivojijaagoviro dijeebii ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadi jari paryi tonehejeque bu gaayiciji. ³⁴ Jaaneguiha civohogo icajinehejeri amiihai jeebii nisi nisi momoonidino.

Toono amiihaiti civohogoro finijitihii. Fafucuvaaciviro iima ajashutino icahicacuuno toono nisi nisi idiicano.

Sifi Imitico Needino.

(Lc 6.37-38, 41-42)

⁷ Sitaaco iimiti meneedino, jaachijii amiihaico bu Moocaani amiihai imiti needino. ² Toono amiihai sitaaco meneehicabadiro bu amiihaico moonijiiibo, bu oono amiihai sitaaco mohooovicihicaneriro amiihaico oovicijiiibo. ³ ¿Jaabo millii bu dinahabo aalliifaño iicano beevagayico daatyimejirahi, dihaalliifaño bu iicatuuci cutuucico atyimetiiiboro? ⁴ Jaabo ijoho dihaalliifaño cutuucima idiicaabo, ¿millii bu dinahaboco neejirahi: Juugavi disaa oono dihaalliifaño iicano beevagayico icociqui, nooboro? ⁵ ¡Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaalliifaño iicatuucico diici. Jaadi jari imino adaatyimeebere dinahabo aalliifaño iicano beevagayico diiciji.

⁶ Iiminoco imiyaavogotimo jicubadi iicamoco mahacidino, amiihaijaagovi emecafotomoro amiihaico dedaahenidimo. Bu amiihai iimogonoco diito iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.

(Lc 11.9-13)

⁷ Midillu amiihaico Moocaani ihaciqui. Miguiino, jaamo mahatyimehi. Tolliro bu guhugati mocoova amiihaidi ifaayiciqui. ⁸ Miiro idilluubo gaayicifihi, bu iguiinoobo atyimefihi; bu guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

⁹ ¿Nacu icamo saatohoba amiihaiti amiihai seemeneque maahuco idillusumi guisibaco mahacijirumo? ¹⁰ ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiiinimocoro mahacijirumo? ¹¹ Miiro amiihai mihimifitirumo iiminocoro amiihai seemeque mahacinoco magajahi. ¡Jaanegui imi amiihai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco aciji midillumoco!

¹² Jaaneguiha amiihai sitaama imino mihica oono amiihaima diito imino iicanoco mihimogobadi; Miiro tolli Moise tajiiba neehi, bu Moocaani iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene Jiihai Aamiji.

(Lc 13.24)

¹³ Ijene jiihai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono gujivefaño asatyono jiihai aamiji guiraahi, jiihai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro sihidii miyaminaa feehicahi. ¹⁴ Jaanoti naha fiivojaa asatyono jiihai aamiji, bu fiivojaa asatyono jiihai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño miiidimoro atyimehicahi.

Imohoco Inoovatatiro Magajatahi.

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Amiihai ifiico magaihuini oono abañififimo uujoho Moocaanijaagodi iimaahi eneehicamoti. Diito amiihaijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro. Jaarumo fañooto jicumi sifiirafiimo. ¹⁶ Jaamoco magajaci

† Moocaani

omooninehejete; m#ro mijjoho baacuco jaanoti icitahi, bu a#aaeque jariimohoti icitahi icano. ¹⁷ M#ro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihi. Jaabadiro bu iimitino imohono iimitinocoro noovafihi. ¹⁸ Iimiho imoho iimitinoco noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noovajitirahi icano. ¹⁹ Jaano paryicino iiminoco onoo-vatino imohonoco mihillumoro cijigaifa#o mijigasutahi. ²⁰ Jaaneguiha diitoco magaaajaci omooninotiro.

Famoovaro Niquejefa#o Feejitahi.

(Lc 13.25-27)

²¹ Famooro oono uco: Aivoj#bo, Aivoj#bo, eneeh-icamo niquejefa#o feejitahi. Idimoro Taacaani niquejefa#o iicaabo iimogonoco omoonhicamo feeji. ²² Tufucu agasedi ajashutimo uco neeji: Aivoj#bo, Aivoj#bo, m#hai dimemeri mihimaahicahi, dimomofa#odi m#hai iimitino ijimico buhi maga#ihicahi, bu dimomofa#odi m#hai guiraano sihidi ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro. ²³ Jaarumoco uujoho neeji: Am#haico uujoho gaajatihi. Uuti buhigovi miminifoto am#hai iimitinoco momoonhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajino Icano.

(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

²⁴ Jaama#o uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadi omoonibo, oono saafi agaajaabo guisibanhallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi. ²⁵ Jaajahallivi aiguuruno, sihidi teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallivi saaurahi icano. Jaarunofa#o tooja acutuutihi, tano cuhufono guisibanhallivi cuhufono tano inicucinuma#o. ²⁶ Jaanoti uco guubucuruubo uujoho onoonoco omoonitibo agaajati#bobadi jiniigaibaahohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi. ²⁷ Toojahallivi aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. jJaano sihidaasu! nooboro.

²⁸ Jesu ij#buguunoco iimivuudi sihidi miyaminaa jabafiitehicauhi, ²⁹ fariseomibadi icatibo, aivoj#bo mitiyama iicaabo iicanicibadi ij#beguehicauneri.

Jesu Foojohoma Icaaboco Buheesuhi.

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 Jaabo Jesu tobai nijequeti iniituuboco sihidi miyaminaa bucasiuhi. ² Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememu#vuuboro diiboco nuuhi: Aivoj#bo idiimogohachij# uco dimibachu taguihuvat#i, nooboro.

³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dud#ciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

Jaasumiro diibo toono ifoojohoti buheetecuhi.

⁴ Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedicahi m#hai#oobaco di#beguedino, jilliro foobo sacerdotique difiico di#fusuto. Jaaboro asigayiti satyoobo Moocanico deecivoto Moise ataj#baubadi, toonoti famooro igaa-jaqi toono diguihuvat#i idihimitucunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivoj#bo Cojiminaafico.

(Lc 7.1-10)

⁵ Jaabo Jesu Capernau cuumifa#o jicafutuubaaca romanomi amocasiminaa aivoj#bo diibojaago asauboro diiboco noovauhi: ⁶ Aivoj#bo, tacoj#minaafi jaahe idaa-suno icahi aiveneri isifa#ibo acahi, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.

⁸ Jaarunaa ihaivoj#bo iimusuuhi: Aivoj#bo, sihidi jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jilliro taj#ba dihijico jaaneri tacoj#minaafi ibuheetequi. ⁹ M#ro bu uujoho icaruubo aivoj#to iijiguiino icahi, bu jaaruubo amocasiminaa aivoj#boti icahi. Jaamoti saafiico: Difo, unuusumi fonic#bo. Jaanoti bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanic#bo. Tolliro bu tacoj#minaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonic#bo.

¹⁰ Jilli diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidi jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojicuti ufuumoco nuubo: Miyanotiro am#haico neehi. Paryi Israel cuumiminaafeenevi aivo jaani miyaavogobadi iicamoco atyimet#hi. ¹¹ Am#haico neehi, ajashutimo saaji niquejeaagoti, aamij#agoti icano. Jaamoro niqueje aivoj#fa#o Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acas#vomoro machujimo. ¹² Jaanotinaa niqueje aivoj#fa#o efeejirumo jilliro jahisi icivohigoviro ga#cafeteji tahigo ataacasi-moro igai#ooco oojisujihigovi.

¹³ Jaaboro Jesu ihaivoj#boco nuuhi: Fuucu diijajaagovi jaafa dicoj#minaafi buheecuji #joho imiyaavogobadi, nooboro.

Jaasumiro tolli diibo unuuno ticovovi diibo buheetecuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jaadi Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyimeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco. ¹⁵ Jaagoco ihuseti udud#ciuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo aga#iivuugoro ticovaugo diitoco ejeecivugo.

Jesu Buheesuhi Ajashutimo Iguihuvamoco.

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Jaanaa mihij#cuudi diibojaa sivaumo sihidi iimitino meimi ijeeb#fa#o iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryi famoocoro buhi gavaracuubo, bu tolliro iguihuvaumoco paryi buheesuubo. ¹⁷ Jaano jilli icauno Moocanani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jilli unuuno: Diibo ic#hi moniinovaha#oco, bu moguihuvaha#oco icano.

Jesuma Ufuujirumo.

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jaanaa Jesu atyimeuhi diibohallidi sihidi miyaminaa emecuvuunoco. Jaanegui taj#baubo onogoomuuaiivi fatyequi. ¹⁹ Jaanaa Moise taj#ba gaajaminaafi Jesujaa-

go asaauboro diiboco noovauhi: Jibogominaafi, ima uujoho feejirahi ijoho ofoohigovi, nooboro.

²⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, bu joomi ihiicunoma icahi icano. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iinigaico conoovi isiucaru-jirumaño chahahi, nooboro.

²¹ Jaadi bu saafi ijibogominaaototi diiboco nuuhi: Aivojibo, jaafahiica iticoni guhirubi iguijevedihivi icidihiiica, nooboro.

²² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ijoho tadyojicuti disaa. Jaanoti jaafa tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciji, nuuruubo.

Jesu Sicutusui Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jaaboro Jesu imeenegafaño jicafutuuhii jibogominaama. ²⁴ Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaiahallivi. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cigahicauhi. ²⁵ Jaanegui jibogominaa diiboco aacisuumoro nuuhi: jAivojibo, mihaico taajasu! Jino minitucuuhi, noomoro.

²⁶ Jaanegui iimusuubo: jCollihi mihiguetehi? jAjashucani amihai miyaavogo! nooboro.

Jaadi agaiivuuboro iguibuhubaco iibaubo, bu imuuaico iibaubo icano. Jaasumiro sano paryi sicutuuno. ²⁷ Jaaneri diito sihidi ajabafituumoro nuumo: jCoyomo miyaminaafi fine jaani jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyaminaa Emeimivatuumo.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jaabo onogoomuuaivi Gadara jinijevi ifutuubaaca miimisiici gaifiimisi cihojinojaa iicahicauhigoti diibogaagovi saauhi, iimitino ijima ijeebifaño iicaumisi. Jaamisi sihidi jeevano sifiiramisi. Jaamaño mihaifnooba toojiri feehicautihi. ²⁹ Jaamisi asaumisiro ticovauhi ocoovadiivomisi: jCollihi mojaago saahi, ijoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? jJaabo juu saahi mihaico imegaviro idaasunisiici gaifiimisi cihojinojaa iicahicauhigoti diibogaagovi saauhi, iimitino ijima ijee mooniqui? noomisiro.

³⁰ Jaamañoti fiitino icaumo sihidi faafaimi machumoro iguumo; ³¹ Jaamoro diito iimitino ijimi Jesuco dilluui: Mihaico buhigovi agaiijihachiiji, jaatyo faafaimifaño mihaico gallu, noomoro.

³² Jaanegui Jesu: Jii tahi diitofaño mofoo, nooboro iimusuihi.

Jaanegui diito iimitino ijimi diitisañoti ihiinumoro ifaafaimifaño fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aafuumoro paryi macaniuhi imuuaifaño.

³³ Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jibugutuuhii tolli ifaafaimi iicaunoco, bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano. ³⁴ Jaanegui tuucuumioto paryi Jesujaagovi asaumoro diiboco galluumo, ijinijeti buhigovi ifeequi.

Jesu Buheesui Idino Isifañuboco.

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

⁹ Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufubuo ifutuuhii onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo. ² Jahi diibogaago sivaumo saafiico idino isifañuboco icigaijefaño siucinuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.

³ Jaanoco tajiiba caatiniminaati saatoho uguubuumoro ijeebifañodi nuuhi: jMilli jaani Moocaanico imitino moonihi ihiimaari? noomoro. ⁴ Jaanoco Jesu agaa-jaciuboro nuuhi: jCollihiica imiticani mehesamaaihi? ⁵ jTihicani jana amihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onono, ganiivoobo digo onono? ⁶ Eneecau bu amihaiico ifusuqui uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, idino isifañuboco nuubo: Ganiivoobo dicigaijeque dicitibo diijajaago fuucu, nooboro.

⁷ Jaasumiro idino isifañuboco icigaijeque icuboro ijajaago fuucuuhi. ⁸ Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihidi iguumo. Jaamoro Moocaanico imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohallivi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jaamañoti Jesu ufubuo, aatyimeuhi Mateo onoboco, impuestoco ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaanegui Mateo agaiivuuboro diibo dojicuti fuuhi.

¹⁰ Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo giciniubo cojiri, bu sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa, bu saatoho imitiminaa icamo asaumoro Jesu jibogominaama icaubo cojivi casicamaaivauhi. ¹¹ Jaanoco fariseomi aatyimeumoro jibogominaaco dilluui: jMilli jaabo oono amihai jibogominaafi machuhi impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imitiminaama icano? noomoro.

¹² Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo, taabuminaafico imogotathi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefihii, nooboro. ¹³ Eneecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli ononoco magaa-jato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco. Jaanoti imogotahi jeecono asimico magaaicuumoro mejeecivonoco. Miro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatihii. Iimitimeguilha saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Jaanaaca Jua Nitiminaafi jibogominaa Jesujaago asaumoro diiboco dilluvauhi: jJana milliti mihaai, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo ma-haiganicinaaca dita aigahicatihii? noomoro.

¹⁵ Jaanegui Jesu diitoco oovicuboro iimusuihi: jNacuuhi taabava jibaimojaago ucuuhuvamo idaa-suri machutimo icanicijirahi; diitofeneri aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho

udumitiicafotodihivi idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

¹⁶ Mihiro mihaiñooba bobaryuri eedechehu gaachehuco maahunitatihi bobaryu fañoviro iguiyafeteneri eedeene agallivejiruneguiha. Jaaneri toopaaje janaaniviro guiraatejirahi. ¹⁷ Jaabadiro bu mijoho bofaihu aivofaihuco eedejutafaño ficutatih. Jaanoti tolli momooniruva tujutaje jerucamaajirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoociro icafih, nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedejibogonoco mejeevesumoro bohono jibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududiciugo Icano.

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jilli Jesu nuunaaca judiomi aivojibo agaseuboro diibo imegavi ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachijiro guiveecuui. Jaarunaaca ijoho ofooboro digohallivi dihuseque ificuuneri siino dojicuviro buheetejirugo, nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu agañiuvuboro diiboma fuubo ijibogominaama. ²⁰ Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci idinohachuta tijeheri iicaugo ibujinaagoti asaagoro Jesu gaachehujinibaco dudicivauhi. ²¹ Jilli igaachehujinibaco ududicineriro: Buheej, noogoro eesamaahicaumaño. ²² Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyimeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

Jaasumiro diigo buheetecuui.

²³ Jaanaa Jesu ihaivojibo ijafaño ifutuubo aatyimeuhi masiminaaco diigoco iciqui iigaiyiciumoco, bu miyaminaa ataacasimo ocoovadiicinoco icano aatyimeuboro ²⁴ diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino miho guijevetigo bagocaja jilliro cigago, nooboro.

Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi. ²⁵ Jaaruna Jesu diitoco jahisivi ihiinusuuboro fañoojavu ufuuboro diigoco ihuseti agaayicuboro gañiicyiui. Jaasumiro diigo gañiivuuhi. ²⁶ Jaano paryi toojiinjeri gaajacafutuhi diibo tolli omoonuno.

Jesu Buheesuhi Aatyimetimisiko.

²⁷ Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimisiici aatyimeutimisi bucasiuhi coovadiicinimisiro: Misico diidaasugo David Iyaachi, noomisiro.

²⁸ Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaaago fuumisi. Jaamisico dilluubo: ¿Nacuhu amisi mimiyaaveguehi toonoco omoonijirunoco? nooboro.

Jaanegui diitisi: Jihni Aivojibo, noomisiro iimusuuhi.

²⁹ Jaanegui Jesu diitisi aallinoco ududicuboro nuuhi: Jaafa amisi miyaavogobadi icano, nooboro.

³⁰ Jaasumiro diitisi ihaallino iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitisi faguui: Jeedicahi mihaiñoobaco muguubusudino, nooboro.

³¹ Jaarunofaño ufuumisiro jibuguumisi paryi toojiinjeri Jesu omoonunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatiboco.

³² Jaamo iinuumaacaro saatoho sivauhi Jesujaago ihiimaatibo iimitino ijima iicauboco. ³³ Jaaboco Jesu buhi agañudi jari diibo ihiimaahicautibo jari iimaauhi. Jaaneri miyaminaa sihidit ajabafituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyimeratatino jilli iicano, noomoro.

³⁴ Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimitino ijimico buhi gañihicahi, diito aivojibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyaminaaco Idaasuguehi.

³⁵ Jaanaa Jesu fahigovadi feehicauhi faacuumivariro, bu imidi cuumineri icano igooboro sinagogajanofaño jibogoooboro. Moocaani aivoji ijico jibogoooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano. ³⁶ Jaabo miyaminaaco aatyimeuboro diitoco idaasuguubo, idaasuno iicaunoti, niinovano iicaunoti, bu oono ovejami itoomominaafima achahamo icanicibadi iicaumaño icano. ³⁷ Jaaboro itoomominaaco nuubo: Miyanotiro, imiyaavogotimo ajashutihi. Jaarunofaño idudicamajeminaa miidihit diitoco icijirumo. ³⁸ Jaaneguiha ihaba-jaabo Moocanico midillu dudicamajeminaati igallu- uqui ihicivaqui, nooboro.

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 Jaaboro Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici icamo ijibogominaaco ucuuhuvauboro imityaco aciubo, iimitino ijimico buhi igañihicauqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.

² Jaamo ijibogominaa momono jino. Iticoni Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetisi. ³ Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusuminaafi, bu Jacoobo onoo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeoti omomoniubo, ⁴ bu Simon onoo cananistamioobo, bu Juda Iscariote onoo Jesuco aaciujibo icano.

Jesu Iminisuminaaco Jibogovi Galluui.

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesu iminisuminaaco jilli nooboro galluui: Judiomi iicatimo jinijejaago mefeedino, bu tolliro samaritanomi cuumico majaavevedino. ⁶ Israel cuumi miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo.

⁷ Jahigo jibogomoro mofoo; Moocaani aivoji fiitvucu- uhi, noomoro. ⁸ Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, fojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañimoro mofoo. Amihai jilli ticovono jino mityaco magaayichi; jaaneri momooninoco ma- jaadusudino.

⁹ Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino, ¹⁰ bu lleegucubaco jhaiguiha

masatyedino icano ivi idijacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tihaiapaajebaco, queseibaco icano masatyedino. Miïro dudicamaajeminaafi imachutaama icafihî.

¹¹ Jaamo amiïhai cuumivî mihîfutusumi, bu allîo cuumivî mihîfutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucuumiti mo-footinohachuta. ¹² Jaajafaño mijicafotomoro sajeebî icaco imogomoro midillu. ¹³ Jaano toojaminaadi iimi-hachiiji diitedi mejeevesu toono sajeebî ica dilluco. Jaanotî iimogotîhachiiji toono sajeebî ica dilluco dojîcuvîro mihîci. ¹⁴ Jaanotî bu amiïhaico agaayîcî-gotîhachiiji, bu uguubugotîhachiiji icano, toojati mihi-inomoro tuucuumiti mihiinomoro amiïhai tihaiñogui-no jîinîco diitojaagovî matatacu ïbabadi iicano. ¹⁵ Miyanotîro amiïhaico neehî. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi jeevano aamicafeteji Sodoma, Gomorra icauuumije miyaminaa janaanîcivî.

Ijîhevejineheje.

¹⁶ Memeeci, uujoho jino amiïhaico galluuhî oono ovê-jamî jîcumifeenerî iicanîcîbadi. Jaanegui mihim-ibaicînicu oono jîinimo iicanîcîbadi. Jaarumo imimoro mihica nimîihumî iicanîcîbadi. ¹⁷ Esicînîno mihica, amiïhaico miyaminaa acîji aivojîto usenefaño. Jaamoro amiïhaico aamijîmo sinagogajanofañovî. ¹⁸ Jaamoro amiïhaico satyêjîmo tajîbaminâa imegavî, bu imiya aivojîto imegavî icano tahallîti. Jaamo uuditi mihi-imaahi diito judiomî imefeenevî, bu judiomî iicatîmo imefeenevî icano. ¹⁹ Jaamo amiïhaico aivojîto imegavî aacîsumî: ¿Millî neejî? noomoro gaihûiba mihîcadîno. Mihîimaacuujîno iicacuujîdi Moocaani amiïhai jeebî-fañoro mihîimaajîno ficujî. ²⁰ Jaamo amiïhai mihîimaajîno icatîno jillî amiïhai jeebîfañotî amiïhai Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaajî, nooboro. Jaadi nuubo mo-himegavî iicajînehejedîti

²¹ Miyaminaa inahabomîcoro moonîsuji, bu caanimî iseemequere moonîsuji. Jaabadiro bu iseeme caanimî-jaagovî isîfiiratomoro chuumusujîmo. ²² Jaasumî faaboho miyaminaafi amiïhaico jîheveji tahallîti: Jaaruno tollî icarunofañoro ejenauboro allîbavî afatyotoobo taajajî. ²³ Jaamo saacuumifaño amiïhaico ubucasisumî siicumijaagovî magaa. Jino miyanotîro amiïhaico neehî: Uujoho Miyaminaafîbadi Ifîivûubo saajî amiïhai paryî Israel jîinîje cuuminerî mofoomo tuucuumijeque mi-himivotînaacaro.

²⁴ Miïro cajaanî ijîbogomînaafi allînohocijî jeevatatîhi, bu cojeecivomînaafi ihaivojîbo janaanîcivî jeevatatîhi. ²⁵ Jaanegui ejeevamaaisuubo ijîbogomînaafi ticovovî iicacuunerîro imo imo iicaqui, bu ijeevivomînaafi ihaivojîbobadi iicacuunerî icano. Miïro iijaminâa aivojîbo icaruuboco ijîmî aivojîbo neehîcamo, imî fî jaana, ¿millî iyotoco?

Miïco Fine Mihiguijirahî.

(Lc 12.2-9)

²⁶ Jaanegui miyaminaaco mihiguidîno miïro chahano aivo otoovono agaajaciratîno, bu chahano afa-

tanîcînîno gaajaciratîno iicano. ²⁷ Jino civohîgo uujoho amiïhaico onoonoco amiïhai cuuje eseseehîgovî monoo. Jaanotî bu toovono onoonoco amiïhai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvî mofoomoro. ²⁸ Mihiguijîrahana oono miyaminaa ifîico agaicaaufîmoco. Jaarumo ijeebîco gaicaaujîtirumo. Jaanotî naha idîbocoro mihigui allîo ifîico agaicaauboro, bu tollîro ijeebîco cîjîgaifaño iguijenîjîruuboco.

²⁹ Miïro miimîsiicî jooimîsîco sajehegayîrîro manaa-jenîcîhi. Jaarumîsîti saafîba guîjevetaîhî amiïhai Caani niquejefaño iicaabo onootîmañohîca. ³⁰ Miïro paryî amiïhai nigai îjeene paryî oovocînicuuhî sajehesarî. ³¹ Jaanegui mihiguijîrahana. Miïro amiïhai janaanîcî majaanucafetehî ajashutîrumo joomî allînohocijî.

Jesucristoco Miyaminaafeenevî Miyaabo Onoomo.

(Lc 12.8-9)

³² Paryî famooro miyaminaa imefeenevî uuditi imino ihîimaamodîti, bu uujoho ufucu imino iimaajî niquejefaño iicaabo Guihirubî imefeenevî. ³³ Jaanotî miyaminaa imefeenevî uco utuunamaaimodîti, bu ufucu uujoho tuunamaajî Guihirubî niquejefaño iicaabo imefeenevî.

Jesu Dugaacusumînaafi.

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Uco jîinîjehallîvî sajeebî icaco sîvaabo, noomoro mehesicînidîno. Uujoho sajeebî icaco sîvatîhi moonî-casicoro sîvahi. ³⁵ Miïro gaîfîico caanima moonîcasisuvahî, bu gaigoooco seejîma moonîcasisuvahî, bu iyaajaco ibaaboma moonîcasisuvahî. ³⁶ Jaaneguiha cuhuva famoovaro iyotomaryo minâa taavacasîjî.

³⁷ Jaanotî bu tajanaanîcivî caanîco, seejîco icano agaijîbo tatyahê iicajîtihi, bu illico, illeque icano tajanaanîcivî agaijîmo tatyâ icajîtîno. ³⁸ Jaanotî bu ifîico sefano eesicînîbo tadyojîcutî ofootîbo tatyahê icajîtihi. ³⁹ Jillî ifîicoro ataajasugoobo ifîico mitasuji. Jaanotî tahallîti ifîico imitasuubo ifîico taajasujî.

Ijadaco Magaayîcîjîno.

(Mr 9.41)

⁴⁰ Moocaani ijîjîbogomînaaco agaayîcîmo, bu uco gaayîcîjî. Jaamo uco agaayîcîmo, bu uco agalluuboco gaayîcîjî. ⁴¹ Jaanotî bu Moocaani iimaamînaafîco Moocaani gallumînaafi iicaaboco imino agaayîcîbo, Moocaani iimaamînaafîco ajaadufiyomonoco gaayîcîjî. Jaabadiro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamañoro imino agaayîcîbo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayîcîjî. ⁴² Jaanotî bu cajaatyohacho tatyatî obocîgotîruubo tadyojîcutî ofooboco sîicufaihutî iisumo miyanotîro ijaadama icajî.

Jua Nitîmînaafi Agalluumo.

(Lc 7.18-35)

11 Jaabo Jesu motîhaitî miimîsiicîdîmo iicaumo imînisumînaaco ijîbeguehîcaudî toonotî fuubo toojîinîjeo cuuminovî jîbogooboro ifeequî.

²Jaanaaca Jua civojafaño iicaumañoti guubuuhi Cristo imino mooniiboro efehicaunoco. Jaaboro saatohoti iijibogominaati galluubo Jesuco imeecitequi.

³Diiboco idillutequi: ¿Naa ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.

⁴Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mijibogoto mahatyimeneque, muguubunoco icano.

⁵Mijibogo milli aatyimetimo aatyimeneque, iigotimo iguehi, ifoojohoma iicamo iguihuvati imibachucafetehi, bu inohojino uguubutimo guubucuui, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti iidaasumo jibogocafetehi taajasujibogoco. ⁶Imicani icajiibo uuvi ejeevetiibo.

⁷Jaamo ufuunobuunati miyaminaaco Jesu Juaditi neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amihai memecituuhi si-caihigo iicahigo? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba iguibuhucinibadi iicaaboco? ⁸¿Nacu, miyaminaafi iminonoco jiciniuboco? Miro amihairyo magajahi iminonoco ijiciniimo aivojito iijanofaño icafihhi. ⁹Jii, ¿jinejeque nacu memecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jiihi, miyaano, Moocaani iimaaminaafi janaanivi iicaaboco. ¹⁰Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico tahimegavi galluuhi, di-himega jiihaico iimibachuqui.

¹¹Miyanotiro neehi, paryicino miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua Nitiminaafi janaanivi aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi ejeevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanivi sihidi jeevahi.

¹²Jua Nitiminaafi asaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji iminootineheje icahi, bu imityariro gaayiciguehicamo icano. ¹³Miro paryicino Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajiba icano aivojiti iimaauhi Jua agaseunohachuta. ¹⁴Jaanoco mimiyaavogohachijii, miro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaaminaafi Elia saajii-bo unuubo. ¹⁵Amihai nohojima mihicamo uco muguubu.

¹⁶¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? Jii, jilli fine ooviciji oono seeme anaajenicahasifaño acasiica-maaimoro abañamaaimo igataavominaaco ocoovadicinifibadi: ¹⁷Amihaidi siruuco miguisicuurahi.

Jaarunaa mijibaiminitihhi, bu iidaasu masinoco amihaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatihhi, noomoro iicanicibadi jeevamo. ¹⁸Miro Jua asaaubo aagafiiboro machuutirahi, bu aivofaihuco adutirahi icano. Jaaruboco amihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.

¹⁹Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano. Jaaboco amihai uco: Machufifiibo, adufifiibo imitiminaa, bu impuesto jaadusuminaa gataavominaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehi omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumiminaa.

(Lc 10.13-15)

²⁰Jilli nooboro Jesu ticovauhi ihibaabo tuucuumijevi aivo sihidi ejeevano aatyimerafitino mityaco omoonihicau cuuminoco, tuucuumije miyaminaa iimitico

ejeevesuutinoma iicaubo. ²¹¿Iidaasucaniji ijoho Corazin cuumil! ¿Iidaasucaniji ijoho Betsaida cuumil! Miro Tiro, Sidon icauno cuuminovi, amihafeenevi eheetavocafetehinino mitya iheetavocafuturuva, siicije imitico jeevesucuuurumo. Jaamoro ifusucuuurumo iidaasu gaachehunoco ijicamaaimoro, bu baiguiijnoco ejeemere icano iimitico ejeevesucunoco ifusumo.

²²Jaarunofaño amihaiico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi amihai aivo Tiro, Sidon icano miyaminaa janaanivi mahaamicafeteji. ²³Jaanoti ijoho Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño gañiiyicafeteji, noonoro deesicinihi? Jaarunofaño guinoviro niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi. ²⁴Ji-no amihaiico neehi: Jaadusufucusumi aivo amihai Sodoma jiiñjeo miyaminaa janaanivi momoonicafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisti.

(Lc 10.21-22)

²⁵Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ico imehi, Moocaani niqueje Aivojiiibo, bu jiiñjeo Aivojiiibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaaajaminaaditi, bu jijeohesicini-ma iicamediti icano afataninoco, jilli ticovo jeebiiba iicamocoro dihfusuhi. ²⁶Jiihi, Guihi, ijoho tolli idimogobadi.

²⁷Guihirubi uco paryi fanoovaco tahusefaño ficuui. Miyanotiro aivo mihaiñooba Illico gaajatihhi. Idiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico mihaiñooba aivo gaajatihhi. Idiiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco. ²⁸Tajaa masaa oono paryicino amihai amihai dudicamaajeneri, amihai fii-setaneri icano miniinovatomo, amihaiico uujoho jaguisisiqui. ²⁹Magaayici amihaiico uujoho atajiiibanoco. Jaamoro uutii magaaja, ajaabificifinoco, bu tajeebi isicunoco icano. Jaamo amihai jeebiico magajuisisujinoco mahatyimehi. ³⁰Uujoho amihaiico atajiiibano, sihidi jeevatihhi isaty, bu amihaihallivi ificuuno aivo ijeevesutihhi icano.

Ijibogominaa Jaguisifucusumi Arrozbadi Ejeevano Trigo Noovataco Ichi.

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 Toodihivi Jesu jaguisifucu basutafeenedi iigooboro feehicauhi. Jaanaaca ijibogominaa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco icimoro ifayinoco amachumo. ²Jaanoco fariseomi aatyimeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, diijibogominaa jaguisifucu eheetavusutatino dudicamaajeque eetavehi, noomoro.

³Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amihai aamefaño memecihicatihhi safoono David inahaboniminaama aajebavausumi omoonunoco? ⁴Miro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeeviro imimaahunoco, mijoho amachutatirunoco diibo, bu igataavominaa icamo amachujitirunoco idimoro sacerdotemi amachufinoco. ⁵¿Nacu bu Moise tajiba aamefaño onoonoco memecihicatihhi, sacerdotemi Moocaani ii-

jafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicanicinoco? Jaaruno imiti iicatinoco. ⁶ Miiro amiihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanici vi ejeevano. ⁷ Miiro amiihai magaaajatihi Caatinihaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraicimoro mejeecivonoco imogotihhi, onoonoco. Miiro toonoco magaaajaruva oono millii imitico omoonitirumoco iimiti meneejitirahi. ⁸ Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhallivi mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutu- uhi. ¹⁰ Jahigo icaubo saafi miyaminaafi ihuse ifiigatyu- ubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco omooninoco aatyimemere ifurumo toonohalliti diiboco imooniqui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisifucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaan- to amiihaiti saato amiihai jooi oveja jaguisifucusumi ja- cohojifaño ihacuturuva mofoomoro mihicitejitirahi? ¹² ¡Jaanoti miiro miyaminaafi oveja janaanici jaadu- cafetehi! Jaamaño jaguisifucusumi imino momoonino- co meheetavejirahi, ¹³ nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadi. ¹⁴ Jaasumiro ifariseomi ufu- umoro iimaacasiuhi Jesuco iguijeniqui.

Jesuditi Onoono.

¹⁵ Jaanoco Jesu agaajaciuboro toonoti sihigovi fuubo. Jaabo sihidii miyaminaa bucasuhi. Jaamo paryi iguihu- vamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi. ¹⁶ Jaaboro di- itoco: Uujoho diibo iicanoco miiico mijibeguedino, nooboro diitoco faguehicauhi. ¹⁷ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaii jilli unuuno imiyacafetequi:

¹⁸ Jaani tajeecivominaafi uujoho iicabo. Jaaboco uujo- ho agaijiboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallivi tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyaminaaco jibegueji. ¹⁹ Jaaruubo ñaaijitiibo, coovadiinamaaijitiibo icano. Miihaiñooba ihiimaaco guubujitihi cuumino jiihaiñovi. ²⁰ Aivo gañi- cafetejitino buiga miiivi iquisivurunoco, bu jaabadiro jabacarurajitino cuugahuba jari inifuturunoco. Jarihiica i- mi aivojico eheetavusunohachuta. ²¹ Jaadi naha jari paryi jiiñije miyaminaa diibocoro esicinicuuji, unuuno.

Jesuco Iji Mityama Icaabo Noomo.

(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Jaanaaca Jesujaago sivaumo ihaalliino aatyimetiiibo, ihiimaatiiibo icano, iimitino iijima iicaubo- co. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyimecuubo, bu iimaacuubo icano. ²³ Jaaneri paryi miyaminaa ajabafi- ituumoro nuuhi: ¿Nacu fine jaani David Iyaachi fine? noomoro.

²⁴ Jaanoco fariseomi uguubuumoro nuuhi: Jilli jaani iimitino iijimico buhi gañihicaabo, diito aivojiiibo Beelzebu mityariro, noomoro.

²⁵ Tollii noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: Sahaivoji minoci udugaavonoro sanomiro imoonicasiruva guenenene icatinoro goovano finijiru- mo. Jaabadiro bu cuucuumihacho, bu sajaminaaro icano fahigovavi idugaavuruva guenenene icajitirahi. ²⁶ Jaabadi ¿milli bu Satanas ifiicoro buhigovi gañijirahi? Jaanoti jilli imooniruva, ¿milli bu imitya guenenene icaji- rahi? ²⁷ Miiro amiihai uco meneehicahi uujoho iimitino iijimico Beelzebu mityari buhi agañiino meneehicahi; ¿Jaano bu tollii iicahachijii, miiijoho nacu oono amiihai jiiibogominaaco mityaco acihicahi diitoco buhi igañihic- caqui? Jaamaño bu diito tolliro omoonimaño imino gaajaveechuno amiihai guiraano aivo mimitanoco. ²⁸ Jaanoti naha uujoho imitino iijimico buhi gañihicahi Moocaani Gaija mityafeenedi. Jaamaño toono gaaja- suhi Moocaani aivoji mitya amiihaivi agasecuunoco.

²⁹ ¿Milli bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque dumitiicijirahi iticoni diiboco sisitiiiboro? Jarihiica naha diiboco isisiiiboro inehejeque dumitiicijiruubo.

³⁰ Jaamaño tajaagodi iicatimo taminaa. Jaabadiro bu tajaagovi misivatimo buhigoviro magavaracusuhi.

³¹ Jaanegui amiihaico neehi: Miyaminaaco paryi fanoova imitico unuuruno buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitimo ihiimaano toono naha aivono ufucuro buusurajitihi. ³² Jaabadiro bu cajaan- ohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihi jiijehal- livi, bu ufucu siijehallivi icano.

Imohoco Inoovatiro Magaaajatahi.

(Lc 6.43-45)

³³ Miiro iimino imoho, iiminocoro noovanicahi. Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro noovahi. Jaamaño imohoco inoovatiro magaaajatahi. ³⁴ ¡Jiinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco miihiimaajirahi, imitimi- naa mihicamo? Miiro iiji iimaanicahi ijeebifaño aga- haficinoti. ³⁵ Miiro iimino miyaminaafi iiminocoro iimaanicahi iimino ijeebifaño iicanoti. Jaanoti bu iim- itino miyaminaafi imitino iimaanicahi ijeebifaño iim- itino iicamaño. ³⁶ Jaanegui amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi, famooro magaaajaji oono imi- nootino miihiimaahicanehejeque. ³⁷ Miiro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitiiibo noocafeteji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Jaanegui Jesuco nuumo saato fariseomito, bu Moise tajiiba gaajaminaaoto icamo: Gaajaminaafi, miihai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edeetavonoco, noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saaficoro imiyaavogotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno

gaajata acirajitihi, idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata acicafeteji. ⁴⁰ Miïro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebifaño mifucuci, safucu cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiniije cidifaño icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu icano fucuo fucuva icano. ⁴¹ Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyaminaaco udugaacudi. Jaamoro diito idaa-suno iicajihidi diitoco oovicijimo; Miïro Ninive miyaminaa iimitico ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jibogoco agalluunoco diitoco Jonas jibuguumi. Miïro Jonas janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi. ⁴² Tolliro bu ufucu tehesino jiniije aivojigo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyaminaa imitico emeeci. Jaagoro diitoco idaa-suno iicajihigo oovicijigo; Miïro diigo aivo tehesino jiniijeti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Miïro Salomon janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitino jji Siino Uhuuminicino.

(Lc 11.24-26)

⁴³ Miïro iimitino jji miyaminaafiti ihinooboro foonicibo ifihigaimañehejedidi jaguisiqui guinooboro. Jaarunoco aatyimetiboro siino esamaaifiibo: ⁴⁴ Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro agaseebe miyaminaafi jeebico atyimefihi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacini-jabadi iicaaboco. ⁴⁵ Jaanegui ofooboro siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimisiici idino aivo diibo janaanici iimitino ijimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatonicimo. Jaaneri diibo iticoni iicauno janaanici aivo iimitino minifetefihi. Jaabadi icajijito iimitino miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jaabo Jesu miyaminaamaahiica ihimaanaacarehica gaseumo seejima inahabomi. Jaamo diiboma ihimaqui omoonimo jahisiro icauhi. ⁴⁷ Jaanaa saatoho diiboco jibuguuhi: Diiseeji, bu dinahabomi icamo oono jahisi icahi. Jaamo hma iimaajirahi, noomoro.

⁴⁸ Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli nooboro jibuguboco: ¿Mijjoho taaseeji, mijjoho tañahabomi?

⁴⁹ nooboro jibogominaaco itiduuboro nuubo: Jito taaseeji, tañahabomi icano. ⁵⁰ Miïro cajaanatohacho Taacaani niquejefañi iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 Tufucu Jesu iihati ihinuuboro muuajinivi casivutuui. ² Jaanaa diibo cojivi sihididi miyaminaa liguuunimo ijeuneguuiha Jesu meenegafaño ijicafutuuboro imuuaifaño casivutuui. Jaanaa imiyaminaa isiro fitafutuui, jiniigaibaahohallivi. ³ Jaaboro diitoco sihididi sinehejeque jibeguehicaubo siinovi ooviciboro

jilli nooboro: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomi asaamoro faayisujeniuihi. ⁵ Jaanoti samañoono guisihallivi aifuuhi, miyaadi jini achahau-mañovi. Jaanoro goovano iinuunimo miyaadi jiniije afaicuvautimaño. ⁶ Jaaruno nihiba aachicineri chu-umucuuno abacocoovautimaño fiigatyuuno. ⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jiihihoonofeenevi. Jaano jiihihoono toonohallivi ujusiineri toono macaniuihi. ⁸ Jaanoti samañoono iimino jiihijehallivi aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifiivuno noovauhi ciendigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi sesentadigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi treintadigaiva icano. ⁹ Jinooco muguubu amihai nohojima mihicahachijji, nooboro.

Milliti Siinovi Oovicubo.

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Jaanegui jibogominaa diibojaagovi asaamoro diiboco dilluvauhi: ¿Collhiica miyaminaaco siinovi ooviciboro dibeguehichi? noomoro.

¹¹ Jaanegui iimusuubo: Amihaico naha Moocaani niqueje aivojito otoonoco imino gaajasuhicahi. Jaanoti diito imino gaajajitirahi. ¹² Miïro sihididi icanoma iicaabo siino janaanici acicafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboco ajashunogayi iicaruno dumitificafeteji. ¹³ Tooneguuiha diitoco siinovi ooviciboro jibeguehichi, atyimecuurumo atyimetimobadi iichicaneguuiha, bu guubucuurumo gaajahicahi inohojima achahamobadi iichicaneguuiha.

¹⁴ Jaamaño diitovi niquejevavano Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno:

Amihai fine muguubu. Jaarumo magajajitihidi; Fine mahatyimejirahi. Jaarunoco mehesiciniijitihidi. ¹⁵ Amihai jeebino ucuhufunuutucumaño, iimitino muguubuhicahi, bu ihaallino manihicinihi, ihaallineri atyimetimo iicaqui, bu inohojineri guubutimo iicaqui, bu ijeebiri gaajatimo iicaqui. Jaamoro tajaagovi uumitimo uujoho ubuheesujiruneguuiha, unuuno.

¹⁶ Jaanoti naha imicani amihai mihicahi amihai aallineri mahatyimemaño, bu amihai nohojineri muguubumaño icano. ¹⁷ Miïro jino miyanotiro jino amihai neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu ajashutimo iimino miyaminaa icamo jino amihai mahatyimeneque atyimegueuhi, bu jino amihai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubutimoro, bu aatyimetimoro guivecuuhi.

Jesu jibeguehi Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Muguubu taca jino basuminaafivi ohoovicino jilli eneejirunoco. ¹⁹ Jino niqueje aivojito ijico guubucuurimo agaajatimo johono abasuuno jiihaifaño acotonobadi jeevahi. Miïro jii asaaboro ijeebifañoti icicuui ijeebifaño jibogoco abasucuunoco. ²⁰ Jaanoti guisihallivi aifuuno onono oono jibogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayicimo. ²¹ Jaaruno miyaadi abacocoovatimaño gueneene icatino. Miïro di-

itovi nisu agasesumi, bu tobogohalliti ijiihevesumi icano toonoco jeeveyiicifimo. ²² Jaanoti jarimihoonofeenevi abasuuno onoono, oono jibogoco guubucuurumo sinehejejaagoviro ijeebino iicamoro jijeo nehejeriro niji niji iicamaño nihibami ditoco bañifih. Jaano paryi jinehejere tojibogoco amacanisumaño diitofaño toonoco noovasutatio. ²³ Jaanoti naha iimino jiiinjehallivi abasucafutuuno, onoono jibogoco uguubumoro agaajamo diito imino onooasumo. Jaamo saatohe jeevahi oono ciendiyiva sayi ifiivuuno onooabadi. Jaanoti saatohe oono sesentadino onooabadi jeevahi, bu saatohe treintadino onooabadi icano. †

Trigofeenevi Iimitino Ñaavahu Iicanovi Ohoovicino.

²⁴ Jaadi bu Jesu jino siino jibuguuhi siinovi ohooviciuboro: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadi. ²⁵ Jaarunaaca paryi cigumaaca diibo minaafi ijicafutuuboro iimitino ñaavahuco abasujeuboro fuuhi. ²⁶ Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeeneti, bu tolliro toono iimitino ñaavahu fiivuuhi. ²⁷ Jaanegui ijeevivominaa ufuumororo abajaaboco nuutuuh: Aivojibo miiro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cucati jana bu jino iimitino ñaavahu fiivehi? noomoro. ²⁸ Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tolli moonihi, nooboro. Jaanegui ijeevivominaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucitonoco? noomoro. ²⁹ Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucihigo, bu itrigo hiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro. ³⁰ Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadi dudicamaajeminaaco tajibaji iticoni toono iimitino ñaavahuco ihiciqui, jaamoro faasihije isisiqui cijigaifaño mijigasiqui. Jaadi itrigoco hichimoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jaadi bu Jesu siino jilli ohooviciuboro nuuhi: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicibadi. ³² Miiro jaagai paryi fanoo va toonoguiinovi sihajashugayi. Jaarugai ujusidi fahoova janaanivivi iminifotohoro imohodiho minifotonichi. Jaaho aivo aajashutimaño joomi agahafomo asaamoro ihaafenevi iicuvanichi, nooboro.

Levaduraguijivi Ohoovicino.

(Lc 13.20-21)

³³ Tolliro bu siino jilli ohooviciuboro nuubo: Niqueje aivoji jeevahi oono gaigo levaduraco minooi, sano icano oovodino harinaco hichigoro toonoma acaisenino toosihima imino acaisecafotonicino iicabadi.

Jesu Sano Ooviciriro Enehicauno.

(Mr 4.33-34)

³⁴ Jesu jilli paryi miyaminaaco siinovi ooviciboro jibe-guehicauhi, siinovi oovicitiboro jibeguehicautihoro.

³⁵ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi unuuboro acaatiniuno imiyacafetequi:

Siinovi ohoovicinofeenediro iimaaji; Siicijetiro Moocaani jiiinjeyeque ifiivusunotiro toovono icanehejeque, nooboro.

Jesu Jibeguehi Iimitino Ñaavahuvi Ohoovicinoco.

³⁶ Jaadi Jesu miyaminaaco agalluuboro jaahevi fuubogaago jibogominaa ifiitivuumoro diiboco dilluuhi: Miihaico dibogoo oono iimitino ñaavahu faguifaño iicanediti, noomoro.

³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miiro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo. ³⁸ Jaanoti fagui onoono jiiinije. Jaanoti oono iimino toogaiño, onoono Moocaani aivoji seemeti onoono. Jaanoti iimitino ñaavahu onoono iji seemediti iicamediti onoono. ³⁹ Jaanoti minaafi iicaabo diibo iji. Jaanoti ibasutaaco hichijino onoono ufucu jiiinije ifinijinoti onoono. Jaanoti toono ibasutaaco hichijimo Moocaani toomominaa. ⁴⁰ Jaanoti oono iimitino ñaavahuco mihichimoro mijigasuniciradi, bu tolliro ufucu jiiinije ifinidi icajino. ⁴¹ Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo itoomominaaco tajibaji ihaivojifañoti inaniqui oono sitaaco imitico hichisuhicamoco, bu imitico omoonhichamoco icano. ⁴² Jaamoco cijigaifaño gañijimo tahi ataacasijihigo, idasuno iicaneri igaiñonoco catiriri ojjisujihigo. ⁴³ Jaanoti Moocaani iimogonoco omoonhichamoco nihiba iicaniciradi achiciniji Moocaani aivojifaño. Amihai nohojima mihicahachijiji muguubu.

Nihibami Jiiinjefaño Toovono Iicanovi Ohoovicino.

⁴⁴ Niqueje aivoji oono nihibami toovono jiiinjefaño afatanicinibadi jeevahi. Jaanoco saafi miyaminaafi aatyimeebere siino dojicuviro siino toonoviro fataninichi. Jaaboro imo imo ofooboro paryi inehejeque anaajeebere toono nihibamiri tomaño jiiinjeyeque naajenicichi, fanooro tomañonihibami diibediro iicaqui.

Perla Guisiyi Sihidi Ijadama Iicanovi Ohoovicino.

⁴⁵ Bu tolliro niqueje aivoji jeevahi naajeminaafi oono perla guisiyi iimiyico guinooboro ofoonicibadi.

⁴⁶ Jaayico aatyimesumi ofooboro paryicino inehejeque anaajeebere tooneri tooyico naajenicichi.

Sinicuuhuvi Ohoovicino.

⁴⁷ Jaabadiro bu niqueje aivoji oono sinicuuhuco muuaifaño magañino faaboho taavaaboco hichinico iicabadi jeevahi. ⁴⁸ Jaano isinicuuhu agahafucuuhi ificiminaa jiiingaiibaahohallivi isi guiiyicinichi. Jaadi utu-tuuvomoro itaavaco naninico. Jaamoro iimifimoco jiiibaifoña ficunicimo. Jaamo iimitimoco buhi

† Jino miyaavogoditi jibogono.

gaññicimo. ⁴⁹ Jilli icajino ufucu jiinjje ifinidi; Moocaani toomominaa asaamoro dugaacujimo iimitimoco iimifi-imofeeneti. ⁵⁰ Jaamoro iimitimoco cijiigaifaño gaññijimo, tahigo ataacasijihigo, bu igaiñooco catiriri oojsujihigo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

⁵¹ Jaaboro Jesu diitoco dilluuh: ¿Naa paryi jinooco magaajahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jñhi, noomoro.

⁵² Jaanegui nuubo: Miñro Moise tajiiba gaajaminaafi imino niqueje aivoji jñbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadi jeevahi. Miñro toojaminaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ñcijiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadiro diibo niqueje aivoji jñbogoco agaajaabo jñbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jaadi Jesu siinovi ooviciboro ijñbeguehicaudi toonoti fuucuubo. ⁵⁴ Jaabo ijiinjjevi ifutuuh. Jahigo paryi famaño sinagogajanofaño jñbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyaminaa ajabafitomoro neehicauhi: ¿Cuucati jaani gaajahinhi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanonoco eetavehicahi? ⁵⁵ Miñro jaani ñmohobujene dudicamaajeminaafi achi, jaanoti seeji Maria icano. Jaanoti bu inahabomi Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo. ⁵⁶ Miñro bu inagomi miñhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.

⁵⁷ Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicichicahi. Jaanoti idimoro iicumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicithi, nooboro.

⁵⁸ Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetaavuutibo diito diiboco imiyaavuguutineguiiha.

Jua Nitiminaafi Guijeveque Jñbogono.

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojñboti icauhi. Jaabo guubuuh Jesuditi. ² Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuuhetebe guijeveti. Jaamaño jino sihidi ejeevano mityama icaabo, nooboro.

³ Miñro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro civojafaño ficusuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha. ⁴ Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.

⁵ Jaanegui Herode Juaco guijeniujirahi. Jaaruubo miyaminaaco ññicuguehicauhi; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti. ⁶ Jaanaa ifiivu ficabavi ñfutusumi jñbaimoco Herode eheetavuuhigo Herodia aicigai diibo ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo. ⁷ Jaaboro diigoco Moocaani-fañodi unuuboro aciguubo fanooco conoocohacho di-

igo idilluguunoco. ⁸ Jaanegui diigo seeji diigoco afa-jññiubadi, ufuugoro Herodeque nuutuuh: Uco butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.

⁹ Jilli unuuno diibo aivojñbo Herodeque sihidi idaasuvusuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodi unuucumaño, bu diibo cojiri iicaumo jaanoco uguubucumaño icano, tajiibaubo ihaciqui. ¹⁰ Jaanegui tajiibaubo Jua nigaico iquiticiqui civojafaño icauboco. ¹¹ Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituuhi.

¹² Jaanoco ijñbogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifiico asatyumoro cñjeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco jñbugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machuuh.

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihigovi tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyaminaa agaajacumoro cuuminoti diiboco bucasiuhi isidi. ¹⁴ Jaanaa Jesu imeenegati ihinuuhigo atyimeuhi sihidi miyaminaa iicaunoco. Jaaboro diitoco idaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa isivamoco buheesuhicaubo.

¹⁵ Jaanaa ijñcuunegui ijñbogominaa diibojaa asaamoro diiboco noovauhi: Aivo mihijicuuh, bu miñhaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyaminaaco galluucu ofoomoro cuuminoti maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Milli bu feejirumo amiñhai mahaci imachuqui, nooboro.

¹⁷ Jaanegui diito nuuhi: Miñro miñhaima chahano, idinoro jino sahusedibava momaahuno, bu miimisi-iciro taavaabomisi icano, noomoro.

¹⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa misiva, nooboro.

¹⁹ Jaaboro miyaminaaco tajiibaubo ñaavahuhallivi icasñcamaaiqui. Jaaboro ihusefaño ñciubo toono sahusedibava imaahunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeciuboro Moocaanico toonohallivi iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijñbogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuh.

²⁰ Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananiumo gahafusuuhi jññibaiñooco fahuseeci motihaiti siino miibaici idinno. ²¹ Jaanoco amachuumo cinco mildimou sano gaifiimi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi.

Jesu Nifaiuhallidi Iguehi.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Jaaboro Jesu ijñbogominaaco imeenegafaño ijñcuuboro galluuh ihimega oonogoomuuaivi ifeequi, diibo miyaminaaco ifitacuunohachuta. ²³ Jaadi diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabai nigacivi Moocaanima ihimaaqui. Jaadi mihijicuunaaca Jesu tah iinoro icauhi.

²⁴ Jaanaa imeenegafeene muairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallivi. ²⁵ Jaanaa Jesu cuujetavi jari diitojaagovi saauhi, nifaiuhallidi iigooboro. ²⁶ Jaaboco ijñbogominaa nifaiuhallidi iigooboro asaunoco aatyimeumoro gaihivuumo iigutumoro: ¡Ajaani iji! noomoro.

²⁷ Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mi-higuetedino, uujoho, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojiībo, miyaano ij̄joho idiicahachij̄i taca, taj̄ība bu uujoho dij̄aa saaqui nifaihuhallid̄i īgooboro, nooboro.

²⁹ Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegat̄i iniituuboro ticovauhi nifaihuhallid̄i īguubo Jesujaagovi ifeequi. ³⁰ Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyimeuboro igutuubo. Jaasumiro ticovauho inifaihu-faño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojiībo, uco taajasu! nooboro.

³¹ Jaasumiro Jesu diiboco ihuset̄i iguiiyiciuuboro dii-boco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Coll̄ihi miyaavogot̄ihi? nooboro.

³² Jaad̄i diitisi imeenegafaño ij̄icafutuusumiro igu-ibuhuba l̄īvīuhi. ³³ Jaanegui imeenegafaño iicaumo Je-suguiino ememuivuumoro nuuhi: Miyaano ij̄joho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevi.

(Mr 6.53-56)

³⁴ Jaamo imuaaico afatyuud̄i ifutuumo Genesare ji-inijevi. ³⁵ Jaanaa toojiinijeo miyaminaa Jesu iicaunoco agaajaciumoro paryi toojiinijeri j̄ībohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovi sivaumo paryi iguihuvamehe-jeque. ³⁶ Jaamoro diiboco dilluhicaumo jill̄i igaaachehu-jiniba nijequegayico idud̄iicitequi. Jaanoco paryi famooro udud̄iicud̄imo buheeuhi.

Miyaminaaco Imihininisuno.

(Mr 7.1-23)

15 Jaad̄i fariseomiti saatoho, bu caatiniminaa icamo Jerusale cuumiti asaumoro Jesuco dillu-vauhi: ² ¿Mill̄iti dij̄ībogominaa moheedetemihai jeeva-maaje iicabad̄i moonit̄ihi? M̄īro momoonicibad̄i moonit̄imoro ihuseneque nitamaait̄imoro machuhic-ahi, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mill̄iti bu jana am̄ihai Moocaani taj̄ībaco mejeevesumoro am̄ihai jeevamaajequere momoonihicahi? ⁴ M̄īro Moocaani jil-li nuuhi: Diicaani, diiseeji icamoco bocigo. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoomo iguijevequi, nooboro. ⁵ Jaaruno icanaaca am̄ihai meneehicahi jill̄i, m̄īno caanico, bu m̄īno seejico icano meneejirahi: Ico acijit̄ihi: M̄īro paryi tañehejeque uujoho Moocaanico ij̄ibaicuuno, noomoro. ⁶ Jaamaño toll̄i onoomo caan-imico, jinehejebaco achicacuut̄ihi. Jill̄i momoonimaño Moocaani taj̄ībaco jihovonobad̄i momoonihicahi. Am̄ihai jeevamaajequere moonimoro mihicamaño. ⁷ Am̄ihai bañifiiraminaa mihicamo. M̄īro miyaanoco nuubo Moocaani iimaaminaafi Isaia jill̄i nooboro acaatinisumi:

⁸ Jiicuumi uco jill̄i ticovono iij̄iriro bociguehicahi. Jaaru-mo jeeb̄īno uudit̄i tehesino icahi. ⁹ Jill̄i sicamañovi iigaivomoro uco imehicahi. Jill̄i am̄ihai j̄ībogono, ticov-ono miyaminaa j̄ībogonoro iicamaño, nooboro.

¹⁰ Jaad̄i Jesu miyaminaaco ocovauboro nuuhi: Ji-nooco muguubumoro imino magaaja: ¹¹ M̄īro miyami-

naafi iij̄iri ij̄icafotono diiboco mihininit̄ihi. Jaanoti naha iij̄ifañoti asaano diiboco mihininit̄ihi, nooboro.

¹² Jaanegui ij̄ībogominaa asaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomi ij̄joho toll̄i onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.

¹³ Jaaneguiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niqueje-faño iicaabo abasutihoco paryi ibacoconomaryo agai-juyic̄īboro gañiij̄ībo. ¹⁴ Jaafa tah̄i iimaamo jill̄i ihaal-liinoma chahamo, bu sita ihaallīnoma achahamoco sīguehicahi. M̄īro ihaallīnoma achahaabo sifiico isīguruva faamisīc̄iro ifahojifaño aquetejirahi, nooboro.

¹⁵ Jaaneguiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono toll̄i odoovicinoco m̄īhaico dībogo, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunaji am̄ihai tol-liro magaaat̄ihi? ¹⁷ M̄īro paryi miyaminaa iij̄iri iji-cafotono moobafaño feehe. Jaad̄i mofit̄i inoonic̄ino.

¹⁸ Jaanoti naha miyaminaafi iij̄ifañoti asaano diiboco mihininit̄ihi, ijeeb̄īfañoti asaamaño. ¹⁹ M̄īro ijeeb̄īfañoti iimitinoono esamaajene saanicihi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomico īcimoro ejeevesuneheje, bu gaigoomi-ma imitinoono icaneheje, bu nanivaneheje, bu bañifi-iraneheje, bu sitaaditi sicamaño j̄ībogoneheje icano. ²⁰ Jineheje naha miyaminaafico mihininit̄ihi. Jaanoti nita-maajehene moonico eetavotimo amachuno miyami-naaco mihininit̄ihi.

Sij̄iinijeo Miyaminaago Jesuco Imiyaavuguumo.

(Mr 7.24-30)

²¹ Jaad̄i Jesu toonoti ihinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinijeaagovi. ²² Jaanaaca Canaan jiinije miyami-naago toojiinijeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadi-icinigoro: ¡Aivojiībo, David Iyaachi, uco didaasugo! Aici-gai iimitino ij̄ima icago sihidi idaasuno icahicahi, noogoro.

²³ Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuut̄ihi. Jaanegui ij̄ībogominaa asaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modoj̄icut̄i coovadiicin-goro saago, noomoro.

²⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumiminaa ovejami imitamobad̄i icamojaagoviro galluuhi, nooboro.

²⁵ Jaarunofaño diigo asaagoro diiboguiino ememuivovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojiībo, uco daa-musu, noogoro!

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imij̄it̄iruno iseeme machutaaco udumit̄iicimoro j̄icumico aacino, nooboro.

²⁷ Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojiībo; Jaarunofaño j̄icum̄i machufihi iguiinoti ihabajato amachuno suuvico, noogoro.

²⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ij̄joho idiimogobad̄i icano, nooboro. Jaanoco toll̄i diibo unuuno ticovov̄iro diigo aicigai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashut̄imo Iguihuvanoma Iicamoco.

²⁹ Jaad̄i Jesu toonoti ihinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaj̄inid̄i. Jaad̄i ifabaih̄all̄ivi ufuuboro cas̄ivu-

tuuhi. ³⁰ Jaabojaago sihidi miyaminaa ufuumoro ifutu-uhi diibo iicauhigo. Jaamoro diibojaago sihidi sivahicauhi #gotimehejeque, bu ihaallino aatyimetimehejeque, bu ihiimaatimehejeque, bu imitino ihusene iicamehejeque icano, bu sihidi saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo. ³¹ Jaaneri miyaminaa sihidi jabafiitehicauhi ihiimaahicautimeheje ihiimaaneri, bu imitino ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu #guehicautimehejeque #gucuuneri, bu ihaallino aatyimeutimeheje aatyimecuuneri icano. Jaamoro ticovaumo Moocanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildi Miyaminaaco.

(Mr 8.1-10)

³² Jaadi Jesu ijibogominaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyaminaaco idaasuguehi. Mi#ro jino mifucuci, safucu icano icacuumo uuma jinoovi. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotihimachutimoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jiihaivi nacatejirahi, nooboro.

³³ Jaaneguiiha ijibogominaa diiboco nuuhi: ¿Cuucati bu milli mihicijirahi jino mi#hai#nooba iijano achahahigo mihicamo jityigaba miyaminaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu minoodino amihai machutaano icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti minooci idinoro momaahugayino icahi, bu ajashuno motaavagayi iicanoro, noomoro.

³⁵ Jaanegui tajibaubo imiyaminaa jiiinijehallivi icasicamaaiqui. ³⁶ Jaadi toono sahuse juugahuseti minooci, bu itaavagayi icanoco ihusefa#o agaayiciuboro toonohallivi Moocanico gracia#o aci#hi. Jaadi toonoco iquisicuuboro ijibogominaaco aci#hi. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. ³⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadi ihatyuvoco anan#umo gahafusuuhi sahuse bu juugahuseti miibaici idino jiiibai#ooco. ³⁸ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo gaifiimi#u. Jaano gaigoomi, bu seeme icamo oovorautihi. ³⁹ Jaadi Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafa#o ijicafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi jiiinijejaagovi.

Fariseomi, Bu Saduceomi Icamo Aatyimeratitino Eetavoco Tajibahi.

16 Jahigo fariseomi, bu saduceomi icamo fuuhi Jesuco emeecituumo. Jaamoro diiboco #furumo iimitinofa#o iga#i#suqui dilluuhi: Mi#haico niquejefa#oono aatyimeratitino dhi#fusu, noomoro.

² Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijicuuvu niqueje tifa#o iicasumi amihai: Aiguejitino mi#ro oono niqueje tifa#hi, meneefihi. ³ Jaabadi#ro bu fucuro meneefihi: Jaachijji imijitifucu, mi#ro oono niqueje tifa#o nijama icahi, noomoro. Ba#i#fiiraminaa mihicamo, amihai magajahi niquejeque memee cimoro aiguejino, bu aiguejitino icano monoonoco. Jaarunaa magajati#hi milli jiumio miyaminaa imiti eheetavoneheje ijibuguruno-

co. ⁴ Jaamo jito iimitino miyaminaa sanofa#oro imiyaavogonofa#o iicatatimo, dilluhicahi aatyimeratitineheje eetavoco. Jaarumoco acirajitino ivi idinoro Jonas gaajataro ifusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomi Juurisutaguiiji.

(Mr 8.14-21)

⁵ Jaanaa onoogoobavi afatyumo ijibogominaa jaba-jeeveuhi pan a#iminaa maahuco asatyujirumo.

⁶ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuini fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguiijinoti, nooboro.

⁷ Jaanegui ijibogominaa noocasiuhi: A#iminaa maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.

⁸ Jaanoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amihai miyaavogo. ⁹ ¿Nacu magajati#hi, mehesicinicuti#hi oono cinco mildimoco sahusedibavariro amachusunoco, bu ihatyuvoco minoodibaiva jiiibai#ooco magahafusuunoco icano? ¹⁰ ¿Bu mehesiciniti#hi sahuse juugahuseti miibaaci idinori cuatro mildimoco amachusunoco, bu ihatyuvoco minoodibaiva jiiibai#ooco magahafusuunoco icano?

¹¹ ¿Jaamo bu milli amihai magajati#hi uujoho machutaati onootinoco oono fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguiijiti onoonoco?

¹² Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco a#iminaa maahunu juurisutaguiijiti unootinoco, ivi jilli fariseomi, bu saduceomi icamo jibogoti mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jaanaa Jesu Cesarea de Filipino onoocuumi jiiinijevi ifutuudi ijibogominaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti, ¿nacu milli miyaminaa uuditi neehicamo? nooboro.

¹⁴ Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitiminaafi, neehicahi. Jaanoti saatoho: Elia, neehicahi. Jaanoti bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho si#ijeototi Moocani iimaaminaaivioobo, neehicahi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amihai, ¿mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

¹⁶ Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: #joho Cristo Moocani iicaabo Seemene, nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi #joho Simon Jona achi idiicaabo. Mi#ro cajaani miyaminaafi ico jinooco gaajasuti#hi idinoro Guihirubi niquejefa#o iicaabo. ¹⁸ Jaaneguiiha uujoho ico jino Pedroti momonihai, guisiyi# eneejiruno. Jaaba jiba guisibahallivi uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guinonijiti#hi. ¹⁹ Ico uujoho jino niqueje llavenequ aciji. Jaabo #joho jiijehallivi isisino, bu niquejefa#o sisicafetejino. Jaanoti jiijehallivi isinaayuno, bu niquejefa#o sinaayucafetejino, nooboro.

²⁰ Jaadi Jesu ijibogominaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mi#hai#noobaco jibogotimo iicaqui.

Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Tusumi Jesu ticoni uhi ijibogominaaco agaajasu-ubo Jerusalevi ofooboco quillahuto, bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo diiboco sihidi idaasuno omoonijunoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²² Jaaneguiha Pedro sihi Jesuco asatyuboro #bauhi: Jaanova Moocaani ico tolli moonisujitirahi, tolli icatibbo diicaqui, nooboro.

²³ Jaarunaaca Jesu dojicuviro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uuti buhigovi minifoto ijoho iji idiicaabo. Fine, ijoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadi icatihu. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro.

²⁴ Saatoho ijibogominaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo ifiico ajabajevemere tadyojicuti isaaqui ifiico idaasuno omoonisujunoco iguitimo.

²⁵ Miho ifiico agaijimo ifiico mitasuji. Jaanoti naha tahalliti ifiico imitasumo ifiico taajasuji. ²⁶ Miho saafi miyaminaafi paryi jiniije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebiico imitasuruva, znacu milliti imijiruno? znacu minoodino fine miyaminaafi ijeebiico itaajasuqui jaadujirahi? ²⁷ Miho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji Caani ovosiima, bu itoomominaama icano. Jaasumi paryi famoovaaco iticovocivi jaadujiiho omoonihicanehejeque. ²⁸ Miyanotiro neehi: Jino iicamoti saatoho guivejitihi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ihaivojiri asaaboco aatyimetimoro, nooboro.

Jesu Ihaivojiri Asaano.

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 Toonobuunati sajuguisi nijequeti Jesu iciuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobai nijequevi. ² Jaabai nijequevi diito imefeenevi ifi siibadi minifutuuh. Ihime aricuno minifutuuh nihibaco memecibadi, bu igaachehu seseene minifutuuh nihiba aachicibadi. ³ Jaanaa diibo uufocovi atyimeumo Moise, Elia icamisi Jesuma iimaamisico.

⁴ Jaaneguiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojiiho, imicani jimañovi mihicano. Idiimogohachijii masii nijeganoco migaaci, saga idiino meheetavequi, #di saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.

⁵ Jaanaaca Pedro tolli nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuh. Jaano ihaimuufaifañoti guubuvusuuno: Jaani Taseemene agaijiiho. Diibo onoonoco mugubunici, unuuno.

⁶ Jaanoco uguubuumoro ijibogominaa jiniijehallivi javucamaaiumo sihidi iguituumoro.

⁷ Jaanegui Jesu asaaboro diitoco ududiciuboro nuuhi: Magañiivo mihiguetedino, nooboro.

⁸ Jaadi siino emeciurumo mihaifnoobaco atyimeciutihi idiboro Jesu icauhi.

† Sahaamefaño noono: diguijeve imohobujeque diicibo tadyojicuti disaa.

⁹ Jaamoco tobaiti iniituhigo Jesu faguuhi: Jino mahatyimeneque mihaifnoobaco mijibeguedino jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iguijeebebe siino ubuheetedi, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diito diiboco dilluuh: zMilliti jana bu caatiniminaa nuuhi: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujiiho.

¹² Jaarunofaño amiihaico uujoho jino neehi Elia saahinicuhi. Jaaruuboco gaajacihinitimo. Jaamoro diiboco jilli iimogobadi moonihinimo. Jaabadiro bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo diito useti idaasuno icaji, nooboro.

¹³ Jaanoti ijibogominaa esafutuuh Jua Nitiminaafiditi Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuh Sicafehi Ijima Iicauboco.

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jaadi miyaminaa iicauhigo ifutuumaaca saafi miyaminaafi asaaboro Jesuguiino ememuivuboro nuuhi: ¹⁵ Aivojiiho, taseemeneque didaasugo, idaasuno icahicaabo imimañobati ochoomooboro, fiiva foova cijigaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo icano. ¹⁶ Jaaboco jino dijibogominaajaago sivarahi. Jaarumo diiboco buheesutihi, nooboro.

¹⁷ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, zmihachuta fine amiihaico jaabiciboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

¹⁸ Jaaboro Jesu iimitino ijico ihibauboro diibediti iinusuuhi. Jaasumiro diibo isicafehi buheetecuuh.

¹⁹ Jaadi ijibogominaa ijeevadi Jesuma ihimaamumoro diiboco dilluuh: zMilliti jana mihai diibo imitino ijico buhi magañitihi? noomoro.

²⁰ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amiihai miyaavogo aajashumaño. Miyanotiro amiihaico neehi, amiihai miyaavogo mostaza noovata toogayidino iicaruva jigajico menezirahi: Jinooti sihigovi deene, noomoro. Jaaneri sihigovi jeeneziruno. zConooba amiihaidi sihidi jeevajitirahi miyaano miyaavogoma mihicaruva? ††

Jesu Iguivejinoco Siino Jibogono.

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Jaanobuunati Galilea jiniijeri saamo igomoro efehicauhigo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji. ²³ Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucuci, safucu idinoti siino buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidi idaasuvuumo.

Templojaguiha Impuestoco Ajaadusuno.

²⁴ Jaanaa Jesu ijibogominaama Capernau cuumivi ifutuunaaca templojaguiha impuestoco ajaadusuhi-caumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuh:

†† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanoti jiyoomo ijimico idinero buhi magañitahi mahaigamoro Moocaanima mihi-imaaneri, onoonoco.

¿Amiñhai jibogominaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitihí? noomoro.

²⁵ Jaaneguiiha Pedro: Jaadujibo, nuuhi.

Jaadi Pedro jaache ifutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ñdi millí jijiiniije aivojito mñico impuestoco jaadusunicimo; iyotocoro nacu siicumiotoco? nooboro.

²⁶ Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicumiotoco, nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatihí. ²⁷ Jaarunofaño mñhaiñooba mñiditi imitino eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo difiicigaico gaññto. Jaabo iticoni uduuboco ñiciño iijifañoti nihibajeque ñici. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

¿Cajaaní Fine Imiyaabo?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18 Jaasumi jibogominaa asaumororo Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaaní fine aivo imiyaabo icaji niqueje aivojifaño? noomoro.

² Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro ditofeenevi ificuuboro nuuhi: Miyanotiro amiñhaico neehi, amiñhai jeebñico bohonoti miminiyumoro seemenebadi miminifototihachiiji niqueje aivojifaño mefeetitihí. ⁴ Mñiro niqueje aivojifaño imiyaabo iicajibo oono guinoví ifiico iminiyuuboro jiisee seemenebadi iminifotoobo. ⁵ Jaanoti bu cajaaníyohacho seemeneque tamomofañodi agaayicimo uco gaayicihí.

Imitifaño Mahaquetejiruno Ñihicu.

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico omoonisvaaboco aivo imijiruno ajashutino guisibatayigabari icodaaheti uduujenimoro muuaifaño initusuno. ⁷ Jiinijeminaadi imiticaní icano miyaminaaco imitifaño agaññisuno. Jaano jillí fahijivaró icajino. Jaarunofaño idasucani icajibo diibofenedi imiti asaabo.

⁸ Jaaneguiiha dihuse, ditihai icano íco imitifaño agaññisuhachiiji quiticñobo sihi gaññ. Imijiruno ñdi ditihaima, dihusema chahaabo fiivofaño idñfotono. Jaanoti ñdi imitino dihusenema, ditihaiñoma icano dicaabo ifinijitino cñijigaifaño agaññicafotono. ⁹ Jaanoti bu oono dihaallí íco imitifaño agaññisuhachiiji toohaalliico buhudaruubo tehesino gaññ. Imijiruno ñdi sayimaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanoti imijitiruno fahaallñicimaryo diicaabo cñijigaifaño agaññicafotono. †

Oveja Ìmitaaboví Ohoovicino.

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Tollíro bu jito seemeti saatohobaco mitimejeta-sudino. Mñiro jino amiñhaico neehi: Mñiro oono diitoco ootomomo Moocaani toomominaa fahijivaró Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo imefeeneri icahicahí. ¹¹ Mñiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitacumoco taajasuqui. ††

† Jino jillí iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno.

†† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

¹² ¿Jinooco millí mehesicinihi amiñhai? Saafi joomi ciendimo ovejami iicamoti saafi imitaruva, ¿nacú fine saatoho noventa y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi ejeevesuhinñboro imitaaboco guinetejitirahi? ¹³ Jaaboco aatyimeebere janaaní aivo imo imo minifetejirubo oono noventa y nuevedimo imitatimo janaaníci. ¹⁴ Jaabadíro amiñhai Caani niquejefaño iicaabo ‡ imogotihí jitoti saseba imitanoco.

Jillí Mñino Nahaboco Meperdonano.

(Lc 12.3)

¹⁵ Jaanoti bu dinahabo íco imitino omoonihachiiji diiboma ñro ijeevadi diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo íco uguubuhachiiji diiboco dimijñcarucuuhí. ¹⁶ Jaanoti íco uguubuhachiiji sitati cuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi idñmo onono imino igaajacafetequi. ¹⁷ Jaamoco: Jii, onootihachiiji Moocaani iijaminaaco diibogo. Jaamo onoonoco bu: Jii, onootihachiiji oono Moocaanico imiyaavogotñboco mihanicibadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico mehesicinicibadi icano.

¹⁸ Miyanotiro amiñhaico neehi jino jiinijehallivi mafatyusutino, bu tollíro niquejefaño fatyusurajitihí. Jaanoti bu jiinijehallivi mafatyusuno niquejefaño fatyusucafeteji.

¹⁹ Tollíro bu jino amiñhaico neehi: Jino jiinijehallivi amiñhaiti miimisiici mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachiiji Guihirubi niquejefaño iicaabo aciji. ²⁰ Mñiro miimisiici tamomofenedi igaivomofeeneri bu uujoho icaji.

²¹ Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojibo, tañahabo uco imitino omooninoco, ¿minoodifoo-va uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahuseti mifoooci idñno ticovovi? nooboro.

²² Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodifoo-va icatino. Janaaní setentadifoo-va sietedino.

Jeevivominaafi Imuguutihí Sifiico Eperdonauco.

²³ Jaamaño niqueje aivoji jeevahi oono saafi aivojibo ijeevivominaama idudicamaajeque iimibachubadi. ²⁴ Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca diiboja si-vaumo saafiico ajashutino millones ticovovi edebeuboco. ²⁵ Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojibo tajñbauhi diiboco inaajequi paryi mogaima iseemema, bu paryi inehejema icano toonoco ijaaduqui. ²⁶ Jaaneguiiha ijeevivominaafi ihaivojiboguiino ememuñvuuboro ihaivojiboco neehicauhi: Aivojibo, uco didaasugo íco paryi faneeri jaadují, nooboro. ²⁷ Jaaneguiiha ihaivojibo diiboco ñdaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhí. ²⁸ Jaabo diibo ijeevivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyimeteuhi saafi inahaboniminaafi diiboco mñdino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti agaayicuboro sefano dusuucubó: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.

‡ Moocaani

²⁹ Jaanegui inahaboniminaafi iguiino ememuivuboro diiboco nuuhi: Uco didaasugo ico paryi jaadui, nooboro.

³⁰ Jaarunofaño diibo: Jii, nootibo ufuuboro diiboco civojafaño jiihacuui paryi diiboco ajaadutinohachuta.

³¹ Jaanoco saatoho aatyimeuno diitoco aivono ufuneguiiha ufuumoro ihaivojiboco paryi jiibugutuumo.

³² Jaaneguiiha ihaivojibo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imiticani jeevivominaafi. Ico uujoho didebeque paryi perdonahinihi uco idilluuneguiiha. ³³ Jaabadiro bu ijoho dinahaboniminaafico didaasuguejirahi ico uujoho iicahinibadi, nooboro. ³⁴ Ihaivojibo sihidit isifiratuuboro tajibauhi diiboco civojafaño ificusuuboro ihaamisiqui paryi idebeque ajaadutinohachuta.

³⁵ Jilli nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadi jilli Guihirubi niquejefaño iicaabo amiihaico mooniji amiihai nahaboco amiihai jeebimaryo meperdonatihachiji, nooboro.

Jesu jiibeguehi Gaigooco Mejeevesunoditi.

(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

19 Jilli Jesu unuunobuunati fuubo Galilea jiiinjeti. Jaabo ifutuuih Judea jiiinjivi, Jordan teehiti baagovi iicajiiinjivi. ² Jaabo dojicuti sihidit miyaminaa fuuhi. Jahigo iguihuvaumoco buheesuubo.

³ Jaanaaca saatoho fariseomioto asaamoro diiboco dilluuih ifurumo iimitinofaño diiboco igañisuqui: ¿Nacu fine tajibabadi imijiruno miino taabaco jilli siinohalliti mejeevesuno? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amiihai Caatinihaamefaño onoonoco memeechicatitii? Miiro iticoni miyaminaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano. ⁵ Jaaboro nuubo: Jilliti gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamisi saafiibadiro minifutucui, nooboro. ⁶ Jaamaño miimisi-ici icacuutino saafi ifibadiro icacuumisi. Jilli iicamaño miyaminaa dugaacucuijitihi Moocaani agataacucunoco, nooboro.

⁷ Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Milliti janabuu Moise tajibauhi miino taabaco jeevesuhaameque mahacimoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.

⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Eti bu mucuhufojeebiihaño Moise tajibauhi amiihai taabami jeevesuco. Jaanoti iticoni tolli icautino. ⁹ Jaanoti jino uujoho amiihaico nehi: Mogaico sifiima icatigoco ejeevesuuboro sifigooco iicibo ajeva imitico icihit. Jaabadiro bu sifi ejeevesugoooco ataabavaabo ajeva imitico icihit, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha ijiiibogominaa diiboco nuuhi: Jaanegui tolli icamaño, ¿collihica bu mataabavajirahi?

¹¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitirahi. Idimoro jaaty Moocaani agaajasumo gaajajirahi. ¹² Miiro saatoho ifiivuunotiro caanimi oovicubadi taabavajitibo unuubadi icanicihit. Jaanoti saatoho iguiraacuneguiiharo tolli oovicinichit. Jaanoti saatoho jilli taabatimo icanicihit niqueje aivojiguiinodi. Jaamaño jinooco agaayicigomo jaafa gaayicihit, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaaca Jesujaa seemeque siivaumo diitohallivi ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijiiibogominaa iibahicauhi iseemeque diibojaa isivamoco.

¹⁴ Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fine mihibano. Miiro niqueje aivoji seemebadi iicamono, ¹⁵ nooboro toseehejhallivi ihuseque ficuuhicaubo. Jaadi toonoti sihigovi fuubo.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Jaanaaca saafi sicafefi Jesuco emecituuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo jiiibogominaafi, ¿cono iiminoco moonijirahi uujoho ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collihit uco idiimii- bo neehi? Chahamo imimo idiiiboro Moocaani imiibo. Jaanoti ifinijitino fiivofaño ofoonoco idiimogohachiji tajiba onoobadi diica, nooboro.

¹⁸ Jaaneguiiha sicafefi diiboco nuuhi: ¿Milli nacu noono? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaudino, ajevaco moonidino, nanivadino, sitaaditi sicamañooco diibe- guedino, ¹⁹ diicaanico, diiseejico icano bocigo, sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, nooboro.

²⁰ Jaaneguiiha isicafefi nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tonehejeque imino moonihicahi. ¿Cono fine siino tahime icahi? nooboro. ²¹ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiji, foobo paryi dinehejeque naajeebe iidaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidit nihibamivaji. Jaaboro sihidit inihibamima iicaumaño.

²² Jilli unuunoco isicafefi uguubuuboro iidaasuvuuboro fuuhi sihidit inihibamima iicaumaño.

²³ Jaaneguiiha Jesu ijiiibogominaaco nuuhi: Miyantiro amiihaico neehi, aivo sihidit jeevano sihidit inihibamima iicamo niqueje aivojifaño ofoono. ²⁴ Siino bu jino neehi: Tiihino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sithii sihidit inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁵ Jaanoco ijiiibogominaa uguubuumoro sihidit eetyeui. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaanoty fine taa- jajirahi? noomoro.

²⁶ Jaaneguiiha Jesu diitoco emeciiiboro nuuhi: Miyaminaa toonoco moonijitirahi. Idiiiboro naha Moocaani paryi fanoovaaco moonijirahi, nooboro.

²⁷ Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, miro paryi mihai monehejeque mejeevesuhinimoro didojicuti masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyantiro amiihaico neehi ufucu paryi fanoova bohonoti eheetavocafotoodi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tahimi aivoji icagahallivi acasiivoodi, bu amiihai tadyojicuti masaamo aivoji icaganohallivi macasicamaaji, paryi Israel cuumiminaaco mudugaacui. ²⁹ Jaamo paryi

tahalliti inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomico, inagomico, caanimico, seejimico, mogaimico, iseemeque, bu iijinjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidi janaanici gaayicijimo, tolliro bu ifinijitino fiivoco gaayicijimo icano. ³⁰ Jaanoti jisumi oono ajashutino sihidi ejeevamo iicarumo ufucu guinovi minifeteji. Jaanoti jisumi guinovi iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji. †

Dudicamaajeminaavi Oovicino.

20 Miïro niqueje aivoji jilli jeevahi oono fagui aba-
jaabo omoonicibadi. Miïro ibasutaaco ihici-
suqui fucuro fuubo dudicamaajeminaaco icituubo.
² Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadino amihai-
jaadui, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudica-
maaiqui. ³ Jaanobuunati siino fuubo baagotirehiica
icaaberi. Jaabo atyimeuhi saatohoco ticovono
goohasiri iicamoco. ⁴ Jaamoco nuubo: Amihai tolliro
tafaguifaño tabasutaaco mihicito. Imino amihai
jaadui, nooboro. Jaaneguiha diito fuuhi. ⁵ Jaanobuunati
bu siino diibo fuuhi gadiciba. Jaadi bu siino fuubo
imohonohalliti icacuuberi. Jaabo bu tolliro mooniui.
⁶ Jaanobuunati bu siino fuubo imohonofeenedi icacuuberi.
Jaabo atyimeuhi saatoho ticovono iicamoco.
Jaamoco nuubo: ¿Collhi amihai jinoovi ticovono dudi-
camaaitimo mihicahi? nooboro. ⁷ Jaaneguiha diiboco
nuumo: ¿Eti bu mijoho mihai atajibatineguiha?
noomoro. Jaaneguiha diitoco nuubo: Amihai bu tol-
liro tafaguifaño mududicamaaito, nooboro. ^{††} Jaanaa
mihijicuidi diibo nuuhi dudicamaajeminaa aivojiboco:
Paryi famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu,
oono dojicuti asaamoti ticoni. Jaaboro iticoni asaahini-
movi dalli baani, nooboro. ⁹ Jaaneguiha ticoniubo imo-
honofeeneti iicaaberi ufuumoti. Jaamo iticovoocivi
gaayiciuhi safucuo jaadadinoco. ¹⁰ Jaanobuunati jaadu-
ubo imegavi ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Miïhai fine
janaanici magaayiciji, noomoro. Jaarumo iticovoocivi
gaayiciuhi safucuo jaadadinoco. ¹¹ Jaanoco agaayiciu-
moro iimaafivumo toono abajaabediti: ¹² Jito dojicuti
agaseme sano nihiba oovoro dudicamaaihi. Jaarumo-
co mihai ticovoviro daadui, mihai sihidi mududica-
maimoro sihidi aigucutaco majaabicimo ticovoviro,
noomoro. ¹³ Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi:
Fañi, ico uujoho imitino moonitihai. Miïro ijoho safucuo
jaadadineri uuma dudicamaaihivahi. ¹⁴ Jaaneguiha ji-
no dijaadaco diicibo fuucu. Jaanoti bu uujoho imegue-
hi jino dojicuti asaaboco bu tonoodinoro ajaadunoco.
¹⁵ ¿Nacu uujoho iimogobadi moonijitirahi tañihibami-
co? ¿Nacu ijoho diimogotihai uujoho iimihuseneque?
nooboro. ¹⁶ Jaabadireji jisumi oono guinovi iicarumo
ufucu sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti bu sihidi
ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guinovi minifeteji. ‡

† Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutino imegavi iicamo
ufucu dojicuvu minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvu iicamo tusumi
imegavi icaji. †† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amihai
imino jaadui, onoonoco. ‡ Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo:
Miïro guiramo cuhuvacafeteji. Jaarunofaño midimoro nanicafete-
hi, onoonoco.

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jaanaaca Jesu Jerusale jihairi ufuuhigo ijbogomi-
naa docedimo iicamoco ijeevadi asatyuboro nuuhi:
¹⁸ Amihairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago
mofoonoco. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
acicafeteji sacerdotemi aivojito usefaño, bu caatinimi-
naa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.
¹⁹ Jaamoro siicumiotoco acijimo uco idejecuqui, bu
ihaamiqui icano. Jaamoro imohovi tetecujimo icano.
Jaaruubo mifucuci, safucu idinoti guijevefañoti siino
buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamisi Seeji Idilluuno.

(Mr 10.35-45)

²⁰ Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamisi
Zebedeo seemenetisi seeji. Jaago illimisima asaugoro
Jesuguiino memuvovauhi siinoco diiboco idilluqui.

²¹ Jaaneguiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi?
nooboro.

Jaaneguiha diigo nuuhi: Tajiba dihaivojifaño jitisi
taseemenetisi dihufocovi icasivequi, saafi
dimiyanaagonovi, bu saafi dinaninaagonovi icano.

²² Jaarunaa Jesu diitico iimusuuhi: Amisi magaa-
jatihai midillunoco. ¿Nacu amisi uujoho idasuno iica-
jibadi mihicajirahi? nooboro. ††

Jaaneguiha diitisi: Jihai, nuuhi.

²³ Jaaneguiha diibo nuuhi: Jihai, miyaano amisi jino
idasunofañodi mafatyeji. †† Jaanoti naha oono
tamiyanaagonovi, tañaninaagonovi icano macasive-
jinoco, ¿milli bu acijirahi? Jaatyo idimocoro Guihirubi
aciji diiteguiharo ificuhicanoco, nooboro.

²⁴ Jaanoco sajbogominaa uguubuumoro diitisijaago
sifiiratuumo.

²⁵ Jaaneguiha Jesu diitoco ocovauboro nuuhi:
Amihairyo magaajacuuhi jinijeminaa aivojito iyotoco
sefano atajibanicinoco, bu tolliro saatoho obocifimo
miyaminaaco idasugotimo moonifihai. ²⁶ Jaanoti
amihai tolli mihicajitihai. Jilliro ivi amihai miyaavogomi-
naafeenevi sihidi ejeevaabobadi diicaqui, jilli saatoho
diitoti jeevivominaafibadi miminifoto. ²⁷ Jaanoti bu
amihaifeenevi imiyaabo iicagoobo saatoho jijovonoti
iicaqui. ²⁸ Miïro jino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
uco ijeecivequi saautihai. Jilli uujoho ejeevoooboro
saauhi tafiico aaciqui ajashutimohallivi diitoco taaja-
suqui, nooboro.

Jesu Buheesuui Miimisiici Aatyimetimico.

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jaamo Jerico cuumiti iinuumaaca sihidi miyaminaa
Jesu dojicuti fuuhi. ³⁰ Jaanaa jihaijiniri miimisiici ihaal-
liino ifuvusuutimisi giciniuhi. Jaamisi Jesu toonodi ufu-

†† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initi-
cafetejifaihuri minitcafetejirahi, onoonoco. †† Sahaamefaño
janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initcafetejifaihuri initi-
cafetejirahi, onoonoco.

unoco uguubuumisiro sefano coovadiivuumisi: Aivojiiho, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³¹ Jaaneguiiha miyaminaa diitisico iibauhi illiivequi. Jaarunofaño janaaniciviro sefano coovadiivuumisi: Aivojiiho, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³² Jaanegui Jesu ujulleveuboro diitisico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Milli amiisico omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³³ Jaaneguiiha nuumisi: Aivojiiho mahatyimeneque mihimeguehi, noomisiro.

³⁴ Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaallinoco dudiciuhi. Jaasumiro aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

21 Jaamo ifuutuuhi Olivohono iicagajiguiino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi fiitino. Jaamañoti Jesu galluui miimisiici iibogominaatisico jilli nooboro: ² Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujecinigo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva. ³ Jaanoti cayaatyohacho amisico: ¿Milli? onoochahijji, Mohaivojiiho eneneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatiniuno imiyaavequi:

⁵ Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojiiho dijaa saahi, oono sicujeebiba icaabo, burrahalliri gicinibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.

⁶ Jaaneguiiha iibogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadipi mooniui. ⁷ Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igaachehunoco ificumoro Jesuco casihacuui. ⁸ Jaanaa sihidi miyaminaa iicaumo igaachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho jaañneri jiihaico jeebuuhicauhi. ⁹ Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaumo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojiiho David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojiiho memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

¹⁰ Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ifutuudi paryi tuucuumi miyaminaa ñaivuui. Jaamoro dillucasihicau: ¿Mijoho fine ajaani? noomoro.

¹¹ Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiniije cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Jaadi Jesu Moocaani templojafaño jicafutuui. Jaabo paryi toojafaño naajeteque eheetavuumoco isivi inuusubo. Miyaminaa nihibamico ubuunanihicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimiihumico anaajehicau mo icaganoco gavaracuubo. ¹³ Jaaboro diitoco nuubo: Miho Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi.

¹⁴ Jaajafaño diibojaa saumo aatyimetimeheje, iigotimeheje icano. Jaamoco buheesuubo. ¹⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo sihidi ejeevanoco Jesu omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamauihi: ¡Aivojiiho David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidi sifiiratuui. ¹⁶ Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuui jito jilli onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, guubuui. ¿Nacu amihai Caatinihaamefaño toonoti olli onoonoco memecitihii? Miho jilli noono:

¡Joho deetavehi seeme, bu mifaño aaduseheje iminocahacisu masico imasivaqui, noonoro.

¹⁷ Jilli nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumiti fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivi cigaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Fajjahi Inoovatama Achaneguiiha.

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuui. ¹⁹ Jaabo atyimeuhi higuerahoco jiihaijiniri icahoco. Jaahoco meeciturubaaca inoovatama chahauho jilli boti aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacujitihii, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuui. ²⁰ Jaanoco aatyimeumoro iibogominaa sihidi jabafituui. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Milli jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

²¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amihaiico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihicahachijji jino uujoho higuerahoco omoonibadi momooniji. Tolliro bu jibaico meneejirahi: Jinooti eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno. ²² Jaabadiro bu paryicino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachijji magayiciji.

Jesu Mitya Iiji.

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jiibeguehicaunaaca diibojaago saumo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ijoho jilli moonihicahi? ¿Mijoho ico tomityaco achi? noomoro.

²⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amihaiico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihimusuhachijji amihaiico neeji comityari jilli omoonihicanoco.

²⁵ ¿Mijoho nacu Juaco galluui iniqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluui, munuuruva, mihaico: ¿Collihii janabuu mimiyaavogotihii? neejiruubo. ²⁶ Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, mihaico miyaminaa moonijirahi. Miho paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

²⁷ Jaamaño Jesuco: Magaajatihii, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amiihaico neejitiihineje mityari jilli omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

²⁸ Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amiihaidi jino millii? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco diicito, nooboro. ²⁹ Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotiihi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi iicituubo. ³⁰ Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutihi. ³¹ Jaaneguiiha amiihaidi, ¿cajaanii fine caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaaiji amiihai imegaviro. ³² Miuro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro amiihaico ijibogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutihi. Jaanoti naha impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amiihai mahatyimecuurumo amiihai imitico mejeevesumoro mimiyaavuguutihi, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco abasuuborohallidi kuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo. ³⁴ Jaadi toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui. ³⁵ Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco agaayicumoro saafiico aamiumo. Jaanoti saafiico gaicaaumo, bu saafiico guisiri aamiumo icano.

³⁶ Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluui guiraano itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco omoonubadiro mooniuihi.

³⁷ Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bocigujimo, nooboro. ³⁸ Jaaruuboco aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani paryi ibusumijeque agaayicijiibo. Masii magaicaauqui. Jaamoro paryi jinoma mihicaqui, noomoro ³⁹ diiboco agaayicumoro tofaguiti buhigovi asatyumoro gaicaaumo, ⁴⁰ nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluuihi: Fine jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.

⁴¹ Jaaneguiiha nuumo: Eti bu diitoco agaisiraiciboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui, noomoro.

⁴² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amiihai jilli Caatinihaamefaño onoonoco memeechicatitii? Miuro jilli noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguisibaco itihisumoro gañihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icitii toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo

imimaño ficuubo. Jinooco Aivojiiibo eetavehi. Jaano miihaidi aivo sihidi jeevahi, noono Caatinihaamefaño. ⁴³ Jaaneguiiha jino amiihaico neehi: Amiihaiditi Moocaani ihaivojico dumiticijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino iicamoco. ⁴⁴ Jaanoti bu oono guisiba onoobati neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo gafaryunamaaiji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco quicheyicijiiba, nooboro. [†] Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

⁴⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco uguubuumoro gaajaciumo diitediti tolli unuunoco. ⁴⁶ Jaamoro diiboco gaayicijurumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaaminaafi iicaunoco imino agaajamaño.

Taabava JiiBaimovi Ohoovicino.

22 Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovi ooviciboro diitoco ijibogoo bo jilli nooboro: ² Niqueje aivoji jeevahi oono aivojiiibo illi taabava jiiBaimoco eheetavubobadi. ³ Jaabo ijeecivominaaco galluubo imogaibico aacicumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito imuguutihi asaanoco. ⁴ Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jilli nooboro: Nooto diitoco machuta paryi eetavocinicuuihi. Tañiivimico gaisiraicisucuuihi, bu saatoho idiribahuhicamehejeque icano. Jaano paryi imibaicinicuuihi ijiiBaiminivacuuihi, nooboro. ⁵ Jaarunoco diito ihmuhuminaa: Jii, nuutihi. Jilli sihigueheje focinimumo, saafi ifaguinojaago. Jaanoti saafi inaajetejaago fuuhi. ⁶ Jaanoti sanodimo ihaivojiiibo jeeecivominaaco agaayicumoro ahaamiumoro gaicaauhi. ⁷ Jaaneri ihaivojiiibo sihidiro isifiiratuuboro isoldaomico galluui diito gaicaauminaaco agaisiraicimoro tuucuumije iijanoco ijigasuiqui. ⁸ Jaadi ijeecivominaaco nuubo: Paryi jino imibaicinicuuno mijiiBaiminiqui. Jaarunofaño jaatyo ihmuhuminaa imitimaño saatitii. ⁹ Jaaneguiiha cuumifeenedi imiya jiihaiñeri mofoo mahatyimemeque jiiBogomoro jiiBaimovi isaaqui, nooboro. ¹⁰ Jaaneguiiha ijeecivominaa miya jiihaiñeri ufuumo igaiyicuihi paryi aatyimeudimoco imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gafafuuihi.

¹¹ Jaadi ihaivojiiibo fuuhi ijiiBaimoco emeeciituubo. Jaabo atyimeuhi saafiico, jaaruubo jiiBaimo gaachehuco iimogotiiBoro jicafututiBoco. ¹² Jaaboro diiboco nuubo: Fañi, ¿milli jaabo juuga saahi jiiBaimo gaachehufoño jicafototiBoro? nooboro. Jaarunaa diibo iimusutihi. ¹³ Jaaneguiiha ihaivojiiibo ijiiBaimominaaco nuuhi: Ajaanico magaayicumoro misisi itihaiñoco, ihusenique icano. Jaamoro buhigo icivohigo magañi. Tahigo ataa-jihigo, igaiñooco ojisujihigo icano. ¹⁴ Miuro sihidi cuuhuvacafetejimo. Jaarumoti miidimoro icicafeteji, nooboro.

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

¹⁵ Jaanoma iicamo fariseomi ufuumoro iimaacasiuhi diibohallivi diiboco ifurumo imitino inuusui.

¹⁶ Jaamoro diitoototi saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, miithai magaajahi ijoho miyaanoco eneehifinoco, bu tolliro miyanotiro ijoho Moocaanijaa ofoono jiihaico dibeguehicahi miyaminaa ihiimaanoco jeevotiboro. Miyaminaaco jilli jeebibatiro, onooti-maño. ¹⁷ Jaaneguiiha jinooti mihaico dinoo: ¿Naa idi imino romanomi aivojiboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu millí? noomoro.

¹⁸ Jaarunofaño Jesu diito imitino eesamaaiumoro unuonoco agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañifiiraminaa mihi-camo! ¿Collíhi uco imitnofaño magañsujirahi?

¹⁹ Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mihiufusu, nooboro.

Jaaneguiiha sivaumo safucuo jaada ticovovi ijaada iicajeque. ²⁰ Jaajeque emeciuboro Jesu diitoco dillu- uhi: ¿Mijoho ime nacu jihime, bu jino imomo icano? nooboro.

²¹ Jaanegui nuumo: Romanomi aivojiboco ime, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahaci dii- bono iicanoco. Jaanoti Moocaanico mahaci Moocaani- no iicanoco, nooboro.

²² Jaanoco diito uguubuumoro sihidi eetyeui. Jaamoro diiboco ejevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluno.

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tufucuro bu saatoho saduceomito fuuhi Jesuco emecituumo. Jaamo saduceomi uchuumucuumo si- ino mubuheetejino chahaji, noonichi. Jaamaño Jesuco jilli nuumo: ²⁴ Jibogominaafi, Moise tajibauhi: Saafi ataabavaabo seemevatiboro ochoomohachijji, ina- habo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui ina- habobuuna, nooboro. ²⁵ Jaabadi mihaifeenevi iicaumo sahinooto sahuse juugahuseti miimisiici idino iicaumo. Jaamoti iticonioobo ataabavaubo seemevatiboro guijeveui. Jaaneguiiha inahabo ifibaijigoco icuui.

²⁶ Jaabo bu tolliro icauhi. Jaano allivioobo bu diigoco icuboro tolliro icauhi. Jaabadi paryi famooro saafigomaryo imivocafutuhi. ²⁷ Jaanobuunati bu diigo tolliro guijeveui. ²⁸ Jaamo guijevefañoti siino ubuheet- edi, ¿cajaan taabaji? fine, paryi diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.

²⁹ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuihi: Amihai aivo magaajatihi Caatinahaame ononoco magaajatihi, bu Moocaani mityaco magaajatihi icano. ³⁰ Miho iguijeve- cuumo siino ubuheetedi taabavacujitimo, bu iseemeque tajeñicijitimo icano. Jiliro Moocaani toomominaa niquejefaño iicamobadiro jeevacujimo.

³¹ Jaanoti oono uchuumucuumo siino ubuheetejinoti neehi: ¿Nacu amihai memecitíhi Caatinahaamefaño Moocaani amihai ononoco? Miho jilli noobo: ³² Uu-

joho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiboco, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivojiboco icatino, ubuheeme Aivojiboco, nooboro.

³³ Jilli unuonoco miyaminaa uguubuumoro sihidiro jabafituuhi ijibegueri.

Ibocima Iicano Tajiba.

(Mr 12.28-34)

³⁴ Jaabo Jesu saduceomico ilinociunoco fariseomi uguubuumoro igaiuuhi. ³⁵ Jaamoti saafi Caatinimi- naafi iicaubo Jesuco ifuruubo inisuubo dilluui:

³⁶ Jibogominaafi, ¿cono aivo tajibati aivo obocino? nooboro.

³⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojiboco Moocaanico gaiji paryi dijeebimaryo, paryi difiimaryo, bu paryi dihesamaajemaryo icano, noonoro. ³⁸ Jino aivo ibocima iicano tajiba, aivo imiyaano. ³⁹ Jaano al- liviono bu aivo tobadiro jeevahi. Jano jilli neehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, noonoro. ⁴⁰ Jinoocivi Moise tajiba tanoocinihi, bu Moocaani iimaaminaa jibogo tanoocinihi icano, nooboro.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Jaamo ifariseomi tooneriro iicaumoco ⁴² Jesu dillu- uhi: ¿Milli amihai mehesicinihi Cristoditi? ¿Mijoho iyaachi fine? nooboro.

Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.

⁴³ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu millí David icaruubo Moocaani Gaijafenedi iimaabo: Tahaivojiboco, nuuhi? Miho bu nuubo:

⁴⁴ Mohaivojiboco Moocaani nuuhi Tahaivojiboco Cristoco: Tamiyanaagonovi casivo ditihaguiino diminaaco uujo- ho ificuunohachuta, nooboro.

⁴⁵ ¿Jaabo bu milliti Cristo David iyaachi iicajirahi, David icaruubohacho diiboco: Aivojiboco, unuono? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa diiboco mihaifnooba ajashuno iimusui- uti. Toonotiro ivi mihaifnooba diiboco ajashuno dillu- cuutihi.

Jesu Fariseomi, Bu Caatiniminaa Icamo Imitico Neehi.

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

23 Jaaboro Jesu jibogominaaco, bu miyaminaaco icano nuuhi: ² Oono fariseomi, caatiniminaa icamo: Moise tajibaco magaajasuhicano mityama mi- hicahi, noomoro esicinihichi. ³ Jaaneguiiha amihai di- ito ononoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito ononoco paryi momoonihica. Jaarumo icabadi mihicadino. Di- ito: Imino mihica, nuurumo imitino icahicahi. ⁴ Miho si- hidí jeevanoco miyaminaahallivi ficuhicamo miyami- naa imooniqui. Jaarumo diitoco ajashunogayi amusuhicatimo. ⁵ Jilli miyaminaa ihatimequiro fanoovaaco moonihicamo. Miho imeguehicamo ihime- cunohallidi, bu ihusequejehallidi icano satyehicamo gaachehubaryunohallivi tajiba ononoco acaatinine- hejeque, bu gaachehunoco jicamaahicamo fanoovano janaanivi ifallahino acaamovononoco. ⁶ Jaamoro bu

imeguehicamo jibaimonofaño aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño igicininoco icano. ⁷ Bu tolliro cuuminofaño diitoco miyaminaa aivo bocigomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajaminaa, onoonoco imeguehicamo icano.

⁸ Jaanoti ivi amihai mihimeguedino amihaiico miyaminaa: Gaajaminaa, onoonoco. Miïro saminaaro amihai idiïboro amihai gaajaminaafi Cristo. ⁹ Bu jiini-jehallivi miïhaiñoobaco: Caani, meneedino, idiïboro amihai Caani niquejefaño iicaabo. ¹⁰ Bu mihimeguedino amihaiico saato: Aivojïbo, onoonoco. Miïro idiïboro amihai Aivojïbo Cristo. ¹¹ Sitaaco ejeecivoobo amihaifeenevi diibo aivo sihidi ejeevaabo. ¹² Miïro: Uujoho sihidi jeevahi, onoo guinonifafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onoo sihidi jeevano miniiyucafeteji.

¹³ Jaanoti idaasucani amihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miïro amihai niqueje guhugaco kuhufono mafabaacuhicahi sita tahijicafototimo iicaqui. Bu amihai mijicafetehicatih, bu ijicafetejirumoco mijicafutusuhicatih icano.

¹⁴ Idaasucani amihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miïro gaigoomi fibajito iicamo iijanooco mudumitichicahi. Jaamoro jillï ifurumo Moocaanima guenene mihiimaahicahi. Jaamaño amihai aivo guiraano mahaamicafeteji. †

¹⁵ Idaasucani amihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji, bañifiiraminaa mihicamo. Amihai jiniñeneri, muuaiñeri icano tehesino mihiguehicahi saato hoco mihicimoro amihai iijico mijibeguequi. Jaamoco mahatyimesumi aivo diitoco amihai imiti janaanicivi meheetavehicahi cijigaifaño ifeequi.

¹⁶ Idaasucani amihai mihicaji agaajatino jibogominaa, aatyimetimo sigominaabadï mihicamo meneehicahi: Saato hoco temploja momofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono sihidi jeevahi. Jaanoti naha toojao orofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidi jeevahi, meneehicahi. ¹⁷ Gaajaticanimo, amihai aallinoma machahamobadi mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno? ¹⁸ Tolliro bu meneehicahi: Saato hoco jeevovojicifañodi: Aivo miyaano, onoono sihidi jeevahi. Jaanoti naha tojicifaño iicamo ijeecivofañodi: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidi jeevahi, meneehicahi. ¹⁹ Gaajaticanimo, amihai aatyimetimobadi mihicamo tollï meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecivo, nacu ifajicivi ijeecivoco Moocaanidi iimibachuno? ²⁰ Miïro tojicifañodi: Miyaano, onoo, bu tojicifaño iicanomaryo bu neehi. ²¹ Jaabadïro bu templojafañodi: Miyaano, onoo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodi bu neehi. ²² Jaabadïro bu niquejefañodi: Miyaano, onoo, bu toojefaño Moocaani aivoji icagafañodi neehi, bu togafaño igicinïbo Moocaanifañodi neehi.

²³ Jaamaño idaasucani mihicaji amihai fariseomi, caatiniminaa icamo. Bañifiiraminaa mihicamo. Amihai Moocaani onobadi diiboco paryi mahacihicahi men-

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

tahiibai aamenegayimaryo, bu anisiibai aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo tajibati aivo imiyaano onoonobadi momoonihicatih. Jaano jino toono imi ica, idasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonijirahi sanooco momooninoguinodi siino jeevesutimo.

²⁴ Amihai aatyimetimobadi mihicamo saato hoco misiguehicamo jootobaco magañimoro guiraaruubo camelloma mafaayihicahi amihai jeebifaño.

²⁵ Idaasucani mihicaji amihai fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allïcoro minitihicahi. Jaarumo amihai jeebifaño sano nanivariro magahaficinïhi, fanoova imogori magahaficinïhi, icano. ²⁶ Fariseomi amihai aallinoma machahamobadi mihicamo amihai jeebinoco miniti iticoni oono guirihillunoco, butajeneque icano fañoooco minitinibadi. Jaadi jari bu amihai allïomo imiteji.

²⁷ Idaasucani amihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiiraminaa mihicamo, cihojihallï imino iimibachucinibadi mejeevamo. Miïro allïhojï imino iimibachucinirahi. Jaaruno fañoohojï idicuno uchuumucuumo bacinoma fanoo idicu gahaficinïhi. ²⁸ Jaabadi amihai mejeevahi. Jillï amihai allïotero miyaminaa imefeenevi imimobadi mejeevahi. Jaarunofaño amihai jeebifaño sano bañifiiraro gahaficinïhi, bu sano imitiro gahaficinïhi icano.

²⁹ Idaasucani amihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiiraminaa mihicamo. Amihai Moocaani iimaaminaaivi cihojinoco mihimibachumoro allïco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mifichicahi imihuseuno miyaminaa cihojinoco. ³⁰ Jaamoro jillï meneehicahi: Miïhai siicije moheedetemihai iicausumi mihi-cauruva jino Moocaani iimaaminaaco agaicaaumobadi mihicaujitirahi, noomoro. ³¹ Tollï monoomaño amihai Moocaani iimaaminaaco agaicaaumo iyaachimihai mihicanoco magaajasuhi. ³² Jaaneguiha suufenitimo momooni oono amihai eedeetemihai iticoniunoco.

³³ Amihai jiniñomï, jiniñomï cuumiotobadi mihicamo. ¿Millï mataajaji cijigaifaño agañijinoti?

³⁴ Tooneguiha amihaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaaminaaco, gaajaminaaco, jibogominaaco icano. Jaamoco amihai saato hoco magaisiraiciji, bu saato hoco imohovi metetecuji. Jaanoti bu saato hoco sinagogajanofaño mahaamiji. Jaamoro diitoco siicumiti, siicumiti icano mubucasiji. ³⁵ Jaamaño amihaihallivi icajino paryi imifiiuno miyaminaaco agaisiraicuno tïjoho jaada, Abel guijeveti iticovano Zacariaco Berequia achico iguijenunovi. Miïro amihai diiboco magicaaui templojafaño iimimaño, jeevivomaño icanofeeneo situvi. ³⁶ Miyanotiro jino amihaiico neehi, paryi dïto jaada jisumio miyaminaahallivi minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amihai Moocaani iimaaminaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani amihaijaago jibogominaaco agalluumoco guisibaneri ma-

haamifihí. Jaanotí uujoho fahíijivaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiyícinocoo oono catava iseemeque ijijecuguiino iigaiyícinicibadi. Jaarunoco amíhai mihimeguehicatihí. ³⁸ Eneecau bu magaja amíhai iijano jihovonedí fiiveteji. ³⁹ Jino amíhaico neehi: Uco siino mahatyimecujitíhi jari johono uco: Imicani Aivojibbo momofenedí asaabo, meneejifucu agasedí.

Jesu Temploja Ifinísucafetejinoco Neehi.

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

24 Jaanaa Jesu templojafañotí ihíinuuboro ifeequi mooniubojaaگو ijíibogomínaa asaamoro diiboco ifusuuhi temploja guisibanoco. ² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeeeci paryí tonehejeque. Miyanotíro amíhaico neehi: Jimañerí chahajino sababa guisiba sibahallidí, sibahallidí icano. Paryí faneerí finíjino, nooboro.

Jiinije Ifiníjino Gaajata.

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

³ Jaadí fuumo Olivohono iicagajivi. Jahígo Jesu giciniubojaaگو ijíibogomínaa ufuumoro toovono dillu-tuuhi: Mihimeguehi míhaico idíibogonoco ¿cúsumi fine tollí icajino? ¿Millí magajaji íjoho siino asaajinoco, bu jiinije ifiníjinoco icano? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesciní míhaiñooba amíhaico bañidino. ⁵ Ajashujitímo tamofañodí asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro síhidí miyamínaaco bañijimo. ⁶ Bu mínaano icají juuga, jahígo icano. Jaarunotí mihiguetedino, míro tollí icajino. Jaaruno toono jiinije ifiníjino icatino. ⁷ Tusumí síiji-inijeoto síijiinijeotoma moonicasíji, bu síicuumioto síicuumiotoma moonicasíji icano. Jaasumí ajebano icají, síhidí guihuvano icají. Jaabadíro bu jiinije maryibají fahígovaví. ⁸ Jaano jino ídaasuhíica íticovajino.

⁹ Jaasumí amíhaico acíjimo ídaasuno momooni-cafetequi, bu amíhaico gaicaaujimo. Paryí jiinijemínaa amíhaico jíhevejí tahallítí. ¹⁰ Jaasumí ajashutímo saatoho imiyaavogoco jeevesují. Jaamoro jíhevecasíjimo, bu fahígovaví inahabomíco ídaasuno moonísumímo.

¹¹ Bu síhidí bañímínaa icají: Míhai Moocaanifañodí mihíimaahi, noomoro ajashutíno miyamínaaco bañijimo.

¹² Jaano síhidí imítí iicanerí fahígovaví gaijicasíjítímo.

¹³ Jaarunofañó quehecuno imiyaavogofañó icaaboro níjequeví ífotoobo taajají. ¹⁴ Jaanotí jino aivojí jíibogo íimibogo fanoojiiñeríro jíibogocafetejí. Jaadí jari jiinije finíjijí.

¹⁵ Míro Moocaani íimaamínaafi Daniel caatiníuhi: Jaadí ídicuno imítíno omooníboro ifinísujiibedití. Jaano íimímañoví ífutucuunoco mahatyímedí jahaamefaño onoonoco mihíífinicíhicamo magaja. ¹⁶ Jaamoro Judearí mihicamo ífabajíagoví magaa. ¹⁷ Jaanotí bu amíhai íjjahallírí mihicamo fañoovaví mefeédino sínoco mihícíqui. Toonotíro magaa. ¹⁸ Jaanotí bu faguifaño ícamo muhuumíidino amíhai gaachehuco mihícívamo. ¹⁹ Jaanotí ídaasucaní icajímo gaigoomí tusumí oovato ícamo, bu mifañotío seehejema ícamo icano. ¿Millí bu goovano gaajírumo? ²⁰ Jaaneguiiha

Moocaanico midillu: Amíhai magajífucu jíiníjafucu ícadino, bu jaguísfucu ícadino icano. ²¹ Míro jino síhidí ejeevano ídaasu ícají eedeeví jíiníje ífiívuunotíro achahanicino, bu síino ufucuro achahacujino icano.

²² Jaarunoco Moocaani gueenene ícasujítíhi gueenene ícaruva tusumí ícajímotí míhaiñooba ataajajítírunequíiha. Jaanotí díibo ícícuumo gaijírari toono ídaasuno gueenene ícasujítíbo.

²³ Jaasumí amíhaico saatoho neejí: Memeeeci jaaní Cristo, memeeeci jaadí Cristo, nooodí: Míyaano, meneedino. ²⁴ Míro saajímo bañímínaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani íimaamínaafi, noomoro. Jaamoro síhidí ejeevanehejeque ífusujímo miyamínaaco íbañíqui, bu tollíro Moocaani ícímoco bañíjírumo icano. ²⁵ Toonequíiha jino amíhaico ímegavíro nuucuuhí. ²⁶ Jaaneguíiha amíhaico: Memeeeci johono sícahígótí saabo, nooodí memeeecite-dino. Jaanotí bu: Juuga jino mecufaño icaabo, nooodí mímíyaaveguedino. ²⁷ Jaanotí uujoho Míyamínaafíbadí Ifíívuubo asaajíno jíllí jeevají; oono sísí anamebano aamíjítí níjequeví aachícínícíbadí ícajino. Jaanoco faaboho miyamínaafi atímejí. ²⁸ Míro chuumuho íicahígo añímí ígaívefíhi. Jaabadí nínofucuuví ímíyaavogotímoco ídaasuno ífetejí.

Jillí Síino Saajíbo Cristo Míyamínaafíbadí Ifíívuubo.

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

²⁹ Jaano toono ídaasuhícafucuje afatyonobuunatíro cuujeo níhíba jabaavejí, bu fucuo níhíba achícícujíthí, bu meecírí níquejefañotí aifejí, bu níquejefaño íicano sefano maryíbají. ³⁰ Jaadí naha jaríhíica ífuvusujíno uujoho Míyamínaafíbadí Ifíívuubo asaajíno. Jaanerí paryí bu jiinije cúminomínaa ataacasímoro atímejímo uujoho Míyamínaafíbadí Ifíívuubo níqueje ímuufairí síhidí mityano, ovosíno asaano. ³¹ Jaaboro tatyoomomínaaco galluíjijí paryí ícíníno fanoojiiñíjetí tatyá íicamoco míríicu sefano ojídí íigaiyíicíqui.

³² Jaaneguíiha oono híguerahotíro magaja; míro fí-caba ífítícúsumí bohono aamevafího. Jaanotí magaa-janícíhí fí-caba ífítícunoco. ³³ Jaabadíro bu paryí jíneheje íicacudí magajácu finífucu ífítícunoco. ³⁴ Míyanotíro amíhaico neehi: Paryí jíllí ícajino tusumío miyamínaa guíjevétínaacaro. ³⁵ Níqueje, bu jiinije icano finíjijí. Jaanotí taají ufucu finíjítíhi.

³⁶ Jaaruno jíiníje ífiníjífucucu míhaiñooba ajashuno gaajátíhi Moocaani toomomínaa ícarumo, bu uujoho Moocaani Seemene ícaruubo icano, ídíiboro Moocaani tufucucu gaajahí.

³⁷ Míro johono Noe ícausumí ícaubadíro ícajino uujoho Míyamínaafíbadí Ifíívuubo asaano. ³⁸ Míro toodíhíví johono nífaiba chahaunaacahíica miyamínaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, íllemíhaico tajeñímoro icano íchícauhi. Jaanaaca Noemí ímeene-gafaño jícafutuuhí; ³⁹ Jaamo gaajacítímoco nífaiba macanísuuhí famoocoro. Jaabadírejí bu tollíro uujoho Míyamínaafíbadí Ifíívuubo asaadí ícajino. ⁴⁰ Jaasumí míimísíicí gaífímísi bajífaño ícajají. Jaamísítí saafí ímíyaaveguehícatíbo satyocafetejí díiboco síhidí jee-

vano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo fitafeteji. ⁴¹ Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo satyocafeteji digoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

⁴² Jaaneguiiha amiñhai mehesicinimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivojñbo saaji. ⁴³ Jaanegui jinoco magaaja. Iija abajaabo, nanivaminaafi fucu toonoti icaaberi asaajinoco igaajaruva cigatiño icajiruboro iijaco afaayicimoro nanitimo iicaqui. ⁴⁴ Jaabadiro bu amiñhai mihimibaicini. Miñro mehesicinitinaacaro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboro saaji.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano. (Lc 12.41-48)

⁴⁵ Jaaneguiiha imino jeecivominaafi agaajaaboco ihaivojñbo ijaminaaco tuumusuhininiñchi imino machutaaco diitoco ihaciqui. ⁴⁶ Jaabo imicani icajiibo ihaivojñbo onoonoco imino omoonñbovi ihaivojñbo agaseebe. ⁴⁷ Miyanoti amiñhaico neehi, diiboco ihaivojñbo ficuji paryi inehejema ijaminaa toomomi-naafiti. ⁴⁸ Jaanoti saafi imitiño: Tahaivojñbo goovajitino asaano, nooboro. ⁴⁹ Saatohoco ahaamñboro jilli ticovono guiriicavominaama aaduboro, amachuuboro icaabaaca ⁵⁰ gaajaciratino ihaivojñbo gaseji. ⁵¹ Jaaboro diiboco sihidi jeevano idaasuno mooniji, bu oono bañiminaaco omoonijibadiro. Jahigo ataacasimoro igaiñooco oojsujihigo.

Fahuseecidimo Bagocajami Ohoovicino.

25 Miñro niqueje aivoji jeevahi fahuseecidimo bagocajami icijigameecunoco ñicumoro fuuhi taabava jñbaimojaago ataabavaaboco inahaboniqui. ² Jaamoti sahusedifigova imino imibaivuutihi. Jaanoti sahusedifigova imino imibaivuuihi. ³ Jaamo imino iimibaivuutimo siino icijigameecunoco ifañoniqui satyutihi. ⁴ Jaanoti imino iimibaivuumo icijigameecunofañ ifafaihunoco satyuuihi, bu botellanofañ satyuumo icano. ⁵ Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutimaño diitoco cigara aivuuneguiiha cigacuumo. ⁶ Jaanaaca fucufeenevi guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavaminaafi mutuumutucu! noomoro. ⁷ Jaaneguiiha paryi tobagocajami agañiivuumoro icijigameecunoco ñifutusuhi. ⁸ Jaanaaca iimibaivuutifigueheje oono iimibaivuutifiguehejeque nuuhi: Miñhaico amiñhai cñjigaifaihunoti ajashunogay mahaci. Jino mocñjigameecuno jabaacamaaicuuihi, noomoro. ⁹ Jaarunofañ iimibaivuutifigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano, miñhaidi ñfetejitiruno, bu amiñhaidi ñfetejitiruno icano. Amiñhairyo mofoomoro amiñhaiñoti manaajete, noomoro. ¹⁰ Jaaneguiiha sahusedimo iimibaivuutimo cñjigaifaihuti inajequi ufuunobuujinaago taabavaminaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivuucuumo toojafaño jicafutuuihi igaasequi. Jaadi iguhugaco fabaacuumo. ¹¹ Jaanobuunati saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojñbo, aivojñbo, miñhaico faayici, noomoro. ¹² Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanoti uujoho amiñhaico gaajatihi, nooboro.

¹³ Jaaneguiiha jino uujoho amiñhaico neehi: Cigatiño mehesicini, gaajaratino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboro asaajifucu.

Nihibamivi Ohoovicino.

¹⁴ Miñro niqueje aivoji jeevahi saafi miyaminaafi siijiniñjevi ifeequi ijeecivominaaco ucuuhuvauboro inihibamico diitoco ificusuubadi.

¹⁵ Diitoti saafiico cinco mildijeva aciubo. Jaanoti sifiico aciubo dos mildijeva. Jaanoti saafiico mildijeva aciubo. Diitoco iticovocivi aciubo isefadino sahaje. Jaaboro fuucuboro. ¹⁶ Jaanobuuna cinco mildijevaaco agaayiciubo tooneri naajeteque eetavuuihi. Jaaneri ñciubo siino tonoodinoro. ¹⁷ Jaabadiro bu dos mildijevaaco agaayiciubo tolli omoonuboro, bu tonoodinoro siino gaayiciuhi. ¹⁸ Jaanoti mildijevaaco agaayiciubo ufuuboro jiniñjeque eseediuboro ihaivojñbo nihibamico ficuuihi.

¹⁹ Jaanobuunati goovacutitoti siino diito aivojñbo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco imibachuvaubo. ²⁰ Ticonuboro oono cinco mildijeva aaciuboti. Jaabo ihaivojñboco aciuihi diez mildijevaaco: Aivojñbo, uco daaciuihi cinco mildijeva. Jaaneri jino siino tonoodinoro ñcino, nooboro. ²¹ Jaaneguiiha ihaivojñbo diiboco nuuhi: Aivo imino moonihi. Ijoho aivo imino jeecivominaafi idiimihuseebe. Miñdirunoco imino omoonimaño ico siino janaanici aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi. ²² Jaanobuunati gaseubo dos mildijeva bu agaayiciubo. Jaabo nuuhi ihaivojñboco: Aivojñbo, uco dos mildijeva daaciuihi. Jino jaaneri siino tonoodinoro ñcino, nooboro. ²³ Jaaneguiiha ihaivojñbo nuuhi: Aivo imino moonihi. Ijoho aivo imino jeecivominaafi idiimihuseebe. Miñdirunoco imino omoonimaño ico siino sihidi aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro. ²⁴ Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro ihaivojñboco nuuhi: Aivojñbo, ijoho sihidi edeevanoco uujoho gaajahi. Miñro ijoho sihinicini abasutiruhigoti, bu tolliro nihibamico dñcinicini ududicamaaitiruhigoti icano. ²⁵ Jaamaño ico iñhicugoboro diniñbamico jiniñjefaño cñjehinihi. Jaano jino paryi faneeri diniñbami, nooboro. ²⁶ Jaaneguiiha ihaivojñbo diiboco iimusuuhi: Ijoho agaiquiibo idiimitino jeecivominaafi, ñro gaajacuuihi uujoho abasutiruhigoti isihinicino, bu ududicamaaitiruhigoti nihibamico ñcinicino icano. ²⁷ Jaaneguiiha, ¿collhi jana tañihibamico dusisutihi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi janaanivi siino agaayicijirunaaca, nooboro ²⁸ tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumitiñi inihibamico. Jaamoro oono diez mildijevama iicaaboco mahaci. ²⁹ Miñro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanici acijiibo sihidi iicanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboti oono miñdino iicarunoco dumitiñijiibo. ³⁰ Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico magaayicimoro buhigo icivohigovi magañi. Tahigo ataaboro igaiñooco oojsujihigo, nooboro.

Jiinijeminaaco Udugaacujino.

³¹ Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama Aivojiboti iicavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiiveji. ³² Jaadi paryi jiiinijeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacunicibadi. ³³ Jaaboro tahovejamico tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañani-naagonovi ficuji. ³⁴ Jaadi uujoho Aivojibo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Amiihai Guihirubi amiihaico imino omoonimo jino tahaivojifaño mijicafo-to siicije jiiinije ifiivunotiro amiihaidi eheetavuunofaño. ³⁵ Miïro ajebavauboco uco machutaati machaciuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicumioobobadi amiihaifeeneri iicausumi uco amiihai iijafaño magaayiciuhi, ³⁶ bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehuniuhi, bu iguihuvauboco uco memecituuhi, bu civojafaño iicauboco uco memecituuhi icano, nooboro. ³⁷ Jaadi uco iimimo dilluji: Aivojibo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico miñhai machusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico miñhai mihisuuhi? ³⁸ ¿Bu cusumi nacu siicumioobobadi idiicauboco ico miñhai moojafaño magaayiciuhi? ¿Bu cusumi ico sicaibo diicaaboco magaachehuniuhi? ³⁹ ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ico civojafaño diicauboco mabaajehui? noomoro. ⁴⁰ Jaamoco uujoho Aivojibo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi: Imiyaavogomoco † sihidi jeevatirumoco tolli momooniumaño, uco tolli momooniuihi, nooboro.

⁴¹ Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uuti buhigovi miminifoto imitino monoocinicumo ciijigaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryi ihijimiguiiha icano eheetavunofaño. ⁴² Miïro ajebavauboco uco machusuutihi. Adufirama icauboco uco mihisuutihi. ⁴³ Bu siicumioobobadi amiihaifañodi iiguusumi uco amiihai iijafaño majaanhevesutihi. Bu agaachehuvautiiboco uco gaachehuti mahaciutihi. Bu iguihuvauboco, bu civojafaño iicauboco icano uco mabaautihi, nooboro. ⁴⁴ Jaanoco diito iimusuji: Aivojibo, ¿cusumi nacu ico ajebama diicaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicumioobobadi diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu civojafaño diicaaboco icano mahatyimeuhi? noomoro. ⁴⁵ Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi: Imiyaavogomoco sihidi ejeevatimoco tolli momooniutiimaño, uco tolli momooniutihi, nooboro. ⁴⁶ Jaamo diito ifinijitino ciijigaifaño feeji. Jaanoti iimifimo feeji ifinijitino fiivofaño.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 Jaabo Jesu jilli unuunoco paryi iimivuudí iijibogominaaco nuubo: ² Amiihairyo magaajacuhi ji-

no mifucucirucu Pascua jiiibaimo iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuuboco acijimo, uco imohovi itetecuqui, nooboro.

³ Jaasumi sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, bu judiomí quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemi aivojibo iijatyigaba goohasivi. ⁴ Jaamoro iimaacasiuno Jesuco abañimoro, agaayicimoro igaicaauqui.

⁵ Jaamo neehicauhi: Jiiibaimofeenevi tolli momoonijitíhi miyaminaa mojaago isifiiratomorono ñaavedino, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesugo.

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo iijafaño ifutuubo. ⁷ Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefaño ifacicifaihu sihidi ijaadama iicano gatyuuci icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi casiivuubo nigaihallivi tofaihuco tucaruugo.

⁸ Jaanoco iijibogominaa atyimeuhi. Jaamoro isifiiratumoro noocasiuhi: ¿Collíhi jinooco bañamaaihi?

⁹ Ajashutino nihibamiri manaajemere iidaasufiimoco mahacitanoco, noomoro.

¹⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collíhi diigoco miñbahi? Imino uco moonigo. ¹¹ Miïro fahiijivaro iidaasumo amiihai mihicaji. Jaanoti uujoho fahiijivaro amiihaima icajitíhi. ¹² Jaamo jino tahallivi facicifaihuco utucaruneri tafiico imibachugo cihojifaño icicafetejino imegavi. ¹³ Miyanotiro amiihaico neehi, fahigova jino taajasu jiiibogoco faajiinijeri iijibogohigo jino diigo omoonino jiiibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Jaanaaca iijibogominaati saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoma ihiimaatuubo.

¹⁵ Jaaboro jilli diitoco nuubo: ¿Minoodino uco majaanuji, Jesuco amiihaico aacihachijiji? nooboro.

Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuihi treintadijeva nihibamico. ¹⁶ Jaasumitiro Juda guinehicauihi Jesuco diito usefaño aaciujifucuco.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jiiibaimo iticovaufucu Jesujaago iijibogominaa ufuumoro diiboco dilluuihi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

¹⁸ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amiihairyo magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: Tahoovovi ifutucuuihi. Jaaneguiiha diijafaño tajiibogominaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.

¹⁹ Jaaneguiiha iijibogominaa ufuumoro Jesu unuubadi mooniuihi. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuihi.

† tañahabomico.

²⁰ Jaanaa mihijicuudi Jesu docedimo ijibogominaama mesavi casiivuuhi. ²¹ Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotiro, amiihaico neehi, amiihaiti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

²² Jaaneri diito sihidi iidaasuvuumoro diiboco dillu- uhi: Aivojiiho, zinacu fine uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.

²³ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefaño uuma amachuubo diibo uco aciji. ²⁴ Miïro uujoho Miyami- naafibadi Ifiivuubo Caatinihaamefaño onobadi feehi. Jaarunaaca idaasucani iicajiiho uco aaciho. Aivo imi- jiruno diibedi fiivuutiho icaruva, nooboro.

²⁵ Jaaneguiiha Juda diiboco aacujiiho nuuhi: Aivo- jiiho, zinacu fine uujeheji? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jiihi, ijeheji, nooboro.

²⁶ Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro, Moocaanico graciaco aaciudi tohicaco iquisiciuboro ijibogominaaco aciubo: Ifaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.

²⁷ Jaadi bu ihadufaihuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro diitoco aciuhi: Paryi famooro jifai- hutu mahadu. ²⁸ Miïro jino tatyijoho icano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyijoho gañicafete- hi ajashutimohallivi imiti buusu icano. ²⁹ Jino amiihaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amiihaima johono Moocaani aivojifaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Jaadi amasivaunobuunati fuumo Olivohono iicaga- jijaago. ³¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryi amiihai uco mejeevesumoro mofociniji. Miïro Caatinihaame- faño noonno: Itoomominaafico gaicaauji. Jaaneri ihove- jam fahigova gavaranaamaaiji, noonoro. ³² Jaaruubo si- ino ubuheeteebere amiihai imega feeji Galileavi, nooboro.

³³ Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ico jeevesurunaaca, uujoho ico jeevesujitihhi, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotiro ico neehi, jaafañiinofucu catava ojitiibaacaro mifocci, safo icano: Diiboco gaajatihhi, bu diibo jibogominaafi icatiji, neeji, nooboro.

³⁵ Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa iima iguijevehachiiji guijevehi. Jaaruubo ico tuunamaaijitihhi, nooboro.

Jaabadiro bu paryi saatoho ijibogominaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomaño.

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

³⁶ Jaadi Jesu ijibogominaama Getsemani onoomaño iifutuudi diitoco nuuhi: Jinoovi migicini, uujoho johonovi Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.

³⁷ Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimisico icano asatyuboro ticovauhi iñihicuguuboro sihidi iidaasuvu- ubo. ³⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Sihidiro tajeebiifaño idaasu icahi miguijeveji. Jaaneguiiha jino mihica uuma cigatimo mubuehe, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu janaanivivi ufuuboro jiiñijehallivi ajavu- vuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachiiji uco taajasu jino idaasuno iicajinoti. † Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴⁰ Jaadi ijibogominaa iicauhigo asaaubo cigamovi gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: zCollihhi jaabo uuma sano nihiba oovo ticovovi buheetihhi? ⁴¹ iMubuehe! Jaamoro Moocaanima mihiiamaa iji amiihaico inisuno- faño mahaquetedino. Miyanotiro amiihai jeebii imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amiihai allio ifi niino- vahi, ⁴² nooboro siino fuubo dojicuviro Moocaanima ihiimaatuubo. Jilli nooboro: Guihi, uujoho idaasuno iicanoco idiimogohachiiji eti idiimogobadi mooni, nooboro.

⁴³ Jaabo bu siino uhuumiubo ijibogominaa cigamoco atyimeuhi aivo sihidi cigarari icacuutineguiiha.

⁴⁴ Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tolliro nooboro. ⁴⁵ Jaadi bu siino ijibogominaa iicauhi ufuuboro diitoco nuuhi: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyami- naafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aaciacafetejino.

⁴⁶ Jaaneguiiha magañiivomoro masigucu mee oono uco aacivaabo fiitcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jaanaaca tolli iimaubaacaro Juda gaseuhi ijibo- gominaa docedimo iicahicaurumoobo. Jaaboma saau- mo sihidi miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemi aivojito, bu judiomii quillahuto icamo agalluumo. ⁴⁸ Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiciuboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro masaty, nooboro.

⁴⁹ Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: zNaa diicahi, jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi.

⁵⁰ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: zFañi, jinejefiri saahi? nooboro.

Jaasumiro diito Jesuco agaayiciumoro Jesuco sisiuhi isatyequi.

⁵¹ Jaaneguiiha Jesu nahaboniminaati saafi iniisugaco iguiiyciuboro sacerdotemi aivojiiho jeevivominaafi nijimeehuco buiyaacuui. ⁵² Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño dñhacu. Miïro oono ni- isugari omoonicasimo, bu niisugari guijeveji. ⁵³ zinacu iijoho gaajatihhi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiiji- gayiro taja galluujiruubo itoomominaati aivo ajashutimo fahuseeci motihaiti miihaici idino dñhaiva- co? ⁵⁴ Jaano tolli icaruva, zmilli bu Caatinihaamefaño jilli icajiiho onono miyaavejirahi? nooboro.

⁵⁵ Jaadi Jesu diito miyaminaaco nuuhi: zMilli jaamo amiihai taticovodi masaahi cudaahenema, niisug- anoma icano nanivaminaafico magaayiciqui mihi- canicibadi? Miïro fafucuvaviro amiihaifeenevi uujoho templojafaño casiivooboro jibeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayicichicatihhi. ⁵⁶ Jaarunofaño jaafa tolli

† Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noonno.

icano johono Caatinihaamefaño Moocaani iimaaminaa acaatiniuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro ijibogominaa diiboco ejeevesumoro famooro gaaciniuhi.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jaamo Jesuco isisiumoro sacerdotemi aivojibo Caifas onoobo imefeenevi satyuuhi. Tahi caatiniminaa, bu judiom quillahuto icamo iigaiciniuhigo. ⁵⁸ Jaanaa Pedro ifutuuhii sacerdotemi aivojibo goohasivi: ¿Naa milli fine moonijimo? nooboro tehesinoti ifiniciuboro ufuubo. Jaabo policiami kojivi casivutuuhii.

⁵⁹ Jaanaaca sacerdotemi aivojito, bu judiom quillahuto, bu paryi imiyafagominaa icamo guinehicauhi Jesuhallivi sicamañoooco ijibogonoti diiboco igaicaausuqui. ⁶⁰ Jaarunofaño tonoogayjehalliti gaicaaujitirumo guiraamo saatoho diibohallivi sicamañoooco jibeguehicaurunaaca. Jaanofeenevi miimisici gaseuhi diibohallivi sicamañoooco ijibuguumisi:

⁶¹ Jaani neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco finisujii. Jaaboro siino boojati mifucuci, safucu idinotiro eetaveji, nooboro, noomisiro.

⁶² Jaaneguiiha sacerdotemi aivojibo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutihii? ¿Milli nacu jino jito dihallivi neehi? nooboro.

⁶³ Jaarunofaño Jesu diiboco iimusutihii. Jaaneguiiha diibo isacerdotemi aivojibo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedi miyaanocoro mihaico dinoo, ¿naa miya ijoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

⁶⁴ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jihii, uujoho diibo, ijoho toono onoobadi. Tolliro bu amihaiico jino neehi: Ufucu mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagonovi giciniiboco, bu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

⁶⁵ Jaaneri sacerdotemi aivojibo igaachehuco gallicuuhii sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaani ijiri Moocaaniditi aivo imitino iimaahi. ¿Collihii bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amihairyo muguubucuuhii imitino ihiimaanoco. ⁶⁶ ¿Nacu milli amihaidi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollii ihiimaamaño guijevejiibo, ⁶⁷ noomoro Jesuco ihimefaño ijirebamaaiumoro ganiicumoro. Jaanoti bu saatoho diiboco ihimefaño agabejeniumoro nuuhi: ⁶⁸ Ijoho Cristo idiicaabo ene gaajaci. ¿Naa mijoho ico gabacuuhii? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatihii, Nuuhi.

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño giciniunaaca sacerdotemi aivojibo jeecivominaago asaagoro diiboco nuuhi: Ijoho bu tolliro Jesu Galileaoboma idiicahicaabo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatihii jinejetihacho toono diimaahi, nooboro.

⁷¹ Jaanaaca Pedro toonoti fuucuuboco saafigo aatyimeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaani bu tolliro oono Jesu Nazareoboma iguehicaabo, noogoro.

⁷² Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodi: Miyanotiro uujoho diiboco gaajatihii, nooboro.

⁷³ Jaanobuunati bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaumoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ijoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadi jeevahi, noomoro.

⁷⁴ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodi neehi: Miyanotiro, uujoho diiboco gaajatihii. Jaanoti jilli onoobo abañihachiiiji jaafa uco Moocaani guijenihii, nooboro.

Jaasumiro catava ojiuhi. ⁷⁵ Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhii Jesu diiboco: Catava oojitinaacaro uco mifoooci safo idino tuunamaaiiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonoti ufuuboro aivono taauhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 Jaanaaca eseseveudi paryi famooro sacerdotemi aivojito, judiom quillahuto icano sabadiro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui. ² Jaamoro diiboco sisiciniiboco asatyumoro toojiinijeo aivojibo Poncio Pilato onooboco aciuhii.

Juda Iguijeveuno.

(Hch 1.16-19)

³ Jaanaaca Juda, miyaminaa usefaño Jesuco aaciuboco guijevefaño ificuunoco aatyimeuboro sihidi idaasuuvuuhii. Jaaboro treintadijeva iicaunoco inihibamico uumisuuhi sacerdotemi aivojitoco, bu judiom quillahutoco icano jilli nooboro: ⁴ Uujoho imitico icihii aivo imiiboco guijevefaño aacimaño, nooboro.

Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano milli mihaidi? Toono diino, noomoro.

⁵ Jaaneguiiha Juda inihibamico templojafaño gavaracuuhii. Jaadi ufuuboro gaibairi icodaaheti uduujecafutuuboro lluhivuuhii.

⁶ Jaadi sacerdotemi aivojito inihibamico iciumoro nuuhi: Jino nihibamico Moocaaniguiiha ificuninofaño mificujitihii tijoho jaada iicacumaño, noomoro.

⁷ Jaadi ihiimaacasiuumoro tooneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, tomañovi siijiinijeoteheje ochoomomoco icihicaqui. ⁸ Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tijohomaño, noocinihi. ⁹ Jilli miyaavuno Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatiniuno: Iciumo treintadijeva inihibamico Israel cuumiminaa diibo jaadaco ificuunoco. ¹⁰ Jaaneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojibo atajibabadi, nooboro.

Jesu Pilato Imefeenevi Icahi.

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Jaadi Jesuco aivojibo Pilato imegavi ifutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ijoho oono judiom Aivojibo idiicaabo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jihii, tollii icano toono ijoho onoobadi, nooboro.

¹²Jaanaaca sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icamo diibohallivi imitino ijibeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutih.

¹³Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutih oono dihallivi imitino ihiimaanoco? nooboro.

¹⁴Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutih. Jaaneri diibo Pilato sihidi eheetyeuboro eesamaaijirunoco gaajautihi.

Jesuco Iguijeniqui Ificuuno.

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵Jaasumi miiro aivojibo Pilato omooninibadi civojaminaafiti saafiico sinaayujibuhi miyaminaa idilluuboco. ¹⁶Jaanaa icaubo saafi civojafaño Barraba onoo sihidi ejeevaabo iimitiibo. ¹⁷Jaanaa paryi miyaminaa igaiciniumoco Pilato dilluui: ¿Cajaanico mihimeguehi, amihai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onoo boco? nooboro.

¹⁸Tollí nuubo jillí Jesuco ijihaveumoro diibo usefaño aaciunoco agaajaciuboro.

¹⁹Jaabo Pilato ihaivoji icagahalliri giciniunaaca diibogaago mogai saatohoco galluui jillí noogoro: Millí moonidineheje diibo iimino miyaminaafico, fone fucu ñihicuno tígahi diibo Jesuditi, noogoro.

²⁰Jaarunofaño sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto icamo miyaminaaco fajiniuhi Barrabaco dihinusu. Jaanoti: Jesuco guijeni, monoo, noomoro.

²¹Jaanaaca bu siino miyaminaaco Pilato dilluui: ¿Dititisi cajaanico isinaayunoco mihimeguehi? nooboro. Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.

²²Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluui: ¿Jaanaa millí mooniji oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.

Jaaneguiiha paryi famooro iimusuuhi: imohobujehallivi tetecu! noomoro.

²³Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitino co mooniibo? nooboro.

Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: imohobujehallivi tetecu! noomoro.

²⁴Jaanegui Pilatoco diito sihidi ejenauumoro janaaniviro aivo añaaivuunoco aatyimeuboro, tajiibaubo nifaihuco isivaqui. Jaafaihufaño ihuseneque nitamaaiubo diito imefeenevi, jillí nooboro: Uujoho jaani iimiibo gujivefañodi icatíhi. Jillí toono amihai iimaa, nooboro Pilato.

²⁵Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mihai, bu paryi moseeme icamohallivi jaafa minifotono, noomoro.

²⁶Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamisuuhi. Jaadi diitoco aciubo diiboco itetecuqui.

²⁷Jaaneguiiha ihamocasiminaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyiciumo paryi amocasiminaaco Jesuhallivi. ²⁸Jaamoro diiboco igachehuco uujuyaauumoro sicahuco jhacuumo gachicohai deecano tifaibadi itifai icachehuco. ²⁹Jaamoro bu iinigaihallivi javucaruumo januutuno aafeneque chaahimigati eheetavuumoro, bu jaamoro gaayicisuumo imiyanaagohusefaño imeico icano. Jaadi diibogui-

ino ememuivomoro diiboco dejecuhicauhi: imicani ijoho judiomi Aivojibo! noomoro.

³⁰Jaadi bu ihimeico agaayicimoro tohiri diiboco iinigaíti gafucuhicaumo. ³¹Jaadi diiboco jillí omoonihicaudi jujuyaauumo diiboco tifaiba icacheuco ijihacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jhacuumo. Jaadi ivi satyuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³²Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyimeuhi Cirene cuumioobo Simon onoo boco. Jaamoro diiboco tajiibaui Jesu imohobujeque isatyequi.

³³Jaadi ifutuumo nigapaajebai onoomaño; jaanoti hebreomi iijiri Golgota onoo bai. ³⁴Jaabaihallivi Jesuco isuurumo vino aivo faafañooco. Jaarunoco inisucuruhi goti adutiubo.

³⁵Jaaboco etetecuumoro ihamocasiminaa suerteque eetavuui Jesu gaachehuhallivi: ¿Cajaaní fine tochehuma icaji? noomoro. ³⁶Jaamoro ifitino casicamaaiumo diiboco ootomomo. ³⁷Jaamoro ijibogoco ihimohobujeti inigaihallivi caatiniumo: JAANI JESU JUDIOMI AIVOJIBO, onoo.

³⁸Tollíro bu diibo uufocovi tetecuumo miimisiici nanivaminaatisico, saafiico imiyanaagonovi, bu saafiico inaninaagonovi icano. ³⁹Jaanaaca toonodi afatyomo diiboco ihibamoro ihuseneque gavaracuumoro ibajirubadi icano iinigaicoro garya garya moonihicaumo, ⁴⁰jillí noomoro: ¿Naa ijoho oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idinoti boojati edeetavejiruubo? Eneecata iro difiico taajasu! Bu miyaano Moocaani Achi idicahachijji, toono caamoti niito! noomoro.

⁴¹Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu fariseomi, bu judiomi quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi: ⁴²Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova? Eneecata miyaano Israel Aivojibo icahachijji, toono ihimohoti iniitequi maatyimemere diiboco mimiyaveguequi.

⁴³Miíro Moocaaniviro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachijji. Jaadi jari magaajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.

⁴⁴Jaabadiro bu nanivaminaatisico diibo uufocovi tetecuumisi diiboco ihahicauhi.

Jesu Igujiveve.

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵Jaadi ivi paryi jiniije civono minifutuui gadicibati. Jaano seseeteuhi imohonohalliti nihiba icaaberi. ⁴⁶Jaasumiro Jesu hebreo iijiri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

† Sahaamefaño janaanici jillí ficuumo: Jillí miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi acaatiniumo: Tagachehuco ifocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

⁴⁷ Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeei johono Moocaani iimaaminaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.

⁴⁸ Jaasumiro diitoti saafi ijinafatyuboro icijeuhi faasihi iicanoco. Jaaboro toosihico vino aivo quigaño-faño matyusuuhi. Jaaboro toosihico imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cabuyaacuui ihaduui, nooboro.

⁴⁹ Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonidino, jaafa Elia saahi diiboco ataajasuvaabo mahatyimequi, noomoro.

⁵⁰ Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuucuuhi. ⁵¹ Jaano ticovovi temploja ofoboociniuchehe gaachehujetuno feemene iicano gallivuui feenedi caamoti sano guinovi. Bu jiniije sefano maryibauhi. Jaaneri guisihacino dujavanamaaiuhi. ⁵² Bu tolliro cihojino faayicafutuui. Jaaneri Moocaanico miyaavuguumo iguijevecinumo ajashutimo siino buheeteuhi. ⁵³ Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati icihojinofaño ihiinumoro imicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahí sihidi miyaminaa diitoco aatyimeumoro gaajauhi.

⁵⁴ Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojibo ihamocasiminaa Jesuco utuumuumo jiniije amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro sihidiro igutuui. Jaamoro nuuhi: Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi, noomoro.

⁵⁵ Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro ifiniciumo Galileati Jesu dojicuti asaamo diiboco jeecivomoro. ⁵⁶ Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacobo, Jose icamisi seeji Maria onoogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Iciuno.

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Jaanaaca mihijicuudi saaubo sihidi inihibamima iicaubo Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo. ⁵⁸ Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiha Pilato tajiibauhi diiboco ihaciqui. ⁵⁹ Jaadi Jesu ifiico Jose icuuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi.

⁶⁰ Jaaboro icihoji bohoji guisigajifaño eheetavusuhojifaño jihacuui. Jaaboro tohojico guisibatygabari amaninuboro fuuhi. ⁶¹ Jaanaaca tohoji ticovo icaumife Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife giciniuhi sinaagobaiti tohojico ihifiniciumife.

Jesu Cihoji Imega Amocasiminaa Teemehi.

⁶² Jaano sesevedi, Pascua jihbaimoguiha iimibaivuunobuunati, sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui. ⁶³ Jaamoro diiboco nuumo: Aivojibo, mehesafetehi oono tobañifiiboba ubuheesumi: Ochoomodí mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco. ⁶⁴ Jaaneguiha tajiiba icihojico kuhufono imooniqui mifucuci safucu idino ticovovi jihbogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyaminaaco

jihbeguedimo. Jaanoti tolli omoonihachijji tobañi aivo iticoniono janaanicivi jeevajirahi, noomoro.

⁶⁵ Jaaneguiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaaty toomominaaco mihicimoro amihairyo diitoma aivo imino mu-cuhufusuto, nooboro.

⁶⁶ Jaaneguiha ufuumoro tohojico kuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaajataaco ficuumo tohojico ofoboociuba iguuisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi itoomominaaco ficuumo.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

28 Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno sesevedi fucugayiro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife fuuhi icihojico emeecituumife. ² Jaanaaca sefano jiniije maryibauhi Moocaani toomominaafi niquejefañoti iniituuneri. Jaaboro tohoji imegavi agaseuboro tohoji guisibaco buhigovi icuuboro tobahallivi casivuuhi. ³ Jaabohall aricuui sisi anamebano aricubadi, bu igaachehe seseene seseuhi cuugaihallibadi. ⁴ Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo aatyimeumoro sihidiro igutumoro ihihiciuri uchuumucumobadi minifutuui. ⁵ Jaaboro Moocaani toomominaafi diitifeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amife Jesu etetecufetehiniboco miguiinonoco. ⁶ Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi. Eneecau bu jino diiboco ificuhinimañooco memeeviva. ⁷ Jaaneguiha goovano mofoomifere jihbogominaaco mijibogoto jilli noomifere: Guijevefañoti siino buheetecuubo. Jaaboro amihai imega siigucuubo Galileavi. Tahigo diiboco mahatyimeji. Jinooco amifeque neequi saahi, nooboro.

⁸ Jaaneguiha diitife toonoti fuucuui. Goovano sihidi igutumifere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamifere diitife Jesu jihbogominaaco jihbugutuui. ⁹ Jaamifevi Jesu ajafeveuboro diitifeque dilluuhi. Jaaneguiha diibojaa-go ufuumifere itihainoco ihihicimifere diiboco imuui. ¹⁰ Jaaneguiha diibo diitifeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomifere tañahabomico mijibogoto Galileavi ifeequi tahigo uco atyimejimo, nooboro.

Amocasiminaa Jilli Jihbuguui.

¹¹ Jaanaaca diitife ufuunobuunati tohojico utuumumoti saatoho amocasiminaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemi aivojitoco jihbuguui paryi aatyimeunoco. ¹² Jaaneguiha diito sacerdotemi aivojito judiomí quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaa-jeuhi. Jaamoro sihidi nihibamico ihamocasiminaaco jaaduumo. ¹³ Jilli diitoco noomoro: Miyaminaaco monoo: Mihai fucufeene miciganaaca jihbogominaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro. ¹⁴ Jaanoco aivojibo uguubuuboro amihaijaago isifiira-tohachijji mihai diiboma mihimaaji amihaihi aivojito judiomí quiallivi. Jaamo zmilli icatimo mihicahi? noomoro.

¹⁵ Jaaneguiiha ihamocasiminaa inihibamico agaayiciumoro diito unuubadi moonihuhi. Jaabadi judiomi jiiibeguehicaahi jisumihachuta.

Jesu Ijiiibogominaaco Atajiiibano.

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

¹⁶ Jaaneguiiha ijiiibogominaa fahuseeci motihaiti si aivojito judiomi quiaafi idimurucu fuuhi Galileaajaago Jesu diitoco unuubaijaagovi. ¹⁷ Jahigo Jesuco aatyimeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadi

miyaavuguutihi. ¹⁸ Jaadi Jesu asaaboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayicicuuhi paryi aivoji iijico niquejefaño, jiini-jehallivi icano. ¹⁹ Jaaneguiiha paryi faajiinijeriro moomoro tajiibogominaati meheetavo. Jaamoco miniti Moocaani momofeenedi, bu Illi momofeenedi, bu Igaija momofeenedi icano. ²⁰ Jaamoro diitoco mijiiibogo amiihaico paryi uujoho ijiiibeguehicanoco imino imooniqui. Jaamoro imino magaja uujoho amiihaima fahiiivaro icaji jiiniije ifinijinovi, bu janaanici icajinovi, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihgovi Jibeguehi.

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi jibogoco.
2 Miïro jilli Moocaani iimaa jibogominaafi Isaia caatinicuuhi, Moocaani unuunoco:

Dihime galluuhi tajibogominaafico, dihime jiihaico iimibachuqui, nooboro. **3** Jaanaa guubuvusuuno sicaihgoti ocoovadiiciniuno: Mihimibachu Mohaivojibo jiihaico sano ticovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatiniuhi.

4 Jilli saaubo Jua sicaihgovi miyaminaaco nitiboro. Jaabo neehicauhi: Minitisuquimaje jaamoro amihai eedeehifico mejeevesu, amihai imiti ibuuqui, nooboro. **5** Jaanegui Judeao jiinijeoto, bu Jerusale cumioto icamo feehicauhi diiboco uguubunicitomo. Jaamoco iimitico jibeguehicauno bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda onoohifaño.

6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanoti iniivigai meeheu jilli asi meehe. Jaabo chahacamicoro duuhicauhi, bu bajjo iimicoro nejeehuicaubo icano. **7** Jaabo jibeguehicauhi jilli nooboro: Taabuunati saajiibo tajanaanici sihidi imityaabo diibobadi uujoho jeevatihii. Jaamaño diiboguiino idijivooboro itihaipaaje duujeque sinaayujitirahi. **8** Uujohonaha, amihai miyaano nifaihuri nitihii. Jaanoti diibo amihai Moocaani Gaijari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea jiinijeri iicacuumiti. Jaaboco Jua nitihu Jorda onoohifaño.

10 Jaabo Jesu iteehifañoti ihinuubo atyimeuhi niqueje afaayicafutuunoco. Jaanofeenedi nimihubadi jeevaabo Moocaani Gaija ihallivi nitovauhi. **11** Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Iijoho agaijibo taseemene, ñiri sihidi imo imo icahi, unuuno. **12** Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihgovi miyaminaa achahauhigovi. **13** Jaabo Jesu tahigo icauhi sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva asimifeeneri. Jaaboco Satanas nisuuhi. Jaanobuunati Moocaani toomoninaa asaamoro diiboco jeevehicauhi.

Jesu Idudicamaaque Ticonihi.

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi jibogooboro taajasu jibogoco Moocaani aivoji iijico. **15** Jaabo jilli neehicauhi: Tusumi

mihicacuuhi, jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi. Jaaneguiha amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino jibogoco, nooboro. **16** Jaabo Galilea muuaijiniidi gooboro ufuuhigo atyimeubo Simon, inahabo Andre icamisi fiicimnaatisi iicaumaño muuaifaño isinicuuhuri sinihicaumisico. **17** Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa, amihisico miyaminaa fiicimnaatisiti eetavequi, nooboro.

18 Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti fuumisi.

19 Jaadi toonoti janaanivivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi Sevedeo achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico atyimeuui. **20** Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico idudicamaajeminaama imeenegafaño ejeevesumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Icaubo.

(Lc 4.31-37)

21 Jaadi Capernau cuumivi ifutuudi, judiomi jaguisi sumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jibeguehicauhi.

22 Jaaneri miyaminaa sihidi eetyehicauhi diibo jibegueri diitoco aivojibo iicanicibadi jibeguehicauneri, caatiniminaa jibogonicibadi iicatineri.

23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima icaubo icauhi. Jaabo gaihivuui: **24** Iijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi ijoho mihaima Jesu Nazareoobo idicaabo? ¿Naa mihaico finisuqui asaabo? nooboro.

25 Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihibauboro nuuhi: Lliivi diica. Jaaboro diiboti diino, nooboro.

26 Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiboro ifiico vivi vivi iminiyuuboro sefano agaihivuuboro diiboti iinuui.

27 Jaaneri famooro miyaminaa sihidi eetyeui. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jibogo? Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi iicarumoco atajibanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.

28 Jaanoco Jesuti jibocasiuno paryi Galilea jiinijeri goovano gaajacafutuui.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon, bu inahabo Andre icamisi iijafaño.

30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jibuguumo diigo iguihuvaunoco.

31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco

agaayiciuboro gañiyiciuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Jaadi iijicuuvu niñiba jabaavucuunaaca sivahicaumo diibojaa paryi iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano. ³³ Jaanaa paryi miyaminaa asaauneri guhugavi gahafuuhi. ³⁴ Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco imeimico buhi gañihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicautihi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavi Jibeguehi.

(Lc 4.42-44)

³⁵ Cuujetaviro Jesu agañivuuboro fuuhi tuucumiti sicaihigovi Moocaanima ihiiamaqui. ³⁶ Jaaboco Simon, inahaboniminaa icano guinutuuhui. ³⁷ Jaamo diiboco aatyimeudi nuuhi: Famooro miyaminaa ico guineri icahi, noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masigo siicumijaago ifiticuumijaago tahi tolliro jibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu paryi Galilea jiinijeri sinagogajafaño jibogoboro feehicauhi iimico gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Icaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino ememuivuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diiboco #daasuguuboro ihuseri dudiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

⁴² Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecu-ubo. ⁴³ Jaadi Jesu diiboco afaguuboro galluuih jilli nooboro: ⁴⁴ Mñhaiñoobaco dibeguedino. Jilli ofooboro sacerdoteque dihifusuto. Bu jaaboro ico iimibachuno jeecivoco asimico ficuuto Moise atajibaubadi toono jibogobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui ijoho ubuheecunoco, nooboro.

⁴⁵ Jaarunaa ufuuboro sihidi miyaminaaco jibogoboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodi igucutiibo, jilli buhigueejere miyaminaa achahahiguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahigovati saahicaumo diiboco emeecivamo.

Jesu Buheesuhi Idino Isifañiboco.

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 Toonobuunati siino Jesu Capernau cuumivi fuuhi goovajisutinoti. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco. ² Jaanegui miyaminaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuuci. Jaamoco iimaaco jibeguehicaubo. ³ Jaanaa igueenemejedimo diibojaa sivauhi ihiiibimoro idino isifañiboco. ⁴ Jaarumo miyaminaa agahaficiniuneri Jesuvi #futuutimo. Jaanegui caamoti tooja niibahucuco afaayiciumoro Je-

sujaago diiboco nitusuumo icigaiijema. ⁵ Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajaciuboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimiti ico imibachucafutucuui, nooboro.

⁶ Jaarunaa saatocho caatiniminaa onoomo igicini-mañoti ijeebifañodi esamaaiuhi: ⁷ ¿Collihi jaani jilli imiticani iimaahi? ¿Mijoho nacu imitico buusujirahi? Idiboro naha Moocaani, noomoro.

⁸ Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi tolli amñhai jeebifañodi mehesamaahi? Tihicani jana iguihuvaaboco: Dihimiti imibachucafutucuui, onono; gañiivoobo dicigaiijema fuucu, onono. ¹⁰ Jaamo mag-aajahi jiihalli uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imiti imibachuco mityama iicanoco, nooboro, ¹¹ idino isifañuboco nuubo: Ico neehi: Gañiivo, jaaboro dicigaijeque dñcibo fuucu diijajaago, nooboro.

¹² Jaasumiro diibo agañivuuboro icigaijeque #ciuboro fuucuui #finicimofeenedi. Jaaneri paryi miyaminaa sihidi eetyeui. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahatyimetatihi aivo jilli iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuajinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa saahicauhi. Jaamoco jibeguehicaubo. ¹⁴ Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño giciniuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.

Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.

¹⁵ Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño jibogominaama amachuubo giciniunaaca sihidi impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano.

¹⁶ Jaanaa fariseo caatiniminaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyimeumoro jibogominaaco nuuhi: ¿Mili jaobo amñhai jibogominaafi, impuesto jaadusuminaama, bu saatocho iimitiminaama icano acasiivooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

¹⁷ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihui. Jaabadiro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinithi. Imifitimeguiha saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Jaanaaca Jua jibogominaa, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo aigahicauhi. Jaanaa saatocho asaamoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo jibogominaa aiganaa dita aigatihi? noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigoocho ataabavaaboro ijbaimojaago ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Mñiro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo. ²⁰ Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajibogominaati udumitincino. Jaadi jari idaasuno iicaneri aigajimo.

²¹ ¿Miiro miijoho eedechehuco bobaryuri maahunitahi? Jaanoti imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaanicro guiraatejirahi.

²² Jaabadiro bu, ¿miijoho bohaivofaihuco eede-jutafaño ficutatahi? Jaanoti ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro. †

Ijibogominaa Trigo Noovataco Ichi Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi gooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi. ²⁴ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijibogominaa olli moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaa-jatiji amihai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omoonunoco? Miiro Moocaani iija tabernaculojafaño David ufuuboro Moocaani jeecono maahunoco machu- uhi miijoho amachutatirunoco, Aviata onoobero sacerdotemi aivojibo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saatohoro sacerdotemi amachufirunoco, nooboro.

²⁷ Jaadi bu siino Jesu nuuhi: Miiro jaguisifucu miyaminaadi eetavocafutuuhi. Jaanoti miyaminaa jaguisifucudi eetavocafutuutahi. ²⁸ Jaamaño uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jaguisifucu aivojibo, nooboro.

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 Jaadi siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahi icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo. ² Jaaboco ifinicimoro feehicaumo: ¿Naa jeedi jaguisisumi buheesujiibo? noomoro ifurumo diibohallivi ijibeguequi. ³ Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevi dulleeve! nooboro.

⁴ Jaadi diitoco Jesu dilluui: ¿Jinejeque jaguisisumi moonisunicimo iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Maga- icaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusutuhi. ⁵ Jaanegui diito jeebino cuhuferi iidaasuvuuboro, sifiirano ihuufococo emeciuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use dojicuviro imituuhi. ⁶ Jaasumiro toonoti ifariseomi ufuumoro Herodianomima fitacucasiuhi Jesuco igaicauqui.

Muuaijinivi Miyaminaa Iicauno.

⁷ Jaanaa Jesu ijibogominaama muuaijinivi fuuhi. Jaamoco sihidi miyaminaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jininooto icamo diibo sihidi eeevanoonoco omoonihicaunoco uguubumoro.

⁹ Jaanegui ijibogominaaco nuubo: Uco miyaminaa

† Jilli Jesu nuuhi eedejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetavequi.

ijene eñeñeruujiiruneguiiha momeenegaco mihim- ibaicini, nooboro. ¹⁰ Jaabo Jesu miyaminaaco ubuheesuhicaunegui sihidi iguihuvanoma iicadimo diiboco idudiciqui ijene ñeñeruhicauhi. ¹¹ Jaabadiro bu ijimi diiboco aatymemere diibo imega baavi aquetehicauhi. Jaamoro gaihivehicaumo: Iijoho Moocaani Achi, noomoro.

¹² Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaa- sudino, nooboro.

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jaanobuunati Jesu ifabaivi fuuhi. Jahigo iimuguudimoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saamo. ¹⁴ Jaamoco fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco iciubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jibogoco ijibeguequi icano. ¹⁵ Jaamoco ijico aciubo ijimico igañhicaqui.

¹⁶ Jaamo jinoodimou fahuseeci motihaiti miimisiici idimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. ¹⁷ Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamisico momoniubo Boaneegemisiti, sisiseememisi eneejirunoco. ¹⁸ Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon cananista, bu ¹⁹ Juda Iscariote diiboco aicuijiibo igaicauqui icamoma saubo jaahe.

Blasfemia.

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jaanaa siino sihidi miyaminaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijibogominaama ajashuno jinejebaco machuhicacutahi. ²¹ Jaanoco Jesu yoto uguubumoro saauhi diiboco icivamo, jilli jeegavoobo eneehicauneguiiha.

²² Jaabadiro bu caatiniminaa Jerusaleti asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ijimi aivojiboma. Jaamaño diibo mitya ijiri ijimico buhi gavaracuhicaabo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovi ooviciboro neehicauhi: ¿Milli jaabo Satanas bu ifiicoro buhi gañijirahi? ²⁴ Miiro saafi aivojifaño minooci udugaavonoro sanomiro imoonicasiruva sanomiro finisucasijirahi. Jaamaño tohaivoji guenene icajitirahi. ²⁵ Jaabadiro bu sajaotoro sanomiro imoonicasiruva guenene icajitirumo. ²⁶ Jaabadiro Satanas iinoro ifiimaro imoonicasiruva, ¿milli bu guenene icajiruubo? Iinoro ifiico finisujiruubo.

²⁷ Jaabadiro ¿miijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehijeque icajitirahi abajaaboco sisitimoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisidi icajirumo.

²⁸ Miyanotiro jino amihaiico neehi: Miyaminaaco paryicino imitino ihiimaaruno buusucafeteji. ²⁹ Jaanoti Moocaani Gajati imitino ihiimaaboco toono aivo bu- usuracujitihifucuro. Jilli tohimitinoma iicacuijiibo, nooboro.

†† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuhicaqui, onoonoco.

³⁰ Jilli diitoco nuubo, diiboco ijima icaabo, eneehi-caunoma iicaubo.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jaanobuunati Jesujaa seeji, inahabomi icamo asaumoro jahisitiro diiboco cuuhuvasuui.

³² Jaanegui Jesuhallidi emecuciniumo diiboco nuuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo ico jahisiti cuuhuvahi, noomoro.

³³ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mijoho gaharubi? ¿Mijoho tañahabomi? nooboro ³⁴ ihallidi emecuciniumoco emeciuboro diitoco nuuhi: Jino tacojiri iicamo gaharubimi, tañahabomi icano. ³⁵ Jarihiicanaha jino Moocaani ijico omoonimo tañahabomi, gaharubimi, tañagomi icano iicajimo, nooboro.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

4 Jaadi siino Jesu miyaminaaco jibeguehicauhi muuaijivivi. Jaabojaago sihidi miyaminaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafaño ijicafutuuboro diitoti tehesijisuno ufuuboro casivutuui. Jaanoti diito ijivivi jiniigaibaahohalliviro icauhi. ² Jaaboro diitoco sihidi siinovi ooviciboro jibeguehicauhi ³ jilli nooboro: Jinoco muguubu: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo abasuuno samañoono jiihaifaño acutuui. Jaanoco joomi asaumoro machujeui. ⁵ Jaanoti samañoono acutuui guisihallivi miyaadi jini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno iijijije miyaadi efeemeutimaño. ⁶ Jaaruno nihiba aachicuneru arivucuuno, chuumucuuno icano abacocoovautimaño. ⁷ Jaanoti samañoogahaije aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi ujusiuno toono ihiinuurunoco macanisuuhi. Jaamaño noovautino. ⁸ Jaanoti samañoono acutuui imino jiniijevi. Jaano ihiinuunoro jusicuuno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadigaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadigaiva noovacuuhi, bu saheeje ciendigaiva noovacuuhi icano.

⁹ Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro. ¹⁰ Jaanobuunati iinoro iicacuudi ijibogominaama iicaumo diiboco dilluuhi: ¿Milli toono eneejiruno? noomoro.

¹¹ Jaanegui nuubo: Amihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivoji agaajaratino. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovi ooviciboro neehicahi.

¹² Jaamo emecurumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo iicaqui. Miho uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti buusucafetejirahi, nooboro.

¹³ Jaadi bu jibogominaaco nuubo: ¿Nacu amihai magaaatiji jino jilli ohoovicinoco? ¿Jaana milli magaaajaji paryi toonoco? ¹⁴ Miho basuminaafi, oono Moocaani ijico jibogoo abasuubo. ¹⁵ Miho jino jiihaifaño acotono onono; miho saatoho jeebifa abasucuurunoco jibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebifañoti dumiticiuui. ¹⁶ Jaabadiro bu oono guisihallivi abasuuno onono; miho saatoho ugu-

ubusumiro imo imo gaayicifimo. ¹⁷ Jaaruno imino abacocoovatimaño guenene icatatiño nisuhifiivi agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo. ¹⁸ Jaanoti sano jariimihoonofeenevi acutuuno tobogoco gaayicicuuro ¹⁹ jije busumije jaagoviro ijeebino niji niji iicamaño, bu iimitinoco iimogomaño icano sanooro toono diito jeebifaño agahafonoguiinodi toono miyaaaji iicarujico fiivusutimo. Jaamaño noovautimo. ²⁰ Jaanoti jino imino jiniijevi abasuuno onono; oono miyanotiro agaayicimoro imino omoonimofaño fiivono jaanoro noovacuuno saatohofaño treintadino, saatohofaño sesentadino, bu saatohofaño ciendino icano.

Cijigaimecuvi Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.

(Lc 8.16-18)

²¹ Jaadi bu nuubo: Cijigaimecuco minifutusumoro baavi guirihilluguiino, bu cigaijeguiino icano mificutatihi. ¿Ivinaaca minifutusumoro caamovi mificutahi foovono ihifuvusuqui, eti? ²² Jaabadi miho chahano afatanicinino atyimeratino iicajino. Bu tolliro chahano agaajaratino gaajacafototino iicajino. ²³ Jaanegui jinoco amihai nohojima mihicaamo muguubu, nooboro.

²⁴ Jaadi bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Miho oono amihai mohoovichicaneriro ufucu amihai Moocaani ooviciji. Jaaboro oono uguubumoco janaanici acijiibo. ²⁵ Tolliro bu iicanoma iicaaboco siino janaanici acijiibo. Jaanoti chahanoma iicaaboco miidino iicarunoco dumiticijibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

²⁶ Jaadi bu tolliro neehicaubo: Jibadi Moocaani aivoji jeevahi; miyaminaafi jiniijefaño siino toogaico abasuuboro cigatoobo, ²⁷ bu sesevedi agañivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaana toogai milli acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacitinaaca. ²⁸ Jiniije toohoco fiivusuhi iticoni ifahooco. Jaadi ideecanoco. Bu jaadi ifagaiño ifalahifaño gahafonicihi. ²⁹ Jaano ifagaiño ujusicuudi icinicicuumo niisugari ihicifucu agasesucumi.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

³⁰ Jaadi bu neehicaubo: ¿Jinejadi Moocaani aivoji jeevahi? ¿Jinejevi fine mohooviciji? ³¹ Fine mostaza noovata tooico jiniijefaño mabasunicijibadi jeevano. Miho tooyi aivo jiniijehalliri iicano noovata ajashuyigaiyi. ³² Jaaruo abasucafutucuudi jusifihi guiraaho tyigaba. Jaahoro cohafeene llicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomi iicuvajirahi. ³³ Jilli nooboro Jesu jibeguehicauhi miyabogoco siinovi ooviciboro diito agaajajidino. ³⁴ Ticovono nootibo, jilli siinovi ooviciboro neehicaubo. Jaanoti naha jibogominaaco ijeevadi paryi imino jibeguehicaubo. ³⁵ Jaana mihijicuudi

ijibogominaaco nuubo: Masi onago muuavi mafatye-
qui, nooboro. †

³⁶ Jaadi imiyaminaaco agalluudi Jesumaryo fuumo
meenegari. Jaamoma bu sagaaje diito dojicuti fuuhi.

³⁷ Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuavi
iciuhi. Jaano sihidi tyuucai iicauneri diito meenegafaño
nifaihu gahafehicauhi. ³⁸ Jaanaa Jesu dojicuogavi iini-
gai jeebutahaallivi cigahicauhi. Jaaboco aaicusuomoro
nuuhi: Mojjibogominaafi, ¿naa diimeguehi migui-
jeveneque? noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ibauhi.
Jaadi bu muuavico nuubo: ¡Lliivicu toonoviro siicutu! nu-
ubo. Jaanegui iguibuhuba lliivicuuh. Jaanoro paryi imi-
no siicutucuuno. ⁴⁰ Jaadi ijibogominaaco nuubo: ¿Col-
lihi sihidi mihiguetehi? ¿Nacu Moocanico mimiyaavo-
gotihi? nooboro.

⁴¹ Jaaneri sihidi diito igutuumoro noocasihicauhi:
¿Mijjoho fine jaani jino guibuhubamaryo, muuaimaryo
icano diiboco: Jii, onono? noomoro.

Gadarenomiobo. (Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 Jaadi fuumo onagoo muuavi Gadarenomi jiniije-
jaago. ² Jaabo Jesu imeenegafañoti iinuubaacaro
cihojinojaa iicahicauhigoti emeimivatuubo diibojaa
saauhi. ³ Jaabo cihojino iicahigo iicaaboro feehicauhi.
Jaaboco mihihañooba jigaiñehineri duujenicutihi. ⁴ Fiiva
foova ihuseneque, itihaiñoco icano jigaiñehineri sisicu-
urumo. Jaarunoco ihusenehonoco dubaiciubo, bu
itihaiñonoco ididaheje mooniubo icano. Jaaboco
mihihañooba guinonicutihi. ⁵ Jaabo cuujehachuta, fu-
cuhachuta icano ifagajineri cihojinohallidi coovadi-
ciniboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallico guisibaneri
tujaacuuboro feehicauhi. ⁶ Jaabo Jesuco tehesinotiro
aatyimeuboro diibojaaago ijinafatyuboro iguiino
memuivutuuh. ⁷ Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque di-
imeguehi ijoho Jesu caamovohigo iicaabo Moocaani
Achi? Moocanifañodi ico neehi: Idaasuno uco
moonidino, nooboro.

⁸ Jilli nuubo imegaviro Jesu diiboco: Diinucu idiimitino
iji, eneehicauneguiha.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco dilluuh: ¿Jineje dimomo? nu-
ubo.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraanegui-
iha, nooboro.

¹⁰ Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Mihaico jicuumiti
buh galluudino, nooboro. ¹¹ Jaanaa ifagaji fiitino sihidi
faafaimi amachumo icauhi. ¹² Jaanegui paryi famooro
ihijimi Jesuco nuuhi: Mihaico jaatyo faafaimijaa gallu
diitofaño mefeequi, noomoro.

¹³ Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahi mofoo, nooboro.
Jaanegui tohidicu ijimi diibo Gadarenominaafiti ihi-
noomoro ifaafaimifaño fuuhi dos mildimofaño. Jaamo
ifagajiti imuuifaño aaifuumoro macaniuhi.

¹⁴ Jaanoti diitoco eteemehicamo agaumoro ifaacu-
umifaño, bu buhigeeje iicaajaefaña icano jibogo-
moro fuuhi. Jaanegui asaumoro meecivaumo jineje

fine onoomaño. ¹⁵ Jaamo Jesujaa asaumo atyimeuhi
meimi cuumima iicaubo giciniibo gaachehufaño
jiciniiboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco
aatyimeumoro sihidi iguiumo. ¹⁶ Jaamoco toonoco
aatyimeumo jibuguuui ihijimima iicauboco
omooniunoco, bu ifaafaimico omooniunoco icano.

¹⁷ Jaanegui Jesuco ijiniijeti galluumo: Fuucu, noomoro.

¹⁸ Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jicafu-
tuuboco ihijimima iicaubo neehicauhi: Ma saahi,
nooboro.

¹⁹ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro
fuucu. Jaaboro diyotoco diibogo guiraano Aivojibo
Moocaani ico idaasugooro ubuheesunoco,
nooboro.

²⁰ Jaanegui ufuuboro paryi Decapoli cuumineri jibo-
goboro feehicauhi Jesu diiboco ubuheesuunoco.
Jaaneri paryi miyaminaa jabafiitehicaui.

²¹ Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuavi fatyu-
uhi. Jahigo sihidi miyaminaa iicojivi igaivuuhi muuai-
jiniri icaubo cojivi. ^{††22} Jaanaa sinagogaja aivojibo Jairo
onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco aatyimeuboro
iguiino ememuivutuuboro nuuhi: ²³ Aicigai aivo niino-
vacuui goova foobo diigoco dudicito ubuheeteguere
iicaui, nooboro.

²⁴ Jaanegui diiboma ufuuboco miyaminaa sihidi ubu-
casiumo ijene ñeñejeruhicauhi. ²⁵ Jaamofeenedi saafi-
go gaigo tijeheri fahuseeci motihaiti mifcabaci idino
iicaucuugo. ²⁶ Jaago fiivaamo taabuminaa ataaburuno-
faño buheetigofañoviro feehicaugo. Paryi inihibamico
ajaaduhicauhigo finisucuugo. ²⁷ Jaago Jesuti ijibo-
casinoco uguubuugoro miyaminaafeenedi asaagoro
ibujinaagoti igaachehuco dudicivauhi. ²⁸ Jilli
igaachehuco ududicineriro buheji, noogoro esamaai-
hicaumaño. ²⁹ Jaasumiro itijoho diigoco fiigatyuuhi.
Jaanoti gaajaciguro ubuheetecuunoco. ³⁰ Jaasumiro Je-
su gaajaciuhi ififañoti imitya mihiinobadi iicaunoco.

Jaanegui imiyaminaajaagovi meveuboro diitoco nu-
uhi: ¿Mijjoho tagaachehuco dudicichi? nooboro.

³¹ Jaarunaa ijibogominaa diiboco nuuhi: Miyaminaa
oono ico ijimatajerunoco daatyimehi. Jaanegui ¿milli:
¿Mijjoho uco dudicichi? neehi? noomoro.

³² Jaarunaa Jesu fahigovaco ifinichicauhi ihatyime-
qui: ¿Mijjoho fine dudicichi? onoomaño. ³³ Jaanegui di-
igo sihidi vivi vivi igutuugoro ubuheeteunoco agaa-
jaciugoro diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino ememuivu-
ugoro paryi imino jibuguugo.

³⁴ Jaanegui diigoco nuubo: Niba ico dimiyaavogo
buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebi fuucu, diguihuvati
buheetecuui, nooboro.

³⁵ Jilli iimaubaacaro sinagogaja aivojibo ijati saato-
ho jilli noomoro saauhi: Daicigai guiveecuui. Fine
Mojibogominaafico acasivusuno, noomoro.

³⁶ Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojiboco
nuuhi: Diguetejirahana, jilli miyaavogo, nooboro fu-
ubo.

³⁷ Jaaboro mihihañooba diiboma ufuunoco imugu-
utiibo idimomaryo Pedro, Jacoobo, Jua Jacoobo na-

† 4:35 Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

†† 5:21 Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

habo icamomaryo fuubo. ³⁸ Jaamo isinagogaja aivojjiibo iijavi ifutuuhi atyimeuhi gañuhusuno omoonunoco, miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano. ³⁹ Jaanegui Jesu ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejери guiraacani gañuhusuno misiramaahi? ¿Collihi mataacasihi? Guijevetigo. Jilli cigago bagocaja, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryicino famoocoro jahisivi ihiinusuuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu diiboma asaamo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo. ⁴¹ Jaaboro diigoco ihuseti agaayiciuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi. nooboro. Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.

⁴² Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuui. Jaago tusumi fahuseeci motihaiti mificabaci idiino ficabava icacuui. Jaaneri miyaminaa sihidhi igutuui.

⁴³ Jaamoco Jesu imino faguui: Miico mijjibeguedino, nooboro. Jaaboro tajjibaubo: Tobagocajaco machusu, nooboro.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 Jaadi Jesu toonoti ufuuboro iijinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma iijibogominaa fuuhi. ² Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo iijibogoobo sinagogajafaño. Jaanoco sihidhi miyaminaa uguubumo sihidhi ajabafiituumoro neehicauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque? ¿Milli fine diibo igaajaco gaayiciuhi? Mee jino agaajaratinehejeque mooniibo, noomoro. ³ Miïro du jaani imohobujene dudidamaajeminaafi Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino inagomi mihaifeeneri icahi, noomoro diiboti sifiiratehicaumo.

⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafi fahigovaoto bociguefih. Jaanoti iijinijeoto, iyoto, iijaana ico bocigotathi, nooboro.

⁵ Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, midimocoro iguihuvaumoti buheesuubo ihuseque ihalli ificuner. ⁶ Jaamo imiyaavuguutineri sihidhi eetyehicaubo. Jaanobuunati Jesu ifiiti cuumijeri feehicauhi jiboogoboro. ⁷ Jaadi coovaubo iijibogominaaco fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco. [†] Jaaboro diitoco galluubo miimisiicisaajeri. Jaaboro iimitino ijimico buhi igavaracuqui mityaco aaciuboro ⁸ diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jihaiivi idinocoro queiseico masaty. Jaanoti lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano masatyedino amihai niivigai mehevi. ⁹ Bu saapaajequere thaijaajeque mijicafoto, bu michehuci mijicafetedino saachehumaryo mofoo.

¹⁰ Jaamo cojaavihacho mihifotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino. ¹¹ Jaanoti comañovi acho amihaiico agaayicitihachijji, uguubutihachijji icano toonoti mihiinomor amihai thaijaajeguiino jiniico toonovi matatacu jei diito iimitico iijibeguequi, nooboro.

¹² Jaanegui ufuumor miyaminaaco jibogomoro feehicauhi iimitico ijeevesuqui. ¹³ Bu tolliro sihidhi buhi

gañihicaumo iimitino ijimico, bu iguihuvamoco dñirbari ejeesumoro buheesuhicaumo icano. ¹⁴ Jaanaaca toojiinijeo aivojjiibo Herode ^{††} guubuui Jesuditi fahigovadi iijibocasihunoco. Jaanoco saatohe neehicauhi: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuheetebe. Jaamaño sihidhi mityama icaabo, noomoro.

¹⁵ Jaanoti saatohe neehicauhi: Jaani Moocaani iimaaminaafi Elia, noomoro.

Jaanoti saatohe neehicauhi: Jaani siicije Moocaani iimaaminaa iicaubadi iicaabo, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaico iquiticisuubo dojicuviro siino ubuheetebe, nooboro.

¹⁷ Miïro Herodia noojiri Herode atajjibauneguiiha Juaco isisimoro civojanumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiano icuubo. ¹⁸ Jaanegui Jua Herodeque: Imitino dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.

¹⁹ Jaanoma iicago Herodia Juaco ijihagueguere gaicaausuhicaujirahi. ²⁰ Jaarunaa Herode Jua jeebi iticovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanoti iigo-tooboro diiboco milli moonihicautihi. Diibo onoonoco gaajatuubo jilli imino guubunichicaubo. ²¹ Jaana Herodia diiboco agaicaausuujfucuvu ifutuuhi. Miïro Herode ifiivu ficabavi ifutufucu iicauneguiiha jibaimoco eetavuui. Jaaboro imiyaminaaco cuuhuvaubo ihamocasiminaa aivojitoco, bu Galilea jiniije bocifimoco, bu tajjibaminaaco icano diitoma imachuqui.

²² Jaana Herodia aicigai ufuugoro diito imefeenevi gaasetuhi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguui. Jaaneguiiha ihaivojjiibo Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ico aciqui.

²³ Miyanotiro Moocaani momofenedi ico neehi: Paryi uco idillunoco ico aciji, paryi tabusumije icarunotifeenedi, nooboro.

²⁴ Jaanegui ufuugoro seejico nuutugo: ¿Jinejeque diluji? noogoro.

Jaanegui seeji nuuhi: Jua Nitiminaafi nigaico dillu, noogoro.

²⁵ Jaanegui tobagocaja ihaivojjiiboja goovanogayi ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico uco adaacnoco, noogoro.

²⁶ Jaaneri Herode sihidhi idaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofenedi unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañisugutiibo. ²⁷ Jaanegui Iherode tusumiro amocasiminaafico atajjibauboro galluui Jua Nitiminaafi nigaico isivaqui. ²⁸ Jaanegui ihamocasiminaafi ufuuboro civojafaño icaubo nigaico iquiticuboro butajefa siivaubo. Jaayico tobagocajaco acubo, bu jaayico diigo seejico acituui icano.

²⁹ Jaanoco Jua jibogominaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico icijeumoro cihojifaño ficuui.

†† (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onooobu Jesu ifiivuumo iicaubo chuumucuui. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onooobu icauhi.

† 6:7 Mt 12.5-15; Lc 9.1-6

Jesu Machusuhi Sahuse Mildimoco, Aivo Ajashutumoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jaadi Jesujaa iminisuminaa iigaivuumoro diiboco jibeguehicaui paryi omoonuno iijibuguno iicanoco. ³¹ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masii majaguisitequi sihigo sicaihigovi, nooboro. Miïro diitojaa sihidî miyaminaa asaamo, ofoomo icano feehicaui. Jaaneri amachujiru situba chahahicaui. ³² Jaanegui Jesu iijibogominaamaryo meenegari sihigo sicaihigovi fuuhi. ³³ Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyimeuhi. Jaamoro Jesumi iicaunoco agaajacuumoro faacuumivaoto isidi diito dojicuti jinociniuhi. Jaamo ihimegaro tomañovi ifutuumo. ³⁴ Jaanaa Jesu imeenegafañoti iinuubo sihidî miyaminaaco atyimeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidî idasuguuhi ovejami itoomominaafima achahamobadi iicauneguiha. Jaaboro fanoovaco sihidî diitoco jibeguehicaui. ³⁵ Jaanaa iijicuunegui iijibogominaa asaamoro diiboco nuuhi: Mihijicuui. Jaanomaryo bu jimañovi miñhaiñooba iijano chahahi. ³⁶ Jaaneguiha gallucu miyaminaaco ifiitacuunijaago, bu ifiitijajejaago icano ofoomoro machutati inaejequi. Miïro imachutama chahamo, noomoro. ³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihairyo diitoco machusu, nooboro.

Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino doscientos denarios orio maahunoco manaajeteji paryi diitoco machusuqui? noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Minoodino nacu amiihaima maahuno icahi? Ene, memecito, nooboro. Jaanegui emeecejeumoro nuumo: Sahuse icava, bu miimisiici taavaabomisi icano, noomoro.

³⁹ Jaanegui famoocoro tajibaubo saatoho simañovi, saatoho simañovi icano icasicamaaiqui ñaavahuhallivi. ⁴⁰ Jaanegui casicamaaiumo ciendimova saaje, cincuentadimova saaje icano. ⁴¹ Jaadi Jesu gaayihu ihusefaño sahusedino imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeecejiboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi tohicajeque iibacuuboro iijibogominaaco aciubo miyaminaama ihifequi. Jaadi bu itaavaabomisiko tolliro ifuumo paryi famoomaryo. ⁴² Jaanoco amachuumoro paryi tuvaumo. ⁴³ Jaano atyuvoco ananimo jiiibaiñoco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idiino, bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco. ⁴⁴ Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifiimi.

Muuaihallidi Jesu Igonono.

(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Jaadi Jesu iijibogominaaco galluuhi ihimega imeenegari onagoo muuavi Betsaida cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta. ⁴⁶ Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocaanima ihiimaauqui. ⁴⁷ Jaanaa civucui iijibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuui. Jaanoti diibo inoro tahi isi icauhi. ⁴⁸ Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihigoviro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago

saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaabo diitoco fatyuuji-rahi. ⁴⁹ Jaabo nifaihuhallidi asaunoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasiuhi: Fine iji, noomoro igutu- uhi.

Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jicafutuubo imeenegafaño.

⁵¹ Jaasumiro iguibuhuba siicutuui. Jaaneri diito sihidiro eetyeui. ⁵² Jilli bu gaajacurumo esiciniutihi maahunoco iguiraatusuunoco, jilli diitoco ijeebiino ucuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.

(Mt 14.34-36)

⁵³ Jaamo imuuaiico oonegueehivi afatyuudi ifutu- umoro cañavutuui Genesare cuumi nagueehivi. ⁵⁴ Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajacui. ⁵⁵ Jaamoro faacuumivariro jinocini- umo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco cigaiijeneri acañimo Jesu tahi icahi onoohigo. ⁵⁶ Jaabo fahigovadi ofoohigo imiidicumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhi iicajajeri icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificumoro Jesuco neehicaui: Jilli digaachehujinibaco dudicisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududicimo buheetehicaui.

Miyaminaaco Imihinino.

(Mt 15.1-9)

7 Jaanaa Jerusaleti asaamo fariseomi, bu caatiniminaaoto icamo Jesujaa igaivuuhi. ² Jaamo atyimeuhi Jesu iijibogominaa mihiniva usejeri nita- maaitimo amachuunoco. ³ Miïro jaamo fariseomi, bu paryi judiomi icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro iticoni iminehihiica initaaitisumi machutati- mo. ⁴ Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni inita- maaitisumihiica machutatimo. Miïro jilli siicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guiri- hilluno, bu aaricuhilluneje icano nitinejequere mooni- mo. ⁵ Jaamaño fariseomi, bu caatiniminaa icamo Jesu- co dilluui: ¿Collhi diijibogominaa amiyato jeevamaa- jebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amiihaiti Isaia caatinuui amiihai bañisuminaa mihi- camoco. Jilli caatinuubo:

Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicaui. Jaaru- mo jeebiino uuditi thesino icahi. ⁷ Jilli iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañisuquimaaimo. Jilli amiihai iijibogono, ticovo miyaminaa iijibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajibaji, menehicaui, nooboro. ⁸ Miïro amiihai Moocaani tajibajico mejeevesumoro miyaminaa iijicoro magaayicahi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitinejequere aivo guiraano meheetavehicaui, nuubo Jesu.

⁹ Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amiihai jeevamaa- jequere misivamoro Moocaani tajibaco uufocovi mejeevesuhi. ¹⁰ Miïro Moise nuuhi: Gaiji diicaanico, di- iseejico icano. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoboco miyanotiro guijevesu, nooboro. ¹¹ Jaanoti

amiñhai monoonicihi miyaminaaco: Amiñhai caanimico monootahi: Ico amusujitihí, paryí uuma iicano Corban, noomoro Moocaanico ijíbaicuuno eneejiruno. ¹² Jilli amiñhai monoomaño caanico, seejico icano mahamusuhicatihí. ¹³ Jaamaño amiñhai Moocaani iijico majabatusuhi amiñhai jeevamaajequere sifiiti, sifiiti icano mafatyusumaño. Jaamo jibadije iicanehejequere guiraano aivo meheetavehicahi, nooboro.

¹⁴ Jaaboro siino Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubunici. Jaamoro magaja:

¹⁵ Chahano aivo isiti miyaminaafaño ofoonoro diitoco imihininihiruno. Jaanoti naha ijeebifañoti asaano miyaminaaco mihininíhi. ¹⁶ Jinoco amiñhai nohojima mihicamo muguubu, nooboro. ††

¹⁷ Jaadi imiyaminaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijibogominaa toonoti dilluhi. ¹⁸ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tolliro amiñhai, amiñhai esicinibama machahahi? ¿Nacu magaaajatihi? Miñro oono paryí isiti miyaminaafaño ofoono diitoco mihininíhi ¹⁹ ihesamaajefaño ofootimaño. Miñro jilli iibafañoti ofoonoro miyaminaafañoti iinonicíhi. Jilli neehicaubo, paryí machuta mihinivatíhi eneejirunoco. ²⁰ Jaanoti naha: Miyaminaa jeebifañoti ihiinono miyaminaaco mihininíhi. ²¹ Miñro miyaminaa jeebifañoti saanicino iimitinono esamaajene, ajevaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje, ²² sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryí imitineheje, bañifiirano, fanoova imiti imoyiceneheje, sicamaño jibocasineheje, iino allitiro jiiheveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesicinibama achahaneheje icano. ²³ Jaano paryí jino imiti ijeebifañoti asaano miyaminaaco mihininícihi, nooboro.

²⁴ Jaadi toonoti Jesu fuuhi Tiro cuumijevi. ‡ Jahi saja iijafaño jicafutuubo: Miñhaiñooba uco gaajacidino, nooboro. Jaarunaa tahí diibo iicaunoco gaajaciumo.

²⁵ Bu tolliro saafigo gaigo ille emeimivovatuugo Jesuti guubuui. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguiino memuiivutuugo. ²⁶ Jaago siicumioigo griegomiogou, sirofenicia icano jiiinijeminaagou. Jaago Jesujaa asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañoti ihijico iinusiqui.

²⁷ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme iticoni amachumoro tuvahi imijitiruno iseeme machutaaco mudumitíicimoro jicumico mahacino, nooboro.

²⁸ Jaanegui diigo nuuhi: Jíhi, miyaano tollí Aivojiiho. Jaarunaa iseeme suuvico guinoti jicumí machufihi, noogoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jí, miyaanoco neehi. Fuucu, daicigaiti ihijí iinucuui, nooboro.

³⁰ Jaanegui ufuugo iijavi ifutuudi atyimeteugo illeque icigaiijefaño icagoco diigoti ihijí ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatiboco.

³¹ Jaadi siino Jesu Tiro cuumijeti uhuumiubo Sidon jiiinijefeenedí fatyuui, bu Decapoli cuuminofeenedí

† 7:14 Mt 12.10-20 †† Sahaamefaño ficuutimo: Jinoco amiñhai nohojima mihicamo muguubu, onoonoco. ‡ Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevi, onoonoco.

icano. Jaabo asaubo gaseuhi Galilea muuaijinivi.

³² Jahi diibojaa sivaumo inohojino uguubutiibo llaallabano ihiimauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallí ificuqui. ³³ Jaanegui Jesu ijeevadi diiboco asatyuboro inohojinoco ihusegaiñeri guryiniuhi. Jaadi ijiirebamaaiuboro inejebaco dudiciuhi.

³⁴ Jaaboro niquejeque emeeiuboro sefano ajaguisiuboro hebreo iijiri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.

³⁵ Jaasumiro diiboco inohojino faayacafutuui, bu inejeba imitauno sinafutuui icano. Jaaneri imino iimaacuubo. ³⁶ Jaaboro Jesu diitoco faguui:

Miñhaiñoobaco mijiiibeguedino, nooboro. Jaarunaa afaguurunofaño janaanicivíro jiiibogomoro feehicaumo. ³⁷ Jaaneri sihidi ajabafituumoro neehicaumo: Paryí fanoovaco imino mooniibo, uguubutimejeque guubusuubo, ihiimaatimejeque iimaasuubo icano, noomoro.

Jesu Siino Sihidi Miyaminaaco Machusuhi.

(Mt 15.32-39)

8 Jaasumi sihidi miyaminaa siino igaivuui. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu ijiiibogominaaco ocoovauboro nuuhi: ² Idaasuguehi jito miyaminaaco mifucuci, safucu idiño jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi.

³ Jaamo machutimoco ijaanojaago galluuruva jiihaivi ajebari nacatejirumo. Miñro diitoti saatoho tehesinoti saahiníhi, nooboro.

⁴ Jaanegui ijiiibogominaa diiboco nuuhi: ¿Millí bu machusujirahi jino miñhaiñooba iijano achahigo mihicamo? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco dilluui: ¿Nacu minoodino amiñhai maahuno icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti mihicaci idiño, noomoro.

⁶ Jaanegui tajiiibaubo miyaminaa baavi icasiica-maaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayiciuboro Moocaanima tohicaejhallívi iimaaubo. Jaadi tohicajeque iquisicuuboro ijiiibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuui. ⁷ Jaabadiro bu miñdino taavati iicaumoco Jesu tolliro Moocaanima ihiimauboro diitoco aciui imiyaminaama ihifequi.

⁸ Jaanoco famooro amachuumo sihidi tuvauhi. Jaadi ihatyuuvoco naniumo gahafusuui sahuse juugahuseti miibaici idiño. ⁹ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo janaanici iicaumo. Jaadi jari diitoco Jesu galluui. ¹⁰ Jaadi ijiiibogominaama meenegafaño ijicafutumoro fuui Damanuta jiiinijevi.

Fariseomi Niquejeo Jiiibogoco Dilluhi.

(Mt 16.1-4)

¹¹ Jaana fariseomi asaumoro Jesuma iimaacasihi-cauhi. Jaamoro jilli ifurumo inisumo diiboco dilluui: Eneecata niquejeo mityaco miñhaico dihiifusu, noomoro.

¹² Jaanegui Jesu ijeebifañoti sefano ajaguisiuboro nuuhi: ¿Collíhi jisumio miyaminaa niquejeo mityaco

dilluhi? Miyanotiro, amiihaico neehi: Jimiyaminaaco niquejeo mitya ifusurajitih, nooboro ¹³ diito ifariseomico ejeevesuuboro siino meenegafa ijicafutuuboro onagoo muuavi ijibogominaama fatyuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutimo. Sahicagayiro imaahuhica diitoma imeenegafaño icauhi. ¹⁵ Jahi diitoco Jesu nuuhi: Magaihuini icigusuno mihica fariseomi, Herode icamo juurisutaguijnoti, nooboro.

¹⁶ Jaaneri ijibogominaa sanomiro noocasihicauhi: Fine aaniminaa maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.

¹⁷ Onoocasinoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collih, maahunoma machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magajatihi, mehesicinicutih? Cuhufocani amiihai jeebiino fine. ¹⁸ Amiihai aallinoma mihicarumo mahatymetih, monohojivarumo muguubutih. Jaana mehesicinitih sahusedino maahunoco cinco mildimoma ifuusumi. ¹⁹ ¿Nacu minoodibaiva ihatyuuvoco mananiuhi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Fahuseeci motihaiti miibaici idiino, noomoro.

²⁰ Jaadi bu nuubo: Jaana sahuse juugahuseti miibaico cuatro mildimoma ifuusumi. ¿Nacu minoodibaiva mananiumo magahafusuuhi? nooboro.

Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahuseti miibaici idiino, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesicinitih, nooboro.

Jesu Betsaidavi Aatymetiiboco Buheesuhi.

²² Jaanobuunati Betsaidavi ifutuumo. Jahi Jesujaa aatymetiiboco sivaumo: Diiboco dudici, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseti agaayiciuboro tuucuumigayiti buhigovi satyuuhi. Jaaboro ihaallhicico ijireri amaisuuboro ihuseque ihallivi ficuui. Jaaboro diiboco dilluui: ¿Naa, miivigayi daatymehi? nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo emeeciuboro nuuhi: Miyaminaaco imohonobadi jeevamoco atymehi. Jaarumo iguehi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallihallivi ficuui. Jaadi siino emeeciuhigo ivi diiboco ihaalli imitucuui. Foovono paryi imino atymecuubo. ²⁶ Jaadi Jesu diiboco ijajaa agalluuboro imino faguui: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jibeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Icanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Jaanobuunati Jesu ijibogominaama fuuhi Cesarea de Filipinojaago jahi jiihaivi dilluubo ijibogominaaco: ¿Nacu uuditi, milli miyaminaa neehicamo? nooboro.

²⁸ Jaanegui nuumo: Jua Nitiminaafi, saatoho neehicahi. Jaanoti saatoho: Elia, neehicahi. Jaanoti saatoho:

Cajaanihacho fine siicjeototi Moocaani iimaaminaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.

²⁹ Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amiihai, miijoho uujohe iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Iijoho Cristo, nooboro.

³⁰ Jaarunaa Jesu diitoco faguui: Miihaiñoobaco mijibeguedino, nooboro.

Jesu Iguivejejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Jaadi ticoniubo diitoco ijibuguubo. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo guiraajino idaasuno iicano. Quilahuto iijiti sacerdotemi aivojitoti, caatiniminaa icamo guiraano uco jiiheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujohe mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro. ³² Jilli diitoco foovono nuubo.

Jaanegui Pedro buhigovi ijeevadi Jesuco asatyuboro ticoniurahi iibaabo. ³³ Jaarunaa Jesu acajebuveuboro ijibogominaaco emeeciuboro Pedroco iibauhi: ¡Uuti buhigovi minifoto ijoho Satanas idiicaabo! Jilli dihesamaaje Moocaani esamaajebadi jeevatih. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro. ³⁴ Jesu ijibogominaa, bu miyaminaa icamoco ocovauboro nuuhi:

Cajaanihacho tadyojicuti asaanoco idiimogoobo difiico guinodi ficu. Jaaboro ifiico idaasuno omoonisujinoco iguitiubo tadyojicuti disaa. ³⁵ Miiro ifiico agaijiiubo ifiico mitasuji. Jaanoti taajiguiinodi, bu tajiibogo iijiguiinodi icano ifiico imitasuubo, ifiico taajasuji. ³⁶ ¿Nacu milliti imijiruno miyaminaafi paryi jiniije busumijeque gaayiciruubo ijeebiico imitasuruva? ³⁷ ¿Nacu minoodino fine jaadujiruubo ijeebiico itaajasuqui?

³⁸ Jaabadi cajaanihacho uuti, tajiibogojiti icano jisumio miyaminaa jino Moocaani jeevesuminaafeenevi unucufevebeti, bu tolliro uujohe Miyaminaafibadi Ifiivuubo nuufevejeji johono Guihirubi aivojiri itoomominaama asaadi, nooboro neehicauhi.

9 Jaadi bu neehicaubo: Miyanotiro, amiihaico neehi: Jineeri jino iicamoti saatoho guivejejitih Moocaani aivoji imityama asaanoco aatymetinohachuta, nooboro.

Jesu Siibadi Iminifotooboro Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Jaanobuunati sajaguisi nijequeti Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo bai nijequevi. Jahi diito imefeene siibadi minifutuubo. ³ Igaachehu aricuno minifutuuh sesiene nitiminaati cajaatyoba aivo tolli eseseetesujitirubadi. ⁴ Jaabovi Elia, Moise icamisi jafeveuhi. Jaamisi diiboma iimaahicauhi. ⁵ Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jineeri mihicano. Masi migaaci, saga icano nijeganoco minijeganiqui idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro. ⁶ Jaaneri diito ijibogominaa sihidit igutu-

† Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve imohobujeque dicibo tadyojicuti disaa.

umoro millî eneejiruno achahauneguiiha Pedro tolli nuuhi.

⁷ Jaasumiro aimuufai ihallivi iniituuno diitoco fabaacuui. Jaanaa ihaimuufafañoti guubuvusuuno: Jaani taseemene agaijii. Jaabo onoonoco imino manu guubunîci, unuuno.

⁸ Jaanegui emeciurumo miñhaiñobaco atyimecutiñi idiiñoboro Jesuco atyimeumo.

⁹ Jaadi tobai nijequeti iniituudi Jesu diitoco nuuhi: Miñhaiñobaco mijiiñoboguedino mahatyimeneque jari uujohe Miyaminaafibadi Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miñco jiiñbuguutimo, jilli sanomiro dillacasihicauhi: ¿Jineje fine oono guijevefeenetî siino ubuheetejino onono? noomoro. ¹¹ Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Milliti jaana caatinimînaa: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

¹² Jaanegui Jesu nuuhi: Jiiñi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujii. ¿Millî nacu Caatinahaamefaño uujohe Miyaminaafibadi Ifiivuubediti noono? Miñro idaasuno icajii, jiiñhevecafetejiico icano noono. ¹³ Miñro jino amiihaico neehi: Miyaano Elia saahinîcuuhi. Jaaruuboco iimogobadi mooniumo diiboti Caatinahaamefaño: Jilli icajii unuucubadi, nooboro.

Jesu Buheesuhi Sicafefi Ijima Iicauboco.

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jaadi ifutuumo saatohe ijiiñbogomînaa iicauhigo. Jaamo atyimeuhi sihidi miyamînaa diito ufequeri iicaunoco, tolliro bu caatinimînaa icauhi diitoma ejenaucasimo. ¹⁵ Jaanaa Jesuco miyamînaa aatyimeumoro sihidi jabafiiuuhi. Jaamoro diibojaa jinoocinîuhi idillutuumo. ¹⁶ Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaucasihî? nooboro.

¹⁷ Jaanegui diitofeeneti saafi iimusuuhi: Jiiñbogomînaafi, dijaa taseemeneque sivahi iimitino ijima iicaabo, diiboco iimaasuhicatihî. ¹⁸ Jilli fahiijivaro diiboco agaayicîñoboro baavi gaññhicahî. Jaaboro diiboco iijiti jivaasecuco iinusuboro igaiñoooco ojsusuhicaabo. Jaadi diiboco sifañisuhicaabo. Jaanegui diijiiñbogomînaaco tajiiñbacurahi ihijico diiboti buñi igaññqui. Jaarumo fiivototihî agaññnoco, nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Ii, jeedi fine amiiñhai miyaavogoma machahano miyamînaa mihicamo. ¿Mihachuta fine, amiiñhaima icaji? ¿Mihachuta fine, amiihaico jaabiciji? Ene juugavi siva tosicafefico, nooboro.

²⁰ Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaarunaa ihiji Jesuco aatyimeuboro tosicafefico vivi vivi miniiyûbo. Jaaneri baavi cavinamaaiboro acutuubo iijiti jivaasecunoco gaññoboro. ²¹ Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mihachuta jilli icacuubo? nooboro.

Jaanegui caani nuuhi: Seemenetiro. ²² Fiiva foova ihiji diiboco ciiñgaifaño, nifaihufaño icano gaññsuhicahî, ifuruubo diiboco igaicauqui. Jaanegui miñhaico didaa-sugoobo millihacho miñhaidi moonî, nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Eti naha imiyaavogohachijii. Imiyaavogobedi fanoova sihidi jeevatihî, nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo gaihivuuhi: Jiiñi, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanîci miyaaveguequi, nooboro.

²⁵ Jaanaa Jesu miyamînaa sihidi iigaivuunoco aatyimeuboro tohimiti ijico ibauhi jilli nooboro: Idi-imaasutino iji, uguubusutino iji, ico uujohe tajiiñbahi dihiino diiboti. Jaaboro siino diibofaño dicafutucudino, nooboro.

²⁶ Jaanegui ihiji agaihivuboro diiboco siino vivi vivi miniiyûhi. Jaadi diiboti iinuubo miguijevecubadi diiboco omoonihiniuboro. Jaanoco guiraamo saatohe: Guijevecuubo, neehicauhi. ²⁷ Jaarunaa Jesu ihuseti agaayicuboro diiboco gañiiyicîuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.

²⁸ Jaadi Jesu iijafa ijicafutuuhigo ijiiñbogomînaa jeevadi diiboco dilluuhi: ¿Milliti jana miñhai magaññitihî tohimiti ijico? noomoro.

²⁹ Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ijimi ticovono iinotatihî. Jilli Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro. †

Siino Jesu Iguijevejinoco Jiiñbeguehi.

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Jaadi tonoti ufuumo Galileafañodi fatyuuhi. Jaamoco miñhaiñooaba agaajacino Jesu imuguutihî, ³¹ ijiiñbogomînaaco ijiiñbuguumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyamînaa usefaño acicafeteji. Jaaboco uco guijenijimo. Jaaruuboco uco iguijenicuruubo mifucuci, safucu icano nijequeti siino buheeteji, nooboro. ³² Jilli diitoco ijiiñbugurunoco gaa-jahicautimo, bu idilluqui omoonirumo iguihicauhi.

¿Cajaanî Fine Imiyaabo?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Jaadi Capernau cuumivi ifutuuhî jaahe iicacudî Jesu ijiiñbogomînaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jiiñhai amiiñhai ihiimaacasimoro masaahicahî? nooboro.

³⁴ Jaarunaa diito iimusutihî: ¿Cajaanîji fine aivo miñhaiti imiyaabo? noomoro jiiñhai ihiimaacasiumaño.

³⁵ Jaanegui Jesu acasiñvuboro fahuseeci motihaiti miimisiici idiiño iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Ca-jaanihacho amiiñhaiti imiyaaboti iicagoobo, famoogui-inovi iminifotooboro famoocoro ijeecivequi, ³⁶ nooboro seemeneque iicuboro diitofeenevi ficuuhî. Jaaboro tooseeque ihiibicuboro diitoco nuuhi: ³⁷ Cajaanîhacho tamomoco imiyaavogomaño jiiñbadi seemeneque agaayicimo uco gaayicîhi. Jaamo bu uco agalluuboco tolliro gaayicîhi, nuubo ijiiñbogomînaaco.

Mominaafi Iicatiño Mojaagodi Iicaabo.

(Lc 9.49-50)

³⁸ Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojiñbogomînaafi, meeci, saafiico miñhai mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico

† Sahaamefaño noono: Jilli machutimo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco miñhai miññbahi, miñhaima ñgotineguiiha, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miññbajirahana. Miñro saafi tamomofañodi niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitiñbehiica. ⁴⁰ Miñro mo-jaagodi iicaabo mominaafi iicatiñbo. ⁴¹ Jaanoti cajaanohacho amñhaico Cristooto mihicaneguiiha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

Imitifaño Agaññsujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

⁴² Jaanoti cajaanohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomoti saseeque imitifaño agaññsumoco aivo imijiruno guisibatygabari icodaaheti mudujenimoro muuaifaño magañño. ⁴³ Jaanegui dihuse ico imitifaño agaññsuhachi quiticñbo buhi gaññ. Miñro imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti imijitirumo fahuseecima diicaabo cñjigaifaño ofoono tahi ufucuro icñjigai ajabaavejithigo, ⁴⁴ bu jñjoho icarumo echeemejithigo icano. ⁴⁵ Jaanoti bu ditihai ico imitifaño agaññsuhachi quiticñbo gaññ. Miñro imijiruno satihaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti fatihaicima idiicaabo cñjigaifaño gaññcafetejirahi. ⁴⁶ Tahigo jñjoho icarumo echeemejithigo, icñjigai ufucuro ajabaavejithigo icano. ⁴⁷ Jaanoti bu dihaallñ ico imitifaño agaññsuhachi buhudaruubo gaññ. † Imijiruno Moocaani aivojifaño sahñmaryo diicaabo ofoono. Jaanoti faayicimaryo diicaabo cñjigaifaño gaññcafetejirahi. ⁴⁸ Tahi jñjoho icarumo echeemejithigo, icñjigai ufucuro ajabaavejithigo icano.

⁴⁹ Jaabadi miñro paryi famooro cñjigairi ñmuhuni-cafetejimo. ††⁵⁰ Imiruno ñmuhu jaaruno iimo afatyucudi, ¿jinejari dojucuviro mihimutusujirahi? Jaanegui amñhai imoma mihica. Jaamoro fahigova sabadiro sajeebñ mihicacasi, nooboro.

Jesu Judea Jiinjari, Bu Perea Jiinjari Icano ñguehi.

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 Jaadi Jesu Capernauti ihiinuudi fuubo Judea jiinjari jevi Jorda onegueehi iicano jiinjari. Jahi siino miyaminaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco jñbeguehicaubo iicahicaubadi.

Jesu Jñbeguehi Gaigoomico Ejeevesufinoditi.

(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

² Jaanaa fariseomiti saatoho Jesujaa asaamoro diiboco dilluvauhi ñfurumo diiboco igaayiciqui: ¿Naa ñne imijiruno aiji mogaico ejeevesuno? noomoro.

³ Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Milli nacu Moise amñhaico tajñbauhi? nooboro.

⁴ Jaanegui nuumo: Miñro Moise tajñbauhi jeevesuhaameque mahacimoro amñhai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miñro amñhaico Moise tolli tajñbauhi amñhai cuhufojeebñco aatyimeuboro.

⁶ Jaanoti iticoni Moocaani paryi fanoovaco ifiivusuusu-

† Jino jilli imitico deetavedino eneejiruno. †† Sahaamefaño noono: Jaabadi miñro paryi famooro cñjigairi imibachucatefetihi.

mi gaifi, gaigo icano fiivusuubo. ⁷ Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesunichi mogaima iminifetequi. ⁸ Jaamisi saafiibadiro icanñcucuhi. Jaamaño miimiñsi icacuatino saafiirucu. ⁹ Jilli iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyaminaa mudugaacucudino, nooboro.

¹⁰ Jaadi jaahe iicacuudi iññbogominaa siino diiboco toonoditi dilluuhi. ¹¹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco ñcñbo iticoniogohallivi ajeva imitico ichi. ¹² Jaabadiro bu gaigo aijico ejeevesugoro sifiico atajevago tolliro ajeva imitico ichi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaa seemeque sivaumo Jesujaago diitoco idudñciqui. Jaarunaaca iññbogominaa toseejeque sivaumoco ñbahicauhi. ¹⁴ Jaanoco Jesu aatyimeuboro si-fiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fine miññbano. Miñro Moocaani aivoji diito seemebadi iicamono. ¹⁵ Miyanotiro amñhaico neehi: Jino seemene iicabadi Moocaani aivojico agaayicitiño ufucu feejithi Moocaani aivojifaño, nooboro.

¹⁶ Jaaboro toseejeque ihiibicñboro ihallivi ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaani-ima iimaauhi.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jaamañoti Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyaminaafi iticovodi ijinafatyuboro iguiino ememuñvuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo jññbogominaafi, ¿jinejeque fine, uujoho moonjirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti uco idiimiibo neehi? ¿Miñjoho, nacu, iimiibo? Idñboro saafiuro Moocaani iimiibo. ¹⁹ ¿Nacu gaajahi Moocaani tajñbajico? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco dñbeguedino, bañisudino, diicaanimisico gaiji, nooboro.

²⁰ Jaanegui diibo nuuhi: Jññbogominaafi, seemenetiro paryi toonoco uujoho imino moonñcichi, nooboro.

²¹ Jaanegui Jesu emeciuboro diiboco gaijiuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo dihimega iicano; paryi dinehejeque naajete. Jaaboro ñdaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihñbamivaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro. ‡

²² Jilli diiboco unueneri sihidi ñdaasuvuuboro, ñdaasuno fuubo sihidi inihñbamima iicaubo. Jaabo inihñbamico gaijiuhi.

²³ Jaanegui Jesu ihuufococo emeciuboro iññbogominaaco nuuhi: ¿Aivo sihidi jeevano inihñbamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! nooboro.

²⁴ Jaaneri iññbogominaa sihidiro jabafituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: ¿Taseeme, tihñcani Moocaani aivojifaño ofoono! ‡†²⁵ Miñro sihidi jeevajtiruno camello

‡ Sahaamefaño noono: Diguijeve imohobujeque dñcñbo tadyojicuti disaa. †† Sahaamefaño noono: ¿Tihñcani sihidi inihñbamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono!

januutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁶ Jaaneri imi janaanici ajabafituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaanico fine taajahirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco emeciuboro nuuhi: Miyaminaadi aivo sihidi jeevano. Jaanoti Moocaanidi sihidi jeevatino. Miïro diibedi jineje itihinoba chahahi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Miïro miïhai paryi mubusumijeque mejeevesuhinimoro iima mihiguehi, nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro amihaico neehi, cajaanico hacho iijaco, inahabomico, inagomico, seejico, caanico, iseemeque, iijinijeque icano taguiniodi, bu tahalliti taajasujibogoguiniodi icano ejeevesumo gaayiciji jino jiiiniijehallivi ciendfova janaanici iijanoco, inahabomihaco, inagomihaco, seejico, seemeque, jiniijeque icano idasuno omoonifeeneti, bu jaadi ufucu asaajino niquejevi ifinijitino fiivoma icajimo icano. ³¹ Jaanoti guiraamo jisumi sihidi ejeevamo iicarumo guinovi minifeteji. Jaanoti guiraamo jisumi guinovi iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji, nooboro. †

Jesu Iguivejinoco Siino Jibeguehi.

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Jaanaa jiihairi icacuumo Jerusalejaagovi ufuumo. Jaanaaca Jesu iijibogominaaco imegavi siiguehicaui. Jaamo diito sihidi jabafituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojicuti ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseeci motihaiti miimisiici idino iicaumoco ijeevadi ocoovauboro ticovauhi iijibuguuho diibo idasuno iicaujinoco. ³³ Jilli nooboro: Memeci, jino Jerusalejaago mefehehi. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sacerdotemi aivojito usefaño, caatiniminaa usefaño icano acicafeteji. Jaamo uco guivevefaño ohoovicimoro sihigootoco acijimo. ³⁴ Jaaboco uco diito dejecumoro aamijimo, jirebamaaajimo icano. Jaadi uco guijenijimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanobuunati guivevefañoti siino buheeteji, nooboro.

³⁵ Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaamisiro diiboco nuuhi: Mojiibogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico adaacinoco, noomisiro. ††

³⁶ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Milli amiisico uujoho omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifaño acasiacunoco saafiico dinaninaagonovi, saafiico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Jilli aivo amiisi toono magaaatino midilluhi. ¿Nacu amiïhai uujoho idasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu idasuno iicajifaihuri uujoho initicafotofaihuri miniticafetejirahi? nooboro. ‡

† Griego iijiri noono: Jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvu minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvu iicamo tusumi imegavi icaji. †† 10:35 Mt 22.20-28 ‡ Jilli eneejiruno: ¿Nacu amiisi uujoho idasuno iicajibadi mihicajirahi?

³⁹ Jaanegui: Jiihi, nuumisi.

Jaarunaa Jesu diitisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti mahaduji, bu uujoho initicafetejibadi miniticafeteteji icano. ⁴⁰ Jaanoti naha oono tañani-naagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasivejinoco uujoho acijitirahi. Jaanoti jaatyo idimeguiiharo iimibachucininoco diito gaayiciji, nooboro.

⁴¹ Jaanoco saatoho iijibogominaa uguubumoro Jacoobomisijaago sifiiratuuhi. ⁴² Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amiihairyo magaaacuui jiiini-jeminaa aivojito iijiniijeque atajibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari miyaminaaco guinonifihii. ⁴³ Jaabadi amihaifaño tolli icajitino. Jaanoti amihaifañoti sihidi ejeevaaboti iicaqui, jilli saatoho jeecebominaafiti miminifoto. ⁴⁴ Jaanoti bu cajaanihacho amihaifañoti imiyaaboti iicagoobo paryi amiïhai jeecevominaafiti minifeteji. ⁴⁵ Jaabadi miïro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo, uco ijeecivequi saautihi. Jilli uujoho ejeevoooboro miyaminaahallivi tafiico aacinofeenedi guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyimesuhi.

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Jaanobuunati ifutuumo Jerico cuumivi. Jaacuumiti Jesu iijibogominaa, bu sihidi miyaminaa icamoma tuucuumiti fuunaaca Bartimeo onoobo ajashuno aatyimeutiibo Timeo achi jiihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo. ⁴⁷ Jaanaa Jesu Nazareoobo asaunoco agaajaciuboro ticovauho sefano ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁸ Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illivequi, noomoro iibauhi.

Jaarunofaño janaaniciiviro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeeði didaasugo! nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu ugucivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.

Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ico coovaabo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleveuboro Jesujaago fuuhi. ⁵¹ Jaaboco Jesu dilluuhii: ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo diiboco nuuhi: Jibogominaafi, aatyimeeneque imeguehi, nooboro.

⁵² Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuui imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyimecuui. Jaaboro Jesu dojicuti jiihairi fuubo.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafeteji.

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 Jaadi Jerusale fiitino ifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jinivi Olivohono iicagaji ticovovi. Jaamañoti Jesu iijibogominaatisiti miimisiicico galluui: Mofoo, oono moticovo iicacuumijaago. Jahi mahatyimeji burrogay dujeciniboco miïhaiñooba diiberihi iigotiboco. Jaaboco misinaayumisiro juu misiva. ³ Jaanoti miïhaiñooba amiisico: ¿Collihii misiniihi?

onoohachi, monoo: Mohaivojii#bo eneeneguiiha. Jaaru-uboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴Jaanequi ufuumisi atyimeteuhi burrogayico guhugajinivi jahisivi jiihaifaño duujeciniboco. Jaamisiro diiboco sinaayumisi. ⁵Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitico nuuhi: ¿Jinejeque toono mo-moonihi? ¿Collihi muburroco misinihi? noomoro.

⁶Jaanequi diitisi diitoco Jesu unuubadi nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo. ⁷Jaaboco Jesujaa ifu-tusuudi igaachehunoco diibohallivi ificuudi Jesu ihalli casivuuhi. ⁸Jaanaaca bu sihidi saatoho igaachehuneri jiihaico jeebuhicauhi. Jaanoti saatohosa imoho jaaino-co iquitimoro jiihaifa tafusuhicauhi.

⁹Jaanaaca imegavi ofoomo, bu dojicuti asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojii#bo memeri asaabo. ¹⁰Imicani aivoji asaano; mootadi siic-jeobo David aivojibadi asaano. ¡Tolliro niquejefa Hosana Moocanico masahago! noomoro.

¹¹Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jicafutuubo. Jaadi fanoovaco fahigovavi emeechicaudi fuucuubo paryi ijibogominaama Betaniavi mihijicuneguiiha.

¹²Jaano sesevedi Betaniati ufuuhi Jesuco ajeba aivuuhi. ¹³Jaanaa tehesinoti atyimeubo higueraho sihidi aamevahoco. Jaanequi meecituubo: Fine inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jilli boti aamenereu noovautiho onoovafisumi iicautimaño.

¹⁴Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Miihaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitih, nooboro. Jaanoco ijibogominaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Jaanoti ufuumo Jerusalevi ifutuuhi. Jaadi Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toofafaño naajeteque eheetavuumo isivi gavaracuubo. Jaabadiro bu nihibamico uhuumisuhicaumo mesanoco baavi gavaracuubo, bu tolliro nimiihumico anaajehicaumo icaganoco moonubo icano. ¹⁶Jaaboro imuguutiibo miihaiñooba siinoco toofafañodi acañunoco. ¹⁷Jaadi jilli nooboro diitoco jibeguehicauhi: Miiro Caatinahaamefaño noono: Taaja Moocanima iimaajareji paryi faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi, nooboro.

¹⁸Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo uguubumoro diiboco toonohalliti igaicauqui ituma ifehicauhi: ¿Naa fine, milliti momooniji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryi miyaminaa diibo jibegueneri ajabafitehicaunoma iicaumo. ¹⁹Jaadi mihijicuneguiiha Jesu tuucuumiti fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.

(Mt 21.20-22)

²⁰Jaano sesevedi siino fucuro tomañodi afatyumo atyimeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco. ²¹Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi:

Meeci mojibogominaafi, mee oono higuerahoco ijoho afaijahiniho chuumucuhi, nooboro.

²²Jaanequi Jesu diitoco nuuhi: Moocanico mimiyaavogo. ²³Miyantiro amiihaico neehi: Cajaaty-ohacho jigajico: Jinooti eedeenerere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiji tolli icajino. Jaamo ijeebii-fañodi guucibatimo jino onoobadi iicajinoco imiyaavogohachiji onoobadi icajino. ²⁴Jaanequi amiihaico neehi: Paryi Moocanico midillunoco, magaayiciji, noomoro midilluhachiji amiihaidi tolli icajino. ²⁵Jaamo bu Moocanima mihiiimasumi cajaatyomahacho imitino mihicahachiji diitoma mihimibachucasihachiji niquejefaño iicaabo amiihai Caani amiihai imitico bu-usuji. ²⁶Jaanoti mihimibachucasitihachiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico buusujitih, nooboro. ††

²⁷Jaadi uumiumo Jerusalevi ifutuuhi. ‡ Jaadi Jesu templojafañodi iigooboro feehicaunaaca sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaamoro ²⁸diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijiri ijoho jinehejeque jilli moonihicahi? ¿Miijoho ico tomityaco jilli mooniqui aacineri? noomoro.

²⁹Jaanequi Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho bu tolliro amiihaico dilluji. Jaanoco uco mihimusuhachiji, amiihaico neehi comityari uujoho jino omooninoco. ³⁰¿Nacu Jua nitihiji cuucatioju? ¿Niquejejaagotioji, nacu miyaminaajaagotioji? mihimusu, nooboro.

³¹Jaanequi sanomiro noocasihicauhi: Niquejeoji munuuruva du miihaico: ¿Jaanoco bu collihi mimiyaavogotih? neejiruubo. ³²Jaanoti bu miyaminaajaagotioji munuuruva, imijitiruno noomoro, noocasiu-mo miyaminaaco iguiumoro. Miiro paryi famooro miyaminaa Juaco miyaano Moocaani iimaaminaafi iicaunoco agaajauneguiiha. ³³Jaamoro: Magaajatih, nuumo Jesuco.

Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amiihaico jilliti mooniheneejiruno, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 Jaadi Jesu ticoniuh siinovi ooviciboro ijibuguu-ubo: Saafi miyaminaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallidi mecuniuhi, bu ifafaihuco icajinoco eetavuubo, bu tolliro tofaguifeenetit torre-hacico eetavuubo tohaci niquejete toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudicamaajeminaaco tofaguico utu-umuhiniuboro sihi tehesino fuubo.

²Jaano ibaacu onoovacudi iicojiminaafico galluubo diito tofagui dudicamaajeminaajaago: Tamañoco dii-cto, nooboro. ³Jaaruuboco diito agaayicumoro ahaamihicaudi botiboco dojicuviro galluumo. ⁴Jaanequiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tolliro iinigaiti agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehi-caumoro botiboco galluui. ⁵Jaanequiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaanequiha bu

† 11:12 Mt 22.18-19

†† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. ‡ 11:27 Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumoti saatohoco aamiyumo, jaanoti saatohoco gaisiraiciumo icano.

⁶ Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijiyubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fine bocigujimo, nooboro.

⁷ Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaani duhu imi toonoco agaayicijilbo. Masi miguijeniqui. Jaadiji mihi toono abajatoti mihicaji, noomoro diiboco agaayiciumoro guijeniumo. Jaamoro diiboco toonoti buhigovi gañiimo, nooboro ⁹ diitoco Jesu dilluui: ¿Fine milli tofagui abajaabo diitoco moonijirahi? Miro asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuboro ifaguico sidudicamaajeminaaco acijirahi. ¹⁰ ¿Nacu memecitihica Caatinihaamefaño jilli onoonoco?

Guisiri iijanoco eetavonicimo imi guisibaco itihisumoro gañihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihitoba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. ¹¹ Jinooco Aivojibo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mihaidi sihiditjeevahi, noono Caatinihaamefaño, nooboro.

¹² Jaanoma iicamo Jesuco igaayiciqui mooniumo diitoco enejirunoco siinovi ooviciboro onoonoco agaaajaciumoro. Jaarumo miyaminaaco iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.

¹³ Jaanobuunati Jesujaa galluumo fariseomoto, Herodianomoto iicamoco ifurumo diiboco millihacho onoonoti igaayiciqui. ¹⁴ Jaamo asaumororo diiboco nuuhi: Jibogominaafi, ijoho miyaminaa onoonoco jeevotibo miyaabo idiicanoco mihi magaajahi, bu paryi miyaminaa sabadiro desicifinoco magaajahi icano. Jaamaño Moocaani jahaico miyanotiro diibeguehichi. ¿Naa hidi imino Cesar ajaadusunoco majaaduno? ¿Nacu majaadujitihit? noomoro.

¹⁵ Jaarunaa ibañiira jeebico agaajaciuboro diitoco nuubo: ¿Collitico uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciqui, nooboro.

¹⁶ Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeciuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu mijoho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.

Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.

¹⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro eetyehicaumo.

¹⁸ Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevecumo siino buheetejitihit onoonicimo asaumororo diiboco dilluvauhi: ¹⁹ Jibogominaafi, Moise mihaidi jilli caatinihu: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevachijit inahabo ifibajigoco haboro inahabobuuna eseemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise. ²⁰ Miro saatohoti sano nahabomiro icauhi sahuse juugahuseti miimisici idimo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatiboro guijeveuhi. ²¹ Jaanegui saafi inahabo ifibajigoco icuui. Jaaruubo tolliro seemevatiboro guijeveuhi. Jaaneguiha bu allivoobo. Jaaruubo bu tolliro icuui. ²² Jaamo famooro tolli diigoma icuui. Jaarumoti saafiiba seemevautihit. Jaano nije-

queti bu tolliro diigo guijeveuhi. ²³ Jaamo buheetesumi siino ubuheetedit, ¿cajaani taabajit? fine famooro diigoco ataabavacuumaño, noomoro.

²⁴ Jaaneguiha Jesu diitoco iimusuui: Jilli amihai mitihivehi Caatinihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatimaño. ²⁵ Miro guijeveti siino ubuheetedit gaifiimi, gaigoomi icamo taabavacasicujitihit niquejefaño iicamo toomominaabadiro icacuujimo. ²⁶ ¿Nacu toono gujeveminaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco amihai memecitihica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho ijigaunofeeneti? Miro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojibo, nooboro. ²⁷ Jaamaño Moocaani guijeve aivojibo icatino. Moocaani ubuheeme Aivojiboro. Jaamaño aivo amihai jilliro guiraano mitihivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiba.

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Jaanaaca saafi caatiniminaafi gaseuhi diitoma ihimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Cono aivo tajibatit aivo obocino? nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu diiboco iimusuui: Imiya tajiba jino; muguubu Israel idiboro saafiuro Mohaivojibo Moocaani. ³⁰ Jaabo Moocaani Dihaivojiboco gaiji paryi dijeebimaryo, paryi difimaryo, paryi dihesamaajemaryo, bu paryi disefamaryo icano. Jino aivo imiya tajibajit. ³¹ Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onono. Chahano satajiba aivo jino janaanitico icano, nooboro.

³² Jaanoma iicaubo icaatiniminaafi diiboco iimusuui: Jihit jibogominaafi, miyaanoco avono neehi, saafiuro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaanitico iicaabo. ³³ Jaaboco magaijino paryi mojeebimaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeevionoco ifajicicivi ificuunicino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaanitico, nooboro.

³⁴ Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jit, tehesitihit ijoho Moocaani aivojitit, nooboro. Jaanotiro mihihañooba siino diiboma dilla maacuutihit igutumaño.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jaanaa Jesu Moocaani iijafaño ijibogooobo neehicauhi: ¿Milli jaamo caatiniminaa Cristoco David iyaachi neehicahi? ³⁶ Miro David icaruubo Moocaani Gaijafenedit ihimaausumi nuuhi:

Mohaivojibo Moocaani Tahaivojibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casivo, diminaaco ditihaguino uujoho ificuunohachuta, nooboro.

³⁷ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojibo, unuuno icanaaca? nooboro.

† 12:13 Mt 22.15-22; Lc 22.20-26 † 12:18 Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

Jaanoco sihidí miyamínaa iicaumo imono gu-ubunichicauhi.

³⁸ Jaabo Jesu diitoco ijibogoobo neehicauhi: Ici-gusuno mihica caatiníminaati, oono caamovonoona gaachehunoma igomoco, goohasinofoenevi aivo imino idillunoco iimoyíicifimoti. ³⁹ Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimoti, bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti. ⁴⁰ Bu fibaijito gaigoomi iijanoco udumíicimoro ifurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima iimaanicimo sitaaco ibaíñiqui. Jaamaño guiraajino aivo cijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

⁴¹ Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafaño nihibamico ijicuhicauno imega igicinímañoti ifinichicauhi miyamínaa tobafa nihibamico ijicumoco. Jaamo saatoho sihidí inihibamíma iicameheje guiraano jicuhicauhi. ⁴² Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro tobafa mijeegayícico jiihacuvauhi miiidino ijaada iicajecico. ⁴³ Jaanoco Jesu aatyimeuboro ijibogomínaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotiro amíhaico neehi: Ajaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova nihibamico tobafa ijicumoco janaanicivi aivo ficuui. ⁴⁴ Míiro paryi aacimo diitoma ucuujivaachutinoti acíhi. Jaanoti diigo ihidaasuti paryi acígo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Neehi Temploja Ifinisucafetejinoco.

(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

13 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi ijibogomínaafi nuuhi: Meeci mo-ijibogomínaafi, bañifiira guisibano bañifiira iijanotyigaba, nooboro.

² Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque. Jaaruno toonovi iguisibano siibahallivi, siibahallivi icano atyuuvotino paryi sahi callajaavejino, nooboro.

³ Jaadi fuumo Olivohono icagajijaago tooja Moocaani iija oonegueehivi. Jaanaaca Jesu giciniuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi: Mihimeguehi miihaico idiibogonoco cusu ijoho onoono iicaji. ¿Milliti magaajaciji paryi toneheje iticovanoco? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esicinino mihica miihaiñooba amíhaico bañidino. ⁶ Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.

⁷ Jaabadiro bu mínaano jibogonoti muguubusumi, imucugai ñihicunejeti muguubusumi icano mihiguetejirahana, tolli icajino. Jaaruno toono inijequevacuujino icatino. ⁸ Míiro siijiinijeoto siijiinijeotoma moonicasiji, sihaivoji sihaivojima moonicasiji. Jaasumi fahigovavi jiinije maryibaji, ajebano iicaji icano. Jino idaasu iicajino iticovano.

⁹ Jaasumi amíhai ifiico magaihuini amíhaico aivojito iigaivomoco acijimo. Jaamo amíhai uco mimiyaavogomo tajibamínaa aivojiteje imefeenevi masatyocafeteji. Jaamo uuti diitoco mijibeguehi. ¹⁰ Míiro jiinije ifinicuujino imegavi taajasujibogo paryi faajiiñeriro jibogo-

cafeteji. ¹¹ Jaasumi amíhaico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine meneje? noomoro mehesamaajirahana. Tolli iicacuudi Moocaani amíhai jeebifaño ificuunocoro monoo. Amíhairyo mihiimaano icajitino jilli Moocaani Gaija amíhaifañoti iimaaji. ¹² Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui aciji. Jaabadiro bu caanero iseemenequeje iseemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita igaicaauqui icano. ¹³ Jaasumi faaboho amíhaico jiiheveji tamomohalliti. Jaarunaa tolli icarunofa ejenaaubo taajaji.

¹⁴ Míiro Moocaani iimaajibogomínaafi caatiníhu: Johono imitino idicunoco omooniboro ifinisufinoti jaano templojafaño iicamaño iimimañeri iicacuutinoco mahatyimecuudi, aameque miihifinichicamo magaaja. Jaadi Judeao jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaacini.

¹⁵ Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachijiji miniitomoro fañovi mijicafetedino siinobaco mihiciqui. ¹⁶ Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo amíhai gaachehuco mihiciqui jaahevi muhuumidino.

¹⁷ Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo? ¹⁸ Jaanegui Moocanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo mihicahi.

¹⁹ Tusumiji sihidí aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque Moocaani ifiivusuunotiro aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu atyimeracuujitíhi. ²⁰ Jaafucujeque Mohaivojiboo ibaasesutiruva tusumi iicajimoti miihaiñooba taajajitirahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadimo diibo iciumo toono idaasunoti itaajaqui.

²¹ Jaanoti amíhaico saatoho: Memeece jaani Cristo, memeece jaadi Cristo, onoochijiji: Miyaano meneedino. ²² Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaajibogomínaabadi icamo. Jaamo sihidí ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijinobadi iicanehejeque ifurumo miyamínaaco ibaíñiqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishiñihachijiji bañijimo.

²³ Jaanegui amíhai mityano mihimibaicinícu amíhaico jino uujoho imegaviro jibugucuui, nooboro.

Jesu Miyamínaafibadi Ifiivuubo Siino Asajino.

(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

²⁴ Jaasumi toono idaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitíhi, bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicano mitya maryibaji icano. ²⁵ Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyamínaafibadi Ifiivuubo aimuufafeenedi sihidí mityama, tahaivojima icano asaanoco. ²⁷ Jaaboro uujoho tatyoomomínaaco atajibamo tañanitamoco igaiyicijimo fahigovati jiinijejinibaaciti, niquejeginibaaciti icano.

²⁸ Jaanegui oono higuerahotiro magaaja míiro iga-cano afaivunusumiro ihaamene ruutuníchi. Jaanoti ficaba ifitíicunoco magaañicíhi. ²⁹ Jaabadi amíhai magaaja paryi fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahatyimecudi mehesicinícu jiinije ifinijino ifitíicunoco.

³⁰ Miyanotiro jino amíhaico neehi, paryi jineheje icaji miyamínaa toonoco aatyimejimo guijevetimaacaro.

† 12:38 Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

³¹ Niqueje, bu jiinije icano fatyeji. Jaanoti jino uujoho onono sicamañovi fatyējitihi.

³² Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco miñhaiñooba gaajatihi. Moocaani toomominaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatihi icano idiñboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.

³³ Jaanegui amiñhai mihimibaicinicu toomomoro magaatihii ihoovofucu cusumihacho iicajinoco. ³⁴ Saafi tehesino ifeequi iicojiminaaco idudicamaajeque aaciñboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuboro, diibo iicanicibadi uujoho feejihiica. ³⁵ Jaanegui mihimibaicinicu magaatihii aivojñbo cusumihacho agasejinoco ijicuuvibahacho, fucufeenevibahacho, catava ojñberibachacho, fucurobahacho. ³⁶ Jaanegui mihimocisu amiñhaico imimañobati asaaboro micigamoco atyimevadiibo. ³⁷ Jino amiñhaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicinicu, nooboro.

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 Jaanaaca mifucucirucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijicutaama achahano maahuno jñbaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo guinehicauhi millihacho ñfurumo sicamañoooco abañimoro toonohalliti Jesuco igaicaauqui. ² Jaarumo neehicauhi: Jñbaimofa moonijitihi miyaminaa ñaavotimo iicaqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui acasiñvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facicifaihu nardo onoofaihu gatyuuci sihiditi ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucugoro ifacicifaihuco Jesu nigaihallivi tucaruugo. ⁴ Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo isifiiratuomoro noocasiuhi: ¿Collihii oono facicifaihu bañamaaiquifetehi? ⁵ Tofaihuco trescientos denario janaaniciñvi manaajemere ñdaasufimoco mahacitanoco, noomoro diigojaa sifiiratuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collihii macasivusuhi? Imino uudi moonigo. ⁷ Ñdaasufiimo fahijivaro amiñhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momooni. Jaanoti uujoho amiñhaima fahijivaro icajitihi. ⁸ Ajaamo idiñgoro imino uco moonihii tafiico afacicisugo ciñhojifaño icicafatejino imegavi. ⁹ Miyantiro amiñhaico neehi: Cuucahacho fahigova jino taajasujñbogoco faajiniñeri iññbogohigo tolliro jino diigo omoonino jññbogocafateji, toonoti diigoco ihesafetehi-caqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Jaanaaca Juda Iscariote onoo, iññbogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici idiñmoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoco emeecitoobo diitoma ihiiamaaboro Jesuco diito usefaño ihaciñqui. ¹¹ Jaanoco diito uguubumoro sihiditi imo imo minifutuuhi. Jaamoro niñbami-co diiboco aciguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihaciñqui moonihicauhi.

Aivojñbo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹² Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jññbaimo ticovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhi-causumi icano. Jaanegui Jesuco iññbogominaa dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.

¹³ Jaanegui iññbogominaati miimisiicico agalluuboro nuubo: Cuumifaño mofoo. Jahi mahatyimeji gaifi icicñuuri nifaihuco asatyoooboco. Diiboma mofoo. ¹⁴ Jaabo ijicafotojaoboco monoo: Mohaivojñbo jilli neehi: ¿Comecufaño tajiñbogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo. ¹⁵ Jaadi amiñhaico ñfusujñbo guiraamecu caamovohi icamecu imibachucinicumecuco. Jahi Pascua machutaaco meheetavo miñhaidi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui iññbogominaatisi ufuumisi tuucuumivi ifutuuhi. Jaamisi atyimeuehi Jesu unuubadi iicanoco. Jaamisiro tomañovi Ipascua machutaaco eetavucuumisi.

¹⁷ Jaadi jarihiica iññcuuvi Jesu iññbogominaama fahuseeci motihaiti miimisiici idiñmoma gasevauhi.

¹⁸ Jaamo amachumo giciniñumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyantiro amiñhaico neehi: Jino amiñhai uuma machumooti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

¹⁹ Jaaneri sihiditi ñdaasuvuumoro diiboco saafiiri dil-luhicahicaumo: ¿Uujoho icatino, eti? noomoro.

²⁰ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amiñhai fahuseeci motihaiti miimisiici idiñno mihicamoti saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo diibeji.

²¹ Jaaruno jilli Caatinihamefaño uutiti onobadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo feeñi. Jaarunofaño ñdaasucani iicajiiubo uco aaciñbo. Aivo iimijiruno diibedi fiivutiñbo iicauruva, nooboro.

²² Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aciñhi. Jaadi iquisiciuboro diitoco aciñbo: ñfaaji, mamachu. Jino tafi, taahuco icanoco, nooboro.

²³ Jaadi adutahilluco gaayiciubo. Jaanoco tolliro graciaco aaciuboro ifuñhi. ²⁴ Jaanoco famooro aaduudi nuubo: Jino tatyñjoho, jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutinohallivi agaññcafotono. ²⁵ Miyantiro amiñhaico neehi: Siino aducujitihi jino vinofaihutiti jari bofaihutiti Moocaani aivoji iicadiñhivi aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Jaadi Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagaji onooñigo. ²⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi amiñhai uco mejeevesuji. † Miñro Caatinihamefaño noono: Itoomominaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejami fahigova gavaranaamaaji, noonoro. ²⁸ Jaaruubo siino ubuheetenebuunati amiñhai imega Galileavi feeji, nuubo Jesu.

²⁹ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ico jeevesurumaaca uujoho ico jeevesujitihi, nooboro.

† Sahaamefaño janaaniciñvi jilli ficuumo; Jifucu, onoonoco.

³⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanoṭiṛo ico neehi: Jaafañiino fucu mifooci catava ojitiḡbaacaro mifooci, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaji, nooboro. †

³¹ Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ḡma iguijevehachiiḡ guijeveji. Jaaruubo ico tuunamaajitih, nooboro. Jaabadiṛo bu famooro neehicaui.

Jesu Getsemani Onoomañovi Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

³² Jaadi gaseumo Getsemani onoomañovi. Jahi Jesu iḡḡbogominaaco nuuhi: Jinovi migicini uujoho Moocaanima ihii maatonohachutahica, nooboro.

³³ Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadi ticovaubo sihidḡ ḡdaasuvuuboro ataafiraruhifico.

³⁴ Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebḡ sihidḡ uco idaasui miguijevejibadi esicinihi. Jinooviro mifitafotomoro mihica cigatimo mubuhē, nooboro Jesu janaanicivi ufuboro jiiñjehallivi ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono idaasuno iicaujineri idaasuno icatiḡbo iicaqui.

³⁶ Jaabo Moocaanima iimaabo jilli neehicaui: Guihi, fanoova ḡdi sihidḡ jeevatih. Jaanegui jino idaasuno iicajinoti uco taajasu. †† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ḡjoho idiimogobadi icano, nooboro.

³⁷ Jaadi iḡḡbogominaajaa asaabo cigaumoco aatyimevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon, nacu cigahi? ¿Jilli sano nihiba oovo ticovovi aivo buheetih?

³⁸ Moocaanima mihiimaamoro mubuhē Satanas amihaiico inisunofaño jaamo aacototimo mihicahi. Miyaano amihai jeebḡ imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amihai allḡo ifi niinovahi, nooboro.

³⁹ Jaadi siino fuubo dojicuviro Moocaanima iimaatuubo siino tolliṛo nooboro. ⁴⁰ Jaadi siino asaabo tolliṛo cigaumoco atyimevauhi, sano cigararo ihaalliḡno iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esicinihicautimo.

⁴¹ Jaadi siino asaaburo diitoco nuubo: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyami-naafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aacacafetejino.

⁴² Jaaneguiha magañivomoro masiḡgucu, mee onono uco aacivaabo fiiticuui, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Jesu iimaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti miimisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidḡ saamo miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo.

⁴⁴ Jaabo diibo aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jḡḡbuguui diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco inḡḡcḡbora dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masaty, nooboro.

⁴⁵ Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, jḡḡbogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi. ⁴⁶ Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.

⁴⁷ Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiyiciuboro sacerdotemi aivojḡbo jeevivominaafi nijimeehuco buiyaacuui. ⁴⁸ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai tatyicovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi? ⁴⁹ Miḡro fafucuvaaciviro amihaifeenevi Moocaani iijafaño icahicahi jḡḡbogooboro. Jaaruuboco du magaayicihicatih. Jaarunofaño jaafa tolli icano johonno Caatinahaamefaño onono inijequeevaqui, nooboro.

⁵⁰ Jaasumiro iḡḡbogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaabo.

⁵¹ Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachebaryuriṛo miniciniḡbo. Jaaboco gaayiciumo.

⁵² Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo gaabo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icaui.

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojḡbo imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaicamauihi. ⁵⁴ Jaanaaca Pedro tehesinoti ḡfiniciuboro ufuboro sacerdotemi miya aivojḡbo goohasifeeneri casivuuhi sacerdote toomominaama cijigaiti efeemeubo.

⁵⁵ Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guiinehicaurahi sicamañoco Jesuhallivi ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautih. ⁵⁶ Fiivaamo sicamañoco diibohallivi neehicaurumo. Jaarumo sabadiṛo neehicautih.

⁵⁷ Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallivi sicamañoco bañiui: ⁵⁸ Mihai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimi usetio eetavotajaco acallajaniḡbora mifucuci, safucu idiḡnotiṛo boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.

⁵⁹ Jaarunofaño diito jḡḡbogo sabadiṛo iicatimaño miyaavehicautih.

⁶⁰ Jaanegui isacerdotemi aivojḡbo famoofeeneti agañiivuboro Jesuco dilluui: ¿Ajashuno aivo diimusutih? ¿Jinejeque nacu jino ḡti dihallivi iḡḡbocasiḡmo? nooboro.

⁶¹ Jaarunofa Jesu iimusutiḡbo. Jilli lliivi moonicinihi-caui.

Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojḡbo dilluui: ¿Naa miyaano ḡjoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.

⁶² Jaaneguiha Jesu diiboco nuuhi: Jḡḡhi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinooti mohimegavi mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidḡ ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniḡboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

⁶³ Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojḡbo igaachehuco gallicuui sihidḡ isifiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collihica bu sita diibohalli onoonoco mihimoyicicuu-jirahi? ⁶⁴ Mee, amihaiyo muguubucuui Moocaaniditi

† Sahaamefaño ficuutimo: mifooci ojitiḡbaacaro, onoonoco.

†† Griego iijiri: Jihidaasuhilluco uti buhigovi denesu, noono.

aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amihaidi? nooboro.

Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuhi.

⁶⁵ Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijirebamaaimoro ihimeque afabaacumoro ganiichicaumo. Eneecata miya ijoho Moocaani jibogominaafi idiicahachijji gaajaci: ¿Naa miijoho ico ganiichi? noomoro. Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Jaanaa Pedro guiino gohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojibo jeecivominaago agaseugoro ⁶⁷ cijigaijiniri efeemebe iicauboco aatyimeugoro diiboco guenenene ihifinichicaugoro nuugo: Ijoho bu tolliro Jesu Nazareoboma idiguehicaabo, noogoro.

⁶⁸ Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajathi, bu zjinejetihacho fine toono uco neehi? nooboro iinehiniubo jahisiti ijicafetefi uuga imegavi. Jaanaacaro catava ojcuuhi. ⁶⁹ Jaanobuunati bu siino digo diiboco emeciugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaani diitoobo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.

Jaanobuunati bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ijoho diitotobo Galileaooobi idiicamaño, noomoro. †

⁷¹ Jaanegui Pedro ticovauhi ibacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momofañodi ooviciboro: Gaajathi uujoho diiboco diiboti toono mihiimaaboco, nooboro.

⁷² Jaasumiro catava alliniuhi mifooci ojiu. Jaanoti jari Pedro Jesu diiboco catava mifooci ojitiibaacaro siino mifooci, safo idino uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacuubo tsumiro.

Jesu Pilato Imega

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

15 Jaanaaca eseseveudi siino sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaivuuhi paryi fagominaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisiciniiboco asatumoro Pilatoco acituumo. ² Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ijoho judiomni aivojibo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jihhi, ijoho toono onobadi, nooboro.

³ Jaanaa sacerdotemi aivojito sihididi diibohallivi iimitinoono jibeguehicauhi. ⁴ Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutithi? Eneecau, meeci minoodino jino dihallivi jibocasinoco, nooboro.

⁵ Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutineri Pilato sihidiro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevafaño Ificuuno.

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Jaabo Pilato jibaimosumi civojaminaati saafiico miyaminaa idilluuboco sinaayuhicauhi. ⁷ Jaanaa Barra-ba onoo civojafa icauhi sano ihaivojitohalliti saato-

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Diitobadi idiimaano, onoonoco.

homa omoonicasihigo miyaminaaco agaicaaunohal-liti icivojaniubo. ⁸ Jaanaa imiyaminaa asaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jibaimosumi omoonihicaubadi imooniqui. ⁹ Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomni aivojibo amihaidi isinaayunoco? nooboro.

¹⁰ Jilli sacerdotemi aivojito diiboco ataaquivomoro aaciunoco Pilato agaajaboro diitoco tolli nuubo.

¹¹ Jaarunaa isacerdotemi aivojito miyaminaaco fajiniuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.

¹² Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana milli judiomni aivojibo amihai meneehicaaboco mooniji? nooboro.

¹³ Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¿Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

¹⁴ Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitinoco moonibo? nooboro.

Jaarunaa diito siino janaaniviro coovadiivuuhi: ¿Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

¹⁵ Jaanoma iicaubo Pilato miyaminaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivigai meeheri ahaamisuhicaudi ihamocasiminaaco aciubo diiboco itetecuqui.

¹⁶ Jaasumiro diiboco ihamocasiminaa satyuuhi aivojibo ijafa poetorio onoonofañovi. Jaamoro paryi ihamocasiminaaco igaiyicuumoro gachicohai deecano tifaibadi itifai icachehuco jihacuumo. ¹⁷ Jaamoro ijanu-utunoma iicanoco aafeneque chaahimigati eheetavuumoro diiboco javucaruumo. ¹⁸ Jaamoro ticovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomni aivojibo! ¹⁹ noomoro diiboco imeiri iinigaiti gafucuhicaumo jirebamaaimoro iguiino ememuivomoro diiboco mihimobadi dejecujicaumo. ²⁰ Jaamoro jilli diiboco edejecuhicaunobuunati diiboco jihacuuchehuco ujuyuaacuumoro jari imiya gaachehuco jihacuuumoro diiboco satyuuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevahi.

(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

²¹ Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamisi caani buhigoti isiti asaabo tomañodi fatyuboco ocoovaumoro Jesu guijeve imohobujeque satyuumo.

²² Jaamoro Jesuco satyuuumo Golgota onoomañovi, nigapaajebai eneejiruno. ²³ Jahigo diiboco isuurumo facicifaihuma vinoco ificumoro. Jaarunoco Jesu adutiuhi. ²⁴ Jaadi diiboco etetecuudi ihamocasiminaa diibo gaachehunoco sanomiro iticovoocivi ifocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanico chehuco satyeji? noomoro.

²⁵ Jaasu baagotirehiica nihiba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve imohovi. ²⁶ Jaamoro toonohalliti diiboco omoonunoco iguijeve imohovi inigaihalliti acaatinuumoro ficuumo: JAANI JUDIOMNI AIVOJIBO, onoonoco.

²⁷ Jaabo uufocovi bu tolliro miimisici nanivaminaatisico tetecuumo saafiico imiyanaagonovi, sifiico inani-naagonovi icano. ²⁸ Jilli Caatinhaamefaño onocinino

nijequevauhi; iimitifimofeenedi oovocafutuubo, onocinino. †

²⁹ Jaanaa tomañodi afatyumo Jesuco ihibamoro ihuseneque gavaracumoro hibajirubadi icano inigaino-coro garya, garya omoonihicaumoro neehicauhi: Ajaanivahaduhu oono templojaco acallajaruuboro sino dojicuviro mifucuci, safucu idiinoti boojati edee-tavejiruubo. ³⁰ Eneecata iro difiico taajasu, toono digu-ijeye imohoti iniitoobo, noomoro.

³¹ Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataja-suhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoo-va. Miyaano ijoho Cristo Israel Aivojibo idiicahachijii jisui diguijeve imohoti niito, maatyimemere ico mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadiro bu diiboma etetecucinimisi diiboco gubuubuhicauhi.

³³ Jaanaa gadiciba paryi jiinije civono iijiuhi. Jaano jari sano iijicuuvi imohonohalliti nihiba icaabovi seseveuhi. ³⁴ Jaasumi toonoti nihiba icauberi Jesu hebreo iijiri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

³⁵ Jaanoco tomañeri saatocho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.

³⁶ Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino aivofaihufañi ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifañi cateejeruui. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chu-umucuuhi. ³⁸ Jaasumiro Moocaani iija temploja ofo-boociniu chehu gaachehujetuno feemene icano gal-livuuhi sanoodinoociro nijequeti sano baavi. ³⁹ Jaanaa ihamocasiminaa aivojibo Jesu imega julleeciniunaa uchuumuunoco aatyimeuboro: Miyantiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.

⁴⁰ Jaabadiro bu tomañeri gaigoomii iicaumo tehesinotiro ifinichicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji. ⁴¹ Jaamo igaigoomii Galileari iicahicausumi Jesuco jeecivomoro diibo dojicuti efeehicaumo. Jaabadiro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ichiuno.

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Jaanaa mihijicuunaa imibaivofucusumi judiomi jaguisifucu imegavi iicaunegui Jose Arimatea cu-umioobo fagominaati imiyaabo iicaubo Moocaani aivojico tolliro eteemehicaubo asauboro iguitibo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi. ⁴⁴ Jaaneri Pilato sihidi Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasiminaa aivojiboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucubo? onoomaño.

⁴⁵ Jaanoco diibo ihaivojibo ijibugunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acisuuhi. ⁴⁶ Jaanaa Jose imino

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mibociuhi. Jaaboro guisigajifañi seed-icinihojifañi icuboro iguhugaco guisibatyigabari fabaacuuhi. ⁴⁷ Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife atyimeuhi icinoco.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 Jaano judiomi jaguisifucu sabado iicafucu afatyuno sesevedi Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seeji icamo facicifai-hunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi.

² Jaamoro fucugayiro jaguisi afatyuno sesevedi toho-jivi ifutuumo nihiba iinucuberi. ³ ¿Mijoho miihaima iguisibaco tohoji imegati faayiciji? noocasimoro.

⁴ Meecirumaaca toбатыigaba iicahicaumañeri ica-cutihi. ⁵ Jaadi tohojifa ijicafutuumo atyimeuhi sicafefi sesechehu caamovochehufa jiciniibo

imiyanaagueneri giciniiboco. Jaaneri sihidi igutuumo.

⁶ Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amiihai Jesu Nazareoobo etetecucafetehiniiboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeeeci jino diiboco ificuhinimañoo. ⁷ Jaanegui mofoomoro ijibogominaa, Pedro iicamoco mijibogoto amiihai imegavi Galileavi fuucuubo tahi diiboco mahatyimeji amiihaico unuubadi, nooboro.

⁸ Jaaneri sihidi iigutuomoro tohojiti gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno mihiñooobaco jibugutuutimo sihidi iiguumaño.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafevehi. ††

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Jaanaa fucuro mihihai jaguisifucu iicauno sesevedi ubuheeteubo ticoniui Maria Magdalena onoogovi ajafeveubo diigoti sahuse juugahuseti miimisiici idimoco ijimico agavaracuugovi. ¹⁰ Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihidaasuri taajeheri iicamoco jibugutuui. ¹¹ Jaano Jesu ubuheeno diiboco diigo aatyimeuno iicanoco guubucuurumo miyaavuguutuhi.

Jesu Jafeveuhi Ijibogominaati Miimisiicivi.

(Lc 24.13-35)

¹² Jaanobuunati bu siino Jesu siibadi jafeveuhi diitoti miimisiici sihi buhigo ufuumisivi. ¹³ Jaanegui uhuumi-umisiro saatocho ijibogominaaco jibugutuumisi. Jaarumisico tolliro miyaavuguutimo.

Jesu Ijibogominaaco Minisuihi.

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

¹⁴ Jaanobuunati Jesu siino jafeveuhi ijibogominaa fahuseeci motihaiti saafi icamo machumovi. Jaabo di-itoco icuhufojeebiihalliti buheetecuuboco aatyimeumo ijibugunoco imiyaavuguutinohalliti iibaubo.

¹⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Faajinijeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo miyaminaaco mijibogo.

†† Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficuutimo. Jimañoviro ifotono.

¹⁶ Jaanoco imiyaavogooboro initisuquimaaibo taajaji. Jaanoti imiyaavogotiibo taajajitih. ¹⁷ Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadi iicano icaji; tamemeri buhi ijimico gavaracujimo, bojjjjeri iimaajimo, ¹⁸ ihusenefa jiinimomico gaayicijimo, namitaco aadurumo milli icajitih. Jaabadiro iguihuvamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefañ Feehi.

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

¹⁹ Aivojjiibo Jesu jilli ijibogominaama ihiimaahicauno nijequeti gañiivuubo niquejefañ. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivutuubo. ²⁰ Jaanegui diito ufu-umoro taajasubogoco faajiinijeri jibogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojjiibo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya iiji sihid ejeevanoco omoonhicaunofeenedi.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatinihi.

1 Fiivaamo miyaminaa caatiniujirahi tanooti nijequevi, mofeenevi iicauno jibogoco. ² Jaanoco imino aatyimeumo mihaico jibuguuhi tanooti nijequevi. Jaamo bu tolliro tobogoti jibugumoco amusuuhi. ³ Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatinihi tanooti nijequevi idi agaijibo Teofilodi. ⁴ Jaabo imino gaajahi, ico miyabogoti jibe-guehicanoco.

Moocaani Toomominaafi Jibeguehi Jua Nitiminaafi Ifivejinoco.

⁵ Jaanaa Herode † Judeavi aivojiboti icauhi. Jaasumi tolliro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimihai cuumiminaago. ⁶ Jaamisi sabađiro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaumisi. Jaamisi imino icahicaumisi Moocaani atajibauboro unuubadi. Jaamaño mihañooba diitico millit neehicautihi. ⁷ Jaarumisi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu famisiciro amiyatisi iicacuumaño icano.

⁸ Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemi Zacariamioto Moocaanico ejeecivefufucu iicauno. ⁹ Moocaani jeecevominaa jeevamaaje iicanicibadi omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi templojafa ofooboro Aivojibo Moocaani imefeenevi aimoguijico ijgasuqui.

¹⁰ Jaanoco ijgasunohachuta paryi miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaauomo. ¹¹ Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoovavi aimoguijinoco ijgasufino cojivi momiyanaagonovi. ¹² Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuuboro. ¹³ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseque Juati momoniji. ¹⁴ Jaaneri sihidi imo imo icaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiveneri. ¹⁵ Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitiibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebifaño icaabomaryo. ¹⁶ Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujiiibo dojicuviro Ihaivojibo Moocaanijaagovi. ¹⁷ Jaabo Jua feeji Mohaivojibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebifificuqui, bu tolliro iicajisufiimoco: Jii, onoonoco iqaajasuqui. Jilli

† Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

imibachujii bo miyaminaaco Mohaivojiboco igaayiciqui, nooboro.

¹⁸ Jaanogui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Milli jaanoco uujoho imino gaajahi? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

¹⁹ Jaanogui diiboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajibanoco omoonifiibo. Jaabo uco galluuhi ico jibeguequi jino imino jibogoco. ²⁰ Jaabo jino ico onoonoco miyaavogotibo idiicamaño dihiimaa ico buuji. Jaaneri iimaatibo diicaji gueenene toosee ifiivotinohachuta. Jilli nijequeevajino tusumi, nooboro.

²¹ Jaanohachuta miyaminaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo, esamaahicauhi toojafañoti diibo goovano iinutineguiiha. ²² Jaaruubo tahigoti ihiinuudi iimaacuutiibo. Jaanoti gaajaciumo toojafaño Zacaria gajaco aatyimeunoco. Jaabo ihiimaajirubadi iicano ihuseriro jibeguehicaubo ihiimaacuutiimaño.

²³ Jaadi templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecivuuji-fucu afatyunobuunati fuucuubo iijafaño. ²⁴ Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi iijati fuucutiigo sahuse nihibavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo: ²⁵ Jisumi fi miyaminaa uco achiba nuucutihi Aivojibo Moocaani jilli uudi omoonimaño, noogoro.

Moocaani Toomominaafi Jibeguehi Jesu Ifivejinoco.

²⁶ Jaano Zacariama ihiimaunobuunati sahuse juugahuseti sanihiba icano nigaciti Moocaani siino galluuhi itoomominaafi Gabrielque Galilea jiniije cuumi Nazare onocuumivi, ²⁷ gaifiiquehi agaajatigo bagocaja Maria onogoco imecetequi. Jaago Jose onoobo David iyaachimihai cuumiminaafico itajevaqui icacuugo. ²⁸ Jaagojaagovi Moocaani toomominaafi ijcafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ico Moocaani agaijigo? Jaabo Aivojibo Moocaani ima icahi. Moocaani famoogaigoomi allinocivi ico imino moonihi, nooboro.

²⁹ Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collit fne olli uco idilluuboro noobo? noogoro.

³⁰ Jaanogui Moocaani toomominaafi diigoco nuuhi: Maria, diguetejirahana, Moocaani ico agaijinoco daatyimecuchi. ³¹ Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji. ³² Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojiboti iheedebe Davidco iicaubadi. ³³ Jaabo israelmi cuumico tajibaji. Jaano ufu-curo finjitihi, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Maria dilluui: ¿Milli jaano icajirahi ujehehiicaduhu tajevatihí? noogoro.

³⁵ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuhi: Moocaani Gaija dihallivi niiteji. Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño itti seemene ifiivosee ijeevadi Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo. ³⁶ Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurogo. Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idiino icacuui oovago. ³⁷ Moocaanidi chahano jineje itihino, nooboro.

³⁸ Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojiiho Moocaani jijovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani uco moonihí, noogoro.

Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuui.

Maria Elizabeque Baatehi.

³⁹ Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea gajihalli iicaucuumijaago. ⁴⁰ Jaago Maria Zacaria ijicafutugoro Elizabeque dillutuui. ⁴¹ Jaanoco Elizabe uguubusumiro ijeebifaño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuui.

⁴² Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonihí, famoova gaigoomihallinoocivi tolliro diseeemeneque imino mooniibo. ⁴³ ¿Milli jaago sihidi ejevatiigoco Tahaivojiiho seeji uco baavahi? ⁴⁴ Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebifaño maryibahi. ⁴⁵ Imicani ijoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojiiho eneehinibadi iima icajino, noogoro.

⁴⁶ Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebima Moocaanico imehi. ⁴⁷ Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyajasumi-naafivi, ⁴⁸ Moocaani uujoho iidaasugo ijijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro paryicino miyaminnaa fahijivaro iicamo uco: Imino icago, neeji,

⁴⁹ Moocaani sihidi ijeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo. ⁵⁰ Jaaboco famooro agaijimoco fahijivaro iidaasugoobo. ⁵¹ Sihidi jeevanoco mooniibo. Guinoniiho ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco. ⁵² Imityafiirumoco guinoví niitusuubo. Jaaboro ijeebino siicuno iicamoco sihidi ejevamoti ficuubo. ⁵³ Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi inihibamivamoco sicaihusejema galluubo.

⁵⁴ Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jaba-jevetiiho diitoco iidaasugonoco. ⁵⁵ Mootadi Abrahamco iseemema fahijivareji unuucuubadi, noogoro.

⁵⁶ Jaadi Maria guenene icauhi Elizabema minihibaci, sanihiba icano. Jaanobuunati jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

⁵⁷ Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi. ⁵⁸ Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijunoma iicaumo. ⁵⁹ Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe nigacico iquiticiqui. Jaamoro iq-

uiticinobuunati momoniujirahi caani Zacaria momoco. ⁶⁰ Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.

⁶¹ Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collhiica? Diyototi chahamo saatoho tolli imomo iicamo, noomoro.

⁶² Jaanegui caanico dilluumo uguubutineguiihahica ihuseneri caani omomoninoco igaajaqui. ⁶³ Jaanegui caani imohobujeque idilluuboro caatinuui: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeui. ⁶⁴ Jaasumiro ivi Zacariaco jari siino iiji jafeveui. Jaaneri ihiimauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo. ⁶⁵ Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafiituui. Jaanoco paryi Judea jiniije gajineri jiihocasiumo. ⁶⁶ Jaanoco paryi uguubuumo esamaahicauhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivojiiho Moocaani miyanotiro tooseeque imino omoonineri.

Zacaria Masi.

⁶⁷ Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficiniibo iimaauhi Moocaani diibo jeebifaño ificuunoco nuuhi:

⁶⁸ Jaafa imociniibo israelni Aivojiiho Moocaani. Miihai diibo cuumiminaa mihicamojaa asaaboro miihaico taa-
jasuubo. ⁶⁹ Miihaico aciiho sihidi jeevaabo Motaajasuminaafico ijeecivominaafi David iyaachimihafañoti.

⁷⁰ Tolli nuubo iimimo ihiimaaminaafeenedi siicijetiro:

⁷¹ Miihaico mominaafañoti, ataaajasujinoco, bu paryi miihaico ijiheguemeti icano, ⁷² tollirovaha bu moheedetemihaihvico: iidaasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajevetinoco. ⁷³ Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi: ⁷⁴ Miihaico mominaati ataaajasujinoco, diiboco mejeecivequi nihicugotimo,

⁷⁵ imino ijeevadi mofiino diibedi icaqui jiijehallivi mihi-canohachuta. ⁷⁶ Jaanoti ijoho, taseemene, Moocaani caamovohigo iicaabo iimaaminaafi, noociniji. Jaamaño feeji Mohaivojiiho imega ijiihaico iimibachuuboro, ⁷⁷ iicumiminaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano. ⁷⁸ Jaabo Moocaani igaijifañodi iidaasugooboro miihaico aciiho Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu nihibaco motoomonicibadi. ⁷⁹ Jaabo seseequi sivaji civohigo iicamedi, guijeve civoguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco siigueji sajeebii iicano jiihairi, nooboro.

⁸⁰ Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeebi sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumiminaavi ifiico jafeniubo.

Jesu Fiivuuhi.

(Mt 1.18-25)

2 Tusumi aivojiiho Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiiinije miyaminaaco iheevequi. ² Jilli ohoovonoco ticoniumo, iticoni Cirenio onoobo Siria aivojiihoti icau-naaca. ³ Jaanegui famooro fuuhi iicumijejaago tahi imomonoco icatiniqui. ⁴ Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiiinijeti Nazare cuumiri iicaumañoti Judea jiiinijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David ifiivuuhiigo, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño. ⁵ Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutumisi Maria-

ma, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.

⁶ Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi. ⁷ Jaago iticonioseque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri eeebunohallivi tooseeque siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi ifutucutimaño.

Toomominaa.

⁸ Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitjiisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico ootomomo. ⁹ Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achiciuhi. Jaaneri sihididi iguimo. ¹⁰ Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji. ¹¹ Jaachiji fiivoobo amihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojibo Cristo. ¹² Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri eeebunohalliri siuciniseeque, nooboro.

¹³ Jaasumiro sihididi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

¹⁴ Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti jiinijehallivi gaifiimi diibo onoobadi imino iicamo sajeebii icajino, noomoro.

¹⁵ Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa sanomiro noocasiuhi: Masigo Belenjaago jino iicanoco memeeceitequi Aivojibo itoomominaafeenedi mihaico ijibogonoco, ¹⁶ noomoro goovano ufuumo atyimeuteuhi Jose, Maria, bu seemene faijihuri eeebunohallivi siuciniseema icamisico.

¹⁷ Jaanoco aatyimeumoro jibuguumo Moocaani toomominaafi diitoco tooseeti jibuguunoco.

¹⁸ Jaanoco paryi uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.

¹⁹ Jaarunoco Iivi Maria ijeebifañodi guubunichicauhi toonoco esamaaigoro. ²⁰ Jaanoti ijoomi toomominaa dojicuviro uumicuui. Moocaanico agajimoro, imehicauhi uguubuunoti aatyimeunoma iicamo, diitoco jibuguubadi icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ifusumisi.

²¹ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee meehe nigacico quiticisuumisi.

Jaamisiro tooseeque momoniumisi Jesuti Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuumomoco.

²² Jaanobuunati Moise tajiiba onoobadi ifiico iimibachufucuva ifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojibo Moocaanidiro ificuuqui. ²³ Jilli mooniumisi Moocaani tajiiba jilli noonoro acaatinicinineguiiha: Paryi gaifiimi iticoni ifiivomo Moocaanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiiha.

²⁴ Jaaneguiiha fuumisi Moocaani tajiiba onoobadi, iicanoco jeecono asimico ficutumisi: Namuduucumisi iicahachiji, nimihumisi iicahachiji onoobadi iicanoco.

²⁵ Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene miyaminaafi. Jaabo Moocaanico

eejecoivoobo teemehicauhi Israel cuumiminaa ataajajinoco. ²⁶ Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyimetinohachuta iguijevejitinoco.

²⁷ Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuumi templojafaño tajiiba onoobadi imooniqui. ²⁸ Jaaseeque Simeon ihiibiciuboro Moocaanico imuui jilli nooboro:

²⁹ Aivojibo, ivi sajeebii jaafa chuumucuui. Daatyime-sucuui uujoho dijeecivominaafico unuunoco:

³⁰ tahaalliri imino atyimecuui taajasuminaafico

³¹ paryicino miyaminaa imefeenevi ificuboco. ³² Diibo seseehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo, iicumiminaa israelmico cahacisusujiiibo, nooboro.

³³ Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihididi jabafiitehicauhi. ³⁴ Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji Mariaco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeedi Israel cuumiminaati sanoodimo aafimo finiji. Jaanoti saatoho taajaji.

Jaabo jibogobadi iicaabo. Jaaboco sihididi saatoho jiihegujimo. ³⁵ Jilli gaajacafetejino paryi famoova ijeebinafaño esamaaino. Jaanotiji idi paryi toono aamigari dijeebico miqiticibadi jeevajino, nooboro.

³⁶ Jaanaa bu tolliro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onogo; Faniel onoo Aser cuumioobo aicigai. Jaago aivo amiyagurucu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti mificabaci idinoro aijima icaugo. ³⁷ Jaanoti jisumi ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo fibaijigoti. Jaago templojafañoti iinehicautigo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeevehicaugo machuco aagagoro Moocaanima iimaahicaugo.

³⁸ Jaago tahi iicaumojaagovi gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni iimuudi ticovaugo Jesuditi jibugugoparyi famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

³⁹ Jaadi aivojibo Moocaani tajiiba onoobadi omoonihicaunoco iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinijevi iicummi Nazare cuumijaago.

⁴⁰ Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanici gaajaseere. Jaaseeque sihididi Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

⁴¹ Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi Pascua jibaimofiiri. ⁴² Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahijivaro tojibaimojaa ofoonicibadi.

⁴³ Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuui seejimisi gaajacutinaaca.

⁴⁴ Fine miyaminaafeenedi saabo, noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guinuuumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano. ⁴⁵ Jaaruumisi aatyimeutineneguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco iguiinutumisi.

⁴⁶ Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño, Moise tajiiba gaajami-naafeeneri giciniiba icauboco. Jaaboco diitoco ugu-ubuniciiboro dilluhicaubo. ⁴⁷ Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidiro jabafiitehicauhi, sihididi diibo agaajaneguiiha. ⁴⁸ Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihididi guucibauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha, ¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehicaui.

⁴⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaaajatihi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.

⁵⁰ Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.

⁵¹ Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco seeji Iiivi ijeebifaño ficuhicauhi. ⁵² Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro bu paryi miyaminaa icano gajihicauhi.

Jua Nitiminaafi Jibeguehi Sicaihgoti.

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 Jaanaa Tiberio onoo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiboti icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiboti icauhi. Jaanoti Herode onoo [†] Galilea aivojiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoo Abilinia jiinije aivojiboti icauhi. ² Jaanoti Anas onoo, Caifas onoo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijibogoco acihi sicaihgovi. ³ Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoojiinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amihai eedeehifiico mejevesucu amihai imitico ibusuqui, nooboro. ⁴ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatinuono:

Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihgogaagoti: Mihimibachu Aivojibo jihai; ticovoji meheetavo.

⁵ Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro moonicafeteji. Jihaiño ciryu ciryu iicajije ticuvusucafeteji. Iimitijije imibachucafeteji. ⁶ Jaanoco paryi jiinjeminnaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.

⁷ Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifiico initisuqui asaamoco neehicaui: ¡Amihai jiinimomibadi mihi-cano miyaminaa! ¿Mijoho amihai jibeguehi inihicuno ifiitivonoti magaaqui? ⁸ Jaanegui imino mihica, amihaiti, amihai eedeehifiico mejevesuno, foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mihai Abraham iyaachimhai, noomoro. Amihaiico nehi: Jiba guisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti. ⁹ Jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoo vaho quiticafeteji cijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo cijigaifaño ijigasucafeteji, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miyaminaa diiboco dilluui: ¿Milli jana momoonijirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma mijaaci caamoojama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mihifocasi, nooboro.

¹² Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initisuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluui: Jibogominaafi, ¿milli jana mihai momooniji? noomoro.

¹³ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajibafaño onoonobadi majaadusu. Jaanoti toono janaanici miyaminaaco ma-jaadusudino, nooboro.

¹⁴ Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dilluui: ¿Jaanaa mihai milli momooniji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusubo: Imitino momoonimoro, sicamañohalliti saatohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitidino. Jilli amihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

¹⁵ Jaanaa miyaminaa esamaahicaui sicujeebije teemehicaui: Fine Jua diiburucu Cristo, noomoro.

¹⁶ Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amihai nifaihuri nitihai. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gajari, cijigairi icano initijiibo. Diibo tajaanici sihididi mityahi diibobadi uujoho jeevatihai. Jaamaño conovaha bu diibo tihapaaje duujeque sinaayujirunova. ¹⁷ Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadi itoogaiñoti. Jaano ifagaañooocu ficujiibo iijafaño. Jaanoti iimeehunoco ifinijitino cijigaifaño ijigasujiibo, nooboro.

¹⁸ Jibadi, bu siibadije icano fajiniboro Jua miyaminaaco jibeguehicaui iimino jibogoco. ¹⁹ Tolliro aivojibo Herode onoo boco jibaubo Herodia onoo inahabo Felipe taabaco udumitidunohalliti, tolliro sihididi iminootino omoonihicaunohalliti icano. ²⁰ Jaarunoco Herode guubutibo janaanici imitino mooniubo. Juaco civojafaño ficuubo.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Jaano imega paryi miyaminaaco Jua inithicausumi, tolliro bu Jesu nitisuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañoti ihinuuboro Moocaanima ihimaanaa niqueje faayacafutuui. ²² Jaanofenedi Moocaani Gaija foovono nituuhi diibohallivi nimihubadi jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Iijoho Agaijibo Taseemene, Iri sihididi imo imo icahi, unuuno.

Jesu Edeetemihaiti Jibogono.

(Mt 1.1-17)

²³ Jaadi Jesu saafi, siino fahuseeci icano ficabava iicacuudi idudicamaajeque ticoniubo. Jaabo Jose seemeneu tolli esicinihaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu. ²⁴ Jaabo caani Matat onoo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose. ²⁵ Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai. ²⁶ Jaabo caaniu Maat. Jaabo

[†] Herode Imityaabo onoo Jesu ifiivusuumi iicaubo chuumu-cuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoo icauhi.

caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda. ²⁷ Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri. ²⁸ Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er. ²⁹ Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat. ³⁰ Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim. ³¹ Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan. ³² Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso. ³³ Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda. ³⁴ Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor. ³⁵ Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo. ³⁶ Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec. ³⁷ Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan. ³⁸ Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 Jaadi Moocaani Gaija Jesu ififaño gahaficinibo Jordan onohifañoti uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sicaihigovi satyuuhi. ² Jahi icaubo sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva, jinejebaco amachutiboco iji nisuuhi. Jaadi jari diiboco ajeba aivuuhi. ³ Jaanegui ihiji diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachijji jiba guiisibaco dino, maahuti ifiivetequi, nooboro.

⁴ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatinihaamefaño noono: Miyaminaafi sano maahu sefariro icajitihi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, nooro, nooboro.

⁵ Jaadi ihiji diiboco satyuuhi caamovogaji nijequevi. Jaaboro diiboco ifusuubo goovanogayi paryi jiiinije miyaminaa cuuminoco. ⁶ Jaaboro diiboco ihiji nuuhi: Ico uujoho aciji paryi jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajibahi uujoho gaayicuihi paryi jinoco. Jaanoco uujoho aciji uujoho iimogomoco. ⁷ Jaanegui taaguiino ememuivooboro uco idiimooboro edeeciuhachijji paryi diinejeji, nooboro.

⁸ Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uuti buhigovi diica Satanas, Caatinihaamefaño jilli noono: Aivojibo Moocaanico diimo. Jaaboro saafiicoro diiboco deecivo, noono, nooboro.

⁹ Jaadi siino ihiji diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaa-go. Jaaboro temploja niibahucuvi caamo diiboco asatyuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachijji juugati daacoto baavi, ¹⁰ miho Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajibaji ico iteemequi.

¹¹ Ico ihusenehallivi gañiicijimo. Jaabo guiisiba sefavi nanigaivatibo diicahi, nooboro.

¹² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tolliro bu Caatinihaame neehi: Dihaivojibo Moocaanico nisujirahana, noono, nooboro.

¹³ Jaarunaa ihiji diiboco siino inisujiruno achahacunequi diiboti buhigovi minifutuubo guenenehachuta.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi Galileavi.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jaadi Jesu uumiuhi Galileavi Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuuci icaabo. Jaaboti paryi toojiinijeminaa jibocasihicauhi. ¹⁵ Jaabo paryi tuucuumije sinagogajanofaño jibogoooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivi ifiivuuhi-go. Jaaboro judiomu jaguisifucu sinogogajafaño jicafutuubo, ijeevamaje iicanicibadi. Jaaboro julleveubo Caatinihaameque ihiiimaasuqui. ¹⁷ Jaaboco Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque aciumo. Jaahaameque faayicuboo jilli noonoco atyimeuhi:

¹⁸ Aivojibo Gaija tahallivi icahi. Uco ijeevadi ficuui iimino jibogoco idasufiimoco aciqui. Uco galluubo ijeebiino idasufiimoco buheesuqui, civojafa iicamoco taajasubogoco jibeguequi, aatyimetimo aallinoco faayiqui, idasuno omoonimoco taajasuqui, ¹⁹ Aivojibo imino omoonijsumico jibeguequi, onoonoco.

²⁰ Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinogogaja amusuminaafico aaciuboro casivuuhi. Paryi toojafaño iicaumo imino diiboco ifinicicauhi. ²¹ Jaadi ticoniubo onoo: Jifucu icacuuno amihai imefeenevi Caatinihaamefaño jilli onoono, nooboro.

²² Jaanaa paryi famooro Jesuditi iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafituuhi ovosiino iimaaco diitoco enehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaani Jose achi icatino? noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fine amihai uco meneji onoonicibadi: Taabuminaafi idiicaabo tahi iho difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneji: Capernaui omoonunoco muguubuubadi jino dimiya jiiinijevi mooni, meneji, ²⁴ nooboro cuhubacafutuubo ihimaabo: Miyanotiro amihai neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaaminaafi ijiinijevi imino agaayicifafo-toobo. ²⁵ Miyaano, aivo sihidi fibaijito gaigoomi icaurahi Israel cuumivi; Moocaani iimaaminaafi Elia onoo iicausumi aiguitino mificabaci, saficaba, sificabatifeenedi icano ticovovi. Jaaneri toojiinijevi sihidi ajeba icauhi. ²⁶ Jaarumo Israel cuumi fibaijitojaa Moocaani Eliaco galluutihi, safigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitino iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.

²⁷ Jaabadiro bu sihidi icaumo Israel jiiinijevi fojohori iguihuvaumo Moocaani iimaaminaafi Eliseo iicausumi.

Jaarumoti saafiiba buheesurautihi idiiboro Naaman onoobo Siria jiiñjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.

²⁸ Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafaño iicaumo sihidi sifiiratuuhi. ²⁹ Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gaññuui. Jaamoro diiboco satyuumo ifagaji nijequevi togaji nijequeti diiboco igaññiqui togajihallivi tuucuumi iicaugajifaño. ³⁰ Jaarunaa Jesu diitofeenedi afatyuuboro fuucuui.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.

(Mr 1.21-28)

³¹ Jaaboro Jesu fuuhi Capernaui Galilea jiiñje cumivi. Jahi jiiñbeguehicaubo miyaminaaco jaguisifucusumi. ³² Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojii bo iijibadi icaneri jiiñbeguehicauneri.

³³ Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuui: ³⁴ Miihaico suufeni. ¿Collihi miihaijaa saahi ijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi miihaico finisuqui? Ico uujoho gaajahi. Ijoho idliimiibo Moocaani, nooboro.

³⁵ Jaanegui diiboco Jesu jibauhi: ¡Lliivi diical! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihiji imiyaminaafico baavi gaññuui diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco milli moonitii bo diiboti iinuui.

³⁶ Jaaneri famooro iigutumoro fahigova noocasihi-cauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo mityano aivojii bo iijiri tajii bahi ijimico. Jaaneri diito iinehicaui, noomoro.

³⁷ Jaanoco Jesuditi jii boccasuumo fahigovadihallidi iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jaadi Jesu sinagogajafañoti ihinuudi fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidi guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaauomo digohallivi. ³⁹ Jaanegui Jesu diigojaagovi idijii vuuboro iguihuvaco jibaubo. Jaaneri iguihuva diigoti bucuui. Jaasumiro agañiivugoro diitoco jeecevehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Jaanaa mihijicuudi fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamohallivi ihuseque ificuneri buheehicaumo. ⁴¹ Jaamo paryi iguihuvamoti, tolliro saatohofañoti imitino ijimi ihinomoro gaibacini-moro neehicaui: Ijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ihii bauboro iimaasuhicautihi, diibo Cristo iicanoco diito ihijimi agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavi Jiiñbeguehi.

(Mr 1.35-39)

⁴² Jaanaa meseseveecuudi Jesu fuuhi tuucuumiti buhigovi. Jaaruuboco miyaminaa iguiinuomo diibovi ifutuui. Jaamoro diiboco gaijiurumo footii bo iicaqui.

⁴³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tolliro bu siicumijeque aciji Moocaani aivoji jii bogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.

⁴⁴ Jilli iguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jii bogoboro.

Sihidi Ejeevano Fiici.

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

⁵ Safoono Jesu icahicaui Genesare muuaijini. Jaanaa miyaminaa sihidi gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicaui Moocaani jii bogoco uguubunoco iimugumaño. ² Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jiiñgaibaahojiniri icanoco. Jaanaa toga-je abajato fiiciminaa ihinuunomoro isinicuuhunoco nitihicaui. ³ Jaanegui Jesu sagafa jicafutuui Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajii baubo tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiyuqui. Jaadi Jesu ifagafaño acasiivuudi ticoniubo jii buguubo tahigoti. ⁴ Jaabo ihimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachimañovi. Jaaboro disinicuhunoco gaññi. Jaabo taavaco diiciti, nooboro.

⁵ Jaanegui Simon nuuhi: Jii bogominaafi, miihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mihiicitihi. Jaarunaa ijoho eneenegui gaññi tas-inicuhunoco, nooboro saatohoma ⁶ gaññumo. Jaabo sihiditaaavaco baasuui. Jaaneri isinicuuu gallicamaaiuhi. ⁷ Jaanegui saatoho igataavominaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaamoro fagaacicoro gahafusuui taavari. Jaaneri togaaci niituurahi. ⁸ Jaanoco Simon Pedro aatyimeuboro Jesuguiino memuiivuui. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojii bo, uuti buhi difoo, uujoho imitimi-naafi, nooboro ⁹ sihidi taavaco hiciuneri sihidi ajabafivutuumaño. Bu tolliro famooro igutuui. ¹⁰ Tolliro bu Zebedeo seeme igutuui Jacoobo onoobo, bu Jua icamisi Simon gataavominaatisi.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitiro miyaminaa fiiciminaafiti diicaji, nooboro.

¹¹ Jaadi imeeneneque isi asatyuudi fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojicuti.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco aatyimeuboro memuiivuubo, jiiñjejaagovi diiñciniiboro diiboco nuuhi: Aivojii bo, idiimogohachiiji uco buheesu, nooboro.

¹³ Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududiciuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jilli unuusumiro ifoojoho diiboti buuhi. ¹⁴ Jaaboro Jesu tajii bauhi miihaiñnoobaco jii bogotii bo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dihi fusuto. Jaaboro toono ico iimibachuno jaadabadi iicano asi-gayiti satyoobo Moocaanico deecivoto Moise atajii baunobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanaa Jesuti jii boccasiumo janaanici viro feehicaui. Jaabojaa sihidi miyaminaa igaivehicaui diiboco uguubunicivamoco iguihuvanoti ibuheesuqui. ¹⁶ Jaarunaa Jesu miyaminaa achahahi ofooboro Moocaanima iimaahicaui.

Jesu Buheesuhi Idiño Isifañuboco.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Safoono Jesu miyaminaaco jibeguehicaui. Jaanaa diibo fiitino giciniumo saatoho fariseomioto, caatiniminaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijeti asaaciñiumo. Jaamofeenevi Moocaani mitya ifusucafetehicaui iguihuvamoco ubuheesunofeenedi.

¹⁸ Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimi idiño isifañuboco cigaiijeri ihibiimoro fañoojavi jibhacumoro Jesu imefeene ifaduqui moonihicaurumo. ¹⁹ Jaarumo ijicafetequi imoonicuuruhi sihidi miyaminaama eteteciniunegui caamo ufuumororo iniibahucuco afaayiciñumoro iguihuvauboco icigaiijema caamoti nitusuumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo. ²⁰ Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucuui, nooboro.

²¹ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi esamaaiumo: ¿Mijjoho jaani jilli onooboro Moocaanico ihiimaari imitino omoonibo? ¿Mijjoho imitico buusujitirahi? Saafiuro Moocaani imitico buusujirahi, noomoro.

²² Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi amihai tolli mehesamaahi?

²³ Fameediro itihirunoco dihimiti imibachucafutucuui neehi, tolliro bu gañiivoobo, diigo onoono. ²⁴ Jaanegui-aha amihaiico gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo jinihahallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadi nuubo idiño isifañuboco: Ico neehi, gañiivo. Jaaboro dicigaiijeque dicitibo, fuucu diijajaago, nooboro.

²⁵ Jaasumiro idiño isifañuboco gañiivuui diito imefeenevi. Jaaboro icigaiijeque toonohallivi isiucinihicaunoco icuboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro. ²⁶ Jaaneri famooro ajabafituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutumoro nuumo: Jaachijj mahatyimehi aivo ajabafiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onoobajaago, ajaadusuhicaumañeri giciniiba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

²⁸ Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.

²⁹ Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuihii jafaño guiraajibaimoco. Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui giciniñiñiñi diitoma, bu sihidi saatoho miyaminaa icano. ³⁰ Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo Jesu jibogomi-naaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi amihai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.

³¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamoro

imoyicifihi taabuminaafico. ³² Jaabadiro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinitihii. Iimifiitimegui saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jaanegui diito Jesuco dilluui: ¿Collihi jana Jua jibogominaa, fariseomi jibogominaa icamo machutimo aigamoro sihidi Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana milliti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu oovicuboro iimusuuhi: Taabava jibaimovi oovicihii. ¿Nacu amihai taabava jibaimojaa mucuuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadi tajibogominaama icahi.

³⁵ Jaanoti icajinehiica diitediti uco udumitijjino. Jaadi jari hdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

³⁶ Jaaboro diitoco bohono Moocaani jibogoco ijibeguequi jilli ohoovicuboro nuubo: Mihaiñooba aivo bochehu gaachehuti quiticitatihi eedechehuco imaahuniqui. Jaanoti tolli imooniruva bochehu icaruno eedechehubadi icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedechehufañoti imijitirahi. ³⁷ Jaabadiro bofaihu aivofaihuco asimi meehe eetavota eedejutafaño mificutatihi. Jaanoti tolli momooniruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañicafetejirahi. ³⁸ anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoociro imino ficucafetefihii. ³⁹ Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatihi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro. ††

Jibogominaa Ichi Arrozbadi Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 Safoono Jesu jaguisifucusumi basutaanofeenedi igooboro feehicaui. Jaanaa jibogominaa trigo noovataco icimoro feehicaui. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecimoro ifagaañooco machuhicaui. ² Jaanegui saatoho fariseomioto diitoco dilluui: ¿Collihi amihai mududicamaahi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amihai magaañatihiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omoonunoco? ⁴ Miuro Moocaani iijafaño ufuuboro jeeçivo maahunoco icuboro machuubo, jaaboro bu tolliro aciubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico ejeecivucuuno maahunoco idimoro sacerdotemi machujirahi, nooboro.

⁵ Jaadi bu tolliro nuubo: Jaguisifucusu mityano mehesicinihi. Miyaano tolliro. Jaaruno janaanici uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo mityahi, nooboro.

† Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetaveji. †† Jilli nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitinoco.

Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶Jaadi sifoo jaguisifucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro ticovauhi miyaminaaco ijibogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyaminaafi imiyanaagohuse ifiigatyuubo. ⁷Jaanaa caatiniminaa, fariseomi icamo ifinicihicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisifucusumi buheesujiibo? noomoro siibadi iicanohalliti diibohallivi ihiiamaqui.

⁸Jaamo tolli eesamaaiunoco agaajaciuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: Gañiivoobo jono diitofeenevi dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañiivuuboro feenevi julleveuhi. ⁹Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Ene amiihaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajiibauhi jaguisifucusumi momooniqui iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijeninoco? nooboro.

¹⁰Jesu ihuufocori iicaumoco fahigovaco emeeciuboro nuubo ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.

Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.

¹¹Jaaneri saatoho sihidi sifiiratuuhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine momoonijirahi? noomoro Jesuditi.

Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹²Jaasumi Jesu fuuhi ifabaijaago Moocaanima ihiiamaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta cigatiibo Moocaanima ihiiamaaboro. ¹³Jaanaa meseseveudi coovaubo ijibogominaaco. Jaamoti icuubo fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco. Jaamoco momoniubo minisuminaati.

¹⁴Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamioobo, ¹⁶Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aaciujiiibo icamo.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Mt 4.23-25)

¹⁷Jaamoma Jesu togaji nigaciti iniiuuboro nametije iicaumaño ijibogominaama fitafutuumo, tolliro bu sihidi fahigovao miyaminaa icauhi, Judea jiniijeo miyaminaa, Jerusale miyaminaa, Tiro, Sidon icano muuaijinioto icamo. Jinoodimo gaseuhi Jesu iijico uguubunicivaumo, bu diitoco iguihuvanoti ibuheesuqui icano asaumo. ¹⁸Iimitino ijima iicaumo tolliro buheesucafetehicauhi. ¹⁹Jilli famoova Jesuco idudhiciqui moonihicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Idaasuno Mihicano Icano.

(Mt 5.1-12)

²⁰Jaanoma iicaabo Jesu ijibogominaaco nuuhi: Imicani amiihai Moocaanico mihimogomo mihidaasufimaño. Jaamaño amiihai Moocaani aivojifaño mihicaji.

²¹Imicani amiihai jisumi Moocaanico magaaanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.

Imicani amiihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.

²²Imicani amiihai mihicahi miyaminaa amiihaico ijiihevesumi, buhi amiihaico agañisumi, amiihaiditi imitino ihiiamaasumi, amiihai momoco iimitinobadi ijiihevesumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo momoco imiyaavogonohalliti. ²³Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amiihai jaadama niquejefaño mihicajineguiiha. Tolliro tuucuumijeo eedeetemihai Moocaani iimaaminaaco idaasuno moonihicauhi.

²⁴Jaanoti idaasucani amiihai mihicaji sihidi minihibamivamo, amiihai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.

²⁵Idaasucani amiihai jisumi mutuvacinimo, ufucu sihidi mahajebavajimo.

Idaasucani amiihai jisumi mejejebacasimo, ufucu idaasuri mataacasijimo.

²⁶Idaasucani amiihaji, amiihaiti famooro miyaminaa iminoono ihiiamaasumi. Bu tolliro diito eedeetemihai imiti jibogominaaditi: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Mominaaco Magaijino.

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷Jaanoti amiihai uco muguubunicimoco neehi: Amiihai minaaco magaiji. Imino momooni amiihaico ijiiheguemeque. ²⁸Imino monoo amiihaico imitino onoomoco. Moocaanima mihiiama amiihaico imitino onoomohallivi. ²⁹Jaanoti saatoho amiihaico, amiihai ime saanaago imeti agabavacuhachijji tolliro saanaago imeque mahaci tolliro bu igabacuqui. Jaanoti saatoho amiihai caamoojaco udumitiihachijji, bu tolliro amiihai sacoco mahaci isatyequi. ³⁰Jilli daaci cajaanohacho ico siinoco idillumoco. Jaanoti bu sita diinoco hiciuunoco dihiimaasucudino. ³¹Amiihaico sita imino omooninoco mihimogobadi, sitaaco imino momooni.

³²Jaanoti amiihaico agaijimocoro bu magaijihachijji, ¿coyomo imi fine toono? Jilli famoova tolli moonifihi, iimifiitimo bu tolliro moonifihi icano. ³³Jaanoti bu amiihaico imino omoonimocoro, imino moonihachijji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifiitimo tolli moonifihi. ³⁴Jaanoti: Diitoti siinoco iciqui, noomoro siinoco mahachachijji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifiitimo iimitimoco siinoco acifihi; Diitoti siinoco mihiciqui, noomoro. ³⁵Jaanoti amiihai, amiihai minaaco magaiji, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco toono jaada mihiciqui, nootimo. Jaachijji guiraajino amiihaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo diibo tolliro imino moonibo famoocoro, bu aacinohallivi cahacisutimo iicahicarumoco, iimitimeheje iicaru-moco icano. ³⁶Jaanegui amiihai sitaaco mihidaasugo amiihai tahe Moocaani iicabadi.

**Amīhai Sitaaditi Imitino Mehescinimoro Mihiiamaadi-
no.**
(Mt 7.1-5)

³⁷ Sitaaditi imitino mehescinimoro mihiiamaadino, jaachiiji Moocaani amīhaico tolliro neejit̄hi. Sitaaco iimitico meneedino, jaachiiji Moocaani amīhai imitico neejit̄hi. Sifiima mīh̄bacasinoco imino mihimibachucasi amīhai imitico Moocaani ibuusuqui. ³⁸ Sitaaco sinoco mahaci. Jaaneguiiha amīhaico bu Moocaani tolli aciji; illeegucufaño imino oovic̄iboro, imino gatyuuci kuhufono cab̄cīiboro tetecuuboro. Jaanoti amīhai sitaaco mohoovobadiro Moocaani amīhaico eeveji, ³⁹ nooboro Jesu jilli oovic̄iuihi: ¿Nacu ihaallīma achahaaboco bu sifi ihaallīma achahaabo sīguejirahi? ¿Nacu famisic̄iro ifapaajefaño aquetetejit̄irahi? ⁴⁰ Jaabadiro cajaanoty miyaminaa ijj̄ibogominaafi janaanici jeevatat̄hi. Jari ijj̄ibogonoco iimivucuudi ijj̄ibogominaafibadi jeevajirahi. ⁴¹ ¿Milli jaabo dinahabo aallīfaño iicano beevagayicoro daatyimeebe, dihaallīfaño cutuucid̄ino iicanoco daatyimet̄hi? ⁴² ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaallīfaño iicano beevagayico iciqui, neejirahi dihaallīfaño cutuucid̄ino iicanoco daatyimet̄ibo? Tajeebī imihi, nooboro sitaaco abañ̄iibo, iticoni dihaallīfaño iicatuucico d̄ici. Jaadi jari imino daatyimeji dinahabo aallīfaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañ̄iji.

Imohoco Inoovat̄iro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chahaho imoho iimiho iimit̄inoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimit̄iho iiminoco onoovaho. ⁴⁴ Jaamaño inoovat̄iro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añaajebaco noovajit̄irahi. Tolliro sisimicoohai baacuhico noovajit̄irahi. ⁴⁵ Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebīfaño iicamaño. Jaabadiro iimit̄ibo imit̄ino iimaanicihi, ijeebīfaño iimit̄ino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiiamaano ijeebīfaño agahaficinoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovic̄ino.
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Coll̄hi amīhai uco: Aivoj̄ibo, Aivoj̄ibo, monoomoro uujoho onoonoco meheetavehicat̄hi? ⁴⁷ Amīhaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho ataj̄ibanoco eheetavoobo? ⁴⁸ Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi tanooco nicuubo guisibanohall̄ivi. Jaanobuunati teehi amachituuno in̄faihu sefano toojaco ic̄ihiniurahi. Jaaruno toojaco marȳibasut̄ihi, guisibanohall̄ivi kuhufono tano inicuc̄inumaño. ⁴⁹ Jaanoti uco guubucuruubo uujoho ataj̄ibarunoco omoonit̄ibo jilli jeevahi; ticovono iijaco jiiñigaibaahohall̄ivi cahajino ificuubobadi jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri in̄faihu toojaco sefano ic̄ihiniuneri tooja acutuuihi. Jaaneri tooja parȳi imivocafutuuihifiniija.

**Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivoj̄ibo
Cojiminaafico.**
(Mt 8.5-13)

7 Jaadi Jesu miyaminaama ihiiamaahicaunobuunati fuucuubo Capernau cuumivi. ² Jahi icaubo aivoj̄ibo romanomioobo. Jaabo icojiminaafico sihidi agaijubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuihi. ³ Jaabo ihaivoj̄ibo Jesuti ihiiamaunoco uguubuuboro judiomifeeneti iquillahutoco galluubo Jesuco ijj̄ibeguetequi asaaboro diibo jeevivominaafico ibuheesuvaqui. ⁴ Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivoj̄iboco daamusu, aivo imihuseebe ⁵ muucuumico aivo gaj̄ibo. Jaaboro mīh̄haidi sinagogajaco ee-tavusuhiniibo, noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiit̄ivucunaa romano aivoj̄ibo saatoho inahaboniminaaco galluuih̄i Jesuco ineetequi: Iijoho Aivoj̄ibo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno. ⁷ Cono bu uuro dijaa-go ico ic̄itoobo foonova. Jaaneguiiha saat̄iboro tahigot̄iro dino. Jaaneri tacojiminaafi buheej̄i. ⁸ Uujoho bu icaruubo aivoj̄ito taj̄ibaguiino icahi. Jaabadiro bu amocasiminaahall̄ivi uujoho aivoj̄iboti icahi. Jaamoti saatohoco: Difoo, unuusumi foonic̄imo. Jaamoti saatohoco: Disaa, unuusumi saanic̄imo, tolliro tacojiminaafico: Siinoco deetavo, unuusumi eetavonic̄ibo, nooboro.

⁹ Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidi jabafituuihi. Jaaboro diibo doj̄icuti sihidi asaamoco emeeciuboro nuubo: Miyanotiro aivo Israel cuumiminaa icarumofaño atyimet̄hi jaani janaanici miyaavogoco, nooboro. ¹⁰ Jaamo ihaivoj̄ibo agalluumo iijajaa doj̄icuviro uhumiumo atyimeuhi icojiminaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijigo Achico.

¹¹ Jaanobuunati Jesu fuuhi Nain onocuumijaago. Jaaboma feehicaumo ijj̄ibogominaa, sihidi miyaminaa icamo. ¹² Jaabo tuucuumiti ifiit̄ivuubo atyimeuhi chuumuhuco ic̄itequi asatyumoco fibaijigo seemene id̄iboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidi tuucuumio miyaminaa fuuhi. ¹³ Jaagoco Jesu aatyimeuboro idaasuguuihi. Jaaboro diigoco nuubo: ¹⁴ Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dud̄ic̄itubu. Jaasumiro tuuhuco ihiiibumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sicafehi, ico neehi: ¡Gañ̄iivo! nooboro.

¹⁵ Jaasumiro uchuumucuubo agañ̄iivuuboro cas̄ivuihi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejico aciuihi. ¹⁶ Jaanoco aatyimeumo sihidi iguiumoro Moocanico imehicauihi: Sihidi jeevaabo aivo Moocaani iimaaminaafi mīh̄haivi jafevehi, noomoro. Bu neehicauihi: Moocaani saahi iicumico itaajasuqui, noomoro.

¹⁷ Jaanoco guubuumo parȳi Judea jiiñ̄j̄eri ihall̄idi iicaucuumineri Jesu omoon̄iunoco.

Jua Nitiminaafi Agalluumo.

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryi jiihbugucu- uhi Jesuditi. Jaanegui diitoti miimisiiciti ocoovauboro, ¹⁹ Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanoti diibo iicatihachijii sifiico iteemequi? ²⁰ Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufu- umoro nuuhi: Jua Nitiminaafi mihaico galluuihico midilluqui: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.

²¹ Jaamo diito diibovi ifutuunaaca Jesu buheesuhi sihiditi miyaminaaco iguihuvanoti, iimitino ijimiti icano, tolliro aatyimetimehejeque ihaallinoco imitusuhicaubo. ²² Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitiminaafico mijibogo mahatymeneque, muguubunoco icano. Mijibogo millii aatyimetimo atymeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojino uguubutimo guubucuui, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti hdaasufi- imoco taajasujibogoco jibeguehi. ²³ Imicani icajiibo uuvi iimitinoco aatyimetiboro imiyaavogoobo, nooboro.

²⁴ Jaadi Jua Nitiminaafi agalluumo ufuunobuunati Jesu miyaminaaco Jua Nitiminaafiditi nuuhi: ¿Jinejeque amihai memeecejeuhi sicahigovi? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba ejebihinobadi iicatihboco, eti? ²⁵ ¿Nacu, jinejeque memeecejeuhi? ¿Saafi miyaminaafi iminoono gaachehunofaño jiciniuboco? Jilli icautino. Amihairyo magaajahi iminoonofaño ijiciniimo aivojito iijanofaño icanichih sinehejeri imo imo iicamo. ²⁶ Jaanoti ¿jine- jeque nacu memeecejeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaami- naafico? Jihhi, miyaano, saafi janaanici Moocaani iimaaminaa janaanici ejeevaabo. ²⁷ Diibo Jua, diiboco tahimega agalluujinoco Caatinahaamefaño jilli onoo: Uujoho tajibogominaafico, dihimegavi galluuihico, di- himega jiihaico iimibachuqui.

²⁸ Amihai nnehi: Paryicino miyaminaafeeneti cha- hamo Moocaani iimaaminaa Jua Nitiminaafi janaanici iicamo: Jaarunofaño jisumiti sihiditi ejeevatiibo Moocaani aivojifaño Jua janaanici sihiditi jeevahi, nooboro.

²⁹ Jaanoco paryi miyaminaa impuesto jaadusuminaa icamo Jua nitico agaayiciumo miyaavuguuhi Moocaani tajiba miyaano iicaunoco. ³⁰ Jaarunaa fariseomi, caatiniminaa icamo Jua nitico agaayicutimo tihisuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonijirunoco.

³¹ Jaanoma iicaubo Aivojibo Jesu nuuhi: ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? ¿Jinejebaditi fine jeeva- mo? ³² Jihhi, jilli fine ooviciji oono seeme gohasinovi acasivomo abañamaaimoro igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amihaidi siruu- co miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotihico maga- aseneque, noomo. Jaanegui hdaasujijeque taca ma- masivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotihico, noomo.

³³ Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutiboro aigafiibo, aivofaihuco adutiibo icano. Jaaboco amihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi. ³⁴ Jaanobuunati

saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusuminaa, im- itiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi. ³⁵ Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajaci- cafetehi diiboco agaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomiobo Simon Iijafaño.

³⁶ Jaanaa saafi fariseomiobo Jesuco coovauhi diibo- ma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui casivuuhi. ³⁷ Jaanaa saafico gaigo tuucu- umiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomiobo iijajaa amachutuunoco agaajaciugoro saaugo, alabas- tro paaje gatyuuci diiriba imono facicisucinifaihuma. ³⁸ Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ti- conuigo Jesu tihaiñoco ihaalli tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque ninichih- caugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo. ³⁹ Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomiobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo mijoho diiboco coyomo miyaminaago ududicinoco miiro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebifañodi.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ifariseomioboco nuuhi: Simon eneecaico siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomiobo iimusuuhi: Dinoo, jibogominaafi, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicaui. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi cincuentadi aameva iicano. ⁴² Jaarunoco diiboco ajaadutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuui. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaanii fine diitsiti janaanici diiboco gajihiti? nooboro.

⁴³ Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano edeburuubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jihhi, jahi, ⁴⁴ nooboro di- igoco emeeceuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruboco nifaihuti daacitih tatyihai nitihi. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyihai ihaalli tofaihuri nitihi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo. ⁴⁵ Uco ninichitih. Jaanoti diigo agasetiro su- ufenitih tatyihai ininichigo. ⁴⁶ Uco deesutih facicifai- huri taañigaico. Jaanoti diigo diiriba facicinoco tatyihai jeesuhi. ⁴⁷ Jaanegui ico neehi: Sihiditi iimitico ubuusucuuneguiiha uco sihiditi agaijinofoenedi gaaja- cafotono. Jaanoti saafiico ajashunoco uujoho ubuus- ubo ajashuno uco gajihiti, nooboro.

⁴⁸ Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuui, nooboro.

⁴⁹ Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniu- mañoti ticovauhi onocasiumo: ¿Mijoho fine jaani im- iti icarunoco ubuusubo? noomoro.

⁵⁰ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuui imiyaavogomaño, sajeebii fuucu, nooboro.

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

8 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi j̄iibo-gooboro acihicauhi Moocaani aivoji iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. ²Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano iimitino ijimi ihiinuugo; ³tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeevivamo. Jaamo sihidi iigaivuumoma iimaahicaubo siinovi ooviciboro nuuhi: ⁵Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi j̄ihaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaaumoro machu- uhi. ⁶Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi. Jaano ihiinuuruno chuumuhi amaiutimaño. ⁷Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri. ⁸Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jiiñjevi. Jaano ifiivuuno sihidi noovauhi ciendi- gaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amihai nohojima mi- hichachijji muguubu, nooboro.

Jesu j̄ibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicinoco.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹Jaanegui diiboco ij̄ibogominaa dilluuhi: ¿Milli enee- jirunoco tolli dohoovicichi? noomoro.

¹⁰Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihaico imino Moocaani aivoji agaajaratinoco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinovi ooviciboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecirumo aatyimetimobadi iicaqui. Bu oovicichi jaamo uguubucuurumo guubutimobadi iicaqui.

Jesu j̄ibuguuhi Jilli Enejirunoco Ohoovicinoco.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹Jilli enejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iiji, enejiruno. ¹²J̄ihaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebifañoti icahi imiyaavogomoro ataajajiruneguiha, enejiruno. ¹³Jaanoti guisihallivi aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayicirumo imino abacocoovatimaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji inisusumi ejevesumoro dojicuviro minifotomo, enejiruno. ¹⁴Jaanoti jarimihoonofeenevi aacutuuno onoono guubucuru- mo guenene icatino toonoco macanisuno sineheje- jaagoro ijeebi iicamaño nihibami imiguiharo, jiiñ- jeminaa iimogono jaagoviro ijeebi iicamaño noova- sutimo, enejiruno. ¹⁵Jaanoti iimino jiiñjevi aacutuuno

onoono imino jeebima iicamo imino uguubunicimoro miyaaveguehi Moocaani iijico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, enejiruno.

Cijigai Mecuvi Ohoovicino.

(Mr 4.21-25)

¹⁶¿Mijoho cijigai mecucu inifutusumoro siineri fabaacutatih, cigaiijeguiino ficutatih icano? Caamo mificutahi toojaco aachicnofaño ijicafotomo ihatyime- qui. ¹⁷Jaabadi chahano otoovono ifuvusutino iicamo, jisumi agaajaratinofuucu paryi fanooro foovono gaa- jacafeteji.

¹⁸Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaayicimoco siino janaanici aciji. Jaanoti toonoco imiyaavogotiiboti dumiiciji: Uuma icano, unuuruno- co.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹Jaanaaca saamo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauhigo ifeequi. Jaarumo diibovi ifutuutih sihidi miyaminaa iicaumaño. ²⁰Jaanegui saatoho Jesuco j̄ibuguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

²¹Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubu- moro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Liicaruhi Guibuhuba, Tyucaai Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²²Safoono Jesu ij̄ibogominaama jicafutuuhi muuifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nu- ubo: Masiigo onagoojinivi, nooboro.

²³Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano icuhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituarahi. ²⁴Jaanegui Jesuco aacisuumoro nuumo: ¡Moj̄ibogominaafi, Moj̄ibogominaafi, miniituuuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aacuuboro guibuhuba, tyucaai icanoco iibauhi. Jaasumiro illivuunoro paryi sicutu- uno. ²⁵Jaanegui ij̄ibogominaaco nuuhi: ¿Milli jana amihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.

Jaarunaa diito iigutumoro jabafiituuhi. Jaamoro dil- lucasiuhi sanomiro: ¿Mijoho fine jaani? Guibuhuba, ni- faihu icarunoco atajibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomiobo Ijimima Icaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶Jaanofeenevi ifutuumo gadarenomi jiiñjevi Galilea jiiñje cojivi. ²⁷Jaabo Jesu imeenegati isi iinuubaaca dii- bojaa saaubo tuucuumiobo, siicijetiro ififaño ijimima iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutiibo, jaahe icacu- utiibo cihojino iicahigo iicaaboro feehicaubo. ²⁸Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguiino memuvuubo gaibaciniiboro, sefano nuuhi: ¿Collihitajaa saahi, ijoho Jesu Moocaani caamovohi iicaabo Achi? Ico Moocaani- fañodi neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

²⁹ Jilli nuubo Jesu ihijico: Diiboti dihiino, nooboro, atajjibahicauneguiiha. Fiiva foova ihiji diiboco gaayicihicauhi. Jaaneguiiha miyaminaa diiboco agaayicimoro jigaiñehiri sisiuhi ihusene, itihaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaiciuboro ihiji diiboco gaasuhicauhi sihiguehejevi. ³⁰ Jaaboco Jesu dilluui: ¿Mijoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jilli nuubo diibofaño sihidi iimitino ijimi ijicafutuumaño. Jaamo ihijimi Jesuco dilluui; ³¹ Moocaani eheetavuhoji ijimico igañiñqui iguirahojifaño diitoco gañiñbo iicaqui. ³² Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluui ifaafaimifaño ijicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo. ³³ Jaasumiro diiboti ihinuomoro ifaafaimifaño jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi ifagajiti imuaifaño aafuomoro paryi macaniumo.

³⁴ Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutuomoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhi iicameheje icamoco jibogomoro. ³⁵ Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu iicauhigo ifutuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufañi jiciniño imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi. ³⁶ Jaanoco aatyimeumo diitoco jibuguuhi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco.

³⁷ Jaanoma iicaumo gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijinijeti ifeequi diibo tolli omoonunoti sihidi iiguimoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jicafutuuhifeequi. ³⁸ Jaarunaa ihijimi diiboti ihinuubo Jesuco dilluui diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajjibauhi ifitafetequi. ³⁹ Jaaboro nuubo: Diijajaa duhumi. Jaaboro paryi dibogo Moocaani ico omooninoco, nooboro.

Jaanegui paryi tuucuumiri jibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududiciugo Icano.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jaanaa Jesu onagoo muuavi ifutuuboco miyaminaa imo imo gaayiciuhi, paryi diiboco eteemehicaumaño. ⁴¹ Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojibo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi. ⁴² Idigoro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idiño icacuurogo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.

⁴³ Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo tijeheri. † Jaarugo buheehicautihi. ⁴⁴ Jaago Jesu bujinagoti asaagoro igaachehujinibaco dudiciugo. Jaasumiro diigoco itijjoho lliivihi.

⁴⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mijoho uco dudicihi? nooboro.

Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nuuhi: Mijibogominaafi, miyaminaa ico fahigovati jimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluui: ¿Mijoho uco dudicihi? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudicihi gajacahi tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

⁴⁷ Diigo omoonunoco agaajacineguiiha sihidi vivivivi iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuivuuoro miyaminaa imefeenevi jibuguugo milliti ududiciunoco, jaasumiro ubuheenoco icano.

⁴⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuui imiyaavogomaño. Sajeebi fuucu, nooboro.

⁴⁹ Jesu ihiiamaunaaca Jairo sinagogaja aivojibo iijati saafi asaauboro Jairoco noovauhi: Daicigai guijevecuui; jibogominaafico dihiimaasucuudino, nooboro.

⁵⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguete-dino. Jilli miyaavogo, daicigai buheeeji, nooboro.

⁵¹ Toojavi ifutuudi mihaiñoobaco faño satyuutiibo idiimoro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo caanimisi icamomaryo faño fuubo. ⁵² Jaanaa fañojavu saatoho taacasi-moro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetigo. Jilli cigago, nooboro.

⁵³ Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajuumoro. ⁵⁴ Jaanegui Jesu diigoco ihuseti agaayiciuboro sefano nuuhi: Bagocaja, gañiivo, nooboro.

⁵⁵ Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajjibauhi diigoco ihobajaaqui. ⁵⁶ Jaaneri caanimisi sihidi jabafituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: Mihaiñoobaco mahatyimeneque mijibeguedino, nooboro.

Jesu Galluui Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiimo Ijibogominaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici idiimo ijibogominaaco igaiñiciuhi. Jaaboro imitya, bu iiji icanoco aciubo fanoohimiti ijimihallivi diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano. ² Galluubo diitoco Moocaani aivoji jibogoco ijibeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano.

³ Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano. Caamoojaco mijaaci masatyedino. Sajaamaryo mofoo. ⁴ Coojaavihacho mihifotofafaño mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino. ⁵ Jaanoti amihaiico agaayicimafoti mihiinomoro amihai tihaijaajeguiino jiniico diitojaa matatacu diitohallivi toono jibogobadi iicaqui, nooboro.

⁶ Jaanegui ijibogominaa fuuhi fahigovadi taajasujibogoco jibogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

⁷ Jaasumi aivojibo Herode guubuui Jesu omoonihicaunoco. Jaaneri sihidi eesamaahicauhigo iinigai mi-

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi inehejeri jaaduhicaurogo, onoonoco.

tauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitiminaafi siino buheetehi, noomoro. ⁸ Jaanoti saatoho neehicauhi: Moocaani iimaaminaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Siicjeototi Moocaani iimaaminaafi buheetehi, noomoro. ⁹ Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quiticisuuhi Jua nigaico. Jaanegui jana, zmijjoho jaani diibediti ijibocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyimeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildimoco.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jaamo iminisuminaa uhuumiumo Jesuco jibuguuhi imino moonimoro efehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cuumi fiitino. ¹¹ Jaanoco miyaminaa agaajaciumoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu agaayicuboro Moocaani aivoji ijico jibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco buheehicauho.

¹² Jaanaa mihijicuudi Jesujaago saamo fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachuqui ijano iicahigo jimañovi jinejeba chahahi, noomoro.

¹³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco machusu, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Mihaima chahano, idinoro sahuse maahugayino, bu miimisiici taavaabomisi-gayici, zmilli fine mofoomoro machutaati manaajeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.

¹⁴ Jaamo igaiimirocinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu ijibogominaaco nuuhi: Monoo icasiicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.

¹⁵ Jaanegui tolli omooninori famooro casica-maaiuhi. ¹⁶ Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayicuboro niquejejaagoco emeeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaauho. Jaadi iquisicuuboro ijibogominaaco aciubo miyaminaaco diito ihaciqui. ¹⁷ Jaanoco paryi famooro amachu-ano utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuvoco ananimo gahafusuuhi jiiibaifoco fahuseeci motihaiti miibaici idinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi ijibogominaaco dilluubo: zNacu mijjohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa? nooboro.

¹⁹ Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho fine siicjeototi Moocaani iimaaminaafi ubuheetebe, neehicahi, noomoro.

²⁰ Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amihai, zmijjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ijoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mihaiñoobaco jibogotimo iicaqui, nuubo. ²² Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo uco jiheveji. Jaamoro gaicaasujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²³ Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo difi gajico ajabaveebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifiico idaasuno omoonisujinoco iguitiibo. ²⁴ Jaanoti ifiico agaijiibo, ifiico mitasuji. Jaanoti taaguinodi ifiico mitasuubo ifiico taajasuji. ²⁵ Miho saafi miyaminaafi paryi jiniije busumijeque gaayicruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuuboro ifinisuruva, znacu milliti imijiruno? ²⁶ Jaabadi cajaanihacho uuti, tajibogojiti icano unucufveebeti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufvejei guihirubi aivojiri, itoomominaama aivojibobadi asaadi. ²⁷ Miyanotiro amihaiico neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho Moocaani aivojico aatyimetinohachuta guijevetimo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Jaanobuunati sajaguisi nijequeti Jesu fuuhi ifagaji-jaago Moocaanima ihiimaacui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma. ²⁹ Jaabo Jesu Moocaanima iimaanaaca ihime siibadi minifutuui igaachehu sisese minifutuui aricuno. ³⁰ Jaabovi jafeveumisi miimisiici gaifiimisi Moise, Elia icamisi diiboma iimaamisiro. ³¹ Jaamisi icauhi imino aricunofeeneri. Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguivevejinoco. ³² Jaanaa Pedro inahabomisisa sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo atyimeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico. ³³ Jaamisi diitisi Jesuti fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojibogominaafi, Imicani jimaño mihicano. Masii minijeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; hidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli ononoco esicinitiiho iimaauhi.

³⁴ Jaabo ihiimaanaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaaneri sihidi igutuumo ihaimuufaifaño iicauneri.

³⁵ Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañoti unuunoco: Jaani taseemene agaijiibo. Diibo ononoco muguubunici.

³⁶ Tolli unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atyimeumo. Jaarunoco diito miico jibogotimo lliivi icaumo.

Jesu Buheesuhi Sicafefi Ijima Iicauboco.

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jaano sesevede Jesu Pedromima togajiti niitunaaca sihidi miyaminaa Jesujaa saauhi. ³⁸ Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: Jibogominaafi, taseemeneque meeci, idiboro uudi iicaaboco. ³⁹ Jaaboco iji agaayicuboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, ijiri jivaasecuco iinusuhicahi idaasuno omooniboro suufenihicatiiho. ⁴⁰ Dijibogominaaco nuucuurahi buhi

igañiiqui. Jaaruuboco inisurunofaño iinotiibo, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine amiihaico jaabiciboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

⁴² Jaanegui isivaabo Jesuvi fiitivuunaaca ihiji diiboco jiiinjehallivi agañuboro diiboco chuumusuuho. Jaarunaa Jesu ihijico iibauhi. Jaaboro isicafefico ubuheesuuboro caanico aciubo. ⁴³ Jaaneri famooro jabafituuhi Moocaani sihidí ejeevauneri.

Siino Jesu Iguivejejinoco Jibeguehi.

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omooninuneri eetyeunaaca nuubo iibogominaaco: ⁴⁴ Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji, nooboro.

⁴⁵ Jaarunoco iibogominaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco iibeguequi idillujirumo ñihicuehicauhi.

¿Cajaaní Fine Imiyaabeji? Onoocasio.

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jaamoro iibogominaa jenaucasihicauhi cajaaní fine diitoti imiyaaboti iicaqui. ⁴⁷ Jaanoco Jesu gaajacuihi diito tollí eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque iicuboro iicojivi ficuubo. ⁴⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jisee seemeneque agaayicimo, uco gaayicahi. Jaamo uco agaayicimo, tollíro gaayicahi uco agalluuboco. Jaanoti paryi amiihaifeenetí sihidí ejeevatiibo, diibo janaaníci jeevahi.

Mominaafi Iicatibo Mojaagodi Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, miihai mahatyimehi saafiico dimomofañodi ijico agañiboco. Jaaruuboco miihbahi miihaima iigotíneguiiha, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miihbajirahana. Mominaafi iicatibo mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu Iibahi Jacoobo, Bu Jua Icamisico.

⁵¹ Jesu niquejefaño ufuucuujiño ifiiticiuidi quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovi fuubo. ⁵² Jaaboro ihimega jibogominaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiiinijeo cuumijaago diibo imega ifetejimañoco iimibachuqui. ⁵³ Jaarunaa samaritanomi imuguutíhi diiboco toonovi agaayicuno Jerusalevi ufuunoco agaa-jaumoro. ⁵⁴ Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamisi aatyimeumisiro Jesuco nuuhi: Aivojibo, ¿diimeguehi niquejefañoti diitohallivi ciijigaico magalluunoco diitoco ifinisuqui? noomisiro. †

⁵⁵ Jaarunaa Jesu diitico emeeciuboro diitico iibauhi. ††

⁵⁶ Jaadi fuumo siicumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Jaamo jiihairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojibo, iima feejirahi fahigova iijoho ofoohigo, nooboro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajihimi ihojino- ma icahi, tollíro joomi ihicunoma icahi. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tañigaico conoovi isiucaru- jirumaño chahahi, nooboro.

⁵⁹ Jaadi Jesu saafiico nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica iticoni guhirubi igui- jevedihiivi icidhiica, nooboro.

⁶⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciiji. Jaanoti iijoho difoo. Jaaboro Moocaani aivoji jibogoco diibogo, nooboro.

⁶¹ Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojibo, iima feejirahi. Jaafahi iticoni taajaminaaco fitacuvahi, nooboro.

⁶² Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Miijoho siinojaa ofoomo dojicujaagoco esamaaitahi imijitiruno Moocaani aivojidi, nooboro.

Jesu Galluuhi Setentadimoco.

10 Jaanobuunati tollíro siino Aivojibo Jesu icuihi setentadimoco. Jaaboro ihimega galluubo mii- misici saaje faacuumivari diibo ufuujihiguehejedi. ² Jil- li nooboro: Miyaano sihidíro basuta onoovano naamu- cuuhi. Jaarunaa toono dudicamaajeminaa ajashuhi. Jaabadiro sihidí miyaminaa teemehi Moocaanico agaayicijinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudica- maajeminaaco igalluucui diitojaago. ³ Jaanegui amiihai mofoo; Mehesicini, amiihaico galluuhi oveja seeme jicumifeenedi ofoonicibadi. ⁴ Lleegucubaco masatyedino. Niihbamibaco, tiihaipaaje siipaajebaco masatyedino. Miihaiñoobaco jiihaivi midillumo mehe- cafetedino. ⁵ Iticoni majaaneejaotoco midillu, jilli: Sajeebii mihica jiijaaoto, noomoro. ⁶ Jaajaoto sajeebii- ma iicafimo iicahachiiji: Amiihai sajeebii, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanoti achahahachiiji amiihai- jaagovi uumijino. ⁷ Saajafañoro mihicamoro ma- machu, mahadu icano diito amiihaico aacinehejeque. Jilli dudicamaajeminaafi ijaadaco gaayicifili. Iijaneri sii- jati, siijati icano mefeedino. ⁸ Cuucuumivihacho amiihaico imino agaayicimañovi mihicamoro ma- machu amiihaico aacinehejeque. ⁹ Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivoji amiihaiti fiiticiuhi, noomoro. ¹⁰ Jaanoti cuucuumivihacho miihifotomoco agaayicimañovi jahisi miihinomoro monoo: ¹¹ Amiihai cuumio jii- motiihaipaajeguiino iijvonoco matatacuhi amiihai mi- himitimo jibogobadi icano. Jaarunaa magaja Moocaani aivoji amiihaiti ifiiticurunoco. ¹² Amiihaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucu-

umo: Amiihai magajatihi coyomo gajama amiihai mihicanoco. Uu- johu Miyaminaafibadi Ifiivuubo saautihi miyaminaa ifiinoco fini- suqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

† Sahaamefaño janaaníci jilli ficuumo: Elia Moocaani iimaami- naafi omoonibadi, onoonoco. †† Sahaamefaño janaaníci jilli ficu-

umi janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.

(Mt 11.20-24)

¹³ Idaasucaniji ijoho Corazin cuumi! Idaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! icano. Ivi iicabadi aatyimer-atatinoco Tiro cuumivi, Sidon cuumivi icano mooniruva siicije iimiti ifiico ejeevesumoro, ifusujirumo idaasuvono gaachehuco ijicamaaimoro, baiguijiri ejeemere icano. ¹⁴ Jaanoti amihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanici. ¹⁵ Jaanoti ijoho Capernaum cuumi: Fine uujoho niquejefaño gañiyicicafeteji, neehi. Jaarunaa guinoviro gañicafeteji guijevaminaa iicahigo, nooboro ijibogominaaco nuubo: ¹⁶ Amihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti amihaico agaayicitimo, uco gaayicitih. Uco agaayicitimo tolliro uco agalluuboco gaayicitih.

Jibogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

¹⁷ Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojibo iimitino ijimi icarumomaryo mihaico mityagomo dimomofenedi, noomoro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jihhi, ifinicinaaca Satanans niquejefañoti aquetehi sisi anamebanicibadi. ¹⁹ Uujoho amihaico mityaco acih jiiinimomi, juuveni icamohallivi miquicuqui. Tolliro paryi iji mityaco miguiononiqui jaarumo millit icatimo mihicaqui. ²⁰ Jaaruneri imo imo mihicadino. Idinoro amihai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jaasumiro Jesu sihidi imo imo minifutuuh. Moocaani Gajjari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino ijoho niqueje Aivojibo, jinijeo Aivojibo idicaabo. Jinooco agaajafimoti, eesicimoti icano afañiboro seemebadi iicamoco dihfusuh. Jihhi Guihi, ijoho tolli idiimogobadi.

²² Guihirubi uco paryi fanoovaco acih. Mijoho gaajati Illico. Idiboro Caani gaajahi. Jaabadiro mijoho gaajati Caanico. Idiboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyaminaaco gaajasujirahi, ²³ nooboro ijibogominaaco emeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amihai mahatyimeneque aatyimeme. ²⁴ Amihaico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu aivojito icamo atyimeguehicauhi jino amihai mahatyimeneque. Jaarumo atyimeutih. Guubuguehicaumo jino amihai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Iimihuseebe Samaritanoobovi Ohoovicino.

²⁵ Jaanaaca saafi Moise tajiiba jibogominaafi agañivuuboro fuuhi Jesuma ihimaatuubo. Jaabo ifuruubo diiboco inisuubo dilluuh: Jibogominaafi, zmilli fine moonijirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

²⁶ Jaanaaca Jesu nuuhi: zMilli naa nacu Moise tajiiba-co caatinuuh? zMilli nacu meechicahi? nooboro.

²⁷ Jaanegui diibo iimusuh: Aivojibo Moocaanico gajji paryi diifiima, dijeebima, disefama, dihesamaajema icano: Tolliro gajji difiitino iicamoco difibadiro, nooboro.

²⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jihhi, imino neehi tolli omoonihachiji ifinijitino fiivoma diicaji, nuubo.

²⁹ Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuñuboro siino nuubo: zMijoho nacu tafiitino iicamo? nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu ooviciboro nuuhi: Safoono saafi miyaminaafi fuuhi Jerusaleti Jericojaago ofocinijiri. Jaaboco nanivaminaa ahaamumoro inehejeque iciumo paryi igachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesumoro fuumo. ³¹ Jaanaaca saafi sacerdotemioobo toojiri saauhi. Jaaruubo tehesinotiro emeciuboro fatyuuhi. ³² Jaanobuunati tolliro levimioobo toojiri saauhi. Jaaboco tolliro tehesinotiro emeciuboro fatyuuho. ³³ Jaanaa tolliro Samaria jiiinjeoobo toojiri ufuubo diiboco emeciuboro idaasuvuuh. ³⁴ Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo diiribari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisiuboro iburrohallivi ificuuboro satyuuho icigatonicijafaño. Jaaboro diiboco toojafaño tuumuubo. ³⁵ Jaano sesevede isamaritano ufuucuudi toojaoboco aciubo mijeeeci nihibajeeeci. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanico toomo. Janaanici dinihibamico diibohallivi agañihachiji uujoho ico jaaduji siino asaadi, nooboro. ³⁶ Jilli ooviciboro Jesu Moise tajiiba jibogominaafico dilluuh: zNanivaminaafi ahaamuboco diitoti cajaan fine idi ifiitnominaafi iicanicibadi aamusuubo? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco idaasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ijoho tolliro diidasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martami Iijafaño.

³⁸ Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivi ifutuuh. Jaaboco Marta onoogo iijafaño gaayicuh. ³⁹ Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasiivuugoro guubunicihicaugo Jesu onoonoco.

⁴⁰ Jaarunaa Marta sihidi sinehejeque omooninehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaagoro diiboco nuuhi: Aivojibo, znacu daatyimetih uuro dudicamaainaca tañago ticovono iicanoco? Tajiiba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

⁴¹ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudicamaajejaagoviro idicamaño dijeebii ico mitahi. ⁴² Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayicih mijoho diigoti udumitijitino, nooboro.

Jesu Jilli Jibuguuhi Moocaanima Mihimaaqui.

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovi. Jaanoco iimivuudi saafi ijibogominaafi nuuhi:

Aivojiībo, mīhaico dībogo Moocaanima mihiimaaqwi Jua ījiībogominaaco ījiībuguubadi, nooboro.

² Jaanegui Jesu nuuhi:

Moocaanima mihiimaajisumi jilli meneehica: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. Jaafa dihaivojiī saahi. ¹³ Mīhaico daaci machutaati fafucuvaaciviro. ⁴ Jaaboro mīhaico mohimitico buusu, oono bu mīhai, mīhaico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi. Jaaboro mīhaico īji inisunofaño gañiisudino, nooboro. ^{††}

⁵ Jaaboro ījiībogominaaco nuubo: Jilli mohooviciqui; Amiīhaiti saafi inahaboniminaafima icahi: Jaabo fucufenevi iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daaci mihicaci, sahica icano maahunoti. ⁶ Saafi tañahabo sihigoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacijiruno achahaneguiiha, nooboro. ⁷ Jaanoco diibova jilli iimusuuhi fañoojati: Liīvi diica; kuhufono guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuui. ¿Milli bu ico agañiivooboro acijirahi? nooboro. ⁸ Jaanegui amiīhaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañiivonoco imogotiruboo. Jaaruubo jilli agañiivooboro paryi idilluunoco diiboco acijiībo siino dillutībo iicaqui. ⁹ Jaanegui amiīhaico neehi: Midilluhachiīji amiīhaico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiīji mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova amiīhaico ifaayiciqui. ¹⁰ Idilluubo gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihii. Jaabadiro guhugati ocoovaaboco faayicifiimo.

¹¹ ¿Nacu cajaanu, caani iseemene maahuco idillusumi fine guisibaco acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jiīnimoco acijirahi? ¹² ¿Nacu bu īȳinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo? ¹³ Jaamo amiīhai mihimitirumo, iiminoco amiīhai seemeque mahacijirahi. Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaajaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ījima Iicaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

¹⁴ Safoono Jesu iimitino ījico gañīuhi saafi miyaminaafico iimaasutībo iicauboco. Jaabo ihijī ihiinuunobu-unati imiyaminaafi iimaacuui. Jaaneri sihidi miyaminaa jabafiituuhi. ¹⁵ Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino ījimico gavaracuhicahi, ījimi aivojiībo Beelzebu onoo mityari, noomoro.

¹⁶ Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi eeevano niquejeonoco. ¹⁷ Jaarunaa diito esamaajeque agaajacuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojiībo miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivojiī finijirahi. Tolliro saajaaoto sanomiro igaicaucasiruva finijirumo. ¹⁸ Sabadiro Satanas iyotomaryo imoonicasiruva, ¿milli bu imitya guenene icajirahi? Jilli neehi, ījimi aivojiībo Beelzebu mityari buhi uujoho ījimico agañiino uco meneeneguiiha. ¹⁹ Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañīhachiīji, ¿nacuu mījohoo mityari amiīhai ījiībogominaa ījimico

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebiī onoobadi eetavocafetehi, jiīnijehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco. ^{††} Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti mīhaico taajasu, onoonoco.

buhiī gañīhicahi? Jaamaño diito amiīhaico gaajasuhi amiīhai sicamañoooco mihiimaanoco. ²⁰ Uujoho idiīboro Moocaani mityari ījimico buhi gañīhicahi. Jaanoti mag-aaja amiīhaivi Moocaani aivojiī agasecuunoco.

²¹ Saafi miyaminaa sefano añījiīnoma iijaco ootomoooco iicasumi inehije imino icahi. ²² Jaarunaa sifi janaanici esefaabo asaaboro diiboco iguiinoniīboro ihañījiīnoco dumīticīhi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi inehijeque īc̄īboro sitaama ifehi.

²³ Jaabadi tajaagodi iicatiībo taminaafi, bu tajaagovi iigaiyīc̄ībo jilliro fahigovavi gavaracusuhi.

Iimitino Īji Dojicuviro Siino Uhuuminicino.

(Mt 12.43-45)

²⁴ Iimitino īji miyaminaafitī ihiinoobo foonicīhi, ifi-igaimañehejedi ījaguisiqui guinooboro. Jaaruubo aatyimecuutisumi esamaahiniciībo: Dojicuviro uumiji taajajaago toojati asaahinīhigovi, noobo. ²⁵ Jaabo siino uhuumiibo atyimehi miyaminaafi jeebiīco iija imino imibachucinīja imino iguijaacinībadi iicaaboco.

²⁶ Jaanegui ofoobo siino icitefībo sahuse juugahuseti miimisīcī idiīno aivo diibo janaanici iimitino ījimico. Jaamo paryi imiyaminaafi jeebiīfaño ījicafotomoro icafihii. Jaaneri imiyaminaafi iticonī iimitino iicauno janaanici aivo iimitino minifetefihii.

Miyanotīro Imo Imo Mihicano.

²⁷ Jilli Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeenetiī sefano nuuhi: ¡Imicani icago ico eseemevaugoro ico ifi-ivusuugo! noogoro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanici imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonimo! nooboro.

Iimitino Miyaminaa Sihidi Eeevano Īfusuco Dilluhi.

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jaanaa sihidi Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui ticonībo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitihii. Jaamoro dillumo sihidi eeevano īfusuco. Jaaruno īfusurajitihii; idiīnoro Moocaani iimaaminaafi Jonas īfusuta iicaubadīreji. ³⁰ Jaabo Jonas Ninive cuumi miyaminaadi īfusubadi iicaubadi tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuuubo jisumio miyaminaadi īfusubadi icaji. ³¹ Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onooocuumi jiīnijeo aivojiīgo agañīvogoro diitoco janaanici guinonijii, diigo aivo tehesirunotī Salomon gaajaco iguubuqui asaamaño. Jaarunaa jino amiīhaifeeneri Salomon janaanici uujoho iicaabo icahi. ³² Jaabadiro Ninive cuumiminaa niino jaadufucu agañīvomoro jisumio miyaminaaco guinonijii. Mīro Ninive cuumiminaa imitico jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ījiībuguusumi. Jaabadiro jino Jonas janaanici uujoho iicaabo jino amiīhaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ ¿Mijjoho cijigai mecucio inifutusumoro otoovohigo ficutatíhi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojaví ijicafotomo iseseque ihatyimequi. ³⁴ Miiro saafi ihaallí iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii iimitiibo imihusetíhi. Jaabo imitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebiiico iimibachuhachijí imihusetejiiibo. Moocaani iimogobadi icacujiiibo. ³⁵ Jaanegui deesicini: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebiiñaño iimitino icadino. ³⁶ Jaanoti paryi dififaño imino, imitino aivo achahahachijí, paryi difi imino ifuvusujino cijigamecu ico ifoovori aachicinibadi, nooboro.

Jesu Fariseomi, Caatiniminaa Icamoco Iibauhi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jaabo Jesu ihiimaanoco iimivuudi, saafi fariseomiobo Jesuco coovauhi ijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casivuuhi imachuqui.

³⁸ Jaarunaa ifariseomiobo jabafituuhi Jesu diito tajjiba onoobadi ihuseque nitamaaitiibo amachuunoti.

³⁹ Jaarunaa Aivojiiibo Jesu nuuhi: Amiihai fariseomi minitíhi guirihilluno, butajene icano allicoro. Jaanoti amiihai, amiihai jeebiiñaño gahaficiníhi imitino momoonimoro mananivahicanehejeri. ⁴⁰ ¡Gaajaticanimó! ¿Jana nacu magaatíhi allionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco eheetavuunoco? ⁴¹ Jaanegui amiihai jeebiiñaño iicanoti iidaasufiimedi mahaci. Jaadi jari paryi amiihai ifi imiteji.

⁴² ¡Iidaasucaniji amiihai fariseomi mihicano! Amiihai Moocaanidi fahuseciti sahaame mahacíhi menta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejete icano. Jaarumo sitaaco imino momoonitíhi Moocaanico magaijitihi. Jinooco jeevesutimo fanoocicoro momoonijirahi.

⁴³ ¡Iidaasucaniji amiihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoyicifihi. Tolliro jiihaiñoofaño imino amiihaico idillonoco mihimoyicifimo.

⁴⁴ ¡Iidaasucaniji amiihai caatiniminaa, fariseomi icamo: Mojeebii imihi, noomoro sitaaco mabañifimo! Ciihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyaminaa toojico gaajatimo toojihallidi iigonibadi mihicamo, nooboro.

⁴⁵ Jaanegui caatiniminaati saafi iimusuuhi: Jiihogominaafi, miihaico eneejiruno tolli neehi, nooboro.

⁴⁶ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Iidaasucani amiihai caatiniminaa mihicaji! Amiihai sitaaco bocinoco mifiiesuhicahi miihaiñooba ajaabicitinoco. Jaamoro amiihai jilli usegai sagaibari mududicicicatíhi.

⁴⁷ ¡Iidaasucaniji amiihai mihicaji! Moocaani iimaaminaa ciihojinohallico misumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amiihai eedeetemihairyo agaicaaumo ciihojinoco. ⁴⁸ Jaamo tolli momoonimo amiihailiviro mijjibeguehi amiihai eedeetemihai omoonionofañodi mihicanoco; Miiro diito gaicaauhi. Jaamo ciihojinoco amiihai meheetavehicahi.

⁴⁹ Jaanegui Moocaani igaajafeenedi neehi: Galluuji Moocaani iimaaminaa, Moocaani minisuminaa icamoco. Jaamoti saatothoco gaicaaujimo, saatothoco idaa-suno moonijimo.

⁵⁰ Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaa tiijoho jaadaco iciji jiiñije ifiivuunoti jisumivi iicaumoco diito agaisiraiciumo tiijoho jaadaco, ⁵¹ Abel tiijohoti iticoniibo Zacariaco Moocaani ijafaño, Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañoti iimimecu situvi agaicaaubo tiijohovi nijequeenijiiibo. Jaanegui amiihaico neehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraiciumo jaadaco iciji.

⁵² ¡Iidaasucani amiihai mihicaji caatiniminaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanimoro mijicafototíhi, bu ijicafetejirumoco mijicafututíhi, nooboro.

⁵³ Jilli Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo sihidí diibojaa isifiratuumoro ticovauhi fanoovaco idillumo. ⁵⁴ Ifurumo diiboco siibadi onoonohalliti aivojito imega diibohallivi imitino ijiiibeguequi.

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañifimohallivi Ijiiibogono.

12 Jaanaaca aivo sihidí miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu iticoni ijiiibogominaaco nuuhi: Mehesicini fariseomi juurisutaguiiji: Imihusehi, noomoro abañifinoti. ² Aivo chahano afa-tanicinino, atyimeratino iicano. Jaabadiro chahano otoovono, gaajaratino iicano. ³ Jaamaño amiihai fucucivohi munuuruno cuuje seseehigo guubuvusuji. Jaabadiro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayí mihimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequeti.

¿Mico Fine Mihiguijirahi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Tañahabomi, amiihaico neehi: Mihiguijirahana oono miyaminaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarunobuunati milli miiñoco moonicujitirumo. ⁵ Jaanoti naha idiiibocoro mihigui iguijeninobuunati tolliro ijeebiiico cijigaiñaño agañijiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

⁶ Miiro sahusedimo joomico mijeegayiciriro manaa-jenicíhi. Diito iicarumoti Moocaani jabajeevetíhi. ⁷ Miiro paryi amiihai nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, miiro amiihai sihidí joomi guiraarumo janaanici magaijicafeteji.

Miyaminaafeenevi Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Amiihaico neehi: Miyaminaa imefeenevi uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevi: Miyaabo, neeji. ⁹ Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomominaa imefeenevi.

iimitimoco omoonibadi iicaqui. ⁴⁷ Jaanoti ihaivojibo atajibanoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonitibo sihidiro aamicafeteji guiraano. ⁴⁸ Jaanoti saafi gaajatiibo imitinoco omoonihachijji miidino aamicafeteji. Mihiro Moocaaniti guiraano agaayichiniiboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusuminaafi.

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Uujoho saahi jiinijehallivi cijigaico inifutusuvaabo; ¡Imeguehi jsumiro ijigacuunoco! ⁵⁰ Nitisubadi idasufañodihiiica nisucafeteji. ¡Guiraacani idasuno icahi toono afatyotinochuta! ⁵¹ ¿Nacu fine amiithai uco: Jiinijehallivi sajeebii icaco sivaabo, noomoro mehesicinahi? Jaarunaa amiithaico: Chahano, neehi. Jilli uujoho miyaminaaco dugaacusuhi. ⁵² Jaamaño jisumitiro sahusedimo sajaaoto iicamo dugaaveji miimisiici, saafi icamo miimisiichallivi; bu miimisiici, dugaaveji miimisiici, saafi icamohallivi. ⁵³ Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Tolliro seeji illehallivi, bu ille seejihallivi icano, tolliro iyaaja ibaabohallivi, bu ibaabohallivi iyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacino.

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti nijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁵ Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonicihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁶ ¡Bañifiiraminaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinijehallivi iicanoco icano magaajarumo. ¿Collihiiica magaajatihii amiithai mihicanoco?

Diminaafima Sajeebii Minifoto.

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Collihiiica amiithairyo mihimibachutihii? ⁵⁸ Saafi ijoho idihegueebe dihallivi aivojitoco ijibogotooboma ufuusumi jiihaivi diiboma imino diimaa. Jaamisiro siino mihimitocasi ico dugaacuminaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacuminaafi ico sisiminaafico acijirahi. Jaabo isisiminaafi ico civojafaño jiihacujirahi. ⁵⁹ Jaanegui ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

Amiithai Imitico Mejeevesutihachijji Famooro Mifiniji.

13 Tusumi saatoho Jesujaa asaamoro diiboco jiiibuguumo Pilato Galilea gaifiimico agaisiraciuuboro Moocaanico ijeecevequi asimico agaisiraiciu-mo tiihohoma diito tiihohoco acahiiseniunoco. ² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimi famoova janaanici fine iimitimaño jilli icamo, noomoro fine mehesamaaahi? ³ Amiithaico chahano neehi: Tolliro amiithai, amiithai imitico mejeevesutihachijji paryi mifiniji. ⁴ ¿Nacu fine amiithai jooon Siloe torrehaci dieciochodimohallivi Jerusalevi aacutuuneri iguijeveumoti: Fine tahii icamo janaanici imitimo, noomoro

mehesamaaahi? ⁵ Amiithaico chahano neehi: Tolliro amiithai, amiithai imitico mejeevesutihachijji paryi mifiniji, nooboro.

Higuera Onooho Imohovi Ohoovicino.

⁶ Jaaboro Jesu jilli ohooviciuboro nuuhi: Saafi miyaminaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecituubo fine noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautiho. ⁷ Jaanegui ibasuta toomominaafico nuubo: Meeeci mificabaci, saficaba icano sanohallivi meecivahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyimetatihii. Jaanegui, diillucu; ¿Collihii bu toonovi onoovatihoo icajirahi? nooboro. ⁸ Jaarunaa toono toomominaafi diiboco iimusuuhi: Aivojibo, jaafahi jificaba icaho; iijijeqe seediibo tanusuji. ⁹ Jaadi fine jari noovajihoo. Jaanoti onoovatutihachijji jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisisumi Iyoobai Iimitigoco Buheesuhi.

¹⁰ Safoono jaguisifucu Jesu sinagogajafaño jiiibeguehicauhi. ¹¹ Jaanaa tahii icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano ticovovi iguihuvaugo, iimitino iijii omooniuuneri iyoobai fañoviro tejeeveuhi. Jaaneri sanoticovoro jullevecutigo. ¹² Jaagoco Jesu aatyimeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatii buheetecu, nooboro ¹³ ihuseneque diigohallivi ficuubo. Jaasumiro diigo sanoticovoro ujulleveugoro ticovauhi Moocaanico iimogo.

¹⁴ Jaarunaaca sinagogaja aivojibo Jesu jaguisisumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidii isifiiratuuboro miyaminaaco nuuhi: Sahuse juugahuseti safucu icano icahi mududicamaaqui. Jaasumi masaa amiithaico ibuheesuqui jaguisisumi icatino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui Aivojibo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañifiiraminaa, jaguisisumi icarunaaca amiithai joomico misiniimoro masatyefihii nifaihutii mihisuutomoo.

¹⁶ ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicigaico Satanas guihuvari dieciochodino ficabava ticovovi isisihinigoco, jaguisifucuvii iicanegui nacu misinaayujitirahi? nooboro.

¹⁷ Jilli Jesu unuuneri, paryi diiboco iijiiheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyaminaa imo imo icauhi, Jesu sihidii jeevanoco omooninoco aatyimeumoro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadi fine jeevano Moocaani aivoji? ¿Jinejevi fine ooviciji? ¹⁹ Fine mostaza noovatabadi jeevano. Jaano tooico miyaminaafi abasuno ujusinoro guiraaho imohoti minifetehi. Jaahaafenevi joomi agahafomo ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijivi † Ohoovicino.

(Mt 13.33)

²⁰ Jaadi nuubo Jesu: ¿Jinejevi oovicijirahi fine Moocaani aivojico? ²¹ Fine juurisutaguiijico gaigo itacu-

† *Levaduraguiijivi Ohoovicino.*

faño minooci, sano icano ohoovogoro ificuuno paryi iitacuco adicichi, nooboro.

Ijene Jiihai Aamiji.
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jiihaivi afatyocuumijevi jiiibogoboro feehicauhi. ²³ Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojiiho, znaa miidimoro taajaji? nooboro.

Jaanegui nuubo: ²⁴ Miguiino jaamo ijene jiihai aamijiriro † mijicafetehi. Jaanegui amiihaico neehi: Si-hidi miyaminaa imegueji ijicafotonoco. Jaarumo jicafetejitihi. ²⁵ Iija abajaabo agaaiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amiihai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojiiho, mihaico faayici, noomoro. Jaarunaa diibo amiihaico iimusuji: zMiihoho amiihai? Amiihaico uujoho gaajatihi, nooboro. ²⁶ Jaanegui amiihai miticovaji diiboco monoomo: Iima mihaico mamachuhicauhi, mahadhuhicauhi icano tolliro ijoho muucuumijefaño diibeguehicauhi, noomoro. ²⁷ Jaarunaa amiihaico neejiibo: Amiihaico nuucuuhii, amiihaico uujoho gaajatihi uuditi buhigovi miminifoto amiihai iimitinoco momoonifino miyaminaa. ²⁸ Jaamo tahigo mataacasimoro amiihai igaiñooco mohojisuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryi Moocaani iimaaminaa icamo Moocaani aivojifaño icamoco maatyimemere amiihaico diitoti buhigovi agaaiicuumo mihicajimo. ²⁹ Jaanaa tolliro fahigovati miyaminaa saaji Moocaani aivojifaño acasiivomoro imachuqui. ³⁰ Jaasumi miyaminaa jisumi guinovi iicarumoti tusumi saatoho sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti jisumi sihidi jeevano iicarumoti saatoho tusumi guinovi minifeteji, nooboro. ††

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.
(Mt 23.37-39)

³¹ Jaafucu fariseomi asaumoro Jesuco nuuhi: Jinooti sihi fuucu Herode imeguehi ico agaicaaunoco, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaa-muhuco monoo: Jaachijji, civohogo icano imitino ijimico buhi gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo civohogo sesevede imiveji. ³³ Jaaruubo ofoohigo feeji jaachijji, bu civohogo, bu sesevede icano. Milliti bu Moocaani iimaaminaafi Jerusaleti buhigovi guijevejirahi.

³⁴ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amiihai Moocaani iimaaminaaco magaisiraicifiihi, tolliro Moocaani amiihaijaago jiihogominaaco agalluumoco guisi-baneri mahaamifiihicahi. Jaanoti uujoho imeguehicahi fahijjivaro tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiyicincoco oono catava iseemeque ijjecuguiino ificuunicibadi. Jaarunoco amiihai mihimeguehicatihi. ³⁵ Eneecau bu magaaaja amiihai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amiihaico neehi: Uco siino mahatyimecuujititiihari jiri jo-

hono uco: Imicani Aivojiiho momofeenedi asaabo, me-neejifucu agasetinohachuta, nooboro.

Jesu Iicidihallivi Nifaihu Agahafuuboco Buheesuui.

14 Safoono jaguisisumi Jesu fariseomi aivojiiho iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomi ifinichicauhi. ² Jaanaa Jesu imega icidihallivi nifaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.

³ Jaanegui Jesu fariseomi, Moise tajiiba jiihogominaa icamoco dilluuhi: zFine jaguisisumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitirahi? nooboro.

⁴ Jaarunaa diito iimusuutitii. Jaanegui iguihuvauboco hiciuboro buheesuui. Jaaboro diiboco agalluuboro ⁵ ifariseomico nuuhi: zCajaatyo fine amiihaiti amiihai jooi ifapaajefaño aacotooboco mihicijitirahi jaguisifucu iicaneguiiha? nooboro.

⁶ Jaarunoco milli iimusuutimo.

Taabava Jiihaimojoago Ucuuhuvamo.

⁷ Jaanaa Jesu ifinicinaaca ucuuhuvamo asaumo imiyamañejeviro casicamaaihicauhi.

Jaanegui Jesu oovicifeenedi diitoco faguuhi: ⁸ Saafi ico taabava jiihaimojoago ucuuhuvamumi imiyamañovi casivedino, fine gasejiruubo sifi dijanaanici iicaabo.

⁹ Jaanegui amiihico ucuuhuvaabo asaaboro ico neejirahi: Jahigovi diica tomañovi jaani icasiivequi, nooboro. Jaanegui ijoho unucufveebere diito allibavi feejirahi.

¹⁰ Tolli icatino, ico ucuuhuvamumi ofoobo allibavi casivo. Jaachijji fañojaoobo asaaboro ico neeji: Tañahabo, jahi imiyagahallivi casivoto, nooboro. Jilliti jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro.

¹¹ Jaabadi uujoho mityahi onooobi guinovi ficucafeteji. Jaanoti miyaabo icaruubo mityahi onootiibo miyaaboti ficucafeteji, nooboro.

¹² Jaadi bu fañojaooboco nuubo: Jiihaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavominaacoro, dinahabomico, diyotoco, difiitino iica inihibamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ico coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dhicicuujiirahi. ¹³ Tolli icatino; jiihaimoco edeetavusumi hidaasufiimoco, ifiino imitimehejeque, hgotimehejeque, aatyimetimehejeque icamocoro cuhuva. ¹⁴ Jaadi jari imo imo diicaji ico diito jaadujitirahi. Jaaruno jaadaco gaayiciji ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jiihaimovi Ohoovicino.

¹⁵ Jilli Jesu unuunoco saafi igiciniumañoti Jesuco nuuhi: Imicani icajiiho Moocaani aivojifaño machutaaco amachuubo, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuhii machuta jiihaimoco. Jaaboro tajiibauhi sihidi miyaminaaco icuuhuvaqui. ¹⁷ Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojiminaafico galluubo, ucuuhuvamoco ijiihabetequi: Masaacu paryi fanooro icacuuhii machuqui, nooboro. ¹⁸ Jaarunaa famooro ticovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachijjiro jiiinijeque naajejehi. Jaanoco meeciteji. Jaanegui ico neehi: Feejititiihari,

† Griego ijiri: aajashuno guhuga, noono. †† Griego ijiri noono: jisumi dojicuvii iicarumoti tusumi saatoho imegavi minifeteji. Jaanoti jisumi imegavi iicarumoti saatoho tusumi dojicuvii minifeteji.

nooboro. ¹⁹ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachijiro fahuseecidimo bueymico naajejehi. Jaamoco nisuteji. Jaanegui ico neehi: Feejitihhi, nooboro. ²⁰ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachijiro atyabaco icijehi. Jaanegui ico neehi: Feejitihhi, nooboro. ²¹ Jaanegui ijeecivominaafi uhuumiuboro ihaivojiboco jibogovauhi paryicino. Jaaneri ihaivojibo isifiiratuuboro, ijeecivominaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jiihaiñeri. Jaaboro siva iidaasufiimoco, ifiino iimitimehejeque, iigotimehejeque, aatyimetimehejeque icano, nooboro. ²² Jaanobuunati ijeecivominaafi nuuhi: Aivojibo, onoobadi moonicuhhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro. ²³ Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhigueeje jiihaiñofaño iicamehejeque diicito taaja igahafequi. ²⁴ Miyanotiro amiihaico neehi: Iticoni ucuuhavarumo tamachutaati ajashuno itivejitihhi, nooboro.

Cristo Dojicuti Ofoomo Jilli Icaji.

²⁵ Jaanaa Jesu dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaanegui dojicuviro diitojaa imeveuboro nuuhi: ²⁶ Saafi tadyojicuti asaanoco iimogoobo caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomico, inagomico, bu ifi icarunoco icano ijiihevetiibo tadyojicuti saajitihhi. ²⁷ Tolliro tamomohalliti ifiico iguijenisunoco iimogotiibo tadyojicuti saajitihhi. ²⁸ ¿Nacu amiihaiti saafi torrehacico eetavonoco iimogoobo iticoni tohaci ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ifetejidino iicaruva eetavejiruubo. ²⁹ Jaanoti ihimahacinocoro iticoniibo inihibami achahaneguiiha ijeevesuruva tohacijeque aatyimeme diiboco dejecujirahi: ³⁰ Diibo jino ticonihinirahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinithi, noomoro. ³¹ Jaabadiro saafi aivojibo siijiinijevo aivojiboma omoonicasijisumi imiyaminaa diez mildimoma iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guinonijirahi? ³² Jaarunaa diiboco sahigotiro iguiononijirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jibogoco galluujiiruubo iimitocasiqii. ³³ Jaabadi cajaanihacho amiihaiti paryi inoco ejeevesutiibo tadyojicuti saajitihhi.

Imuhu Iimo Afatyusumi.

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Imuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno? ³⁵ Jilli magañitacuuhhi jiiñjeguiiha imitino, bu abonoguiiha imitino icano. Amiihai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

Oveja Imitanovi Ohoovicino.

(Mt 18.10-14)

15 Jaanaaca paryi impuesto jaadusuminaa, paryi imitiminaa icamo saahicauhi diiboco iguubuniciqui. ² Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere agaayiciboro diitoma machuubo, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco jilli oovicuuhhi: ⁴ ¿Nacu miijoho fine amiihaiti ciendino ovejamima iicaabo saafi diitoti

imitaruva noventa y nueve dimoco sihigo iimimañovi ificuhiniiboro feejitirahi iguiinotoobo aatyimetinohachuta? ⁵ Jaaboco aatyimeebere imo imo ijiebahallivi ficuunicihhi. ⁶ Jaabo iijajaago agaseebere inahabomico, ifiitinominaaco icano ocoovaaboro neehi: Uma imo imo mihica tahoveja imitahiniiboco atyimecuuhi, nooboro. ⁷ Amiihaico neehi: Tobadiro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanichhi saafi iimitiibo iimitico ejeevesuuboro iicasumi. Jaanoti noventa y nueve dimo iimitima achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanivivi imo imo iicano saafi iimitico ejeevesucusumi.

Nihibajevi Imitajevi Ohoovicino.

⁸ ¿Nacu cajaanoo gaigo fahuseecijeva inihibami iicanoti saje imitaruva cuugahuco inigoro guijaagoro, iminogayii guinejitirahi aatyimetinohachuta? ⁹ Jaajeque aatyimecuudi inagomi, ifiitinominaa icamoco ocoovagoro neehi: Uma imo imo mihica; atyimecuuhi tañihibaje imitahinijeque, noogoro. ¹⁰ Amiihaico neehi: Tolliro Moocaani toomominaa sihidi imo imo icanichhi, saafi iimitiibo iimitico ejeevesusumi, nooboro.

Inihibamico Sicamañovi Agañififiibovi Ohoovicino.

¹¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Saafi miimisiici iseemene misima icauhi. ¹² Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daaci dinehejeti ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitissima inehejeque diitissima dugaacuuhhi. ¹³ Jaanobuunati iguihoobo inehejeque anaajeuboro inihibamico allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinijevi fuuhi. Jahigo paryi inihibamico iimitinovi gañiubo. ¹⁴ Jaanaaca diibo inihibamico agañicuunobuunati toojiinijevi sihidi ajeba icauhi. Jaaneri diibo ticovauhi sihidi ajebari iicaabo. ¹⁵ Jaanoma iicaabo dudicamaajeque guinutuubo toojiinijeominaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimico tumusuuhhi. ¹⁶ Jaabo ifaafaimi machuta imitnoti imachuqui moonihicaurahi. Jaarunaa miñhaiñooba diiboco toonoti acihicautihhi. ¹⁷ Jaanoti esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidi idudicamaajeminaa machuta sihidi atyuuvonici-naaca, uujoho jimañovi ajebari nacatehi. ¹⁸ Dojicuviro uumiji guhirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neejii: Guihi, Moocaanihallivi, dihallivi icano imitino moonihicahi. ¹⁹ Jaanegui uujoho iimitimaño diseemenebadi icacutihi. Jilli didudicamaajebebadiro uco deesticinico, nooboro ²⁰ dojicuviro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotiro caani aatyimeuboro idasuvuuhhi. Jaaboro diibojaaago ijinafatyuuboro diiboco ihibicituuboro ninicuboo. ²¹ Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallivi, dihallivi icano imitino moonihhi. Uujoho iimitimaño uco diseemenebadi icacutihi, nooboro. ²² Jaarunaa caani nuuhi ijeecivominaaco: Goovano iimichehuco mihicimoro diiboco mijihacu. Jaamoro usegaiviicuti ihusefa mificu, tihaiapaajeti diiboco mijihacu icano. ²³ Jaamoro niivigai icavaaboco mihicimoro magacaau, muduumoro jibaimoco meheetavequi. ²⁴ Jaani taseemene uchuumucuubo si-

ino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, imitahiniboco siino mahatyimeneguiiha, nooboro jibaimoco eetavuumo.

²⁵ Jaanaaca ihamiyaabo sihi ifaguifaño icauhi. Jaabo jaabe asaabo guubuuhi agaaseme amasivanoco. ²⁶ Jaanegui saafiiti icojiminaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Milli iicano oono? nooboro. ²⁷ Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivigai icavaaboco gaicausuhi milli icatibo imino agaseneguiiha, nooboro. ²⁸ Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidi isifiiratuuboro jaabe fuuguutiibo. Jaanegui caani asaaboro diiboco noovauhi jaabe isaaqui. ²⁹ Jaaboro caanico nuubo: Iiro gaajahi sihidi ficabano iima dudicamaahicahi diijico gañitibo. Jaaruuboco safooba diniivimiti saafiigayiba daacitahi, tagataavominaama jibaimoobaco eheetavejirunaaca. ³⁰ Jaanoti jaani daachi dinihibamico iimitino gaigoomima agañiboro agaseebedi naha diniivigai icavaaboco gaicaaui, nooboro. ³¹ Jaanegui caani nuuhi: Besha, ijoho fahijivaro uuma diicanichi. Jaamaño paryi tañejeje diino. ³² Jaanoti imino jisumi jibaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuuho siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, imitahiniboco mahatyimeneguiiha, nooboro.

Iija Toomominaafi Iimitibovi Ohoovicino.

16 Jaadi tolliro Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icaubo saafi sihidi nihibamima iicaubo, guubuuhi iija toomominaafi diibo nehejeque sicamañovi agañihicaunoco. ² Jaanegui ihaivojibo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Milli iicanoco iditi guubuhi? nooboro didudicamaajeti paryi uco dibogo. Jisu tadyudicamaajemi naafiti diicacuujitahi, nooboro. ³ Jaanegui iija toomominaafi esamaahicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivojibo tadyudicamaajeti uco agañiditi? Sefatiji jinijeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nihibamico idilunoco. ⁴ Jaaruubo gaajacuui jilli saatohoco aamusunoti diito uco iijafaño tadyudicamaajema achahasumi agaayicjinoco, nooboro ⁵ coovaubo saafiiri paryi saatoho ihaivojiboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Minoodino ijoho tahaivojiboco debahi? nooboro. ⁶ Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva tyigabaje diiribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casivoobo bohonoti deetavo cincuentadinoro oono aameti, nooboro. ⁷ Jaabadiro sifiico dilluubo: ¿Jana minoodino ijoho tahaivojiboco debahi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendino ticovo tiyiva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaameti deetavo ochentadino ticovo tiyivaro, nooboro. ⁸ Jaanoco ihaivojibo agaajaciudi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omooninoco. Jinijeo miyaminaa gaajahi jinijeonehejeque, miyaavogominaa janaanici.

⁹ Jaanegui amihaiico neehi: Jino iimitino jinijeonehejeri gataavominaati mihici jinijeoneheje ifiniditi amihaiico diito ufucu niquejefaño ifinijitino iijanofaño igayiciqui.

¹⁰ Miidirunoma imino omoonibo, tolliro iguiraanoma imino moonihi. Jaanoti ajashurunoma imitino omoonibo, iguiraanoma tolliro imitino moonihi. ¹¹ Jaamaño jino iimitino jinijeonehejeri imitino momoonimoco, ¿mijoho bu amihaiico imiyaanehejeque acijirahi? ¹² Jaanoti sitaano icarunoco imitino momoonihicamoco, ¿mijoho bu amihaiico acijirahi amihaiñotiro iicaqui?

¹³ Chahaabo jeecivominaafi miimisiici aivojitisico ejeecivoobo, saafiico ijihegueebere, saafiicoro gajijiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditi imitino esamaajiruubo. Jaabadiro Moocaani, bu nihibamicanoco sano mejeecivejitirahi, nooboro.

¹⁴ Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiciminaa iicaamaño jilli unuunoco paryi uguubuumoro Jesuco dejuccumo.

¹⁵ Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi. Jaarunaa Moocaani amihai jeebiico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco Moocaani jiheguehi.

Moise Tajiiba, Moocaani Aivoji Icano.

¹⁶ Siicijeti Moise tajiiba, Moocaani iimaaminaa icanohicahicauhi, Jua ifiivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jibogocafetehi. Jaamofeenedi famooro sefacinithi ijicafetequi.

¹⁷ Tihino niqueje, bu jinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajiibati sasitugayi afatyejiruno.

Jesu Jibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

¹⁸ Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco icibo iimitinoco eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco icibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Icaabo, Lazaro Icano.

¹⁹ Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jicamaahicauhi ovosinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jibaimoco sihidi ovosinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi ²⁰ idasuubo sihidi icinisinoma icaabo baavi gicinhicauho inihibamima iicaabo guhugavi. ²¹ Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaabo machuta usuuvineri. Jaaboco jicumasi aamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi. ²² Jaanofeene iguijeveubomajeque ciumo. Jaaboco Moocaani toomominaa satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco ciumo. ²³ Jaabo inihibamima iicaubo idasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeeciubo atyimeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma.

²⁴ Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco tajiiba ofooboro ihusegai niqueque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba niqueque isicusuvaqui. Jino cijigaifaño sihidi idasuno icahi, nooboro. ²⁵ Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jinijehalliri idiicahinisumi imino diicahinithi. Jaanoti Lazaro idasuno icauhi. Jaaruubo

jisumi juuga jacusucinihi. Jaanoti ijoho idaasuno diic-ahi. ²⁶ Jaanomaryo bu amiihai miihaiti sicaisitu oon-aagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigotioto? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro. ²⁷ Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guhirubi iijajaago, ²⁸ ofooboro sahusedimo tañahabomico ijibeguetequi. Jaanoti juuga jino idaasumañovi tolliro saadimo, nooboro. ²⁹ Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatiniuhaamene, Moocaani iimaaminaa acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro. ³⁰ Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guhi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco ijibogoturuba iimitico jeevesujirumo, nooboro. ³¹ Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco uguubutihachijii, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

Iimitinofaño Agañisujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 Jaadi Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño agañisuno. Jaarunaa idaasucani icajiiho sitaaco imitinofaño agañisuubo. ² Imijiruno diiboco guisibatygabari icodaaheti muduujenimoro muuaifaño magañino. Jaano janaanici idaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agañisuubo.

³ Mehesicini amiihai nahabo amiihaico imitino omoonihachijii diiboco miihba. Jaabo iimitico ejeevesuhachijii diiboma mihimibachucasi. ⁴ Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino omooniboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli icacuujitihii onohachijii, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

⁵ Jaanegui iminisuminaa Aivojiiho Jesuco nuuhi: Miihaico daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.

⁶ Jaanegui Aivojiiho Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino iicahachijii jiiho sicomor onohoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

⁷ Amiihaiti cajaanihacho ijeevivominaafima iicaruva ududicamaahicaabo faguifañoti agaseebeque: ¿Nacu saacu, casivoobo, machucu, meneejirahi? ⁸ Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojiihoco deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari ijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi. ⁹ ¿Nacu dijeevivominaafico atajiihanoco eetavonohalivi graciaco daacijirahi? Tolli icatino. ¹⁰ Tolliro amiihai Moocaani atajiihanoco mihimivucuudi monoo: Jilli

miihai miihifono jeecivominaa jilli atajiihanoco meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Iicamoco.

¹¹ Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiiinije, Galilea jiiinije icanofeedi. ¹² Jaabo toojiiinijeocuumi saacuumivi ifutuubojaga saumo fahuseeci gaifiimi foojohoma iicaumo. Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo: ¹³ Jesu jiiibogominaafi, miihaico didaasugo, noomoro.

¹⁴ Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico miihifusuto, nooboro.

Jaanegui ufuumoti jiihaivi ifoojoho buuhi. ¹⁵ Jaanegui saafi ubuheecuumoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro sefano. ¹⁶ Jaaboro Jesuguiino ememuivuboro jiiinijehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui. Jaabou Samaria jiiinijeoobo.

¹⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubueetihii? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedimo? ¹⁸ ¿Jaani idiboro siicumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro. ¹⁹ Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuui, nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Jaanaa fariseomi Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivoji agasene siinoco mahatyimenicinobadi jeevatino. ²¹ Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amiihaifeeneri icacuui, nooboro. ²² Ijibogominaaco nuubo: Ufucu amiihai mihimegueji mahatyimeneque Miyaminaafibadi Ifiivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitihi. ²³ Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti mefeedito.

²⁴ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojete siinaagojevi anamebanicibadi. ²⁵ Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco jiiheveji icano. ²⁶ Miiro johonoe Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega. ²⁷ Miiro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuui. Jaanaaca sihidi niija aiguneri paryi saatoho guijeveui. ²⁸ Jaabadiro bu Lot onoo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano. ²⁹ Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufunobuunati niquejefañoti aifuuno ciijigaima guisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveui. ³⁰ Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.

³¹ Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachijii miniitomoro iijafañoti amiihai nehejeque miihicedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachijii amiihai iijajaago muhumidino. ³² Lot taabatii mehesafoto. ³³ Miiro ifiico idaa-

suno omooninoti atajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti ifiico Moocaanijaagodi imitasuubo ifiico taajasuji.

³⁴ Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotii bo satyocafeteji diiboco sihidí jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji. ³⁵ Bu miimifeeci gaimife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco sihidí jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji. ³⁶ Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro. †

³⁷ Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojii bo, conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihí, nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

18 Jesu ooviciuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui. ² Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico iñihicuguutiibo. Tolliro miihañiobaco gajihicautii bo. ³ Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui. ⁴ Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautii bo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñihicugotii, miihañiobaco gajitiihí icano. ⁵ Jaarunaa jaamo fibaijigo asagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino saacuumitigo iicaqui tajeebiico uco niiji niiji moonidigo, nooboro.

⁶ Jaanoco Aivojii bo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi. ⁷ ¿Nacu jaabadi Moocaani icimo diibovi iidaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tuumusujiruubo? ⁸ Amiihaico neehi: Tuumusutiibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiiñivevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

⁹ Saatoho: Miihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itii-suhicaunoma iicaubo jilli ohooviciuboro nuubo:

¹⁰ Safoono miimisiici gaifiimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaqui. Saafiu fariseomioobo. Jaanoti saafi impuesto jaadusuminaafi. ¹¹ Jaanaaca ifariseomioobo julleecinii boro Moocaanima ihi-imaubo jilli neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi icatiihí, sitaaco imitino moonitatiihí, gaigoomima icatatiihí, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatiihí, ¹² sajaguisivi mifoooci machutiibo icafihí, uujoho paryi agaananoti fahuseeciti sano ico acifihí, nuuruubo, nooboro.

¹³ Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecitiibo, jilli icidii ti-

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

covoco aamihicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitinaafi uco didaasugo, nooboro.

¹⁴ Jaanoti amiihaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebii imicuubo. Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayiciutihi. Jilli iicamaño: Uujoho sihidí jeevahi, onono guinovi ficucafeteji. Jaanoti: Sihidí jeevahi, onootii boco sihidí jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudii ciqui. Jaanoco iijii bogominaa aatyimeumoro isivaumoco iibahicaumo. ¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedi-no, meneejirahana. Diitobadi iicamedi Moocaani aivojii icahi. ¹⁷ Miyanotiro amiihaico neehi: Moocaani aivojico seemene iicabadi agaayicitii bo, tahi ufucu feejitiihí, nooboro.

Sihidí Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Jaanaa saafi aivojii bo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo iijii bogominaafi, ¿milli fine mooniji ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Idiiboro saafiro iimiibo Moocaani. ²⁰ ¿Nacu gaajahi Moocaani tajiibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañooco diibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gajii, nooboro.

²¹ Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifihi, nooboro.

²² Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidí dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unueneri sihidí idaasuvuubo sihidí inihibamima iicaumaño. ²⁴ Diibo iidaasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihiiño sihidí inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono. ²⁵ Tihijitiruno camello januuu ojiri afatyono. Jaanoti sihidí jeevano sihidí inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono.

²⁶ Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaanu fine taajahirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi itihiiño Moocaanidi tihiiñi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojii bo miihai paryi monehejeque mejeevesumoro iima mihiguehi, nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amiihaico neehi: Cajaanu yohacho iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, isemeque icano ³⁰ Moocaani aivojiguiinodi ejeevesumo jiihallivi janaanici gaayiciji. Tolliro ufucu niquejefaño ifinijitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguivejejinoco Jibeguehi.

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jaadi Jesu fahuseeci siino miimiisiici icano icamoco jibogominaaco ijeevadi ocoovaboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeeci paryi Moocaani iimaaminaa uu-joho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti acaatinunobadi iicaqui. ³² Jaaboco uco sihigo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitino onoomoro jirebamaajimo, ³³ ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati gujivefeenetu siino buheeteji, nooboro.

³⁴ Jaarunoco diito ajashuno gaajautihi jinejetei unuonoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Icaubo Aatyimetiboco Buheesuhi.

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jaanaa Jesu Jerico cuumiti fiiticuunaa saafi aatyimetibo jihaijniri giciniuhi nihibamico idilluubo.

³⁶ Jaanaa sihidi miyaminaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Milli icano? nooboro. ³⁷ Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro. ³⁸ Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco didaasugo! nooboro.

³⁹ Jaarunaa imegavi ufuumo diiboco ibauhi illivequi, noomoro. Jaarunaa janaaniviro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ujulleveuboro tajibauhi diiboco ihicitequi. Jaanegui icijeuboco Jesu nuuhi: ⁴¹ ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo nuuhi: Aivojibo, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁴² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyime! Imiyaavogomaño buheesucafeteji, nooboro.

⁴³ Jaasumiro diibo atyimeuhi. Jaaboro Jesu dojicuti fuubo Moocaanico imooboro. Jaanoco aatyimeumo paryi miyaminaa Moocaanico imehicaui.

Zaqueo.

19 Jaadi Jesu Jerico cuumifeenedi fuuhi. ² Jaacuumiñaño icaubo Zaqueo onoo bo impuesto jaadusuminaa aivojibo. ³ Jaabo Zaqueo Jesuco imuguhi aatyimeneque. Jaaruubo atyimehicautihi baareebegayi iicamaño, sihidi miyaminaa iicauneri icano.

⁴ Jaanoma iicaubo imegavi ijinafatyuuboro imoho sicomor onoo hori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitino iicauxeri tohoti diiboco ihatyimequi. ⁵ Jaanaa Jesu toonodi afatyuubo caamoco emeecluboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahigoti niito jaachiji diijafaño ifeteji, nooboro.

⁶ Jaanegui Zaqueo goovano iniiuuboro imo imo Jesuco gaayicuboro. ⁷ Jaanoco paryi aatyimeumoro imitino neehicaumo: Imitiminaafi iijafaño Jesu ifeteji, noomoro. ⁸ Jaanegui Zaqueo ujulleveuboro Jesuco nuuhi: Meece Aivojibo, tañehejetei feenedi idaasufiimoco aciji. Jaanoti saatehediti abañiboro ananihichahachi-

iji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jijaaavi jaachiji taajasu gasehi jaani tolliro Abraham iyaachi iicamaño. ¹⁰ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitahinimoco igu-iinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

¹¹ Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunichi-caumo. Jaanegui jilli ooviciubo Jerusaleti ifiitacuunegui-aha. Jaanaa diito esamaahicaui: Fine jisumiro Moocaani aivoji gaseji, noomoro. ¹² Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadi obocifiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinivevi tahi diiboco aivojiboti ificuudi dojicuviro ihuumiqui, aivojiboti iicaqui.

¹³ Jaabo ifuucuquiro fahuseecidimoco ijecivominaaco coovaubo. Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheeta-vo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro.

¹⁴ Jaaruuboco ijiinije miyaminaa jibeguehicaui. Jaamoro diibo dojicuti saatohoma jibogoco galluumo: Mihimogotahi diibo mohaivojiboti iicanoco, noomoro.

¹⁵ Jaarunaaca diiboco aivojiboti ficuumo. Jaadi diibo siino ijiinivevi uumiubo. Jaadi cuuhuvaubo ijecivominaaco nihibamico aaciumoco minoodino agaanacuunoco igaajaqui.

¹⁶ Jaanegui iticoniobo asauboro diiboco nuuhi: Aivojibo, dinihibami fahuseecidino janaanici gaanacuui, nooboro. ¹⁷ Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Aivo imino, ijoho aivo iimino jecivominaafi ajashurunohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci cu-

umivahallivi aivojiboti ficuji, nooboro. ¹⁸ Jaanaa saafi asauboro nuuhi: Aivojibo, dinihibami sahusedino janaanici gaanahi, nooboro. ¹⁹ Jaaboco tolliro iimusubo: Ijoho sahuse cuumivahallivi aivojiboti diicaji, nooboro.

²⁰ Jaanaa sifi asauboro nuuhi: Aivojibo, jino dinihibami filluchehufaño ificuhinino; ²¹ Ico nihicuguehi sihidi edeevaneguiiha. Jaabo ijoho ificutimañoti dñichi abasutirumañoti inoovataco dñichi, nooboro.

²² Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Imitino jecivominaafi dihiimaatiro ico mooniji, iro gaajacuui uujoho sihidi ejeevaaboro ificuitimañoti icinoco abasuti-

mañoti onoo vasunoco. ²³ Jaanegui, ¿collihi jana tañihibamico bancojafaño ficuuhinithi uujoho uhu-umiibo tañihibami agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro. ²⁴ Icojiri iicaumoco nuubo: Diibediti inihibamico mudumitiici. Jaamoro fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro.

²⁵ Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojibo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro. ²⁶ Jaarunaaca ihaivojibo diitoco nuuhi: Amihaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanici aciji. Jaanoti inoma achahaaboti paryi iicarunogayico dumiticiji. ²⁷ Jaanoti uujoho aivojiboti iicanoco imeguehinitimo taminaaco juuga misivamoro tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago. ²⁹ Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiiticuunaaca tolliro Olivohono iicagaji fiitino iicacuudi miimisiici ijibogominaatisiti agalluuboro nuuhi: ³⁰ Mofoo joono ifiiticuumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi mahatyimeji burrogayi duujeciniboco mihaifnooba diiberi igotiboco. Jaaboco misinaayumisiro misiva. ³¹ Amisico cajaatyohacho: ¿Collihi momoonihi? onoochahiji, monoo: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

³² Jaanegui diitisi ufuumisi atyimeuteuhi paryi Jesu unuubadi. ³³ Jaamisi iburrogayico siniumisico abajato nuuhi: ¿Collihi moburroco misinhi? noomoro.

³⁴ Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

³⁵ Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohallaivi ificumoro Jesuco diibohallaivi casihacuumo. ³⁶ Jesu diiberi ofoobo imega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jihaihafo. ³⁷ Jaabo Olivohono iicagajiri guino niituunaaca, paryicino miyaavogominaa diibo dojicuti ufuumo ticovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidi ejeevanoco aatyimeunoma iicamo ³⁸ neehicaumo: ¡Imicani Aivojibo, Mohaivojibo memeri asaabo! ¡Niquejefano sajeebi! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

³⁹ Jaanegui saatoho fariseomi diitofano iicaumo nuuhi: Jibogominaafi, didojicuti asaamoco diiba, noomoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihaico neehi diito illivuruva guisibano coovadiinamaajirahi, nooboro.

⁴¹ Jaabo Jerusale ifiiticuunoco aatyimeuboro tuucuumihallaivi taaubo: ⁴² Iijoho jaachiji difucovi ico sajeebico aacjirunoco gaajaruva sajeebi diicajirahi. Jaaruno idi otoovomano daatyimetih. ⁴³ Safucu idi daasufucu gaseji diminaa dihallidi emecuejifucu dihallidi emecuvomoro fahigovati ico mooniji, ⁴⁴ ico jiinjehallaivi agañimoro dimiyaminaaco gaisiraicijimo. Jaamoro sababa dihallivi guisibaco jeevesujitimo, Moocaani ico abaavafucuco agaajacitimafo, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jaaboro Jesu templojafano ufuuboro ticovaubo toojafano anaajemeque isivi agañiubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Caatinihaamefano jilli noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi, nooboro.

⁴⁷ Jaabo Jesu fafucuvaaciviro miyaminaaco templojafano jibogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, tuucuumi aivojito icamo diiboco iguijeniqui ituma ifehicauhi. ⁴⁸ Jaarumo toonohalliti omoonijirunoco atyimehicautimo paryi miyaminaa diibo onoonoco uguubunicimo iicaumafo.

Jesu Mitya Iiji.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 Safoono Jesu templojafano icaubo miyaminaaco taajasubogoco jibogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo.

² Jaamoro diiboco dilluumo: Mhaico dibogo, ¿mijoho iijiti jilli moonihi; mijoho ico eneeneguiha? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tolliro amhaico dilluji, uco mihiimusu: ⁴ ¿Nacu, mijoho Juaco tajibauhi miyaminaaco initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

⁵ Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine meneji? Moocaani tajibari munuuruva du: ¿Collihi jaanoco mimiyaavogotih? mhaico neejiruubo. ⁶ Jaanoti miyaminaa tajibari munuuruva, mhaico paryi miyaminaa guisibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocaanifaodi ihimaahicaunoco imiyaavogomoro.

⁷ Jaamoro nuumo: Magaajatih. ¿Mijohohacho fine Juaco miyaminaaco initijinoco tajibauhi? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Ji, tolliro amhaico uujoho neejitih mijoho tajibari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jaadi Jesu miyaminaama ihimaaburo jilli oovicuhi: Saafi miyaminaafi baacuco sihidi basuuhi. Jaaboro dudicamaajeminaaco toonoco utuumusuuboro. Sihitehesino fuubo tahi gueenene iicaqui. ¹⁰ Jaano ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo diitojaago imañoonoti diibojaago diito igalluui. Jaaruuboco diito ahaamihicaumoro botiboco dojicuviro diibojaa galluumo. ¹¹ Jaanegui toono abajaabo sifiico galluui. Jaaboco tolliro idicuno, unuumoro aamiumo. Jaamoro botiboco dojicuviro galluumo. ¹² Jaanegui siino bu sifitit galluubo. Jaaruuboco itihivasuumoro buhigovi gañiumo.

¹³ Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji? Agaijibo taseemeneque galluui. Jaaboco aatyimemere fine bocigujimo, nooboro. ¹⁴ Jaaboco aatyimeumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco agaayicijibo. Masii miguijeniqui. Jaadi jari mhai toono abajatoti mihicaji, noomoro. ¹⁵ Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro diiboco guijeniumo, nooboro Jesu diitoco dilluui: ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine mooniji? ¹⁶ Asaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuboro toonoco sidudicamaajeminaaco acijibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli moonidino! noomoro.

¹⁷ Jaanegui diitoco Jesu emeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino Caatinihaamefano icahi? Jilli du noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguisibaco itihisuumoro gañihi. Jaarunofano saafi agaajaabo tobacco dojicuviro ichi toba iminoco agaajamafo. Jaaboro aivo imimafo ficuubo, noono Caatinihaamefano.

¹⁸ Jaabahallivi aacotomo gafaryunamaaiji ididaaheje. Jaanoti cayaatyohallivi toba aacotohachijji diitoco quicheyicijjiiba, nooboro. Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatinimi-naa icamo gaayiciujirahi diitoti onoo bo siinovi ohooviciiboro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi. ²⁰ Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubumoro diiboco asatyomoro aivojibo usefaño ihacitequi. ²¹ Toonegui diito diiboco jilli dilluuhi: jibogomi-naafi, miñhai magaajahi ijoho miyaanoco imino onoo boro, miyaanoco idibeguehicanoco; paryi miyaminaaco sabadiro edeesiciniboro Moocaani jiihaiti imino diibeguehi. ²² Miñhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitihí? noomoro.

²³ Jaarunaa diito diibohallivi imitino ihiimaanoco agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collíhi uco mabañhi? ²⁴ Eneecata uco saje nihibajeti mihifusu. ¿Nacu miñjoho ime jana jino, jino imomo acaatinicinino icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivojibo Cesarno, noomoro.

²⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro.

²⁶ Jaamaño diiboco inisuurumo iciutimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño. Jaamoro sihidi jabafituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro lliivi icacuumo.

Siino Mubuheetejnoti Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Jaanobuunati saatoho saduceomi iguijevecuumo siino buheetejitihí onoonicimo Jesujaago asaamoro diiboco nuumo: ²⁸ jibogominaafi, Moise miñhaidi caatiníuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iigu-ijevehachijji, inahabo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunaniqui, nooboro.

²⁹ Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatiiboro. ³⁰ Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. ³¹ Jaanegui jaano allivioobo diigoco iciurahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevatimoro paryi guijeveumo.

³² Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi. ³³ Jaamoti buheetefucu, ¿cajaani taabaji fine? Famoro diigoco atabavacuumoti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinjehallivi miyaminaa taabavacasihi. ³⁵ Jaanoti ufucu ubuheetere siijiniñjevi Moocaani eneeneri iimihusemaño ifotomoto tahi taabavajitihí, iseemeque tajeñijitimo icano. ³⁶ Siino tahigo iguijevecuujitimaño Moocaani toominaabadiro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji icamo. ³⁷ Moise tolliro miñhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco

Caatiníhaamefaño imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono: Aivojibo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojibo. ³⁸ Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojibo icatino ubuheeme Aivojibo. Jaabo Moocaanidi paryi diito buheeme, nooboro.

³⁹ Jaanegui saatoho caatiniminaati diiboco nuumo: Imino neehi, jibogominaafi, ⁴⁰ noomoro siino diiboco dillucuutimo.

¿Miñjoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi? ⁴² Miñro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:

Mohaivojibo Moocaani Tahaivojibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casivo, ⁴³ diminaaco ditihaguiino uujo ho ificuunohachuta, nuubo.

⁴⁴ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatiniminaaditi Neehi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Jaanaaca famooro miyaminaa guubunicunaaca Jesu jibogominaaco nuuhi: ⁴⁶ Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono gaachehunoma ñgonoco iimoyicifimoti. Bu tolliro imoyicifimo naajetehasinovi diitoco iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo. ⁴⁷ Tolliro fibaijito iijanoco udumiticifimo. Jaamo ñfurumo gueneene Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañiqui. Jaamo guirajino cñjigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

Fibaijigo Aacino.

(Mr 12.41-44)

21 Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidi inihibamima iicameheje Moocaanico aacimo ificufiinofaño ificuhicaunoco. ² Jaabo atyimeuhi tolliro idaa-suno fibaijigo mijeegayicico ificuunoco. ³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro amñhaico neehi: Jaamo idasuno fibaijigo paryi famoova janaanici acihí. ⁴ Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuvucuunoti acihí. Jaanoti diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guisibano eheetavocinnoti, tolliro fañojaco Moocaanico ejeecivomo iminoono iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi: ⁶ Ufucu icajino paryi jino amñhai mihifinicinoco ifinisujino, sababa guisiba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifinijino Jiibogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Jaanegui diiboco dilluumo: Jiibogominaafi, ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milliti fine magaaajaji toono iticovacunoco? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, amihaico sita bañidino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuui, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedino. ⁹ Jaamo minaati, sanomiro omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifinicuujino icatino, ¹⁰ nooboro cuhubacafutuubo ihimaabo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji.

¹¹ Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.

¹² Jaano jilli icajino imega iticoni amihaico agaayicimoro idaasuno moonijimo amihaico satyejimo sinagogajanofaño imitino imooniqui amihaico icivojaanimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti.

¹³ Jaamo imefeenevi tamomoco mijibegueji.

¹⁴ Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino. ¹⁵ Tusumi jari amihaico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri amihaico minaa amihaico iijico jenaaujitihini amihaico guinonijitimo.

¹⁶ Jaarunaa amihaico, amihaico caanimi, amihaico nahabomi, amihaico yoto, amihaico gataavominaa icamo amihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco amihaico saatohoco gaisiraicisujimo. ¹⁷ Paryi jiinijeminaa amihaico jiiheveji tamomohalliti. ¹⁸ Jaarumo milli mihicajitihini.

¹⁹ Tolli icarunofa quehecuno mihicahachijii ifinijitino fiivoma mihicaji.

²⁰ Jerusale cuumihallidi minaa emecucininoco mahatyimecuudi magaaajacu tuucuumi ifinicuujinoco.

²¹ Jaasumi Judea jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumiti buhigovavi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovavi mihicamo tuucuumijaa masaadino, ²² Caatinahaamefaño idaasujino onoobadi tusumi icajino idaasufucuno. ²³ Idaasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato icamo, mifañotioseejema icamo icano jiinijehallivi sihidi idaasu icajimaño jiinije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri. ²⁴ Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoco fahigova jiinijenevi icivojaanimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siijiinije miyaminaa jiinijehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino.

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jaadi niquejeguiinodi jiibogo icaji cuujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiinijehallivi paryi jiinijeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinijimo muuai ñihicuno ojineri, ityuucal ñihicuno ojineri icano.

²⁶ Jaamo miyaminaa jiinijehallivi iicajinoco eesamaaimoro iñihicuri choomocinijimo, niquejeomitya icaruno maryibaji. ²⁷ Jaadi jari mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufafeenedi

mityama, aivojima icano asaanoco. ²⁸ Jineheje jilli iicacuudi caamoco memecicu mataajasucafutucuu-jineguuha, ²⁹ nooboro jilli oovicuubo: Memecicu higuera-hoco tolliro paryi imohonoco; ³⁰ bohono ahaamevanoco mahatyimesumi, amihairyo magaa-jafihini ficaba ifiiticunoco. ³¹ Jaabadiro jino onoonoco mahatyimecuudi magaaajacu Moocaani aivoji ifiiticunoco.

³² Miyanotiro amihaico neehi: Paryi jino iicanoco tusumioto aatyimeme guijevejitihica, ³³ niqueje, jiinije icano finijirahi. Jaanoti taaji sicamañovi fatyejitihini.

³⁴ Jaanegui mehesicini, iimitinofeenedi amihaico jeebi cuhufetedino, guirihicavono jiinije busumije imoyñici icano guinodi tufucu amihaivo mehesiciniinaaca gasedino, ³⁵ amihaicohallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicobadi. Jilli tufucu gaseji fahigova jiinijehalliri iicamohallivi. ³⁶ Jaanegui mihimibaicinicu. Jaamoro fahijivaro Moocaanima mihimaaco, paryi jino iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imefeenevi mihifeteji, nooboro.

³⁷ Jaabo Jesu cuuje templojafaño jiibeguehicaubo. Jaanoti mihijicuudi Olivohono iicagajijaago ofooboro tahini icahicaubo. ³⁸ Jaanaa miyaminaa fucugaviro templojafaño gasehicaubi diiboco iguubuniciqui.

Jesuco Iguijeniqui Omoonino.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

22 Jaanaa ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jiibaimo fiiticuunaaca, ² sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo moonihicaubi: ¿Milliti fine magaaajaji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicaubi.

³ Jaanaa Satanas jicafutuuhini Juda Iscariote jeebiifaño Jesu minisuminaa fahuseeci motihaiti miimisiici icamoobofa. ⁴ Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihaciqui. ⁵ Jaaneri imo imo iicaumoro diiboro Judaco nihibamico aciguumo. ⁶ Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojiiibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jiibaimo icacuui Pascua ovejaco agaicaaujifucu. ⁸ Jaanaa Jesu galluui Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.

⁹ Jaanegui diitisi dilluui: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.

¹⁰ Jaanegui Jesu iimusuhini: Cuumivi mihifotoodi saafiico mahatyimeji icinuuri nifailhuco asatyoooboco. Jaabo dojicuti mofoo iijafaño. ¹¹ Jaamisiro toojao aivojiiiboco monoo: Mohaivojiiibo jilli neehi: ¿Comecufañoni tajiibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro. ¹² Jaadi amisisico ifusujiiibo iguiraamecu, caamovohini icamecu, imibachucinimecuco. Jaamecufañoni meheetavo mamachuqui, nooboro.

¹³ Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco atyimeumisiro toonovi Pascua machutaaco eetavuhui.

¹⁴ Jaanaa amachucuujiidi Jesu iminisuminaama casivuuhi imachuqui. ¹⁵ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amiihaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujiino imega. ¹⁶ Amiihaico neehi: Siino Pascua jiihbaimo machuco machucuujiitihii. Jari siino Moocaani aivojifaño meheetavoodi, ¹⁷ nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihiicimoro mihiifocasi

¹⁸ amiihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitihii baacufaihuco Moocaani aivoji agasetinohachuta, nooboro.

¹⁹ Jaadi imaahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitoco aciubo jilli nooboro: Jino tafi amiihaihallivi aacifafetjino jilli mo-mooni. Jaamo uco jabajeevetimo mihiicahi, nooboro.

²⁰ Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayiciuboro nuuhi: Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyijeheri eetavono tatyijoho amiihaihallivi agaiicafotono. †

²¹ Jaarunaa jino amiihaiti uco aacjiiibo igaiicauqui tacyjiri icahi. ²² Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifi-ivuubo uuditi unuucubadi feehee. Jaarunaa idaasucani iicajiiibo uco aaciiibo, nooboro.

²³ Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanii fine aacjiiibo? noomoro.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

²⁴ Jaanaa iijibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji mihihaiti imiyaabo? noomoro. ²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicumijeoto judiomi iicatimo aivojito idaasugotimo sefano tajjibanicahi. Jaamo diito aivojito imihusefiimo, noonicimo. ²⁶ Jaanoti amiihai tolli mihicajitihii. Jaanoti siibadiro amiihai mihicaji, amiihaifañoti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivominaafiti minifefeteji. Jaabadiro atajjibaabo jeecivominaafiti minifefeteji. ²⁷ ¿Nacu, miijoho imiyaabo, acasivooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti acasivefiibo? Jaarunaa uujoho amiihaifeeneri icahi jeecivominaafibadi.

²⁸ Amiihai uuma mihicafihii uco inisunehejefañodi. ²⁹ Jaanegui uujoho amiihaico aivojico aciji uco guihirubi aacihiniibadi. ³⁰ Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifaño. Jaamoro aivojiiibo ica-gafaño macasivomoro matajiiibahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumiiici icanohallivi, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utunamaaijinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jaaboro nuubo Aivojiiibo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas amiihaico idillunoco siinoco agaiiniciibadi idaasuno amiihaico igaiicuuqui.

³² Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo iiti finitino iicaqui. Jaabo ijoho siino imiyaavogodi dinahabomico quehecutusu, nooboro.

† Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

³³ Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojiiibo imibaicinicuuhi iima civojafaño feequi, iima guijevequi icano, nooboro.

³⁴ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava ojitiibaacaro mifocci, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

³⁵ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico dureecuma, nihibamima, lilegucuma, tihaijaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amiihaidi cuujivaachuuhi? nooboro.

Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.

³⁶ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lilegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanoti aamigama machahaabo amiihai caamoojaco manaajemere aamigati mihiici.

³⁷ Amiihaico neehi: Uuti Caatinihaamefaño jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafetejiibo, onoono, paryi uuditii onoono tolli icaji, nooboro.

³⁸ Jaanegui diito nuuhi: Aivojiiibo, miigaacima mihiicahi, noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

³⁹ Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagajjaago iicanicibadi. Jaaboma iijibogominaa fuuhi. ⁴⁰ Jaamo tomañovi ifutuudi diitoco nuubo: Moocaanima mihi-ima, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

⁴¹ Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuiivuubo Moocaanima ihiimaaqui. ⁴² Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachijii jino idaasuno iicajinoti uco taajasu. †† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴³ Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niquejefañoti saauhi diiboco isefatusuqui. ⁴⁴ Jaabo sihidiro iidaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiiinijehallivi aquetehicauhi tiiijoho ocooyinobadi.

⁴⁵ Jaabo Moocaanima ihiimaaunoti agaiiivuuboro iijibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo. ⁴⁶ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihii micigahi? Magaiiivomoro Moocaanima mihiimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesu ihiimaaunaacaro sihidii miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoono Jesu jiiibogominaati fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitivuuhii diiboco ininiciqui. ⁴⁸ Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli ininiciiboro Miyaminaafibadi Ifi-ivuuboco daacihii? nooboro.

†† Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.
‡ Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

⁴⁹ Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluui: ¿Aivojñbo, aamiganeri diitoco mo-moonñji? noomoro.

⁵⁰ Jaamoti saafi sacerdotemi jeecivominaafico omoonñubo buiyaacuui imiyanaago nijimeehuco. ⁵¹ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecivominaafi nijimeehuco ududñiciuneri buheesuubo. ⁵² Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quillahuto icamo igaiyñiciqui asaumoco nuubo: Taticovodi amñhai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nanivami-naafico mihicanicibadi. ⁵³ Amñhaifeeneri fahiiñvaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaañicicahi. Jaarunaa jisumi amñhai imitñminaa tolli mo-moonñicichi jino icivono mityaguuiño, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jaasumiro Jesuco agaayiciumoro satyuumo sacerdotemi aivojñbo iijajaago. Jaabo dojicuti Pedro tehesinoti ññinñiciboro feehicauhi. ⁵⁵ Jaamoro ihaivojñbo iija goohasifeenevi cñjigaico eebasuumoro casñcamaaiumo. Jaamofeenevi tolliro Pedro casñvuuhi. ⁵⁶ Jaaboco jeecivominaago cñjigaiñinivi gicññiboco gueenene ihññinñicugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.

⁵⁷ Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatihi, nooboro.

⁵⁸ Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aatyimeuboro diiboco nuuhi: ñjoho tolliro diitoobo, nooboro.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatihi, nooboro.

⁵⁹ Jaadi sano nihiba oovobuunati saafi diiboco jennaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahinñbo Galileaobo iicamaño, nooboro.

⁶⁰ Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatihi ñjoho toono onoonoco, nooboro.

Jaasumiro Pedro ihiiamaaunaaca catava ojñuhi.

⁶¹ Jaanegui Aivojñbo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuui Aivojñbo Jesu diiboco: Jaachiiñi catava ojñinaacaro mifocci, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco. ⁶² Jaaboro Pedro ufuuboro sihidñ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamiuhi. ⁶⁴ Ihaallñnoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihimeque gabacuhicauhi: Gaajaci. ¿Naa miñjoho ico aamihi? noomoro ⁶⁵ famañoñvaje diiboco ñbahicuumo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Jaanaa eseseveudi igaiuumo judiomñ quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagominaa imegavi. Jaamoro Jesuco

dilluumo: ⁶⁷ Miñhaico dinoo, ¿naa miya ñjoho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amñhaico jññi, nuuruva nacu mimiyaavegueñitirahi? ⁶⁸ ¿Jaanoti amñhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimegueñitirahi, uco misinaayujitirahi icano? ⁶⁹ Jisumitiro uujoho Miyami-naafibadi Ifiivuubo gicññi Moocaani imityaabo miyanaagonovi, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ñjoho Moocaani Seemene? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jññi, amñhai monoobadi, nooboro.

⁷¹ Jaanegui diito nuuhi: ¿Collñi bu sita onoonoco mihimegueñitirahi? Miñhairyo muguubucuui iññi onoonoco, noomoro.

Jesu Pilato Imega.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato imegavi. ² Jaamoro ticovaumo diibohallñvi ihiiamaamo: Jaanico miñhai mahatyimehi, muucuumico ñaaisuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuetoco majaadudino uujoho Aivojñbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.

³ Jaanegui Pilato diiboco dilluui: ¿Naava ñjoho judiomñ Aivojñbo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jññi, ñjoho toono onobadi, nooboro.

⁴ Jaanegui sacerdotemi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanivi iimitinoco aivo atyimetihi, nooboro.

⁵ Jaarunaa diito janaanici nuuhi: Paryi Judea jiniñje miyaminaaco ñaaisuhicaabo iññibegueri Galileavi iticonññinñbo, juu icacuui, noomoro.

Jesu Herode Imega. ††

⁶ Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluui: ¿Nacu diibo Galileaobo? nooboro. ⁷ Jaanegui diiboco: Jññi, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojñbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivi agasebojaago. ⁸ Jaabo Herode Jesuco aatyimeuboro imo imo minifutuui siñcjetiro Jesuditi ihiiamaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyimeneque sihidñ ejevanoco Jesu omooninoco ihatyimequi. ⁹ Jaaboro Jesuco sihidñ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuñi.

¹⁰ Tolliro tomañeri icaumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo diiboco iguijenñsuqui mityano iimaahicauhi. ¹¹ Jaanegui Herode ihamocasiminaama diiboco: Jilli miññfoobo, noomoro imitino moonñumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojñbo gaachehubadi iimichehufaño jññacuumo. Jaaboco dojicuviro Herode Pilatojaago galluui. Jaasumiti jari Herode Pilatoma imitocasiuhi. ¹² Jaanoti iticonñ jññhevecasihicaumisi.

† Sahaamefaño: uco misinaayujitirahi, onoooco ficuutimo. †† Herode Antipa onooob. Meeci Lc 3.1

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Jaanegui sacerdotemi aivojito, tuucuumi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato igaiyiciuhi. ¹⁴ Jaaboro diitoco nuuhi: Amiihai jaanico tajaa misivahinihi: Miyaminaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuu-rahi amiihai imefeenevi. Amiihairyo magaajacuuhi diibediti: Imitiibo, noomoro monoonoco aatyimetinoco. ¹⁵ Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetibo sino tajaa sivasuuhi magaaja milliti bu miguijenijirahi. ¹⁶ Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

¹⁷ Jaabo Pilato jibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayujirahi miyaminaaco imono iicasuqui. ¹⁸ Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.

¹⁹ Jaabo Barrabaco civojaanumo tuucuumi miyaminaaco aivojithallivi añaaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano. ²⁰ Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo. ²¹ Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡Imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

²² Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco moonibo? Diibovi atyimetih iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

²³ Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivi itetecuqui diito sacerdotemi aivojito iicamo sihidi ocoovadiinamaaiumaño diito iiji diibohallivi fatyuumo. ²⁴ Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onobadi imooniqui. ²⁵ Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti icano icivojaanuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadi imooniqui.

Jesuco Eteecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhigoti asauboco agaayicumoro iguijeve imohobujeque iibisuumo Jesu dojicuti isatyequi.

²⁷ Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofeenedi sihidi gaigoomi taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri. ²⁸ Jaamoco Jesu emeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana. Amiihahalliviro mataa, amiihai seemehallivi icano ²⁹ ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, esemevatatino jeebiino, iisutino mifañoono icano, meneejifucu. ³⁰ Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivi daacoto, ifabaino mohallivi fabaavo, noomoro. ³¹ Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro ††

³² Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivami-naatisico Jesuma sano igaicaauqui. ³³ Jaamo ifutuuhi

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. †† Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuhoco, noono.

nigaipaajebai onoomaño. Jaamoro tomaño. Jesuco tetecuuno. Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuuno. ³⁴ Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivi jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.

Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivi suerteque eetavuumo: ¿Naa mijoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo. ³⁵ Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojito ma ihifiniciimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani #ciubo iicahachijji, noomoro.

³⁶ Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco diiboco isuurahi. ³⁷ Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano #joho judiom #ivojibo idiicahachijji, #ro difiico taajasu, noomoro.

³⁸ Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatiniumoro ‡ JAAÑI JUDIOMI AIVOJIBO, onoonoco.

³⁹ Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuciniubo Jesuco #bahicauhi: Miyaano #joho Cristo idiicahachijji #ro difiico taajasu, tolliro bu misico taajasu, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa saafi diiboco #bauhi: ¿Aivo #joho Moocaanico #ihicugotih, tobadiro ico omooninoco gaajatiibo? ⁴¹ Misico naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino momooniuno jaadaco mihichihi. Jaanoti diibo aivo imitino moonitiruubo, nooboro.

⁴² Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idifotoodi uco desafoto, nooboro.

⁴³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachijiro #joho uuma diicaji imimaño. Moocaanico imiyaavogomo ofoomaño, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Jaanaaca gadiciiba mihicacuuhi. Jaarunaa paryi jiniije civono minifutuuhi; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteuhi. ⁴⁵ Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofobociniuchehe gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi. ⁴⁶ Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagajaco gaayici, nooboro chuumucuubo.

⁴⁷ Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojibo tonehejeque aatyimeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi icidigameehuco aamimoro, sihidi idaasuneguiiha.

⁴⁹ Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaauomo icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihifiniciumo.

Jesuco Iciuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatibo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiniijeri iicacu-

‡ Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri icano, onoonoco.

umi. Jaabo judiomi fagominaatioobou. ⁵¹ Jaabo Jose Moocaani aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa omoonunofaño icautiibo. ⁵² Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo. ⁵³ Jaadi Jesu ifiico ihmohoti iniiusuboro gaachehuri iimibociuboro cihoji guisigajifaño eseediuhojifaño ciubo bohohi mihihañooba icirautihojifaño. ⁵⁴ Jaano sifucuti jaguisi icacuujineguiiha tufucuri imibaivucumo.

⁵⁵ Jaanaaca Jesuma Galileati asaau ufuumoro Jesuco iciiunoco meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumaño. ⁵⁶ Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici diiribano icanoco iimibaivuumo. Jaamoro jaguisifucu jaguisiuno Moise tajiiba onoobadi.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civotiro fuuhi Jesu cihojijaago ifacicinoco iimibachuunoma ¹² Jaamo ifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguisiba sihigovi icacuubaco. ³ Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojiibo Jesu ifiico atyimecuti. ⁴ Jaaneri iigutumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifiimisi diito cojivi julleecinimisiico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisiico. ⁵ Jaamisiiti iigutumoro guinovi jiiinijehallivi javuca-maaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi: ¿Collihi amihaibuheetecuuboco iguijeveme iicamaño miguinehi? ⁶ Jineeri chahuubo, buheetecuubo. Mehasafoto Galileari iicausumi amihaico unuunoco: ⁷ Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.

⁸ Jaanegui tofigueje esafutuui Jesu unuunoco. ⁹ Jaamo icihojijaagoti uhuumumoro paryi toonoti jiiibogovauhi Jesu minisuminaaco fahuseeci motihaiti saafi idimoco, tolliro paryi saathoco icano. ¹⁰ Jaanoco Jesu minisuminaaco jiiibuguumo Maria Magdalena onoo, bu Juana, bu Maria Jacoobo seeji, bu saafiqueje icamo. ¹¹ Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.

¹² Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuboro Jesu cihojijaago. Jaaboro idiiivuuboro toojifañoco emeciubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehe uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jiihajaago.

(Mr 16.12-13)

¹³ Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti once kilometrohachuta icacuujijaago. ¹⁴ Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi. ¹⁵ Jaamisiro ihiimaamisiro dillacasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asaaboro diitisima fuuhi. ¹⁶ Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco. ¹⁷ Jaanegui Jesu diitisico dilluui:

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

¿Jinejeque midillucasihicahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi idaasuno mihicahi? nooboro.

¹⁸ Jaanegui diitisi Cleofas onoo iimusuuhi: Paryi miyaminaa gaajahi Jerusalevi jisumiro iicahininoco. Jaanoti ijoho idiiiboro tuucuumiri diicaruubo gaajatihi.

¹⁹ Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareoboco omoonihininoco; Jaabuu Moocaani iimaaminaafi, paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi ihi-imaanoti, bu paryi omoonihicahininoti icano sihidi ejevahiniiboco. ²⁰ Jaaboco sacerdotem aivojito, mo-haivojito icamo diiboco agaayicihinimoro acihinithi: Imino diibo iguijeveme, noomoro tetecusuumo. ²¹ Jaanoti mihai meteemehicaurahi Israel jiiinijeminaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifucuci, safucu icano mihicacuui. ²² Jaarunaa mihaiti saatho gaigoomi fucuro diibo cihojico emecieme mihaico igutusui, ²³ toojifaño diibo ifiico aatyimetineguiiha mihaico jiiibogovahi Moocaani toomominaaco aatyimeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mihaico ijiiibegueneri. ²⁴ Jaaneguiiha mihaiti saatho toojico emecieme gaigoomi onoobadi icanoco atyimehi. Jaarumo Jesuco atyimetithi, noomisiro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Gaajaticanimisi, fine amiisi govaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaaminaa unuunoco! ²⁶ ¿Nacu iticoni jinehejeri idaasuno icajitruubo Cristo ihaivojifaño efeejino imega? nooboro. ²⁷ Ticoniubo paryi Caatinihaamefaño diibediti ononehejeque diitisico ijiiibogoo Moise aameneti iticoniubo paryi Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.

²⁸ Jaamo tuucuumivi ifutucuuneguiiha Jesu sanotcovoro fatyujirahi. ²⁹ Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinooviro fitafoto mihiiicuuhi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuui diitisima iicaqui. ³⁰ Jaadi imachuqui diitisima acasiivuuboro imaahuco agaayicuboro toonohallivi Moocaanima iimaauubo. Jaadi iquisicuuboro diitisico aciubo. ³¹ Jaasumi jari diitisico ihaallino imino faayacafutuui. Jaadi jari diiboco gaajaciumisi. Jaarunaa diitisi imefeenevi cuucahacho minifutuubo. ³² Jaanegui diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebino imono icahicahinithi jiihairi masaasumi Caatinihaamefaño ononehejeque misico jiiibogoo asahicasumi? noomisiro. ³³ Siino guenenene icatimisiro uumicumisi Jerusalejaago. Jaamisi atyimeuhi Jesu minisuminaa fahuseeci, siino saafi icamo saatho igataavominaama igaicinimoco.

³⁴ Jaamo diitisico nuuhi: Miyaano Aivojiibo siino buheetecuui. Jaaboco Simon atyimecuui, noomoro.

³⁵ Jaanegui diitisi diitoco jiiibuguui jiihaivi diitisima iicaunoco, diitisima maahunoco iquisicuhinisumi diiboco agaajacihininoco icano.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

³⁶ Jaamo tonehejeri ihimaahicaunaaca Jesu di-
itofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebii mi-
hica, nooboro.

³⁷ Jaaneri sihidii iigutumoro esamaaiuhi: Fine ijico
mahatyimehi, noomoro. ³⁸ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi:
¿Collihii mihiguetehe? ¿Collihii uco amiihai jeebii fañoti
mimiyaavogotihii? ³⁹ Eneecau tahuseneque,
tatyihaiñooco icano memeeeci, uujoho diiboro. Uco
mududhii cimoro, memeeeci; ijii ihuucuma, ibacima icano
chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyimebadi,
nooboro ⁴⁰ diitoco ihusene, itihaiño icanoco ifusuubo.
⁴¹ Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro
imiyaavuguutimoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mi-
hicahi? nooboro.

⁴² Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo

⁴³ Jaanoco agaayiciuboro diito imefeenevi duubo.

⁴⁴ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli iicajinoco amiihaima
iicausumi amiihaico nuuhi: Uuditii Moise aamefaño,

---

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: iimihu gaami icanoco,
oononoco.

Moocaani iimaaminaa aamenefaño, Salmo aamefaño
icano onono icaji, nuuhi.

⁴⁵ Jaaboro diitoco Caatinihaamefaño ononoco gaa-
jasuubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli noonoro
caatinicinino, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucuci, safu-
cu icanoti siino buheetejiibo. ⁴⁷ Jaabo momofeenedi
fahigova jiinije miyaminaaco mijii begueji Jerusaleti
miticonimo amiihai eedeehimitihifiico mejeevesucu
amiihai imitico ibuusuqui. ⁴⁸ Jaamo amiihai
maatyimemere jinooco mijii beguejimo. ⁴⁹ Jaamo mag-
aaja, uujoho amiihaihallivi galluuji Guihirubi unuuno-
co. Jaanegui jiicumiti buhigovi mefeedino niqueje-
fañoti mitya asaanoco magaayicitinohachuta,
nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi satyuubo
Betania cuumi fiitino. Jaaboro diitohallivi ihuseque
agañiiyiciubo diitoco imino nuubo. ⁵¹ Jaasumiro diitoti
caamovi diiboco satyuumo niquejefaño. ⁵² Jaaboco di-
ito iimumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumi-
mo. ⁵³ Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocanico
imomoro. Fine.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedi Miyaminaaco Fivusuuhi.

1 Iticoni paryi fanoova fiivuutinaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani. ² Miïro iticoni diibo Moocaanima icauhi. ³ Diibofeenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhii; miïro chahano aivo diibofeenedi eheetavuutino iicano ⁴ Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyaminaadi aachicinino iicauno. ⁵ Jaano cívonofañoti achicichi. Jaanoco icivo jabacarutíhi.

⁶ Miïro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo. ⁷ Jaabo saauhi diibo aachicíbo iicaubediti ijíibeguequi. Jaabo ijíibogonofeenedi miyaminaa imiyaaveguequi. ⁸ Jaabo diibo Jua aachicíbo icatino. Jilli aachicíbo iicaabo jíbogominaafiti iicaqui agalluubo. ⁹ Jaanoti jino imiya achici, miyaminaaco aachiciníbo, jino jiniijehallivi gasefivucuuhi.

¹⁰ Miïro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiniijehalliri icacuuhi. Jaabofeenedi Moocaani jiniijeque eheetavehinirunofaño jiniijeminaa diiboco gaajautíhi. ¹¹ Miïro jiniijevi sauruubo. Jaaruuboco miyaminaa diiboco gaayiciutihi. ¹² Jaarunofaño saatoho diiboco agaayicimoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemeti iicaqui. ¹³ Jaano miyaminaati saatíhi miyaminaati ifiivomo icatino, bu gaifi iimoyicínoti icatino jilli Moocaanitiro diibo seemetiro minifutucuumo.

¹⁴ Jaabo johono Iimaa iicahiníbo miyaminaafi ifiiti iminiyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijima icano. Jaabo imico miíhai mahatyimeuhi, diibo idíboro Moocaani Seemene iicaabo imico. ¹⁵ Miïro diibediti Jua ijíibuguubo nuuhi: Jaani diibo diiboti ujoho unuubo taabuunati asaabo tajanaanivi iicaabo, ujoho chahanaacaro iicacuumaño, nooboro. ¹⁶ Miïro jaaboti paryi miíhai diiboma sihidi iicanoti magaayicíhi diibo imino aacínoco siino dojicuti, siino dojicuti icano. ¹⁷ Miïro Moisefeenedi Moocaani tajiiba saauhi. Jaanoti gaiji, miyaano icano Jesucristofeenedi saahi. ¹⁸ Miïro miíhaiñooba Moocaanico atyimetíhi, idíboro Illi Caani-faño iicaabo, diibo miíhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitiminaafi Jesucristoti Jíibeguehi.

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomi sacerdotemico, levitamico icano galluuhi Juajaago diiboco:

† 1:3 Heb 1.2; Col 1.16-17

¿Miíjoho íjoho? noomoro idilluqui. ²⁰ Jaamoco diibo imino jíbuguuhi: Uujoho Cristo icatíhi, nooboro.

²¹ Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa miíjoho íjoho? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafi, Elia? noomoro.

Jaanegui Jua nuuhi: Chahano ujoho diibo icatíhi, nooboro.

Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu íjoho oono Moocaani iimaaminaafi asaajiibo? noomoro.

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa miíjoho íjoho miíhaico díibogo, oono miíhaico agalluumoco miíibeguequi millí difiiti íjoho neehi, noomoro.

²³ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sícaihigovi ocoovadiiciníbo: Aivojibedi jíhaico sanoticovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaaminaafi Isaia unuubadi, nooboro.

²⁴ Jaamo diito Juama ihiimaatumou fariseomi agalluumo. ²⁵ Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatíbo, bu Elia idiicatíbo, bu johono Moocaani iimaaminaafi idiicatíbo icano, ¿collíhi jana nitíhacáhi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nífaihuri nitíhi. Jaanoti amíhaifeeneri iicaabo saafi amíhai mag-aajatíbo. ²⁷ Jaabo taabuunati asaabo tajanaanivivi iicaabo, diibovi ujoho ífototíhi. Jaamaño diibo tíhaipaaje duujeque sinaayujitirahi, nooboro.

²⁸ Paryi jino jilli icauhi Betabara onoomañovi, Jordan onoohi onegueehivi Jua inítíhacuhígo.

Jesu Guijevefeenedi Mohimiti Buusucafetehi.

²⁹ Jaano sífucuti Jua, Jesu diibojaa asaaboco aatyimeuboro nuuhi: Memeeeci Jaani Moocaani Cordero, iguijevefeenedi jiniijeminaa imítico ubuusujíibo. ³⁰ Johono ujoho diiboti ihiimaaubo: Taabuunati saajiibo tajanaanivivi iicaabo ujoho chahanaacaro iicacuumaño. ³¹ Uujoho icaruubo diiboco gaajahinítíhi. Jaanoti naha ujoho nífaihuri nitíboro saahi Israel cuuminaa diiboco igaajaqui, nooboro.

³² Jaadi bu siino nuubo: Uujoho atyimehi Moocaani Gaijaco nimíhubadi jeevaabo diibohallivi níquejefañoti iniitooboro iicanoco. ³³ Jaaruuboco ujoho gaajahicatíhi miíjoho diibo iicanoco; jilli naha uco nífaihuri nitíqui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaaníhallivíhacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari inítíjibo, nooboro nuuhi. ³⁴ Jaaboco atyimecuuhi. Jaamaño ujoho jíbeguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu Jibogominaa.

³⁵ Jaano sesevedí siino Jua tomañeri icauhi miimisiici ijibogominaatisima. ³⁶ Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memeeeci ajaani Moocaani Cordero, nooboro.

³⁷ Jaanoco Jua jibogominaatisi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi. ³⁸ Jaanegui Jesu dojicuco emeeeciuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.

Jaanegui nuumisi: ¿Jibogominaafi, cuuca diicafihí? noomisiro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeeeci, nooboro.

Jaanegui ufuumisi atyimeuhi diibo iicahicauhigoco. Jaamisiro mihijicuuneguiiha tufucu diiboma icaumisi.

⁴⁰ Jaamisi diitisi Juatí uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo.

⁴¹ Jaabo Andre jinejeque moonitiuboro inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meeci mahatyimecui Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti asaabo ihaivojisucui, eneejiruno.

⁴² Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Iijoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

⁴³ Jaano sesevedí Jesu imuguuhi Galilea jiniijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

⁴⁴ Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi icahicauhi. ⁴⁵ Jaabo Felipe Natanaeque icijeuboro nuuhi: Miíhai mahatyimecui, diibediti Moise itajiba aamefaño acaatiniuboco. Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatiniuboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.

⁴⁶ Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi? nooboro.

Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeeeci, nooboro.

⁴⁷ Jaanaa Jesu Natanae asaanoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelinaafi abañifitaiibo, nooboro.

⁴⁸ Jaanegui Natanae diiboco dilluui: ¿Milliti uco gaa-jahi? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miíro ico uujoho atyimehi Felipe ico coovatinaacaro higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jibogominaafi ijoho Moocaani Achi, ijoho israelmi aivojibo, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli ijoho uco miyaaveguehi, ico higuerahoguiino diicaaboco atyimehi eneneguiiharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.

⁵¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amíhaico neehi: Mahatyimeji niqueje faayicinoti Moocaani toomominaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubohallivi iniitocinimoro bu caamovi foocinimoco, nooboro.

Cana Onoocuumi Jibaimo.

2 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jibaimo icauhi Cana cuumivi Galilea jiniijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icauhi. ² Jahi tolliro Jesuco ijibogominaama cuuhuvaumo tobaimovi. ³ Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuihi, noogoro.

⁴ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collihi jaanoco uco neehi? Toonovihi ifototihi, nooboro.

⁵ Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecevominaaco: Paryi diibo amíhaico onoonoco momooni, noogoro.

⁶ Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano icíñuuno. Tuñuujefaño judiomí iicanicibadi ifinoco iimibachuqui nifaihunoco ificuhicauñuue. Jaano sañufaño fine ifetehicauno ochenta o cien litrodino nifaihu. ⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi jino icíñuunoco nifaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuueque jiti jiti gahafusu. ⁸ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine ivi jisumi miidino mihicimoro mahacito ijibaimo toomominaafico, nooboro.

Jaanegui tolli mooniumo. ⁹ Jaafaihuco ijibaimo toomominaafi nisuuhi vinoti minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiibo cuucati icinoco; idimoro diito ijeecevominaa toonoco gaajauhi diito inifaihuco iciumaño. Jaanegui ijibaimo toomominaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi: ¹⁰ Iticoni famoova iimi vinoco ifefihi. Jaanoco ijibaimo guiraano aaducunobuunati iimijisutinoco ifefimo. Jaanoti ijoho aivo iiminoco ficuui jihachuta, nooboro.

¹¹ Jino aivo iticoni Jesu sihidí ejeevanoco omooniumo Cana cuumivi Galilea jiniijevi, imityaco ifusuubo. Jaaneri ijibogominaa diiboco miyaavuguuihi.

¹² Jaanobuunati seeji, inahabomi, ijibogominaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovi jahí icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuui.

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Jaanaaca judiomí jibaimo Pascua ifiiticuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovi fuuhi. ¹⁴ Jahi atyimeubo templojafaño bueymico, ovejamico, nimihumico icano anaajemeque. Tolliro miyaminaama nihibamico acafaryuuacumo gicinimoco atyimeubo. ¹⁵ Jaanoco aatyimeuboro Jesu gaabaico gaicitati eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañiubo, ihovejami, ibueymi icama. Tolliro nihibamico acafaryuuacuhicaumo nihibamico baavi fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano. ¹⁶ Jaaboro bu nimihumico anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinoti buhigovi miici! ¡Guihirubi ijaco naajetajati meheetavedino! nooboro.

¹⁷ Jaanoti ijibogominaa esafutuuihi Caatinihaamefaño: Diijaco agajino uco finisuihi, onoonoco.

¹⁸ Jaanegui judiomi diiboco dilluui: Eneecata miihaico siibadi iicanoco dihiifusu toonoti magaaajui: Jii, olli iicaneguiiha jahi olli mooniibo meneequi, noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jijia templojaco paryi magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucuci, safucu icanoti siino boobaniji, nooboro.

²⁰ Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdino ficabava nijequeti jijiaaco eetavuumo. ¿Jaajaco milli ijoho mifucuci, safucu icanoti deetavejirahi? noomoro.

²¹ Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.
²² Jaamaño Jesu iguijeveunofeeneti ubuheeteusumi ijibogominaa tolli diibo unuunoco esafutuui. Jaamoro Caatinihaame onoonoco, bu Jesu ijico icano diitoco ijibugunuunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

²³ Pascua jibaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidit miyaminaa diiboco miyaaveguehicaui sihidit ejeevanoco omooninoco aatyimemere. ²⁴ Jaarumovi Jesu jeevamaaihicautihi famoovaaco agaajahicaumaño. ²⁵ Miihaiñooba diiboco jibeguehicautihi: Diito jilli jeevahi, noomoro miyaminaaco diiboro agaajahicaumaño ijeebifaño iicanoco icano.

Nicodemo Onoobo.

3 Icaubo saafi fariseomiobo Nicodemo onoobo judiomi aivojitoobo. ² Jaabo Jesujaago fucu asaaboro diiboco nuuhi: Jibogominaafi, miihai magajahi ico Moocaani miihaico diibeguequi agalluunoco. Chahamo miihoho sihidit ejeevanoco ijoho omoonibadi iicanoco omoonimo Moocaani diiboma icatiruva, nooboro.

³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyantiro ico neehi, siino dojicuviro ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitih, nooboro.

⁴ Jaanegui diiboco Nicodemo dilluui: ¿Milli jaabo miyaminaafi ujusicuubo siino dojicuviro fiivejirahi? ¿Milli jaabo siino seeji jeebifaño ijicafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.

⁵ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyantiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani Gajari icano ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitih. ⁶ Miyaminaafiditi ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gajati ifiivomo Moocaani Gajama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemeti iicamo. ⁷ Daabafitedino siino fiivo ico onoonoti. ⁸ Miiro guibuhuba iimogohigoti asaanoco ijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihi conooti asaanoro conoovi ifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gajari ifiivomo, milli ifiivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.

⁹ Jaanegui Nicodemo siino dilluui: ¿Milli fine jino? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ijoho aivo sihidit edeevaabo israelinaa jibogominaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatihi? ¹¹ Miyantiro ico neehi: Miihai miihimaahi magaaanoco. Jaamo miihai mijibeguehi ma-

hatyimeneque. Jaarunoco amiihai mimiyaaveguehicautihi miihai monoonoco. ¹² Jiinijeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicautihi. Jaanequi: ¿Fine millijiru niquejeonoco jibuguruva?

¹³ Miihaiñooba niquejefaño footihidi idiiiboro tahigoti iniitehiniiibo: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niquejefaño iicaabo. ¹⁴ Miiro Moise sicaihgovi jiinimoco caamovi agaaiiyciubadi; tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo caamovi guijeve imohobujehallivi gaaiiycicafeteji. ¹⁵ Jaaboco paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuui †

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agaijino.

¹⁶ Miiro Moocaani sihidit jiinije miyaminaaco agaijiiiboro idiiiboro iicaabo Illico aciuihi. Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitih. Jaamo ifinijitino fiivoma icaji.

¹⁷ Miiro Moocaani jiihahallivi Illico galluutihi jiinije miyaminaaco cijigaifaño igañisuqui. Jilli galluubo diibofeeneti jiinije miyaminaa itaajaqui. ¹⁸ Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cijigaifaño ifetejitih. Jaanoti imiyaavogotimo cijigaifaño ifeequi icacuui idiiiboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño. ¹⁹ Jaamo imiyaavogotimo cijigaifaño ifeequi icacuui. Miiro jiinijehallivi aachiciniiibo asaaboco imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño. ²⁰ Miiro famooro iimitinoco omoonimo aachicinoco jibeguehi. Jaamaño aachicinoinojaagovi fiitivotimo, iimitinoco omoonino foovoiivotino iicaqui. ²¹ Jaanoti miyaanoco iimogomo aachicinijaagovi fiitivehi diito omooninofaño Moocaani icano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditi Onoono.

²² Jaanobuunati Jesu fuuhi ijibogominaama Judea jiiinijevi. Jaabo toonovi gueenene icaubo miyaminaaco iniiitubo. ²³ Jaabadiro Jua nitihicauihi Enonvi Salim cuumi fiitino, tomañovi sihidit nifaihu iicaumaño. Jaabojaa miyaminaa ofoomoco nitihicaubo. ²⁴ Jilli icaumo Jua icivojaanirautisumi.

²⁵ Jaanaaca Jua jibogominaa jenaucasiuhi judiomi ma ifiino imibachuhallivi. ²⁶ Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojiibogominaafi, meeci iima oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diiboti miihaico idiiibuguubo. Jaabojaa sihidit miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.

²⁷ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaanoyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihacitiruva. ²⁸ Miiro amiihairyo uco muguubuhinicuui: Uujoho Cristo icatihidi jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco. ²⁹ Miiro taabava jibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icaniciiibo. Jaabadi jisumi uujoho sihidit imo imo icahi. ³⁰ Jaabo diibo jisumitiro janaanivi bocitoobaaca uujoho jilli guinoviro minifeteji, nooboro.

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

Caamoti Asaabo.

³¹ Caamoti asaabo fanoohalliviro icahi. Jaanoti jiini-jeoobo jilli jiinjeminaafi. Jaabo jiinjenehejequere iimaanicihi. Jaanoti niquejefañoti asaabo famoohalliviro icahi. ³² Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco miñhaiñooba miyaaveguehicitahi. ³³ Jaanoti saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jibeguehi. ³⁴ Moocaani agalluubo Moocaani iijico jibeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finitino acihi. ³⁵ Moocaani Illico gaijahi. Jaabo usefaño Moocaani paryi fanooco ficuui. ³⁶ Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuui. Jaanoti Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani omoonijnofaño icacuui.

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

4 Jaanaa fariseomi guubuui Jua janaanici Jesu ijjibogominaama iicaabo inithicaunoco. ² Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idimoro ijjibogominaa nitihicauhi. ³ Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.

⁴ Jaabo imuguui Samaria jiinjefeenedi ufuunoco. ⁵ Jaabo ufuubo ifutuuih Scar onocuumi Samaria jiinije cuumivi Jacob illi Joseque ijiinijeque aaciumaño finitino. ⁶ Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob oji onoohoji. Jaanaa Jesu asaabo, iniinovatucunegui tohoji cojivi casivuubo, fine gadiciba nihiba icacuuberi. ⁷ Jaanaa ijjibogominaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaa-jeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo gaigo saauhi toojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro. ⁹ Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo ijoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluui? noogoro. Jilli nuugo judiomi samaritanomima iimogocasihicautimaño.

¹⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ijoho Moocaani aacinoco gaajaruva, bu miijoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; ijoho uco dilluruva ico uujoho buheenfaihuco acijirahi, nooboro.

¹¹ Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojibo, nacu jinejeri jaabo inifaihuco diicijirahi aivo faicuvahoji? ¿Conooti jaabo toono buheenfaihuco diicijirahi? ¹² Miñro jino moheedebe Jacob miñhaidi jihojico ficuui, diibo iseeme, paryi ijoomi icano toojiti aaduhicauhojico. ¿Nacu jaabo ijoho diibo janaanici deevahi? noogoro.

¹³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryi jihoji nifaihuti aadumoco siino adufira aiveji. ¹⁴ Jaanoti uujoho aacino nifaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucujitahi. Uujoho aacino nifaihu diitofaño finitino niivaji ifinijitino fiivoco ihaciqui, nooboro.

¹⁵ Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojibo, uco tofaihuti daaci uco adufira aivotino iicaqui, bu siino jihojijaago nifaihufiri saatigo icaqui, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadi siino disaa, nooboro.

¹⁷ Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatih, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatih onoo. ¹⁸ Miñro sahusedimoma diicacuui, jisu-mi bu diiboma idiicaabo ditaje icatibo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.

¹⁹ Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojibo ijoho baacho Moocaani iimaaminaafi. ²⁰ Miñro moheedeete samaritanomi Moocaanico jigajihallivi imejibuui. Jaarunaa amñhai judiomi Jerusalevi Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.

²¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amñhai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajijaago footimo, bu Jerusale cuumijaago footimo icano. ²² Miñro amñhai samaritanomi magaajatiboco mihimehi. Jaanoti miñhai magaaajaaboco mihimefih; Miñro judiomi taajasaa. ²³ Jaanoti safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuui, miyanotiro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Miñro tolli iimomoco Moocaani imeguehi. ²⁴ Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.

²⁵ Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoo, asaajinoco. Jaabo asaadi miñhaico paryi fanoocoro jibeguejiibo, noogoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ñima ihimaabo, nooboro.

²⁷ Jaanaa ijjibogominaa gaseuhi. Jaamo jabafiituui. Jesu gaigooma ihimaaneri. Jaarumo diiboco dilluutihi. ¿Jinejeque dilluui? ¿Jinejeque mihiimaacasih? nuutimo. ²⁸ Jaanegui diigo ihicinuco ejeevesuhinugoro fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro miyaminaaco jibugutuui.

²⁹ Eneecauhu masaamoro memeeceva saafi gaifi, paryi omoonihicanoco uco onoo. ¿Naa fine diibo Cristo icatibo? noogoro.

³⁰ Jaanegui diito tuucuumiti asaamoroo fuuhi diibojaga. ³¹ Jaanaaca ijjibogominaa diiboco neehicauhi: Mojjibogominaafi, machu, noomoro.

³² Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amñhaima magaajatino, nooboro.

³³ Jaanegui ijjibogominaa dillucasiuhi sanomiro: ¿Fine miijoho diibedi machutaaco sivahi? noomoro.

³⁴ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadi oono uco agalluubo onobadi eetavono, idudicamaaque iimivono. ³⁵ Miñro amñhai meneehi: Icanehiica minihibaci, minihibaci idino basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amñhaico uujoho neehi: Memeece basutaaco, oono paryi tifaicuuhi ihicafetequi. ³⁶ Miñro basutaaco ududicamaaibo ijaadaco gaayicifihi. Jaabo basuta noovaco ananincibadi miyaminaaco nanihi ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco icatibo icano sano imo iicaqui. ³⁷ Jinoovi aivo miyaano, jilli onoonicino: Saafi abasunoco sifi icinichi, onoono. ³⁸ Jaanegui uujoho amñhaico tajibahi mihiciqui amñhai mabasuhinotino; sita abasuhinotino amñhai mequehevehi idudicamaaque, nooboro.

³⁹ Jaaboco sihidí Samaria jiinije cuumimínaa miyaavuguuhi diigo ijíbuguunotí paryí uujoho omooníhicano uco noobo unuunotí. ⁴⁰ Jaanegui samaritanomí diibojaa asaamoro diiboco fiitíuhi diitoma iicaqui. Jaanegui Jesu mifucucí toonoví diitoma icauhi. ⁴¹ Jaamoro diiboco sihidí miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro. ⁴² Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi íjoho eneeneriro mimiyaavogocutíhi: Míhairyo muguubucuhi. Jaamoro magaajacuhi miyaanoro diibo Cristo jiinijeminaa taajasumínaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojíbo Seemeneque.

⁴³ Toonotí mifucucí iicaunotí fuubo Galilea jiinije-jaagoví. ⁴⁴ Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamí-naafi ijiinijeví bocígoratíhi, nooboro. ⁴⁵ Jaadí Galileaví agaseuboco tomañoto imino gaayíciuhi. Diito tolliro bu fuumo Jerusaleví Pascua jíibaimojaago. Jaamo atyímeuhi tahí tobaimoví Jesu fanoovaco omooníunoco.

⁴⁶ Jaadí Jesu siino saauhi Cana cuumijaagoví Galilea jiinijeví toonoví nifaihuco aivofaihutí iminiyumañoví. Jaanaa Capernaúví icaubo saafi aivojíbo. Jaabo seemene guihuvauhi. ⁴⁷ Jaabo guubuuhi Jesu Judeatí Galileaví agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiha. ⁴⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Botí siibadí iicanehejeque omoonínoco mahatymetíhachíijí mimiyaaveguejítíhi, nooboro.

⁴⁹ Jaarunofañó diibo Jesuco nuuhi: Aivojíbo goovano masíigo taseemene guijevetínaacaro, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguboro fuucuuhi. ⁵¹ Jaabo iijatí fiitícuuboco idudícamaa-jeminaa asaamoro jíibogovauhi: Diseemene buheecuhi, noomoro. ⁵² Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootí níhíba iicaaberi buheehiníbo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iijí díjívveberi iguihuva diiboco buuhiníhi, noomoro. ⁵³ Jaanotí caani gaajauhi toonotí níhíba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi, eneehinínoco. Jaanoma iicaubo paryí iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.

⁵⁴ Jino Jesu sihidí ejeevanoco Galileaví itíconí omooníunoco allíníuhi Judeatí Galileaví siino uhu-umiusumi.

Jesu Buheesuhi Ígotíiboco.

5 Toonobuunatí judiomí eetavuuhí jíibaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusaleví. ² Jahígo Jerusaleví ovejamí guhuga onoo huga fiitíno icano jícooba nicutaaba hebreomí iijírí Betesda onoo ba. Jaabaatí icano sahusedíno iguhugano. ³ Jaahugaje goohasinoví sihidí iguihuvafiimo icahícauhi aatyímetímo, idíno iimitímo, ifiino isifañínerí ígotímeheje icamo. Jaamo teemehícauhi toba nífaihu amaryíbanoco. ⁴ Míiro tobajaago Moocaani toomomínaafi nítehicauhi safohosa jaaboro inífaihuco maryícuvahícauhi. Jaasumíro tobafaño ímegavíro aacotoobo buheehícauhi, jillí fanoova gui-

huva ⁵ Jaamañerí icaubo saafi treinta y ochodíno ficabano tícovoví iguihuvacuubo. ⁶ Jaabo síucíníuboco Jesu aatyímeuboro gaajacíuhi aivo gueenene íicacuunoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehí ubuheeneque? nooboro.

⁷ Jaanegui diibo íimusuuhi: Aivojíbo, míjoho bu uco tobafaño jíhacujiráhi toba amaryíbasumí fahíjívaro tobafaño feequí moonínaacaro sita tahímegaro feeheehí, nooboro.

⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañíivo jaaboro dícgaijeque díciíbo fuucu, nooboro.

⁹ Jaasumíro diibo buheeteuhi. Jaaboro ícgaijeque híciuboro ígucuubo. Jaafucuu judiomí jaguísfucuu.

¹⁰ Jaanegui judiomí Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachí-íjí jino jaguísfucuu. Jaanegui dícgaijeque satyējítíhi, noomoro.

¹¹ Jaanegui diibo íimusuuhi: Míiro uco ubuheesuubo díiboro uco neehí: Dícgaijeque díciíbo fuucu, nooboro.

¹² Jaanegui dilluumo: ¿Míjoho diibo íco dícgaijeque díciíbo dígo onoo bo? noomoro.

¹³ Jaarunofañó diibo gaajautíhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañerí sihidí miyamínaa ícaumo cojítí Jesu síhígoví ufucuumañó. ¹⁴ Jaanobuunatí Jesu diiboco síino templojafaño aatyímeuboro nuuhi: Meecí, jisumí jino híjoho ubuheecunoco; síino ímitíno díicacuujiráhana janaaní íicano síino díjaa saadino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui diibo ufuuboro judiomíco jíibugutuubo Jesu jaahí diiboco ubuheesuunoco. ¹⁶ Jaanoma ícaumo judiomí Jesuco ímitíno mooníhícauhi, diibo jaguísfucuví tollí omooníhícaumañó. ¹⁷ Jaanegui Jesu nuuhi: Guíhirubí, jisumíhachuta dudícamaahí. Jaano tícovoví bu uujoho dudícamaahí, nooboro.

¹⁸ Jaanoma ícamo judiomí janaaní ímeguehícauhi diiboco agaícaunoco. Míiro toono jaguísfucucoro díitobadí teemehícautíbo, tollíro bu Moocaanico: Guíhirubí, onoo boro ífiico Moocaaníbadí mooníhícaubo ícano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

¹⁹ Jaanegui diitoco nuubo: Míyanotíro, míyanotíro amíhaico neehí: Uujoho Moocaani Seemene íinoro íjeebítíro moonítíhi. Míiro Caani omoonínoco aatyímeebere, bu tollíro Illí mooníhi. ²⁰ Míiro Moocaani Illíco agaijímáño fanoova moonínoco diiboco ífusuhí. Míiro ími janaaní ejeevanoco hífusujíbehíca. Jaanerí amíhai majabafítejé. ²¹ Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacíbadíro bu Illí íimogomoco fiivoco acíjé. ²² Míiro Moocaani míhaiñoobaco íimitíco nootíhi. Jaaruubo paryí toono ímíbachu mítyaco Illí usefaño jeevesuubo, ímitíco ímíbachuquí; ²³ Toonotí famooro Illíco íbocígotequí Caanico íicabadíro. Jaanotí Illíco óbocígótímo, tollíro bu Caanico bocígótíhi díiboco agalluuboco.

²⁴ Míyanotíro, míyanotíro amíhaico neehí: Uco agaluhíníboco ímiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ífiníjítíno íívoma ícacuuhí. Jaamo chíjgaífaño

† Sahaamefaño toonoono versíulonoco ficuutímo.

fuuccuujitih; Jilliŕo guijeveti fiivofañovi fatyucuubo. ²⁵ Miyanotiŕo, miyanotiŕo neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuui; iimitifaño miguijevecubadihica iicamo Moocaani Achi iijico uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji. ²⁶ Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco acibo tolliŕo Illi sitaaco fiivoco ihaciŕui. ²⁷ Tolliŕo bu mitya iijico acibo miyaminaafañoti iimitino, iimino icanoco idugaacuŕui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iicamaño. ²⁸ Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryiŕo cihojinofaño iicamo ihiimaaco uguubujino. ²⁹ Jaamo iiminoco omooniumo siino buheeteji fiivoma iicaŕui. Jaanoti iimitinoco omooniumo buheeteji ciiŕigaiŕaño ifeeŕui.

Cristoti Ijibogono.

³⁰ Miŕo uujoho aivo, uuro tajeebiŕo moonijitirahi. Jaamaño uujoho iimitinoco dugaacuhi uco atajibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebiŕo uuro iimogonoco omoonitimaño. Jilli Guihirubi uco agalluhiniŕo iimogonocoro moonihi. ³¹ Uujoho uuro tafiitiŕo jibuguruva tajibogo saatehedi ibocima chahajirahi. ³² Jaanoti sifi uuditi jibeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditi diibo onono miyaano iicanoco. ³³ Miŕo amiŕhai saatohoco magalluui Juajaago diiboco idiluteŕui. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi. ³⁴ Jaarunofaño uujoho gaayicitihi miyaminaafi ijibogonoco. Jaarunoco uujoho jilli Juati amiŕhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji. ³⁵ Miŕo Jua ciiŕigaimecu ijiganoro aachicibadi jeevauhi. Jaabo aachiciniunofaño amiŕhai jihachutagayiro imo imo mihicauhi. ³⁶ Jaaruno toono Jua ijibuguuno janaaniciŕi uujoho onono jeevahi. Miŕo Moocaani uco agalluubo atajibaunoco omoonino. Toonoro tahalliŕi jibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco. ³⁷ Tolliŕo bu Guihirubi uco agalluubo uuti jibeguehi. Jaaruuboco amiŕhai safooba mahatyimetatihi, bu ihiimaaco safooba muguubutatihi icano. ³⁸ Tolliŕo bu diibo iiji amiŕhaifaño chahahi; Diibo agalluhiniŕo amiŕhai mimiyaavogotimaño. ³⁹ Miŕo Caatinihaameque imino amiŕhai mihifinichicahi fiivo ifiico toohaamefaño mahatyimeneque mihimogomoro. Jaano miŕo toohaame uuditi jibuguruhaame. ⁴⁰ Jaarumo taja masaanoco mihimogotihi fiivoma mihicajiruneguiha.

⁴¹ Uujoho miyaminaa cahacisuco gaayicitihi. ⁴² Jaabadiŕo uujoho gaajahi amiŕhai Moocaanico magaijitiŕo. ⁴³ Miŕo uujoho Guihirubi memeri sahininihi; Jaaruuboco uco magaayicitihi. Jaanoti sifi jilli ijeebiŕo asaaboco naha amiŕhai magaayicijirahi. ⁴⁴ Milli jaamo mimiyaaveguejirahi sanomiŕo fahigovavi miyaminaa imihicacoro magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiinodi idiboro iicaabo Moocaaniti asaano imihicaco miguiinotihi. ⁴⁵ Jaanegui uuditi mehesamaaidino: Caani imefeenevi miŕhaico imitino neejiiŕo, noomoro. Icaabo amiŕhai imitico eneejiŕo Moise. Jaabo tajibafeenedi mataajibadi mehesiciniŕahi. ⁴⁶ Miŕo Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliŕo mimiyaaveguejirahi. Miŕo diibo uuti caatiniuhi. ⁴⁷ Jaabo acaatiniunoco

mimiyaavogotimo, milli bu taajico mimiyaaveguejirahi?

Cinco Mildimoco Amachusuno.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

⁶ Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuui. ² Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi sihidi ejeevanoco omooniboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyimehicauneguiha. ³ Jaanegui Jesu ifabaihallivi ufuuboro ijibogominaama casivuubo. ⁴ Jaasumi fiiticuuno judiom ijbaimo Pascua iicaujino. ⁵ Jaanaa Jesu emeeciubo atyimeuhi sihidi miyaminaa idojicuti asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: Cuccati fine machutaaco manaajejirahi jito imachuŕui? nooboro.

⁶ Jilli Felipeque nuubo jilli diiboco inisuubo, milli fine neejiiŕo? onoomaño jilli omoonijinoco imino agaajacuuboro. ⁷ Jaanegui Felipe nuuhi: Fine doscientos denario ticovovi manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famooviro ajashuno ifetejitirahi, nooboro.

⁸ Jaanegui ijibogominaati saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi: ⁹ Jineeri icase sase sahusedino sebada maahunu, bu miimiŕi tavaabomisi icanoma iicase. Milli jaano tonoodino jinoodimo miyaminaavi ifetejirahi? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasiŕcamaaŕui, nooboro. Jaamaŕeri sihidi ŕaavahu icauhi. Jaanohalliŕi casicamaaŕimo cinco mildino gaifiimi.

¹¹ Jaadi Jesu imaahunoco iicuboro Moocaanico graciaaco aaciuboro, toonoco ijibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuihigiciniŕoma. Tolliŕo bu itaavaco ifuumo iimuguudineheje. ¹² Jaanoco amachuumo utuvacuudi Jesu nuuhi, ijibogominaaco: Paryi manaani ihatyuvoco gaŕicafototino iicaŕui, nooboro.

¹³ Jaanoco ananiumo gahafusuui, jiiŕibaiŕoco fahuseeci, siino miŕbaici icanoco sahusedino sebada maahunu iicaunoti aatyuvuunoco. ¹⁴ Jaano Jesu sihidi ejeevano ifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiniŕehalliŕi asaaujiŕo, noomoro.

¹⁵ Jaamoro Jesuco iiciumoro satyuuŕimoro aivojiboti iheetaveŕui. Jaanoco agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaihallidi Iguehi.

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Jaanaa mihiiŕuudi ijibogominaa muuaijaago fuuhi. ¹⁷ Jaamoro meenegafaño iicamaaŕimoro fuumo onegueehi Capernauijaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutihi. ¹⁸ Jaanaa imuaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaano. ¹⁹ Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idino kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nifaihallidi iŕooboro. Jaaboco aatyimeumoro sihidi igutuumo. ²⁰ Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.

²¹ Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayicuihi. Jaadi goovano ifutuumo ufuuhigo.

Miyaminaa Jesuco Guinehi.

²² Jaano sesevedi toonegueehivi miyaminaa ifitafu-tuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaa-gafaño Jesu ijibogominaama footinaaca diito iinoro fuumo. ²³ Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumiti asauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aaciunobuunati maahunoco amachuuno fiitino. ²⁴ Jaamañovi Jesu, ijibogominaa icano achahaunoco miyaminaa aatyimeumoro toono imeenefañi ijica-maaiumoro fuumo Capernaajaago Jesuco guinomoro.

Jesu Fiivoco Aacineguiiha Diiboco Fiivo Maahuti Momonimo.

²⁵ Jaaboco onogoo muuavi aatyimeumoro nuumo: Jibogominaafi, ¿cusumi gasehinihi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaico neehi: Jilli mamachuhinimo mutvahinineguiiha uco miguiinehi. Jilli sihidi ejeevanoco eheetavehininoco mimiyaaveneguiiha icatino.

²⁷ Jaanegui ifinino machutaguiiha mududicamaaidino, ifinijitino fiivoco aacino machutaguiiharo mududica-maaje. Toonoco uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amihaico aacijino. Toonoti uujoho Moocaniti asaanoco miyaminaa igaajaqui, bu uuvi Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Milli jaanegui mooniji Moocaani iijico meheetavequi? noomoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amihaico mimiyaavogonoco, nooboro.

³⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidi ejeevanoco mihaico dihiifusu maatyimemere ico mimiyaaveguequi? ³¹ Mihiro moheedeetemihai machu- uhi mana onoonoco sicaihigovi iicausumi, oono Caatinihaamefaño: Niquejeo maahunoco machusu- ubo, onoobadi, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaico neehi: Moise amihaico niqueje maahuco acitih, Guihirubi amihaico jino miya maahu niqueje maahuco acitih. ³³ Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañoti iniitoobo jinijeminaaco fiivoco aaciibo, nooboro.

³⁴ Jaanegui nuumo: Aivojibo, fahijivaro mihaico toono maahuco daacihica, noomoro.

³⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitih, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitih icano. ³⁶ Mihiro amihaico uujoho eneehinicuubadi: Uco mahatyimecuurumo uco mimiyaaveguehicatih. ³⁷ Mihiro paryi fanooro Guihirubi uco aacino tajaa saaji, tolliro bu tajaa asaamoco uujoho buhi gañijitih. ³⁸ Uujoho niquejefañoti niitehinithi uuro iimogonoco mooniqui icatino, jilli uco agallu- uhinibo iimogobadi mooniqui saahinithi. ³⁹ Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinibo iimogono; Paryi diibo uco aacimoco saatohobaco jeevesutibo paryi famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji. ⁴⁰ Jaano jino uco

agalluuhinibo iimogono; Paryi famooro miyaminaa Moocaani Seemeneque aatyimemere imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.

⁴¹ Jaanegui judiomi ticovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañoti iniituubo, un- uuneguiiha ⁴² neehicauhi: ¿Nacu jaani Jesu Jose achi icatibo? ¿Mihiro caani, seeji icamoco mihaico magaaajahi? ¿Milli jaabo: Uujoho niquejefañoti niitehi, neehicahi? noomoro.

⁴³ Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufeni toono amihaico de- jecufiraco. ⁴⁴ Mihaifooba tajaa saajitirahi Guihirubi uco agalluuhinibo tajaa isivatiruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu. ⁴⁵ Mihiro, Moocaani iimaaminaa aamefaño jilli noono: Moocaani famoocoro jibegueji, noonoro. Jaabadi famooro Moocaanico uguubuumoro diiboti agaajamo tajaa saahi.

⁴⁶ Mihaifooba Moocaanico atyimetih iidiiboro uujoho Moocaniti asaubo Moocaanico atyimehi.

⁴⁷ Miyanotiro, miyanotiro amihaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icaji. ⁴⁸ Uujoho fiivo maahu. ⁴⁹ Mihiro amihaico eedeete manaaco sicaihigovi amachuurumo chuumuui. ⁵⁰ Jaanoti naha jino nique- jefañoti iniitono maahu. Jaanoti amachumo guijeveti- mo iicaqui. ⁵¹ Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañoti iniitehinibo. Jaamo uco agaayici- mo ifinijitino fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacino taahuco. Jaanoco uujoho jinijeminaahallivi aacijino, nooboro.

⁵² Jaanegui judiomi ticovauhi sanomiro iimaacasiu- mo: ¿Milli jaabo jaani mihaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.

⁵³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uucuco muduutihachijji, bu itijohoco mahadutihachijji icano fiivoma mihicajitih. ⁵⁴ Jaanoti taahuco amachuubo, tatyijohoco aaduubo icano ifinijitino fi- ivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.

⁵⁵ Jaano tafi miya machuta, tatyijoho miya adufaihu icano. ⁵⁶ Jaamo tafiico amachumo, tatyijohoco aadu- mo icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tolliro icahi. ⁵⁷ Mihiro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadiro uco amachuubo uuri ica- ji. ⁵⁸ Jino niquejeti iniituuno maahu; amihaico caanimihai manaaco amachuumo iguijeveubadi iicano icatino. Jaanoti jihicati amachumo ifinijitino fiivoma icaji, nooboro.

⁵⁹ Jilli nuubo Jesu Caperna cuumi sinagogajafaño ijibuguubo.

Jesu Imaa Fiivoco Acitih.

⁶⁰ Jaanoco sihidi saatoho ijibogominaa uguubu- umoro nuuhi: Aivo jihimaa sihidi jeevahi. ¿Mijoho fine gaayicijirahi? noomoro.

⁶¹ Jaanoco Jesu ijibogominaa onocasiunoco agaa- jacuboro nuubo: ¿Jaano nacu amihaico imitino moonithi? ⁶² Millijiru fine imi, uujoho Miyaminaafibadi

Ifiivuboco caamo iticoni iicauhigo ofooboco mahatyimeruva? ⁶³ Miïro Moocaani Gaija miïnoco fiivoco acihi. Jaanoti muuhucu jilli jihovono. Jaanoti naha jino uujoho ihiimaano amiïhai jeebïco ifinijitino fiivoco aacjino.

⁶⁴ Jaarunofaño icamo amiïhaiti saatoho imiyaavogotimo, nooboro. Miïro Jesu imegaviro gaajacuui imiyaaveguejitimoco, bu diiboco igaicaaqui aaciujiboco icano. ⁶⁵ Jaamaño nuubo: Toonegui amiïhaico neehinihi: Miïhaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi tajaa isivatiruva, nooboro.

⁶⁶ Jaasumitiro sihidi saatoho diibo dojicuti efeehicaumo diibediti udugaavuumoro diiboma fuucutimo.

⁶⁷ Jaanegui Jesu saatoho iïbbogominaa fahuseeci motihaiti miimisici icano iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amiïhai tolliro diitobadiro mefeeci? nooboro.

⁶⁸ Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojïbo, miïjaago bu miïhai mefeecirahi? Miïro iima icano ifinijitino fiivo iimaa. ⁶⁹ Miïro miïhai mimiyaaveguehinicuui. Jaamoro magaajahi ijoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiïhai docedimoco uujoho icihinihi. Jaamo amiïhaifañoti iicaabo saafi iji iicaabo, nooboro.

⁷¹ Jilli nuubo Juda Iscariote Simon achiditi. Jaabo Juda docedimoobo iicaubo Jesucristoco iguijeniqui aaciujibo.

Jesuco Inahabomi Miyaaveguehicautihi.

7 Jaanobuunati Jesu Galilea jiniijeri igooboro feehicaui. Jaaboro Judea jiniijevi ofoonoco imeguehicautiïbo judiomi diiboco tahi agaicaaaguuneguiiha.

² Jaanaa fiiticuuno tabernaculojano jïbbaimo iicaujino; tusumi judiomi nijeganofaño icanicimo. ³ Jaaneguiiha Jesuco inahabomi nuuhi: Jinooti difo Judeavi. Tahi iicamo didojicuti ofoonicimo edeetavonoco ihatyimequi. ⁴ Miïro miïhaiñooba miyaminaaco ifiico igaajasuqui omoonimo toovono moonitathi, tolli bu omoonïbo famoo imefeeneviro moonihica, noomoro.

⁵ Jilli nuumo inahabomi icarumo diiboco imiyaaveguehicautiïmaño. ⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvihica uujoho ifototihica. Jaanoti amiïhaidi naha fafucuvaro imihi. ⁷ Miïro amiïhaico jiniijeminaa jïheguetihi. Jaanoti uco jïhegueme diito imitico onoonohalliti.

⁸ Amiïhairyo tobaimojaago mofoo. Jaanoti uujoho tobaimovi footihica tahoovofucuvihica uujoho ifototihica, nooboro. ⁹ Diitoco tolli unuuboro fitafutuubo Galileavi.

Jesu Fuuhi Nijegano Jïbbaimovi.

¹⁰ Jaadi inahabomi tobaimojaa ufuunobuunati, Jesu tolliro bu fuuhi. Jaaruubo foovono fuutiïbo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aatyimeujiruneguiiha.

¹¹ Jaaboco judiomi tobaimoguiino iguiinomoro neehicaui: ¿Cuuca fine iicaabo? noomoro.

¹² Jaabediti sihidi miyaminaa mirïbacasihicaui. Saatoho neehicaui: Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanoti

saatoho neehicaui: Imitiïbo miyaminaaco bañihicaabo, noomoro.

¹³ Jaarumo miïhaiñooba foovono diibediti iimaahicautihi judiomi ñihicuti.

¹⁴ Jaanaa iïbbaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jicafutuui. Jaaboro ticovaubo iïbbuguubo. ¹⁵ Jaaneri judiomi sihidi eheetyemere neehicaui: ¿Milli jaabo sihidi fanoovaco gaajahi aamenefaño icautiruubo? noomoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajebeñitiro jïbbogotihico uco agalluuhiniïbo jïbbogoco uujoho jïbегuehi. ¹⁷ Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonigomo, gaajaji Moocaani jïbbogoco iïbbogonoco nacu tajebeñitiro uujoho onono iicanoco. ¹⁸ Jaanoti ijebeñitiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imeguefihico. Jaanoti diiboco agalluuhiniïboco obocigoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañifira chahahi.

¹⁹ Miïro amiïhaico Moise tajiïbaco aciui. Jaarunoco amiïhaiti saatohoba imino moonitihico. ¿Collihico jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.

²⁰ Jaanegui miyaminaa iimusuuhi: Ijoho ijima diicahi. ¿Miïjoho nacu ico gaicaaujirahi? noomoro.

²¹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihineri famoro meheetyehinihi.

²² Miïro Moise amiïhaico tajiïbauhi amiïhai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo ticoniutihi omoonuubo, amiïhai eedeetemihai toonoco ticoniuhico eheetavuumo. Jaanoco amiïhai jaguisifucusumi meheetavonicihico.

²³ Jaano Moise tajiïba gañicafototino iicaqui momoonimoro jaguisifucusumi gaifi seemene meeheque miquiticinichico. ¿Jaamo collihico tajaa misifiiratehi jaguisifucusumi saafi miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininohalliti? ²⁴ Imino meecitimoro saatohoditi mihimaadino. Jari imino magaajaadi mihimaa, nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

²⁵ Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanico iguijeniqui iguiinehicaabo icatiïbo?

²⁶ Memeeci ono famoofeeneviro iimaaruuboco miïhaiñooba milli moonitihico: ¿Naa fine jisumi aivojito gaajacuui diibo Cristo iicanoco? ²⁷ Jaanoti miïhai magaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi miïhaiñooba gaajajitihico cuucati diibo asaanoco, noomoro.

²⁸ Jaanegui Jesu templojafaño iïbbuguumañoti sefano nuubo: Uco naha amiïhai magaajahi tahigoti asaahigoco. Jaaruubo uujoho tajebeñitiro saatihico. Jaabo uco agalluuhiniïbo miyaabo iicaaboco amiïhai magaajatihico. ²⁹ Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahiniïmaño. Miïro diibo uco galluuhinihi, nooboro.

³⁰ Jaanegui diito diiboco gaayiciujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño miïhaiñooba diiboco gaayiciutihi ihoovofucuvico ifutuutiïmaño. ³¹ Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuihi. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanico eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluui Jesuco Igaayiciqui.

³² Jaanoco fariseomi guubuuhi miyaminaa toonoti imiribacasiunoco. Jaaneguiha sacerdotemi aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluui Jesuco igaayiciqui. ³³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amihaima icaji. Jaadi dojicuviro feeji uco agalluubojaago. ³⁴ Jaaboco miguinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo amihai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihii.

³⁵ Jaanegui judiomi sanomi noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco mahatyimejitihii? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomi agavaracinimojaago feejiibo griegomico ijibeguequi? ³⁶ ¿Milli fine eneejirunoco oono mihaico noobo: Uco miguinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo mihifetejitimaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

³⁷ Jaanaa niinofucu imiya jibaimofucu Jesu agañiivuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachijii tajaa masaamoro, mahaduva. ³⁸ Uco imiyaavogoobo, Caatinihaamefaño onoobadi: Dijeebifañoti fiivo muuai nifaihu cuuji, nooboro.

³⁹ Jilli Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayicijinoco. Tusumihica Moocaani Gaija niituutihica Jesu niquejefaño ufuutimañehiica.

Miyaminaa Dugaavocasiuhi.

⁴⁰ Jilli Jesu unuunoco diitofeeneti saatoho uguubumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaanaafi asaajiibo, noomoro.

⁴¹ Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Cristo, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileati Cristo saajirahi? ⁴² Miñiro Caatinihaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojibo David yotofañoti tolliro Belen allio cuumijefañoti David iicahigoti saajiibo, noono, noomoro.

⁴³ Jaamoro miyaminaa fahigova dugaavocasiuhi Jesuhalliti. ⁴⁴ Jaanegui diitoti saatoho diiboco igaayiciqui mooniurahi. Jaarumo saatohoba milli diiboco mooniutihii.

Aivojito Jesuco Miyaavogotihii.

⁴⁵ Jaanaa isisiminaa tahigoti siino saauhi. Jaamoco sacerdotemi aivojito fariseomi icamo nuuhi: ¿Collihii jana jaaboco misivatihii? noomoro.

⁴⁶ Jaanegui isisiminaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadi ihiiamaamo! noomoro.

⁴⁷ Jaanegui fariseomi diitoco nuuhi: ¿Tolliro bu nacu amihai diibo abañinoco mimiyaaveguehi? ⁴⁸ ¿Nacu amihaidi saatoho aivojitoti, fariseomiti icano miyaaveguehi? Imiyaavogotimo duhu. ⁴⁹ Jaanoti jito miyaminaa tajibaco agaajatimo jilli cijigaifaño efeejimo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emeejebu, nuuhi: ⁵¹ ¿Nacu mihai tajiba

saafi miyaminaafico: Iimiti, neejirahi, iticoni diibo omooninoco gaajacitimoro? nooboro.

⁵² Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ijoho Galileaobo? Eneecau, imino Caatinihaameque dihiñinici Galileati Moocaani iimaaminaa saatatihii, noomoro ⁵³ ijeevadi sahaje iijanojaa foocinumo.

Gaifiimima Iicafifigo.

8 Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajijaago. ² Jaano sesevedti fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidti miyaminaa saauhi. Jaamoco acasiivuboro ticovaubo ijibuguuubo. ³ Jaanaa fariseomi, caatiniminaa icamo diibojaa sivauhi gaigooco gaifiimima iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeeneti ificumoro ⁴ nuumo: Aivojibo Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifiima faguifaño icagoco mahatyimehi. ⁵ Miñiro Moise itajibafaño jilli mihaico neehi: Tolliti iicagoco guisiri mahamimoro magaicaau, nooboro. ¿Jana ijoho milli neehi? noomoro.

⁶ Jilli nuumo diiboco inisuumo, ifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui. Jaanegui Jesu jiinjehallivi idijivuboro ticovaubo ihusegairi jiinjique acaatiniubo. ⁷ Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañiivuboro diitoco nuuhi: Eneecata amihaiti saatoho imitima machahamo miticoni diigoco guisibari mahamimo, ⁸ nooboro siino idijivuboro ijiinjique caatinihicauhi. ⁹ Jilli unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima iicaunoco ijeebifañodi agaajaumoro ihamiyatoti ticovaumo safiisari ofoocinumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuuhii tomañovi. ¹⁰ Jaadi Jesu agañiivuudi mihaifnoobaco atyimecuutiibo, idigoro diigo toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gai-go, ¿cuuca icamo dihallivi imitino ihiiamaahicamo? ¿Miñiro saatohoba ico milli moonitihii? nooboro.

¹¹ Jaanegui nuugo: Aivojibo, saatohoba milli uco moonitihii, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico moonitihii. Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeebinoco Aachicinibo.

¹² Jaadi siino Jesu ihiiamauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho jiinjeminanaa jeebico aachicinibo, tadyojicuti asaabo civohi icajitihii. Jaano ifinijitino fiivoco aacino foovoma icajiibo.

¹³ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Ijoho difitiro diibeguehicaahi. Jaano dijibogo ibocima chahahi, noomoro.

¹⁴ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahalliviro ijibuguruno tajibogo ibocima icahi, uujoho asaahinihgoco, ofoohigoco icano agaajamaño. Jaanoti amihai magaajatihii uujoho tahigoti asaahinihgoco, ofoohigoco icano. ¹⁵ Jaamo amihai miyaminaa imitico meneehi jiinjeminanaa tajibafeenedi. Jaanoti uujoho mihaifnoobaco dugaacutihii. ¹⁶ Jaanoti dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiuro uujoho icatihii, Guihirubi uco agalluuhiniboma mihicamaño.

¹⁷ Miiro amiihai tajiiba aamefaño noocinino: Miimisiici ijibogono ibocima icahi, noonoro. ¹⁸ Miiro uujoho tafiitiro jibeguehi, tolliro bu Guihirubi uco agalluuhinibo uutijibeguehi icano, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amiihai magaatatihi, bu tolliro Guihirubico magaatatihi icano. Jaanoti uco magaararuva tolliro Guihirubico magaaajirahi, nooboro.

²⁰ Jilli Jesu nuuhi templojafaño ijibuguubo nihibamico ijicuhicauno cojivi. Jaaruuboco miihaiñooba gaayiciutihi, ihoovovi ifutuutimaño.

²¹ Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyimetimoro amiihai imitimaryo miguijeveji. Uujoho ofoohigo amiihai mefeetitihii, nuubo.

²² Jaanegui judiomii nuuhi: ¿Nacu fine iinoro ifiico guijenijiibo. Jaamaño: Uujoho ofoohi mefeetitihii, noobo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Amiihai baaoto. Jaanoti uujoho caamoobo. Amiihai jiijeminaa. Jaanoti uujoho jiijeminaafi icatihi. ²⁴ Jaamaño amiihaico: Amiihai imitimaryo miguijeveji, neehi. Miiro uco mimiyaavogotihachiiji amiihai imitimaryo miguijeveji, nooboro.

²⁵ Jaanegui dilluumo: ¿Miihoho nacu ijihoho? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicijetiro amiihaico neehicacuui. ²⁶ Sihidi icano amiihaico eneejino, amiihaiti udugaacujino icano. Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diiboti uguubunoco jiiijeminaaco jibeguehicahi, nooboro.

²⁷ Jaarunoco diito gaajahicautihii Moocaniditi ihimaahicaunoco. ²⁸ Jaadi nuubo: Jari caamovi Miyaminaafibadi Ifiivuboco guijeve imohobujehallivi magañiicyidit magaaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tolliro bu tajeetitiro uujoho omoonihicatinoco magaaajaji, bu tolliro Guihirubi uco ijibeguehicanocoro omoonihicanoco icano. ²⁹ Uco agalluuhinibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutihi, diibo iimogonocoro omoonihicamaño, nooboro.

³⁰ Jilli Jesu unuunoti saatoho sihidi diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitino Jijovoto Icamohallivi Jesu Iimaano.

³¹ Jaanegui judiomii diiboco imiyaavuguudimoco Jesu nuuhi: Taajico jeevesutimo mihicahachiiji miyaano tajiibogominaa mihicaji. ³² Jaachiiji magaaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amiihaico imitifañoti sinaayujii, nooboro.

³³ Jaanegui diito nuuhi: Miihai Abraham iyaachimihai mihicamo sita jijovoto mihicatatihi. ¿Milliti jaabo miihaico ijihoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Paryi famooro imitico omoonimo, imiti jijovoto. ³⁵ Jaamaño jijovooboti iicaabo ihaivojibo seemefañodi icatatihi. Jaanoti iseemene diitofañodi icanicihi. ³⁶ Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amiihaico isinaayuhachiiji miyanotiro jijovoto mihi-

cacuujitihii. ³⁷ Uujoho gaajarahi amiihai Abraham iyaachimihai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaugehicahi, uujoho onoonoco muguubutimoro. ³⁸ Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ijibogobadi. Jaanoti amiihai momoonihicahi amiihaico amiihai caani ijibogobadi, nooboro.

Diito Caani, Iji.

³⁹ Jaanegui diito nuuhi: Miihai caani Abraham, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amiihai caani Abraham iicaruva diibo omoonibadi momoonijirahi.

⁴⁰ ¿Collihii jaamo uco magaicaujirahi? Tollii iicanoco Abraham safooba moonitutihi. Miiro amiihaico miyaanoco jibeguehicahi Moocaani uco unuubadi.

⁴¹ Jaanoti amiihai, amiihai caani omooninibadi momoonihicahi, nooboro.

Jaanegui nuumo: Miihai ajeva seeme mihicatihii, saafiuro miihai caani Moocaani, noomoro.

⁴² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai caani Moocaani iicaruva uco magaiijirahi. Uujoho diibogaagoti saahinhi, tajeetitiro uujoho saahinitihii diibo uco agalluuhininegui saahinhi. ⁴³ ¿Collihii jaamo taajico muguubuhicatihii? ¿Collihii tajiibogoco mihimeguehicatihii muguubunoco? ⁴⁴ Amiihai caani Iji. Jaabo

onoobadi momooninoco mihimeguehicahi. Miiro diibo siicijetiro imoyicibo miyaminaaco agaicaaunoco, imoyicitatibo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sicamañoco iimaabo, bañifiira caani iicamaño bañifiibo. ⁴⁵ Jaanoti uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatihii. ⁴⁶ ¿Nacu miihoho amiihaiti saatoho ifusujirahi tafifa sanogayiba imitii iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collihii uco mimiyaaveguehicatihii?

⁴⁷ Moocanitahe iicaabo, Moocaani iijico guubunicihi. Jaanoti amiihai Moocanita mihicatimaño Moocaani iijico muguubugotihii, nooboro.

Cristo Sahiijitiro Iicacuubo.

⁴⁸ Jaanegui judiomii iimusuuhi: Aivo miyaano ijihoho samariaoobo idiicanoco ico monoono. Jaabo ijima diicahi, noomoro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ijima icatihii, uujoho Guihirubico bociguehi. Jaaruuboco uco amiihai mobocigotihii. ⁵⁰ Jaaruubo uujoho tafi bocigoco gui-inotihii, iicaabo saafi uco obocigonoco iguiinooboro udugaacuubo. ⁵¹ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Taajico imimiyaavogomo ifinijitino guijevefaño feejitihii, nooboro.

⁵² Jaanegui diiboco judiomii iimusuuhi: Jisu aivo imino magaaacuui ijima idiicanoco. Miiro Abraham, bu paryi Moocaani iimaaminaa icamo paryi guijeveuhi. ¿Milli jaabo ijihoho neehi: Taajico uguubumo guijeve-timo icaji? nooboro. ⁵³ ¿Nacu ijihoho mootadi Abraham janaanici deevahi? Jaaruubo du guijeveuhi, bu paryi Moocaani iimaaminaa icaurumo guijeveuhi. ¿Jaanoti miihoho ijihoho idiicaabo guijeve-tibo diicaji? noomoro.

⁵⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocigoruva, uuro obocigono jaaducafetejitirahi. Guihirubi uco bociguehi diiboco amihai Moocaani monoobo.

⁵⁵ Jaaruuboco amihai magaatijihi. Jaanoti uujoho naha gaajahi. Jaanoti: Uujoho diiboco gaajatihi, nuuruva amihaijadi bafifijirahi. Miyanotiro uujoho diiboco agaajamaño diibo iijico moonihi. ⁵⁶ Miro Abraham amihai tyadi imo imo icauhi uco aatyimegueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.

⁵⁷ Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: ¿Milli jaabo cincuentadino ficabano diicatibo, Abrahamco daatyimeuhi? noomoro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.

⁵⁹ Jaanegui guisibanoco iciumo diiboco ihaamiqi. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuuboro ditofeenedi ihinehiniuboro fuuhi.

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaallino Isicautiboco.

9 Jaanaa Jesu afatyuubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiboco. ² Jaabediti ijibogominaa Jesuco dilluui: ¿Mojibogominaafi, mijoho imitico omooniumaño, jaani atyimetibo fiivuuhi, caanimisi nacu diibo? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omooniumaño icatino. Jilli Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno. ⁴ Miro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinibo dudicamaajeque eetavehi. Jaanoti mihijicuudi mihaiñooba dudicamaaitacuutahi. ⁵ Miro jino jinijehalliri iicanohachuta uujoho jinijeminaaco achicinihi, ⁶ nooboro jinijehallivi ijireuboro toonoco jiniima illiheeniuboro ijiiniri aatyimeutibo aallinoco nicuubo. ⁷ Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro. Jaaba jicooba momo hebreo iijiri Siloe. Jaanegui inita-maaijeuboro tahigoti atyimecuubo saauhi. ⁸ Jaanegui ifiitnominaa iticoni atyimetibo iicahicaunoco agaajau-mo nuuhi: ¿Nacu jaani oono acasiivooboro nihibamico idilluhicaubo icatibo? noomoro.

⁹ Jaanoti saatoho: Jihhi, diibo, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Sifi diibobadi ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Milli jaano ico dihaallino faayacafetehi? noomoro.

¹¹ Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiniico ijirema eetavooboro uco tahaallinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jicoobafaño nitito, eneenegui ofooboro nitijehinihi. Jaaneri tahaallino uco faayacafetehinihi, nooboro.

¹² Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.

Jaarunaa diibo: Co, gaajatihi, nuuhi.

Fariseomi Dilluui Diiboco.

¹³ Jaadi diibo aatyimehicautiboco satyuumo fariseomi imegavi. ¹⁴ Jaanaaca diiboco Jesu jiniibari

ihaallinoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu jaguisifucuu. ¹⁵ Jaaboco siino fariseomi dilluui: ¿Milli ico dihaallino faayacafetehinihi? noomoro.

Jaanegui nuubo: Jiniibari uco tahaallinoco nicuhinibo. Jaanoco initamaainineri atyimehi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui fariseomiti saatoho nuuhi: Diibo Moocaaniti saatih. Jaamaño jaguisifucuco imino toomotiibo, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiminaafi iicaruva jino sihidi ejeevano mityaco eetavejiruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodimo dugaacamaaiuhi.

¹⁷ Jaamoro siino aallivautiboco nuumo: Jaanoti ijoho, ¿milli neehi dihaallinoco afaayichinibediti? noomoro.

Jaanegui nuubo: Eti, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.

¹⁸ Jaarunaa judiomi miyaavuguutihi diibo ihaallinoco afaayicunoco icano. Jaamoro caanimisico cuuhuvau-mo igaajaqui. ¹⁹ Jaadi diitico dilluumo: ¿Naa jaani miisi seemene aallivatibo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Milli bu jaabo oono ihaallinoma icahi? noomoro.

²⁰ Jaanegui caanimisi nuuhi: Jihhi, magajahi diibo moseemene aallivatibo ifiivuunoco. ²¹ Jaaruno magajatihi fine millihacho tahi atyimeebe, bu tolliro magajatihi mijohohacho fine diiboco ubuheesuhinino. Tahi diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tahi millihacho amihaiico jibeguejiibo, noomiro.

²² Jilli caanimisi nuuhi, judiomico iiguiumisiro, judiomi cajaanohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañoti magajiji, noomoro ifitacucasiuno nihicuti. ²³ Jilliti caanimisi: Amiyaaburucu tahi diiboco midillu, nuuhi.

²⁴ Jaanegui siino coovaumo ihaallinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanoti diibo imitiminaafi iicanoco mihai magajahi, noomoro.

²⁵ Jaanegui diibo iimusuhi: Co, tahi fine imitiminaafi uujoho gaajatihi. Idinoco gaajahi uujoho aatyimeutiruubo jisumi aatyimeneque, nooboro.

²⁶ Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Milli dihaallinoco omoonihineri daatyimehi? noomoro.

²⁷ Jaanegui nuubo: Amihaiico jibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotimoro bu ¿collhi siino mugubujirahi? ¿Nacu bu amihai tolliro diibo jibogominaati mihicajirahi? nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco jibaumoro nuumo: Ijohonaa diibo jibogominaafi. Jaanoti mihai Moise jibogominaa. ²⁹ Mihai magajahi Moocaani Moisea ihimaaunoco. Jaanoti magajatihi diibo cuucatiobo iicanoco, noomoro.

³⁰ Jaanegui diibo iimusuhi: Toono aivo uudi sihidi jeevahi, cuucatiobohacho diibo iicanoco magajatiho. Jaabo uco tahaallinoco atyimesuubo. ³¹ Miro mihai magajahi imitiminaaco Moocaani uguubunicinoco. Jaanoti diibojaagodi iicamoro, diibo iimogobadi omoonimoco icano guubunicibo. ³² Siicijetiro guuburatatino saatohoba ifiivonotiro

aatyimetiboco atyimesumo onoonoco. ³³ Jaani Moocaaniti isaatiruva milliba moonijitiruubo, nooboro. ³⁴ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ijoho aivo sihidi imitima ifiivuubo, mihaico dibeguejira? noomoro diiboco gañi#umo sinagogajati.

Jesuco Imiyaavogotimo Aatyimetibobadi Jeevahi.

³⁵ Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañi#unoco. Jaaboco atyimeuboro nuubo: ¿Ijoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.

³⁶ Jaanegui diibo iimusuhi: Aivoj#bo, uco di#bogo mijoho diibo miyaaveguequi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Iro daatyimecuuhi. Jino uujoho diibo #ma ihimaabo, nooboro.

³⁸ Jaanegui diibo Jesu imega ememu#vuuboro nuuhi: Miyaaveguehi, aivoj#bo, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jijehallivi saahin#hi dugaacuguiha, atyimetimo ihatyimequi. Jaanoti atyime, atyimecutimo iicaqui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui saatoho fariseom# diiboma iicaumo jilli diibo unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mihai tolliro mahatyimetimo? noomoro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Am#hai aall#no ihifuvusutiruva am#hai imitima machahajirahi. Jaanoti: Mahatyimehi, monoomaño am#hai imitima mihacahi, nooboro.

Ovejami Mecuvi Ohoovicino.

(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

10 Miyantiro am#haico neehi: Ovejami mecufaño iguhugari jicafototi#boro sinaagonodiro ofoobo nanivaminaafi. ² Jaanoti tomecufaño iguhugari ijicafotoobo naha diito toomominaafi. ³ Jaabedi iguhuga toomominaafi iguhugaco faayicifihi. Jaahugari ijicafotooboco ihovejami ihimaatiro gaajacifihi. Jaamoco iticovocivi imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivi iinusufiibo. ⁴ Jaadi jahisivi famoocoro ihinusuboro ihime foonic#bo. Jaabo dojicuti ihovejami foonic#hi diibo iimaaco agaajamoro. ⁵ Jaanoti agaajati#bo dojicuti footatimo. Jilliro gaafimo diibediti diibo iimaaco agaajati#maño, nooboro.

⁶ Jilli Jesu oovicuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacuti#hi milli eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomominaafi.

⁷ Jaadi bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyantiro, miyanotiro am#haico neehi: Uujoho ovejami guhuga. ⁸ Iticoni tahimegavi asaumo paryi nanivaminaa. Jaamo iimaaco ovejami gaajauti#hi. ⁹ Uujoho guhuga, tafañodi ijicafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanic#badi tomecufaño ijicafotooboro siino ihinoobo ñaavahuco aatyimenic#badi icaji.

¹⁰ Jaanoti nanivaminaafi saanic#hi inaniquiro, igaicaaqui, ifinisiquiro icano. Jaanoti uujoho saahin#hi fiivoma mihacahi, sihidi janaan#i toonoma mihacahi. ¹¹ Uujoho miya toomominaafi; M#ro miya toomominaafi iicaabo ihovejamihallivi ifiico acinic#hi.

¹² Jaanoti ijaadaguiharo ootoomoo bu jicu diitojaago asaanoco aatyimeebere ihovejamico ejeevesuhin#boro iicojiti gaan#ic#hi ita iicatimaño. Jaanobuuna ijicu asaaboro diitoco buhigovi gavaracunic#hi. ¹³ Jaabo diitoco jeevesunic#hi jilli ijaadaguiharo ududica-maaimaño. Jaamaño diitoco jeevivotati#bo.

¹⁴ Jaanoti uujoho iimino toomominaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi. Jaabadiro bu diito uco gaajahi taatyaa iicamaño. ¹⁵ Uco bu oono Guihirubi agaajabadi, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamihallivi uujoho tafiico ac#hi. ¹⁶ Tolliro bu saatoho tahovejami icahi jimecuoto iicatimo. Jaamoco tolliro sivaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomominaafi saafiuro icaqui, ¹⁷ uco Guihirubi gajiji, tafiico diitohallivi aac#boro, siino ubuheetejimaño. ¹⁸ M#joho uco guijen#itirahi, jilli uuro iimogobabadi tafiico ac#ji. Jaabo iguijeveruubo siino dojicuviro buheeteji mityama iicamaño. Jilli moon#qui Guihirubi uco taj#bauhi, nooboro.

¹⁹ Jilli unuuneri judiom# siino dugaavocasiuhi.

²⁰ Jaaboti sihidi saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli jeegavucuubo. ¿Coll#hi jaaboco muguubunic#hi? noomoro.

²¹ Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli iimaatati#hi. ¿Nacu iji ihaall#no aatyimetimoco atyime-sujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomi Gaayicigot#hi.

²² Jaanaa Jerusalevi eetavuumo j#baimoco templojaco Moocanicoro ijeevivehicaqui ificuuno j#baimoco j#nijadi#hivi. ²³ Jaasumi Jesu templojhallidi, Salomon goohasino onoohasijeri igooboro feehicauhi. ²⁴ Jaobohallidi judiom# emecuvovuumoro diiboco nuuhi: ¿Mihachuta jaabo mihaico, esamaaisuboro diicaji? Miyaano ijoho Cristo idiicahachij# mihaico foovono di#bugucu, noomoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#haico neehicacuurahi. Jaarunoco mimiyaaveguehicati#hi; M#ro Guihirubi ataj#babadi uujoho omoon#no toono foovono uuti j#baguehi. ²⁶ Jaarunoco am#hai mimiyaavogoti#hi, tahovejamioto mihicati#maño, am#haico eneehincubadi. ²⁷ M#ro tahovejami uco tahiimaati gaajahi. Jaabadiro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaamaño tadyojicuti foonic#mo. ²⁸ Jaamoco uujoho ifin#jiti#no fiivoco ac#hi. Jaamo ufucuro guijevejiti#hi. Jaamoco mi#hai#oo-ba tahusefañoti dumi#ic#jiti#hi. ²⁹ Guihirubi uco diitoco ac#ubo famoohallinoociviro sihidi ejeevamaño. Jaamoco bu cajaan#ooba Guihirubi usefañoti dumi#ic#jiti#rahi. ³⁰ Jaamisi uujoho, Guihirubi icano mihacahi. Jaarumisi saafiuro mihacahi, nooboro.

³¹ Jaanegui judiom# siino guisibanoco icu#hi diiboco ihaami#qui. ³² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: M#ro sihidi iminehejeque am#hai imefeenevi eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohalliti uco magaicaaujirahi? nooboro.

³³ Jaanegui judiom# diiboco iimusuhi: Imino omoon#icanohalliti ico momoon#goti#hi; Moocaniditi

imitino diimaahi miyaminaafi idiicaabo: Uujoho Moocaanibadi jeevahi, onoonohalliti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatinihaamefaño Moocaani jilli neehi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. ³⁵ Miïro jaanoco famooro amiihai magajahi, Caatinihaamefaño onono gañicafototino iicafinoco. Jaamaño miïro Moocaani iijico agaayiciumoco Moocaani nuuhi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. ³⁶ Jaabadi Moocaani ijeevadi iicuboro agalluubediti: ¿Milli Moocaaniditi imitino iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditi? ³⁷ Jaabo Moocaani omooninoco uujoho omoonitihachijiji uco mimiyaaveguedino. ³⁸ Jaanoti omoonitihachijiji uco mimiyaavogotirumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magajamoro mimiyaavogo misi Moocaanima saafiïro mihicanoco, nooboro.

³⁹ Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayicijurumo. Jaarunofaño diito usefañoti Jesu taajauhi.

⁴⁰ Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivi iticoni Jua tomañovi initihicauhigo. Jaaboro tahi icahicaubo.

⁴¹ Jaabojaa sihidî miyaminaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magajamoro mimiyaavogo misi Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidî ejeevanoco moonihicautihi. Jaanoti diibediti Jua eneehicaubadi paryi aivo miyaano, noomoro ⁴² sihidî saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

Lazaro Igujiveuno.

11 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri icahicaumife Maria, bu inago Marta icamife. ² Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo Maria Aivojïbo Jesuco facicifaihuri ejeesuugoro itihaiñoco imeebaiguri ifilluhicaugo. ³ Jaamife Jesujaago jïbogoco galluuhî: Aivojïbo, ijoho agaijïhicaabo guihuvahi, noomifere.

⁴ Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino; jilli Moocaani mitya toonofeenedi ihifusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeenedi imityaco igaajasuqui icano, nooboro.

⁵ Jaabo Jesu Lazaromico gaijïhicauhi. ⁶ Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucuci siino tomañoviro icauhi. ⁷ Jaanobuunati ijïbogominaaco nuubo: Masiigo siino Judea jiiñjejaagovi, nooboro.

⁸ Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jïbogominaafi, tahigo du ico judiomî gaicaahinirahi. ¿Jahigo bu siino feeji? noomoro.

⁹ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci motihaiti minooi icano icatithi? Cuuje mihigomo mananigaivatathi nihiba foovono aachicini-maño. ¹⁰ Jaanoti fucu ñgoobo nanigaivafihi, fucu eseeetimaño, nooboro.

¹¹ Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo aicotihica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.

¹² Jaanegui ijïbogominaa diiboco nuuhi: Aivojïbo, icigahicadi bu jei aiquejiibo, noomoro.

¹³ Tollî Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevacuui unuujirunoco tollî nuubo. Jaanoco diito esiciniuhi: Miya ci-

gacoro fine noobo, noomoro. ¹⁴ Jaadi jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevacuui. ¹⁵ Jaano amiihaidi aivo imino uujoho tahi iicatino. Jaaneguiiha masiigo di-ibojaago. Jaamo amiihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomi Jesu jïbogominaaco nuuhi: Masiigo, tolliro bu mihihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheetebe, Fiivoobo Icano.

¹⁷ Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco iciiuno mifucuci, mifucuci icanobuunati. ¹⁸ Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaleti minooi, siinotifeenedi icano kilometronohachuta. ¹⁹ Jahigo sihidî judiomî Martamifejaago fuuhi inahabo iguijeveunoti diitifeque ijacusuqui. ²⁰ Jaanaa Marta Jesu asaanoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanoti Maria jaahere fitafutuui. ²¹ Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojïbo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevihinijitirahi. ²² Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryi idillunoco ico aacjinoco, noogoro.

²³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.

²⁴ Jaanegui Marta nuuhi: Jïhi, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvi siino ubuheetejinoco, noogoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuumo buheejî. ²⁶ Jino paryi iicamo uco imiyaavogomo, ifinijitino guijevafaño icajitithi, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.

²⁷ Jaanegui nuugo: Jïhi, Aivojïbo, uujoho miyaaveguehi ijoho Cristo Moocaani Achi jiiñjehallivi asaaguboo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cïhohjïhallivi Taauhi.

²⁸ Jilli unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jïbogominaafi gasecuui. Jaabo ico coovahi, noogoro.

²⁹ Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agaiivuu-goro Jesujaago fuuhi. ³⁰ Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ñfutuutithiica Marta diiboco aatyimeumañoviro fitafutu-ubo. ³¹ Jaanoco judiomî diitifeque ijacusuqui asaamo iijafaño iicaumo atyimeuhi Maria goovano agaiivuu-goro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Iciihohjïjaago foogo tahi itaatequi, noomoro idojicuti fuuhi.

³² Jaanaa Maria Jesuvi ñfutuugoro diiboguiino ememuivuu-goro diiboco nuuhi: Aivojïbo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevetitirahi, noogoro.

³³ Jaanoco Jesu diigo taagoro asaanoco, bu tolliro judiomî diigoco anahaboniumo taamoro asaanoco icano aatyimeuboro sihidî idasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebiñ niji niji isinafutuuneguiiha, ³⁴ diitoco dilluubo: ¿Conoovi micihinihi? nooboro.

Jaanegui nuumo: Aivojïbo, saabo juuga meeciva, noomoro.

³⁵ Jaaneri Jesu taaui. ³⁶ Jaanoco aatyimeumoro judiomi nuuhi: Memeeçi sihidi fine diiboco gajihicaubo, noomoro.

³⁷ Jaanoti saatoho nuuhi: ¿Jaan aatyimeutiboco atyimesuubo, jineeri iicahiniruva Lazaroco iguijeveti fine buheesuhinijitruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

³⁸ Jaanaa Jesu siino aivo #daasuvuuboro icihoji imegavi fiitivuui. Jahoji ifaagajiguinojaagovi eseediunoro guisibari ihimegaco afabaaciigo. ³⁹ Jaaboro Jesu nuuhi: Iguisibaco buhigovi magañi, nooboro.

Jaarunaa Marta diiboivi nago nuuhi: Aivojibo, aivo fine usucuuno mifucuci, mifucuci icano icacuuno, noogoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootih: Imiyaavogohachiji Moocaani mityaco daatyimeji ico duhu neehi? nooboro.

⁴¹ Jaanegui icihoji imegati iguisibaco gañiimo. Jaadi Jesu niquejeque emeeciuboro nuuhi: Guihi, ico gracia-co acih uco uguubuneguiiha. ⁴² Jaarunofaño gaajacuhi fahijivaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyaminaa iicamedi neehi; uco #joho agalluuhinino imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo: ⁴³ ¡Lazaro, isivi dihiino! nooboro.

⁴⁴ Jaasumiro ichuumuhu iinuui, itihaiño, ihusene icano minicinibo. Tolliro bu ihime ijeevadiobaryuri minicinibo. Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jaanoco judiomi Mariamifema asaumo aatyimeumoro diiboco sihidi miyaavuguumo. ⁴⁶ Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco jibuguumo Jesu omoonunoco. ⁴⁷ Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo fagominaaco iigaiyiciumoro nuuhi: ¿Milli fine momoonijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco moonihicaabo. ⁴⁸ Mi#ro diiboco milli momoonitihachiji famooro diiboco miyaavegueji. Jaachiji romanomi asaamoro Moocaani ijaco finisuvajimo, bu tolliro moojinije miyaminaaco finisujimo icano, noomoro.

⁴⁹ Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivojiboti iicaubo diitoco nuuhi: Amihai aivo magaajathi. ⁵⁰ ¿Nacu mehesicinithi saafiuro famoohalliviro iguijevujirunoco faacuumiminaaro mifinjirumohallivi? nooboro.

⁵¹ Ijeebitiro tolli nuutibo; tusumi sacerdotemi aivojiboti iicaumaño Moocaani diibo jeebifaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumiminaahallivi iguijevujinoco imegaviro jibuguubo. ⁵² Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu Moocaani seeme fahigova iicamoco iigaiyiciqui. ⁵³ Jaamaño tusumitiro esafutuumo Jesuco iguijenujinoco.

⁵⁴ Jilliti Jesu foovono igucuuthi judiomifeenedi jilliro toonoti fuucuubo sicahigovi toonoti fiitino iicaucuumi

Efrain onoocuumijaagovi. Jahi ijibogominaama fitafutuubo.

⁵⁵ Jaanaa fiiticuuno Pascua judiomi jibaimo iicaujino. Jaacuumiti sihidi saatoho Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeevamaje iicanicibadi ifiinoco iimibachuqui. ⁵⁶ Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicaui: ¿Milli mehesicinithi, fine saajiibo? ¿Nacu fine jino jibaimovi saajitibo? noomoro.

⁵⁷ Jaanaa fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo miyaminaaco tajibauhi. Saatohoti Jesuco mahatyimehachiji mihaico mijibogo, magaayicimoro diiboco micivojaaniciqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 Jaanaa Pascua jibaimoco eheetavuujiino sahuse juugahuseti safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavi tuucuumivi Lazaro iguijevuboco ubuheesuubo iicauhigo. ² Jahi diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ifehicaui. Jaanoti Lazaro amachumofeeneri icahicaui Jesuma. ³ Jaanaa Maria sivauhi sano libra ticovovi nardo onono facicifaihuco aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tihaiño ejeesuugoro imeebaiguri filluhicaui. Jaaneri tooja gahafuui ifacicifaihu usuri. ⁴ Jaanegui ijibogominaati saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aacujibo: ⁵ ¿Collhi jana jino facicifaihuco trescientos denariori anaajemere #daasufiimoco acitimo bañamaahi? nooboro.

⁶ Jilli nuubo #daasufiimoco agaijumaño icatino. Jilli nanivaminaafi iicaumaño. Jaaboco diito inihibami lleegucuco utuumusuunoti nanihicaubo. ⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tolli moonigo, tacihoji imegavi uco jilli moonigo. ⁸ Mi#ro amihafeenevi fahijivaro #daasufiimo icaji. Jaanoti uujoho amihaima fahijivaro icajitih, nooboro.

Lazaroco Iguijeniqui Ihiimaano.

⁹ Jaanaa ajashutimo judiomi guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahi fuumo. Jaaruno Jesuguiharo icatino, tolliro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyimequi. ¹⁰ Jaamoro sacerdotemi aivojito Lazarohallivi iimaacasiuhi, tolliro bu diiboco igaicauqui. ¹¹ Diiboti sihidi saatoho judiomi Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ijicafotono.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Jaanaa sihidi miyaminaa Pascua jibaimovi Jerusalevi fuuhi. Jaamo, jaano sesevede guubuumo Jesu tuucuumivi agaseujinoco. ¹³ Jaamoro imohono jaainoco iquitiumoro diiboco cabaacutuumo sahagomoro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel miyaminaa aivojibo, noomoro. ¹⁴ Jaanaa Jesu burroco aatyimeuboro diibohallivi casivuubo. Caatinhaamefaño onobadi: ¹⁵ Diiguetejirahana Sion cuumi; Meeci onoo dihaivojibo

burrogayihalliri giciniiboro saahi, noonoro onoobadi. ¹⁶ Jaarunoco ijibogominaa gaajautihi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuunati gaajaciumo Caatinahaamefaño onociniubadi omooninoti. ¹⁷ Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyimeumo jibeguehicauhi Jesu omoonuboro ubuheetesunoco. ¹⁸ Jaanoma icamo miyaminaa Jesu asauboco cabaacutuuhi sihidi ejevano mityaco omooninoco uguubuumoro. ¹⁹ Jaanoma iicamo fariseomi noocasiuhi: Mahatyimecuih fine jino mihairyo milliba momoonitinoco. Memeci paryi miyaminaa diibo dojicuti ofoonoco, noomoro.

Griegomi Jesuco Guiinehi.

²⁰ Jaanaaca Jerusalevi Pascua jibaimovi Moocaanico imequi ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomoto. ²¹ Jaamo Felipejaago asaamoro diiboco nuuhi: Aivojibo, mihai mihimeguehi Jesuco mahatyimeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cumioobo Galilea jiniijeri iicaucuumioobo.

²² Jaanegui Felipe ufuuboro Andrequ jibugutuuhi. Jaadi famisiciro ufuumisiro Jesuco jibugutuuhi.

²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboro sihidi jeevanofaño iicajifucu. ²⁴ Miyantiro, miyanotiro amihaiico neehi: Trigo noovatayi jiniijehallivi aacotoyiro jiniijefaño ofooyi chumucuyibadi icahi. Jaaruyi ihinoyiro janaanici guiraano noovafih. Jaanoti abasuratiyi sayiro icafih. Jmilli bu guiraatejiruyi? ²⁵ Jaabadi ifiico agaijibo ifiico mitasuji. Jaanoti jiihallivi ifiico agaijibo ifinjitino fiivoguiha ficuui. ²⁶ Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo uco ijeecivequi. Jaamo uco ejeecivomo uujoho icahigo tolliro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecivomoco Guihirubi bocigusuji.

Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

²⁷ Jisumi uco tajeebi gaihuiha icahi. Jjaanoco milli fine uujoho neeji? Jfine Guihi uco jilli iicajinoti taajasu, neeji? Eti du, tooneguiha uujoho saahinihi. ²⁸ Jaanegui Guihi dimomoco cahacisu, nuubo. Jaasumiro niquejefañoti guubuvusuuno: Cahacisucuui, bu siino cahacisujihica, unuuno.

²⁹ Jaanaa iicojiri miyaminaa iicaumo niquejefañoti ununoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicaui. Jaanoti saatoho: Moocaani toomominaafi iimaahi, neehicaui.

³⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Uguuiha jino niquejefañoti Moocaani iimaathi, amihaiquuiha ihimaano. ³¹ Jisumi jino jiniijehallivi imiti jaadaco acicafeteji, bu jisumi jino tji jiije aivojibo icahicaabo buhi gañicafeteji. ³² Jaabo uujoho guive imohobujehallivi jiniijehalliti agaiivoodi, paryi famoocoro tajaagovi sivaji, nooboro.

³³ Jilli neehicaubo coguijeveri fine iguivejinoco diitoco agaajasuubo. ³⁴ Jaanegui imiyaminaa iimusuhi: Mihi mihai muguubuhicahi tajibahaamefaño: Cristo asaadi guivejibo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, jmilli jaabo jioho neehicahi: Miyaminaafibadi Ifiivuboro

guive imohobujehallivi gañiicisucafeteji, neehicahi? JNacu, mijoho diibo Miyaminaafibadi Ifiivuboro? noomoro.

³⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihai feeneriica gueenejisuno icajino seseene aachicinino. Jaanegui mihigo amihaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta, amihaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi jigomo gaajatihi ihimega ofoohigoco.

³⁶ Jaanegui amihaifeeneri sese iicanohachuta seseque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachicinino miyaminaa mihicahi, nooboro. Jilli Jesu ihimaahicaudi ufuuboro diitediti fataniivutuui.

Judiomi Imiyaavogotino.

³⁷ Diitofeenevi Jesu ajashutino sihidi ejevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicauto. ³⁸ Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Mihi noono:

Aivojibo, jmiijoho nacu mojibogoco miyaaveguehi? JMiico fine Moocaani imityaco ifusuhi? noonoro.

³⁹ Jilliti miyaaveguehicauto. Jaaboro bu Isaia caatinuhi:

⁴⁰ Diito aallinoco Moocaani jabaiytusuui; tolliro ijeebinoco kuhufutusuubo ihaallinero atyimetimo iicaqui, tolliro bu ijeebiri esicinitimo iicaqui. Jaamoro tajaasaamoco uujoho buheesudino.

⁴¹ Jilli nooboro Isaia Jesuditi iimaauhi Jesu aivojico aatyimeuboro.

⁴² Jaarunofaño sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguui. Jaarumo foovono neehicauthi fariseomi nihicuti diitoco sinagogajati gañitimo iicaqui. ⁴³ Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obocigonoco imogotimo iicaumaño.

Jesu Iiji Miyaminaaco Dugaacusuji.

⁴⁴ Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotih tolliro uco agalluboco miyaaveguehi. ⁴⁵ Tolliro bu uco atyimeme uco agalluboco atyimehi. ⁴⁶ Uujoho seseene aachicinibo jiniijehallivi saahinihi uco imiyaavogomo civohi icatimo iicaqui. ⁴⁷ Jaanoti taajico guubucuumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitih. Uujoho jiniijehallivi saahinitih jiniije miyaminaaco cijigaifaño gañisuqui, jilli taajasuqui saahinihi. ⁴⁸ Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho enehicano, diitoco ufucu niinofucu cijigaifaño gañisuji. ⁴⁹ Uujoho tajeebitiro iimaahicathih Guihirubi uco agalluhinibo atajibahinibadi iimaahicahi, jibeguehicaui icano.

⁵⁰ Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajiba ifinjitino fiivoco aacino. Jaamaño uujoho iimaahicahi Guihirubi unubadi, nooboro.

Jesu Ijibogominaa Tihaiñoco Nitih.

13 Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jibaimo iicajino. Jaanaa Jesu gaajacuui, jiihalliti Caanijaagovi ufuujino oovovi futucuumoco.

Jaabo ita jinihalliri iicamoco gaijhicaubo. Jaaboro ii-fusuubo diitoco sihidi agaijino finitino iicajinoco.

²Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca iji Juda Is-cariote Simon achi eesamaajefaño jiihacucuhi Jesuco aaciujinoco. ³Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefaño aaciunoco agaajauboro, bu tolliro Moocaaniti asaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro. ⁴Amachuumañoti agañiivuboro igaachehuco jujuvuubo. Jaaboro ifillubaryuri ifeenebeque isiyaavuuboro ⁵nifaihuco butajefaño ificuuboro ijibogominaa tihaiñoco nitihicaubo. Jaaboro ifil-lubaryuri isiyiciniuneri filluhicaubo.

⁶Jaanaa Simon Pedrovi ifutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, ¿milli jaabo ijoho uco tatyihaiñoco nitiji? nooboro.

⁷Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omooninoco jisumihiica ijoho gaajatihi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.

⁸Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyihaiñoco ijoho uco nitijitahi, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ico inititihachijiji ta-jaagodi diicajitahi, nooboro.

⁹Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojibo, tatyihaiño-corota nitidino, tollirota bu tahusene, tañigai icanoco niti, nooboro.

¹⁰Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatiji itihaiñocoro nitifihimihinivatimaño. Jaabadi amihai mimihinivatitahi. Jaarumo famooro icatino, nooboro.

¹¹Tollu nuubo diiboco aaciujiboco agaajaumaño, famooro mimihinivatitahi, nuubo.

¹²Jaadi diito tihaiñoco Jesu initihicaudi siino igaachehuco ijicafutuuboro casiivuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho amihaiico omooninoco? ¹³Miño amihai uco meneehicahi jibogominaafi, aivojibo icano. Eti, miyaanoco meneehicahi, uujoho di-ibo iicamaño. ¹⁴Jaaruubo amihai tihaiñoco initibadi, bu amihai sanoomiro amihai tihaiñoco fahigovavi miniticasihicaji. ¹⁵Miño amihaiico jibeguehicacuui. Jaamo uujoho omoonihicabadi momoonihicahi.

¹⁶Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Chahaabo saafi jeecivominaafi ihaivojibo janaanivi iicaabo. Tolliro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaanivi iicaabo. ¹⁷Jinoco magajamoro jilli moonihachijiji miyanotiro imino mihicaji.

¹⁸Fameeditiro amihaiditi iimaatitahi. Uuro gaajahi amihaiico uujoho icihinimoco. Jaarunofaño, jaafa tolli icano, Caatinhaamefaño onono imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Taminaafiti minifeteji, onono. ¹⁹Jaanegui amihaiico imegaviro jino neehi. Jaamo tolli iicacuudi magajamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco. ²⁰Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Uujoho agalluuboco agaayicimo, uco bu tolliro gaayicimi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro bu uco agalluuhiniboco gaayicimi, nooboro.

Jesu jibeguehi Juda Diiboco Aaciujinoco.

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹Jilli Jesu unuuboro gaajaciuihi ifi ijeebifaño gaihui-ba iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Amihaiti saafi uco aciji, nooboro.

²²Jaanegui jibogominaa fahigova meeciasuihi: ¿Cajaaniti fine noobo? noomoro. ²³Jaanaa saafiico jibogominaati Jesu agaijhicaubo diibovi fitociniuhi.

²⁴Jaaboco Simon Pedro ihaalliiri tajibauhi Jesuco idilluqui cajaaniditi Jesu tolli unuunoco igaajaqui.

²⁵Jaanegui diibo Jesuvi fañogayifiiitivuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojibo, cajaan diibo? nooboro.

²⁶Jaanegui nuubo: Toovotino uujoho diiboco maahu-co amatyusuuboro aciji, nooboro imaahuco amatyusuuboro aciubo Juda Iscariote Simon achico. ²⁷Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas iji diibo jeebifaño jicafutuui. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonijinoco jisumiro moonicu, nooboro.

²⁸Jaarunoco diito amachuumo gaajaciutitahi milliti diibo tolli unuunoco. ²⁹Jaanoti saatoho esamaahicauhi. Juda inihibami lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jibaimovi mucuujiivaachujirunoco. Jaanoti #daasufiimoco siinoti ihaciqui noobo baacho, noomoro. ³⁰Jaabo Juda amachuuboro tahigoti iinuuruubaaca mihijicuui.

Bohono Tajiba.

³¹Jaabo Juda ufuunobuunati Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo cahacisucafeteji. Jaabofeenedi Moocaani boci cahacisucafeteji. ³²Jaabo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani bocico ifusumaño Moocaani, bu ifusuji Illi bocico. Jaanoco jisumiro ifusucuujibo. ³³Taseeme amihaima uujoho gueneene icacuujititahi: Uco miguiinejirahi. Judiomico eneehinibadi. Tolliro bu amihaiico neehi: Uujoho ofoohigo amihai mefejejititahi. ³⁴Jaanegui amihaiico bohono tajibaco uujoho acihi. Fahigova magajicasi. Amihaiico uujoho agajibadi fahigova magajicasi. ³⁵Jaamo fahigova magajicasihachijiji miyaminaa gaajaji miyaano amihai tajibogominaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojibo, cuuca feeji? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuihi: Uujoho jisu ofoobo dojicuti ijoho feejititahi, ufucu jari tadyojicuti feeji, nooboro.

³⁷Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojibo, milliti jaabo jisumi didojicuti feejitirahi? Dihallivi uujoho tafiico aacinoco imeguehi, nooboro.

³⁸Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ijoho tahallivi daacijirahi? Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino

catava ojitinaacaro, uco agaajaruubo uco ijoho tuuna-maaiji mifooci, safo idiino, nooboro.

Jesu Moocanijaa Ofoono Jjhai.

14 Amihai jeebifañodi mihiguetedino. Moocaanico mimiyaavogo, bu tolliro uco mimiyaavogo. ² Guihirubi iijafaño mihicajimañejeje sihidi icahi; tolli iicaturuva amihai uujoho neejitirahi. Jaanegui feehi amihai imega amihai mihicajimañejejeque imibachuqui. ³ Jaabo jino ofoobo amihai mihicajimañejejeque iimibachuudi siino saaji; amihai icivaabo. Jaamo uujoho iicahigo amihai tolliro mihicaji. ⁴ Amihairyo magaajacuhi uujoho ofoohigoco, tolliro bu tahi ofoono jjhai magaajahi icano, nooboro. ⁵ Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojibo, magaajatihi ijoho efeejihigoco; ¿Milli fine magaajajirahi toono jjhai? nooboro. ⁶ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jjhai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Idinoro tafeenedi Moocaanivi mihifetejirahi. ⁷ Uco magaajahachijji bu tolliro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitiro magaajacuhi mahatyimecumaño. ⁸ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojibo, mihicota dihfusu: Moocaanico maatyimemere siino dillucuutimo mihicaqui, nooboro. ⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Siicijetiro amihaima icahicacuhi. ¿Jaaruuboco nacu ijoho Felipe uco gaa-jatihiica? Miro uco aatyimeme bu Guihirubico atyimehi. ¿Milli jaabo uco: Moocaanico dihfusu, neehi? ¹⁰ ¿Nacu mimiyaavogotihii uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi tafaño iicanoco icano? Miro amihai uujoho eneehicano, jilli tajeebitiro eneehicano icatino. Guihirubi tafaño iicaabo dudicamaajeque moonihicahi. ¹¹ Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco. Jaabadiro bu siibadi omoonihicanoti uco mimiyaavogo. ¹² Miyanotiro, miyanotiro amihai neehi: Uco imiyaavogo bu tolliro moonijji uujoho omoonihicanoco. Jaabo imi janaanici moonijji uujoho jimaño icacutiibo Guihirubijaago efeejimaño. ¹³ Jaamo amihai paryi tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho aciji uujoho Illifañodi Moocaani sihidi ejevanoco miyaminaa igaaajaqi. ¹⁴ Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho aciji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jjibeguehi.

¹⁵ Uco magaijihachijji tatyajibaco imino momooni. ¹⁶ Jaadi uujoho Guihirubico dilluji amihaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluucui, amihai icacusui. Jaabo amihaima fahijivaro icaji. ¹⁷ Jaaruuboco jini-jeminaa gaayicijitirahi diiboco aatyimetimoro agaajati-maño. Jaanoti amihai diiboco magaajacuhi amihaima diibo iicamaño. Jaabo amihai fahijivaro icajiiibo. ¹⁸ Amihai jeevesujitihii jijovonoti mihicaqui; siino saaji amihaijaago. ¹⁹ Fiiticuuno miyaminaa uco aatyimecuujitino: Jaanoti amihai uco mahatyimeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadiro bu amihai mihicaji.

²⁰ Jaasumi amihai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadiro bu amihai tafaño mihicaji bu, uujoho amihai tafaño icaji icano. ²¹ Jaanoti tatyajibaco imiyaavogo imino omoonibo, uco agaijibo. Jaabo uco agaijiboco Guihirubi gaijiji, tolliro bu uujoho gaijiji icano, uujoho diitoma iicanoco igaaajaqi.

²² Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatibo nuuhi: ¿Aivojibo, milli jaabo mihicoro difiico agaajasuuboro jinijeminaaco difiico gaajasujitihii? nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijibo taajico moonihii. Jaaboco Guihirubi gaijiji. Jaabojaago masaamisiro diiboma sano mihicaji. ²⁴ Jaanoti uco agaijibo, taajico moonitihii. Jaano jino uujoho amihai jibeguehicabogo tabogoro icatino Guihirubi uco agalluuhinibobogo.

²⁵ Jaanoco jilli amihai jibeguehicahi, jino amihaima iicanohachuta. ²⁶ Jaarunaa tafañodi Moocaani Igaijaco agalluubo amihai fanoovoco jibegueji, tolliro paryi amihai uujoho eneehicanoco esaayujiiibo icano.

²⁷ Miro jino amihai fitacuhi sajeebii mihicaqui. Tasajeebii ifiico amihai acihii. Jaaruno jinijeminaa isajeebii aacibadi uujoho acijitihii. Amihai jeebifañodi gaihuiiba mihicadino, bu mihiguidino icano.

²⁸ Amihairyo magaajacuhi amihai eneehininoco: Uujoho feeji. Jaaboro amihaijaago siino saaji, nooboro eneehininoco. Miyaano uco magaijiruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Miro Guihirubi tajanaanici sihidi jeevahi. ²⁹ Jaanoco amihai imegaviro neehi, tolli iicacuudi jaamo mimiyaaveguehi.

³⁰ Gueenene amihaima iimaacuujitihii, jiije aivojibo jii asaacumaño. Jaaruubo tahallivi mityama chahahi.

³¹ Uco Guihirubi atajibaubadi jino uujoho moonihii, jinijeminaa igaaajaqi uujoho Guihirubico agaijinoco, nooboro diitoco: Magaaiivucu, jinooti mufuucuqui, nuubo.

Ifahaafe Ifahoovi Icanicibadi Mihai Mihicahi Jesu-fañodi.

15 Uujoho imiyacoohai, añiminaa baacu coohaibadi iicaabo. Jaacoohai abajaabobadi iicaabo Guihirubi. ² Miro baacu coohai aafene iimitihaafejeque iquitimoro agavaracunicibadi, tolliro uco gaayicicurumo imitino iicamoro taajico iguiraaatusutimoco Guihirubi gavaracuji. Jaanoti iguiraaatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunicibadi Guihirubi imibachuji janaanici siino iguiraaatusuqui. ³ Jaanoti amihai mihininavaficuutihii amihai jibeguehicacuunofañodi. ⁴ Jaanegui uuviro mihica uujoho amihai icacui icano. Miro oono basuta aafe ifahooti ihiinocinithaafe inoro noovajitirahi. Jaabadiro bu amihai mihicaji uutii mihicathachijji.

⁵ Miro uujoho ifacoohai. Jaanoti amihai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidi noovasui. Jaanoti uutii ijeevadi mihicahachijji aivo miliba momoonijitirahi. ⁶ Jaabo uutii icatibo buhi gañii-

minifotogo ihaivofucuvi #fotomaño. Jaarugo es-eemevacuunobuunati ihaivoco esicinicuutatigo jiiinijehallivi sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamaño.

²² Jaabadi amiihai jisumi mihidaasuvehi. Jaarunaaca amiihai siino uco mahatyimeneri amiihai jeebiiino sihidit imo imo minifeteji. Jaano imo icaco miihaiñooba amiihaiditi udumitiicijitino.

²³ Jaasumi uco siino midillucujitih. Miyanotiro amiihaico neehi: Guihirubi amiihaico aciji fanoovaco tamomofeenedi midillunoco. ²⁴ Jisumihiica amiihai jinejebaco midillutihiica tamomofeenedi: Midillu. Jaamo magaayicahi. Jaamo sihidit imo imo mihicahi.

Jesu Jiiinijeque Guiinonihu.

²⁵ Jilli amiihaico neehi siinovi ooviciboro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino amiihaico siinovi ooviciboro ijibugucujitino. Jilli foovonoro amiihaico Guihirubiti ijibugucujino. ²⁶ Jaasumi amiihallivi Moocanico uujoho dilluji amiihaico nootih: ²⁷ Guihirubiro amiihaico gaijhi, uco amiihai magaijimaño, tolliro bu uujoho Moocaniti asaahininoco mimiyaavogomaño icano. ²⁸ Uujoho Guihirubiti ihiinehiniboro jiiijehallivi saahinihi. Jaaruubo siino jiiinijeque ejeevesuuboro dojicuviro Guihirubijaago fuucuuj, nooboro.

²⁹ Jaanegui ijibogominaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovi oovicitibo. ³⁰ Jisumi naha jari magaajacuui ijoho fanoovaco agaajanoco. Jaamaño miihaiñooba ico dillucujitirahi, bu miihai imino magaajacuui ijoho Moocaniti asaahininoco, noomoro.

³¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: J Jaanegui nacu jari jisumi mimiyaaveguehi? ³² Tufucu jino gasecuj; fine tusu mihicacuui, jino amiihai fahigovavi safiisa amiihai naagonovi magavaranamaaijino tajojiti uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitih Guihirubi uuma icaji. ³³ Jilli amiihaico neehicahi. Jaamo uuvi sajeebii mihicahi. Jiiinijehallivi sihidit idaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehesicini, uujoho jiiinijeque guiinonicuui, nooboro.

Jesu Ijibogominaahallivi Moocanima Iimaahi.

17 Jilli Jesu unuunobuunati, niquejeque emeeciuboro, nuuhi: Guihihi, tusumi mihicacuui; Daachico cahacisu, tolliro bu Daachi ico icahacisuqui. ² Ijoho Daachico diijico daacih paryi miyaminahallivi. Jaamo paryi ijoho uco adaacimoco ifinijitino fiivoco aciqui. ³ Jaano jino ifinijitino fiivo, idiboro ijoho miyaabo Moocani idiicanoco agaajano, bu tolliro Jesucristoco ijoho agalluuhiniboco agaajano icano.

⁴ Uujoho ico jiiinijehallivi bocigusuhi; imivucuui uco atajibahininoco omoonihicaabo. ⁵ Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojivi bocigusu jiiinije fiivuutinaacaro dicojivi uco obocigusuubadi.

⁶ Jiiinijeminaati idiciboro uco adacimoco dimomoco gaajasucuui. Dita iicahinimoco uco daacihinihi. Jaamo imino diijico ficuhi. ⁷ Jisumi gaajacuumo paryi uco adaacihininoco iti asaanoco. ⁸ Diijico uco adaacihininoco diitoco acihicacuui. Jaanoco agaayicimoro gaajacu-

umo miyaanoro uujoho iti asaahininoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro ijoho uco agalluuhininoco.

⁹ Jaamohallivi ico dilluhi, Famoohalliviro jiiinijeminaahallivi ico dillutihi, dita iicamoco uco adaacihinimohalliviro dilluhi. ¹⁰ Miiro paryi taaño iicano diino, tolliro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañodi uujoho cahacisucafeteji.

¹¹ Jaaruubo uujoho jiiinijehallivi icacuujitih. Jaanoti diito jiiinijehalliri icaji. Jaanoti uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, ijoho idiimiibo, uco adaacihinimoco dimityari toomo, saafiibadiro diito iicaqui ima misi saafiuro mihi-cabadi. ¹² Uujoho jiiinijehalliri iicahinimoco diitoco teemehicahinihi dimityari uco adaacihinimoco imino teemehinihi. Jaamaño saafiiba diitoti mitatih; idiboro johono imitacuubo Caatinihamefaño onono imiyaavequi.

¹³ Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuj. Jilli neehi jino jiiinijehalliri iicanohachutahiica tahimohicari diito tolliro imo imo iicaqui. ¹⁴ Miiro diijico uujoho diitoco acicuui. Jaarumoco jiiinijeminaa diitoco gaayicitihi jiiinijeoto iicatimaño, uujoho bu jiiinijeminaafi iicatimaño icano. ¹⁵ Jaanegui diitoco jiiinijehalliti diiciqui ico dillutihi. Diitoco ijiti dihiifiniciquiro ico dilluhi. ¹⁶ Jaamo diito jiiinijeminaa icacuutimo uujoho jiiinijeminaafi iicatibadiro. ¹⁷ Jaamoco ijuiharo ijeevadi ficu miyaanofeenedi, diijibogo aivo miyaano. ¹⁸ Ijoho uco jiiinijeminaafeenevi agalluuhinibadiro, bu uujoho diitoco jiiinijeminaafeenevi galluui. ¹⁹ Jaamaño uujoho diitofañodi uuro tafiico idiro ijeevadi ficuui. Tolliro bu diito idiro ijeevadi ificucafetequi miyaanofeenedi.

²⁰ Diitohalliviro ico dillutihi, tolliro bu diito jibogofeenedi uco imiyaaveguejimohallivi ico dilluhi, ²¹ sano famooro saafiibadiro misima iicaqui; Guihi, ijoho uuma, bu uujoho ima icano mihicabadi iicaqui, jiiinijeminaa imiyaaveguequi ijoho uco agalluuhininoco. ²² Diitoco acicuui, uco adaacihininoco bociyomonoco, sanobadiro iicaqui ima misi sanooro mihicabadi icano. ²³ Uujoho diitofaño, ijoho tafaño icano mihicacui diito sanobadiro iminifetequi. Jaanofañodi jiiinijeminaa igaaajacui ijoho uco agalluuhininoco, bu diitoco agaijinoco, bu uco agaijinoco icano igaaajacui.

²⁴ Guihi, imeguehi uco adaacihinimoco uujoho iicahigo tolliro iicano uco bocico adaacihininoco ihatyimequi, jiiinije fiivuutinaacaro uco ijoho agaijumaño. ²⁵ Guihi, miyaano, ico jiiinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho ico gaajahi, tolliro bu jito gaajacuui ijoho uco agalluuhininoco. ²⁶ Jaamoco gaajasuhicacuui dimomoco. Jaarunoco janaanicihiica gaajasuji ijoho uco agaijino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icacui icano.

Jesuco Agaayicino.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 Jilli unuuboro Jesu ijibogominaama fuuhi Cedro onohigayi onegueehi iicaubajigayi tuhiguuino diitoma fuubo. ² Tolliro bu Juda diiboco aaciujiiبو tomaño gaajauhi fahiijivaro Jesu tobajijaago ijibogominaama efeehicaumaño. ³ Jaanegui amocasiminaa, temploja toomominaa icamoco fariseomi, sacer-

dotemi aivojito icamo agalluumoco Juda ñiciuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisuganoma, cuugaheneri, çijigaimecuneri icano. ⁴Jaano Jesu paryi gaajacuuhi diiboco omoonijinoco. Jaaboro imegaviro diitoco nuubo: ¿Mïico amïhai miguiinehi? nooboro.

⁵Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareoboco, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda Jesuco igaayiciqui diitoco isiiguubo. ⁶Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unueneri diito ibujinaagoviro aifuumo jiiñjehallivi. ⁷Jaadi Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mïico miguiinehi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareoboco, noomoro.

⁸Jaanegui Jesu nuuhi: Amïhaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiinohachijji tasa jitoco mejeecivedino, nooboro. ⁹Jilli nuubo: Uco adaacihini-moti saafiiba mitatïhi, unuono imiyaavequi. ¹⁰Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiyiciuboro saafiico buiyaacuuhi, jahi saafi Malco onoobo sacerdotemi aivojïbo jeecivominaafi nijimehuco quiticisuuhi imiyanaagomeehuco. ¹¹Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojicuviro diihacu. ¿Nacu ijoho gaajatihi ñdaasuno iicaqui uco Guihirubi atajïbanoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahano, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemi Aivojïbo Imegavi Asatyuno.

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹²Jaasumiro ihamocasimïnaa, diito aivojïboma, bu judiomi sisimïnaa icamo Jesuco agaayiciumoro sisïhi.

¹³Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyuno tusumi Caifas sacerdotemi aivojïboti iicaumaño. ¹⁴Jaabo diibo Caifas judiomiico afañiubo: Imino saafiuro faacuumihalliviro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵Jaabo dojicuti fuumisi ijïbogominaatïsi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu sacerdotemi aivojïboco agaajacuubo. Jaamaño diibo Jesuma jicafutuuhï sacerdotemi aivojïbo goohasifaño. ¹⁶Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuuhï. Jaanegui diibo sacerdotemi aivojïboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimauboro Pedroco fañovi jïhacuuhi.

¹⁷Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu ijoho tolliro diibo jïbogominaafi idiicaabo? noogoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatïhi, nooboro.

¹⁸Jaanaa isicuneguiha çijigaico eebasuumoro feemehicaumo jeecivominaa, sisimïnaa icano. Jaamofeneri tolliro bu Pedro icauhi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹Jaanaa sacerdotemi aivojïbo Jesuco dilluhicauhi ijïbogominaaditi, ijïbogoti icano.

²⁰Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahijivaro miyamïnaa imefeenevi sinagogajanofaño, templojafaño icano. Fahijivaro jïbe-guehicahi famooro judiomi iigaivonicijahajefaño uujoho toovono iimaahicatïhi. ²¹¿Collïhi jaanoco uco dilluhï? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.

²²Jesu jilli diiboco unuunegui, saafi sisimïnaafi Jesuco ihimeti gabacuuhi: ¿Nacu tolli ijoho aivo diimusuhi sacerdotemi aivojïboco? nooboro.

²³Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitïno ihiimaahachijji, enecata dinoo. ¿Cono nacu imitïno onoono? ¿Collïhi jaabo uco daamïhi? nooboro.

²⁴Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemi aivojïbo Caifasjaago galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵Jaanaa Pedro julleecinïboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu ijoho diibo jïbogominaaboco diicatïhi? noomoro.

Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatïhi, nooboro.

²⁶Jaanegui sacerdotemi aivojïbo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinïhi? nooboro. Mïuro Pedro diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticïubo. ²⁷Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ñvi catava ojicuuhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

²⁸Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomaño-haivojïbo iijajaago. Jaanaa sesevecuumo. Jaanegui judiomi toojafaño jicafutuutïmo ijeevamaje onobadi imitïri ijeebïco imihinïnumoro Pascua machuco amachuujitïruneguiha. ²⁹Jaanegui aivojïbo Pilato ihinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehalliti diiboco misivahi? nooboro.

³⁰Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatïruva ico mahacijitïrahi, noomoro.

³¹Jaanegui diitoco nuubo: Amïhairyo masatyomoro amïhai tajïba onobadi momooni, nooboro.

Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Mïhai judiomi, mïhaiñoobaco milliti magaicaaujitïrahi, noomoro.

³²Jilli miyaavuuno, Jesu jilli guijeveji, nooboro eneehicauno. ³³Jaadi siino Pilato fañoojavï jicafutuuboro tahi Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Ijoho naa judiomi Aivojïbo? nooboro.

³⁴Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebïtiro nacu tolli uco dilluhï? ¿Nacu sita uuditi ico tolli neehi? nooboro.

³⁵Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomiobo? Chaha, siicumioobo. Mïuro diijinijeminaaro, sacerdotemi aivojitoma ico uco acïhi. ¿Jinejeque jana moonïhi? nooboro.

³⁶Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivoji icatïhi. Jijeono tahaivoji icaruva tajeecivominaa tahal-

litì icajirahi judiomì usefaño uco acitimo iicaqui. Jaanoti tahaivojì jijeono icatìhi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ñjoho aivojñbo? nooboro.

Jaaneguiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿ñjoho du eti, uco aivojñbo, neehi? Tooneguiha uujoho ifiivehinñbo jiihellivi saahinihi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryi agaajamo uujoho onoonoco guubunocihi, nooboro.

³⁸ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomijaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovi uujoho iimitinobaco atyimetihi, nooboro. ³⁹ Mñiro amñhai amñhai jeevamaajefi uujoho Pascua jñbaimosumi saafiiti civojaminaafiti isinaayuno. Jaaneguiha, ¿naa mihimeguehi judiomì Aivojñboco isinaayunoco? nooboro.

⁴⁰ Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitihi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivaminaafiu.

19 Jaanegui Pilato Jesuco ñciuboro aamisuuhi. ² Jaadi amocasiminaa januutuno coohaiñooco minihaiti eheetavuumoro iinigaivi diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jñhacuumo aivojñbo gaachehubadi gachicohai deecano tifaibadi itifai iicachehuco. ³ Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomì Aivojñbo Diica! noomoro, diiboco ihimefaño ganiñcihicaumo.

⁴ Jaanegui Pilato siino asauboro diitoco nuuhi: Memeeçi, enecau diiboco isivi sivaqui, jaamo magaa-jahi diibovi iimitinobaco uujoho aatyimetinoco, nooboro.

⁵ Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minihaima, igaachehu tifaiba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanì diibo! nooboro.

⁶ Jaaboco sacerdotemì aivojito, bu isisiminaa icamo aatyimeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco imohobujehallivi metetecu! ¡Metetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Eti tahì masatyomoro metetecu. Jaanoti uujoho diibovi iimitico atyimetihi, nooboro.

⁷ Jaarunofaño judiomì diiboco iimusuuhi: Mñhaima icano tajñba jaano onoobadi guijevejiibo imooniqui ijeebñtiro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.

⁸ Jilli diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanici aivo iguiubo. ⁹ Jaaboro siino iijafaño ijicafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatiobo ñjoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutihi.

¹⁰ Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitirahi? ¿Nacu gaajatìhi ico etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.

¹¹ Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallivi mityabama chahajirahi ico Moocaani ihacitiruva. Jaamaño ico uco aaciñbo aivo dijanaanici imitima icahi, nooboro.

¹² Tollì unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonihicauhi. Jaarunaa judiomì sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachijì aivojñbo Cesar nahabonimi-

naafi diicatìhi! Mñiro: Uujoho aivojñbo, onoomo Cesar-minaafiti minifetehe, noomoro.

¹³ Jaanegui Pilato diito tollì unuunoco uguubuuboro Jesuco isivi sivauboro casivuuubo ihaivojì icagahallivi. Jaano hebreomì ijiri Gabata, onoono guisibano nicuta eneejiruno. ¹⁴ Jaasumi Pascua jñbaimo iicaujino fiitcuihi gadicñbarucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomico nuuhi: ¡Jaanì amñhai Aivojñbo! nooboro.

¹⁵ Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijevebe! ¡Jaafa guijevebe! ¡Tetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amñhai Aivojñboco jaabo tetecujì? nooboro.

Jaarunofaño sacerdotemì aivojito iimusuuhi: Mohaivojñbo Cesar uufocovi sifi mohaivojñbo chahahi, noomoro.

¹⁶ Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco ñciumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jaadi Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyñcìhinñboro nigaipaajebai onoomañovi. Jaanoti hebreomì ijiri Golgota onoobaivi. ¹⁸ Jaamañovi diiboco tetecuumo, tolliro bu miimisiico tetecuumo icano. Jaamisifeenevi Jesuco ficuumo. ¹⁹ Jaabo Pilato imomoco acaatiniuboro Jesu guijeve imohobujevi ficusuuhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMI AIVOJÑBO onoonoco. ²⁰ Jaanoco guiraamo saatoho judiomì toonoco meeciuihi. Jesuco etetecuumaño tuucuumiti ifiitiumaño. Jaano toono imomo caatiniciniuhi hebreo ijiri, griego ijiri, latin onoojiri icano. ²¹ Jaanegui judiomì sacerdotemì aivojito Pilatoco nuuhi: Judiomì Aivojñbo nooboro, caatinidino. Jilli: Judiomì Aivojñbo uujoho, enehicaabo nooboro, caatini, noomoro.

²² Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatinibadiro icacuujino, nooboro.

²³ Jaamo ihamocasiminaa Jesuco etetecuunobuunati Jesu gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasidino. Jaamoro sanohosa iticovovi ifocasiumo. Tolliro bu icamooja falluuratino sadaahere caamoti guinovì ñcìniujaco ñciumoro ²⁴ noocasiumo: Jichehuco masiñ ifocasitimoro tochehuhallivi suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaanì tochehuco iciji, noomoro. Jilli: mooniumo Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ifocasiumo. Jaamoro tacamoojahallivi suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadi jilli ihamocasimi mooniuihi.

²⁵ Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seeji, bu diigo nago Maria onooogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onooogo icano. ²⁶ Jaanaa Jesu seejico aatyimeuboro, bu tolliro aivo agaijñhicaubo ijñbogomi-naafico ihuufocori icauboco aatyimeuboro seejico nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadi ñma iicajiibo, nooboro.

²⁷ Jaadi bu tolliro ijñbogominaafico nuubo: Diigurucuji diiseejibadi ñma iicajigo, nooboro. Jaasumitiro diigo-ico ijñbogominaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Toonobuunati Jesu idudicamaajeque iimivucuuno-co agaajaciuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi. ²⁹ Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu idicufaihu. Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque iciumoro tootaataco toohaafe nijequivi ificumoro diibo iijifaño cabuyaacuumo. ³⁰ Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ivi paryi imivocafutucuuno, nooboro. Jaadi acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamiuno.

³¹ Jaanaa Pascua jibaimo sesevede iicacuujinegui-iha. Tufucu jaguisifucu iicauneguiiha judiomi imugu-utihi diito ifiino tubujejeviro iicaunoco. Miñero diito jaguisifucuvi jinejeba aivo eheetavorahicautimaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajibaqui idinoco agafaryucumoro diitoco toonoti sihgovi ificuuqui. ³² Jaanegui amocasimi asaumoro saafiico idinoco gafaryucuumo. Jaadi bu tolliro saafiico moonumo Jesu cojivi etetecucinumisico. ³³ Jaadi Jesuvi ifutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idinoco gafaryucuutimo.

³⁴ Jaarunaaca diitoti saafi Jesu mecuhuco ihaamigari cafatyicaruuhi. Jaasumiro diibofañoti iinuuno tihjoho, nifaihu icano. ³⁵ Jaanoco aatyimeubo miyaanocoro jibeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amihai tolliro bu mimiyaaveguehi. ³⁶ Jilli icauno Caatinihaamefaño: Dibacino quisicurajitih, onoono imiyaavequi. ³⁷ Jaabadiro bu samañoohaamefaño noonoo: Cafatyicaruciniboco mahatyimeji, noonoro.

Jesuco Ichiuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Toonobuunati Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efehicaaruubo judiomi ñhicuti toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihiciqui. Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico icjeubo. ³⁹ Tolliro bu Nicodemo fuuhi iticoni Jesuma fucu ihimaajeubo. Jaabo guiraano facicfaihuco sivauhi treinta kilo ticovovi. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi. ⁴⁰ Jaamisiro gaachehubaanoco tooneri afacicsumisiro Jesu ifiico miniuhi, judiomi jeevamaaje tolli icinibadi. ⁴¹ Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajigayi. Jaamañeri bohoji cihoji icauhi mihaiñoobaco tohojifaño icuutihoji. ⁴² Jaahojifaño Jesu ifiico ciimisi tohoji tomañoti ifiitumaño judiomi jaguisifucu iticovacu-uneguiiha.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 Jaanaa judiomi jaguisi iicauno sesevede Maria Magdalena onooگو Jesu cihojjaa fuuhi fucugayiro civonaacaro. Jaago atyimeuhi icihojco

afabaacuuba iguiisiba sihgovi aacaubaco. ² Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijhicaubo ijibogomi-naafi icamisijaa ijinafatyuugoro diitisico nuuhi: Aivo-jiiboco icihojifañoti cuucahacho satyucuumo. Jaanoco magaajatihi, ¿cuucahacho fine ficuumo? noogoro.

³ Jaaneguiiha Pedromisi icihojijaago ⁴ jinoomisiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro imegaro icihojivi ifutuuihi.

⁵ Jaaboro tohojifañoco idijivuuboro emeciubo atyimeuhi iminitaacoro. Jaaruubo tohojifaño fuutih.

⁶ Jaanobuunati jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojicuti.

Jaabo tohojifaño ijicafutuubo atyimeuhi iminita

tomañeriro acaaciniunoco. ⁷ Tolliro bu Jesu imeque iminiubaryu imino miniciniubaryu ijeevadi acaaubaryuco

atyimeubo. ⁸ Jaanegui bu tolliro saafi jicafutuuihi toho-

jifaño, iticoni tohojivi agaseubo. Jaabo toonoco

aatyimeuboro miyaavuguuhi. ⁹ Jaarumisi gaajautimisi-

hiica Caatinihaamefaño: Jesu iguijeebe siino

buheeteji, onoonoco. ¹⁰ Jaadi Pedromisi siino dojicu-

viro ijajaago uumicuuihi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafeveuhi.

(Mr 16.9-11)

¹¹ Jaanaa Maria iinoro fitafutuuihi tohoji imega taagoro. Jaago taagoro dijivuugo tohojifañoco emeciugo. ¹² Jaago atyimeuhi miimisici Moocaani toomominaatisico sesechehunofaño icamisi giciniuhi saafi Jesu nigai iicaunaagonovi, jaanoti saafi itihai iicaunaagonovi icano icaumisico.

¹³ Jaamisi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ihjoho taahi? noomisiro.

Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojiboco asatyomoro ificuuneri? noogoro ¹⁴ ibujinaagoco emeciugo Jesuco atyimeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautihi.

¹⁵ Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Miico guinehi? nooboro.

Jaanegui diigo tobajigayi toomominaaficoro eesiciniumaño nuugo: Aivojiibo, ihjoho baacho asatyoooro, ¿cuucahacho ficuuihi? Uco dibogo icitogoro satyequi, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco dilluuihi: Maria, nooboro.

Jaanegui diigo diiboco emeciugoro hebreomi iijiri nuuhi: Raboni, noogoro; Jibogominaafi, eneejiruno.

¹⁷ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudicidino; uujo-ho caamo Guihirubijaago footihiica. Jilliro foogo tañahabomico dibogoto: Guihirubi, bu tolliro amihaiti amihai Caani iicaabojaago feehe. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehe. Jilli noogoro dibogoto, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Maria Magdalena onooگو fuuhi ijibogominaajaago Jesuco aatyimeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ijibugutuugo.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

¹⁹ Jaafucuro ijicuuvi ijibogominaa igaiciniuhi samecufañoro judiomi ñhicuti iguhuganoco cuhufono ofo-boocumoro icauhi. Jahi Jesu ijicafutuuboro di-

itofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluubo: Sajeebi mi-hica, nooboro.

²⁰ Tolli unuuboro diitoco ifusuubo ihuseneque etete-cuunopaajeneque, bu imecuhuti ahaamiupaajeque icano. Jaaneri ijibogominaa imo imo minifutuuhi Ihaivojiboco aatyimeumoro. ²¹ Jaadi siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebi ma mihica; Guihirubi uco agalluubadiro bu uujoho amihai golluui, ²² nooboro diitohallivi fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayici Moocaani Gai-jaco, nooboro. ²³ Jaamo cayaatocohacho iimitico mubuusumo iimitima chahacuji. Jaanoti mubuusutimo imiti buusuracujitih, nooboro.

Tomas Miyaavogoti.

²⁴ Jaarunaa Tomasco Gaatyaba enehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovi ajafeveusumi. ²⁵ Jaaboco saatoho ijibogominaa jibuguuhi: Aivojiboco mahatyimehi, noomoro.

Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño dii-boco etetecuunopaajeneque aatyimeebere toopaaje-jefaño tahusegaiñoco ijihacutinohachuta, bu tolliro imecuhuti diiboco ahaamiupaajefaño ijihacutinohachuta miyaaveguejitih, nooboro.

²⁶ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti siino ijibogominaa igaivuui toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano kuhufono fobocinirunaa Jesu ijicafutuuboro di-itofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluubo: Sajeebi ma amihai mihica, nooboro.

²⁷ Jaaboro Tomasco nuubo: Ifaaji ivi jisumi di-husegaico jinofaño diihacu. Jaaboro jino tahuseneque meeci, bu juugavi saabo jino tamecuhufaño di-huseque diihacu. Jaaboro mabañih nootiibo, miyaavogo, nooboro.

²⁸ Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: iTahaivojibo Moocaani! nooboro.

²⁹ Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyimeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyimetirumo imiyaavogomo, nooboro.

³⁰ Tolliro bu Jesu sihidi eejeevanoonoco ijibogominaa imefeenevi guiraano eetavehicaui. Jaaruno jihaamefaño paryi caatinicinitino. ³¹ Jaanoti jinoocoro caatiniumo amihai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañod diibovi ifinijitino fiivoma mihicahi.

Jesu Jafeveuhi Sietedimo Ijibogominaavi.

21 Jaanobuunati siino Jesu ijibogominaavi jafeveuhi Tiberia muuajinivi. Jilli diitovi jafeveubo. ² Jaamo samañero icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba enehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onocuumioobo, bu Sevedeo seemenetisi, bu tolliro sitisi diitootisi icamoco ³ Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiiciteji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tolliro mihai ima masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba icitimo. ⁴ Jaanaa sesevecuunaaca Jesu diitovi

jafeveuhi jiniigaibaahovi. Jaaruuboco ijibogominaa gaajacutihi diibo iicaunoco.

⁵ Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sicafe, naa saafiiba mihicitihi? nooboro.

Jaanegui: Chahano, nuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihai sinicuuhuco amihai meenegati momiyanaagonovi magañi. Jaamo mihicitihi, nooboro. Jaanegui tahigovi agañiimo isinicuuhuco guiyicicutih itaava bociri sihidi ijivusumaño. ⁷ Jaanegui Jesu ijibogominaafico agaijihicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojibo jahi! nooboro.

Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvumaño. Jaaboro muuifaño acutuubo. ⁸ Jaanaa sanoodimo ijibogominaa isinicuuhuco meenegari guicimoro ijinijaagovi sivaumo ijiniti cien metrohachutaro iicaumaño. ⁹ Jaamo isivi ihinuumo atyimeuhi cijigaihaliiri taavaabo gaarucinibo aacaaboco maahuma.

¹⁰ Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mihicimoti juu misiva, nooboro.

¹¹ Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinicuuhuco isivi guiyicuboco sihidi queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdimo icaurumoma isinicuuhu gallivutihi. ¹² Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.

Jaaruuboco ijibogominaati saafiiba dilluutihi: ¿Mijoho ijoho? noomoro Ihaivojibo iicaunoco agaajumaño. ¹³ Jaadi Jesu asaaboro itaavaaboco iicuboro diitoco aciubo, bu tolliro imaahuco aciubo icano.

¹⁴ Toonoma mifocci, safo icano icacuuno Jesu ijibogominaavi ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheeteunobuunati.

Jesu Simon Pedroco Atajibauno.

¹⁵ Jaamo amachuunobuunati Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijhi jino janaanici? nooboro.

Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jih, Aivojibo, iiro gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiha taca oono toomominaafi ihoveja seemeque ojoobinibadi oono uco imiyaavogomoco dibeguehica, nooboro.

¹⁶ Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijhi? nooboro.

Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jih, Aivojibo, iiro gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamico ootomonicibadi, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijhi? nooboro.

Jaaneri Pedro idaasuvuuhi diiboco mifocci, safo icano: ¿Uco gaijhi? nooboro idillucuuneguiha. Jaaboro nuubo: Aivojibo, iiro paryi gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dibeguehica ovejamico ojoobinibadi. ¹⁸ Miyanotiro, miyanotiro ico neehi: Sicafehi idiicausumi digaachehuco idicafo-

tooboro idiimogohigovi feehicauhi. Jaanoti amiyaabo idiicacuudi dihuseque gañiiyiciiboco ico sita digachehuco jiihacuji. Jaamoro ico satyejimo idiimogotiruhigovi, nooboro.

¹⁹ Jilli nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Mooaani bocico agaajasuujinoco. Jaadi diiboco nuubo: ¡Tadyojicuti disaa! nooboro.

Ijibogominaafico Agaiihicaubo.

²⁰ Jaanaaca Pedro idojicuco emeeciubo atyimeuhi Jesu agaiihicaubo ijibogominaafi idojicuti ufuunoco ninooon amachuusumi diibovi ifituuvuuboro: ¿Aivojiiibo, cajaan ico aacijiiibo? nooboro idilluubo. ²¹ Jaaboco Pedro aatyimeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojiiibo, jana jaaniji milli? nooboro.

²² Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachijii icajiiibo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno iidi milli icatiihi? Jaanoti ijoho tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuunoco inahabomi jibocasiuhi: Diibo jibogominaafi fine guijevejitihi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitiibo nuutihi. Iimogohachijii siino uhuuminohachuta icajiiibo. ¿Jaaruno iidi milli icatiihi? nuubo.

²⁴ Jaabo diibo jibogominaafi jinooco jibeguehicaahi. Jaaboro caatinuubo. Jaanoco miithai magaaajahi diibo ijibogono miyaano iicanoco.

²⁵ Tolliro bu sihidi saneheje Jesu omoonihicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryi caatiniruva uujoho onoono fine paryi jiiinijehalliri iicano aamenevi ifetejitiruno.

HECHOS

Jilli Jesu Jiibogominaa Omoonihicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijiibo Teofilo, iticoni acaatinuhaamefa caatiniuhi Jesu jiinjehallivi iicaunohachuta omooniboro ijibeguehicaunoco. ² Miiro niquejefa ufuucujino imega, iminisuminaaco ocoovaubori Igaijafañodi diitoco imino jibeguehicaubo. ³ Jaabo Jesu iguijeveunobuunati diitovi siino jafevehicaubo cuarentadi fucuva ticovovi diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jibeguehicauhi Moocaani aivojiti.

⁴ Jerusaleti mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehininoco amihaiico ijibeguehinibadi. ⁵ Miyaano naha Jua nifaihuri nitihicauhi. Jaanoti amihai goovajino Moocaani Gaijari miniticafofona, nooboro.

⁶ Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojjiibo, zjaanegui jisumi Israel aivojico siino dojicuviro gasesuji? noomoro.

⁷ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: zCollihi magaajajirahi tusumico idiboro Moocaani tufucuco omoonijiibo gaajahi? ⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaihallivi initoodi mityaco magaayiciji. Jaadi uuti mijibegueji Jerusalevi mihicabadiro Judea jiinjjevi, Samariavi, paryi jiinjjejinibaacidi icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Lc 24.49-53)

⁹ Jilli nooboro diito ifinicinaaca caamovi fuucuubo aimuufaifeenedi niquejefaño. Jaaboco atyimecutimo.

¹⁰ Jaanegui imino ifiniciumo atyimeuhi miimisiici gaifiimisi sesechehunofa jiciniumisico. ¹¹ Jaamisi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimi, zcollihi niquejeque mihifinichi? Diiboro jaani Jesu jino niquejefa mihifinicinaaca ofoobo siino saaji jiinjehalliti jino ofoobadiro, noomisiro.

Judabuunavi Matiaco Boobanimo.

¹² Jaanegui dojicuviro Jerusalejaa uumiumo Olivo-hono iicagajiti fiitino jaguisifucuvi judiomi ifgonicino-hachuta. ¹³ Jaamo jibogominaa dojicuviro tuucuumivi agaseudi fuumo caamovi iicamecufaño iicahicauhigo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistamioobo, Juda Jacoobo nahabo icamo.

¹⁴ Jaamo diito famooro igavehicauhi Moocaanima ihi-

imaacui Jesu nahabomi, seeji Maria, bu sihidi saatoho gaigoomi icamo.

¹⁵ Jaasumi Pedro diito ciento veintedimofeeneti ujulleeveuboro nuuhi:

¹⁶ Tañahabomi, Moocaani Gaija Caatinihaamefañodi unuucuuno miyaavucuuhi Davidfeenedi Judaditi ihi-imaano: Jesuco miyaminaa usefaño aacijiibo, unuuno. ¹⁷ Jaabo Juda mihaibou jino dudicamaajefa iicauruubo. ¹⁸ Jaaboco iimitihallivi ajaaduuruuno nihibamiri jiinjjeque naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamoti inigaijaagoti acutuubo. Jaaneri paryi iiba isi aifuuhi. ¹⁹ Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhii toono Juda nihibamiri anaajeumañoco Alcedamati momooniumo tijohojicici eneejirunoco.

²⁰ Jaamaño Salmohaamefaño jilli noono: Jaafa iija sicaijarucu mihañooba toojafa iicacutiicui. Jaabadiro simañovi noono: Sifiirucu idudicamaajeeque gaayiciji, noonoro. ²¹ Jaabadiro mofeeneri icamo saatoho gaifiimi Mohaivojjiibo Jesu mihaima iicausumi, ²² Jua diiboco initiunoti niquejefa ufuunohachuta iicaumoti. Jaanegui cajaanihacho saafi diitoti mihaijaa iminifetequi Mohaivojjiibo ubuheeteunoco ijibeguequi, nooboro.

²³ Jaanegui miimisiiciti diitoti coovaumo Jose Barsaba Justo onoo, Matia icamisico. ²⁴ Jaamoro diitishallivi Moocaanima iimaumo, jilli noomoro: Moocaani ijoho famoojeebico agaajaabo. Mihaico gaajasu, znaa diitisi cajaanico dicitih ²⁵ Judabuunavi iicaui? Jaabo Juda imitinoco omoonubo inaagonovi fuuhi, noomoro.

²⁶ Jaamoro suerteque agañuno Matiavi ifutuuhii. Jaabo tusumiro diito fahuseeci motihaiti saafi iicaumofa minifutuuhii.

Moocaani Gaija Asaano.

(Jn 7.37-39)

2 Jaanobuunati Pentecostefucu agaseusumi famooro samañoviro igaiciniuhi. ² Jaanaa sefano guibuhubabadi niquejefañoti guubuvusuuno ifajafañovi diito iciniuhigo. ³ Jaasumiro famoovahallivi nituuno cijigaiguiihunobadi jeevano. ⁴ Jaamo Moocaani Gaijari paryi gahafuuhii. Jaamoro sijijeri iimaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadi.

⁵ Jaasumi Jerusalevi icaumo judio gaifiimi. Jaamo judio iijico imino imiyaaveguehicaumo fahigova jiinjjeti agaseumo ⁶ toonoco uguubuumoro sihidi miyaminaa igaivuuhii. Jaamo sihidiro eetyeuhii faaboho iijineri ihi-imaunoco saafi sifi iijiri, bu saafi sifi iijiri icano ihi-

imaanoco uguubuumoro. ⁷ Jaaneri eheetyeumoro dil-lucasihicaumo: ⁸ ¿Milli jaamo galileaminaa iicarumo moojineri iimaamoco muguubuhi muucuumi iijiri ihi-imaanoco? ⁹ Jimañovi icamo Partia miyaminaa, Media jiinijeo miyaminaa, Elam jiinijeo miyaminaa, Mesopotamia jiinijeminaa, judeaminaa, capadociaminaa, Ponto jiinijeminaa, Asia jiinijeminaa, ¹⁰ frigiaminaa, panfiliaminaa, Egipto jiinijeminaa, Africa cuumino Cirene janaanici iicacuumijeminaa, bu tolliro romaminaa icahi, saatoho judiomi, jaanoti saatoho judiomi jiiibogoco agaayicuumo. ¹¹ Tolliro bu icamo Creta miyaminaa, Arabia miyaminaa icano. Jaarumo paryi faajivari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityati ihi-imaanoco, noomoro.

¹² Famooro jaaneri ajabafituumoro sihidi esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jino iicano? noomoro.

¹³ Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jilli guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaano.

¹⁴ Jaanegui Pedro paryi fahuseeci motihaiti saafi icamoma ujulleveeboro sefano nuuhi: Judea miyaminaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro. ¹⁵ Jito miyaminaa guiriicavotimo amiihai monoobadi miihaiñooba fucuro guiriicavotatihi. ¹⁶ Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuumo:

¹⁷ Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyaminaahallivi Tagaijaco niitusuji. Moseeme ufucu jilli iicajinoco jiiibegueji. Sicafe atyimeji Moocaani Gaija ifusunoco. Quillahuto tigaji. ¹⁸ Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecivominaahallivi ufucu iicajinoco iijiiibeguequi. ¹⁹ Caamo niquejefano ifusuji jabafiiranoco, baavi jiinjehallivi ifusuji toono jiiibogoco, tiiijoho, ciiijgai, aimuufaiquihu icano. ²⁰ Cuujeo nihiba civeteji, fucuo nihiba tiiijohobadi minifeteji, Moocaani fucu iñihicufucu imegavi. ²¹ Jaasumi paryi Moocaanico idillumo taajaji.

²² Muguubu jino onoonoco amiihai Israel gaifiimi: Moocaani Jesu Nazareoboco miyaaboti ifusuhinicuhi amiihai imefeenevi jabafiirano mityanoco eetatavonofeenedi amiihaico ifusucuumo magaajacubadi. ²³ Jaarunofano diiboco magaayicumoro mahaciuhu Moocaani siicijetiro unuucubadi masatyuumoro magaicaaui. Jaamoro imoho bujevi metetecusuhi iimitino gaifiimi useri. ²⁴ Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivoti atajasuubo. Jaamaño diiboco guijeve gaayicutihi. ²⁵ Miiro aivojiiibo David Jesuti iimaaubo nuuhi:

Aivojiiiboco uujiho fahiiivaro atymehicauhi tahimefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovi icahi jineje uco maryibasutino iicaqui. ²⁶ Jaaneri uco tajeebi imo imo minifeteji. Taajiri imo imo iimaahi. Jaabadiro tafi sajeebi jaguisiji. ²⁷ Jaabo iiijoho tajeebiico iguijevehicamo iicahi deevesujitihi. Dihimi jeecivominaafi agaijiiibo ifiico tuucisusujitihi. ²⁸ Uco diibeguehi fiivojaa asatyoño jiihaico. Jaaboro uco dihime ificuuneri imo imo miniiyujji, nooboro.

²⁹ Fañi, jaanegui jino amiihaico foovono neehi: Mofeenebe David iguijeveubo cihoji jino mofeeneri icahi. ³⁰ Jaabo David Moocaani iimaaminaafi. Jaabo gaajacuui Moocaani diiboco miyanotiro ufucu saafi Cristo diiyaachi miihaiti dihaivojifano acasiivejiibo unuucuumo. ³¹ Jaabo siicijetiro mahatyimecubadi gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamaño nuubo Cristoti: Tajeebiico deevesujitihi iguijevehicamo iicahigo tafiico tuucisusujitihi, nuubo. ³² Jaabo jaani Jesuco Moocaani guijevefano buheetesuhi. Jaanoco paryi miihai magaajahi. ³³ Jaaboco Moocaani agaiiyciuboro imiyanaagonovi ficuui. Jaabo Caaniti Igaijaco gaayicuihi Caani unuubadi. Jaaboti jino jisumi muguubuno, mahatyimene icano saahi. ³⁴ Jaabo David niquejefa eguejeutihi. Jaaruubo jilli nuuhi:

Moocaani Mohaivojiiibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casivo, ³⁵ diminaaco ditihaguiino ificuunohachuta, nooboro.

³⁶ Jaanoco paryi Israel cuuminaa imino magaaja, jaani diibo Cristoco amiihai metetecuboco Moocaani Aivojiiiboti ificuunoco, nooboro.

³⁷ Jilli onoonoco uguubuumoro idasuvuumo ijeebiifano. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajiibogominaaco icano: Fañi, ¿milli jaanegui mihicaji? noomoro.

³⁸ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani imefeenevi amiihai imitico mejevesucu. Jaamoro Aivojiiibo Jesucristo momofeenedi minitisuquimaaje amiihai imitico ibusuqui. Jaasumi Moocaani amiihaico Igaijaco aciji. ³⁹ Jaano jino iimaa amiihaidi, ufucu icaji amiihai seemendi icano, tolliro bu fahigova tehesino icamedi, paryiicino Aivojiiibo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.

⁴⁰ Jilli sihidi nooboro Pedro diitoco fajiniuhi: Mataaja jino miyaminaa iimitimofano, nooboro.

Jilli Moocaani Iija Fiivuuhi.

⁴¹ Jaamo diibo jiiibogoco imiyaavuguumo nitisuquimaaiuhi. Jaasumi tresmildimo Cristojaagovi minifutuuhi. ⁴² Jaamoco minisuminaa iijiiibogobadi imino icahicaumo. Jaamoro sahi igavehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Iticoni Jilli Icahicaui.

⁴³ Jaaneri famooro jabafiitehicaui minisuminaa mityanehejeque omoonihicauneri. ⁴⁴ Jaamo famooro imiyaavuguumo sahi icahicaui. Jaamoro inehejeque ifocasihicaui. ⁴⁵ Inehejeque anaajemere inihibamico ucuujivaachudino saje ifocasihicaumo. ⁴⁶ Fafucuaaciviro templojafa igavehicaumo. Jaadi iijanofano panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadiro imo imo ijeebiino iicamoro. ⁴⁷ Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyaminaa gaijihicaui. Jaamojaagovi Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

Igotiiiboco Iigusuno.

3 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamisi fuuhi templojajaago imohonohalliti nihiba icaaberi

Moocaanima ihiimaahicausumi. ²Jaanaa ifiivuunotiro #got#boco asatyumoro fafucuvaaciviro temploja guhuga imegavi diiboco ficuhicaumo imomo ovosihuga iicahuga imegavi toojafaño ofoomoco nihibamico idilluqui. ³Jaabo Pedromisi toojafaño ofoomisico aatyimeuboro diitisisico nihibamico dillu-ubo. ⁴Jaaboco diitisi emeciudi Pedro diiboco nuuhi: Misicoro dihiifinici, nooboro.

⁵Jaanegui diibo diitisisicoro imino ifiniciuhi: Fine uco nihibamico acijimisi, nooboro.

⁶Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nihibamima chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ico aciji Nazareoobo Jesucristo momofeenedi gañiivoobo, diigo, ⁷nooboro diiboco Pedro imiyahuseti agaayiciuboro caamo gañiicyiuihi. Jaasumiro irubuino, itihaiño icano diiboco imituuhi. ⁸Jaasumiro acasiniivuboro ujulleveuboro igucuubo. Jaaboro diitisisima toojafa fuobo casiniinamaiboro Moocaanico imehicaubo. ⁹Jaaboco famoro miyaminaa atyimeuhi igooboro Moocaanico imehicauboco. ¹⁰Jaaneri sihidi ajabafitomororo sihidi eetyehicaumo famoro diiboco agaajacu-umaño ovosihuga imomo iicahuga imega acasivooboro nihibamico idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovi.

¹¹Jaabo Pedromisico jeevesutiibo diitisisima feehi-cauhi. Jaaneri sihidi miyaminaa eheetyeumoro goovano sihidi gahafuumo Salomon Portalmañovi.

¹²Jaanoco Pedro aatyimeuboro miyaminaaco nuuhi: Israel gaifiimi, ¿collihi misico majabafihhi misiro jaanico momityari mubuheesumisiro mihigusu ivibadi mohi-imihijiri mihica ivibadi? ¹³Tollí icatino diiboro Moocaani, siicije moheedeebe Abraham, Isaac, Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanici miyaaboti miniiyuubo amihai magaayiciumoro amihai aivojitoco mahaciuboco. Jaaboco Pilato sinaayujirunaa amihai mihimugutihi. ¹⁴Jaabo iimiti-ma iicatibo Iimiiboco mijihheguemere iimitibocoro gaicaauminaafico misinaayusuumoro, ¹⁵fiivoco aaciuboco magaicaausuhi. Jaaruboco Moocaani guijevafañoti buheetesuhi. Jaanoco mihai imino magaa-jahi. ¹⁶Jino #goobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheetebe amihai mahatyimehicacuubo magaa-jacu-ubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amihai mahatyimebadi.

¹⁷Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famoro amihai aivojitoma magaicaauhi esicinitimo.

¹⁸Moocaani jilli siicije paryi iimaaminaafañodi unuucuno miyaavucuuhi Cristo idaasuno iicaujinoco.

¹⁹Jaanegui amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa amihai imiti ibuuqui. Jaadi Aivojibo amihaidi galluji buheefucuco ²⁰Jesuco agalluunofeenedi sahijitiro amihaidi Cristo unuucuboco.

²¹Jaarunaa Jesucristo guenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco iimibachunohachuta ihi-imaaminaa siicije iicaumofeenedi unuucubadi.

²²Mihiro Moise nuuhi: Aivojibo Moocaani galluui ihi-imaaminaafiico uubadi iicaaboti amihai nahabomi-

fañoti. Jaabo Moocaani agalluuiibo amihai paryi onoonoco muguubu. ²³Jaaboco uguubutidimoco Israel cuumiti udugaacumoro paryi finisuji, nooboro.

²⁴Mihiro famoro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti jisumivi iicamo paryi jilli iicajinoco jibuguuhi.

²⁵Amihai jaamo Moocaani iimaaminaa iyaachimihai mihicamo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani unuunofaño amihai mihicahi. Mihiro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryi jinijeminaa di-yaachimihafeenedi imino icaji, nooboro. ²⁶Mihiro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni amihaijaa galluubo amihai imino imooniqui. Jaamo amihai, amihai imitico mejeevesuhi, nooboro.

Pedromisico Civojaanimo.

4 Pedromisi jilli miyaminaaco jibeguehicaunaacaro saumo sacerdotemi temploja toomominaafi aivojiboma, saduceomima icano. ²Jaamoro sihidi sifiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti ufucu siino mubuheetejinoco magaa-jacuui, noomisiro jibeguehicaunoti. ³Jaamoro diitisisico agaayiciumoro civojafa ficuumo sesevedi iinusuqui mihijicuuneguiiha. ⁴Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifiimicoro ihoovo fine cinco mildimo ifutuuihi.

⁵Jaano sifucu Jerusalevi igaivuumo judiomu aivojito, iquillahuto, caatiniminaa icamo. ⁶Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi aivojibo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryi saatoho diibo yoto icano. ⁷Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificumoro diitisisico dilluumo: ¿Mijoho iijiti, mijoho momofeenedi icano jilli amisi momoonihi? noomoro.

⁸Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebifaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumiminaa aivojito, quillahuto icamo ⁹#got#boco fine mubuheesuhininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaa-jacui. ¹⁰Jaanoco amihai imefeenevi mijibegueji paryi Israel miyaminaa igaajaqui. Mihiro jaani amihafeeneri ujulleeciniibo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedi amihai metetecuboco Moocaani guijevafañoti ubuheetesuubofeenedi. ¹¹Jaabo diibo Jesu guisibaco amihai iijano eetavominaa mitihisumoro magañiubo aivo iimimañovi iminifutucuubo. ¹²Jaamaño sififeenedi taaja chahahi; niquejeguiinovi simomo miyaminaafeenevi chahahi tomomofeenedi mataajajimomo, noomisiro.

¹³Jaamisi igototimisi Moocaaniti ihiimaunoco uguubuumoro, bu aamenefaño icautirumisi sihidi agaa-jaunoco iicaneri aivojito eheetyeumoro gaajauhi Jesu iicaunoco. ¹⁴Jaanomaryo #got#boco ubuheesu-ubo diitisisfeeneri julleeciniuhi. Jaamaño millí nuutimo. ¹⁵Jaamoro Pedromisico ifeeneti galluumo diitisi ofoonobuuna iinoro toonoti iimaacasiqui.

¹⁶Jaamoro noocashicaumo: ¿Milli jaamisico momooniji? Famoro Jerusale miyaminaa gaajacuui sihidi ejeevano mityaco diitisi omooninoco. Jaanoco ¿milli bu mutuunamaajirahi? ¹⁷Jaarunofaño paryi miyaminaafaño tobogo ifetedino masi diitisisico mihibaqui.

Jisumitiro diibo Jesu momofañodi miyaminaaco mijibeguedino. Musuufenitihachiji amiisico mooniji, noomoro, noocasiumo.

¹⁸ Jaamoro diitisico ocoovaumoro nuumo: Jisumitiro saatohobaco mijibugucudino miyaminaaco diibo Jesu momofañodi, noomoro. ¹⁹ Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa iijico: Jii, monoomoro, Moocaani iijico magañino? ²⁰ ¿Milli bu jibogotimisi mihicajirahi mahatyimeumisiro muguubuunoco? noomisiro.

²¹ Jaanegui aivojito diitisico sihidi ihibaumoro ticovono suufeniuhi milliti bu diitisico moonijirumo paryi miyaminaa Moocaanico imehicauhi diitisi omoonihicaunoti. ²² Jaabo diitisi ubuheesuubo ficabano icauhi miimisiici ticovovi.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

²³ Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahaboniminaajaago. Jaamisiro diitoco jibuguumisi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo diitisico unuunoco. ²⁴ Jaanoco uguubuunomoro sabadiro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivojibo, ijoho paryi niquejeque, jinijeque, muuaico icano fanoooco ifiivusuubo. ²⁵ Ijoho Digaijafenedi mootadi dijeecivominaafi Davidfeenedi nuuhi:

¿Collhi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyaminaa sicamañoooco esamaaihi? ²⁶ Jiinjeminanaa aivojito ganiivehi, bu cuumiminaa aivojito sahi igaivehi Moocaanihalivi, bu Cristohalivi icano, nuubo David.

²⁷ Jaano miyaano. Miro Herode, † Poncio Pilato icamisi jicuumivi igaivuui siicumijeotoma, israelima icano iimiibo daachi Jesuco ijoho Moocaani ijeevadi ificuubohalivi. ²⁸ Jaamo tolli mooniumo ijoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jilli icajiiibo, nooboro unuucubadi diiboco mooniumo. ²⁹ Jaaneguiiha ijoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecivominaaco omoonigonoco meeci. Jaaboro mihaico daamusu igototimo diijico miyaminaaco mijibeguequi, bu ³⁰ jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu ifusuco ajabafiiranehejeque momooniqui iimiibo daachi Jesu momofeenedi, noomoro.

³¹ Jilli iimaumoro liivimaacaro tomaño diito iigaiciniumaño sefano maryibauhi. Jaasumiro paryi famoojeebifañoro Moocaani Gaija gahafuui. Jaamoro nucufeguetimo Moocaani jibogoco jibeguehicaumo.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

³² Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeebino sabadiro icahicauhi, bu sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicaui. ³³ Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jibeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti cuuji-vaachutimo icahicauhi. ³⁴ Diitofeene siinoti ucuuji-

vaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinjenema iicadi-mo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco acivahicauhi. ³⁵ Jaanoco ifocasihicaumo ucuuji-vaachudineheje. ³⁶ Jaanaaca bu Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomoniubo jacusuminaafi eneejiruno Levitaminaafi Chipre onoochugaivi ifiivuuubo. ³⁷ Jaabo ijiinijeque anaajeuno nihibamico isivauboro minisuminaaco acivauhi.

Ananiamisi Imiti.

5 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinijeque anaajeumisiro ² samañooco iciumisiro samañoonoco minisuminaajaago satyuuhi fanooro icahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.

³ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collhi Satanas dijeebifaño jicafetehe Moocaani Gaijaco ibañisiqui? ¿Jaaboro diijiinijeque anaajene nihibamico samañoonoco diiciqui? ⁴ ¿Nacu diije jinije icahinitih? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inihibami. ¿Collhi dijeebifaño deesamaaihi tolli omooninoco? Miyaminaaco bañisutih. Moocaanico bañisuhi, nooboro.

⁵ Unuunoco Anania uguubuuboro baavi aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryi miyaminaa agaajaumoro sihidi iguiumo. ⁶ Jaaboco sicafe iminumoro satyuuhi iciqui.

⁷ Jaanobuunati minooci, sano idino nihiba oovobuunati mogai fuuhi aiji tolli iicaunoco gaajatigo. ⁸ Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dñbogo, ¿naa miya tonoodineri amiisi jiniijeque manaajehinithi? nooboro.

Jaanegui diigo: Jñhi, tonoodineri, nuuhi.

⁹ Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collhi sabadiro mihicamisiro Moocaani Gaijaco minisujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque icijeme. Jaamo tolliro ico cñteji, nooboro.

¹⁰ Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuui Pedroguino. Jaamo sicafe faño agaseumo atyimeuhi diigo chuumucugoco. Jaagoco asatyumoro itaje cojivi cñjeumo. ¹¹ Jaanoco Moocaani ijaminaa, bu sihidi miyaminaa icano agaajaumoro sihidi iguiumo.

Mityaco Omoonino.

¹² Jaamo minisuminaafeenedi sihidi ejeevano ifusuu ajabafiirano moonicafetehicaui miyaminaafeenevi. Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovi.

¹³ Jaarunaa saatohoba minisuminaavi fiitivehicauthi. Jaarumo famooro miyaminaa diitoco gaijithicaui.

¹⁴ Jaamo sihidi miyaminaa Moocaanico miyaaveguehicaui gaifiimi, gaigoomi icano. ¹⁵ Jaamoro iguihuvamehejeque jñhaiñojininovi ficuhicaumo cigaijenefaño, siucinitajefaño icano Pedro tomañodi afatyooobi jñ ihallidi afatyeneri ibuheequi. ¹⁶ Jaabadiro uufocoo cuminooto Jerusalejaa saahicaui iguihuvamehejeque, emeimivatomehejeque icano isivaumo. Jaamoco paryi buheesuhicaumo.

† Herode Antipa onoobo. Meeci Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

Pedroco Sacerdotemi Aivojito Jiihevehi.

¹⁷ Jaanoma iicamo sacerdotemi aivojiiiboma sa-
duceomioto iicamo diitoco sihidi jiiheveuhi. ¹⁸ Jaamoro
minisuminaaco agaayiciumoro civojafaño ficuumo.

¹⁹ Jaarumoco Moocaani toomominaafi fucu
iguhuganoco afaayuboro diitoco iinusuuhi.

²⁰ Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani
iijafaño mujulleevetemere miyaminaaco mijiiibogo
Cristo fiivoco aacinoco, nooboro.

²¹ Jaanogui sesevedí fucuro templojafaño ufuumoro
miyaminaaco jiiibeguehicaumo.

Jaanohachuta sacerdotemi aivojiiibo diiboma iicau-
moma, igaiyiciumo fagominaaco, paryi Israel cu-
umiminaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jiiibogomi-
naaco cuuhuvaumo civojafañoti isivaqui. ²² Jaanogui
sisiminaa ufuurumo sicaijaco emeeciyeumoro ijiiibogo-
ma saauhi. ²³ Civoja cuhufono fabaacinijaco memee-
ci-jehi imegari paryi itoomominaa icarahi icano. Jaadi
mafaayicimoro fañoco memeecirumo miihaifiiobaco
mahatyimetihí, noomoro.

²⁴ Jaanoco sacerdotemi aivojiiibo, temploja toomomi-
naa aivojiiibo, paryicino sacerdotemi icamo uguubu-
moro igutuuhí. Jaamoro noocasiumo: ¿Mihachuta fine
jino jillí feeji? noomoro.

²⁵ Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi:
Amiihai civojafaño mificuhinimo Moocaani iijafaño ic-
ahi miyaminaaco jiiibogomo, nooboro.

²⁶ Jaanogui toomominaa aivojiiibo isisiminaama ufu-
uboro diitoco sivauhi, millí moonitiibo, miyaminaaco
iiguimoro diitohalliti guisiri diitoco ahaamiujirunegui-
iha. ²⁷ Jaamoco isivaumoro gasesuumo fagominaa
imefeenevi. Jaanoco sacerdotemi aivojiiibo nuuhi:

²⁸ Amiihaico du aivo imino mafaguuhi tomomoti
mijiiibeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo maga-
hafusucuuhí paryi Jerusale cuumico amiihai jiiibegueri.
Jaamoro mohallivi majavucarujirahi diibo Jesu tiijohoco
agañiiumoro agaicaaunoco, nooboro.

²⁹ Jaanogui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Millí bu
Moocaani iijico magañiiimoro miyaminaa iijico: Jii,
meneejirahi? noomoro. ³⁰ Miiro mootadi imiyaavuguubo
Moocaani buheetesuuhí Jesuco amiihai magaicau-
moro imohobujevi metetecuuboco. ³¹ Jaaboco
Moocaani caamo imiyanaagonovi ficuuhí Aivojiiiboti
Taajasuminaafiti Israel cuumiminaa diibofeenedí iimiti-
co ijeevesuqui. Jaabo diito imitico ibuusuqui. ³² Jaano
gaajaminaa miihai tolliro Moocaani Gaija gaajami-
naafi. Jaaboco Moocaani acihi diiboco imiyaavogomo-
co.

³³ Unuunoco fagominaa, quillahuto icamo uguubu-
umoro sihidi diitojaa sifiiratumo. Jaamoro diitoco
gaicaaajirumo. ³⁴ Jaarunaa diito aivojitofoene icaubo
saafi fariseoobo Gamaliel onooobo Moise tajiiba jiiibo-
gominaa aivojiiibo paryi miyaminaa agaijiihicaubo.
Jaabo diitofeenedí ujulleveuboro iminisuminaaco di-
itofeenedí buhigovi galluubo jihachutagayí. ³⁵ Jaaboro
ihaivojitoco nuubo: Israel gaifiimi, mehesicini jito gaifi-
imico momoonijinoco. ³⁶ Eneecau bu mehesafoto

amiihai, miiro safoono Teuda onooobo agañiivuuboro
nuuhi: Uujoho aivo sihidi jeevahi, nooboro. Jaaboma
minifutuumo cuatro cientodimova. Jaarumo paryi
finiuhí diiboco agaicaaunobuunati imiyaminaa paryi
gavaranaamauihi. ³⁷ Jaanobuunati miyaminaa
momonoco acaatiniusumi bu gañiivuubo Juda
galileaobo. Jaaboma sihidi minifutuumo. Jaaboco
agaicaaunobuunati tolliro diibo dojicuti efehicaumo
gavaranaamauihi. ³⁸ Jaanogui amiihaico neehi: Diitoco
mejeevesu. Jaamoro millí momoonidino. Jino miyami-
naa iijicoro omoonino iicahachiiji finijino. ³⁹ Jaanoti
Moocaani iiji iicahachiiji amiihai mifinisujitihí.
Mehesicini, Moocaanimaryo momoonicasidino,
nooboro.

⁴⁰ Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro mini-
suminaaco ucuuhuvaumoro jillí diitoco aamiuhí.
Jaamoro siino Jesu momofeenedí mijiiibeguedino,
noomoro diitoco suufeniuhí. ⁴¹ Jaamo minisuminaa
aivojitofoenedí imo imo iinuuhí Moocaani diitoco agai-
jiiiboro imitino covamomovaumo Cristo momohalliti.
⁴² Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jiiibogomoro
iimaahicaumo Jesucristoti Moocaani iijafaño, bu ii-
janofaño icano.

Diaconomiti Ficuumo.

(1 Ti 3.8-13)

6 Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro fee-
hicaui. Jaamoti saatoho griegomi iijiri ihiimaamo
judiomí iijiri iimaamoditi isifiiratumoro noocasuihi:
Mofibaijitoco imino moonihicatimo amachusumi,
noomoro.

² Jaanogui motihaiti miimisiici idiiimo minisuminaa
iicaumo, paryi miyaavogominaaco igaiyiciumoro nu-
uhi: Imijitiruno miihai Moocaani iijico mijiiibogonoco
mejeevesumoro machutaaco mahacino. ³ Jaaneguiiha
fañi, amiihaifeenedí iimihusemeti mihici sahusu juu-
gahuseti miimisiici idiiimo Moocaani Gaija ijeebiiifaño
agahaficinimoti. Jaamoro toonofa mificu ijeeveequi.

⁴ Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiiibegueji
Moocaani iijico, noomoro.

⁵ Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooobo-
co ijeebiiifaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano aga-
haficiniboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco,
Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomí
iijico agaayiciuboco icano. ⁶ Jaamoco sivaumo mini-
suminaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificumoro
Moocaanima iimaumo.

⁷ Jaanaa Moocaani iiji janaaniciviro jusinoro feehi-
cauhi. Jaaneri Jerusalevi sihidi guiraatehicaumo
miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi
Cristoco gaayicihicaui.

Esteba Onooboco Civojanimo.

⁸ Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicaui sihidi
imiyaavogomaño Moocaani noojiri sihidi mityanoco
miyaminaafeenevi moonihicaubo. ⁹ Jaanaa sinagogaja
momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cireneminaa, bu
alejandriaminaa, Cilicia jiiinijeminaa, Asia jiiinijeminaa

icamo ticovauhi Estebama ejenaucasiumo. ¹⁰ Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri ihiimaahicaumaño. ¹¹ Jaanoma iicamo iimitimoco tajiibaumo ibañiqui: Miñhai muguubuui Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi. ¹² Jilliti Estebahallivi miyaminaaco si-fiiratusumo quillahutoco, caatiniminaaco icano. Jaamoro asaamoro diiboco agaayiciumoro satyuumo fagominaa imega. ¹³ Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuuhi sicamañooco ibañiqui: Jaani aivo suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiibati icano imi-nootino ihiimaabo. ¹⁴ Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuboro miñhaico Moise atajiibauno mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeciumo atyimeuhi ihimeque Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Iimaahi.

7 Jaanegui sacerdotemi aivojibo Estebaco dilluui: ¿Naava miyaano paryi jino diito onoono? nooboro.

² Jaanegui diibo iimusuuhi: Amiñhai agaijino nahabomi, bu amiñhai caanimihai icamo, uco muguubu. Miñro Moocaani ihaivojima buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvi Mesopotamia jiiñijeri iicausumi Haran jiiñijevi fuutiibaacaro. ³ Jaabo diiboco nuuhi: Diiñijijeque deevesu paryi diyotoma. Jaaboro difo ico uujoho iñibe-guejino jiiñijegaagovi, nooboro. ⁴ Jaaneguiha Abraham fuuhi Caldea jiiñijeti. Jaaboro icatuubo Haran jiiñijevi jahi caani chuumuuhi. Jaadi Moocaani Abrahamco sivauhi jino jiiñijevi jino amiñhai jisu mihicajevi. ⁵ Jaaruuboco jinejebati aciutiibo jiiñijebaco itihaiico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco aciguuhi iguijevenebuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca ⁶ Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimihai sita jiiñijehallivi icaji sitafeenevi. Jaamoco jjuvusujimo. Jaamoro imitino moonijimo cuatro cientodi ficabava ticovovi, nooboro. ⁷ Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiiñijeminaaco uujoho mooniji diitoco ijjuvusu jiiñijeque. Jaadi tahigoti asaamoro uco jeevevejimo jimañovi, nooboro. ⁸ Moocaani iijico aciuihi Abrahamco iimeeheque iquiticiqui Moocaani unuubadi. Jaaneguiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quiticiubo juugahuseti mifucuci, safucu icanoti. Jaabadiro bu Isaac mooniuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadiro Jacob mooniuhi iseemeque Israel cuumiva motihaiti miicumicidimo iicajimo caanimihaico.

⁹ Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jiiñiveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiiñijevi satyuumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi. ¹⁰ Jaaboro diiboco ihidaasuti ataajasuuboro sihidi diiboco gaajati aciuihi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojibo diiboco sihidi agaijiboro Egipto aivojiboti ficuui, tolliro bu iija aivojiboti ficuui icano.

¹¹ Jaanobuunati paryi ajeba icauhi Egipto jiiñijevi, Canaan jiiñijevi icano. Jaaneri moheedetemihai idaa-suno machutabama chahauhi. ¹² Jaanaa Jacob guubu- uhi Egiptovi machutaaco ucuuhuniuno iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahi galluubo moheedetemihai iicaumoco jilliti fuumo tahigo aivo iticoni. ¹³ Jaanohallivi ufuumovi Jose inahabomivi ihimeque imino jafeniuhi. Jaanoti jari Egipto aivojibo gaajauhi Jose yotoco. ¹⁴ Jaanobuunati Jose caanico cuuhuvauhi paryi famooro iyotoma setenta y cincodimoma. ¹⁵ Jilliti Jacob icatuuhi Egipto jiiñijevi jahigo guijeveubo. Jahi tolliro moheedete paryi guijeveuhi. ¹⁶ Jaamo bacinoco buunati asatyumoro cituumo Siquem onoomañovi Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeucihojifaño.

¹⁷ Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitvucudi Egiptovi Israel cuumi sihidiro ifiivomo guiraatucuui. ¹⁸ Jaasumi Egiptovi bohaivojibo icauhi Joseque agaa-jautiibo. ¹⁹ Jaabo muucuumiotoco abañiboro idaa-suno mooniuhi moheedeteque atajiibaubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.

²⁰ Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosiiuhi. Jaaboco caanimi jaaha tuumuui minihibaci, sanihiba icanohachuta. ²¹ Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojibo aicigai atyimeugoro iñicuboco fiivusuui iseemenebadi. ²² Jaamaño Moiseque egiptominaa paryi agaajanoco jiibuguumo. Jaamaño mityano ihi-imaaboro icahicaubo.

²³ Jaabo cuarentadi ficabava iicacuudi imogooboro fuubo iyoto israelminaaco emeeciitoobo. ²⁴ Jahi jaabo atyimeuhi saafi egiptominaafi Israel cuumiooboco idaa-suno omoonunoco. Jaabohalliti Moise ijadaco ihiciqui diiboco gaicaauhi. ²⁵ Jaabo esamaahicauhi: Tayoto israelminaa fine gaajacuumo uujohofeenedi Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajaciutihi. ²⁶ Jaano sesevede Moise atyimeuhi samisi Israel cuumiotisi omoonicasunoco. Jaamisico faguubo: ¿Collihi jaamisi samisiro mahamocasihi musuufenicasi? nooboro. ²⁷ Jaanegui inahaboco ahaamiubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿Miñjoho ico mohallivi aivojiboti, fagominaafiti icano ficuui? ²⁸ ¿Nacu uco gaicaaujirahi iiji egipcioco agaicaauhiniyadi? nooboro. ²⁹ Jilli diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jiiñijevi. Jahi miseecico gaifiimisico seemevaubo siicumifeenevi.

³⁰ Jaabovi cuarentadi ficabavabuunati sicaiñigovi Sinai gajii fiitino Moocaani toomominaafi jafeveuhi ciji-gaiguihu imohogayihallidi jiganofeenedi. ³¹ Jaanoco atyimeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino ihatyimequi ifiitivuubo guubuui Moocaani icooco: ³² Uujoho Moocaani, dihedete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecivuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro meeciutihi. ³³ Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditihaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamaño imino jiiñije. ³⁴ Uujoho atyimecuui taacuumiminaa idaa-suno Egiptovi iicanoco idaa-suno acanifonoco guubuucuui. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ico Egiptovi galluui, nooboro.

³⁵ Moiseque diito itihisuumoro: ¿Miihoho ico aivo-jiiiboti, fagominaafiti icano mohallivi ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojiiiboti, taajasuminaafiti, Moocaani toomominaafi imohogayihallidi chijigaigui-ihu jiganoco aatyimeunofeenedi. ³⁶ Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco Egipto jiiinijevi Tifai Muuaifeenevi omoonuboro. Tolliro sicaihigofeenevi cuarentadi ficabava ticovovi moonuboro. ³⁷ Jaabo diiboro Moise israelmico nuuhi: Moocaani galluuji amiihaidi iimaaminaafico amiihai nahabomifeenetu uco iicabadi. Jaaboco: Jii, meneeki, nooboro. ³⁸ Jaabo Moise sicaihigofeenevi igaiyiciu-mofeeneri iicaubo. Sinai gajivi Moocaani toomomi-naafi diiboma ihiiamaubo moheedetefereneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco miihaidi agaayiciubo.

³⁹ Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootimo Moocaanico imuguutimo. Jaamoro ijeebiiinofañodi imuguumo Egiptovi dojicuviro uuminoco. ⁴⁰ Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi miihaidi diosmico edeetavonoco mohimega isiguequi. Magaajatihi miihachho Moise miihaico Egipto jiiinijeti isivahiniibo icahi, ⁴¹ noomoro oroco iicumoro niivigai seemeneti eheetavuumoro asimico gaisiraiciumo ihijiniita jeevovoti. Jaamoro diibohallivi imo imo icaumo ihuse eetavotahallivi. ⁴² Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhigovi minifutuuihi. Jaaboro diitoco niquejeo meeciricoro jeevivusuubo. Jilli Moocaani iimaaminaa aamefaño noocinino:

¿Nacu amiihai Israel miyaminaa uco mejeecivequi asimico magaisiraiciumo cuarentadi ficabava ticovovi sicaihigovi? ⁴³ Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, magaayiciuhi. Tolliro Refan onoobo meecirigaico magaayiciuhi amiihairyo miihijinihehejeque mejeecivehicaui. Jaanoma iicaabo uujoho amiihaico amiihai jiiinijeti sihi tehesino gañiji Babilonia janaanivivi, nooboro.

⁴⁴ Miiro moheedete Egipto jiiinijeti agaaumo Moocaani unuuneguiha iijiniijejaagovi imevaurumo sicaisitiviro icahicaumo igomoro. † Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajiiiba guisiba bujeque ificuhicaui. Jaaja eetavociniuhi Moocaani Moiseque ifusuuboro: Jilli jei deetavo, unuubadi. ⁴⁵ Jaajaco moheedete gaayiciuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jiiinijeneque udumitiiicituusumi juvivuumo. Moocaani diito imegati agaasuumo jiiinijeque. Jilli iicaunaa David fiivuuihi. ⁴⁶ Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedebe Jacob Moocaanico miyaavuguuihi. Jaaneguiha David Moocaani iijaco eetavuujiuubo Moocaani toojafaño iicaqui. ⁴⁷ Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco. ⁴⁸ Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa userio eetavotajafaño icatinihi. Ihiimaaminaafi unuubadi:

⁴⁹ Niqueje tagiciniita jiiinije tatyihai jaguisisuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu co-

mañovi uujoho jaguisiji? ⁵⁰ ¿Nacu uujoho tahuseri paryi fanoovaco eetavehinitihi? nooboro.

⁵¹ Jaano icanaaca amiihai aivo jihovoto, amiihai Moocaanico agaajatimobadi, cuhufono aivo amiihai jeebii, amiihai nohojino, amiihai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amiihai caanimihai iicaubadiro amiihai momoonihicahi. ⁵² ¿Cojiiibogominaafico nacu amiihai edeete idaasuno mooniutitii? Diito gaisiraiciumo siicijetiro diibo Iimiibo asaaujinoco ijiiibuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amiihai mahacimoro magaicaausuhi. ⁵³ Amiihai Moocaani toomomi-naafeenedi tajiiibaco magaayiciniirumo miyaano me-nehicatitii, nooboro.

Esteba Onooboco Guijeniumo.

⁵⁴ Jilli diibo unuunoco uguubuumoro sihidi isifiiratumoro igaiñooco ojisuumo Estebajaago. ⁵⁵ Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahaficiniibo caamo niquejeque emeciubo Moocaani imi aricuco atyimeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeciniboma.

⁵⁶ Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci! Niqueje afaayacafotonoco atyimehi Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovi icaaboma, nooboro.

⁵⁷ Jaarunaa diito inohojinoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuihi. ⁵⁸ Jaamoro diiboco itigabaacuumoro tuucuumiti buhigovi satyuumo. Jaamoro saafi sicafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guisibaneri aamiumo. ⁵⁹ Jaabo diiboco aamimaaca Moocaanima iimaabo Esteba: Aivojiiibo Jesu, tagaijaco gaayici, nooboro.

⁶⁰ Jaadi ememiiivuuboro sefano gaihivuubo: Aivojiiibo, jino imitico diitohallivi ficuudino, nooboro guivevuubo.

Saulo Miyaavogominaaco Bucasihi.

(Ga 1.13-14)

8 Jaamo diiboco agaicaaumofañodi Saulo icauhi. Jaamo tufucuro ticovacuumo Cristoco imiyaavogomoco idaasuno omooniumo Jerusalevi.

Jaanoti gaaciniumo fahigovavi Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano idimoro minisuminaa fitafutuuihi. ² Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimi iciumoro sihidi taaumo. ³ Jaano ticovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicaui iijanofañodi feehicaubo gaifiimi, gaigoomi icamoco iiciboro civojafaño isatyequi.

Moocaani Iijico Samariavi Jiiibogomo.

⁴ Jaanaa Jerusaleti ofociniumo Moocaani iijico jiiibogomoro fahigovadi feehicaui. ⁵ Felipe Samaria jiiinijeri iicacuumivi ufuuboro tuucuumivi Cristoti jiiibeguehicaubo. ⁶ Jaanoco sihidi miyaminaa igavomoro guubunichicaumo Felipe ijiiibogonoco, sihidi ejeevano mityaco omooninoco atyimemere icano. ⁷ Bu sihidi ijimima iicamoco buheetehicaubo. Jaamo ihijimi diitoti iinehicaui gaibaciniimoro, bu ifiino isifañiineri iigotimehejeque buheehicaubo, itihaiño ifilluumoco

† Toono jiiibogogayí Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovi ficuui imino igajajiqui.

buheesuhicaubo icano. ⁸ Jilliṭi tuucuumio miyaminaa imo imo icahicauhi.

⁹ Jaanaa tolliṛo tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichuminaafi iticoni ihapichuco omooniboro Samaria miyaminaaco abañihicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro. ¹⁰ Jilliṭi famooro diiboco guubunichicauhi ihaivojitejaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaani aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.

¹¹ Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo siicijetiro ihapichuri diitoco abañihicaumaño. ¹² Jaarunaa Moocaani jibogoco Cristoti Felipe diitoco ijibugunegui gaifiimi, gaigoomi icamo imiyaavuguumoro nitisuquimaaiuhi. ¹³ Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguumoro nitisuquimaaiuhi. Jaaboro Felipe gataavuubo sihidi ejeevano mityaco, bu ifusunoco icano omoonihicauneri ajabafiiuuboro.

¹⁴ Jaanoco minisuminaa Jerusalemi iicaumo guubuui samariaminaa Moocaani jibogoco agaayiciunoco. Jaanegui tahi Pedro, Jua icamisico galluumo. ¹⁵ Jaamisi tahi ifutuudi Moocaanima iimaamisi Samaria miyaminaa Moocaani iijico imiyaavuguumohallivi, Moocaani Gajjaco diito igaayiciqui. ¹⁶ Tusumihiica saatohoba diitoti Moocaani Gajjaco gaayiciutihiica; jilliro nitisuquimaaiumo Aivojibo Jesu momofenedi. ¹⁷ Jaadi Pedromisi diitohallivi ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gajjaco gaayiciumo.

¹⁸ Jaanoco Simon apichuminaafi minisuminaa miyaminaahallivi ihuseque ificuuneri Moocaani Gajja iniitehicaunoco aatyimeuboro nihibamico aciguubo: ¹⁹ Uco mahaci toono mityaco, tolliṛo uujoho tahuseque saatohohallivi ificuumo Moocaani Gajjaco igaayicihicaqui, nooboro.

²⁰ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryi dinihibamima jijofo fini; Moocaani aacinoco nihibamiri magaayicichi, neehi fine. ²¹ Idi jino icatino jinofaño jijofo diicatichi. Moocaani imefeene dijeebi ticovotichi. ²² Toono dihimitico deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebi-faño edeesamañoco ico buusujirubeheje. ²³ Miṛo uujoho ico ifinichi aivo sihidi dihimiti faafañofoño idicanoco, aivo imitifañoco kuhufono isisicinicuunoco, nooboro.

²⁴ Jaanegui Simon apichuminaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallivi mihiimaa. Toono uco monoona-faño idaasuno icadino, nooboro.

²⁵ Jaadi Pedromisi Jesuti, Moocaani iijiti icano ihimaahicaudi jibeguehicaumisi taajasuhijico Samaria jiiinije cuuminovi. Jaadi dojicuviro uumiumisi Jerusalemi jaago.

Felipe Etiopia Jiinijeminaafima.

²⁶ Jaanobuunati Felipeque Moocaani toomominaafi nuuhi: Gañivoobo, difo gadicibahachuta Jerusalemi sicaihiḡo Gasa onoomañodi ofocinijiri, nooboro.

²⁷ Jaanegui Felipe agañivooboro ufuubo atyimeuhi gaigoooco agaajatiibo etiopiaoboco; aivojigo tajibaminaafi Candace onooḡo, etiopiaminaa aivojigo, nihibami ficuminaafi Jerusalemi Moocaanima ihimaacui ufuubovi. ²⁸ Jaabo dojicuviro ijiinijejaḡo uhu-

umiubo ijeejimi meenegafaño giciniiboro ifinichicauhi Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque. ²⁹ Jaanaa Moocaani Gajja Felipeque nuuhi: Fiitivo diibovi, nooboro.

³⁰ Jaanegui Felipe diibovi ifiitivuubo Isaia aameque ihimaasunoco guubuui. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.

³¹ Jaanegui diiboco iimusuuḡo: ¿Miḡjoho bu uco ijibe-gueneri gaajajirahi? nooboro Felipeque iicojivi coovaubo.

³² Jaano jilli toohaamefaño onoonoco ifinichiiboro feehicaubo, jilli noonoco:

Ovejaco igaicauqui iicanicibadi satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitimoguiino iimaatiibo iicanicibadi diibo iimaautihi. ³³ Diiboco guinonimo, miyaano iicatineri. Ifiico agaicaaumoro jiiinijehalliti gañiimo. ¿Jaabo iyaachimihaiti miḡjoho jibeguejirahi? onoonoco.

³⁴ Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluui: Uco diibogo. ¿Miḡditi jilli iimaauḡo Moocaani iimaaminaafi, ifiitiro nacu sifiti? nooboro.

³⁵ Jaanegui diibo ihimaasumañoti Felipe ticoniui Jesuti diiboco ijibuguumo. ³⁶ Jaamisi nifaihu iicaumañodi afatyuhi ihetiopiaobo Felipeque nuuhi: Jimaño nifaihu icahi fine uco nitijitirahi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryi dijeebi-maryo imiyaavogohachijji, nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi iicanoco, nooboro. †

³⁸ Jaanegui imeenegaco jullehacuumo. Jaadi samisi teehifa iniituudi Felipe diiboco nituui. ³⁹ Jaanaa iteehifañoti ihinuudi Moocaani Gajja Felipeque satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo siino atyimecuutihi jilli imo imo fuucuubo ijihairi. ⁴⁰ Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovi atyimeumo. Jaabo fuuui tuucuumijeri taa-jasubogoco jiboguumo Cesareavi ifutuubo.

Jilli Saulo Moocaani Gajjari Fiivutuui.

(Hch 22.6-16; 26.9-18)

9 Jaanohachuta Saulo suufenitiibo Jesuco imiyaavogomoco gaicaaḡooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemi aivojibojaḡo. ² Diiboco aameneque acaatiniboro ihaciqui Damasca sinagogajaminaafico ihaciteque. Jaaboro Jesu jibogoo iijifañodi iicamoco gaigoomi, gaifiimi icamoco isisiboro Jerusalemi civojafaño isatyequi. ³ Jaabo ufuubo Damascati fiiticuuruubaaca imimañobati niquejefañoti diiboco achicuuno. ⁴ Jaaneri Saulo baavi aacutuubo guubuui niquejefañoti diiboco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collhi uco bucasih? unuunoco.

⁵ Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Miḡjoho nacu jijofo aivojibo? nooboro.

Jaanegui diiboco iimusuuḡo: Uujoho diiboro Jesu jijofo uco ubucasiibo. ††

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. †† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Iḡo difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadi iicanoco imogotiiboro iinoro fegaḡi niqueque itivadi-ivooboro iicanicibadi, nooboro, onoonoco.

⁶Jaanequi Saulo iimusuuhi: Aivojïbo, ¿nacu millî iicanoco diimeguehi? nooboro.

Jaanequi diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumi-jaago tahî ico ijïbeguequi omoonijinoco, noonoro.

⁷Jaaneri Sauloma ufuumo sihidî igutuui. Tollî onoonoco uguubuumoro jaarumo mïhaiñoobaco atyimeutihi. ⁸Jaadî Saulo baatî agañiivuudî emeciuru-ubo atyimecuutihi. Jaanequi diiboco ihusetî agaayiciu-moro Damascajaa satyuumo. ⁹Jahî icaubo mifucuci, safucu idiino jinejebaco machutiïbo, adutiïbo, atyimetïïbo icano.

¹⁰Jaanaa Damascavî icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovî Jesu buhugaavuhî. ¡Anania! nooboro.

Jaanequi diibo iimusuuhi: Juu icahî Aivojïbo, nooboro.

¹¹Jaanequi Aivojïbo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jïhai ticovojî onoojiri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Mooaanima ihiimaaboco. ¹²Jaabo gai-jafaño Anania onooboco atyimehi asaaboro ihuseque ifihallivî ificuuneri siino aatyimeneque, nooboro.

¹³Jaanequi Anania nuuhi: Aivojïbo, famoova uco dii-botî jïbeguehicaahi paryî Jerusalevi ico imiyaavogomoco imitino omoonihicanoco. ¹⁴Toonegui saabo juuga sacerdotemî aivojito iijïma paryî dimomoco imiyaavogomoco isisiqui, nooboro.

¹⁵Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ïcicuubo siijinijeminaaco ihaivojitoco tolliro israelmî icamoco taajico ijïbeguequi. ¹⁶Jaaboco uujoho gaaja-suji tahallitî sihidî idaasuno iicajinoco, nooboro.

¹⁷Jaanequi Anania ufuuboro Saulo iicauhigo jicafutu-ubo. Jaaboro ihuseque ihallivî ificuboro diiboco nu-ubo: Nahabo Saulo, Aivojïbo Jesu ïvi jïhaiivî asaahini-su ajafevehinïbo uco dijaa galluuhî, jaabo siino daatyimehi, jaabo Mooaanî Gaijaco gaayicîhi icano, nooboro.

¹⁸Jaasumiro Saulo aallïfañotî aifuuno taavaabo mee-hebadî jeevano. Jaasumiro Saulo agañiivuuboro niti-suquimaaiubo. ¹⁹Jaadî jari siino amachuudî sefatuubo. Jaadî gueenejsuno icaubo Damascavî Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavî Saulo Jïbeguehi.

²⁰Jaasumitiro Saulo jicafutuhi sinagogajanofaño ijïbogoobo: Jesu Mooaanî Achi, nooboro. ²¹Jaanoco paryî uguubuumo ajabafitomoroo neehicaui: ¿Nacu jaanî icatiïbo Jerusalevi Jesu momoco imiyaavogomoco idaasuno omoonihicaubo icatino? Mïro tooneguiiha juu saahinïbo jimañootoco isisïboro sacerdotemî aivojitojaago isatyequi. noomoro.

²²Jaarunaa Saulo gaajano jïbeguehicaui Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavî iicamo judiomico ihiimaari mitasuhicaubo.

Saulo Judiomitî Taajahi.

²³Jaanoobuunatî goovacuutinotî sanoomiro judiomî iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui. ²⁴Jaamoro fu-

cuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajaciui. ²⁵Jaanequi miyaavogominaa jïibaifaño dii-boco ijïhacuumoro fucu tuucuumi mecuhallidî baavî iniitusuneri taajaubo.

²⁶Jaadî Saulo Jerusalevi ïfutuudî tomaño miyaavo-gominaama igataavequi moonïuruubo. Jaarunaa dii-boco ñihicuguumo: Fine miyaavogominaafi icatiïbehica, noomoro. ²⁷Jaarunaa Bernabe diiboco minisumi-naajaa saatuui. Jaaboro diitoco jïbuguubo Saulo jïhaiivî Cristoco aatyimeuboro uguubuunoco, Damascavî Cristotî ñihicugotiïbo ijïbeguehicaunoco icano.

²⁸Jaadî jari Saulo Jerusalevi ifitafutuudî diitoma gataavuubo. ²⁹Jaabo ñihicugotiïbo Jesucristotî iimaahicaubo. Judiomî, griego iijiri ihiimaahicaumoma jenaacasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaau-guumo. ³⁰Jaanoco inahabomî agaajaciumoro Sauloco satyuumo Cesareavî. Jaamañotî diiboco Tarsovî gallu-umo.

³¹Jaamaño faacuumivavî miyaavogominaa famooro imino icacuui, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoroo feehicaui Mooaanî ñihicufaño icamoro, Mooaanî Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

³²Jaasumi Pedro inahabomico meeciïboro efeehicaubo ïfutuui Lidavî, tomañeri iicamoco emecitu-ubo. ³³Jahî atyimeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahusetî mificabaci, saficaba icano ticovovî igotiïbo iicahicauboco. Jaabo icigaijefaño siuciniïbo-co. ³⁴Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ico buheetesuhi, gañiivoobo dicigaijeque dimibachu, nooboro.

Jaasumiro Enea gañiivuui. ³⁵Jaanoco paryî lidaminaa, sarominaa icamo aatyimeumoro iheedehijico ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguivegueque Buheetesuhi.

³⁶Jaasumi Jope cuumivî icaugo Cristo miyaavogomi-naago Tabita imomo iicagoco griegomî iijiri Dorca enehicaugo. Jaago imino miyaminaaco moonihicaui ïdaasumehejeque sinehejeque acihicaugo. ³⁷Jaasumi Dorca iguihuvaugo guiveuehi. Jaagoco imino ejeesumoro caamo iicamecufaño ficuumo. ³⁸Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitî fiituihi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogominaa uguubuumoro miimisiicico gallu-umo diibojaago ijïbeguetequi: Jopevî goovano disaa, noomoro.

³⁹Jaanequi Pedro diitisiima fuui. Jaabo ïfutuudî Dorca ifi icahigovî diiboco satyumo. Jaabohallidî paryî fibajito gaigoomî meeciguui taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ïfusahicaumo. ⁴⁰Jaanequi Pedro paryî famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadî ememuïvuuboro Mooaanima iimaauubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeciuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.

Jaasumiro emeeciugo Pedroco aatyimeugoro casiivuuhi. ⁴¹ Jaanegui ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiyiciubo. Jaaboro inahabomi, bu fibaijito icamoco ocoovauboro ifusuubo buheecuugoco. ⁴² Jaanoco paryi Jope cuumiminaa uguubumoro saatoho sihidi Cristoco miyaavuguuhi. ⁴³ Jaadi Pedro tuucuumivi gueenene icauhi asimimeehene imibachuminaafi Simon onoobo iijafaño.

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

10 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomi Amocasiminaa onoomo aivojibo.

² Jaabo paryi iijaminaama Moocaani ñhicufaño icahicauhi. Jaabo sihidi ñhibamico achicaubo judiomiguiha ñdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicino Moocaanima iimaahicaubo. ³ Jaanaa safucu imohonohalliti ñhibaa iicaaberi gajafaño imino atyimeubo Moocaanitoomominaafi diibojaa asaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

⁴ Jaaneri Cornelio sihidi iigutuuboro diiboco ññifiniciuboro dilluui: ¿Milli Aivojibo? nooboro.

Jaanegui itoomominaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo, judiomini ñdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano. ⁵ Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi.

⁶ Oono Simon onoobo asimimeehene imibachuminaafi iija muuaijiniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ico jibegueji omoonjinoco, nooboro.

⁷ Jaanegui itoomominaafi diiboma ihiimauboro ufunobuunati Cornelio coovauhi saafi soldaomiboco Moocaani iijiminaafi inahaboniminaafico, bu miimisici iicojiminaatisima. ⁸ Jaaboro diitoco imino iijibuguuboro Jopevi galluubo.

⁹ Jaano sesevedi diito Jopeti fiiticuunaaca Pedro caamovi fuuhi iijahallivi gadiciba Moocaanima ihiimaaqui. ¹⁰ Jaaboco sihidi ajeba aivuuneguiha imachuqui diibedi eheetavumaaca gajaco atyimeubo, ¹¹ niqueje afaayacafotonofaño ñiituuno baavi gaachehubaryutyigababadi jeevano fahigovati duujecinino. ¹² Jaanofaño faaboho asimi icauhi igueenemeheje itihaiño iicameheje, faaboho joomi, faaboho jiiinimomi icano. ¹³ Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefaño ñiitodi diiboco unuunoco: Pedro, gañivohi diitoti gaicauubo diidu, onoonoco.

¹⁴ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojibo, uujoho duutathi jihovonoco ñdicunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro.

¹⁶ Mifooci, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno. ¹⁷ Jaano esamaajeri Pedro: ¿Milli fine eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavi ifutuui.

¹⁸ Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro. ¹⁹ Jaanaa Pedro gajaco aatyimeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meeçi johonno miimisici, saafi icamo ico guinehi.

²⁰ Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañimo nootibo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.

²¹ Jaanegui Pedro niituui baavi Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amihai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Aivojibo Cornelio agalluuneguiha. Imihuseebe Moocaani ñhicufa iicaabo. Jaaboco famoro judiomini agaijibo. Jaaboco Moocaanitoomominaafi nuuhi: Pedroco cuhuva. Jaabo iijico guubuuhi, eneneguiha masaahi, noomoro.

²³ Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma cigauomo. Jaano sesevedi Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomi gataavuuhi Joperi iicaumo.

²⁴ Jaano sesevedi ifutuumo Cesareavi Cornelio iyotoma igataavominaaco iigaiyiciumoma diitoco utuumuuhigo. ²⁵ Jaanaa Pedro Cornelio iijavi ifutuui. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo Pedroco iimequi. ²⁶ Jaarunaa Pedro diiboco gañiyiciuhi: Dulleeve, uujoho tolliro ñbadiro miyaminaafi, nooboro.

²⁷ Jaaboma ihiimauboro fañojavu ufuubo atyimeuhi sihidi miyaminaa igaicinimoco. ²⁸ Jaanegui Pedro nuuhi: Amihairyo magaajahi sacerdotemi neefihi imijitiruno judiomioobo siicuumornelio iijavi ifutuui.

Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo miooboma agataavoboro diibo iijafa ofoono onoonicunoco. Jaarunofaño uco Moocaani jibeguehi sitaaco idicumo mihinivamo needino, nooboro.

²⁹ Jaaneguiha amihai uco mucuuhuvanoco milli nootibo saahi. ¿Jaamo jinejeguiha uco mucuuhuvahi? nooboro.

³⁰ Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi jisumi ñhibaa iicaaberi jaahe machutibo iijicuuvu Moocaanima iimaanaaca uuvi jafevehinibo gaifi aricuchehufa jiciniibo. ³¹ Jaabo uco neehinhi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo ñdaasumoco adaamusuhicanoco. ³² Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi asimeehene imibachuminaafi tolliro Simon onoobo iija muuaijiniri iicajafa iicaaboco. Jaabo asaadi ñma iimaajibo, nooboro. ³³ Jaanegui galluuhi tusumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famoro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico atajibanoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jibeguehi.

³⁴ Jaanegui Pedro ticoniui nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadiro miyaminaaco agaijinoco.

³⁵ Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco ññhicugomoro imino iicamoco. ³⁶ Miñro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebi icano jibogoco iijibuguubo Jesucristofenedi. Jaabo diibo famoo Aivojibo. ³⁷ Amihairyo imino magaajacuui paryi judiomini jiiinjevi iicaunoco. Miñro Jua jibogoboro inithi-caunobuunati.

³⁸ Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareoboco Gajaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino mooniboro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli mooniboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumaño. ³⁹ Jaanoco miñhai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryi Judea jiiinjevi

icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro imohobujevi tetecuumo. ⁴⁰ Jaaruuboco Moocaani buheete-suui mifucuci, safucu icanoti. Jaabo mihaivi jafeveuhi. ⁴¹ Jaaruno famooviro jafevetiibo mihaiviro jafeveubo mihaico iticonitiro Moocaani toono gaajaminaati iciumovi. Jaaboma mihai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunati. ⁴² Jaabo mihaico galluui miyaminaaco mijibeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehallivi icano Aivojiboti ificuunoco mijibeguequi icano. ⁴³ Tolliro famooro sicijetiro Moocaani iimaamina Jesuti iimaauhi: Paryi diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gajaco Gaayicahi.

⁴⁴ Pedro ihiimaanaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi diibo jibogoco uguubuniciumohallivi. ⁴⁵ Jaaneri sihidi jabafituumo judio miyaavogominaa Pedroma asaumo, tolliro judiomi icatirumoco, Moocaani Igaijaco aaciuneri, ⁴⁶ bu tolliro sijijeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro. ⁴⁷ Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, zmiijoho bu collihi neejirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui mihaibadiro bu Moocaani Gajaco agaayicuumo? nooboro.

⁴⁸ Jaanegui tajibaubo diito initsiquimaaiqui Jesucristo momofeenedi. Jaadi Pedroco ifiitunegui diitoma gueenejisuno icaubo.

11 Jaanaa saatoho minisuminaa, inahabomi icamo Judeari iicaumo guubuuhi tolliro siicumimoto icarumo Moocaani jibogoco agaayicuumo. ² Jaanaa Pedro Jerusalevi agaseuboco saatoho judiomi miyaavogominaa itihisuumoro, nuuhi: ³ zCollhi judiomi icatimojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.

⁴ Jaanegui Pedro diitoco jibuguuhi fanootiro niquevevi tahi iicaunoco.

⁵ Jilli nooboro: Uujoho Jope cuumivi iicahinisumi Moocaanima ihiimaahinibo atyimehinihi gajafaño gaachehubaryutyigababadi jeevanoco fahigovati duujecinino niquejefañoti tajaa iniitonoco. ⁶ Jaanegui imino atyimequi emeeciibo atyimehinihi fanoo asimiguenemeheje itihaiño iicamehejeque, ifihicufiimoco, jiinimomico, agahafomehejeque icano. ⁷ Jaanaa niquejefañoti uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo.

Jaaboro diitoti gaisiraicibo diidu, onoonoco. ⁸ Jaarunaa uujoho neehinihi: Chahano, Aivojibo, uujoho duutatihijihovono idicunoco, nooboro. ⁹ Jaanegui niquejefañoti siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro. ¹⁰ Jaanoro mifocci, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.

¹¹ Jaanaaca miimisiici, saafi icamo ifutuui uujoho iicaujavi uco icivamo Cesarea cuumiti agalluumo.

¹² Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluui bañigotibo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahuseti saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi ijafa majaaheveuhi. ¹³ Jaabo mihaico jibeguehi Moocaani toomominaafico aatyimehinibo ujulleveebere diiboco eneehininoco: Saatohoti Jope cuumivi gallu Simon

Pedro onooboco ihicitequi. ¹⁴ Jaabo ico jibegueji diijaminaama ataajajinoco, nooboro eneehininoco.

¹⁵ Jaanegui uujoho ihiimaabo ticovahininaacaro Moocaani Gaija diitohallivi niitehinihi iticoni mihaihal-livi iicaubadi. ¹⁶ Jaanoti uujoho esafetehinihi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nifaihuri nitihuhi. Jaanoti amihai miniticafejeji Moocaani Gajari, unuunoco. ¹⁷ Mihaiaivojibo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacubadiro diitoco aacuumoco. Jaanegui uujoho miyami-naafiro, zmilli Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.

¹⁸ Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomi uguubuumoro liivihi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tolliro Moocaani siicumimoto icarumo iheede-hifiico ejeevesumoco achi ifinijitino ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivi Moocaani Iija Iicano.

¹⁹ Esteba onooboco agaicaaunotiro saatoho miyaavogominaaco idasuno omoonitoti sanoodimo gaacinihi Feniciavi, Chiprevi, Antioquiavi icano. Jahi jaamo Moocaani ijico jibeguehicauhi saatohocoro judiomico sitaaco jibogotimo. ²⁰ Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa Antioquia cuumivi ifutuumo judiomi icatirumoco jibuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jibogoco. ²¹ Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidi saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojibo Jesuco miyaavuguumo.

²² Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijaminaa uguubuumoro Bernabeque galluumo Antioquiavi. ²³ Jaabo Bernabe ifutuubo atyimeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajiniubo sefano ijeebico omoonimoro Aivojibo Jesucristo iijifañoro iicaqui. ²⁴ Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebifa icaabo sihidi miyaavogoobo. Jaamaño sihidi miyaminaaco Jesucristodi icihicaubo.

²⁵ Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco icituubo. Jaaboro Antioquiavi satyuubo. ²⁶ Jahi Cristoco imiyaavuguuumoma icaumisi saficaba Antioquiavi sihidi miyaminaaco jibogomisiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavi momoniumo miyaavogominaaco Cristotati.

²⁷ Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi. ²⁸ Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinjiviro aivo sihidi ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojibo Claudio onoobo atajibausumi. ²⁹ Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehajema iicaudimo aaciunehejeque icano. ³⁰ Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

Cristotaco Idasuno Moonimo.

12 Jaasumi aivojibo Herode † ticoniuihi Cristotaco idasuno omoonibo. ² Jua nahabo Jacooboco aamigari gaicaausuubo. ³ Jaano judiomidi iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jibaimosumi.

† Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

⁴Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiwa icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo. ⁵Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

⁶Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujino iijicuviofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisicinibo tolliro saato ho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi. ⁷Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganñiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.

Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.

⁸Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihapaajeneque dicamaje, eneenegui Pedro jicamaaiuhi.

Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.

⁹Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omoonunoco. ¹⁰Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi ifutuumisi jigaiño guhuga jahisivi ifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinumisiro jñhairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.

¹¹Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacih miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluui uco Herode useti, judiomi omoonjirunoti icano itaajasuqui, nooboro.

¹²Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji iijajaago. Jahi sihid miyaminaa igaiciniuhi Moocaanima ihiimaamo. ¹³Jaabo ifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bago-caja Rode onoogo iinuui: ¿Mijjoho fine? noogoro emeecitogo. ¹⁴Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayiciutigoro jinafatuugo ijñbogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco. ¹⁵Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoro.

Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.

Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.

¹⁶Jaarunaa Pedro suufenitibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayiciumo diiboco aatyimeumoro jabafiituuhi. ¹⁷Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi lliivi iicaqui. Jaaboro diitoco jñbuguubo Moocaani diiboco civojafañoti ihiinusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco, saato ho monahabomico icano mijjibogo, nooboro sihigovi fuubo.

¹⁸Jaanaa meseseveudi icivoja toomominaa ñaavocasiuhi: ¿Milli Pedro cuuca icahi? noomoro. ¹⁹Jaamoco Herode guinusuuhi. Jaarumo aatyimeutinegui diitoco:

¿Milli jana taajaabo? nooboro itoomominaaco gaisir-aicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cuumivi icatuubo.

Herode Guijevehi.

²⁰Jaabo Herode sifiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui diito sabadiro ihiimaacasiu-moro saaumo Herodejaago. Iticoni Herode iija aivojñibo Blasto onooboco nihibamico jaaduumo diitohallivi ihiimaaqui. Jaabofeenedi Iherodeque dilluumo sajeebñi iicaqui diibo jiniijeti machutaaco agaayicihicauneguiiha. ²¹Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa casivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaabo. ²²Jaaneri miyaminaa coovadiinamaaiuhi: jji-no ihiimaabo miyaminaafi icatñibo Moocaaniro! noomoro.

²³Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayiciumaño. Jaasumiro guijeveubo jñjoho uduuneri.

²⁴Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi fahigovadi ijñbegueneri.

²⁵Jaadi Bernabemisi idudicamaajeque imivuudi Jerusaleti dojicuviro uhuumiumisi Jua Marco onooboco satyuumisi.

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicumijaa Ofoomisi.

13 Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafaño. Jaamou diito jñbogominaa Bernabe, Simon Civucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojñibo Herode † cojivi ifiivubo, Saulo icamo. ²Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutimo iimaaqui. Jaamo machutimo Moocaanima ihiimaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono dudicamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

³Jaanegui saato ho jñbogominaa machutimo Moocaanima ihiimaunobuunati ihuseneque diitisihallivi ificumoro diitisico galluumo.

Jñbogominaa Chipre Chugaivi Jñbaguehi.

⁴Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi. ⁵Jaamisi Salamina cuumivi ifutuudi judiomi sinagogajanofaño Moocaani iijico jñbaguehicaumisi. Jaamisima Jua Marco onoobo fuuhi diitisico ihamusuqui. ⁶Jaamo tuchugairiro efehicamo Pafu cuumivi ifutuui. Jahi atyimeumo judiomioobo Barjesu onoobo maaimoco. Jaabo bañihicauhi: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro. ⁷Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojñibo fanoovaco gajaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojñibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani iijico iguubuqui.

⁸Jaarunaa tomaaimo griego iijiri Elimas onoobo diitisi-co jenaauhicauhi ihaivojñibo imiyaavugujiruneguiiha.

† Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4.22.

⁹ Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeeb#faño gahaficin#bo diiboco imino ih#finicin#boro nuuhi: ¹⁰ ;Bañ#fiiraminaafi iji seemene idiicaabo, idiimit#bo miyaano j#heveminaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani j#haico, ¿coll#hi suufenit#bo c#ryu c#ryu moon#boro diicahicahi? ¹¹ Jisu ico Moocaani use aamiji dihaall# ico ijaabavequi. Jaabo nihiba seseenque atyimet#bo diicahi guenene, nooboro.

Jaasumiro c#vono diibedi minifutuuno aimuufaibadi. Jaaneri dud#vi icaubo. Jaanegui saatohoco guinuubo ihuseti agaayicimoro diiboco isatyequi. ¹² Jaanoco ihaivoj#bo aatyimeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijico ijj#bogonoco uguubuuboro eetyehi-cauhi.

Pablomi Pisidia Jiinjieri Iicano Antioquiavi Ifetehi.

¹³ Jaadi Pablomi ijicamaaimoro Pafo cuumiti ufuumo ifutuuhi Pergevi Panfilia jiinjjevi. Jaamañovi Jua Marco onoobo diitico ejeevesuuboro uumiuhi dojicuviro Jerusalevi. ¹⁴ Jaanobuunati diitisi Pergeti fatyuuhi Antioquiavi Pisidia jiinjjevi. Jahi judiomi jaguisisumi sinagogajafaño ufuumisiro casivutuumisi. ¹⁵ Jaadi Moise taji#ba aameneque, bu Moocaani iimaaminaa aameneque icano emeeciudi sinagogaja aivojito ataj#baunegui dilluumo: Fañi, fagoj#bogoma mihichachij# miyaminaadi jisu mihimaa, noomoro.

¹⁶ Jaanegui Pablo aga#iivuboro ihuseri faguubo li#vi iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyaminaa muguubu; am#hai tolliro Moocaani jeecivominaa. ¹⁷ Moocaanico am#hai Israel cuumiminaa mimiyaavogoobo moheedeeteque icuui. Jaaboro diitoti ajashuti cuumi eetaavuubo siicumifeenevi Egiptori iicausumi. Jaadi tojji-inijeti imityari diitoco iinusuboro. ¹⁸ Jaadi Moocaani mimiisiici ticovovi ficabano sicahigo diitoco jaabicuui.

¹⁹ Jaaboro sahuse juugahuseti miicumiiici icano jiinjje miyaminaaco Canaan jiinjjevi ifinisuboro moheedeeteque ijiinjeneque aciubo. ²⁰ Jaadi cuatro ciento cincuentadi ficabavabuunati diitoco fagomi-naafeenedi taji#bahicaubo. Jaanobuunati Moocaani iimaaminaafi Samuel iicausumi ²¹ Moocaanico dillu-umo aivoj#boti diitoco ihaciqui diitoco itaj#bahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco aciui miimisiici ficabanohachuta ticovovi aivoj#boti Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco. ²² Jaadi Moocaani Saulo ihaivojiti gañ#uui. Jaaboro aivoj#boti Davidco ficuubo. Jaaboti Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyimehi: Tajeebi onoobadi iicaaboco uujoho iimogobadi iicajiboco, nooboro. ²³ Jaabo David iyaachimihaiobou Jesu, Moocaani Israel cuumiminaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadi. ²⁴ Jaabo Jua Jesu saautinaacaro j#beguehicaui paryi Israel cuumiminaaco: Minitisuquimaaaje am#hai eedeehifico mejeevesumoro, nooboro. ²⁵ Jaabo Jua ijj#bogoco imivucuujino fiitino nuubo: Am#hai uco diiborucu, noomoro mehesicin#bo icat#hi. Tabuunati saajibo tajaanancivi iicaabo. Jaabovi ifotot#hi diibobadi sihid# jeevahi. Jaabou, diibo t#haipaaje duujeque isinaayujirunova, nooboro.

²⁶ Jaamo am#hai tañahabomi Abraham yoto seeme mihicamo, tolliro am#haifeene siicumimoto Moocaanico mejeecevomo icano. Am#haidi icano jino taajasuj#bogo. ²⁷ M#ro Jerusaleri iicamo paryi ihaivoj#toma Jesuco gaajaut#hi, Moocaani iimaaminaa aameque fahijivaro jaguisisumi #finicirumo gaajahicautimo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijeniguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo. ²⁸ Toonohalliti agaicaaujirunoco diibovi aatyimeutinegui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui. ²⁹ Jaamoro diiboti aamefaño onoobadi iicacuusumi ihmohobujeti iniitusuumoro c#umo. ³⁰ Jaaruuboco Moocaani guijevafañoti buheete-suui. ³¹ Jaabo guenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinjjeti Jerusale cuumivi ufuumovi. Jaamo diito jisumi diiboti miyaminaaco j#beguehicaui.

³² Jaamo m#hai am#haico mij#beguehicaui iimino j#bogoco Moocaani moheedeeteque unuonoco.

³³ M#hai diito iyaachim#hai mihicamedidiibo unuono miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onohaamefaño capitulo dos onoobadi: Iijoho taseemene jifucu uubadiro idiicaabo, noonoro. ³⁴ Moocaani diiboco ifi tuucitino iicaqui ubuheetesuujinoco jilli nuubo. Jaabo ico uujoho aciji Davidco unuonoco, nooboro.

³⁵ Jaabadiro bu Sisalmovi noono: Agaij#bo dijeecivominaafi ifiico deevesujit#hi tuucitino iicaqui, noonoro.

³⁶ Jaabo David isumiotoco imino moonuboro Moocaani onoobadi: Jaabo iguijeveuboco iheedete coj#vi c#umo. Jaabo tuuciui. ³⁷ Jaanoti Moocaani ubuheetesuubo tuuciut#hi. ³⁸ Jaanegui fañi, magaaja diibo Jesufenedi imiti buusuco am#haico mij#bogonoco. ³⁹ M#ro Moise taji#baco omoonirumo taajatimo iicahicamo paryi Jesuco imiyaavogomo diibofañodi taajaji. ⁴⁰ Jaanegui imino mehesicin#; Moocaani iimaaminaa jilli unuuno am#hahallivi icadino:

⁴¹ Memeeeci am#hai dejecuminaa, majabafitomoromifinicin# uujoho Moocaani iicaabo am#hai mihicasumi sihid# ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho am#haico ijj#bogorunoco miyaano meneejit#rahi, onoono.

⁴² Jaadi Pablomisi inahaboniminaama judiomi sinagogajati ihinuunomoco judiomi iicatimo nuuhi: Si-jaguisivi jei m#haico siino mij#bogo, noomoro. ⁴³ Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucuumisi dojicuti fuumo sihid# judiomioto, siicumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco diitisi faj#n#hicaui: Moocaani imihij#guinoro mihica, sefano noomisiro.

⁴⁴ Jaadi sifoo jaguisivi fiit#cuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijico iguubuqui. ⁴⁵ Jaanegui judiomi sihid# miyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloci j#heveuhi. Jaamoro Pabloci ejenaumoro dejecuhicaumo. ⁴⁶ Jaarunaa Pablomisi igototimisi nuuhi: Iticoni am#hai judiomico Moocaani iijico mij#beguejirahi. Jaarunoco magaayicimoro ifinijitino ifiima mihicagot#hi. Jaanegui am#hai cojiti siicumimotojaagoviro mefeeji, noomisiro. ⁴⁷ Jilli nooboro Moocaani m#haico taji#bauhi:

Íco ficuuhi faajiinjeminaahallivi judiomi icatirumoco gaajasuqui. Amiihaifeenedi taajasujibogoco jiiinijejini-baacivi galluuji, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco siicumimoto uguubuumoro imo imo minifutuui. Jaamoro: Moocaani iiji aivo imihi, noomoro miyaavuguumo, paryi fiivo ifiima iicaqui iicicuidimo. ⁴⁹ Jilli paryi toojiinijevi Moocaani iiji jibogocafutuui. ⁵⁰ Jaarunaa judiomi iimaacasiuhi Moocaani iija gai-goomi obocifimoma, tuucuumio gaifiimi obocifimo icamoma. Jaamoro ticoniui Pablomisiko iijihememere idasuno omooniumo. Jaamoro diitico toojiinijeti gañiumo. ⁵¹ Jaanoma iicumisi diitohallivi itihapaaje jiiinico tatacuumisi toono jibogobadi icano. Jaamisiro Iconio cuumijaa fuumisi. ⁵² Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebño-ñaño iicaumaño.

Pablomisi Iconio Cuumivi.

14 Jaadi Iconiovi Pablo, Bernabe icamisi judiomi sinagogajafaño fuuhi. Jaamisiro jibeguehicaui. Jaanoco sihidi miyaavuguumo judiomi griegomoto icamo. ² Jaarunaa saatoho judiomi imiyaavuguutimo siicumiotoco esaayusuuhi inahabomico iijhevequi. ³ Jaarunoco igototimisi tuucuumivi guenene icaumisi Moocaaniti jibogomisiro. Jaabo Moocaani iimihuseti ihiimaanoco miyaavugusuhicaui ifusunoco, sihidi ejeevanehejeque icano omoonihicanofeenedi. ⁴ Jaarunaa tuucuumio miyaminaa dugaaciniuhi saato-ho judiomijaagodi, saatoho minisuminaajaagodi icano. ⁵ Jaanoma iicamo judiomi, siicumimoto icano aivojitoma jicucasiuhi diitoco idasuno omoonimoro guisibaneri ihaamiqui. ⁶ Jaanoco Pablomisi agaa-jaciumisiro gaauhi Litra, Derbe icanovi, Licaonia jiiinije ufocono cuuminovi icano. ⁷ Jahi tolliro taajasubogoco jibeguehicaumisi.

Litra Cuumivi Pabloco Guisibaneri Aamimo.

⁸ Litra cuumivi icaubo saafi ifiivuunotiro igotibo iicaubo. Jaabo giciniuhi igotibo itihai iimutineri. ⁹ Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunicihicaui. Jaanegui Pablo diiboco imino emeciubo gaajaciui: Uujoho buheji, nooboro imiyaavuguunoco. ¹⁰ Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro ditihai-hallivi dulleve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivubo. Jaaboro igoboro fuubo. ¹¹ Jaano Pablo omoonunoco miyaminaa aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifivotomoro mojaago niitehi! noomoro. ¹² Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo jibeguehicauneguiha. ¹³ Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi nivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisiro sihidi miyaminaa diitico iimomoro jeevivuujirumo iniivimico agaisiraicumoro. ¹⁴ Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igachehunoco agal-

licumisiro jicafutuui miyaminaafeenedi coovadi-icini misiro: ¹⁵ Amiihai, ¿collhi tolli momoonihi? Amiihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguilha misi masaahi. Tolli icaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiiinijeque, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifiivusuubojaago. ¹⁶ Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui. ¹⁷ Jaaruubo fahiijivaro: Uujoho iicanoco igaa-jaqui, nooboro imino moonibo, nijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco acibo imo imo mihicaqui. ¹⁸ Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicumoro diitico ijeecivequi.

¹⁹ Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitihallivi abañiumo miyaavugusuui. Jaamoro Pabloco guisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi iguiyicumoro gañijeuhi. ²⁰ Jaabohallivi Cristota igaiuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano sesevede Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.

²¹ Jaacuumivi taajasujibogoco jibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Litra, Iconio, Antioquia icanovi. ²² Jaacuumijevi Cristota iicumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefejimoco idasuno moonijimo, noomisiro. ²³ Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomisi Siino Uumihira Siria Jiiinijeri Iicano Antioquiavi.

²⁴ Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiiinijefeenedi. Jaamisi ifutuui Panfilia jiiinijevi. ²⁵ Jaamisiro Perge cuumivi jibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi. ²⁶ Toonoti jicafutuuumisiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitico Moocaani imihijifañodi idudicamaaqui ificuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi. ²⁷ Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyicumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jibeguehicaumisi paryi Moocaani diitico omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayiciuhi diito imiyaaveguequi. ²⁸ Jaamañovi Pablomisi guenene icauhi Cristotama.

Jerusalevi Igaivuumo.

15 Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico iijibogomo ticoniui: Mataajaqui iticoni amiihai meeheque miquticiji Moise atajibaubadi, noomoro. ² Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasi-umisiro jenaucasihicaui. Jaanofeenevi Pablomisiko ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusalevi iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimatequi.

³ Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiiinije, Samaria jiiinije

icanofeenedi. Jaamo inahabomico jibogomoro feehi-cauhi siicumimoto icarumo iheedehiijico ejeevesu-umoro Moocaanico agaayicumoco. Jaabogoco ugu-ubuumoro sihidi imo imo icaumo.

⁴Jaanaa Pablomisi Jerusalevi ifutuumisico paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo di-itisico gaayiciuhi. Jaamoco diitisi jibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco. ⁵Jaarunaa saato-ho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleveumoro nu-uh: Imijiruno tolliro judiom iicaturumo imiyaavogomo meeheneque miquiticino. Jaamoro mataajibano Moise atajibaubadi iicaqui, noomoro.

⁶Jaanegui igaivuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaahui. ⁷Jaanoco sihidi ejenaau-casihicaunobuunati Pedro agaaiivuuoro diitoco nu-uh: Tafihaabomi, amiihairyo magaajacuhi iticoni uco Moocaani icuhi amiihaifeeneti, taajasujibogoco ju-idiomi iicaturumoco jibeguequi jaamo imiyaaveguequi.

⁸Jaabo Moocaani famoo jeebinocoro agaajaabo ifusu-uhi tolliro diito agaayiciunoco Igaijaco aaciunofeenedi miihaico iicaubadiro. ⁹Moocaani diitoco miihaifañoti guinovu ficuutih. Jaamo jeebinoco niticuubo diiboco imiyaavuguumaño. ¹⁰Jaamo ¿collihi amiihai mimiyaavogotih Moocaani omooninoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallivi obocitajibaco mificuui, mo-heedeete, miihai icarumo meheetavejiturunoco.

¹¹Jaanoco diitobadiro miihai mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihijifeenedi.

¹²Jaanegui famooro illivuumoro Bernabemisi jibogonoco guubuniumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitifeenedi Moocaani omoonihicaunoco siicumiotofeenevi. ¹³Jaanoco ihiimaunobuunati Jacoobo nuuhi: Tafihaabomi, uco muguubunici, nooboro. ¹⁴Simon Pedro miihaico jibeguehi, iticonibo Moocaani judiom iicaturumoti iyototi hcinoco. ¹⁵Miiro jilli noono Moocaani iimaaminaa acaatiniuno:

¹⁶Jinobuunati uumiji. Jaaboro siino gañiyciji aacutuujaja David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eeta-veji. ¹⁷Jaano coovoto paryi Moocaanico iguiinequi paryi jiiñjeminaa tamomoco ijeecivequi icano. ¹⁸Jilli noobo Moocaani jinooco agaajasuubo siicijetiro.

¹⁹Jaanegui uujoho amiihaico neehi: Judiom iicaturumoco gañuhusuno momoonidino iheedehiijico ejeevesu-cuumoro Moocaanijaagoviro iicacuumoco. ²⁰Imicuujino aameque macaatinahaamefaño jilli meneje: Ijinita jeecivoco deetavucuudino, saato-hoba ataabatavimobuhigueejedi gaigoomima icadino, bu asimico udusu-cineri amacanissimehejeque duucuudimo, tiihohoco aducuudimo. Jilli noomoro ²¹faacuumivarico icamo siicijetiro Moise tajibaco jibeguehicaumo sinagoga-janofaño fahijivaro jaguisifucuva ticovoocivi, nuubo Ja-coobo.

²²Jaanegui minisuminaa, quillahutomihai, paryi Moocaani iijaminaama ihiimaacasiunoro saato-hoti ifeeneti icuhi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoboo aivo diitofeeneti imiyaamisi iicamisico icu-mo Pablo, Bernabe icamisima Antioquiavi igalluuqui.

²³Jaamoma aameque galluumo: Miihai minisuminaa,

quillahuto, paryi monahabomi icamo moojico magal-luui, monahabomi judiom iicaturumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano jiiñjeri iicamojaago. ²⁴Miihai mugu-ubuhi jimañoti saato-ho ofoomovaha amiihaico ihi-imaari gañuhusuno moonihicahi miihai mataajibatimo. Jaamo amiihaico mitasuhicahi: Amiihai meeheque miquitici. Jaamoro Moise atajibaubadi mihica, eneehi-camo. ²⁵Jaanoma mihicamo sabadiro monoomoro moofeeneti saato-hoti mihicahi amiihaijaa magalluuqui magaijino nahabomisi Bernabe, Pablo icamisima. ²⁶Jaamisi ñihicunofeenedi ifiico ficuui Jesucristo mo-mohalliti. ²⁷Jaanegui amiihaijaago magalluuhi Juda, Sila icamisico. Jaamisi amiihaima ihiimaamisiro imino amiihaico jibeguejimisi. ²⁸Jilli Moocaani Gaijadi imino, miihaidi imino icano janaanici siinoco amiihaico mata-jibatih. Jino idinocoro amiihaico meneehi: ²⁹Ijinitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro udusuucineri amacanissimehejeque muduudino, tiihohoco mahaduudino, saato-hoba ataabatavimobuhigoo-jedi gaigoomima icadino. Jilli mihicahachijii imino mo-mooniji. Tahimino mihica, noomoro.

³⁰Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavi. Jaamañootoco igaiyiciumoro toohaameque aciuhi. ³¹Jaahaameque inahabomi emeeciumoro sihidi imo imo minifutuui toohaamefaño diito ajacusunoco aatyimeumoro. ³²Jaamisi Juda, Sila icamisi Moocaani iimaaminaatisi icuui. Jaamaño inahabomico sihidi iijiri afajiniimisiro diitoco quehecutusuui. ³³Jaanobuunati guenenene iicauno nijequeti inahabomi diitoco gallu-uh: Sajeebiiima mofoo, noomoro dojicuviro diitoco agalluumojaago. ³⁴Jaarunaa Sila toonoviro fitafutuui. ³⁵Tolliro Pablo, Bernabe icamisi Antioquiavi fitafutu-uh. Jaamo sihidi saato-homa jibogomoro icahicauhi Je-sucristo jibogoco.

Pablo Siino Allinhi Ijibogotoobo.

³⁶Jaanobuunati goovacuutinoti Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivavi monahabomico memeeceitequi, ¿naa millii icamo? nooboro.

³⁷Jaanegui Bernabe satujirahi Jua Marco onoboco.

³⁸Jaarunaa diibo diitico Panfilivi ejeevesuuboro uumiuh diitico idudicamaajeque amusutiibo.

Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutih asatyunoco.

³⁹Jaanoco sihidi ejenaucasiunoma iicaumisi dugaavo-casiuh. Bernabe Marcoma ijicafutuumisiro Chipre chugaivi fuuhi. ⁴⁰Jaanoti Pablo Silaco hciuboma fuuhi Moocaani imihijifañodi inahabomi agalluudi. ⁴¹Jaamisi fatyuuhi Siria jiiñje, Cilicia jiiñje icanofeenedi inahabomico quehecutusumisiro Cristotaco.

Pablomisima Timoteo Gataavehi.

16 Pablo, Sila icamisi ifutuui Derbe, Listra icano cuuminovi. Jahi atyimeumisi miyaavogominaafi Timoteo onoboco miyaavogominaago judiomigo griegooboma iicaugo achico. ²Jaaboti inahabomi Lis-trari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.

† Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

³ Jaaboco Pablo imuguuhi diitisima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quiticisuhi tahi iicaumo judiomi iimuguujitiruneguiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajumaño. ⁴ Jaamisi faacuumivafañodi ufuumisi inahabomico jibogomisiro feehicauhi Jerusalemi iicaumo minisuminaa, iquillahuto icamo diitisico unuubadi. ⁵ Jaaneri paryi Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaaciviro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinijeominaafi Gaijaco Atyimehi.

⁶ Jaanaa Moocaani Gaija jibugusuutithi Moocaani iijico Asia jiinijevi. Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinijeenedi. ⁷ Jaamo ifutuuhi Misia jiinijejinivi. Jaamañoti esamaaiumo Bitinia jiinijevi ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutithi. ⁸ Jaanegui Misia jiinijeenedi sanoticovoro afatyumo ifutuuhi Troa micuvi. ⁹ Jaamañovi Pablo fucu gaijafaño atyimeuhi macedoniaminaafi julleeciniboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinijevi disaa. Jaaboro mihaico daamusu, nooboro. ¹⁰ Jaanoco Pablo aatyimeunegui mihimibaivo Macedoniavi mefeequi: Fine Moocaani mihaico coovahi tahi taajasubogoco mijibeguequi, munuui.

Pablo Filipo Cuumivi.

¹¹ Jaadi Troa micuti mijicafutuumororo sanoticovoro mufuumo mihifutuuhi Samotracia chugaivi. Jaano sesevedi mihifutuuhi Neapolis micuvi. ¹² Toonoti mufuui Filipovi Roma cuumi Macedonia jiinijeri iicacuumi imiyacuumivi. Jaamañovi gueenejisuno mihicauhi. ¹³ Jaamo jaguisifucusumi tuucuumiti jahisivi mufuui muuajinivi tomañovi Moocaanima ihiiimaanicaañovi macasivuumoro Moocaani iijico mijibuguuhi gai-goomi igaivuumoco. ¹⁴ Jaamotiu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono gaachehunoco tifa-hiba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecivehicaugo mijibogonoco guubunicihicauhi. Jaago jeebico Moocaani faayiciuhi Pablo iijibogonoco imino iguubuniciqui. ¹⁵ Jaago paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo. Jaagoro mihaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachijji taajafa masaamoro mihi-cava, noogoro mihaico iijavi fiituihi.

¹⁶ Jaanaa safoono Moocaanima ihiiamaahicaumañovi mufuumo mahatyimeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajacihicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico gaayichicauhi diigo agaajacinohal-livi. ¹⁷ Jaago mihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo coovadiicinigoro: Jito Moocaani caamovohi iicaabo jeevivominaa. Jaamo amhaico taajasu jhaico jibeguehi, noogoro feehicaugo fahijivaro.

¹⁸ Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa acafesaavuuboro igaajaci ijico nuubo: Jesu-cristo momofeenedi ico tajibahi. Diigofañoti diino, nooboro.

Jaasumiro diigoti ihiji iinuui.

¹⁹ Jaanoco diigo abajato atyimeuhi diigofeenedi nihibamico icihicaurumo icicujitinoma iicamo

Pablomisiko agaayicumoro satyuumo aivojitojaago naajetehasifeenevi. ²⁰ Jaamisiko fagominaa imega ifutuumoro nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucuumi-co gañuhusuno naaisuvahi jibegueneri. ²¹ Jaanoco mihai magaayicumoro minisugotithi romanomi mihica-maño, noomoro.

²² Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifi-iratuuhi. Jaanegui ifagominaa tajibauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitisico imeifneri ihaamiqiu.

²³ Jaamisiko sihidi ahaamihicaumoro civojafaño ficu-umo. Jaamoro itoomominaafico tajibaumo imino iteemequi. ²⁴ Jaanegui itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafaño cuhufono jibhacuuhi.

²⁵ Jaafucu fucufeene Pablomisi Moocaanima ihii-imaamisiro Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacivojaminaa guubunicihicauhi. ²⁶ Jaanaa imimaño-bati sefano icivoja nicuta maryibauhi. Jaaneri paryi icivoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icivojaminaa sisita ijigaiñehino sinanamaaiuhi icano. ²⁷ Jaanaa itoomominaafi aaicuuboro meecirunaaca paryi icivo-ja guhugano faayiciniuhi. Jaanoco itoomominaafi aatyimeuboro ihaamigaco guiyiciuhi ifiico iinoro igaicauqui: Paryi fine icivojaminaa gaacuuhi, nooboro.

²⁸ Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Milli difiico moonidino. Famooro mihicahi, nooboro.

²⁹ Jaanegui itoomominaafi cuugahuco dilluui. Jaaboro goovano jicafutuubo icivojafaño sihidi vivivi iigutuuboro Pablomisiguiino memuvutuubo.

³⁰ Jaanegui fañoomecuti diitisico ihinusuboro nuubo: Aivojitisi, ¿milli uujoho mooniji niquejefaño taajaqui? nooboro.

³¹ Jaanegui diitisi iimusuuhi: Aivojibo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryi diijaotoma, noomisiro.

³² Jaamisiro diiboco paryi iijaotoma jibuguumisi Moocaani iijico. ³³ Jaafucuro itoomominaafi diitisico ahaamihicauno tujaavonoco nitiubo. Jaadi paryi iijami-naama nitisuquimaaiumo. ³⁴ Jaadi diitisico iijajaago asatyuboro machusuubo. Jaabo paryi iijaminaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.

³⁵ Jaanaa fucuro ifagominaa sisiminaaco galluui icivoja toomominaafijaago diitisico isinaayuqui.

³⁶ Jaanegui itoomominaafi Pablomisiko nuuhi: Fagomi-naa uco tajibahi amisiko sinaayuqui. Jaanegui sajeebii mihiinucu, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Pablo isisiminaaco nuuhi: Misi ro-manomiotisi mihicamisiko miyaminaafeenevi ahaamihicamoro. ¿Misiivi iimitinoco aatyimetimoro misico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro misico iinusuvamo, nooboro.

³⁸ Jaanoco isisiminaa ufuumoro ifagominaaco jibugutuui. Jaanoco romanomiotisi diitisi iicaunoco uguubumoro sihidi iguutumo. ³⁹ Jaanegui ufuumoro diitisima toonoco iimibachujeumoro diitisico iinusuo-umo. Jaamoro diitisico: ¿Jiicuumiti collihi mufuucu-utithi? nuumo. ⁴⁰ Jaadi icivojafañoti ihinuudi Lidia onoogo iijajaa fuumisi. Jaamisiro inahabomico emeci-jeudi diitoco equehecutusumisiro tuucuumiti fuumisi.

Tesalonica Cuumivi Ñaivomo.

17 Jaanaa Pablomisi Silama ufuumisi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedi afatyumisi Tesalonica cuumivi ifutuuhi judiomi sinagogaja icamañovi. ² Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanicibadi sinagogajafaño feehicauhi mijaguisici, sajaguisi idiino fucuva diitoma iimaahicaubo. ³ Jaabo Caatinhaamefañodi diitoco jibeguehicaubo Cristo idaasuno iicauboro iguijevebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaani Jesuco uujoho amihaiico jibeguehicaui. Jaabo diibo Cristo, nooboro.

⁴ Jaanoco saatoho judiomi imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamisijaa minifutuuhi, tolliro sihidi griegomi Moocaanico ejeecivehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidi ajashutino obocifino gaigoomi miyaavuguuhi icano.

⁵ Jaanoma iicamo judiomi imiyaavuguutimo ataaquivuumoro iimitino gaifiimico iigaiyiciumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaisumo. Jaamoro Jason onoo bo iijaco cabociumo Pablo, Sila icamisico agaayicimoro miyaminaaco ihaciqui. ⁶ Jaarumo Pablomisiko aatyimeutinegui toojao abajaabo Jason onoboco satyuumo saatoho inahabomima tuucuumi aivojitojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomisiditi: Jito faajiinijequere rugueenimoro efehicamo juu gasecuuhi. ⁷ Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojibbo † tajiibaco imino moonitimo: Sifi aivojibbo icahi Jesu neehicamo, noomoro.

⁸ Jaanoco paryi miyaminaa aivojito icamo uguubuumoro sihidi ñaaiivuumo. ⁹ Jaanogui Jason, bu saatoho icamo fagomijaago inihibamico ificumoro iinuuhi.

Pablomisi Silama Berea Cuumivi.

¹⁰ Jaasumiro inahabomi Pablomisiko fucu Berea cuumivi galluui. Jaadi tahi ifutuumisiro judiomi sinagogajafaño fuuhi. ¹¹ Jaamo tomaño judiomi Tesalonica cuumiri iicaumo janaanici imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijico imino agaayiciumoro fafucuvaaciviro Caatinhaamefaño onoonoco ifinichicauhi: ¿Naa miyaanoco mihaico noomisi? noomoro. ¹² Jaamoro sihidi saatoho diitoti miyaavuguuhi. Tolliro griegomiti sihidi gaigoomi obocifimo miyaavuguuhi, bu sihidi gaifiimi icano. ¹³ Jaanoco Tesalonicao judiomi Pablo tolliro Bereavi Moocaani iijico ijbogonoco uguubuumoro tahi fuuhi. Jaamoro tomaño miyaminaaco ñaaisutuui. ¹⁴ Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomi Pabloci goovano galluui muuajinivi ifeequi. Jaanoti Sila, Timoteo icamisi Bereavi fitafutuui. ¹⁵ Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuumi Atena cuumivi. Jaamo uhuumimoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamisico mijibogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivi Icahi.

¹⁶ Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamisico Atenati ootoomoobo atyimehicaui faacuumifañoro ijinita iicanoco. Jaaneri sihidi idaasuvehicaubo. ¹⁷ Jaanoma

† Cesar onoo bo.

iicaabo judiomi siicumimoto Moocaanico ejeecivehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadiro fafucuvaaciviro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo. ¹⁸ Jaanoti saatoho gaifiimi epicureo onoono jibogoco nisiquimaaihicaumo. Jaanoti saatoho estoico onoono jibogoco nisiquimaahicauhi. Jaamo ticoniui Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicaui: ¿Milli fine mihaico neejiruubo, jaani ihimaafiibo? noomoro. Jaanoti saatoho neehicaui: Fine siomo diosmi jibogominaafi, neehicaui Pablo Jesu ubuheeteunoco ijbeguehicauneguiiha. ¹⁹ Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoo baivi: Mihaico dibogo jino bojibogoco isivanoco. ²⁰ Magaajatinehejeque mihaico dibeguehicaui, ¿milli icanehejeque neehicaui? noomoro.

²¹ Jaamo atenaminaa, siicumijeoto icamo jinejebaco moonitimo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.

²² Jaanogui Pablo Aeropagobaivi diitofeeneti ujulleevuboro nuuhi: Amihai atenaminaa diosmi jeevivominaa mihicamo. ²³ Miho amihai diosmico mejeecivehicaamañehejedi afatyoo bo samañovi atyimehi, jilli noonoro acaatinicininoco: Dios Agaajaratiboco, onoonoco. Miho diiboco gaajatimo mejeecivehicaaboti jino uujoho iimaahicahi.

²⁴ Jaabo diibo Moocaani jiinijeque paryi fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinije, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyaminaa eetavotajafaño icatibbo, miyaminaa jeevivo sefari icatibbo, ²⁵ jinejete cuuji vaachutibbo icano. Jaabo mihai famoocoro fiivoco acibbo, guibuhubaco majaguisiqui acibbo, fanoovaco acibbo icano.

²⁶ Jaabo miyaminaaco saafi tijotiro faacuumiva miyaminaaco fiivusuubo fanoojiinijehalliviro iicaqui. Jaaboro jino paryi mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovoboro ficuuboo. ²⁷ Jaamo Moocaanico miguiinehi dudivi mahatyimequi famoova cojiti tehesijitiruuboco. ²⁸ Jaabo Moocaanifeenedi mihiguehi, mihicahi. Tolliro amihai poeta caatiniminaafi: Mihaai Moocaani yoto, nooboro, unuubadi. ²⁹ ¿Milli bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaajirahi, Moocaani oro eetavota, nihibami eetavota, guisi eetavota icano iicanoco? Jilli gaifiimi: Jilli fine jeevaabo, noomoro ijeebifañodi esicinimoro eheetavonoco. ³⁰ Siicjenaha miyaminaa gaajatimo iicaunoco Moocaani aatyimetibobadi icauhi. Jaanoti jisumi Moocaani paryi fahigova miyaminaaco tajiibahi iimitico ijeevesuqui. ³¹ Jaabo Moocaani oovicicuui miyaminaaco ijaadaco aacijifucuco. Jaafucugui saafiico ificubofeenedi miyaminaaco miyaajiri jaadusujiibo. Jaanoco diibo gui jevefeenetu ubuheeteunofañodi Moocaani gaajasucui, nooboro.

³² Jaanoco diito miguijevenebuunati siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuui. Jaanoti saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonoti muguubuji, noomoro.

³³ Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhiniui. ³⁴ Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojicuti fu-

uhi. Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaivi efeefimo bocibo icaubo, bu tolliro saafigo gaigo Damari onogo, bu saatoho icamo.

18 Jaanobuunati Pablo Atena cuumiti fuuhi Corinto cuumijaago. ²Jahi atyimeubo saafi judiomioobo Aquila onoobo, Ponto jiinjieoboco, bohonoro mogaima Pricila onogoma Italia jiinjieti asaamisi gaseuhi. Tahigo aivojibo Claudio onoobo iinusuhi paryi judiomico Roma jiinjieti ifeequi. Jaamisico Pablo baatuuhi. ³Jaabo diitisi ududicamaaño yomonocoro bu dudicamaahicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitisi fitafutuubo sano idudicamaaiqui. ⁴Jaabo Pablo fajaguisivairo sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomi, griegomi icamoco miyaavugusuhicaubo.

⁵Jaanaa Sila, Timoteo icamisi Macedonia jiinjieti asaamisi gaseunaa Pablo judiomico ijibogohigoviro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amihai meteemehicaabo, nooboro. ⁶Jaarunaa diito ticovauhi diiboco ijihhevemere idicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivirisuubo diitoco ejeevesuno jibogobadi iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amihai tijoho amihaihalliviro icaji, tahallivi icajitino. Jisumitiro judiomi iicatimojaagoviro fuucuui, nooboro sinagogajati iinuubo.

⁷Jaaboro Justo onoobo Moocanico ejeecivehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja ufequeriro icaujajaago.

⁸Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojibo Jesuco miyaavuguuhi paryi iijari iicaumo iyotoma. Tolliro bu sihidi Corinto cuumiminaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitisuquimaaiuhi. ⁹Jaanobuunati Jesu, fucu gajafeenedi Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenitibo diibogo. ¹⁰Iima uujoho icahi, mihaifooba ico milli moonijitih, jicuumiri sihidi tamiyaminaa iicamaño, nooboro.

¹¹Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuui Corintovi saficaba, sificabatifeenedi icano Moocaani iijico diitofeenevi jibogooboro.

¹²Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinjievi aivojiboti iicaudihivi. Judiomi ijicucasiuromo Pabloco satyuumo ihaivojibo itajiba icagahalliri gicinuubojaago.

¹³Jaamoro diiboco nuumo: Jaani miyaminaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocanico siibadiro ijeecivequi tajibafa onootibadi, noomoro.

¹⁴Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojibo Galion onoobo judiomico nuuhi: Jaani imitino iicaaboro sitaaco imooniruva amihai judiomi monoonoco miyaano uujoho guubunicijirahi. ¹⁵Jilli ticovo iimaano, bu ticovo momonoro, bu jilli amihai tajibaro icano iimaanoco: ¿Milli bu uujoho moonijirahi? Tahí amihairyo mihimibachucasi imogotih uujoho tonehejeri ihiimaanoco, ¹⁶nooboro diitoco tomañoti galluubo. ¹⁷Jaanoma iicamo paryi griegomi, sinagogaja aivojibo Sostene onooboco agaayicumoro aamiumo Galion imefeene. Jaarunoco Galion milli nuutih.

Pablo Siino Uumih Antioquiavi.

¹⁸Jaanobuunati Pablo toonovi guenene icauhi. Jaadi inahabomico ifitacuuboro Pricila, Aquila icamisima fuumo Cencrea cuumivi. Jahigo iinigaico cidaubo Moocaani unuunoco ihifutusuqui. Jaadi ijicafutuumoro Siria jiinjievi muuairi fuumo. ¹⁹Jaamo Efeso cuumivi ifutuudi Aquilamisico ificuhiniuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomima iimaahicaubo. ²⁰Jaaboco inahabomi fiituihi. Jaarunaa diibo imuguutih. ²¹Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiji siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti. ²²Jaabo Cesarea micuvi ifutuudi Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi fuubo. ²³Jaanobuunati guenene njequeti tuucuumiti fuubo siino dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinjie cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi Jibeguehi.

²⁴Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino agaajauboro jibeguehicauhi. ²⁵Jaabo imino jibogociniuhi Moocaani jihaiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti jibeguehicauhi Jua niticoro gaajauruubo. ²⁶Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jibeguehicauhi. Jaanoco Pricilamisi uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino jibuguuhi Moocaani jihaiti. ²⁷Jaabo Apolo Acaya jiinjievi uufuujinegui inahabomi aamusuumoro diibedi aameque caatiniuhi. Tahí iicaumo Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi ifutuudi sihidi amusuhicaubo Moocaani imihijiri imiyaavuguumoco. ²⁸Jaabo mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ijibogoobo.

Pablo Efeso Cuumivi.

19 Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajinofeenedi ofocinijiri fuubo Efesovi. Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco. ²Jaamoco dilluubo: ¿Amihai Moocaani Gajaco magaayicuihi mimiyaavuguumo? nooboro.

Jaanegui diito iimusuhi: Mihai magaajatih Moocaani Gajaco magaayicunoco, noomoro.

³Jaanegui siino Pablo diitoco dilluui: ¿Coyomo nitico jana amihai magaayicuihi? nooboro.

Jaanegui iimusuumo: Eti bu Jua initunoco, noomoro.

⁴Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifiico ejeevesuno jibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati asaaboco mimiyaavegeji neehicauhi Jesuditi.

⁵Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi. ⁶Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuneru Moocaani Gajaja diitohallivi niituuhi. Jaaneri diito sijijeri iimaauomo. Jaamoro Moocaani iijico jibeguehicaumo. ⁷Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisicidimou.

⁸Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi ñihicugotii bo miyaminaaco ijibeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji ijico.

⁹Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesiciniumoro miyaavuguutih. Jaamoro Jesu jibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo ditoti sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco iicuboro satyubou Tiraano onoobo aameneque ijibeguehicajafaño. Jaamoma fafucuvaaciviro iimaahicaubo mifcibacati covovi. ¹⁰Jaamaño paryi Asia jinijeri iicaumo Moocaani ijico guubuui Jesuti ijibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi iicatimeheje icano. ¹¹Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi. ¹²Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi ijivonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu imitino ijimi ditoti iinehicaui icano.

¹³Jaarunaa saatoho judiomi gaifiimi iiguefifimo: Miñhai ijimico magañifihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojii bo Jesu momoco nisuumo iimitino ijimico igañiqui.

¹⁴Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idimo icano saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judiobo, sacerdotemi aivojibou. Jaanofeene safoono ijico nuumo: Ico matajibahi Pablo ijibeguehicaabo Jesu momofeenedi saafiiti dihiinequi, noomoro.

¹⁵Jaarunaa diitoco ihiji iimusuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tolliro Pablo gaajacuui icano. ¿Jaanoti nacumijjoho amñhai? nooboro.

¹⁶Jaasumiro ihijima iicaubo diitohallivi tigaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guinoniubo sefano diitoco ahaamiboro ijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro sicamehejeque. ¹⁷Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano agaajaumoro sihidi iguihi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.

¹⁸Tolliro bu sihidi imiyaavuguumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque jibogomoro saahicauhi.

¹⁹Jaabadiro bu sihidi apichuco ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque isivaumoro miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino ticovovi nihibami icanoco. ²⁰Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.

²¹Jaanobuunati Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jinijejaago. Jaamañoti Jerusalevi fatyugubou. Jaanobuunati tolliro Roma cuumivi feeji, nuubo. ²²Jaaboro Macedoniavi galluubo Timoteo, Erasto icamisi ihamusuminaatisico. Jaanobuuna diibo Asia jinijevi ifitafutuubo tomañovi guenene icauhi.

Efeso Cuumivi Ñaaisumo.

²³Tusumi sihidi ñaaiumo Jesu jibogoti. ²⁴Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotiboro miyaminaaco fajiniubo Jesujaagodi iicatimo iicaqui. Jaabo nihibamiri eetavehicaui diosa Diana onoogo † iija ijinitagayinoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadi ududicamaaimo sihidi nihibamico gaayichicauhi. ²⁵Jaamoco paryi sano iigaiyicuboro nuubo: Amñhairyo magaaajahi jidudica-

† Griego ijiri, Artemis onoogo.

maajehallivi sihidi miñhai nihibamico magaayicihicanoco. ²⁶Jaano icanaaca amñhairyo maatyimemere muguubuhicacuui diibo Pablo: Miyaminaa eetavomo diosmi icatimo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño miyaminaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jicuumiviro icatino fahigovaviro jino Asia jinijevi. ²⁷Jaamaño mududicamaaje gañicafeteji. Jaabadiro bu sihidi ejeevago diosa Diana jeevivo iija ibocima chahacuui. Jaadi jilliti diigoco bocigucuujiituro paryi Asia jinijeminaa, bu paryi jinijeminaa icamo ejeecivehicarugoco, nooboro.

²⁸Jaanoco uguubuumoro, sihidi sifiiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivuumo: ¡Imino diica Diana efesiom iivojigo idiicago! noomoro.

²⁹Jaaneri faacuumiro añaaivumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamisi macedoniaotisi Pablo gataavominaatisico agaayiciumoro satyuumo sinehejeque ihiimaaqui iigaivojafaño. ³⁰Jaanegui Pablo diitoojaa fuujirahi miyaminaama iimaaqui. Jaarunaa Cristota diiboco galluutih. ³¹Jaabadiro bu saatoho Pablo nahabovaminaa Asia jinije aivojito iicaumo saatohoma jibogoco galluui: Diitofaño feediibo, noomoro.

³²Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicinihicaui saatoho siibadi onoono, saatoho siibadi onoono icano ñaaicinihicaumo. Jaanoco sihidi samañooto gaajautimo jinejefiri fine iigaivuunoco. Jaamoro sicamañehejeque coovadiinamaaihicaumo. ³³Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonoti imino jibuguumo. Jaamoro judiomi diiboco chimucumoro satyuumi miyaminaama diitohallivi ihiimaaqui. Jaanegui imiyaminaaco ihuseri faguuruubo illivequi. ³⁴Jaarunaa Ihalejandro judiomiyoobo iicaunoco agaajaciumoro sefatuumo janaaniviro famoro ocoovadiinamaaiumo, siino minooci nihiba oovo ticovoocivi: ¡Imino diica Diana efesiom iivojigo idiicago! noomoro.

³⁵Jaamo illivuudi tuucuumo iivojito nahabonimi-naafi miyaminaaco nuuhi: Efeso miyaminaa, miñro famoro miyaminaa gaajahi jicuumivi sihidi ejeevago diosa Diana caamoti Mercurio onoobo † iicahigoti ihiji iniitugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso. ³⁶Jaanoco bu ¿mijjoho tuunamaajirahi? Jaanegui millivucu. Jaamoro imino esamaaitimoro siibadi momoonidino. ³⁷Miñro jitiiti gaifiimisico amñhai misivahi amñhai diosa Dianati imitino omoonimisiro idicuno ihiimaatimisico. ³⁸Jaanoti Demetrio, bu diiboma ududicamaaihicamo icano sitahallivi ihiimaajihachiji jaafa fagominaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqi.

³⁹Jaanoti sinehejeque mihigaivomoro mihimaajihachiji aivojito atajibanicibadi iminoro mihigaivomoro mihimaa. ⁴⁰Jilli ñaaimoro mihicamaño jimaño jinije aivojii bo mñhaiditi imitino neejirahi. ¿Jaanoco milli mñhai mihimusujirahi jino mañainoti? nooboro.

⁴¹Jilli nooboro diitoco llicaruubo.

†† Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanoti sihaamefaño imomoco ficuutimo.

Pablo Macedonia Jiinjje, Bu Grecia Jiinjje Icanoco Meeciiboro Fuuhi.

20 Jaamo illiivuuđi Pablo Cristotaco coovaubo ijibeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinjjevi. ² Jaabo paryi Macedonia jiinjjeotoco emeciiboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadi ifutuubo Grecia jiinjjevi. ³ Jahigo icaubo minihibaci, sanihiba icano. Jaadi meenegari fuujiruubo Siria jiinjjevi. Jahigo judiomi diiboco agaicaauguunoco agaajaciuboro dojicuviro Macedoniavi uumiubo siino. ⁴ Jaaboma gataavuumo Sopater onooBo Berea cumioobo, bu Aristacu, Segundo icamisi Tesalonica cumiotisi, bu Gayo, Timoteo onoomisi Derbe cumiotisi, tolliro bu Tiquico, Trofimo onoomisi Asia jiinjjeotisi icano. ⁵ Jaamo imegavi ufuumoro ifutuumo Troa micuvi mihai Pablomima mihicaumoco iteemetequi. ⁶ Jaadi jari mihai ijicutaama achahano maahuno, jibaimobuunati, Filipo cuumiti meenegari mufuui. Jaamo sahuse fucuvati Troa micuvi mihifutuui. Jahigo sajaguisi toono mihicauhi.

Pablo Troa Micuco Meecituubo.

⁷ Jaanaa jaguisibuunati Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jibogooBoro fucuvuubo. ⁸ Jaamo igaiciniuhi caamo mecufano sihidi cuughuno aachicinihigo. ⁹ Jaanaa saafi sicafefi Eutico onooBo giciniuhi iventanavi. Jaanaa Pablo guenene ijibugumaño sihidi diiboco cigara aivuui. Jaaneri icigaubo tercer pisoti caamoti acutuui. Jaaboco gañiyicimo chuumucuuboco. ¹⁰ Jaanegui Pablo iniituboro diiboco ihibiciuhi. Jaaboro nuubo inahaboniminaaco: Mihiquetedino. Jaani buheebe, nooboro.

¹¹ Jaadi Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ifunoco machumo. Jaanobuunati siino ihimaaboro seseveubo. Jaadi fuubo. ¹² Jaanaa isicafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidi imo imo icauhi.

Pablo Troa Micuti Mileto Cuumivi Fuuhi.

¹³ Jaanaa mihai imegavi mufuui meenegari Ason cuumivi toonoti Pabloco meteemequi, diibo jihairi asaajiiboco. ¹⁴ Jahi diiboco mahatymedi Asonti meenegari saano mufuucui. Jaamo Mitilene cuumivi mihifutuui. ¹⁵ Jaano sesevede Quio cuumi cojidi mafatyui. Jaano sifucuti Samo micuvi mihifutuumo majaguisihi Trogilio cuumivi. Jaano sifucuti mihifutuui Mileto cuumivi. ¹⁶ Jilli momooniui Pablo guenene Asia jiinjjevi icanoco iimuguutimaño Efeso cuumivi footibo iicaqui goovano Jerusalevi ihifetequi, tahi Pasqua jibaimoco ifatyequi.

Efeso vi Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jibeguehi.

¹⁷ Jaabo Mileto cuumiti Pablo cuuhuvauhi Efeso jaagovi Moocaani iija quillahutoco. ¹⁸ Jaamo asaamoco Pablo nuuhi: Amihairyo magaajahi Asia jiinjjevi icausumi iicahicaunoco. ¹⁹ Miho fahijivaro

amihafeenevi icahicauhi Aivojibo Jesuco jeevooBoro: Uujoho sihidi gaajahi, nootiBo. Jilli icahicauhi sihidi idaasuno icahicauhi judiomi uco aamigueneri tahaalli tofaihuco filluuboro. ²⁰ Jaarunaa suufenitiBo jibeguehicauhi amihaidi iiminoco miyaminaafeenevi, bu tolliro iijanofaño icano. ²¹ Judiomico, bu tolliro judiomi icatimoco icano jibogooBoro neehicauhi: ¡Amihai eedehefiico mejeevesu Moocaani imefeenevi! ¡Jaamoro Aivojibo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro. ²² Jaabo jisumi uujoho Jerusalevi feeji Moocaani Gaija tajibari, tahigo uco omoonijinoco gaajatiboro. ²³ Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavi jibogooBoro neehicahi: ifijoho Jerusalejaago idaasuno civojafaño diicaji, nooboro. ²⁴ Jaarunoco uujoho esamaaitihi. Tafiico gajitihii, idinoco imeguehi tajihai niquejevi ifotonoco, bu tolliro uco Aivojibo Jesu imino jibogoco atajibahinino Moocaani imihuseti jibogonoco imivegati icano.

²⁵ Jisumi gaajacuui uujoho saatoBobati amihafeenevi Moocaani aivoji ijico jibogomotu siino uco mahatymecujitinoco. ²⁶ Jaanegui jisumi uujoho amihai neehi: Amihai imiti jaadaco jisu amihaihaliviro icacujino, tahallivi icacujitino. ²⁷ Jilli amihai jibeguehicahi paryi Moocaani ijico tuunamaaitibo. ²⁸ Jaanegui amihairyo mehesicini. Tolliro imino mootoo igaivominaaco Moocaani Gaija amihai tajibauhi diitoco meteemequi atajibaunoco. Aivojibo Jesu imiyatijeheri diitoco ajaaducumoco. ²⁹ Jaanoti bu gaajahi uujoho, ofoonobuunati saatoBo amihafeenevi gaseji amihai ifinisuqui jicu ovejamiico ifinisinicibadi. ³⁰ Miho amihafañoti saatoBo agañivomoro jibeguejimo sicamañehejeque miyaanobadi, toonoguiinodti amihai mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesicini, ³¹ majabajeevedino mificabaci, saficaba icano ticovovi paryi amihai fafucuvaaciviro tahaalli tofaihuco gañiboro jibeguehicaunoco.

³² Jaanegui jisumi tañahabomi Moocaanima mihica. Diibo imihiji jibogoco mehesicini. Jaano toonofeenedi sefano mihicahi, jaano amihai Moocaanico ejeevivehicaafeenevi ificuqui. ³³ Uujoho saatoBo nihibamico, gaachehuco icano imeguehinithi. ³⁴ Amihairyo magaajahi tahuseri ududicamaaiboro ucuujivaachunoco icihicanoco, tolliro bu uuma iicamedi icihicanoco icano. ³⁵ Miho saicino amihai jibeguehicahi jilli mududicamaaiqui. Jaamoro ucuujivaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojibo Jesu unuubadi: Imicani icaabo sitaaco aaciBo, toonoco agaayicibo janaanicivi, unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.

³⁶ Jaaboro ememuivuuBoro diitoma Moocaanima iimaauBo. ³⁷ Jaadi famooro Pabloma ihibicicasiumoro taaumo, ³⁸ sihidi idaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodi uco mahatymecujitihii siino, unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

21 Jaamo monahabomico mejeevesuumoro meenegari sanoticovoro mufuui Cos

onoochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi. Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuui. ² Patarati Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari mufuui. ³ Jaamo mafatyu-umo mahatyimeuhi Chipre onoochugaico monani-naagonovi iicachugaico. Jaamo mufuui Siria jiiñjevi Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari. ⁴ Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi. Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi. Jaamo diito Pabloco jiibuguui Moocaani Gaijari: Jerusalevi feejirahana, noomoro. ⁵ Jaadi tojaguisi ifiniudi mufuumo famooro mogaima, iseemema icano miihaico ficutuumo. Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro jiiñgaibaahohallivi mememuñnamaaumoro Moocaanima mihiiamauhi. ⁶ Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafaño. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo iijanojaago.

⁷ Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuui Tolemaid cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu ticovovi. ⁸ Jaano sifucuti miihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jii bogominaafi iijafaño mijicafutuhi, sahuse juugahuseti miimisiici idinomoobo diaconomiobo iijafaño. ⁹ Jaabo Felipe igueenemehejedimo iseemema icauhi sano gaigoomiro atajevatimo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoono iimaahicauhi. ¹⁰ Jaamo miihai toono fiiva fucua mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onoo Judea jiiñjete gaseuhi. ¹¹ Jaabo miihaico emeeñboro Pablo niivigai meeheque iciuhi. Jaaboro toomeheri ifiico itihaiño, ihusene icanoco isisiuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomi jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicumiotoco acijimo, nooboro. ¹² Jaanoco muguubumoro Pabloco munuui, Jerusalevi ifootiqui. ¹³ Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Colliti uuri mataahi, uco mihidaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguiti uco isisiomoro agaicaaujinoco Aivojii bo Jesu momohalliti, nooboro.

¹⁴ Jaanoco gaajacuruubo imuguui ofoonoco. Jaanogui milli munuucuti. Jiliro: Ji, munuui tahi Moocaani Aivojii bo jeebi onoojadi diica, noomoro.

¹⁵ Jaanobuunati mihimibaivumoro Jerusalevi mufuui. ¹⁶ Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuui. Jaamofaño bu saafi icauhi Chipre onoochugaio Mnason onoo. Jaabo iijafaño mihifutumoro gueneene mihicahicauhi siicijetiro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacooboco Meeçituuhi.

¹⁷ Jaamo Jerusalevi mihifutuudi monahabomi imo imo miihaico gaayiciuhi. ¹⁸ Jaano sifucuti miihaima Pablo fuuhi Jacooboco memeeçitequi. Jahigo tolliro icaumo famooro quillahuto. ¹⁹ Jaamoco Pablo idilluuboro jii buguhi, paryi Moocaani diibo jii bogofeenedi judiomi iicaturumofeenevi omoonunoco. ²⁰ Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañi, imiruno aivono. Jaarunaaca iiro gaajacuhi judiomiti sihidajashutimo, imiyaavugucuumo famooro Moise atajii baubadi iicaqui ejenaahicanoco. ²¹ Jaamoro neehicahi ijohova diibeguehicahi paryi ju-

diomi siicumijeejaa iicamoco, Moise atajii baunoco mimiyaaveguedino. Tolliro bu seeme meeheque miq-uiticujitih, siino mojeevamaajebadi momoonicujitih, ijohova neehicahi, noomoro. ²² ¿Milli jaanoco momooniji? Iijoho jinovi agasecuunoco agaajacumoro ñaaivejimo. ²³ Jaanogui jilli mooni: Miihaifaño icamo igueenemehejedimo gaifiimi Moocaanico unuucuunoco omoonijimo. ²⁴ Jaanogui diitoma ofooboro sacerdotemi unuubadi amiihai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunati inigainoco ciidasujimo. Jaanoti famooro gaajajimo iidi miyaano iicatinoco ihiimaahicanoco. Jilli ijoho imihusene Moise tajiibajico edeetavehicanoco gaajajimo. ²⁵ Jaanoti saatoho judiomi iicaimo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro matajii bahi: Ijiniitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro tiihohoc mahaduudino, bu udusuucimoro amacanisumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabatimo jahisihijedi gaigoomima icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayicimoro Civojaanimo.

²⁶ Jaanogui Pablo diito igueenemehejedimo iicamoco iiciuboro satyuuhi. Jaano sifucuti diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafaño iijibeguequi, ifiinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadi ijeecivonoco ificujinoco.

²⁷ Jaamo sajaguisico imivusutimaacaro judiomi Asia jiiñjete agaseumo atyimeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyaminaaco añaaisumoro Pabloco gaayiciumo. ²⁸ Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyaminaa, miihaico mahamusu. Jaani fahigovadi feehicahi imitino jii bogoooro israelminaahallivi, bu Moise tajiibajihallivi icano. Jaaboro jino saatoho griegomico jiija templojafaño sivaabo toojaco imihiniiqui, noomoro.

²⁹ Jilli neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onoo. Pabloco tuucuumivi aatyimeumoro: Fine diiboma templojafaño foobo, noomoro.

³⁰ Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saamo jinoomoro. Jaadi diiboco agaayicimoro templojati sihigovi sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboociumo temploja guhuganoco.

³¹ Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jii bogogaseuhi amocasiminaa aivojii bojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaiunojii bogo. ³² Jaanogui ihaivojii bo, ihamocasiminaama, saatoho ihaivojitoco icano igaiyiciubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyaminaa iicauhigo. Jaamo miyaminaa imiya aivojii boco, bu amocasiminaaco icano aatyimeumoro Pabloco aamicuutimo. ³³ Jaanogui imiya aivojii bo ifiitvuuboro tajiibaubo Pabloco civojaminaafiti isisiqui mihiciri jigaiñohiciri. Jaadi dilluubo: ¿Miihoho diibo? ¿Jinejeque moonii bo? nooboro. ³⁴ Jaanogui coovadiinamaahicaumo saatoho siibadi onoono, bu saatoho siibadi onoono icano. Jaanoco imiya aivojii bo guubuti bo diito iimaano toovodi. Jaanogui diibo galluubo esefano civojano iicauhigo. ³⁵ Jaadi toojafaño ifutuudi goovano cuuhuri, isoldaomi Pabloco ihiibimoro satyui miyaminaa diibo-

co agaicaaujiruneguiha. ³⁶ Jaamo sihidí miyaminaa idojicutí bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyaminaa Imefeenevi Iimaauhi.

³⁷ Jaabo Pabloco toojafaño ijihacuuneguiha nu-ubo ihaivojiboco: Imeguehi #ma ihiimaanoco, nooboro.

Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu #joho gaajahi griego iijico? ³⁸ ¿Nacu #joho egipcioo diicatíhi? ¿Johono safoono aivojitojaago isifiiratuuboro cuatro mildímo gaicaauminaaco scaihígoví asatyuubo diicatíhi? nooboro.

³⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiominaafi Tarso cuumi, Cilicia jinijeocuumi obocicuumiobo. Jaanegui uco musuufení miyaminaama iimaacui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui ihaivojibo Pabloco iimaasuui. Jaabo cuuhuti ujulleveuboro ihuseri faguubo miyaminaa illívequi. Jaadí illíviudi iimaaubo hebreo iijiri:

22 Caanimí, bu tañahabomí icamo muguubuní amíhaifeenevi jino ihiimaanoco, nooboro.

² Jaanoco uguubumoro hebreo iijiri ihiimaanegui illíviumo.

Jaanegui Pablo janaaníci vi ihiimauboro nuuhi: ³ Uujoho judiomíobo Tarso cuumi Cilicia jinijevi ifiivoobo. Jaaruubo jusíhi jino Jerusale cuumívi. Jaabo uco Gamaliel jibeguehícauhi imino sícijemínaa tajíbjáico. Jisumi amíhai Moocanico sefano imino mejeecivobadiro uujoho jeecivehícahi. ⁴ Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhícauhi, bu isisíboro satyehícauhi gaifiimí, gaigoomí icamoco civojafaño diitoco ijihacuqui. ⁵ Jaanoco sacerdotemí aivojibo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluui monahabomí judiomídi. Jaanegui uujoho Damasca cuumívi ufuuboro Cristotaco sívauijirahi Jerusalevi ídaasuno imooníqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jibeguehi.

(Hch 9.1-18; 26.9-18)

⁶ Jaabo uujoho jiihairi fuunaaca gadiciíba Damascati fiiticiurunaaca imimañobatí niquejefañotí uco sefano achíciuno. ⁷ Jaaneri uujoho baavi aacutuubo guubuui, niquejefañotí uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? noonoro. ⁸ Jaanegui iimusuuhi: ¿Míjoho #joho, aivojibo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuho: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, #joho bucasihi, noonoro. ⁹ Jaaneri uuma ufuumo sihidí igutuui, tollí onoonoco uguubumoro. Jaarumo míhaiñoobaco atyimeutíhi. ¹⁰ Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojibo, ¿jaanegui millí iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumíjaago tahi íco idiicajinoco jibeguequi, nooboro. ¹¹ Jaabo uco aachíciuneri tahaallií jaabatuuhi. Jaanegui tañahaboníminaa uco tahusetí agaayíciumoro feetuucumoro satyuuhi Damascavi ihífutusuqui.

¹² Jaanaa tahi icaubo saafi Anania onooobo sihidí imiyaaveguehícaubo Moise tajíbjáico. Jaabedití judiomí Damascavi iicamo famooro imino iimaahícau-

mo. ¹³ Jaabo Anania uco emeeciuaubo tajaago ujulleveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyime, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyimecuuhi. ¹⁴ Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadími Dios íco ficuhi diibo jeebí iimogobadí iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyimequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano. ¹⁵ Jaabo #joho faabohoco díibegueji paryí adaatyimeebere uguubunoco. ¹⁶ Jaanegui jisu, ¿collihi gañiivoobo nitisuquimaatíhi? Imino miyaavogoobo, Aivojibo Jesu memeri dihimítí iníticafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomi Iicatimoco Jibugunoco Jibeguehi.

¹⁷ Jaadí Jerusalevi dojicuviro uhuumiudí fuuhi templojafaño Moocanima iimaacui. Jaabo iimaanaaca gajafañodí Aivojiboco atyimeuhi. ¹⁸ Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaleti. Uutí #joho onoonoco miyaaveguejítimo, nooboro. ¹⁹ Jaanegui Ihaivojiboco nuuhi: Díito paryí gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro íco imiyaavogomoco civojafaño asatyoooboro ahaamíhícaunoco. ²⁰ Jaabadíro Esteba dihiimaamínaafi tíjohoco agañísumí uujoho ujulleecíníboro diiboco agaicaaumofañodí icauhi, díito gaachehunoco utuumuubo. ²¹ Jaaruuboco Aivojibo Jesu uco nuuhi: Difo. Íco galluuji tehesino judiomí iicatímojaagoví, nooboro.

Pabloco Amocasimínaa Aivojibo Civojaníji.

²² Jaanoco jihachutaro uguubuníciumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihimogotíhi diibo iicanoco, noomoro.

²³ Jaamoro sihidí ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamoví gavaracuumo, bu baiguijinoco híci-moro gaífíicíhícaumo caamoví icano. ²⁴ Jaanegui ihamocasimínaa aivojibo tajíbauhi Pabloco civojafaño isatyequi. Jaaboro saathoco tajíbaubo Pabloco níiví-gai meeheri ihaamíqui. Jaaneri jibeguequi collihi díibotí sihidí miyaminaa añaaínoco. ²⁵ Jaaboco ihaamíqui sísiumo. Jaanegui Pablo sahaivojibo ifiitíno iicauboco nuuhi: ¿Nacu #joho níivígai meeheri dahaamíjirahi romanomíoboco, iticoní millí iicanoco gaajatíboro? nooboro.

²⁶ Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojiboco jibugutuubo. Deesícini omooníjinoco. Jaaní romanoobo, nooboro.

²⁷ Jaanegui ihaivojibo Pablovi ifiitívuuboro dílluui: ¿Naava miyaano #joho romanoobo? nooboro.

Jaanegui Pablo: Jíhi, nuuhi.

²⁸ Jaanegui ihaivojibo nuuhi: Uujoho sihidí jaaduhínícuuhi romanoobo icaqui, nooboro.

Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotí uujoho romanoobo sahíjítiro fiivuuhi, nooboro.

²⁹ Jaanegui aamítimoro díibedití síhígoví mínífutuumo. Jaanoco ihaivojibo romanooboco isisínoco agaa-jauboro níhicugucuui.

Pablo Judiomi Fagominaa Imefeenevi Icaaubo.

³⁰ Jaanoco sifucuti ihamocasiminaa aivojibo imuguhu agaajanoco; milliti Pabloditi judiomi ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemi aivojitoco, famooro fagominaaco icano tajiibaubo iigaivequi. Jaadi Pabloco ijigaiñohinoco isinaayuboro satyuhidi ito imefeenevi.

23 Jaabo Pablo diito judiomi fagominaaco aatyimeuboro nuuhi: Amiihai tayoto, uujoho imino icafihimino tajeebiico esicinimañovi sajeebii Moocaani imefeenevi icahi jisumihachuta, nooboro.

² Jaanegui Anania onoobo sacerdotemi aivojibo tajiibauhi Pablo cojiri iicaaboco Pabloco ihaamiqumi iijiti.

³ Jaarunaa Pablo iimusuhidi: Moocaani ico aamiji. Iijoho miyaminaa imefeenevi imiibobadi difiico omoonihicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gicinihi Moocaani tajiibafañodi tahimitico daatyimequi? Jaamoro bu uco mahaamisuhidi Moocaani tajiiba onootibadi, nooboro.

⁴ Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tolli aivo ijoho neehi obocibo Moocaani sacerdotediti? noomoro.

⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatihidi diibo jahi obocino sacerdote iicanoco. Miïro Moocaani Caatinihaamefaño noono: Diicuumi aivojiboti imitino diimaajirahana, noonoro, nooboro.

⁶ Jaabo Pablo, diito fagominaati saatoho saduceomi iicaumoco, bu saatoho fariseomi iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomiobo guihirubimi fariseomi iicaumaño. Jaaruboo uujoho uchuuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fine uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.

⁷ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, saduceomi iicamo jenaucasiuhi sanoomiro. Jaamoro ijeevadi dugaavocasiumo ifariseomi isaduceomiti. ⁸ Miïro saduceomi noonicinihi uchuuumuumo buheetecuujitihidi, bu Moocaani toomominaa chahahi, bu gajjami chahahi, noonicinihi. Jaanoti fariseomi fanoocoro miyaavogonicinihi. ⁹ Jaadi famooro sefano ocoovadiivunobuunati saatoho caatiniminaa gañiivuuhi fariseomijaagodi iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaani imitino moonitihidi. Jaabofañodi baacho gajja iimaahi, Moocaani toomomi naafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo moonicasidino, noomoro ¹⁰ sefano jenaucasihicuumo. Jaaneri ihamocasiminaa aivojibo ñihicuguuhi Pabloco fahigovati agallucijirunoti. Jaaboro ihamocasiminaaco tajiibaubo diitofeeneti Pabloco icimoro civojafaño siino isatyequi.

¹¹ Jaano sifucuti Pablojaa Aivojibo Jesu asaaboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditi jino Jerusalefaño idimaabadi tolliro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicauqui Afajinicasiuno.

¹² Jaanaa sifucuti sanoodimo judiomi iimaacasiuhi Pabloco igaicauqui. Jaamoro imitino ununofañodi nuumo: Mamachujitihidi, mahadujitihidi icano diiboco magaicautinohachuta, noomoro. ¹³ Jaamou tolli unuumo

cuarentadimou tolli esamaaiumo. ¹⁴ Jaanobuunati sacerdotemi aivojibojaago, judiomi quillahuto icamojaago ufuumorodiitoco nuumo: Miïhai munuucuuhidi imitinoañodi Pabloco magaicautinohachuta mamachujitihidi, noomoro. ¹⁵ Jaanegui amiihai fagominaama mofoomoro amocasiminaa aivojiboco civojoho midilluto diiboco isivaqui amiihai imefeenevi, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetibo imegari miïhai mihimibaivucuujidi diiboco magaicauqui, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icivojafa fuubo Pabloco ijibeguequi. ¹⁷ Jaanegui Pablo saatohoti aivojitoco ocoovauboro nuuhi: Jaanico sicafefico masatyomi imiya aivojibojaago siinoco diiboco ijibeguequi, nooboro.

¹⁸ Jaanegui tosicafefico ihaivojibojaa asatyuboro nuuhi: Pablo civojafañoti uco galluhi jaani sicafefico dijaago sivaqui icova siinoco ijibeguequi, nooboro.

¹⁹ Jaanegui ihaivojibo tosicafefico ihuseti agaayiciuboro sihigovi diiboco asatyuboro dilluuhidi: ¿Milli uco neejirahi? nooboro.

²⁰ Jaanegui isicafefi nuuhi: Judiomi esamaaihi ico idilluqui civojoho Pabloco satyequi fagominaa imefeenevi. Jaamo jilli ico neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro. ²¹ Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidi cuarenta janaanivi icamo teemeji Pabloco. Jaamo imitino ononofañodiva machujitimo, adujitimo icano Pabloco agaicautinohachuta. Jaamo imibaicinicumoo ijohova: Jiihi, Pabloco galluhi, eneejinoco ootomomo, nooboro.

²² Jaanegui ihaivojibo isicafefico ifitacuuboro nuuhi: Diibeguedino miïhaiñoobaco jino uco idibogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobajaago.

²³ Jaadi ihaivojibo coovauhi saatisi aivojitisico. Jaaboro diitisico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodimo amocasiminaa baadi efeejimoco, bu setentadimo jeejimiri efeejimoco, bu doscientodimo aamiganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivi tufucuro ifeequi, nooboro. ²⁴ Jaamoma ihaivojibo galluhi Pabloco jeejiri ifeequi. Imino Pablo tahi ihifetequi aivojibo Felix onoobajaago. ²⁵ Jaaboro diitoma galluubo aameque jilli onoohaameque:

²⁶ Uujoho Claudio Lisio, imino iijico galluuhidi ijoho idimihusene aivojibo idiicaabo Felixjaago. ²⁷ Jaani Pabloco judiomi icivojanimoro diiboco gaicaujirahi.

Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomima ofooboro diiboco taajasuhidi judiomi useti.

²⁸ Jaadi diiboco judiomi fagominaa imegavi satyehinihi jinejeque diibediti ihiimaanoco gaajaqui. ²⁹ Jaarunaa judiomi tajiibajihalliti idilluhicaunoco agaajauboro milli nuutihidi: Toonohalliti magaicaujirunoco, micivojaanjirunoco icano uujoho atyimetihidi. ³⁰ Jaarunaa diiboco agaicaujinoco uguubuuboro jino galluuhidi dijaa-go. Tolliro bu jito diibediti ihiimaahicamoco dijaa galluuhidi tahi dihimefeenevi diibediti ihiimaahui. Tahi imino diica, nooboro.

³¹ Jaanegui ihamocasimínaaco ihaivojiîbo unuubadi fucu satyumo Pabloco Antipatri cuumivi. ³² Jaano sifucuti ihamocasimínaa baadi ufuumo uumiumo dojicuviro icivojajaago. Jaanoti jeejimiri ufuumo Pabloma fuhí. ³³ Jaamo Cesarea cuumivi ifutuudi aivojiîbo Felix onooboco aciumo Pabloco toohaamema. ³⁴ Jaahaameque emeeciuboro ihaivojiîbo dilluui Pabloco: ¿Cuucaobo ijoho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jiniijeoobo iicanoco. ³⁵ Jaanegui nuubo: Jisumi uco idiibogonoco guubunicitíhi. Jaanoti jarihiica iditi ihiimaamo asaadi ijoho onoonoco bu guubuniciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomomínaa diiboco iteemequi.

Pablo Aivojiîbo Felix Imefeenevi Iimaahi.

24 Jaadi sahuse fucuvabuunati Anania onoobo sacerdotemi aivojiîbo ifutuui sanoodimo quilalahutoma Cesarea cuumivi. Jaamoma saafi iimaaminaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudi aivojiîbo imefeenevi ujulleecamaaiumoro Pablohaliivi imitino iimaamo. ² Jaanaa Pabloco agasesuudi Tertulo onoobo ticovauhi ihiimaaubo jilli nooboro: Aivojiîbo Felixco, imino aivo ijoho aivojiîbo mihaico teemehi. Jaamaño aivo sajeebî mihicahi imino mihaico atajiîbamaño. ³ Jaanoco fanooro aivo imino magaayicihi fahigova ijoho aivojiîbo Felix idiimihuseebe idiicanoco. ⁴ Jaabo uuchuvotiîbo diicatîqui imeguehi ajashuno imaha ihiimaanoco. ⁵ Mihaia jaani Pabloco magaajacuhi gañuhusuno isiramaaihicanoco. Jaabo fahigovavi judiomico dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomi dugaavomínaa aivojiîbo iicamaño. ⁶ Jaamaño templojaco mihininjiruubo. Jaarunaa mihaia diiboco magaayiciuhi diiboco midilluqui motajiîbaji onoobadi. ⁷ Jaarunaa amocasimínaa aivojiîbo Lisio onoobo asaaboro sefano dumiticiuhi mihaiti. ⁸ Jaabo ihamocasimínaa aivojiîbo galluui, Pabloditi ihiimaamoco, dihimefeenevi diibediti ihiimaauqui. Jaabo eneecau iro diiboco dillu. Jaabo iro gaajahi mihaia monoono miyaano icanoco, nooboro.

⁹ Jaanoco paryi judiomí: Aivo miyaano, neehicauhi.

¹⁰ Jaanegui ihaivojiîbo Felix Pabloco tajiîbauhi ihiimaauqui.

Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihimefeenevi ihiimaanoco. Ico uujoho gaajahi siicijetiro jicuumi aivojiîbo idiicanoco. ¹¹ Jaabo eneecahicau bu iro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevi Moocaanico imequi asaahiniîbo agasehininoti fahuseeci motihaiti mifucuci idiino fucularo iicanoco. ¹² Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevi buhigueeje icano ñaaisuuboro ofoonoco atyimetimo. ¹³ Jaamo jino uuditi iimaano miyaano icatino. ¹⁴ Jaanoti naha miyaano uujoho tadimihai Caani Moocaani iicaaboco jeecevehicahi bohono jiîhai onoobadi. Jaanoco oono diito dugaacumínaa neehicahi. Jaarunaa jilli uujoho Moocaani iimaamínaa aamenefaño, bu Moocaani tajiîbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi. ¹⁵ Jaabo uujoho tolliro Moocaanico miyaaveguehi diitobadiro. Jaabo teemehi paryi uchuumucumo iimifi-

imo, bu iimitifimo icano ubuheetejinoco. ¹⁶ Jaamaño uujoho quehecuno tajeebîco ficuhicahi Moocaani imefeenevi, bu miyamínaa imefeenevi icano imino icaqui.

¹⁷ Jaabo uujoho siicumijeri iigooboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi judiomíco nihibamíco aciqui, Moocaanidi jeecevoco ficuqui icano. ¹⁸ Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomí Asia jiniijeti asaumo uco templojafaño atyimeuhi taflico iimibachuuboco. Jaaruubo miyamínaama sihidí igaiuutihi, ñaaisuuboro icautihi icano. ¹⁹ ¿Jaamo judiomí Asia jiniijeoto collihi saatíhi jinoovi dihimefeenevi ihiimaavamo uuditi imitino iicanoco eesicinihachijii? ²⁰ Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomí fagomínaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacihinimo imitino iicanoco? ²¹ Ivi idiinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluui jaachijii, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.

²² Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutîbo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasimínaa aivojiîbo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.

²³ Jaaboro Felix saafi aivojiîboco galluui Pabloco palaciojafaño ijiîhacuqui. Jaaruubo civojamínaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavomínaa diiboco meecitehicaui diiboco siinoco ihaciqui.

²⁴ Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomíogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiîbogonoco iguubuuqui. ²⁵ Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu mofiicoro miguiinoninoti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiîbuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuuhuvaji? nuubo.

²⁶ Jaadi Felix esamaaihicaui: Fine Pablo uco nihibamíco acijiîbo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma ihiimaauqui.

²⁷ Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiîbo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomíma imino iicaqui Pabloco civojafañoro ficuubo iinusutîboro.

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

25 Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiîboti icacuudi fuubo Cesareati Jerusalevi. ² Jahigo sacerdotemi aivojito judiomí obocifimo iicamo, Pablohaliivi imitino iimaamo. ³ Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, ifurumo Pabloco jiîhaivi igaicaausuqui. ⁴ Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro uujoho goovano feeji tahigo. ⁵ Jaanegui amiîhai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihiimaauqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachijii, nooboro.

⁶ Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucua ticovoviro fine icacuui. Jaadi siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahaliivi acasîvuuboro Pabloco cuuhuvaubo. ⁷ Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaumo

judiomí diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadijere aivo imitino Pabloditi. Jaarunoco inisuurunofaño miyaano icautino. ⁸ Jaanegui Pablo ihallivi iimaauhi: Uujoho judiomiditi, templojaditi, bu romanomí aivojiiþbo Cesarditi icano imitino iimaatatihi, nooboro.

⁹ Jaanegui Festo Pablocó dilluhi judiomíma imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uujoho tahí dilluqui? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojiiþbo Cesar onoobo tajiþbamañeri icahi imino uco idilluqui iiro imino gaajacuhi imitino judiomíti ihiiimaatinoco.

¹¹ Jaanoti miyaano imitino omoonihachiiþi jaafa uco magaicaau. Jaanoti sicamañoooco ihiiimaahicahachiiþi diito usefaño miihaiñooba uco acijitíhi. Jaanegui imeguehi romanomí aivojiiþbo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.

¹² Jaanegui toonobuunati Festo ifajiniminaama ihiiimauboro Pablocó nuuhi: Ico romanomí aivojiiþbo imefeenevi idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomí aivojiiþbojaago ijohó feeji, nooboro.

Pablo Aivojiiþbo Agripa Onoobo Imefeenevi Icauhi.

¹³ Jaanobuunati aivojiiþbo Agripa onoobo Berenice onoogoma ifutuhi Cesareavi Festoco abaatumisi.

¹⁴ Jaamisi tahí gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pabloditi ijiiþbuguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix civojafaño ificuhinþbo. ¹⁵ Jaabohallivi sacerdotemí aivojito, quillahuto icamo dilluui diiboco imitino imooniqui Jerusalevi uujoho iicahinisumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco.

¹⁶ Jaanegui uujoho nuuhi: Miihai romanomí mejeevamaaitíhi ticovono miyaminaafico magaicaaunoco. Iticoni diiboco diibohallivi imitino ihiiimaano imefeene ifihallivi ihiiimaahui, mificuutinohachuta, nooboro.

¹⁷ Jaanegui diito jimañovi asaahinisumi uujoho gueenene icatiþbo sifucuti tatyajiiþbamañoti cuuhuvauhi diibo Pablocó. ¹⁸ Jaabediti diito iimaauo aivo iimitinoco nuutihi uujoho esamaaiubadi icautino.

¹⁹ Idinocoro diibediti neehicaumo jilli diito iimaa iijitiro, bu tolliro Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotiro icano. ²⁰ Jaanoco, uujoho milli fine mooniji, onoomaño Pablocó dilluhi: ¿Naa Jerusalevi dimeguehi ofoonoco, tahí ico idilluqui? nooboro.

²¹ Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojiiþbo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco civojafaño ficuui. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluqui? nooboro.

²² Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tolliro diiboco uguubuunicinoco imeguehi, nooboro. Jaanegui Festo ihiiimusuboro nuuhi: Civohogó diiboco jei guubuunici, nooboro.

²³ Jaano sifucuti Agripa, Berenice icamisi atajiiþbamañovi aivo sihidi jeevano ifutumisi miyaminaa diitisi-ico iimuunofeenedi. Jaamisima saauomo amocasiminaa aivojito, bu tuucuumio bocifimo icano. Jaanobuunati Festo Pablocó cuuhuvauhi. ²⁴ Jaaboro Festo nuuhi: Aivojiiþbo Agripa, famooro jino miihaima mihicamo, memeecei jaanico. Jaaniditi sihidi judiomí Jerusalevi, bu

Cesareavi icano uuma iimaahinihi. Jaafa guijeevebe, sefano noomoro. ²⁵ Jaarunaa uudi jinejebaco imitino moonihicatiiþbo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehiniþbo aivojiiþbo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluui.

²⁶ Jaarunaa chahano diibo aivojiiþbojaago acaatinijiruno diibohallivi. Jaanegui tahaivojiiþbo, Agripa, diimefeenevi diiboco sivahi. Jaabo ijohó diiboco idilluudi fine diibohallivi iicanoco caatiniji. ²⁷ Miiro uudi imitino civojaminaafico agalluuno aivojiiþbojaago milli diibediti icanoco jiiþbogotiiþbo, nooboro.

Pablo Aivojiiþbo Agripa Imefeenevi Iimaauhi.

26 Jaanegui Agripa Pablocó nuuhi: Iiro diimaa, nooboro.

Jaanegui Pablo ihuseque agaaiiyciuboro ticovauhi jilli iimaauo: ² Aivojiiþbo Agripa aivo imo imo icahi diimefeenevi tafihallivi ihiiimaaboro jiiþbseguequi famooro judiomí uuditi ihiiimaahicanoco. ³ Fanoocoro ijohó imino gaajahi paryi judiomí jeevamaajeque, tolliro fanooro mihiiimaaninoco icano. Jaanegui ico dilluhi uco guubuniciqui siicuno.

⁴ Miiro famooro judiomí uco seemenetiro gaajauhi. Iticoni taacuumivi iicahicaunoco, bu Jerusalevi iicahicaunoco icano. ⁵ Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiiþi imiidiusumi fariseobadi iicaunoco jiiþbogomo. Jaamo miihai fariseomí mihicamo Moocaanico saatohó janaanici aivo imino mejeecivonicíhi.

⁶ Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohimegaotoco Moocaani unuubadi. Jinhalliti jino uco sivamo ihaamiqui. ⁷ Jaamaño miiro Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumiiþi icano iicamo. Toono imiyaavejinoco ootomomo Moocaanico jeevehicaui cuuehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohalliti uuditi judiomí jisumi imitino iimaahi. ⁸ Ijohó aivojiiþbo Agripa, ¿nacú amiihai judiomí mimiyaavogotíhi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Idaasuno Omoonihicaunoco Jiiþbuguhi.

⁹ Miiro uujoho iticoni imino mooníhi nooboro Jesu Nazareoobo momohalliti sihidi imitino miyaminaaco moonihicaui. ¹⁰ Jilli uujoho moonihicaui Jerusalevi, sacerdotemí aivojito iijiti civojafaño ficuhicaui sihidi Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodi uujoho icahicaui. ¹¹ Jaaboro Cristotaco sihidi aamihicaui paryi sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidi isifiira- tooboro diitoco bucasihicaui fahigova jiniþjenedi.

Pablo Siino Jiiþbseguehi Cristoco Agaayiciunoco. (Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Jaabo tooneguuiharo fuuhi Damascavi sacerdotemí aivojito iijico uco aaciumoro agalluuneguiiha. ¹³ Jaabo aivojiiþbo Agripa, uujoho jiiþhairi fuunaaca gadiciba niqejefañoti uco sefano achiciuno sano uuma ufu-

umoma, nihiba aachicino janaanici icano sefano namecuno. ¹⁴ Jaaneri famooro baavi mahaifuuhi. Jaanobuunati niquejefañoti guubuui uco hebreo iijiri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasih? Iiro difi-ico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadi iicanoco imogotiboro iinoro fegañ nijequeque itivadi-ivooboro iicanicibadi, unuunoco. ¹⁵ Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mijoho ijoho, aivojibo? nooboro. Jaanegui Aivojibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ijoho uco bucasih. ¹⁶ Jisumiro gañivo. Toonegui ñvi uujoho buhugaavehi uco deecivequi fanoocoro uuditi adaatyimecunoco, tolliro adaatyimejinoco icano diibe-quequi. ¹⁷ Jaabo ico uujoho taajasuji judiomi useti, bu judiomi iicatimo useti icano. Jaamojaago ico galluhi jisumi diito aallinoco faayicisuqui. ¹⁸ Jaamo imitimo icacutimo iicaqui civonoguiinodi igotimo sesehi iicacu-quequi Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayicimo imitico buusu-ji Moocaani iciumofeenevi iicaqui, nooboro.

Pablo Gajafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

¹⁹ Jaanegui, aivojibo Agripa, uujoho niquejeti gajafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi. ²⁰ Jaaboro jibeguehicauhi iticoni Damasca cuumivi. Jaadi jibeguehicauhi Jerusale cuumivi, bu fahigova Judea jinijevi icano, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. Jaamo famoocoro jibeguehicauhi iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagovi iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodi ihifusuqui. ²¹ Jinhalliti judiomi uco templojafaño agaayicimoro gaicaaujirahi. ²² Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jibeguehi paryi miyaminaaco obocifitimoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahijivaro jibeguehicauhi siibadi jibogotibo Moocaani iimaaminaa, bu Moise icamo jilli iicajino unubadi. ²³ Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaa-suno icajibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticonibo. Jaanoco jilli jibuguubo mataajainoco judiomidi, bu tolliro judiomi iicatimedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicino-co.

²⁴ Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine ijoho jilli deegavehi. Toono sihidi agaajano ico jee-gavusuhi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotih. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi. ²⁶ Jaani jino aivojibo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñhicugotiboro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatimoco. ²⁷ Jaanegui aivojibo Agripa ico dilluui: ¿Naa Moocaani iimaaminaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.

²⁸ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuji? nooboro.

²⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluui, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo iro icatino, paryi jaachiji jino uco uguubuunicimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinimimo iicaqui, nooboro.

³⁰ Jilli Pablo unuunobuunati aivojibo Agripa, bu aivo-jibo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañivuumoro ³¹ fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaani imitimo moonihicatibo. ¿Milliti bu jaaboco magai-caaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.

³² Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misinaayujirahi jaanico inoro romano aivojibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

27 Jaadi mihhaico Italia jinijevi igalluui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivo-jibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasimina Augusto onoomo amocasiminaa aivojibo iicaubo. ² Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuui, Asia cuuminoco muuaijniri iicamicujeque emeecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jinijeoobo mihhaima fuuhi. ³ Jaano sesevede Sidon onoomicuv mihifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino omooniboro galluui inahaboniminaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui. ⁴ Jaadi tomicuti mufuumo Chipre onochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidi guibuhuba mihhaico sihigovi asatyuneri. ⁵ Jaadi Cilicia jinijeque, bu Panfilia jini-jeque icano mafatyumoro mihifutuuhi Mira unuucuumivi, Licia jinijevi.

⁶ Jahigo amocasiminaa aivojibo Alejandria meenegaco atyimeuhi Italia jinijevi ufuugaco. Jaaboro mihhaico togafaño jicafutusubo mefeequi. ⁷ Jaadi guiraafucuva mihiguunobuunati sihidi jeevanoti mihifutuuhi Gnido cuumi onegueehivi. Jaanaa guibuhuba sihidi iicaunegui sihigodi mufuumo Salmon onooocuumi onegueehidi, Creta onochugaihahidi mafatyuhi. ⁸ Jaarunaa sihidi jeevaneri mufuumo mihifutuuhi Imimicu onoomicuv Lasea cuumi fiitino.

⁹ Jaamo gueneene tahi mihicaumaño ñhicucuuno muuairi mufuujino jinija guibuhubama iicacuujino ifiticuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajiniuboro nuuhi: ¹⁰ Amihhaico gaifiimico neehi: Ñhicuno aivo sihidi jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidi sineheje gañicafeteji, jaabadiro saatoho miyaminaa ifiino gañicafeteji icano, nooboro.

¹¹ Jaarunoco Pabloco ihamocasiminaa aivojibo miyaavugutih. Jaaboro imeenega abajaabo, toga ticu- vusuminaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.

¹² Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitaticu jinijadihivi. Jaanegui masigo mufuucuqui jinooti Creta jinijevi Fenice micuvi mihifetequi, noomoro. Tomañoti noreste, sureste icahigo ifuvusuhicauneguiha, tomicuvi jinijaco mafatyequi.

Sihidi Guibuhuba Muuaifeenevi.

¹³ Jaadi guibuhuba siicuiɓa surjaagoti iguibunegui: Imino fine mefeeki, noomoro mufuui Creta chugai fiitinodi. ¹⁴ Jaanobuunati gueenejisunoti momeenega hallivi sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba. ¹⁵ Jaano sefano guibuhuba mihaico agaayicinoro igusuutinegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mihaico iguibuhuba sihigoviro satyucuuhi. ¹⁶ Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onochugai bujinaagodi iguibuhuba sefano achahuhigodi. Jaamoro sihidɓi jeevanoti imidi meenegaco imino mudujenihi iguiraagati. ¹⁷ Jaadi ihajashugaco caamo iguiraagajinibaavi duujenimo. Jaamoro iguiraagaco sisiumo gaibaineri ifaaga agalluvujiruneguiha. Jaamoro muuaifaño jiniigaibaaho Sirte onoobaa hohallivi ifiigatyujirunoco ifihicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihigoviro diitoco isatyequi. ¹⁸ Jaano sifucuti guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaificiumo muuaifaño. ¹⁹ Jaano sifucuti bu famooro siino magaiificiuihigaonehejeque muuaifaño. ²⁰ Jaamo fiiva fucuva mahatymehicautihi nihibaco meeciɓi icanoco sihidɓi guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitihine, munuuhi.

²¹ Jaamo guenenene amachucutinegui Pablo diitofeenevi ujulleveuboro nuuhi: Imino uujoho enehininoco muguubuhiniruva Creta chugai masajitirahi. Jaarunaa masaamaño idaasuno mihicahi monhehejeque magaiificiuihine. ²² Jaarunaa nihicugotimo quehecuno mihica. Saatohobati miguijevejitihine idigaaro meenega fiimaveji. ²³ Jaanoco uujoho gaajacihine Moocaanico ejeevehicaabofaño di uujoho icamaño. Jaabo itoomominaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi: ²⁴ Pablo diguetejirahana, romano aivojibo imefeenevi dihihifeteji. Tolliro difaño di hiri Moocaani taajasuji famooro iima meenegafaño iicamoco, nooboro. ²⁵ Jaanegui quehecuno mihica nihicugotimo. Uco Moocaani itoomominaafifaño di onoobadi iicajinoco miyaaveguehi. ²⁶ Jaarunaa mihaico sachugaivi gañijino guibuhuba, nooboro.

²⁷ Jaadi mijaguisichachuta mihigucuu di Adria muuaivi mihifutuui. Jaamañovi sihigovi agaño, sihigovi agaño fuuhi. Jaanaa toga dudicamaajeminaa fucufeenevi gaajacuuhi jinijeti ifiitivuunoco. ²⁸ Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. Jaano janaanici siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. ²⁹ Jaanegui guisihallivi imeenegaco agañijirunoco iiguimoro igueenemehejedino obocinoonoco toga dojcuogati udujenimoro imuuafaño gañijimo sihi footiga iicaqui. Jaamoro tumuumo iseseveequi. ³⁰ Jaamoro toga dudicamaajeminaa togati itaajaqui mooniui ihajashugaco togati imuuafaño iiniitusuumoro isivi ifeequi. Jaamoro ibocisutaco niitusumobadi nijequeogati mooniumo abañisumo. ³¹ Jaanegui Pablo ihamocasiminaa aivojiboco

nuuhi: Diito meenegati ofoohachijji amihaai mataajajitihine, nooboro.

³² Jaanegui ihamocasiminaa ihajashuga sisitaaco iquitiimoro togaco muuaifaño gañijui.

³³ Jaadi Pablo cuujetavi diitoco nuuhi: Aivo guenenene mijaguisici micigacutihi, bu mamachucutihi icano.

³⁴ Jaanegui amihaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Miho saatohoba milli icacujitihine, nooboro ³⁵ Pablo maahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaauhi diito imefeenevi. Jaadi toonoco iquisicuboro machuubo, ³⁶ bu tolliro famooro amachumoro imo imo minifutuui. ³⁷ Jaamo mihaimeenegafaño mihicauhi doscientas setenta y seis dimeso miyaminaa. ³⁸ Jaadi machuta iicaunoco muuaifaño gañijimo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niitui Muuaifaño.

³⁹ Jaanaa eseseveudi toga dudicamaajeminaa gaajutimo comañoo jinijerihacho mihicaunoco. Jaadi ifadicaico atyimeumo. Jaamañovi jiniigaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo. ⁴⁰ Jaadi imeenega duujeneque quitiumo. Jaaneri ibocisutano muuaifañoro fitanamaaiui. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco iticivusuqui. Jaamoro imegaogaachehuco guibuhuba naagonovi miniyuumo. Jaaneri fiitivuga jiniigaibaahogaajovi. ⁴¹ Jaadi ifutumo samaño fahigovaciti sefano cucumañovi. Jaaneri jiniigaibaahohallivi nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojcuoga gatahunamaaiui sefano tyucaicaunerine. ⁴² Jaanegui ihamocasiminaa gaisiraicujirahine icivojaminaaco isimoro ataajaujiruneguiha. ⁴³ Jaarunaa diito aivojibo Pablo itaajasuqui milli moonisuutihi. Jaaboro iisico agaajamoco iticoni tajibaubo muuaifaño acasiniivomoro iijnijia iisiqui. ⁴⁴ Jaadi saatoho agaajatimoco tajibaubo cubujenerine, bu imeenega udujavanamaaiubujenerine ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jinijevi ifutumo.

Pablo Malta Onochugaivi Icauhi.

28 Jaamo famooro mataajacuu di tuchugai Malta onochugai iicanoco magaaajacuihi. ² Jaamo toojinijeoto imino mihaico gaayiciuihi. Jaamoro sihidɓi niija siicura icaneri mihicahicauneguiha cijigaico mihaidebasumo. Jaamoro mihaico famoocoro feemesuumo. ³ Jaanaa Pablo icuihi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro cijigaifaño cabicuubo. Jaanaa toono aiguucuri toonoti jiniimo iinuuhi. Jaaboro Pablo ihuseti ehedumañoviro guenenene feetuciniubo. ⁴ Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeui ijinimo Pablo useti efeeduciniunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamañoo muuaifaño ifiimaavonoti ataajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitihine, noomoro.

⁵ Jaaboco Pablo cijigaifaño ijinimoco efeedaiquiyuboro milli icautihine. ⁶ Jaarunaa famooro esiciniumo: Fine ujuurinerine cheemejiibo, noomoro. Jaarumo guenenene ihesicinicuuruhine milli icacutinegui

boobaniumo ihesamaajeque. Jaamoro Pabloti nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.

⁷Jaano fiitino tuchugai aivojibo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo mihaico imino gaayiciuhi mifucuci, safucu icano ticovovi imino mihaico ficuubo.

⁸Jaabo Publio caani iguihuvaubo icigaijefano icauhi. Jaabo sihidi guihuvvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihi-imauboro diibohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tsumiro buheeteubo. ⁹Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui. ¹⁰Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mihaico imino jeevivuui. Jaadi bohoga meene-gafano mijicafutuudi aciumo mihaico sihidi duvirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.

¹¹Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti meenegari mufuui jinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau Alejandria jiniije meenega. Jaagahallivi eetavocinumo jihovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi. ¹²Jaagari mufuumo mihifutuuhi Siracusa onoomicuvi. Jaamañovi mifucuci, safucu idino mihicauhi. ¹³Toonoti mufuui Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuui Regio cuumivi. Jaano sifucuti guibuhuba saauhi surjaagoti. Jaano sifucuti mihifutuui Puteoli cuumivi. ¹⁴Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo mihaico gaijuhi diitoma mihicaqui sajuguisi ticovovi. Jaadi mufuui Roma cuumivi. ¹⁵Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mihai tahi mufuunoco. Jaamoro saamo mihaico ooomovaumo. Jaamovi macabivuuhi jiihaivi, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomaño. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocaanico imuui. Jaaboro quehecutuubo. ¹⁶Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojibo icivojaminaaco aciui Roma civojaminaa toomominaa aivojiboco. Jaanoti Pabloco ijeevadi ficuumo saafi amocasiminaafi ma diiboco iteemequi.

Pablo Romavi jibogono.

¹⁷Jaabo Pablo mifucuci, safucu idino iicauno nijequeti cuhuvaubo Romari iicaumo judiomi aivojitoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi: Tafihabomi, uujoho judiomiditi milli iimaatihu, tolliro motadimi jeevamaajediti milli iimaatirahi icano. Jaarunaaca Jerusalevi uco romano civojafano ficuumo. ¹⁸Jaadi uco idilluumo uuvi imitico atyimeutihu: Jaamoro zmilliti bu magaicaauji-

rahi? onoomoro uco sinaayujiruumo. ¹⁹Jaarunaa judiomi sihidi uudititi imitino ihiimauneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumiminaahallivi, zmilli nootihu? ²⁰Jaanegui amhaico cuuhuvahi amhaico aatyimeebere iimaqui. Jaano israelmi imiyaavogobadi uujoho imiyaavogomano uco jino mahatyimehi jigaiñeri sisiciniboco, nooboro.

²¹Jaanegui nuumo: Mihaa aamebaco magaayicitihu Judea jinijeti iditi iimaanoco. Tolliro saatohoba monahabomi judiomi tahigoti agaserumo imitino idiicanoco mihaico jibogotihu. ²²Jaanegui mihimeguehi ijoho edeesamaañoco magaaanoco. Toono bohono iijiti fahigovavi imitino ihiimaahicanoti muguubuhicanoti, noomoro.

²³Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidi miyamina gaseuhi Pablo icaujafano. Jaamoco fucurotiro Moocaani aivoji iijiti jibogooobo suufeniui iijicuuvu. Jaabo Moise tajibafano, bu Moocaani iimaaminaa aamenefano Jesuditi jibeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui. ²⁴Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutihu icano. ²⁵Jaamaño sabadiro ihesamaaje iicautimano Pabloditi fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimico Moocaani Gaija nuuhi ihiimaaminaafi Isaiafeenedi. Jilli nooboro:

²⁶Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amhai fine muguubuji. Jaarunoco magaaajitihu. Fine bu mahatyimeji. Jaarunoco mehesicinijitihu. ²⁷Amhai jeebi cuhufono iminifotomano, imitino muguubumo. Amhai aallino mihicinihi. Jaaneri amhai aallineri aatyimetimo mihicaji. Bu amhai nohojiri guubutimo mihicaqui. Bu jaamo amhai jeebiri gaajatimo mihicaqui. Jaamo taajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha, nooboro. nuubo.

²⁸Jaanegui amhai magaaaja, jisumitiro Moocaani taajasu jibogoco judiomi iicatimediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

²⁹Jilli Pablo unuunoco uguubumoro toonoti fuumo sanoomiro jenaucasimoro. †

³⁰Jaanobuuna Pablo icauhi mificabaci ticovovi sita ijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahi diiboco imeecitomoco imino gaayichicaubo toojafano. ³¹Jaaboro nichugotibo jibeguehicaubo Moocaani aivoji iijico. Tolliro Aivojibo Jesucristoditi jibeguehicaubo. Jaaruuboco mihañooba Pabloco milli neehicautihu.

† Sahaamefano toversiculoco ficuutimo.

ROMANOS

Pablo Romanomidi Acaatiniuhaame.

Pablo Caatiniuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo jeecevominaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minisuminaafiti icaqui, Moocaani iijico jibeguequi uco #ciubo.

² Jibogoco Moocaani siicijetiro ihiimaaminaafeenedi Caatinihaamefaño unuucuuno. ³ Moocaani Achi Aivo-jibo Jesucristoditi ihiimaano jibogo diibo miyaminaa ifiiti iicausumi jibogono, Jesucristou aivojibo David iyaachimihaioboti icaubo. ⁴ Jaarunaa iimino Gaija imityari jafeniuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeeneti ubuheeteubo. ⁵ Jesucristofañodi Moocaani mihaico iminoco acihi diibo momofañodi mihaico igalluqui, jaamofeenedi fahigova jiiinjeminaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui. ⁶ Jaamofeeneri tolliro amihai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amihai ucuuhuvamo.

⁷ Jino aameque amihaidi caatinihi paryi Roma cumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijiboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojibo Jesucristo iicamisi imihuse, sajeebhi icanoma mihica.

Pablo Roma Jiiinjeminaaco Abaatonoco Imeguehi.

⁸ Imegaviro ticoniji Jesucristofeenedi paryi amihaihallivi Moocaanico iimehicanoco aaciibo amihai miyaavogoti fahigova jiiinjeminaa jibogocasimaño. ⁹ Moocaani uujoho diiboco tajeebhi maryo ejeecevehi-caabo Illi jibogoco jibogoooro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amihaiditi esafetehicanoco. ¹⁰ Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiji millitihachotahi jisumi amihai baateji. ¹¹ Imeguehi amihai aatyimeebere amihai jeebinoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaaniti sefano mihicahi. ¹² Tolli imeguehi uujoho fahigovavi mahamusu-casinoco jino momiyaavogofañodi mihicamo.

¹³ Tañahabomi, imeguehi amihai fahiijavaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tihitusuhicahi. Imeguehicahe ofoonoco amihai feenedi saatohoco miyaavugusuqui fahigova jiiinjivi omoonihicabadi mooniqui. ¹⁴ Uco Moocaani tajibahi famoovahalliviro jibogoooro feequi añiminaa iijico agaajamoco, bu agaajatimoco icano. Tolliro

bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatimoco icano jibogoooro feequi. ¹⁵ Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amihai jibogonoco paryicino amihai Romari mihicamoco.

Jesucristo jibogo Mitya.

¹⁶ Uujoho nucufevetihi Jesucristo jibogo iiminoti Moocaani mitya iicamaño paryicino toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño iticoni judiomico, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. ¹⁷ Jibogo mihaico jibeguehi Moocaani mihaico gaayicahi momiyaavogoti, Caatinihaamefaño onoobadi: Jaamaño Moocaani agaayicibo imiyaavogofeenedi icaji.

¹⁸ Jaamaño Moocaani sifiira paryi iimitimo miyaminaahallivi ñihicuno niquejefañoti saahi. Jaamaño diito iimiti diitoco miyaanoco gaajasutihi. ¹⁹ Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaaniti magaajajirunoco. Jaanoco diiboro ifusucuhi, ²⁰ Moocaaniti aatyimeratino gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedi. Foovono mahatyimejirahi jiiinijeque ifiivusuusumiti, diibo Moocaani imityaabo fahiijavaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallivi agatyavequimaajirunoma chahahi.

²¹ Jilli Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeevotiti bu tolliro diiboco imotimo. Jilliro ajaaducafototino esamaajeneriro ijeebhi mitahi. Jaamaño iguubutijeebhi diitoco civono minifetehe. ²² Magaajahi, unuurumo gaajatihi. ²³ Jilliro Moocaani sihidi ejeevaabo ufucuro ifinijitiboco ejeevotimoro ca-faryuhacumo, miyaminaafi ifinifibo ijimiro, bu tolliro joomi ijimiro, jiiinimomi ijimiro, paryicino faaboho asimi† ijimiro icano.

²⁴ Jilliti Moocaani diitoco iimiti imogoviro jeevesuhi toonoco imegueneguiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahigova moonimo. ²⁵ Moocaani miya iijico imiyaavogotimoro sicamañejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeecevomoro imehicano, Moocaanico imotimoro idibocoro naha diiboco fahiijavaro mihimejiruubo. Fine.

²⁶ Jilliti Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogoviro; aivo gaigoomiti mihañomaryo gaifiimima iicanicnoco ejeevesumoro sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi. ²⁷ Jaabadiro buunaji gaifiimi gaigoomima iicanicnoco ejeevesumoro aivo sihidi imogomo sifiima sano gaifiimiro iicacasinoco. Sano gaifiimiro nucufesunoonoco moonihicahi fahigovavi. Jaamaño toono

† Griego iijiri: faaboho asimi igueenemeheje itihaiño iicamo, noono.

iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque icimo Moocaani afaijaneri.

²⁸ Moocaanico eesafototimaño; diitoco iimiti esamaa-jefañoviro jeevesuubo momoonitatinehejeque imooniqui. ²⁹ Fanoova imitima icamo ifiico idicunonoomonineheje, imitineheje, sitaanoco imoyicineheje, sitaaco imitino omoonineheje icano. Si-inohalliti sitaaco jiiheveme, gaicaaufifimo, ibacasififimo, bañififimo, sitaaco jiihevefifimo, sicamañehejeque jiihocasififimo. ³⁰ Sitaaditi iminotino iimaamo, Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitiimo, uujohe sihidijeevahi noomoro ifiico cahacisumo, imitino omoonijinehejequere esamaaimo, caanimico: Jii, nootimo. ³¹ Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatiimo, gaijitiimo, sitaaco imitino omooninoco iimibachunoco gaajatiimo, sitaaco idaasugotimo. ³² Moocaani atajiiibanoco imino gaajacurumo. Tolli omoonifimo ifinijitino guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo moonihicahi, tolliro sita omooninoco atyimemere imo imo icahicahi.

Moocaani Imino Dugaacufihi.

2 Jilli iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ijoho sitaaco imitico udugaacuubo. Ijoho ca-jaanihacho idicaruuubo, sita: Imitico, onooboro udugaacuubo, iro bu difiicoro toonofaño gañisuhi sita: Imitico, onooboro bu ijoho tobadiro moonihicahi. ² Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tolli omoonimoco ijaadaco acifinoco. ³ ¿Nacu ijoho fine deesicinihi: Moocaani idaasuno omooninoti taajaji, onoobo? Jaaboro ijoho sitaaco iimitihalliti idaasuno omoonihicaabo, bu diito omoonibadiro moonihicahi. ⁴ ¿Nacu ijoho diimogotihhi Moocaani imihuseque, bu ijaabiciifihicanoco; ijoho gaajatihi diibo imihuse ico diimitico ejeevesusujirunoco? ⁵ Dijeebii aivo ico ucuhufomaño diimitico deevesugotihhi. Jaamaño dihalliviro sihidijitibanhi Moocaani ico idaasuno omoonijinoco ufucu atyimecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acijifucuvi. ⁶ Tusumi jari jaadujilbo famoovaaco iticovoocivi iiminoco omooniboco iimineri, bu iimitinoco omooniboco iimitineri icano. ⁷ Jaamoco Moocaani imico, bu bocico icano iguiinomoco, ifinijitino fiivofeenedi iminoco suufenitimo omoonimoco ifinijitino fiivoco acijilbo. ⁸ Jaanoti sefano idaasuno moonijiibo: Uujoho sihidijeevahi, onoomoco, jaamoro miyaanoco ijiiivotimoro iimitinocoro eheetavomoco ⁹ sihidijivoma idaasuno icaji paryicino imitino omoonihicamedi, imegavi judiomidi, tolliro bu judiomii icatimedi. ¹⁰ Jaanoti Moocaani acijilbo imico, bocico, sajeebico icano paryicino imino iicahicamoco, imegavi judiomico, bu jaabadiro judiomii icatimoco icano.

¹¹ Moocaanidi miyaminaa sabadiro iicamaño. ¹² Paryicino Moise tajiiibama achahamo imitico omoonimo finiji totajiiibama chahamo. Jaanoti Moise tajiiibama iicacuurumo imitico omoonimo totajiiibafenedi dugaacucafetejimo ifiniqui. ¹³ Moocaani gaayicitihi totajiiibaco jilli ticovono uguubumoco. Jaan-

oti imino uguubumocoro imino iicamoco gaayicibo. ¹⁴ Jaanoti siicumio Moise tajiiibama chaharumo ijeebiiiro Moise tajiiiba onoobadi moonimo. Jaamo Moise tajiiibama chaharumo, tolli ijeebii onoobadi omoonino. Toono diitedi tajiiibabadi jeevahi. ¹⁵ Iimihicafeenedi gaajasumo ijeebiiifaño Moocaani tajiiibama iicanoco ijeebii diitoco jiibeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jiibegueji iminoco, bu imitinoco icano omoonihicanoco. ¹⁶ Ufucu Moocaani paryicino miyaminaa toovono omoonihicanoco emeeciiboro jaaduji Jesucristofeenedi taajasujiiibogoco uujoho ijiiibogoooro eneehicabadi.

Judiomi Moise Tajiiibaguino Icahi.

¹⁷ Jaanoti cajaanoyhacho: Uujoho judiomioobo, onooboro Moise tajiiibafañodi icahi, bu Moocaani uco gaijiihi, neehicahi. ¹⁸ Jaabo ijoho Moocaani jeebii onoobadi iicanoco gaajahi. Jaaboco ico Moise tajiiiba gaajasuhi iimino ifiico diiciqui. ¹⁹ Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatiimoco jiibeguejirahi, bu imitifaño iicamoco gaajasujirahibadi deesicinihi. ²⁰ Agaajatiimoco jiibeguejirahi, bu uguubutiimoco fajiiinjirahi, nooboro deesicinihi, tajiiibafañomiyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño. ²¹ Jaarunofaño ijoho sitaaco idiiibeguehicaabo, ¿collihhi jaabo difiicoro diibeguehicaatihi? Ijoho sitaaco: Mananidino, nooboro idiiibeguehicaaruubo, ¿collihhi jaabo nanivahicahi? ²² Ijoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaaruubo, ¿collihhi jaabo ijoho sifigoma diicahicahi? Ijoho sitaaco: Ijiihitaco jiiheguehi, eneehicaaruubo, ¿collihhi jaabo jihovono caanimi iijano busumijeque nanihicahi? ²³ Tajiiibafañodi quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo tajiiiba onoobadi omoonitimaño. ²⁴ Mihiro Caatinihaamefaño noono: Amiihai tolli mihicamaño judiomii icatimo Moocaaniditi imitino iimaahicahi, noonoro.

²⁵ Moise tajiiibaco imino mooniruva dimeehe nijequeque iquiticino idiimijirahi. Jaanoti Moise tajiiibaco imino omoonitihachijii Moocaanita iicatimobadi diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquiticinoti jinehejebaco mihicijitirahi? ²⁶ Jaanoti iquiticiratiaruubo tajiiiba onoobadi omooniiibo imeehe nijeque iquiticiniibobadi gaayicicafetehi quiticiratiaruubo. ²⁷ Imeehe nijeque quiticiratiaruubo tajiiiba onoobadi omoonihicaabo ico diimitico atyimesuji, ijoho tajiiibaco: Jii, eneehicaatiimaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quiticiniaruubo icano. ²⁸ Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadi omoonitimaño miya judiobadi jeevatiibo. Jaano tolliro quiticiniarumo ijeebiiifañodi imino imiyaavogotimo miya quiticima icatino. ²⁹ Jaanoti naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadi ijeebiiifañodi omooniiibo miya quiticima iicaabo. Jilli aamefaño acaatinibadiro iicaqui icatino, bu mojeebiiifaño Moocaani Gaija onoobadi miicaqui. Jilli omooniboco miyaminaa imotihhi, idiiboro Moocaani imehi.

3 ¿Jaanegui collihhi judioti mihicajirahi? ¿Collihhi bu miquiticijirahi? neejirumo. ² Jaarunofaño aivo sihidijimino judiomitii mihicano judiomico Moocaani

ijjibogoco aaciumaño. ³ ¿Jaanaa millijiru, diitoti saato-
ho imino imoonitiruva? ¿Nacu jilli diito iicanoti
Moocaani diitoco aaciuguunoco dumitijirahi? ⁴ ¡Cha,
tollí icatino! Tollí icarunehejehaca Moocaani iimi-
huseque jeevesutihi. Jilli Moocaani imino paryi
miyaanoco onoobadi eetavehi, paryicino miyaminaafi
bañifirunaaca. Miïro Caatinihaamefaño noono:

Iimiiboti diicaji dihimi icafeenedi, bu ico inisumoro
emeecirunoti imino dihiineji, ononoro.

⁵ Jaanoti mohimitifeenedi Moocaani iiminoco saato-
ho gaajahi. Jaanoco jilli: Moocaani imitihí, monoonicíhi
míhaico idaasuno diibo omoonimaño. Jilli miyaminaa
esamaaje imitacinimo noonicíhi. ⁶ ¡Jaarunaa tollí
icatino! Moocaani imitiminaafi iicaruva, ¿milli bu jaabo
miyaminaaco iimitihalliti idaasuno moonijirahi?

⁷ Jaanoti saatohe esamaaje imitacinibo neejirahi:
Uujoho abañififiboti saatohe Moocaani miya iijico
ononoco agaajamoro janaanici diiboco acahaci-
suhachijí, ¿collíhi jana uco imitiminaafibadi idaasuno
moonijiiibo? ⁸ Jaaneguiha iimitinoco momooniqui iimi-
noono isaaqui, nooboro. Jilli saatohe imitino
esamaaimoro neehicahi míhaiva iminotino mijjibe-
guehicanoco. Jaarumo tollí eneehicamo idaasuno
moonicafeteji toonovi ifotomo.

Famooro Mihimifitíhi.

⁹ ¿Milli jaanoco meneejirahi? ¿Nacu míhai judiomi di-
ito janaanici mihimifíhi? ¡Cha, tollí icatino! Miïro: Ju-
diomi imitico, munuucuhi, bu famoovaaco
monoobadiro, imitiguiino paryi famoovaro mihicahi.

¹⁰ Miïro Caatinihaamefaño noono:

Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonibo
chahahi. ¹¹ Mijjoho agaajamo chahahi. Mijjoho chahahi
Moocaanico iguiinomo. ¹² Famooro mitacuhi, iimitijiri
famooro iimitihigoviro fuucuuhi. Míhaiñooba iiminoco
omoonimo chahahi, aivo saafiiba chahahi. ¹³ Oono iijí
cihójico mafaayicijirubadi jeevahi aivo idicuno ihiiama-
maño. Jaamo bañififihicamo, ihiiama jiiinimo na-
mitabadi jeevano imitino moonisumo. ¹⁴ Sano
iminotinocoro iimaamo aivonoonocoro. ¹⁵ Sitaaco igui-
jenijinojaagoviro goovano foomo. ¹⁶ Idaasuno mooni-
moro finisumoro igomo. ¹⁷ Jaamo sajeebii icaco gaa-
jatimo. ¹⁸ Moocaanico íñhicugonoco esamaaitimo,
noono Caatinihaamefaño.

¹⁹ Jaanoco magaajacuhi paryicino Moise tajiibafaño
iicano totajiibaguiino iicamedi noono. Jaanoti famooro
illivomoro Moocaani aivojiguiino iminifetequi.

²⁰ Míhaiñooba Moocaani imefeene gaayicicafetejitíhi
tajiiba ononoco omooninofeenedi. Jilli tajiiba
míhaico mohimitico gaajasuhi.

Miyaavogofañodiro Mataajatahi.

²¹ Jaanoti jisumi tajiiba uufocodi magaajahi milliti
Moocaani míhaico agaayicinoco. Jaarunofaño tajiiba
aamefaño, bu Moocaani iimaaminaa aamefaño icano
toonoo mataajajinohalliti ihiiaacuno. ²² Jaanoti jino na-
ha Moocaani míhaico agaayicino Jesucristoco

mimiyaavogonofeenedi. Chahamo saatohe sita
janaanicivi iicamo icano. ²³ Famooro imitico mo-
moonihuhi. Jaamaño Moocaani imi iijiti tehesino mihic-
ahi. ²⁴ Jaarunaa Moocaani famoocoro jilli iimihuseri ti-
covono gaayicíhi, Cristo Jesufañodi atajasucumaño.

²⁵ Moocaani Cristoco miyaminaa imitihallivi guijeni-
suhí. Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasu-
ubo. Jilli mooniubo iimihuseque igaaajasuqui sícijojeo
imiti icarunoco ajaabiciuboro jeevivotibo fatyuubo.

²⁶ Jilli mooniubo diibo Moocaani jisumihachuta iimi-
huseneque igaaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco
agaayicicunofeenedi gaajasuubo jisumihachuta iimi-
huseneque.

²⁷ ¿Jaamaño milli bu moficoro quehe quehe
mehesicinijirahi? Tollí mihicahicano chahacuuhi. ¿Col-
líhi jaano tollí icatino? Cha, tajiiba ononoco mo-
mooninoti icatino jilli Jesucristoco mimiyaavogonoti.

²⁸ Jaamaño magaajahi miyaavogofeenediro Moocaani
míinoco agaayicinoco. Jilli tajiiba ononoco momooni-
maño icatino.

²⁹ ¿Nacu Moocaani saatohe judiomitahere? ¿Nacu
bu tolliro judiomi iicatimotahe icatino? ¡Janabuu! Tol-
liro bu diitotahe. ³⁰ Idiiboro Moocaani saafiuro iica-
maño miyaavogofeenedi gaayicibo judiomico, bu ju-
diomi iicatimoco icano. ³¹ ¿Jilli miyaavogofañodi
mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajiibaco
imitino meneehi? ¡Cha, tollí icatino! Jilíro janaaniví
tajiiba miyaano iicanoco meneehi.

Abrahamti Magaajano.

4 Masí Abraham míhai judiomi eedebediti mehe-
samaaiqui. ¿Nacu jinejeque fine gaayicubo? ² Si-
inoco omoonunofeenedi Moocaani diiboco igaaayicu-
ruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani
imefeenevi icatino. ³ ¿Naa milli noono Caatinihaame-
faño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño
diiboco Moocaani gaayicuihi, noonoro. ⁴ Jaanoti saato-
he idudicamaaje jaadaco agaayicino ticovono diiboco
aacino icatino. Jilli idudicamaajeque ajaaduno. ⁵ Jaanoti
saatohe jinejeque moonitirumo Moocaanico
miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitirumoco
agaayiciboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani
gaayicíhi jilli ticovono diiboco imiyaavogomaño. ⁶ Tol-
liro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiuro Moocaani
agaayicibo. Jaaruno iimihuseti agaayicino icatino. ⁷ Jilli
David nuuhi:

Imicani icamo jaatyo diito imitico Moocaani ubu-
usumo; diito imitico esafototiibo ejeecivucutino. ⁸ Im-
icani icaabo diibo imitico Moocaani ejeevesucuubo,
nuubo.

⁹ ¿Nacu fine jino imo imo ica saatohe imeehe ni-
jeque iquiticinimedi? ¿Nacu bu fine tolliro iqui-
taciniratimedi? Miïro munuucuuhi, Abraham
imiyavoguumaño Moocaani diiboco agaayicinoco.

¹⁰ Jaaboco, ¿cusumi gaayicubo iimeeheque iqui-
tacinunuunati? ¿Nacu imegaviro? Toonobuunati

† Griego iijiri: miyaavogofeenedi gaayicibo iimeehe nijeque iq-
uiticinimoco, bu iquiticiniratimoco icano, noono.

icatino, imegaviro. ¹¹ Buunati Abraham meehe quitici-co gaayiciuhi imiyaavuguunofeenedi diiboco Moocaani agaayiciuno jibogobadi iicano. Jilliti Abraham paryicino imiyaavogomo caaniti icahi. Jaamo imeehe quiticiratirumoco Moocaani tolliro gaayicihi. ¹² Miyaano Abraham imeehe iquiticinimo caaniti icahi. Moheedebe Abraham iquiticirautisumi imiyaavugubadi, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani icatiibo, iimeehequere iquiticiumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayicihi Miyaavogofeenedi.

¹³ Miño Moocaani: Amihaico jinijeque aciji, nuuhi Abrahamco, iyaachimihaiico icano; atajibaco omooniumaño aciguutiibo. Jilli imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayicuboro: Jinijeque aciji, nuuhi. ¹⁴ Jaaneguiiha Moise tajibaco omoonimo idimoro Moocaani aciguunoco igaayiciruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuuthi, tolliro bu Moocaani aciguuno miyaano icacuuthi jahi. ¹⁵ Miño tajiba mihaico gaajasuhi Moocaani mohimitihalliti minoco idasuno omoonjinoco. Jaanoti tajiba achahahigo magaajatihi imitino mihicanoco.

¹⁶ Jaamaño miyaminaa imiyaavegueneguiiha Moocaani unuunoco aciguubo ticovono, paryicino Abraham iyaachimihaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani aciguuno idimoro Moise tajibaco omoonimedi icatino, tolliro buunaji Abraham imiyaavugubadi paryi imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryicino imiyaavogomo caaniti icahi ¹⁷ Moocaani imefeenevi, diiboco Abraham imiyaavugubado imefeenevi. Jilli Moocaani Abrahamco Caatinihaamefaño neehi: Ico ficuuhi ajashutimo miyaminaa caaniti, nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acihi. Jaabadiro bu ifiivejitirunehejeque fiivusuubo.

¹⁸ Abrahamco Moocaani unuunoco aatyimeratirunoco esiciniuboro miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño ajashutimo miyaminaa caaniti icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautiruuboco: Tonoodimeji diyaachimihai, unuunoco imiyaavuguumaño. ¹⁹ Jaasumi Abraham icauhi ciendino ficabavano ticovoocivi. Jaaruboo jeevesuuthi imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatisi iicacuumaño eseemevacuujitirunoco ²⁰ guucibautiibo. Bu tolliro bañiguutiibo Moocaani unuunoco. Jilliro imiyaavuguboro esiciniubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro ²¹ esiciniubo Moocaani imityari aciguuno imiyacarujinoco iyaachimihaiditi. ²² Jilliti diibo imiyaavogoco agaa-jauboro Moocaani diiboco gaayiciuhi.

²³ Tolli diibo miyaavogoco Moocaani gaayiciuhi, toono diibo Abrahamditiro caatinirautihi, ²⁴ tolliro bu mihaidi caatiniumo. Mihaidi miyaavogoco tolliro Moocaani gaayicihi mihaidi Jesu Mohaivojiboco guijevefañoti ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño. ²⁵ Jaabo Jesu mohimitihallivi acicafutuuhi iguijevequi. Jaaruboo siino buheeteuhi diibofeenedi mihaico Moocaani igaayiciqui.

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

⁵ Jaamaño Moocaani mihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ubuusuuboro agaayiciumo, sajeebi Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi. ² Diiboco mimiyaavogonofeenedi Moocaanivi mifiitivehi, diibo imihuseque magaayiciqui. Jaanofeenedi quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaa-jamaño. ³ Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idasuno mihicarunofeenedi imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabicinoco mihaico agaaasumaño. ⁴ Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesicinihi Moocaani mihaico imino omoonjinoco. ⁵ Jaanoco mehesicinihi mihaico jeevesuuthi Moocaani mojeebinoco igajiri gahafusucuuhi Igajjaco aacino feenedi. ⁶ Mihaicyo mofiico mataajasujitirahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryicino imitiminaahallivi. ⁷ ¿Ca-jaani fine guijevejirahi sifi Moise tajiba onobadi omoonibohallivi, naca hajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebhallivi iguijevejiruubo. ⁸ Jaanoti naha Moocaani mihaico agajjinoco ifusuuhi, mihiimifitirumohallivi Cristo iguijeveunofeenedi. ⁹ Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedi mihaico Moocaani agaayiciumaño, diibofeenedi mataajacuuhi idasuno mihaico Moocaani omoonjirunoti. ¹⁰ Iticoni iminaati mihicaurumo Moocaanima sajeebi miminifutu- uhi Illi mohallivi iguijeveunofeenedi. Jaamo sajeebi mihicacuumaño magaa-jaahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedi. ¹¹ Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojibo Jesucristofeenedi. Miño diibofeenedi Moocaanima sajeebi mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamisiditi Pablo Iimaano.

¹² Jaamaño saafi Adan onobofeenediro jinijehallivi imiti jicafutuuhi. Jaano imitifeenedi, bu tolliro guijeve jicafutuuhi. Jaano guijeve paryi miyaminaavi fatyuuhi famooro imitico eheetavuumaño. ¹³ Tajiba chahaunaa- ca imegaviro imiti jinijehallivi icacuuhi. Jaasumi tajiba achahaumaño imitico omooniuo gaajaveechurautihi. ¹⁴ Jaanoti tusumi Adan iicaudihiti Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitico omooniumohallivi. Moocaani tajibaco Adan ijihivuutimaño imitico omoonubadi diito miyaminaa imiti icatihi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jibogobadi iicaubo.

¹⁵ Jaaruno Adan imiti oovicafotono ifototihi mihaico Moocaani aacino. Miño saafi Adan imitifeenedi famooro guijeveuhi. Jaanoti Moocaani mihaico ticovono taajasuco acihi, saafi Jesu cristofeenedi. Jino aivo allinoocivi guiraahi, ajashutimoco imino omoonjino. ¹⁶ Saafi imitiro ifototihi Moocaani mihaico taajasuco aacino. Saafi imitico omooniuo famoohalliviro javuvehi. Jaabadiro bu miyaminaa sihiditico mooniumoco Moocaani ticovono taajasuco acihi. ¹⁷ Miño saafi imitifeenediro

guijeve mityatehi famoohalliviro. Jaano janaanici imi ticovono Moocaani agaayicimo mityano icaji bohofifaño saafiuro Jesucristofeenedi.

¹⁸ Jaamaño saafiuro Adan imitifeenedi famooro idaasufaño icahi. Jaanoti Jesucristofeenedi famoocoro Moocaani agaayiciboro bohofico acihi, diiboro Cristo omoonuno Moocaanidi iimiumaño. ¹⁹ Miiro saafi guubutifeenedi ajashutimohallivi imiti javuvuui. Jaanoti bu saafi guubufeneedi ajashutimoco Moocaani gaayiciji.

²⁰ Jaamaño tajiiba saauhi imitico omoonino ihatyimecafetequi. Imiti ajashutirunaaca, Moocaani miihaico agaijino aivo allinoocivi. ²¹ Jaabadi imiti imityari gui-jeveque isivaubadiro bu Moocaani imi iiji mitya iguiraatono miihaico diibovi ifiitivusuqui. Jaano miihaico ifinijitino fiivoco ihaciqui Mohaivojii bo Jesucristofeenedi.

Mohimiti Ifiico Mifinisucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

6 ¿Jaanoco milli meneeji? ¿Imitico moonimoro mihicaji toonoti miihaima Moocaani gaiji iguiratequi? ² ¿Tollit icatino! Miihai mohimiti ifiico miguijenicummo, ¿milli bu jaamo imitifaño icamoro mihicajirahi? ³ ¿Nacu amiihai magaatitahi niti Cristo Jesujaago miihaico iminiyuno eneejirunoco? Jaabadiro diibo gui-jevafaño miihaico iminiyuno eneejiruno. ⁴ Jaamaño nitisumi Cristoma sano miguijevemere micicafotonobadi jeevahi. Jilli mohimiti ifiico mejeevesucunoco, eneejiruno. Bu tolliro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitico momoonijitino eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevafañoti ubuheeteubadi.

⁵ Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitahi mohimiti ifi onoobadi. Jaanoti bohono ifi onoobadiro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunoti ubuheeteubadi.

⁶ Miihai imino magaacuuhi iticoni mihicauno ifi Cristoma etetecucacufutucunoco, miihai ifi iimitinoco iimeguehicano ifinicuuqui. Jaamoro siino imiti jijovoto icacuumo miicaqui, miiro aivojii bo atajii banoco momoonicibadi moonicuumo miicaqui. ⁷ Miiro iguijevucuumo imiti mityati sihigovi icacuuhi. ⁸ Miihai mohimiti ifiico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevucuumobadi jeevahi. Jaanoti mehesicinihi diiboma sano mihicajinoco. ⁹ Jaamaño magaaajahi safooro Cristo gui-jevafañoti ubuheeteubo siino uchuumucujitino. Guijeve diibohallivi janaanici imityama chahacuuhi.

¹⁰ Miiro Cristo sano paryicino imitihallivi safooro gui-jevucuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.

¹¹ Jaabadiro bu amiihai imitico momoonicudino. Jaarumo Moocaani iimogobadiro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.

¹² Jaaneguiiha amiihai ifi iguijeveji ifihallivi imitico mimityacarusucudino, amiihai ifi iimoyicinehejeque momooninofañodi. ¹³ Amiihai ifiico imitiguiinov mificudino. Jilli Moocaanijaagovi miminifoto iguijevucuumo siino ubuheeteme iicanicibadi. Amiihai ifiico Moocaanidi mificu iiminocoro momooniqui. ¹⁴ Miiro

imiti amiihaihallivi mityacujitahi. Amiihai tajiibaguiino mihicacuuhi Moocaani gaijifaño mihicacuumo.

Jeecivominaavi Oovicino.

¹⁵ ¿Jaaneguiiha milli meneeji? ¿Imitico momooniji tajiibaguiino icatimo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¿Cha, tolli meneejitirahi! ¹⁶ Amiihairyo imino magaacuuhi sifiguiino jijovonoti miminifutusumi diibo atajii banoco: Jii, meneehi. Jaabadi mihicatahi ifinijitino guijeveque aacinoguiino. Jaanoti Moocaani atajii banoco: Jii, monoohachiji iticovono ifiima mihicaji. ¹⁷ Jaamaño uujoho Moocaanico imehi; iticoni amiihai imiti jijovoto mihicaurumo, amiihai jeebifañodi magayicicuuhi toono jii bogojaagovi miminifutucumaño.

¹⁸ Imititi mataajacuumo imino jeecivominaatiro mihicacuuhi. ¹⁹ Miyaminaa ihiiimaanibadi iimaahi amiihai jeebiiro magaaajitirahi jinooco. Jaabadi amiihai iticoni amiihai ifiinoco, fanoova idicunoono iimitinoco icano momooniqui mificuubadiro, bu jisumi amiihai ifiinoco mificu iticovono ifi eetavoguiiharo ijevadi Moocaanidiro iicaqui.

²⁰ Amiihai imiti jijovototi mihicausumi iticovono ifi ica eetaveguiiha mihicautihi. ²¹ ¿Jinejeque nacu mihicuihi tonehejeti toono amiihai jisumi munucufegueneti? Miiro toono guijevejaagovi miihoco asatyono.

²² Jaanoti jisumi imiti miihoco ijjuvusunoti mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha idinocoro amiihaidi iimino. Miiro amiihaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago satyono.

²³ Miiro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mohaivojii bofeenedi.

Taabavavi Oovicino.

7 Tañahabomi, amiihai tajiibaco magaacuumo, magaaajahi tajiiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotinohachuta. Jaanoti miguijevnebuunati toojiniije tajiibatata mataajacuumo. ² Miiro gaigo atajevacuumo aijivi gataacinhi tajiiba onoobadi aiji iguijevethachuta. Jaanoti aiji iguijevucuuhi toono tajiiba, diigo diibovi agataacinisuhicanoti taajacuumo. ³ Jilli iicamaño aiji icanaaca sifiima icago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aiji iguijevucuuhi ticovono minifutucuumo. Jaadi ivi sifiico atajavaruno, toono ajeva icatino.

⁴ Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo tajiibaguiino iicacutibadi mihicacumaño, Cristojaagovi miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevafañoti ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuuhi. ⁵ Jaanoti miihai moheedehefi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuunocoro janaaniviro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevafaño satyuuhi. ⁶ Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguiino iicacutibadi, mihicacuuhi. Jaamaño toonoti mataajacumaño Moocaanico mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeneedi eedeetajiiba acaatinicininofañodi mihicacuumo.

Imiti Miño Ififaño Iicano.

⁷ ¿Jaanoco, millí meneji? ¿Tajjiba nacu imitihí? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajjiba: Imiti, inootiruva. Miño uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihi-mogono imiti iicanoco, tajjiba: Sitaanoco diimegvejirahana, inootiruva. ⁸ Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imegvehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajjiba achahahigo gaajaratino imitino mihi-caruno. ⁹ Safoono uujoho tajjibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajjiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco. ¹⁰ Jilli mooniuno tajjiba fiivoco aacivauruno. Jaaruno aacitino jilliro uco ifinijitino guijevefaño ficu- uhi. ¹¹ Tajjibaco imino omooniboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri cijjigaifaño efeejinoco gaajacuuhi. Jilli tahimiti toono tajjibafeenedi uco bañiuihi.

¹² Jaaruno toono Moise atajjibauno imitino icatino. Jil- liro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono.

¹³ ¿Jaaneguiha nacu fine jino imi tajjiba uco gui- jeniuihi? ¡Cha, tolli icatino! Imiti uco guijeniuihi. Jaanoti tajjibafeenedi magaajahi toono imiti aivo iimitinoco.

¹⁴ Magaajacuuhi tajjiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanoti tafi jilli ticovo miyaminaa ifi imiti jijovonoti iicano. ¹⁵ Uujoho gaajatihi millitihacho fine tolli iicanoco. Iimogonoco omooniboro, iimogotinocoro ijijhegueneque moonihicahi. ¹⁶ Uujoho: Imitino, onoobadi bu tajjiba: Imitino, onoomaño tajjiba miyaano. ¹⁷ Jaamaño uujoho toono omooninoco imogotirahi. Jaarunaa imiti tafaño iicano moonisuhic- ahi. ¹⁸ Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omooninoco imogorahi. Jaaruubo moonihic- atihí. ¹⁹ Iiminoco iimugurunoco moonihicatihí, iim- itinoco iimogotirunocoro moonihicahi. ²⁰ Jaabo iimogotinocoro omoonibo, uujoho moonihicatihí imiti tafifaño iicano moonisuhicahi.

²¹ Jaamaño jilli uudi icahicano; iiminoco omoonijirusumi iimitinocoro moonihicahi tafifaño sano imitiro iicamaño. ²² Tajeebifañodi Moocaani tajjibaco imogorahi. ²³ Jaarunaaca tafifaño iicano tajee- bifañodi iimugurunoco tihisuhicahi; imiti tafiico isisinoro atajjibacumaño.

²⁴ Miño tajeebii tajjibahicahi Moocaani onoobadi mooniqui. Jaarunaaca tafi uco imitijaagoviro satyehic- ahi. Idaasucaniji fine uujoho. ¿Miñjoho fine uco taajasu- ji jino ifinijitino guijevefaño asatyono ifiiti? Idiboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojibo Jesu- cristofeenedi. Jaamaño ¡Moocaanicoro mihimehi!

Moocaani Gaijafañodi Iicano Ifi.

8 Jaanoti jisumi Cristo Jesufaño di iicacuumo idaasuno mooniracuujitihí. ² Miño Moocaani Gaija fi- ivoco Cristo Jesufeenedi aacibo tajjiba uco taajasuhi imiti jijovooboti, ifinijitino guijeve mitiyati icano. ³ Miño Moise tajjibafeenedi miñhaiñooba taajajitirahi. Tajjiba- co saatohoba miyaminaa imino moonijitirahi iniinova-

maño. Jaanoti naha Moocaani idibocoro Illico galluuhi miyaminaa ifiiti iminiyuuboro. Jaabo iguijeve- unofeenedi imitico guinonitubo, miñhaico imiti gui- inonicuutino iicaqui. ⁴ Jilli moonitubo Moise tajjiba onoobadi meheetavehicautineguiiha, jilliro tajjiba onoobadi imino miicaqui. Miño mofi onoobadi mihi- cacuutihí, Moocaani Gaija onoobadiro mihicacuuhi.

⁵ Miño ifi onoobadiro iicamo ifi ononehejequere moonifihi. Jaanoti Moocaani Gaija onoobadi iicamo toonojaagoviro ijeebii icahi. ⁶ Mofi onoonocoro mo- moonino guijevejaagoviro miñnoco satyehi. Jaanoti Moocaani Gaija onoonoco momoonino miñnoco satye- hi sajeebii, bu fiivo icanojaago. ⁷ Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajjibaco moonijirumo. ⁸ Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo moonitihí.

⁹ Jaanoti amñhai, amñhai ifiguuiharo mihicatihí, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amñhaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo. ¹⁰ Jaanoti Cristo amñhaifaño iicahachijii amñhai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amñhai jeebii buheehi, Moocaani agaayicicumaño. ¹¹ Cristoco gui- jevefañoti ubuheetesuubo Gaija amñhaifaño iicahachi- iji, diiboro Moocaani amñhai ifi echeemejirunoco bo- hofiti acijiibo diibo Moocaani Gaija amñhaifaño iicanofeenedi.

¹² Jaamaño tañahabomi, miñhai Moocaaniguuiharo mihicacuuhi. ¹³ Jaanoti amñhai, amñhai ifi onoobadiro mihicahachijii miguijeveji. Jaanoti Moocaani Gai- jafeenedi amñhai ifi imitinoco atajjibahicanoco mejeevesuhachijii mihicaji.

¹⁴ Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi. ¹⁵ Miño amñhai miñnoco ijju- vusuno gaijaco magaayicihinitihí, siino toonofañodi miñthicuguequi icatino, miñnoco Moocaani seemeti eheetavono Gaijaco magaayiciuhi. Jaamo Togai- jafeenedi Moocaanico meneehi: Iijoho Guihirubi, monoonicihí. ¹⁶ Jaabo diiboro Moocaani Gaija jibegue- hi mojeebifaño miñhai Moocaani seeme mihicanoco. ¹⁷ Jaamo miñhai diibo seeme mihicamaño magaayiciji Moocaani aacigonoco. Jaamo toonoco magaayiciji sano Cristoma. Jisumi diibo idaasuno iicaubadi mihi- camo tolliro ufucu diiboma ihaivojifaño sano imo imo mihicaji.

¹⁸ Jisumi idaasuno mihicaruno sihidí jeevatihí ifo- totino aivo ufucu imino mihicajinovi. ¹⁹ Paryi fanoova Moocaani ifiivusuudino, Moocaani seeme ihifusu- cafetejifucuco ihatyimequi sihidí iimogonoro teeme- hicahi miyaminaa icatiruneheje. ²⁰ Jaaruno paryi fanoovaaco Moocaani ifiivusuuro Adan imitinoco omooniusumi Moocaani afaijacuuno imicuutihí. Jaarunofaño esicinino, ²¹ toonoco unucusuhicanoti, ifinisuhicanoti icano ufucu atajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino atajasu- cafotonofeenedi, bu tolliro fanoova taajasucafetejino. ²² Magaajacuuhi paryi fanoovaaco Moocaani eheetavu- uno jisumihachuta, acanifehicanoco gaigo

iseemevaqui aivogo acanifonicibadi. ²³ Jaano idiinoro toono idaasuno icatíhi. Tollíro bu miihai, ufucu sinehejeque sihidí magaaýiciji. Jaanotí jisumi Moocaani Gaijamaýehiica mihicahi. Mojeebiiñañodí mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemetí miihaico agaayicijifucucu. Jaaneri mofi atajacafetejinoco.

²⁴ Miiro Moocaani Jesufeenedí mataajaji, eneehicanoco mehesicinihicanofeenedí mataajahinicuuhi. Jaanotí mahatyimecuunoco mehesicinino toono esicini icatino. ¿Mahatyimecuunoco collíhi bu mehesicinijirahi? ²⁵ Jaanotí mahatyimetinoco mehesicinimo tollí icarunofaño majaabicimoro meteemehi.

²⁶ Jaamaño Moocaani Gaija miihaico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiiimaanoco magaaatimaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallívi diluhicahi Moocaanico siijiri magaaatirujiri. ²⁷ Jaabo Moocaani famoo jeebiiñofañooco agaajaabo gaajahi millí Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebii onobadi dilluhicahi diibota iicamohallívi.

Fanoohallívi Mimityano.

²⁸ Magaaajacuuhi Moocaani diiboco agaijimedí fanoovaaco imino omooninoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebii onobadi. ²⁹ Siicijetiro Moocaani agaaajacuumoco imegavíro ijeevadí dugaacucuubo, Ililadiro iicaqui. Jaamo ajashutimofeeneti, Illi diito amiyaabotí iicaqui. ³⁰ Jaamoco Moocaani siicijetiro udugaacucuumoco bu tollíro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayicubo. Jaamo agaayiciumoco, bu tollíro ihaivojico aciubo.

³¹ ¿Jaanoco bu millí meneejirahi? Moocaani bu mojaagodí iicacuunofaño, mominaa miihaico guiinonicujitirahi. ³² Miiro Moocaani Illi icaruuboco miihaidití gajitii bo paryí mohallívi aciubo iguijevequi. ¿Millí bu jaabo miihaico sano Illima fanoovaaco acitii bo icajirahi? ³³ ¿Miijóho bu Moocaani ananicuumoco: Iimití, neejirahi? Idii boro Moocaani agaayicii bo iimimo unuucuumoco. ³⁴ ¿Miijóho bu jaamoco iimití neejirahi? Idii boro Cristo mohallívi iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonoví jisumi iicaabo mohallívi Moocaanima ihiiamaqui. ³⁵ ¿Miijóho nacu miihaico Cristo gajití dugaacujirahi? ¿Nacu fine idaasuno miiñoco omoonineheje? ¿Nacu fine miiñoco itihiihuhicaneheje? ¿Nacu fine Moocaani iijihallití miiñoco iijiheneheje? ¿Nacu fine ajeba? ¿Nacu fine gaachehuti mucujivaachuneheje? ¿Nacu fine mutujaavoneheje? ¿Nacu fine guijeve? Cha, chahano. ³⁶ Caatinihaamefaño onobadi mihicahi. Jillí Caatinihaamefaño noono:

Moocaanihallití miihaico fahiiívaro guijeniguehicamo. Ovejamico iguijeniqui asatyonibadi miihaico moonihicamo, noonoro.

³⁷ Jaarunehejefañotí mityano mihicahi, jaadi Jesu miihaico agaijubofeenedí. ³⁸ Jaamaño uujo ho gaajahi chahano jineje miihaico Moocaani agaijinotí udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomominaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitino gajano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno, ³⁹ bu caamo iicaruneheje, jiiñije

dojibaví iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba Moocaani ifiivusuuno miihaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu Mohaivojii bofeenedí miihaico agaijinoco ifusuunotí.

Moocaani Israel Cuumico Itiumo.

⁹ Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucumaño bañitíhi. Miiro tahesamaajeque Moocaani Gaija iticuvusuubo uco jii beguehi miyaano iicanoco. ² Aivo idaasuno icahi tajeebiiñaño fahiiívaro idaasuno aivo icahicahi. ³ Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallívi Cristotí sihigoví, bu Moocaani imucugaiguino icajirahi toono tollí iicano tayotoco itaajasujiruva. ⁴ Miiro diito Israel iyaachimíhai. Jaamoco Moocaani iseemetí agaayiciumo. Miiro diitofeeneví Moocaani icauhi ihaivojí ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco aciubo, Moise tajii baco, Moocaanico iijafaño iimejinehejeque, imino moonijí unuunehejeque icano aciubo. ⁵ Jaamo motadimíhai iyaachimíhai diito iicamofañotí Cristo imiyaminaafivuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallidí iicaabo. Jaaboco fahiiívaro mihimo. Fine.

⁶ Jaabo Moocaani iijí imiyaavotino icatino. Paryí Israel cuumifaño ifiivurumo miya israelmibadi icatíhi.

⁷ Jaabadiro Abraham seeme paryí imiya seeme icautíhi. Miiro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenedíro diyaachimíhaima diicaji, nuubo. ⁸ Jillití magaaajahi tuucuumití ifiivomo paryí Moocaani seeme icatínoco. Jillí idii moro Moocaani unuubotí ifiivomo Abrahamtí imiya iyaachimíhai iicamo. ⁹ Miiro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ico unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.

¹⁰ Jaano toonoro icatino, Rebeca achimisiu saafi seemenetisiruu moheedebe Isaac seemenetisi.

¹¹ Jaamisi fiivutinaaca bu iimino, iimitinoco icano moonitumisihaaca Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitisi itihamiyaabo iguihooboco jeeceveji, nooboro. Jaano jino bu tollíro Caatinihaamefaño onobadiro neehi: Jacobco gajíhi. Jaanotí Esauco jii heguehi, nooboro. Jillití magaaajahi Moocaani miyaminaaco omoonirunehejeque jeeceivotii boro iimogobadi iicínoco.

¹⁴ ¿Jaanoco bu millí: Moocaani imitíhi, meneejirahi?

¿Tollí icatino! ¹⁵ Miiro Moiseque nuubo: Iimogomoco gajijí bu diitocoro iidaasugueji, nooboro. ¹⁶ Jaamaño miyaminaa mihimogonotí, bu toonegui mese-faquimaaiñotí icatino. Jillí Moocaani iidaasugomaño.

¹⁷ Miiro Caatinihaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ico aivojii botí ficuuhi, tamityaco iivi ifusuqui.

Jaanofañodí tamomoco gaajasuqui fanoojiinijeri, nooboro. ¹⁸ Jaamaño iimogomoco idaasugoobo. Jaabadiro bu saato ho jeebii co Moocaani iimogobadi kuhufutusubo.

¹⁹ Jaano bu tollí icanaaca, ¿millití jaabo Moocaani miyaminaa imitico neejirahi? ¿Nacu miijóho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jillí fine uco saato ho nooníhi. ²⁰ ¿Nacu miijóho iijoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nifaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collíhi uco jillí deetavehi? neejirahi? ²¹ Miiro guirihilluno nicuminaafi sabaatíro siibadije iimogobadi ee-

tavejirahi; sabaatiro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatiro sihilluco eetavejiruubo oovosiitihillu fanoova eetavoguiiha.

²² ¿Jaanoco bu millî Moocaaniditi meneejirahi? Jaabo imitino iicahicamo ufucu ifinisujimoco idaasuno moonijiruubo. Jaaruubo jaabicahicahi imityaco igaajasuqui. ²³ Jilli mooniibo ihaivoji sihidi ejeevanoco igaajasuqui. Miïro miïhaico ðdaasugooboro siicijetiro ificucumo ihaivojifaño miicaqui. ²⁴ Miïro miïhaico Moocaani judiomifañoti ichi, bu tolliro saatohoco judiomî iicati-mofañoti icibo icano. ²⁵ Oseas onoo bo aamefaño jilli caatinicinino:

Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautirucuumijeque. Jaacuumijequere agaijutirucuumijeque: Amiïhaico gaijhi, neejiibo. ²⁶ Amiïhai taacuumi mihicatîhi, unuurumañoviro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.

²⁷ Jaanoti Isaia israelmiditi nuuhi: Israel iyaachimihai ajashutino muuaijnio jiniñgaiyihaidimo icarumoti miidimoro taajasucafeteji. ²⁸ Miïro Aivojibo jiniñehallivi paryi unuunoco govano mooniibo, nooboro. ²⁹ Miïro iticoni tolliro diiboro bu Isaia nuuhi:

Niqueje Aivojibo sihidi ejeevaabo miïhaico ihatyucarautiruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadi mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofenedi Imino Omoonino.

³⁰ ¿Milli bu jaanoco meneejirahi? Judiomî iicati mo tajibafeenedi Moocaani diitoco igaayiciqui guinotirumo gaayicicafeteji miyaavogofenedi. ³¹ Jaanoti israelmi moonihicauhi diitoco Moocaanivi ðfutusujiruno tajibaco. Jaarumo toonovi ifutuutihî. ³² ¿Jaamo milliti ðfutuutimo? Eti bu diitoco agaayicisujiruno miyaavogogaagovi ijeebi iicautimaño jilli iinoro omoonino-jaagoviro ijeebiino iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guisibavi ananigaivaumoro ðfutuucutimo,

³³ Caatinahaamefaño onoo badi:

Uujoho Sion cuumivi ficuuhi saafiico nanigaiva guisibati, aacoto guisibati icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevetimo taajajimo Moocaanivi ifeteji, noono.

10 Tañahabomi, imeguehicahi israelmi ataajanoco. Jaamaño uujoho Moocaanima diitohallivi iimaahicahi. ² Uujoho neehi diito Moocaanijaagodi aivo iicanoco. Jaarumo imino moonitîhi agaajatimaño. ³ Miïro gaajatimehiica milliti miyaminaafico Moocaani agaayicinoco, jilli iinoro: Jilliti magaayicicafeteji, onoomaño tolli moonimo. Moocaani miyaano toonofañodi agaayicijirunoco imiyaavogotimoro. ⁴ Miïro Moise tajibaco saafiico Cristo imino mooniuhî. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayicîhi.

⁵ Jaanoti tajibafeenedi Moocaani agaayicinoco iimogomoco Moise jilli caatinîuhî: Tajibaco aivo imino omoonibo toonofañodi taajajirahi, nooboro. ⁶ Jaanoti miyaavogofañodi Moocaani agaayicînoti jilli noono: Cristo ðti tehesino iicaaboco deesamaaboro dijeebi-fañodi needino: ¿Miïjoho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro. ⁷ Bu ¿miïjoho jiniñe do-

jbavi feejirahi Cristoco guijevefañoti siino isivaqui? Jilli meneedino. ⁸ ¿Jaabo fine jinejeque neehi? Jilli du Caatinahaamefaño neehi: Uujoho Moocaani taajasu iimaa ðti fiitîcuuhi diijifañoti, bu dijeebi-fañoti icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogojibogoco miïhai mijibogono. ⁹ Jaamaño Jesu Aivojibo iicanoco diijiri idibogoboro diiboco Moocaani guijevefañoti ubuheetesuunoco dijeebi-fañodi imiyaavogohachijî taajaji. ¹⁰ Miïro mojeebi-fañodi mimiyaavogomaño miinoco Moocaani gaayicîhi. Jaabadiro bu moojiri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.

¹¹ Miïro Caatinahaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevejetîhi, noono. ¹² Judiomî icarumo bu saatohobadiro jeevahi. Jaabadiro bu Aivojibo Jesucristo famoo Aivojiboro. Jaaboco ejeecivomoco guiraano imino mooniibo. ¹³ Jilli Caatinahaamefaño noono: Paryi famooro diiboco ejeecivomo taajaji, noono. ¹⁴ Jaaboco bu ¿milli jeecevejirumo imiyaavogotiboco? ¿Milli jaaboco miyaaveguejirumo diiboti ijibogonoco agaajatiboco? ¿Milli jaanoco gaajajimo miïjoho diitoco ijibogotinoco? ¹⁵ ¿Milli jaanoco jibeguejirumo, miïjoho diitoco: Miïjibogoto, noomoro agallutinoco? Caatinahaamefaño jilli noono: Ovosicani sajeebiico aacino jibogoma asaamo, bu iimino jibogoco isivamo icano agasesumi, noono.

¹⁶ Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatîhi. Jaamaño Isaia jilli nuuhi: Aivojibo, chahamo aivo mojibogoco imiyaavogomo, nuubo.

¹⁷ Jilli icamaño muguubunofañodi miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo jibogo.

¹⁸ Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fine guubutimo to-bogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Miïro toonoti Caatinahaame jilli neehi:

Diito ijibogono fanoojinîjeri guubuvusurahi, diito iimaa jiniñejinibacivi ifutucuurahi, noono.

¹⁹ Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fine Israel cuumimînaa jaanoco gaajatîhi? Cha, Moise unuunoti diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jilli nuuhi:

Moocaani neehi: Uujoho amiïhaico cigueguesuji siicumî taacuumi icaticuumihalliti. Bu tolliro amiïhaico sifiratusuji igaajati munuurucuumiditi, nooboro.

²⁰ Jaabadiro bu Isaia guucibatîbo nuuhi:

Jilli Moocaani neehi: Uco iguiinutirumo, jisumi uco iguiinomoro atyimehi, uuti idillutirumo, jisumi idillumovi jafevehi, nooboro.

²¹ Jaanoti israelmiditi Isaia ihiimaubo nuuhi: Fahijivaro coovaaboro icahicahi uguubutino, iicajisuno miyaminaaco, Moocaani noobo, nooboro.

Israelmiti Ataajacuumo.

11 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fine Moocaani icuumi Israel cuumico jeevesucuuhi? ¿Tollî icatîno! Miïro uujoho Pablo israelmi oobo, Abraham iyaachimioobo, Benjamîno cuumioobo. ² Siicijetiro Moocaani israelmi ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamaño jisumi diitoco jeevesutîbo. ¿Nacu amiïhai magaajatîhi Moocaani iimaamînaafi Eliaditi ijibogohaame Caatinahaamefaño jilli onoonoco? Diibo Elia Moocaani-

ma ihiimaunofañodi israelmi imitico nuubo: ³ Aivo-jjibo, dihiimaaminaaco guijenicuumo, bu jaabadiro di-jeecivomañejeque finisucuumo. Jaanoti ujoho saafiuro atyuuvooboco guijenigomo, nooboro.

⁴ Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, ñiro dicatíhi. Ajashutimo siete mildimoco ujoho ijeevadi dugaacuhi Baal onoboo jihovo caani ijinitaguiino ememuivotimoco, nooboro. ⁵ Jaabadiro bu jisumi mĩdimoco Moocaani ñdaasugoboro gaayicíhi. ⁶ Jaano Moocaani ñdaasugomaño agaayicino. Jaaneguiha mĩhai imino momoonimaño mĩhaico agaayicino catino. Jaanoti mĩhaico mohimihuseti igaayiciruva, toono Moocaani ñdaasugono icajitirahi.

⁷ ¿Nacu millí? Mĩro israelmi iguiinuurunovi ñfutu-utihi. Jaanoti sanoodimoco Moocaani ñcũmo toonovi ñfutuui. Jaanoti sanoodimo ijeebño uchufomoco nuubo: Jilli mihimogobadi mihica, nooboro. ⁸ Jilli Caatĩhaamefaño onobadi:

Moocaani diito jeebĩnoco kuhufutusuhi ihaallĩnoco jabacaruubo atyimetimobadi iicaqui, inohojinoco jabacaruubo guubutimobadi iicaqui. Jaamaño jisumi-hachuta tollĩ iicamoro Moocaani jĩbogoco gaajatimo, noonoro.

⁹ Jaabadiro bu David nuuhi:

Jaafa diito jĩbaimono jegañĩbadi, sinicuuhunobadi icano minifeteji toonoti ananigaivamoco ñdaasuno imooniqui. ¹⁰ Jaafa ihaallĩno ajabayitobadi Moocaani iimaanoco gaajatimo iicaqui, tollĩro bu iyoobaiño diitoco iimitibociri ijebeivequi ufucuro gañiivucuutimo iicaqui, nooboro.

Judiomi Iicatimo Ataajano.

¹¹ Jaaneguiha dilluuhi: ¿Nacu fine judiomi ananigaivaumoco Moocaani siino gaayicicuujitĩhi? ¿Cha, tollĩ icatino! Diito tollĩ guubutimo iicamaño judiomi iicatimo itaajaqui diitofenedi Israel cuumimĩnaa eesafotomoro diito iicabadi iicaqui. ¹² Jaanegui judiomi imitĩno iicauno jĩnijemĩnaadi imino minifutuui, bu diito Moocaani iimugunoti aacutuuno judiomi iicatĩmedi aivo imino iminifutuuno. Imi fine janaanĩ imijino paryĩ judiomi siino iimitoodi.

¹³ Jaanegui amĩhai judiomi mihicatimoco neehi, judiomi iicatĩmojaago Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudicamaajeque cahacisuihi. ¹⁴ Jaaneguiha imeguehi saatoho tayototi amĩhaibadi iicanoco imogomoro ataajanoco. ¹⁵ Diitoco Moocaani ejeevesuunofenedi jĩnijemĩnaaco sajeebĩ Moocaanima iminiyuuno. Jaanegui fine imi diitoco Moocaani siino agaayicidi guijevefañoti siino ubuheetemebadi icajimo. ¹⁶ Moocaani judiomi eedeetemihaiico ñciuneguiha, jisu bu paryĩ judiomi ñcicafotomo icano. Mĩro iticoni meheetavohica maahu Moocaani jeecivoguiha iimibadiro bu iisihĩ faasihiro Moocaanidi imihĩ. Jaabadiro bu imohohife Moocaanidi iimibadiro bu ihaafenema imihĩ.

¹⁷ Jaabadi judiomi saatoho miya olivohohaafeneque iquitĩnicĩbadi quiticafutuuihi. Jaanobuuna ñjoho siicumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitĩunobuuna camayaacucafeteji. Jaabo

tohifefañodi idiicamaño tohoti diicahi. Toono jilli eneejiruno: Moocaani judiomi uufocovi ificuboro judiomi iicatimoco igaayiciqui, onono. ¹⁸ Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanĩcivi sihidĩ sihidĩ jeevahi, needino. Jaanoti tollĩ onohachijĩ imino deesicĩni, disefari tohife icatĩhi, ñjoho tohife sefari diicahi.

¹⁹ Jaanoco fine: Jĩhi, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quiticafutuui iibuuna ujoho tohovi camayaacucafetequi, nooboro. ²⁰ Jĩhi; mĩro toohaafefe quiticafutuui imiyaavuguutimaño. Jaanoti ñjoho tohoti diicahi imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidĩ jeevahi, needino. Imino deesicĩni. ²¹ Buhicaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gajĩutihi. Jaabadiro imi ico gajĩjitĩruubo. ²² Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitimoco gajĩjitĩruubo. Jaamaño aacutumoco ñdaasuno moonĩubo. Jaaruubo amĩhaima imihuseebe. Jaanegui iimihusefaño imino diiboma diica. Jaanoti imino mihicatihachijĩ, tollĩro bu amĩhaico iquitĩborogañĩjĩbo. ²³ Jaanoti bu judiomi siino imiyaavogochijĩ diitoco siino tohovi camayaacujĩbo, Moocaani sihidĩ imityamaño diitoco siino dojĩcuviro camayaacujĩruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.

²⁴ Jaabadi ñjoho judio diicatĩruuboco jihovo olivohohaafeti iquitĩcuboro imiya olivohovi ico camayaacuboro. Jaanegui judiomi imiya olivoho aafe iicamo siino dojĩcuviro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

²⁵ Tañahabomĩ, imeguehi amĩhai jino agaajarautĩnoco magaajanoco: Jaamo amĩhai: Aivo sihidĩ mĩhai magajahi, nootimo mihicahi. Mĩro israelmiti sanoodimo kuhufutusucafeteji, israelmi iicatimo Moocaanijaagovi paryĩ ijicamañohachuta. ²⁶ Jaanobuunati jari paryĩ famooro israelmi taajasucafeteji, Caatĩhaamefaño onobadi:

Taajasumĩnaafi saaji Sion cuumiti. Jaabo israelmi † imitico buusuji. ²⁷ Jinoco diitoma ujoho ihiimaano icaji, diitoco imitico ubuusuudi, nooboro.

²⁸ Taajasujĩbogoco agaayicitĩmaño judiomi Moocaanĩmĩnaabadi icahi, amĩhai Moocaanijaagovi miminifetequi. Jaamoco Moocaani gajĩhi diito eedeeteque diibo ñcĩumaño. ²⁹ Mĩro Moocaani aacicuunoco dumitĩcĩtatĩbo, bu tollĩro diito ucuuhuvacuunoco sihĩgovi siino jeenesutatĩbo. ³⁰ Amĩhai iticoni Moocaanico muguubutĩhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ñdaasuguehi judiomi diiboco uguubutĩmaño. ³¹ Jaamaño jisumi diito Moocaanico guubutĩhi, tollĩti Moocaani diitoco ihĩdaasuguequi amĩhaico iicabadiro. ³² Mĩro famoovaro guubutĩhi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatĩhi, nuuhi diito famoovaacoro sabadiro ihĩdaasuguequi.

³³ Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivoji icano icahi, aivo diibo esamaaje jĩbogoratino, aivo diibo jĩhai gaajaratino. ³⁴ ¿Nacu mĩjoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Mĩjoho nacu diiboco jĩbe-guejirahi? ³⁵ ¿Cajaanĩ nacu Moocaani Aivojĩboco jĩne-jeque acijirahi toono jaadaco igaayiciqui? ³⁶ Mĩro paryĩ fanoova Moocaaniti saahi diibo useti fanoova eetavo-

† Griego iijiri: Jacob iyaachimihai, noono.

cafutuuhi. Jaano paryĩcino diibonoro. Imicani Moocaani fahijivaro. Fine.

Moocaanidiro Iicano Ifi.

12 Jaaneguiha tañahabomi, amiñhaico aivo neehi Moocaani idaasugofeenedi: Amiñhairyo amiñhai ifi ubuheeneque Moocaanico mahaci jeecivobadi dibediro iicaqui diiboco imo imo imooniqui. Tolli aivo Moocaanico imino mejeecivotahi mojeebifañodi. ² Jaanegui Moocaanico agaajatimo onoobadi † siino mi-hicacuudino. Jilliro amiñhai esamaajeneque paryi si-ibadi mubuunani tolliti amiñhai ifiino paryi ibuunani-cafetequi. Jaadi jari magaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryi iiminoco, bu diiboco imo imo omooninoco, bu aivo iimicuunoco icano.

³ Uco Moocaani iimihusefeenedi atajjibanegui famoocoro amiñhaico neehi: Amiñhaiti saatohoba amiñhai ifiitiro janaanici mehesamaaidino. Jilliro imino mehesamaaje amiñhaico Moocaani dudicamaajeque aacino ticovoviro. Jino dudicamaajeque miyaavogofeenediro meheetavejirahi. ⁴ Miñro mofiivi oovicinino; mofi saafiuro mihicaruuboti fiivaano icano. Sano mohaalli, bu sano motihai, bu janaanici sihidi icano. Jaaruno saneguiiharo icatino. ⁵ Jaabadiro paryi miñhai miyaavogominaa saafiibadiro mihicahi Cristofañ. Jaamo famooro sahi magataacinhi saafi ififañoro.

⁶ Jaanoti Moocaani miñhaico dudicamaajeque acih saatohoco siibadi, saatohoco siibadi icano, diibo iimihusefeenedi aacibadi. Jaano diibo aacinoco imino momooni. Moocaani iimaaco mijjibeguejinoco magayicibo mimiyaavogono ticovovi momooni. ⁷ Jaabadiro sitaaco mejeecivejinoco magayicibo imino mejeecivo, mijjibogonoco magaajamo toonojaagoviro miminifoto. ⁸ Sitaaco mequehecucusunoco magaajamo, toonojaagoviro mihica. Jaanoti saatohoco mahacimo, amiñhaiguiiharo gajjimo mahaci. Sitahallivi aivojiboti mihicamo, esicinimoro momooni. Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jilli Iicano.

⁹ Miyaanoro imino fahigova magajicasi, iimitinoco mijjihegue, jaamoro iiminocoro momooni. ¹⁰ Fahigova magajicasi momiyannahaboco magajjiboma mihi-canibadi, goovano mobocigocasi.

¹¹ Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojibo Moocaanico quehecuno jeebiri mejeecivehi.

¹² Imo imo mihica mataajajinoco mehesicinineri, ma-jaabicahica idaasuno mihicarunoco, Moocaanima mihi-imaanoco mejeevesudino.

¹³ Miyaavogominaaco ucuujivaachunehejeti mahamusuhica, amiñhaico abaamoco imino magaayicihica.

¹⁴ Amiñhaico idaasuno omoonirumoco imino momooni diitohallivi Moocaanico iimitinoco dillutimoro iiminocoro midillu.

¹⁵ Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanoti ataacasi-moma bu mataacasi.

¹⁶ Fahigovavi sabadiro mihicacasi. Aivo miñhai sihidi mejeevahi, meneedino. Amiñhai jeebico siicuno miminiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.

¹⁷ Sita amiñhaico imitino omoonimoco bu iimitineri macabiicudino, iiminocoro momooni famoova imegavi. ¹⁸ Fanoovaviro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebi mihicahi. ¹⁹ Agajjimo tañahabomi, amiñhairyo, amiñhaiño jaadaco mihicidino. Jilliro Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihiciqui. Miñro Caatinihaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco iciji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani. ^{††20} Jaabadiro bu noono: Diminaafi ajebavahachijji machusu. Jaanoti bu adufirari iicahachijji diisu; tolli momoonino diiboco inucufevesuqui, noono.

²¹ Jaaneguiha iiminotino amiñhaico sahigotiro guinonidino, sahigotiro iimineri iimitinoco miguiinoni.

13 Famooro aivojito tajjibaguiino miminifoto, chahano aivojito mitya iicamo Moocaani ificuumo.

² Jaamaño aivojitoco ejenaauumo Moocaani atajjibanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco idaasuno moonimo. ³ Miñro aivojito, imino omoonimoco iigutusuqui icatimo. Jaanoti imitino iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojiteti iguitibo idiicanoco? Imino diica ico aivojito icahacisuqui.

⁴ Diito Moocaani atajjibanoco omoonimo, ijoho imino diicaqui. Jaanoti imitino idiicahachijji ivi diigui. Sica-mañoti iicajitino ico aivojito idaasuno omoonijino, Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño miyaanohalliti imitino iicamoco idaasuno moonijimo. ⁵ Jaaneguiha aivojito onoobadi mihicatahi, miñnoco idaasuno omoonijirunoti mihiguimoro icatino, jilli diito atajjibanoco: Jii, monoono imino momooninoco magaajamaño. ⁶ Jaamaño amiñhai impuestoco majaaduhicahi aivojito Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño tonehejeque tajjibamo.

⁷ Majaadu paryi medebemeque siomo impuesto nihibamico aivojito idillunoco mahaci, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanoti mobocigomoco mobocigo, magajjijimoco magajji. ⁸ Sitaaco medebedino idinoro sitaaco magajjijinehejequere miguiino. Miñro sitaaco agajjimo Moocaani Moisefeenedi atajjibanoco imino moonicuuhi. ⁹ Miñro Moise tajjiba jilli neehi: Sifigoma diicadino, gaicaudino, nanivadino, sitaaditi sicamañooco dibeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryi tajjibano icaruno sanooviro jinoovi ifetehi: Sitaaco gajji difiico agajjibadiro, onoonovi. ¹⁰ Gajjima iicaabo sitaaco imitino moonitih. Jaamaño sitaaco magajjinovi tajjiba onoobadi paryi momoonicuuhi.

¹¹ Jaanegui paryi tonehejeti mehesicinicu jino mihica-sumico cigaabobadi iicatimoro jilliro aaicucuubobadi Cristodiro mududicamaaje. Miñro mataajacuujino jisumi miñhaiti aivo fiitivucuuhi. Iticoni taajasujjibogoco mimiyaavuguunoti aivo jisumi fiiticuumo. ¹² Toojiinije-

† Griego ijiri: Jaanegui jiniije onoobadi, noono.

†† Griego ijiri: Aivojibo, noono.

hallivi guenenene mihicacuuhi. Motaajasuminaafi Jesu-cristo asaajino fiitivucuuhi. Jaamaño mejeevesucu civo-higo imitico momoonifinehejeque. Jaamoro seseehi momoonifinehejeque mijicamaaicuuqui amocasimi-naa moonicasi gaachehunoco ijicamaainicibadi. ¹³ Imi-noro mihiguequi cuuje mihigonibadi guiriicavofaño icacuutimo miicaqui, bu jiiibaimono agañuhusunofaño icacuutimo miicaqui, bu gaigoomima imitino icanehe-jefaño icacuutimo miicaqui, bu iiminotino imoyiico, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallitiro mijiiheguenehejefaño icano icacuutimo miicaqui. ¹⁴ Jil-liro Aivojii bo Jesucristocoro amiihaihallivi mificu amo-casigaachehuco mohallidi mijicafotonicibadi. Jaamoro amiihai ifi imiti atajii banoco momooniqui mehe-samaaicuudino.

Dinahabediti Imitino Diimaadino.

(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

14 Saatoho imiyaavogo equehecutimoco magayici. Jaarumo diiboma mejenaucasicidino diibo imino agaajatinohallivi. ² Miiro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanoti saatoho icahi asimico duutimo boti basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño. ³ Jaamo fanoovaaco udu-umo, fanoovaaco uduutimoco dejecujitirahi. Jaabadiro fanoovaaco uduutimo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayicicumaño. ⁴ ¿Nacu miijoho ijoho sita jeecevominaafico dejecuqui? Idii boro diiboco ihaivojii bo: Jino imino, jaanoti jino imitiihi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco idii boro Aivojii bo imityari imitusujirahi.

⁵ Jaanoti bu saatoho safucuco sifucu sihidi jeevahibadi esicinimo. Jaanoti saatoho miyaaveguehi fafuuna sabadiro iicanoco. Jaanegui tonociti sanoocoro mimiyaavogonojaagoviro mihicacuqui. ⁶ Jaabo safucuco ificuu bo Aivojii bo Moocaanico iime-qui ficuuhi. Jaanoti bu safucu sihidi jeevahibadi ificuu-utii bo, bu: Aivojii bo Moocaani jilli bachu imogoobo, noobo. Jaabadiro bu fanoovaaco uduubo: Aivojii bo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallivi Moocaanico iimomaño. Jaabadiro bu fanoovaa-co uduutii bo: Aivojii bo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duutiihi, amachujinohalliviro Moocaanico iimooboro.

⁷ Miiro miihaiti saatoho ifiguiiharo icatiihi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetiihi icano. ⁸ Jaamaño mihicasumi Aivojii bo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanoti bu miguijeve-cuudi Aivojii bo Cristojaagovi mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojii bo Cristotaro mihicaji. ⁹ Miiro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo Aivojii boti iicaqui.

¹⁰ ¿Jaabo ijoho, collihi: Dinahabo imitico, neehi? ¿Col-lihi jaaboco diiheguehi? Miiro famooro ufucu Cristo imefeenevi mihigaiveji miihaico diibo imeeciqui.

¹¹ Miiro Caatinhaamefaño noono:

Uujoho iicaabo noobo Aivojii bo, Moocaani tahime-feenevi paryi miyaminaa memuiiveji. Jaadi paryi famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.

¹² Jaamaño paryi miihai Moocaanico jiijehallivi mihic-ahicadinoco mijii begueji.

Dinahaboco Gañisudino.

¹³ Jaaneguiiha fahigova tiiisucasicuutimo mihica. Jaamo amiihai nahaboco nanigaañisutimo mihicahi, bu imitifano gañisutimo mihicahi icano. ¹⁴ Uujoho Aivojii bo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitino. Jaanoti saatoho toono iimitino iicanoco eesamaaimedi bu imicutino. ¹⁵ Jaanoti ijoho uduunoco dinahabo aatyimeebere iimitinobadi eesicini boro idaasuvohachiiji diiboco imino gajitiihi. Jaaneguiiha dinahaboco mitasudino fanoovaaco udu-unofoenedi diibohallivi Cristo iguijevecuuboco.

¹⁶ Jaanegui toono amiihaidi iiminoco momoonidino, si-ta amiihaiditi: Imitinoco moonii bo, eneejiruneguiiha.

¹⁷ Miiro Moocaani aivoji mamachujiruno, mahadu-jiruno icanohallivi mejenaucasicuqui icatino. Jilli iticov-ono ifi ica, sajeebii ica, imo imo ica icano Moocaani Gaijafenedi mihicahi. ¹⁸ Jilli Cristoco ejeecevoobo Moocaanico imo imo mooniihi. Jaabo miyaminaa imega imino iinehi.

¹⁹ Jaaneguiiha masii guinomoro mefeequi sajeebii icaco aacinoco. Jaaneri fahigova mahamusucasicuqui miihai miyaavogo jeebii ijusiqui. ²⁰ Jaaneguiiha Moocaani sita jeebii faño omooninoco ijoho fanoovaa-co amachunoco aatyimenefoenedi mitasudino. Miiro paryi machutaano idicunootiihi. Jaarunofaño ma-machunofaño di sifiico imitifano magañisuno imitiihi. ²¹ Imijiruno asimico duutii bo idiicano, bu vino aivofai-huco adutii bo idiicano icano, bu saneheje toonofaño di dinahaboco imitifano agañisujirunoco icano. ²² Iiro dimiyaavogoma diica ijeevadi Moocaani imegavi. Imi-cani icajii bo ijeebii faño di imino iicanoco eesicini bo. ²³ Jaanoti siinoco ñihicugoooboro uduubo imitico iciihi miyaavogoooboro uduutimaño. Jaamaño imiyaavogoti-moro esamaaimoro omoonino imiti.

Sitaguiiharo Mooni Imo Imo Iicaqui.

15 Miihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco mahamusuji miihaigu-iihoro moonitimo. ² Jaanegui paryi miihai sitaaco imo imo momoonisu diitedi imino momooninofoenedi imiyaavogo iquehecutequi. ³ Miiro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautiihi. Jiliiro Caatinhaamefaño onobadi icaubo: Ico Moocaanico imitino eneehicano tahallivi ji-faifetehi, nuubo Cristo. ⁴ Miiro siicijetiro Caatinhaame-faño paryi unuunoco caatiniumo toonoti miihaico ijii beguequi toonofenedi Moocaani miihaico aa-musunoco mehesicinimofeenedi fanoovaaco ma-jaabiciihi. Jaanofaño di majacusucafetehi. ⁵ Moocaani miiinoco fanoova jaabicico, jacusuco icano aaci bo, jaafa amiihaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebii fahi-gova mihicacasihi Cristo Jesu onobadi. ⁶ Jaamo sano

mihimehi Moocaanico Mohaivojibo Jesucristo Caanico.

Judiomi Iicatimoco Taajasujibogoco Acimo.

⁷ Jaaneguiha Moocaani imiguiha fahigova sitaama magaayicicasi, mihaico Cristo agaayicibadi. ⁸ Miho uu-joho amhaico nehi: Cristo saahu judiomico ejeecivo-vaubo, moheedetemhaico unuuno imiyaavequi.

Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani onoonoco abañitatinoco. ⁹ Tolliro bu saubo judiomi iicatimo Moocaanico imequi miyaminaaco #daasugueneguiha, Caatinihaamefaño onoobadi:

Jaamaño Moocaanico imeji judiomi iicatirucuumimi-naafeenevi, bu diibediti imino masivaji, noono.

¹⁰ Jaabadiro bu simañoohaamefañovi noono:

Judiomi iicatirucuumiminaa imo imo mihica, Moocaani cuumiminaama.

¹¹ Jaabadiro bu simañovi noono:

Aivojibo Moocaanico mihimo, paryi cuumiminaa diibo mityaco famooro miyaminaa macahacisu, noono.

¹² Jaabadiro bu Isaia caatiniuhi:

Isai onoobo iyaachimihai oobo agañivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji. † Jaabo diitoco ataajasujinoco esicinijimo, nooboro.

¹³ Moocaani mihaico taajasu, esicini canoco aacibo.

Jaafa Moocaani amhaico imo imo omooniboro sajeebi icaco acihi diiboco mimiyaavogonofeenedi, amhai sihidi janaanivi mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mit-yari.

¹⁴ Tañahabomi, uujoho imino gaajacuhi amhai mihimuseneque, sihidi magaajanoco, bu fahigova mafagocasinoco magaajanoco icano. ¹⁵ Jaaneguiha jahaamefaño amhaidi caatinihi nucefeguetiibo ijibogonoti. Jaanoco jaamo jabajeevetimo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodi atajibaaboro acihi mooniqui, ¹⁶ Jesucristoco jeeceivequi judiomi iicatimofeenevi. Diiboco ejeecivoobo uujoho jibeguehicahi Moocaani jibogoco taajasuguiha judiomi iicatimoco Moocaanijaagovi satyequi, ijeevivobadi igaayiciqui Igaifafeenedi ijeevadi iiguiharo ificucuumoco.

¹⁷ Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedi imo imo icahi Moocaani dudicamaajeque omoonimaño. ¹⁸ Uujoho jinejeti iimaatini idinoro Jesucristo tafañodi omooninoti. Judiomi iicatimoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonihi tafañodi Jesucristo ihiimaaneri, bu iiminoco omoonineri, ¹⁹ bu gaajasu mityafeenedi, bu aatyimeratino eetavofeenedi, bu Moocaani Gaija mityafeenedi icano. Jiibadi Cristo taajasujibogoco jibuguucuhi Jerusaleti fahigovadi ifutusucuhi Iliricu jinijevi. ²⁰ Jaanoco iimogoboro jilli jibeguehi taajasujibogoco johono Cristo momo agaaraticuumijefaño sita iticoni ijibogonohallivi ijibogonoco iimogotimaño. ²¹ Jiliro moonihi Caatinihaamefaño onoobadi:

Jaatyo diiboti agaajatimo atyimeji, bu diiboti uguubutatimo gaajaji, noono.

† Griego ijiri: Isaia onoobo caacamiti ruutuji. Jaabo agañivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovi Feeguehi.

²² Jiliti jimañovi sihidi dudicamaaje icamaño uujoho feehicatihi fahijiva amhaico abaateguehicaruuho.

²³ Jaarunaa jisumi jicuumijefaño tadyudicamaajeque iimivucumaño, bu siacijetiro amhaico abaatonoco imeguehicamaño, ²⁴ España jinijejaago ofoodi amhaico baahiniji. Jaadi imino mahatyimecasinobuunati uco mahamusu Españavi feequi. ²⁵ Jaanoti jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahi icamo monahabomico mahamusunoco asatyoo. ²⁶ Miho Macedoniari, Acayari icano icamo allacaruhi nihibamico Jerusaleri monahabomi #daasumoco ihamusuqui. ²⁷ Tolti moonimo judiomioto imiyaavogomo Cristo jibogoco diitojaagovi asatyuneguiha. Jaaneguiha diito judiomitimiyaavogomoco inehejeti acimo. ²⁸ Jaaneguiha jinehejeque paryi iimivooboro toono nihibamico diitoco aacidi Españajaago ofoobo amhaico meecihiniji. ²⁹ Imino uujoho esicinihi, tahigo ifotodi Cristo iimihuseri imino uco mooniji.

³⁰ Tañahabomi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi amhaico nehi, bu Moocaani Gaija gaijico aacinofeenedi: Tajaagovi miminifoto. Jaamoro mese-faquifoto Moocaanima tahallivi mihiiamaamo. ³¹ Tahallivi Moocaanico midillu Judeari icamo Cristoco imiyaaveguehicatimediti uco itaajasuqui. Jaabadiro jino monahabomi Jerusaleri icamedi asatyonoco imino igaayiciqui. ³² Jaabadiro bu Moocaani iimogohachijii uujoho imo imo amhaico atyimequi, bu jaabo amhaico abaatonofeenedi jaguisiqui icano. ³³ Jaafa sajeebico aacibo Moocaani amhaima icahi. Fine.

Iijico Agalluuno.

16 Amhaico nehi, monago Febe onoogohallivi siacijetiro Cencrea cuumiri icaja Moocaani ijafaño ejeecivehicagoti: ² Jaagoco imino magaayici Mohaivojibo momofeenedi miyaavogonahabomima mihicanicibadi. Diigoco mahamusu ucuujivaachunehejeti, miho diigo sihidi saatohoco amusuhicahi, bu uco tolliro amusuhicago.

³ Tolliro bu Aquila, itaaba Pricila icamisi taajico mahaci Cristo Jesu dudicamaajeti uco anahabonihicamisico. ⁴ Diitisi ifiico nihicunofaño tahallivi ficuui uco agaicaaujirunoti itaajasuqui. Jaamisico uujoho toonohallivi imehi. Jaabo uuro icatino, tolliro bu famooro monahabomi Moocaani ijaminaa judiomi iicatimo icano. ⁵ Tolliro bu paryi monahabomico taajico mahaci Aquilamisi ijafaño iigaivehicamoco. Tolliro bu tagataavominaafi Epeneto onoboco taajico mahaci diibo aivo iticoni Acaya jinijevi Cristoco imiyaavugubu. ⁶ Tolliro bu Mariaco taajico mahaci amhaifeenevi sihidit ududicamaahicagoco. ⁷ Tolliro bu tajaagoo Andronicu, Junias icamisico taajico mahaci, civojafaño icausumi uco anahaboniumisico, Jesucristo minisumi-naafeenevi aivo obocimisi, diitisi Cristoco iticoni tahimegaro imiyaavuguumisi.

⁸ Tolliro Ampliatu onooboco Aivojii**bo**fañodi agaijii**bo** tagataavominaafico taajico mahaci. ⁹ Jaabadiro bu Urbano Cristo Jesu dudicamaajeque mihaico aamusuhicaaboco taajico mahaci, tolliro bu agaijii**bo** Estaqui onooboco. ¹⁰ Tolliro bu taajico mahaci Apele onooboco sihidi Cristoco imiyaavogonoco ifusuhicaaboco. Jaabadiro bu Aristobulo yotoco. ¹¹ Tolliro bu tayoobo Herodio onooboco taajico mahaci, tolliro bu Aivojii**bo**co imiyaavuguumo Narciso yotoco taajico mahaci. ¹² Tolliro bu taajico mahaci Trifena, Trifosa icamifeque Aivojii**bo** dudicamaajefaño ududicamaaimifeque. Tolliro bu magaijigo monago Persidaco sihidi Aivojii**bo** dudicamaajefaño ududicamaaihicagoco. ¹³ Tolliro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obociboco taajico mahaci. Tolliro bu seejico tamiya seejibadi uco omoonigoco. ¹⁴ Tolliro bu taajico mahaci Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryi monahabomi diitoma iicamoco icano. ¹⁵ Tolliro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago icamisico. Tolliro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano.

¹⁶ Fahigova mihibicicasimoro midillucasi Moocaani sajeebiico ihifusuqui. Paryiicino Cristo iijaminaa amihaijaago iijico galluuhi.

¹⁷ Tañahabomi, amihaiico neehi: Imino mehesicini miyaavogominaaco udugaacumoro agañisuhicamoti. Diito omoonino amihaiico mihai mijii**bo**guehicabadi icatithi. Jaamoti buhigovi mihica. ¹⁸ Tolliro omoonii**bo** Mohaivojii**bo** Jesucristoco jeecivotithi ifi onoobadiro omoonimoro bañihicamo civojeebii**ba** iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedi bañihicamo.

¹⁹ Famooro gaajacuuhii amihai mimiyaavogonoco. Jaamaña uujoho imo imo icahi. Imeguehi amihai iiminocoro momooniqui mihimibaicinococo imitino-

coro momooniqui icatino. ²⁰ Jaanofañodi sajeebiico aaci**bo** Moocaani saaji**bo** iji Satanasco ifinisuvaqui † amihaiquiino. Jaabo Mohaivojii**bo** Jesucristo jaafa amihaiico imino moonithi.

²¹ Tolliro buunaji Timoteo tadyudicamaaje nahaboniminaafi amihaijaago iijico galluuhi. Tolliro bu Lucio, bu Jason, bu tolliro Sosipatu onoobo icamo tayoto.

²² Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatini**bo** amihaija taajico galluuhi Mohaivojii**bo**feenedi.

²³ Tolliro bu Gayo onoobo amihaijaago iijico galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tolliro toojaco acifiibo Moocaani iijaminaaco. Tolliro bu Erasto onoobo jicuumi nihibami ficuminaafi, bu tolliro monahabo Cuarto icamisi. ††

Moocaanico Iimono.

²⁵ Jaanegui masii Moocaanico mihimequi. Diibo amihai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho iijibeguehicaabogo onoobadi, bu Jesucristoditi iijibeguehicabadi, bu siicijetiro jiiinije ifiivuumi iicauno agaajaratinoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadi icano. ²⁶ Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifiniti**bo** taji**ba** onoobadi, Moocaani iimaaminaa Acaatini**ba**haamefeenedi. Jaano toono agaajarautiruno jisumi gaajacafutucuuhii paryi faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.

²⁷ Jaanegui jaafa idii**bo** Moocaani sihidi gaajama iicaabo, Jesucristofeenedi diiboco mihimono ufucuro finijitithi. Fine.

---

† Griego iijiri: *ijimatajeruqui*, noono. †† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: *Jaafa Mohaivojii**bo** Jesucristo amihaiico imino moonithi, onoonoco.*

1 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintominaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafiti icahi, Moocaani onoobadi, bu nahabo Sostene onoobo icano ² Moocaani iija Corintori iicajaminaadi caatinihi. Jaamo Cristo Jesufenedi Moocaanita iicacuumo di-ibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryi fahigova jiiñjevi Mohaivojiiho Jesucristo, bu diito Aivojiiho icaabo momoco mihiimaahicamo icano. ³ Jaamo imino sajeebii-ma mihica Moocaani Diosfañodi, bu Aivojiiho Jesucristofenedi icano.

Cristofenedi Moocaani Imino Omoonino.

⁴ Fahiiivaro amiihaihallivi Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufenedi Moocaani amiihaico imino omooninohallivi. ⁵ Miïro Cristofañodi mihicamaño Moocaani amiihaico aciuhi mojeebii gajadi fanoova busumijebadi fanoohiijico, bu fanoogaajaco icano. ⁶ Oono amiihaivi Cristoti jiihbogo miyaano iicano imino agaajacafotobadi. ⁷ Jaamaño amiihaiditi jinehejeba cuujivaachutihi Moocaani aacinehejeonoti Mohaivojiiho Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta. ⁸ Jaabo amiihaico imino teemejiibo niinofucuvi. Jaamo imino miihinivatimo mihicahi Mohaivojiiho Jesucristo agasejifucu. ⁹ Bañitatiiho Moocaani. Jaabo amiihaico cuuhuvahinihi Illi Jesucristo Mohaivojiihojaagodi miicaqui.

Moocaani Iijaminaa Udugaacamaaiuno.

¹⁰ Jaanegui jino amiihaico neehi; Tañahabomi, Mohaivojiiho Jesucristo momofenedi, famooro sabadiro sayomonocoro mihiimaa, bu amiihaifeenevi dugaavocasineheje icadino. Jilli iminoro sahigoviro miminifoto sano eesamaajeaagoviro sabadiro miminifoto. ¹¹ Tañahabomi, miïro amiihaiditi uco jiihbogomo Cloe onoobo yoto, amiihaifeeneviva iibacasi iicanoco. ¹² Toonoti jilli amiihaico neejirahi: Amiihaiva jilli meneehicahi: Saatohova uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotivaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanoti saatoho uujoho Cristoobo, meneehicahivaha. ¹³ ¿Nacu Cristo dugaacinihi? ¿Nacu uujoho Pablo amiihaihallivi tetecufutuuhi? ¿Nacu amiihai uujoho Pablo memeri miniticafutuuhi? ¹⁴ Miïro uujoho, amiihaiti miihaiñoobaco nitihinihi, ivi idiiimisicoro nituihi, Crispo onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallivi uujoho Moocaanico imehi. ¹⁵ Jaamo miihaiñooba: Uujoho Pablo memeri niticafetehinihi, nootimo mihicahi, ¹⁶ bu tolliro nituihi Estefanoco iijaminaama. Jaanoti saato-

hobaco gaajacutihi tahi fine cajaanocohacho nituihi. ¹⁷ Miïro uco Cristo nitifiiri galluutihi, iimino jiihbogocoro jiihbogoequi uco galluubo. Jaaruno bu sihiditi gaaja iijiri jiihbogoequi icatino jilli Cristo imoholliigavi iguijeveuno sicamañovi minifototino iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

¹⁸ Jaamaño miïro Cristo imohohallivi iguijeveuno jiihbogo jilli jihovonobadi jeevahi ciiñigaifaño efeejimeedi. Jaanoti ataajajimeedi, jino miihaidi, Moocaani mitya icahi. ¹⁹ Miïro Caatinihaamefaño noono:

Finisuiji gaajaminaa gaajaco, bu tiiñisuiji gaajaciminaa esicinico, noono.

²⁰ ¿Nacu cuuca icaabo gaajaminaafi? ¿Cuuca icaabo jiihbogominaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaamii-naafi? Miïro Moocaani jeegavusucuhi jiiñjeminaa gaajaco. ²¹ Imooniqui jiiñjeminaa, Moocaani gaajafenedi, Moocaanico gaajacihinihi. Jaabo Moocaani igaa-jafenedi diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogominaaco iimino jiihbogofenedi saatehedi tobogo jihovonobadi iicarunofañodi.

²² Miïro judiomi dilluhicahi sihiditi ejeevano gaajataco. Bu tolliro griegomi jiije gaajacoro guinehicahi.

²³ Jaarunaaca miihai mijiihbogehicahi Cristo etetecuciniboco. Jaanoco judiomi unucufeguere tiiimejetasuhicamo. Tolliro judiomi iicatimeedi jilli jihovono.

²⁴ Jaanoti naha ucuuhuvacinihi, judiomi, bu judiomi iicatimeedi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano. ²⁵ Miïro Moocaani gaajati iicarunovaha miyaminaa gaajahallinohocivi sihiditi jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno miyaminaa sefa janaanici sihiditi jeevahi. ²⁶ Eneecau magaaaja, tañahabomi, Moocaani amiihaico ucuuhuvaumoti bu miidimo jijeogaajaminaaotou. Jaabadiro bu miidimo aivojii-ma iicamootou miyaamo iyaachimihaiototi. ²⁷ Jaanoti naha Moocaani icuhi jiiñjeminaadi miiñfomo iicamoco agaajafiimoco inucufevesuqui, tolliro bu Moocaani jiiñjeminaadi iniinovafimoco icuhi esefafiimoco inucufevesuqui, ²⁸ tolliro bu icuho jiiñjehallivi jihovono iicanoco, miiñfomo iicamoco icano jiiñjehallivi miyaamo iicamoco inucufevesuqui. ²⁹ Jiliti diibo imefeenevi miihaiñooba: Uujoho aivo sihiditi jeevahi, nootimo iicaqui. ³⁰ Miïro Moocaani amiihaico Cristo Jesujaagovi miniiyuihi, tolliro bu mooniiubo Cristo miihai gaaja iicaaboco. Diibofañodi Moocaanima sajeebii miicaqui, mataajacuumoro diibediro miicaqui. ³¹ Jaanegui Caatinihaamefaño onoobadi: Difiico iidiimuuruubo; Aivojiihbocoro diimo.

Cristo Etetecucin#boco Mij#bogono.

2 Tañahabomi, mi#ro Moocaaniti j#beguequi am#haijaago eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutihi. 2 Jil#iro am#haifeenevi jinejebaco gaajati#bobadi minifutuuhi id#bocoro Jesu-cristoco jaani etetecucin#boco gaajauhi. 3 Jaabo uujoho am#haifeenevi niinovano icauhi. 4 Mill# fine diitoco j#begueji? nooboro sihidi iguiiboro veveveve. 4 Jaabad#ro bu tahiimaa, toj#bogo icano miyaminaa gaajasuri icautino. Jil#iro Moocaani Gajjari, mityari icano ifusuhinihi. 5 Jil#iti am#hai miyaavogo miyaminaa gaajafa#nodi icatino Moocaani mityafa#nodi iicaqui.

Moocaani Gajjafeneedi Magaajacino.

6 Jaarunofa#o mihiimaahi gaajaco miyaavogofa#o ujusicumofeenevi. Jaaruno jijeo gaajari icatino, bu jidihijeo aivojito iimitimo gaaja goovano ifin#fineri icatino. 7 Jil#i Moocaani gaajaco mihiimaahi agaa-jaratino itih#noco toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani si#cijetiro ficucuuhi mi#hai taajasuco. 8 Jaanoco cajaan#yoba saatohoti jijeo aivojito gaajaciutihi. Mi#ro igaajaciuruva tetecujit#rumo niquejeo imi Aivoj#boco. 9 Jil#iro jil#i, Caatinihaamefa#o onoobadi:

Miyaminaa aatyimeutinehejeque, bu uguubutinehejeque, bu miyaminaa jeeb#fa#o ijicafetehinitinoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijimeguiha, noonoro.

10 Jaarunoco Moocaani mi#haico gaajasuhi Igaijafeneedi. Mi#ro Igaija paryi fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebi faicuvahi iicarunoco.

11 2Nacu, cajaan#i gaajahi sifi esamaajeque? Id#boro igaija diibofa#o iicaabo gaajahi. Jaabad#ro buunaji mi#joho gaajatihi Moocaani esamaajeque, id#boro diibo Gaija gaajahi. 12 Jaabadi mi#hai magaayic#hinit#i jinijeo gaijaco, id#boro Moocaaniti asaano Gaijaco magaayic#hinit#i, toonoti magaajaqui Moocaani mi#haico iimihuseri aac#hinitinoco. 13 Jaanehejeque mi#hai mihiimaahi Moocaani Gaija mi#haico ij#bogobadi. Jaano mi#hai gaajariro magaajanoco icatino. Jil#i mi#j#beguehi Moocaani j#bogoco miyaavogominaaco.

14 Jaanoti Moocaani Gaijama achahaabo gaayic#ihi Moocaani Gaijaonehejeque, diibedi jil#i jihovonobadi icano, agaajatima#o. Jaanoco Moocaani Gajjariro magaaajacitahi miyaano iicanoco. 15 Jaanoti naha Moocaani Gaijama iicaabo paryi fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitico, mi#joho neejitirahi. 16 Mi#ro Caatinihaamefa#o noonoro: 2Nacu, mi#joho gaajaciuhi Moocaani esamaajeque? 2Nacu, Moocaanico mi#joho conooco j#beguejirahi? Jaanoti naha mi#hai Cristo esamaajema mihicahi.

Moocaani Amusuminaa.

3 Jaama#o tañahabomi, uujoho am#haima Moocaani Gaijama iicamoma mihicanic#badi iimaatihi, jil#i Moocaani Gaijama achahamoma mihi-

canic#badi iimaahi, Cristojaagodi seemehiica iicamoma mihicanic#badi iimaahi. 2 Am#haico itih#tinocoro j#beguehinit#i oono seemeneque machuco acit#moro mi-fa#ocoro ihiisunic#badi. Itih#tinocoro j#beguehinit#i magaayic#ujit#runeguiha, bu jisumihiica magaayic#it#i-ica icano. 3 Jil#i am#haihiica ticovomiyaminaarehiica. Mi#ro am#haifeeneri icanehejehiica siinohalliti sitaaco mi#j#heveneheje, #bacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jil#i ticovomiyaminaarehiica mihicahi. Jaama#o paryi miyaminaa omoonin#icadiro momoonihicahi. 4 Mi#ro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanoti bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jil#i meneehicama#o ticovomiyaminaarehiica mihicahi.

5 2Nacu mi#joho Pablo? 2Nacu mi#joho Apolo? Jil#i mi#hai Moocaani amusuminaa toonofeneedi am#hai mimiyaaveguehinino. Jaano toonoco meheetavehi moticovohocivi mi#haico Aivoj#bo aacidineheje. 6 Mi#ro uujoho basuui. Jaanoco Apolo maaisuui. Jaanoco Moocaani jusisui. 7 Jaama#o abasuubo sihidi ejevano icatino, bu amaaisuubo sihidi ejevano icatino. Jaanoti naha Moocaani fanooco omoon#bo toohoco ujusisuubo. 8 Mi#ro jaama#o abasuubo, amaaisuubo icano sabadiro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadisahaje idudicamaajed#no ijaadaco Moocaaniti gaayic#i. 9 Mi#ro mi#hai Moocaani nahaboniminaa. Jaanoti am#hai Moocaani dudicamaaje faguibadi mihicahi. Jaanoti bu tolliro Moocaani iijaco eheetavojabadi mihicahi.

10 Jaama#o Moocaani imihuseti uco aacidino, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadi ihmahacinoco kuhufono basuui. Jaanohallivi sita ifajaaco majaanijihachij#i imino esic#nimoro majaan#i. 11 Mi#ro sino sita ihmahaciti ficuucuujitirahi ihmahaci Jesucristo iicacuma#o. 12 Jaanoti diibo iicacuunohallivi saatoho orori, ni#h#bajeneri, sihidi ijaadama icano guisiy#neri icano iijaco eetavoo. Jaanoti saatoho imohoneri, jaaineri, j#huneri icano ajaan#hachij#i 13 eheetavod#bo dudicamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; mi#ro ci#jigairi nisucafetejino. Jaadi gaajacafetejino naa cajaan#i miyaanoco eheetavuunoco. 14 Jaanoti cajaan#i dudicamaajehacho Moocaani nisufa#odi afatyoo. Ijaadaco gaayic#i. 15 Jaanoti cajaan#inocohacho finisujino diibo dudicamaaje ga#i#cafeteji. Jaarunofa#o diiboro taajaji oono ci#jigai iijaco ij#gasunoti ataa-janic#badi.

16 2Nacu magaajatihi am#hai Moocaani iija mihi-canoco? 2Bu Moocaani Gaija am#haifa#o iicanoco?

17 Jaanoti bu cajaan#hacho Moocaani iijaco ifinisuuco, bu Moocaani diiboco finisui. Mi#ro am#hai Moocaani iija. Jaaja mi#h#ivatija.

18 Jaanegui cajaan#i am#hai ifiico jil#i maba#isudino. Cajaan#hacho am#haifa#oti: Jid#hivi uujoho gaajami-naafi, monoobo gaajati#bobadi miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafiti minifetehi. 19 Mi#ro jijeo gaaja Moocaanidi jil#i jihovono. Mi#ro Caatinihaamefa#o noocinino: Moocaani ga#i#sui agaajamoco aba#i#ficama#ovi, noonoro. 20 Tolliro bu noonoro: Aivoj#bo gaajahi gaajaminaa esamaaje jil#i sicama#o iicanoco, onoono.

²¹ Jaanegui mīhaiñooba miyaminaafi j̄ibegueri amīhai ifiico mitya mitya momoonidino. Mīro paryi sabadiro amīhaiñeheje. ²² Mīro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amīhaico mij̄ibeguequi fanooro Moocaani amīhaico aacino j̄iinijehallivi mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryi amīhaiguiiha. Tolliro guijevefeenedi Moocaanijaago mihifetejineguiiha icano. ²³ Jaanoti amīhai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

Minisuminaa Dudicamaaje.

4 Jaaneguiiha amīhai mīhaico Cristo jeecivomi-naati mehesicini, bu Moocaani j̄ibegueji itihino j̄ibogominaati icano. ² Jaamo paryi diito toono taj̄ibama iicamo imino omoonifimoti mihica. ³ Jaanoti naha uudi milli icatino miyaminaa tahimiti unuuruno, bu miyaminaa aivoji icagavi tahimitico unuuruno icano, bu uuro tahimitico neejitirahi. ⁴ Jinejeti uujoho tahe-samaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafototih. Jaanoti naha id̄iboro Aivoj̄ibo Moocaani uco tahimitico neejirahi. ⁵ Jaanegui amīhaico neehi: Imegaviro sifi imitico, meneedino Aivoj̄ibo Jesu asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoi-caruji, bu tolliro civoguiino toovono iicarunehejeque. Bu tolliro jaabo j̄ibeguejiibo miyaminaa jeeb̄ino eesamaaiñehejeque. Jaadi naha jari iticovoocivi Moocaaniti gaayicijimo diitoco achacisunoco.

⁶ Tañahabomi, jilli amīhaico neehi amīhai imiguiiha Apoloti, uuti icano, jaamo magaajahi. Jaanoco misiti magaaja. Jaamoro oono Caatinihaamefaño onoono janaanivi esamaaicuutimo mihicahi. Jaamo saafiiditi mitya mitya mihicamoro sifiico tih̄isutimo mihica.

⁷ ¿Nacu mījoho ico miyaaboti ficuuihi? ¿Nacu cono im̄a chahahi agaayicitino? Jaano bu agaayicunoco, ¿collihi sifiiti agaayicitibobadi: Aivo uujoho mityahi, neehi?

⁸ Mīro paryicino toonoma mihicacuui. Mīro sihid̄i mubusumijevacuui. Mīhai aivo aivoj̄itorucu, monoomoro mīhaico uufocovi miminiyuhi. Jaanova miyaano mahaivoj̄ivejirahi, mīhai amīhaima bu sano mahaivoj̄ivequi. ⁹ Mīro jilli tahesicini neehi: Moocaani mīhai minisuminaaco famooguiinoviro ficuui iguijeniguucuumoco iicanicibadi. Mīro mīhaico miyaminaa iimogotimoro ajabafinovi mihifutucuui, Moocaani toomominaa ihatyimequi, miyaminaa ihatyimequi icano. ¹⁰ Mīhaico naha jihovotobadi esic̄inimo Cristohalliti. Jaanoti naha amīhaico Cristoti: Aivo gaajafimo, neehicamo. Mīhai miniinovafih. Jaanoti amīhai mequehecuhi. Amīhaico: Miyaamo, noomo. Jaanoti mīhaico jilli: Mih̄ifomo, noomo.

¹¹ Jisumihachuta ajebanoco jaabicimoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganiicicafetehi, moojanoma machahahi, ¹² miniinovatehichi, muhuseri mududicamaaimo. Mīhaico iminootino noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mīhaico idaa-suno omooninehejeque majaabicihicahi. ¹³ Mīhaiti aivonoono neehicamo. Jaarumoco sīcuno mihi-imusuhicahi. Jiinjije beevabadi mīhaico moon̄hicamo beemeubadi j̄isumihachuta mihicahi.

¹⁴ Jino amīhaico nucufevesuqui jilli caatinitih. Jilli amīhaico faj̄iniqui agaijimo taseemeque icabadi.

¹⁵ Mīro diez mildimo amīhai j̄ibogominaa Cristoti amīhaico j̄ibogomo icarunaaca, diito amīhai caanimibadi icatih. Mīro uuro amīhaico seemevahinihi Cristo Jesufañodi iimino j̄ibogofeenedi. ¹⁶ Jaanegui amīhaico neehi: Uujoho jino iicabadiro mihica.

¹⁷ Tooneguiiharo bu amīhaijaago Timoteoco galluui taseemenebadi agaij̄ibo Aivoj̄ibofañodi imino iicaabo. Jaabo diibo amīhaico imino esaayuji Cristofañodi uujoho omooninoco, fahigova iicajahaje Moocaani iijanofaño j̄ibogooboro efeehicabadi. ¹⁸ Saatohovaha amīhaiti mitya mitya icahicahi uujoho amīhaijaago ufucuro ufuucujit̄ivibadi. ¹⁹ Jaanegui amīhaijaago goovajino ofoono Aivoj̄ibo iimogohachij̄i. Jaadi jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonitino icano. ²⁰ Mīro Moocaani aivoji jilli ticovo iimaa icatino, mityaono. ²¹ Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amīhaijaa feeji imeima, nacu gaijima, sīcu ifi gaijama?

Ajevati Onoono.

5 Miyaano amīhaifeeneviva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno mugubusudino Moocaanico agaajatimofeenevi. Mīro saafivaha caanimi taabamima icahi. ² Jaamo amīhai mitya mitya mihicahicahi. Jilli toonoti munucufevemere idaa-suno mihicatano. Tolli omoon̄boco amīhaifeeneti buhigovi magañi. ³ Mīro uujoho, tafi sihigo icarunaaca tajeebi amīhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tolli iicaabo imitico, nuucuui amīhaifeeneri iicaabobadi. ⁴ Mohaivoj̄ibo Jesucristo momofañodi amīhai mihigaicini-moma sano tajeebi icahi, bu tolliro Mohaivoj̄ibo Jesucristo imityama amīhaima icaji icano. ⁵ Jaabo diibo iim̄it̄iboco Satanasco mahaci ifi iimogonoco ifinisuqui omoon̄ruubo, idaa-suno iicaneguiiha doj̄icuviro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivoj̄ibo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebi itaajaqui.

⁶ Aivo imitino toono momoon̄noti mitya mitya mihi-cano. ¿Nacu magaajatihi ajashuruno levaduraguiji paryi ifaasihifaño acaisecafetefinoco. ⁷ Jaanegui toono eedelevaduraguijico magañ̄nicibadi toonoco amīhaifeeneti magañ̄i. Jaamo booshi toguijima achahas̄hibadi mihicahi, toono amīhai mihicabadi. Mīro sīcjeminaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua j̄ibaimo iicajisumi. Jaanoti jisumi Cristo Jesuco guijen̄umo safooro mīhai imit̄ihallivi. ⁸ Jaanegui mas̄ Pascua j̄ibaimoco meheetavequi tohimitico magañ̄imoro, oono eedelevaduraguiji iimit̄iguijico mihicanicibadi. Jaamoro ivi toguijima achahano maahuneriro meheetavequi abañ̄itino jeeb̄iri, miyaaneri icano.

⁹ Mīro amīhaico juufaiji acaatinihaamefañodi nuucuui: Ajevafiimoma magataavedino, nooboro.

¹⁰ Jaaruno tolli onobo paryi j̄iinijehalliri iicamo ajevafimoti, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimoti, bu ananivafimoti, oono bu tolliro ij̄initaco ejecevifimoti icano nootih. Mīro tolli diitoma iimaatimo mihicaruva

toojiinijeti siijiinijevi mefeelijirahi. ¹¹ Jaanoti cajaanihacho: Miyaavogominaafi uujoho, unuuruubo ajevaco imoyiicibo, ifiguiharo fanoovaaco imeguififiibo, ijinita-co ejeecivefifiibo, sicamañooco ijibocasififiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaififiibo icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jilli neehi. Tolli iicaaboma ajashuno safooba mamachudino. ¹² Milliti bu uujoho imiiaavogotimo: Iimitico, neejirahi? Idiboro Moocaani diito: Imitico, neeji. Jaanoti naha amihai miyaavogominaa mihicacuumo: Imitico, meneelijirahi. Jaaneguiiha diibo iimitiboco amiihaifeenetii buhi magañii.

Dugaacuminaa Imefeenevi Dinahaboco Satyedino.

6 Amiihaiti saatoho amihai nahaboma imitino mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogominaa jaagovi footimoro, zcollihi miyaavogominaa iicati-mo dugaacuminaa jaagovi mofoonicichi? ² zNacu amihai magaajatihii miyaavogominaa jiiinjeminaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiiinije amiihairi udugaacucafetejino icanaaca, zcollihi toono sihidi ejeevatinoco amiihaifeeneviro mihimibachutihi? ³ zNacu magaajatihii Moocaani toomominaaco miihai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? zMilliti jijeonoco dugaacuti-mo mihicajirahi? ⁴ Jaamo bu amiihai jijeonehejehalliti miihii bacasinoma mihicamo bu, zcollihi jaamo miyaavogominaa iicati mo jaagovi tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi? ⁵ Jino amiihaico nucufesuquii neehi: zNacu amiihaifeenevi gaajaminaafi saafiiba chahahi inahabomifeenevi udugaacujiruubo? ⁶ Jaano icanaaca, zcollihi masatyehicahi amiihai nahabomico miyaavogominaa iicati mo dugaacuminaa imefeenevi? ⁷ Amiihaifeenevi iibacasima mihicamaño aivo imitino mihicacuuihi. zCollihi jilli tolli icarunoco majaabicitihi? Jaafa jilli amiihaico nanimo. ⁸ Jaarunaa amiihai sahitgotiro imitino momoonihicahi, mananihicahi amiihai nahabomicro. ⁹ zNacu amiihai magaajatihii iimifiitimo Moocaani aivojico agaayicijitinoco? Amiihai ifiico mabañisudino, ajevaminaa, jihovo caanimico ejeecivefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimimaryo iicafimo, ¹⁰ ananivafifimo, fanoovaaco iiguuiharo iimoyicififimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitino eneeffifimo, bu sitaaco imitino omoonififimo icano Moocaani aivojifaño feejitihii. ¹¹ Jilli icauno amiihaiti iticoni saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuuihi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebii icacuumo Aivojii bo Jesu momofeenedi, bu Moocaani Gaijafenedi icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

¹² Paryi fanoovaaco uujoho moonijirahi. Jaarunaa paryi fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutino. Uujoho paryi fanoovaaco moonijirahi. Jaarunoti conooba uco guiinonijitihii. ¹³ Miyaanoco noonicimo: Machuta miiño jeebii guuiha, mojeebii machutaguiiha icano. Jaarunohocico sabadiro Moocaani finisuiji. Jaanoti mofi ajevaguiiha icatihi Aivojii bo Cristoguiiharo icano. Jaabadiro bu diibo mofiguiiha iicaabo. ¹⁴ Jaabo

Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadiro bu miihaico imityari tolliro buheetesujii bo.

¹⁵ zNacu amiihai magaajatihii amiihai ifiino Cristo ifioneheje iicanoco? zNacu Cristo ifiiti iiciboro ajevaminaago ifiivi ficuji? Cha, tolli icatino. ¹⁶ zNacu bu amiihai magaajatihii ajevaminaagoma iicasiibo diigoma saafi ifibadiro iminifetefinoco? Jaano toono imiti ifi. Miiro Caatinihaame neehi: Famisicro sahurucuuji, noonoro. ¹⁷ Jaabadiro Aivojii bojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.

¹⁸ Jaanegui ajevati magaa. Paryi oono cohimitihacho iicanoco miyaminaafi moonifihii mofifañodi iicatinoco. Jaanoti ajevaco omoonii bo ifiicoro imitino moonihii.

¹⁹ zNacu magaajatihii amiihai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amiihaifaño iicaabo, Moocaani amiihaico aaciibo. Jaamo amiihai, amiihai ifi abajatoro mihicatihi. ²⁰ Miiro amiihaico ajashutino jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducuuihi. Jaanegui Moocaanico amiihai ifiiri macahacisu. †

Taabavaditi Onoono.

7 Jaanoti oono uco aamefaño meneehinenediti amiihaico neehi: Aivo imijiruno gaifi gaigoooco dudicitii bo iicano. ² Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amiihai ticovohocivi amiihai taabamima mihica. Jaabadiro bu gaigoomi amiihai ticovohocivi amiihai tajemima mihica. ³ Amiihai tajemii amiihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadiro bu amiihai taabami amiihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. ⁴ Miiro mogai ifi abajagoro icatihi, idiboro aiji abajaabo. Jaabadiro bu aiji ifi abajaaboro icatihi, idigoro mogai abajago. ⁵ Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ivi idisumiro famisicro sabadiro mihiimaacasimisiro: Jilli ticovono miicaqui Moocaanima mihi-imaanohachuta, munuusumi ivi ticovono mihicaji. Jaanobuunati siino dojicuviro mihicacasi iji Satanas onoobo amiihaico abañineri sitama imitico momoonidino.

⁶ Jilli, jilli amiihaico uujoho neehi, tajii ba icatino. ⁷ Aivo imeguelirahi famooro gaifiimi jino uujoho iicabadi iicanoco. Jaarunofaño iticovoocivi Moocaani aacihini badii icamo. Saatohoco siibadi, bu saatohoco siibadi icano.

⁸ Jaanegui neehi: Ataabatimehejeque, fibaijigomiihaico icano imicanijiru aivo jino uujoho uuro iicabadiro mihicano. ⁹ Jaanoti saatoho ticovono mihicajitiruumo siino matajeva. Jilli imicanijiru siino atajevacuuno mihicano, majaabicijitirunerii idaasuno mihicaticuihi.

¹⁰ Jaanoti bu mogaimima iicacuumoco tajii bahi. Jaaruno uujoho icatino Aivojii bo tajii bahi, mogai aijico jeevesutigo iicaqui. ¹¹ Jaanoti mejeevesuhachii ji siino tajevacuutino mihica. Jaanoti jilliro siino ditajema dojicuviro dimijii bo. Jaabadiro aijimi mogaimico mejeevesudino.

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Moocaanico amiihai ifiiri, amiihai gaijari icano macahacisu. Jaano toonoci fanoociro Moocaaninohoci, onoonoco.

¹² Jaanoti bu jino uujoho onono, Aivojii bo onono icatino: Miyaavogominaati saafi taaba miyaavogominaago icatirugo diiboma imino iicagogoco mejeevesudino. ¹³ Jaabadiro bu saafigo miyaavogominaago taje miyaavogominaafi icatiruubo diigoma imino iicagohachiiji mejeevesudino. ¹⁴ Miiro aiji imiyaavogotiruubo mogaifañodi Moocaanidi imicuubobadi icahi. Jaabadiro bu imiyaavogotigo gaigo aijifañodi Moocaanidi imicugobadi icahi. Jaanoti tolli mihicaova amiihai seeme imifijitirahi imiyaavogotimo seemebadi icajirahi. Jaanoti saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocaanidiro icacuui. ¹⁵ Jaanoti oono imiyaaveguehicatimo ejeevesugohachiiji, jaafa jeevesumo. Jilliti tolli iicaabo ejeevesugo, bu tolli iicago ejeevesuubo icano sajeebii icacuui. ¹⁶ ¿Nacu fine ijoho gaigo ditajeque miyaavogusujirahi itaajaqui? Jaabadiro bu, ¿ijoho gaifi diitaabaco fine miyaavogusujirahi itaajaqui?

¹⁷ Oono amiihai ticovohocivi amiihaico Aivojii bo aaciuno iicabadi, bu Moocaani amiihaico ucuuhuvausumi mihicaubadiro icano mihica. Jilli tajii bahi paryicinno Moocaani iijanofaño. ¹⁸ Saatoho mucuuhuvacafutuui amiihai meehe quiticinimo mihicamo, tobadiro quiticinimo mihica. Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo mucuuhuvacafutuui tobadiro quiticiratimo mihica. ¹⁹ Miquiticinino sihidi jeevatih. Jaabadiro bu miquiticiratino sihidi jeevatih. Idinoro Moocaani tajii baco meheetavano naha sihidi jeevahi. ²⁰ Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihi-caubadiro mihica. ²¹ ¿Sifi jijovono diicaabo cuuhvacafutuui? Jaarunoco deesicinidino. Jaanoti bu toonoti ataajajino iicahachiiji, tolli mooni. ²² Miiro sifi jijovono iicaaboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojii bo ataajasucuborucu. Jaabo jilli sajeebii diiboco jeecivucuji. Jaabadiro bu sajeebii iicaaboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jijovonurucu. ²³ Miiro ajashutino jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuui. Jaanegui miyaminaa jijovototi amiihai ifiico meheetavedino. ²⁴ Jaanegui tañahabomi, oono amiihai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro, bu jisumi Moocaanima mihica.

²⁵ Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojii bo tajii bama chahahi. Jaarunaa jino eesicininoco neehi, uco Aivojii bo idaasugonofeenedi imihuseebe iicamaño, jilli amiihaico neehi: ²⁶ Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano jisumihije jino idaasuno mihicaneheje iicamaño. ²⁷ Gaigooma idiicacuubo, diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino. ²⁸ Jaaruubo bu ataabahachiiji, imitico dicitih. Jaabadiro bu bagocaja atajevago imitico icitih. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho amiihaiti buhigovi miniyujirahi.

²⁹ Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jijehallivi gueenene mihicajitih. Jaanegui amiihai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica. ³⁰ Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono mihicatimobadi mihica. Jaanoti bu manaajeme siinoma mihicatimobadi mihica. ³¹ Jaanoti bu jijeone-

hejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi mihica. Miiro jijeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.

³² Uujoho imogotih sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatiibo Aivojii bo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojii boco imo imo imooniqui. ³³ Jaanoti ataabavacuubo jiniijeonehejejaagoviro icahi mogaico imo imo imooniqui. ³⁴ Jaabadiro bu atajevacuugoti atajevatimo siibadiro diitoti icahi. Atajevatigo Aivojii bo nehejeque imino moonih; ijeebii, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanoti bu atajevacuugo jiniijeonocoro imino moonifihi aijico imo imo imooniqui.

³⁵ Jaanoco jilli neehi amiihaidi iimiqui, amiihai imega jegaiteereque ficuui icatino, jilli iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojii boco miyaano fanoovari jeecivomoro mihicahi.

³⁶ Ivi jaanoti saatehedi ille bagocaja ujusucugo, taje vatigo iicano imitihachiiji, matajeni. Matajenino imiti icatino. ³⁷ Jaanoti ijeebii fañodi quehecuno eesicinibo: Jinejeti ucuujivaachutiibo ifi, onoobadiro iicaabo ijeebii fañodi ille bagocajaco imino ificugooabo aivo imino moonih. ³⁸ Jaanoti bu atajenibo imino moonih. Jaanoti bu atajenibo aivo sihimi moonih.

³⁹ Gaigo atajevacuugo tajii bari aijimayo icaji diibo iicanohachuta. Jaanoti aiji iguijevehachiiji, toonoti tajaacuugo. Jaadi iimogooboco taje vajirugo ivi miyaavogominaafi iicaabocoro. ⁴⁰ Jaanoti ivi uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Miiro uujoho tafiiico esicinih, tolliro bu fine Moocaani Gaijama iicanoco.

Jihovocanimico Ejeecivono.

(Rm 14.1-23)

8 Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti amiihaico neehi: Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuui. Jaaruno togaaja miihaico mofiioco mitya mitya momoonoviro jusisui. Jaanoti naha saatohoto magaijimo diito miyaavogoco mujusisui. ² Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatimo. ³ Jaanoti saatoho Moocaanico agaijii boco, bu Moocaani diiboco gaayicih.

⁴ Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco machunoti neehi: Miyaano ijinita jinijehallivi sihidi jeevatih ivi idii boro saafiro Moocaani. ⁵ Jaarunaa niqeejefaño, bu jinijehallivi icano bu sihidi jaatyosmi onoomo icahi, tolli eneehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi aivojito onoomo icano. ⁶ Jaanoti naha miihaidi icaabo saafiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryi fanoovaaco eetavuui. Jaabeguiiha miihai mihicahi. Tolliro bu icaabo saafiro Aivojii bo, Jesucristo, diibo feenedi paryi fanoova icahi, bu miihai mihicahi icano.

⁷ Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatih. Jaanoti saatoho ijinitaco ejeecivejibuumaño, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamaño, toonoti ijeebii mimihininibadi esicinimo. ⁸ Miiro machunoti Moocaani miinoco gaayicitih. Miiro machunoti mojeebii imitejitih, bu mihivatejitih icano. ⁹ Jaarunoco mehesicini, amiihai siibadi esiciniti-

mo mamachunofañodi, sifi imiyaavogo iniinovaaboco imitifañi magañisudino. ¹⁰ Eneecau bu amiihaico neequi: Ijoho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco ejeecivehicamañovi acasiivooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi miyaadi imiyaavogo equehecutiibo aatyimeebere, bu machujiruubo ijinitaco ejeecivucunoco. ¹¹ Jaamaño jilliti ijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutiiboco mitasujirahi diibohallivi, bu tolliro Cristo iguijevecuuboco. ¹² Jaamaño jilliti amiihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebiico mimitasumaño amiihairyo Cristoco imitino moonihicahi. ¹³ Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifañi igañisujiruva uujoho ufucuro asimico duujitahi.

Minisuminaafi Dudicamaaje.

(Ga 1.11-2.10)

9 Miïro uujoho sifi jijovono icatïhi, uujoho minisuminaafi. Uujoho Aivojïbo Jesuco atyimehinicuhui. Jaamo amiihai Aivojïbedi ududicamaañofañoti mihicamo. ² Saatehedi uujoho minisuminaafi icatïhi. Jaanoti naha amiihaidi uujoho minisuminaafi. Amiihai Aivojïboco magaayicimaño uujoho miyaano minisuminaafi iicanoco magaajasuhi.

³ Jilli uujoho neehi imitino uuditi enehicamoco: ⁴ Miïro famoovadiro imino. Jaanoco misi paryi magaayicïhi machuqui aacinoco, aduqui aacinoco icano. ⁵ Tolliro bu imuguruva imijiruno miyaavogominaagoco ataabavano uuma ihigüequi. Tolliro bu Bernabe ihiciruva diiboma ihigüequi, oono saatoho minisuminaa iicabadi, oono bu Aivojïbo Jesu nahabomi iicabadi, bu oono Pedro iicabadi icano. ⁶ Jaanegui fine amiihai mehesicinihi idimisiro misi Bernabe, uujoho icano dudicamaajeque jeevesutimisiro, bu jïbegueriro mihicanoco. ⁷ ¿Nacu cajaanî amocasiminaafiti iicaabo iinoro inehjeque naajenicihi? Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu baacuco abasuubo inoovati guenetïbo icanicïhi? Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu ihovejamico imifañoco amaamiibo toonoti adutiibo icanicïhi? ⁸ Jilli onoonoco miyaminaaro onoono noomoro mehesicidino. Miïro bu tajiïbafaño tolliro noono. ⁹ Moise tajiïbahaame jilli neehi: Buey itrighallidi ïgoneri jehetïbo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaña, noonoro. Jaaruno jilli bueymicoro agaijumaño nuutiibo. ¹⁰ Miihaiditi unuunoco jilli nuubo. Miihai imiguiiha totajiïbaco eetavuubo. Miïro jinijeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetïbo icano ufucu inoovataco ïcijinoco esicinïboro moonifihi. ¹¹ Jaaneguiiha amiihaifeenevi Moocaani dudicamaajeque meheetavomo. ¿Milli bu jaamo busumijeque gaayicimo mihicajirahi? ¹² Buhicaga sita icarumo amiihaiti iaadaco gaayicicahi. Jaanegui imi miihai. Jaarumo miihai toonoco midillutihi. Jilliro paryi jaabicimoro mihicahicahi Cristo iiji jïbogoco jeevesutimo miicaqui. ¹³ Miïro amiihairyo magaajahi temploja jeevivominaa tooja jeevivo sefari iicafinoco. Jilli enejirunoco jilli neehi: Tooja jeevivo asimico agaicaaumoro ejeecivefimo toonoti duufihi. ¹⁴ Jaabadiro bu Aivojïbo

nuuhi: Cristo jïbogoco ijïbogomo Moocaanico ajaaduno sefari iicaqui. ¹⁵ Jaarunoco uujoho safooba dillutihi, bu jilli nooboro caatinitïhi uco siinoti mahaciqui. Imeguehi aivo miihaiñooba uuti: Miihaico dilluhicaabo, nootimaacaro iguijeveneque.

¹⁶ Uujoho Cristo jïbogoco ijïbogonoti tafiico sihidi mityano esicinïhi. Miïro toono dudicamaajeque Moocaani uco tajiïbauhi. Jaamaño idasucanijiru uudi toonoco jïbogotiibo icaruva. ¹⁷ Jaamaño jilli uuro iimoogoboro toonoco mooniruva iaadaco gaayicijirahi. Jaanoti tajiïbari omoonimaño jino toono tadyudicamaaje Moocaani uco atajiïbauno. ¹⁸ ¿Cono nacu iaadaco uujoho agaayicino? Ijaada uudi Cristo jïbogoco ijïbogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutiibo iicano.

¹⁹ Miïro uujoho sifi jijovono icatïruubo famoojijovonoti minifetehi Cristodi sihidi miyaminaaco iciqui. ²⁰ Judiomifaño iicasumi judiomibadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Oono judiomï Moise tajiïba onoobadi iicamo iicabadi icafihi, diitoco iciqui; miyaano totajiïbaguiino icatïruubo. ²¹ Jaabadiro bu Moise tajiïbaguiino iicatimofañi iicasumi diitobadiro minifetefihi miyaano Moocaani tajiïbaguiino icaruubo, Cristo tajiïbaguiinodi iicamaño. ²² Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofañi iicasumi diitobadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Jilli oono famoova iicabadiro minifetehicahi tolliti diitoti saatohobaco taajasuqui. ²³ Paryi jilli moonihicahi taajasujïbogoguiiha, tobogo iminoco isivanofañodi icaqui.

²⁴ Amiihairyo magaajacuui jinafatyofañi iicamo paryi famooro jineefihi. Jaarumoti saafiuro iaadaco gaayicïfihi. Jaaneguiiha tolliro amiihai Cristo iimogobadi imino momooni. Jaamo iaadaco magaayicïhi. ²⁵ Miïro paryi bañamaajefañi iicamo diitoco iniinovatusujirunoco moonitatïhi. Jaamo tolli moonifihi ijaada minihaiico igaayiciqui, jilli guenenene iicajitirunoco. Jaanoti naha miihai momoonihi ufucuro ifinijitino jaadaco magaayiciqui. ²⁶ Jaanoti naha uujoho mihiciciniïboro ijiinoobobadi icatïhi. Jaabadiro bu sicamañehejeque aganihiciïbobadi amocasitïhi. ²⁷ Jilliro ivi tafiico uuro tajiïbafïhi uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoco ijïbogonobuunati uujoho imitino ihiinejiruneguiiha.

Ijinitaditi Afajïnino.

10 Tañahabomi imeguehi amiihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodi efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico fatyuuhi. ² Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufuunofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuihi. ³ Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aaciuno machutaaco, ⁴ bu paryi famooro aduumo Moocaaniti asanonifaihuco. Miïro diito Cristoti sefaco agaayicinoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutonicibadi. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo. ⁵ Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani

imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño jiihafeeneviro si-caisituvi finiumo ofoohigovi ifototimoro ijiniijevi.

⁶Jilli icauno toonoti miihai magaaajai. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro moonitimo miicaqui diito omoonubadi. ⁷Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecivedino diitoti saatohe ejeecivuubadi. Miïro Caatinihaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiiibaiminicummo, noonoro. ⁸Ajevaco momoonidino, diitoti saatohe ajevaco omoonubadi. Jaamoco safucuro finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco. ⁹Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatohe inisuubadi. Jaamoco jiiinimomiri eheedusuneri finiumo. ¹⁰Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatohe iimaubadi. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomominaafi, finisuuhi.

¹¹Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefai ficuumo toonoti miihai mihiguicivomoro magaaajai. Jino niinosituvi mihicamo.

¹²Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaquetadino. ¹³Amiihaico iji inisunicibadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanico mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico inisunofaño gañisutiibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihavi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicini.

¹⁴Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecivedino. ¹⁵Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuneguiiha. Jaanoco jino amiihaico afajininoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaaajai. ¹⁶Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicini, Cristo itijohoco etetecucafutusumi agañunofañodi, famooro sahogoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicarunicini Cristo ifico itetecucafetequi aacunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco. ¹⁷Miïro miihai Mohaivojiiibo Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica tohica idihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogonicini.

¹⁸Eneecao oono Israel cuumiminaati magaaaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gajiamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi. ¹⁹Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihini. Jaabadiro bu: Diitoco ejeecivonicimaño asimico ificunicimaño sihidi jeevano, nootihini. ²⁰Jaanoti naha jilli neehi: Saatohe Moocaanico agaajatimo jeecivoco eheetavomo jihovo gajiamicoro jeecivefihi Moocaanico jeecivotimoro. Jaaneguiiha uujoho imogotihini amiihai imitino gajiamifañodi mihicanoco. ²¹Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu ijimi adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojiiibo imi machutati mamachumoro, bu ijimi machutati mamachuno. ²²Mohaivojiiiboco misifiratusudino. Miihai diibo janaanici vi sihidi mejeevatihini.

Jilli Cristotaco Magaijineri Imino Mihicano.

(Rm 11.1-23)

²³Miyaanoco noonicimo: Jilli mihimogonoco paryi fanoovaaco momoonijirahi, onoomo. Jaaruno paryi fanoovaro miihenedi imitatihini. Jiihi, miyaano fanoovaaco momoonijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutihini. ²⁴Ivinaaca naha moficoro imino moonitimoro sitaacoro imino momoonijirahi.

²⁵Jaabadiro bu paryi fanoovano machuta naajehasivi anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillutimo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi ejeecivugucuuno asimi iicanoco? magaaajaruva amiihai esamaajedi iimijitiruneguiiha. ²⁶Miïro paryi jiiinjehallirini iicano Aivojiiibo Moocaanino.

²⁷Jaanoti bu saafi miyaavogominaafi iicatiibo amiihaico diiboma mamachuqui ucuuhuvusumi, mamachu paryi fanoovaaco amiihaico aacinehejeque dillutimo, amiihai esamaajedi imijitiruneguiiha. ²⁸Jaanoti saatohe amiihaico: Jino asimini ijinita jeecivo, noomoro ijiiibogohachiiji muduudino, diibo amiihaico ijiiibeguebedi imijitiruneguiiha, bu ihesamaajedi imijitiruneguiiha.

²⁹Jaanoco saatohe dillujirahi: ¿Collihini sifi esamaajedi imitirunoco, uudi iminoco uujoho moonitiibo icajirahi?

³⁰Uujoho bu amachunohallivini Moocaanico graciaco aacicunoco, bu ¿collihini sita uujoho amachunoti: Imitino, neejirahi? noomoro. ³¹Jii, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonisumi icano paryi Moocaani imiguiiharo momooni. ³²Miihaifioobaco toonofañodi imitifañovi magañisudino judiomico, bu judiomini iicaticomoco, bu Moocaani iijanominaco icano. ³³Jaanoti naha uujoho paryi famoovaaco fanoovavini imino mooniiboro icaji. Tafiiiguiiharo imino omooninoco imogotihini, sitaaco imino omooninoco imeguehi, Moocaani diitoco itaajasuqui.

11 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadiro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadi iicanoti.

Jilli Gaigoomi Cultofaño Mihica.

²Tañahabomi, amiihaico sihidi imehi, fahiijivaro uuti mehesafotomoro, amiihaico ijiiibeguehinibadi mihicaneguiiha. ³Jinooco bu imeguehi magaaajanoco Cristo gaifiimi abajaabo. Jaabadiro bu mogai abajaabo gaifi. Jaabadiro bu Cristo abajaabo Moocaani. ⁴Jaamaño gaifi iinigaico afabaacuuboro Moocaanima cultofaño ihiimaajisumi, bu diibo iimaaco ijiiibeguejisumi icano imooniruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno. ⁵Jaabadiro bu gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco ijiiibugusumi icano imooniruva ihabajaabo iicaabo aijiidi nucufesujiruno diibo omoonibadiro iicano. Oono iinigaico icidaruva icajirubadi. ⁶Jaamaño gaigo iinigaico afabaacugotihachiiji jilliro paryi iinigaico icidacuqui. Jaanoti gaiguedi iinigaico iquiticino, bu icidano icano unucufesuhachiiji, jilliro ifoboociqui. ⁷Jaanoti gaifi foboocjitirahi, diiboco Moocaani ifibadiro ifiivusumaño, bu diibo iminehejequere

omooninofañodí Moocaani imi ñfuvusucafotomaño icano. Jaanotí naha gaigo iminehejequere omoonino-fañodí gaifi imi ñfuvusucafetehi. ⁸ Míiro Moocaani gaifi-ico eheetavusumi gaigo bacití diiboco eetavutíbo. Jaanotí naha gaigooco gaifi bacití eetavuubo. ⁹ Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotí gaifi gaigooguiiha eetavocafututíhi. ¹⁰ Jaamaño jillití gaigo iini-gaico fabaacuníchi aiji mityaguiino iicanoco Moocaani toomominaaco ihífusuqui. ¹¹ Jaarunaaca Cristofañodí mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco. ¹² Jaamaño miyaano gaigo gaifiití eetavocafutuhi. Jaabadíro bu gaifi gaigootí fiivehi. Jaaruno paryí Moocaanití saahi.

¹³ Eneecata amíhairyo mono: ¿Naa imino gaigo iini-gaico fabaacutigo Moocanima iimaano? ¹⁴ Mifiivucubadíro mihicanotí magaajahi gaifi imeebaiguima iicano unucufesanoco. ¹⁵ Jaanotí naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaico tooneri ifabaacuqui aaciumaño. ¹⁶ Jaanotí saatoho toonotí ejenaauhachijí igaajaquí míihai, bu Moocaani iijanominaa iicamo magaatíhi uufocoví siinoco.

Aivojñbo Imi Machu Onoonoví Miyaminaa Imitino Omoonino.

¹⁷ Jaanotí naha jinooco amíhaico onoonoví amíhaico imotíhi. Míiro amíhaivaha mihigaivusumi imino moonitímoro imitino momooníhica. ¹⁸ Míiro uco jñbogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadíro icatímo mefeehicahi. Jaano fine miyaano. ¹⁹ Jaano miya tollí iicahachijí ijeevadí diitotí mudugaa-vo miya miyaavogominaa iicamo igaajacafetequi. ²⁰ Jaamaño tollí mudugaacinímaño Aivojñbo Imi Machuco meheetavono miyaano Aivojñbo Imi Machu icacutíno. ²¹ Míiro mamachucujisumi saatoхова ijeevadisahaje imegavíro mamachuhicahi. Jaamaño saato- ho ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro miguiri-icavociníhica. ²² ¿Nacu amíhai iijano chahahi mahadjiruhígo, mamachujiruhígo icano? Jaamaño jillití Moocaani iijaco jihovonobadí momooníhica, bu imachutama achahamoco munucufesuhicahi icano. Jaanoco ¿millí fine uujoho amíhaico neejí? ¿Nacu toonotí amíhaico imejí? Chaha, imotíhi.

Aivojñbo Imi Machu.

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Jillí uco Aivojñbo iñbugunoco amíhaico jñbuguhi: Míiro Aivojñbo Jesuco aacífífucu ihusefaño maahuco gaayicuboro. ²⁴ Jaaboro Moocanico toonohallví iimuudí iquisicuuboro nuuhi: Ifaaji, mamachu. Jino taahucu amíhahallví iquisicucafotono. Jillí momooníhica. Jaamo uco mehesafetehicahi, nooboro. ²⁵ Jaabadíro bu toonoco amachunobuunatí ihusefaño ihadutahilluco agaayicuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotíro eheetavono tatyíjohofañodí. Jaanoco fahijívaro mahaduno ticovoví uco mehesafetehica, nooboro. ²⁶ Jaaneguiiha amíhai fahijívaro tohicaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi icano toonofañodí magaa-

jasuhicahi Aivojñbo Jesucristo iguijeveunoco, diibo sino asaajinohachuta.

Jillí Mamachu Aivojñbo Imi Machuco.

²⁷ Jaamaño Aivojñbo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi cajaanohacho Aivojñbo maahuco imitino amachumo, bu ihaduhillutí imitino aadumo icano imitino mooníhi Aivojñbo ifiico, itíjohoco icano. ²⁸ Jaaneguiiha iticoní paryí amíhai imitico mehesamaaimoro Moocanico mijñbogo. Jaadí jari tohicatí mamachu, bu tohillutí mahadu icano. ²⁹ Jaanegui toono Aivojñbo ifi eneejirunoco gaajatímo toonoco amachumo, aadumo icano ifihallvíro imitino iicajinoco íchi. ³⁰ Jaamaño amíhaití ajashutímo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi, bu saatoho guijevecinícuhi icano. ³¹ Jaaneguiiha imino míhai mofiico mehesamaaimoro Moocanico mijñbogomoro momooníruva Moocaani míhaico tollí moonitíbo iicaqui. ³² Jaamaño Moocaani míhaico mohimitíhallití jillí moonífihi míhaico ahaamíbo sano Moocanico imiyaavogotí-moma míhaico cñjgaifaño igañjiruneguiiha. ³³ Jaaneguiiha tañahabomí, Aivojñbo Imi Machuco mamachuqui mihigaivusumi motoomocasimoro sano mamachu. ³⁴ Jaanotí saatoho síhidí mahajebavahachijí iticoní amíhai iijafañerehiica mamachu, amíhaico Moocaani imitino mihigaivomoro momooninohallití aamidiibo. Jaanotí sanehejeque ufucu amíhaico uujoho Pablo abaatodí imibachuji.

Moocaani Gaija Aacino.

12 Tañahabomí, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija míhaico aacífinehejeque.

² Amíhairyo magaajacuhi Moocanico mimiyaavugutisumi jillí jihovoto íjínita íhiimaatímoco mejeecivehicaunoco. ³ Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaanohacho Jesuco afajjamo Moocaani Gajari toono íhiimaano icatíno. Jaanotí naha saatoho: Jesu Aivojñbo, onoomo naha jino Moocaani Gaija mityaríro íhiimaamo.

⁴ Míiro icano siibadíhije Moocaani Gaija aacínoco miyaminaafi agaayicino. Jaaruubo saafíro Moocaani Gaija toonoco aacíbo. ⁵ Jaamaño siibadíhije omoonino dudicamaajeri Aivojñboco jeecivefimo. Jaaruno saafíro iicaaboco Aivojñboco mejeecivehi. ⁶ Jaabadíro bu Moocaani dudicamaajeque momoonímo fanoovaaco siibadíhije momooníníchi. Jaarunoco saafíro Moocaani famoovafeenedí tollí mooníhi. ⁷ Moocaani famoovaaco siibadíhije aacínoco momooníhi Igaija dí- itoma iicanoco igaajasuqui famoova imiguiiharo. ⁸ Moocaani Igaijafañodíro saatohoto acíbo gaaja iimaaco. Jaabofeedíro bu saatohoto acíbo síhidí gaajari íhiimaanoco. ⁹ Jaabofeedíro bu saatoho gaayicíhi miyaavogoco. Jaabofeedíro bu saatoho gaayicíhi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco. ¹⁰ Jaanotí bu saatoho gaayicíhi síhidí ejeevano mityaco omooníninoco. Jaanotí bu saatoho gaayicíhi Moocaani iimaaco íjñbogonoco. Jaanotí bu saatohoto Moocaani

acîhi agaajacijino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayicîhi agaajaratiijiri ihiimaanoco mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayicîhi toojiri ihiimaanoco agaajaci#boro ijî#bogono mityaco. ¹¹ Jaano paryi jinehejeque omooninoco idî#boro Moocaani Gaija acîhi. Diibo famoovaaco ijeevadisahaje omoonino mityaco acîhi di-ibo imogobadi. †

Saafi Ifiihotoro Mîhai.

¹² Mîro mofi sanooro icaruno fiivaano mîno ifiiti sihidî dugaacacîneheje iicanobadi, bu Cristota fama#ova jeeçivoma#ehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihicahi. ¹³ Jaabadiro mîhai judiomi mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jîjovoto mihicarumo, bu sifi jîjovoto mihicatîrumo icano, sagaijariro minitacafotonofeenedî saafi ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijaco paryi mîhai magaayicîcuma#o.

¹⁴ Mîro mofiiti fiivaano inonohocînihi sanooro icatîno. ¹⁵ Jaama#o tîhai: Uujoho use icatîma#o ifiiono icatîhi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro. ¹⁶ Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aalli# icatîma#o ifiiono icatîhi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro. ¹⁷ Jaama#o paryi mofi sano aalli#ro iicaruva, #millî bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro iicaruva, #millî mîni#icîjirahi? ¹⁸ Jaama#o Moocaani mofiionehejeque iimogoma#ehejevi ficuubo. ¹⁹ Jaanoti sanooro muhuse iicaruva, #cuuca mofi icajirahi? ²⁰ Mîro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.

²¹ Jaama#o mohaalli# muhuseque: Ico imogotîhi, neejitîrahi. Jaabadiro bu monigai motîhaico: Ico imogotîhi, neejitîrahi. ²² Tollî icatîno. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanîci magaijîhi. ²³ Jaabadiro bu mofiiti mîvîro magaijînehejeque imino gaachehuri mîjîcunîcîhi. Jaabadiro bu oovosi#tîma#ehejeque imino mofoboocîhi gaachehuri. ²⁴ Jaanoti naha oovosi#ma#ehejeque mofoboocîtîhi oovosi#ma#o. Jilli Moocaani mofiico eetavuuhi, mofi oovosi#tîma#ehejeque janaanîci magaijîqui. ²⁵ Toonoti mofiioneheje ijeevadi dugaacamaaitîno iicaqui. Jilli fanoovaro sabadiro igaijîcasiqui. ²⁶ Jaaneguiiha sama#o aavuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu sama#ooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.

²⁷ Jaama#o jaabadi amîhai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo ifiioneheje mihicamo. ²⁸ Jaama#o Moocaani famooco saafiisari itîcovooçivî acîhi Moocaani iijafa#o dudîcama#ejeque: Iticonî minisumi-naaco, jaanohallivî Moocaani iimaaco agaayicînoco ijî#beguefimoco, jaanohallivî jî#bogomînaaco, jaanohallivî sihidî ejeevanehejeque omoonîfimoco, jaanohallivî iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusumînaaco, bu aivojitoco, bu agaajaratîno iijîneri ihiimaafimoco icano. ²⁹ #Nacu jaamo famooro minisumînaa? #Nacu famooro Moocaani iimaamînaa? #Nacu bu famooro jî#bogomînaa? #Nacu famooro sihidî ejeevano eetavomînaa? ³⁰ #Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? #Nacu famooro iimaafihi

agaajaratîno iijîneri? #Nacu bu famooro jî#beguefihi toojiri ihiimaanoco? Chaa, tollî icatîno. ³¹ Jaaneguiiha janaanîci iiminoco Moocaanîci magaayicîjinoco miguiino. Jaarunaaca uujoho amîhaico jî#begueji aivo janaanîci jino imino esama#ejeque.

Gaijima Mihica.

13 Mîro uujoho miyamînaa iijîneri, bu Moocaani toomomînaa iijîneri icano iimaaruubo, gaijîma chaharuva, jilli çîimibaco ahaamîno ticovono ojibadi jeevajirahi, bu jîgai#o meehuço mohojîsuno idicuno iicabadi jeevajirahi. ² Jaabadiro bu Moocaani iijîco jî#buguruubo, bu fanoova itî#nehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidî miyaavogoma iicanofeenedî ifabainoco sihiçovî afatyusunoma icaruubo, gaijîma chaharuva, jilli uujoho mîhi#foobejiru.

³ Jaabadiro bu paryi tabusumijeque sitaaco #fehîcaruubo, bu tollîro tafiico gaijîtîbo acîjirahi Moocaanico imogobadi ijîgasuhachîjî, jaarunaa gaijîma chaharuva, #jilli tollî omoonîruno uudi jinehejeguiiha imijîtîrahi?

⁴ Jaanoti naha gaijîma iicaabo, bu fanoova jaabicîma icahi. Jaabo bu imihusehi, sitaaco inohallîro jî#hevetatîbo, uujoho sihidî jeevahi nootatîbo, tafiico mitya mitya moonitatîbo icano. ⁵ Bu tollîro idicunoono moonitatîbo, gaijîfîfitatîbo icano. Tollîro bu sifiirato-tatîbo, bu imitîno omoonîmoco gueenene jî#hevetatîbo. ⁶ Bu tollîro sita imitîco omoonîneri imo imo icatatîbo miyaaneriro imo imo iicafiibo, ⁷ fanoovaaco miyaavogooboro jaabicîfiibo toomooboro siçujeebîri.

⁸ Gaijî ufucuro finîjîtîhi. Jaanoti naha ufucu iicajinoco jî#bogoneheje finîjî. Jaabadiro bu agaajaratîno iijîneri ihiimaa llî#veji. Jaabadiro bu gaajaha#o finîjî. ⁹ Mîro Moocaani iijîti sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mîjî#beguehicahi. ¹⁰ Jaanoti fanoocoro imino magaajacuudi toono mîdîma#ehejequere magaajahi-cano finîjî.

¹¹ Uujoho seemene iicausumi seemene iicanîcîbadi iimaahîcauhi, esamaahîcauhi, esîcîni#hîcauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudi seemenebadi iicahîcaunoco jeevesucuhi. ¹² Jaabadiro jîsumi mîhai jaabai-ba mahatyîmehi oono meeci#me#a#o jaabaîba mahatyîmenîcîbadi. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyîmeji. Jaabadi jîsumi uujoho paryi#çîno gaajatîhi. Jaaruubo ufucu paryi#çîno gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadi. ¹³ Jaama#o idî#noro Moocaani miyaavogo, bu diibo onono miyaavogo, bu gaijî icano ufucuro finîjîtîhi. Jaarunehejêti aivo gaijî janaanîci jeevahi.

Agaajaratîno Iijîneri Iimaanoco Onono.

14 Jaaneguiiha gaijîma miicaqui imino miguiino. Tollîro bu Moocaani Gaija aacînoco miguiino. Jaano janaanîci miguiino Moocaani iijîco mîjî#beguejinoco amîhaico ihaciqui. ² Jaanoti agaajaratîno iijîri ihiimaabo Moocaanîdiro iimaahi miyamînaaguiiha iimaatîbo, mîhai#ooba toonoco uguubutîma#o. Jilli Moocaani Gaijarîro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco. ³ Jaanoti naha Moocaani iijîco ijî#bogoobo

† Meeci Col 4.7-16.

sitaaco jibeguehi. Jaanofeenedi diito miyaavogoco jusuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano. ⁴ Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo ifiguiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanoti Moocaani iijico ijjibogoo paryi Moocaani iijaminaa miyaavogoco jusisuhi.

⁵ Uujoho imogorahi paryiicino amihai agaajaratino iijiri mihimaanoco. Jaano janaanivivi imeguehi Moocaani iijico mijjibogonoco. Miho Moocaani iijico jibogo aivo janaanivivi imihi. Jaanoti agaajaratino iijiri iimaano miyaadi jeevatihii. Toojiri onoonoco saatoho ijjibogotiruva aivo sihidi jeevajtiruno. ⁶ Millii bu Moocaani iijaminaa uguubuneri imiyaavogo jusijirahi? ⁶ Jaabadi tañahabomi amihai abaatoo agaa-jaratino iijiri amihai iimaaruva, ⁷ zinejeque toonoti magaayicijirahi? Jaanoti naha mihaico Moocaani agaa-jasunoti, bu amihai miyaanoti jibuguruva, Moocaani iijico jibuguruva icano naha amihaidi imijirahi.

⁷ Enecau bu masii oono ifiima achahano sirubavi, arpavi icano mohooviciqui. Jaanoco jilli ticovono mohojisuruva, ⁸ millii bu magaajirahi imasijico?, ⁹ zojjico ojisunoco? ⁸ Jaabadi bu corneta jilli ticovono ihojiruva, ⁹ mijjoho bu imibaivejira imoonicasiqui? ⁹ Jaabadi bu amihaidi magaajitijiri onoonoco, ¹⁰ millii bu mugubujirahi? Jilli sicamañoma ihiimaamobadi jeevajtiruno. ¹⁰ Fine jinihallivi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryi fanooro gaajaveechuhi. ¹¹ Jaanoti uujoho agaajatino iijiri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho siijiini-jeobobadi jeevajirahi, uutii bu diibo siijiini-jeobobadi jeevajirahi. ¹² Jaamaño amihai Moocaani Gaija aacino-co mihimogomaño, miguiinomoro magaayici oono Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisunoco.

¹³ Jaanoti bu agaajaratino iijiri ihiimaabo toono iimaahallivi Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ijjibeguejino mityaco Moocaani diiboco ihaciqui.

¹⁴ Jaanoti uujoho agaajaratino iijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagajafañodiro iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino. ¹⁵ Jaaneguiha fine, ¹⁶ millii moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagajari, bu tahesicinima icano sano iimaajirahi. Jaabadi bu Moocaani masinoco amasivasumi tagajari, bu tagaajama icano sano masivajirahi. ¹⁶ Jaamaño ijoho Moocaanico digajariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, ¹⁷ millii bu ico nahabonijirahi? Miho ijoho onoonoco gaajatibo. ¹⁷ Jaano toono ijoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedi diibo miyaavogo jusijitirahi. ¹⁸ Jaaneguiha Moocaanico uujoho imehi, paryi amihai janaanivivi agaajaratino iijiri iimaanohallivi. ¹⁹ Jaaruubo Moocaani ijafaño imeguehi ajashunogayi ihiimaarunoco imino mugubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajaratino iijiri diez mildino munuuruno janaanivivi.

²⁰ Jaaneguiha tañahabomi, fine seemebadi mehesamaaño. Jaanoti iimitinojaagodiro seeme agaajatise-jebadi mihica. Jaarumo amiyatobadiro mehesamaaje iiminojaagodiro. ²¹ Miho Moise tajiiba Caatinhaamefaño jilli neehi: Jiicumiminaaco siicumiminaa iijiri

neeki siicumiotofeenedi. Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani, noonoro. ²² Jaamaño agaajaratino iijiri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui icano; imiyaavugucumoco igaajasuqui icatino. Jaanoti bu Moocaani iijico jibogo mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanoti imiyaavogotimoco agaajasuno icatino. ²³ Jaabadi bu paryi Moocaani iijaminaa sahigoviro iigaivomoro sabadiro agaajaratino iijineri ihiimaamofeenevi saafi agaajatibo, bu imiyaavogotibo icano ijicafuturuva: Jilli fine jito jeegavehi, neejiruubo. ²⁴ Jaanoti famooro Moocaani iijico mijjibogomofeenevi imiyaavogotibo, bu agaajatibo icano ijicafuturuva, diibo imitino iicahicanoco gaajacujiruubo, toono paryi amihai monoonoco uguubunofeenedi. ²⁵ Jilliti jari diibo jeebifaño icano agaajarahicatino fooviveji. Jaadi jari ememivooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amihafeenevi Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Ijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

²⁶ Jaaneguiha tañahabomi, jilli amihai neejirahi: Mihigaivusumi amihaiti saatoho masima iicahachijji, bu ijjibeguejinoma iicahachijji, bu Moocaani agaajasunoco ijjibeguejinoma iicahachijji, bu agaajaratino iijiri ihiimaanoma iicahachijji, bu toojiri ihiimaanoco ijjibeguejinoma iicahachijji icano, imino momooni Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisujino iicahachijji. ²⁷ Jaamo bu agaajaratino iijineri ihiimaajisumi miimisiiciro mihimaa; sihidi iicasumi miimisiici, saafi idinoro mihimaa. Jaarumo sano icatino, saafiisari mihimaa. Jaanoco bu saatoho ijjibequi diito onoonoco. ²⁸ Jaanoti toonoco ijjibeguejirumo achahahachijji siijjeri mihimaadino mihigaivusumi. Jilli amihafañodiro mihimaa Moocaanimaryo.

²⁹ Jaabadi bu Moocaani iijico mijjibeguejino iicahachijji miimisiiciro mihimaa. Jaanoti iguiraasumi miimisiici, saafi idinoro mihimaa. Jaanoco saatoho mugubunicimoro mehesamaaje: ³⁰ Naa miyaanoco? noomo, noomoro. ³⁰ Jaanoti bu igiciniboco sabogoco Moocaani igaajasuruva imegavi ihiimaabo illivequi. ³¹ Jilliti paryi amihai Moocaani iijico magaayichicamo saafiisari mijjibogo, famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi. ³² Jaaneguiha Moocaani iijico ijjibogomo ihesamaajeque iguiinoniqui saafi ihi-imaanohachutahiica. ³³ Miho Moocaani sajeebi icaco aacibo imitasuubo icatino.

Oono fahigova iicamo miyaavogominaa Moocaani iijanofaño iicanicibadi. ³⁴ Jaabadi bu gaigoomi cultofaño lliivi iimaatimo iicaqui, Moise tajiibafaño onobadi iicaqui. ³⁵ Jaanoti agaajanoco iimogohachijji jari ijafaño ofoodi aijico idilluqui. Imijitiruno gaigo cultofaño ihiimaano.

³⁶ Jaabadi bu magaaja Moocaani iijico amihaiti ticovahinitihii, bu idimoro amihai toonoco magaayichini-mo mihicatihii. ³⁷ Amihaiti saatoho: Moocaani iijico ijjibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani Gajafeenedi gaajahi, noomoro mehesicinimo icano. Jinooco magaaja jihaamefañodi jilli amihai onoono

jino Aivojiiho Moocaani tajiiba iicanoco. ³⁸ Jaanoti jinoooco imiyaavogotiiho onoonoco: Miyaano, meneedino.

³⁹ Jaaneguiiha tañahabomi, Moocaani iijico mijiihbe-guejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratino iijineri iimaaco mafaguedino. ⁴⁰ Jaanoco ivi iminoro meheetavo mitasutimo.

Cristo Siino Ubuheeteunoti Ijiihobogono.

(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

15 Jaaneguiiha tañahabomi, imeguehi taajasujiihobogoco amiihaico uujoho ijiihbe-guehininoco mehe-safotonoco. Tobogoco amiihai magaayicihinibogofaño quehecuno mihicabogo. ² Jaabogofeediro bu amiihai mataajacuhi amiihaico ijiihbe-guehinibadiro mihicahachiiji miyaano mimiyaaveguehinihachiiji.

³ Miiro amiihaico iticoni jiihbe-guehinini Moocaaniti agaayicihinibogoco: Cristo mohimitihallivi iguijeveunoco, oono Caatinihaamefaño unuubadi. ⁴ Jaaboco icii-curuubo siino mifucuci, safucu icanoti buheeteubo, oono bu Caatinihaamefaño unuubadi. ⁵ Jaabo Pedrovi jafeveuhi. Jaadi bu tolliro saatocho paryi famooro imini-suminaavi icano. ⁶ Jaabadiro bu tolliro safoono saatocho miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinientodimo janaaniciivi icaumovi. Jaamehiica icacinihi, Pablo unuusumi. Jaanoti saatocho diitoti choomocinicuhi. ⁷ Jaanobuunati bu Jacoobovi jafeveubo. Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.

⁸ Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisituviro minisuminaafiti icuhi, oono oovago iseemeneque sisituviro agaiiinicibadi iicauboco.

⁹ Miiro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatiiho uco minisuminaafi monootatiruubo Moocaani iijaminaaco imitino omoonihiniimaño. ¹⁰ Jaaruubo jino uujoho diibotii icahi Moocaani uco agaiiimaño. Jaamaño diibo uco imino omoonuno sicamañovi footihi. Miiro paryi diito janaaniciivi dudicamaaihi. Jaaruno uujoho omoonino icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino. ¹¹ Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mijiihbe-guehi. Jaabogoco amiihai mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

¹² Jaano bu mojiibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi onoono bu iicanaaca, bu zimilli amiihaiti saatocho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi? ¹³ Jaano bu tolli iicaruva, zjaana milliti bu Cristo siino buheeteuhi? ¹⁴ Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachiiji jino mojiibogo jilli sicamañovi, bu oono amiihai miyaavogo jilli sicamañovi icano.

¹⁵ Jaaneguiiha jahi bu miihai Moocaaniti sicamañoooco mijiihbe-guehicahi, Moocaani Cristoco guijevafañoti buheetesuui, monoomo. Jaanoti miyaano uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, jaanaa zimilliti bu siino Cristo buheeteuhi? ¹⁶ Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, Cristo siino buheetesurautihi. ¹⁷ Jaanoti bu Cristo siino ubuheetesurautihachiiji, amiihai miyaavogo jilli sicamaño. Jaaneguiiha jahi amiihai imitifañerehiica mihic-

ahi. ¹⁸ Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitih. ¹⁹ Jaaneguiihacu Cristoco mehesicinino jilli jiihalliviro mihicaquiguiharo iicahachiiji miihai famoo janaaniciivi idaasuno mihicahi.

²⁰ Chaha, tolli icatino miyaano aivo Cristo uchuumucuboco siino Moocaani ubuheetesuuno. Jaamaño Cristo imegaooobo ufucu siino ubuheetejimoti ubuheetecuubo. ²¹ Miiro oono saafi Adan onooobofañodiro guijeve asaabadiro, bu saafi Cristofañodiro iguijevecumo siino ubuheetejino saahi. ²² Oono paryi Adanoto iicamaño iguijevenicibadiro, bu oono paryi Cristooto iicamaño fiivoma icaji. ²³ Jaarumo sano diiboma icajitino; iticoni diibo buheetehinicuuhi. Jaadi jari diito, diibota iicamo, buheeteji diibo asaadi. ²⁴ Jaadi jari jiiinije ifinijino icaji. Jaasumi Cristo finisuji paryi jihovo tajiibaco, bu fanooro paryi aivojico, bu paryi mityaco icano. Jaadi Moocaanico ihaivojico acijiibo. ²⁵ Miiro Cristo aivojiihbe-guehi jahi paryicino Moocaani iminaaco igui-inomicudi. ²⁶ Jaadi bu guijeveque niinoono finisujiiho. ²⁷ Miiro Moocaani paryicino Cristoguiinovi ficuuuhi. Jaaruno Caatinihaamefaño paryi diiboguiino ficucafototih. Miiro diibo paryi fanoovaaco Cristoguiinovi ficuuhi. ²⁸ Jaadi paryicino Cristoguiinovi ificuucafuteuudi, Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovi ficucafeteji; miiro diibo Cristoguiinovi fanoovaaco ificuboco. Jaamaño jilliti Moocaani fanoovahallivi icaji.

²⁹ Jaanoti bu saatocho ooomocinihicaumeguiiha ifinoco nitihicahi. zCollih bu jaamo tolli moonihicahi? Miiro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotiruva tolli moonihicajitirumo.

³⁰ zNacu milliti miihai fahiijivaro ñihicunofaño mihicahicahi? ³¹ Miiro uujoho fahiijivaro guijevafaño icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomi, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadi. ³² Uujoho jilli onoomaño Efeso cumivivi jicumibadi iicahinimo miyaminaama moonicasihinihi. Jaaneguiiha, ztoonoti jinejeque icijirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheeteuutimo icajiruva? Jaaneguiiha saatocho enehicabadi imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui icano civohogo miguijevecujimaño, noomoro.

³³ Amiihaico sita bañidino. Miiro noonicimo: Imitino gataavominaa imino iicafiruuboco imitino jeevamaaisufihi, noomoro. ³⁴ Jaaneguiiha amiihai iminoro mihica iticovono ifiima. Jaamoro imitico momoonidino. Miiro oono amiihaiti saatehehiica Moocaanico gaa-jatih. Jilli amiihaico neehi, jaanoti jaamo munucufevahi.

Jilli Uchuumucuumo Siino Buheeteji.

(1 Ts 4.14-17)

³⁵ Fine saatocho dillujirahi: zMilli fine uchuumucuumo siino buheeteji? zMilli jeevano ifiinoma fine icajimo? noomoro. ³⁶ Jeedi fine aivo agaajatimo. Miiro siino toogaico mabasuno ooomonobuunati ifaho iinefihi. ³⁷ Miiro trigoco, bu tobadi iicanoco mabasujisumi, ifahoooco mabasuno ihiinotatih itoogaico mabasuno iine-

fihí. ³⁸ Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadi fi-
ivusufihí siyomono toogaico siibadi, bu siyomono
toogaico siibadi icano. ³⁹ Miíro sabadiro ifiino icatíhi:
Siibadiro miyamínaa ifi, bu siibadiro asimí ifi, bu si-
ibadiro joomí ifi, bu siibadiro taava ifi icano.
⁴⁰ Jaabadiro bu icano niquejemínaa ifi, bu jinijemínaa
ifi icano. Jaarunaa niquejemínaa ifi ovosí siibadiro, bu
jinijemínaa ifi ovosí siibadiro icano. ⁴¹ Jaabadiro bu cu-
ujeo nihíba seseen siibadiro, bu fucuo nihíba seseen si-
ibadiro icano. Jaabo seseen bu meecíri seseeti siibadiro.
Jaabadiro bu meecíri seseen saafi seseen siibadi, bu sifi
seseen siibadi icano. ⁴² Jaabadi bu jeevano uchuumucu-
umo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucifino ifiico
micínicíhi. Jaanobuunati siino mubuheeteedi utu-
ucicujitíno ifiima mihicaji. ⁴³ Hídicunoco micínicíhi.
Jaaruno siino ubuheetecudi ovosícinícuhi. Bu niino-
vanoco micínicíhi. Jaaruno siino ubuheetecudi sefa-
cuno. ⁴⁴ Miyamínaafi ifiico micínicíhi. Jaaruno siino
ubuheetecudi gaija ifiirucu icano. Jaamaño miyamínaa
ifi icabadiro, bu gaija ifi icahi.

⁴⁵ Miíro jillí Caatínihaamefaño noono: Iticonío
miyamínaafi Adan onoo bu fiivo ifiima eetavocafutuhi.
Jaanobuunati Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jillí
Gaijafeenedi fiivoco aacineguiiha. ⁴⁶ Jaaruno Gaija ifi
iticoní mihicatíhi. Jillí miyamínaa ifiiti iticoní mihicahi.
Jaadi jari Gaija ifiiti mihicatahi. ⁴⁷ Iticonío miyamínaafi-
co jinijeti eheetavuubo jinijemínaafiu. Jaano al-
lívoo bu iicaabo Aivojiiíbo Jesucristo niquejeoobo.
⁴⁸ Jaamaño jinijemínaa ifiino johono jinijeti eheetavu-
ubo ifibadi jeevahi. Jaanoti niquejeoto igaijano johono
niquejeoobo igaijabadi jeevahi. ⁴⁹ Jaabadiro miíhai
oono jinijeti eheetavuubo ifibadi mejeevamaño, bu
ufucu oono niquejeoobo ifibadi mejeevaji.

⁵⁰ Tañahabomí, jillí amíhaico eneejirunoco neehi:
Oono ihuucuma, itíjohoma icano iicamo Moocaani
aivojifaño feejitíhi. Miíro oono guenenene iicatino ufu-
curo ifinijitínofaño icajitíhi, eneejiruno. ⁵¹ Imeguehi bu
jino agaajaratinoco magajanoco: Famooro miguijeve-
jitíhi. Sano famooro siibadi mifiiveteji. ⁵² Jillí
goovanogayí oono miíno aallíco mimichíhiyaacuno
iicanícbadi, niinoono trompetaco ojisucudi. Jaasumi
toonoo trompeta ojidi uchuumucuumo siino buheeteji
ufucuro chuumucuumo iicaqui. Jaanoti miíhai sifiiti
miminifeteji. ⁵³ Oono mofi guenenene icatíno ifi, ufu-
curo millí iicajitíno ifiiti fiiveteji. Jaabadiro bu mofi igui-
jevafino ifi iguijevafitíno ifiiti fiiveteji. ⁵⁴ Jaano oono
mofi guenenene iicatíno ifi, ufucuro millí iicajitíno ifiiti
ifiivutucudí, bu oono mofi iguijevafino ifi iguijeve-
fitíno ifiiti ifiivutucudí icano, Caatínihaamefaño
onoono miyaaveji:

Guijeveque Moocaani mitya guiinoníji. ⁵⁵ Guijeve, ¿cu-
uca icano dimitya miíhaico iguijeníhícano? Guijeve,
¿cuuca icano dimitya guiinoníji eneehícano?
Caatínihaamefaño onoono.

⁵⁶ Miíro imití, guijeveque mityaco acíhícahi, miíhaico
iguijeníqui. Jaabadiro bu Moise síicíjeo tajiíba imitico
mityaco acíhícahi. ⁵⁷ Jaanoti naha jisumi miíhai
Moocanico mihimehi, Mohaivojiiíbo Jesucristofeenedi

miíhai guijevecuumo mihicajino mityaco aacínóhal-
líví.

⁵⁸ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomí, quehecuno se-
fano mihica, fahiijivaro janaanícvíro Mohaivojiiíbo
dudícamaajeque eetavomoro mihica. Miíro amíhairyo
magaajacuuhí Mohaivojiiíbedi mududícamaaíño sica-
mañoví iicatinoco.

Cristofañodí Monahabomí Iicamedí Nihíbamíco Mahal- lacaruno.

16 Jaanoti bu amíhaico neehi Cristofañodí mona-
habomí iicamedí nihíbamíco mahallacarunoti:
Johono Galacia jinijeri iicajano Moocaani iijanómínaa-
co íjiiíbuguubo unuubadi momooní. ² Fajaguisivavíro
famooro amíhai magaayícínótí íjeevadi mudugaacu-
moro mífícuha magaayícínótí gaajacímoro. Jaamo
uujoho ífótodí toonoco eheetavotímo mihicahi.
³ Jaabo uujoho ífótodí amíhai monoomoco gallují
Jerusaleví aamenema, díto isatyequí monahabomí
tahígo iicamedí amíhai mahallacaruno nihíbamíco.
⁴ Jaanotí bu uuro ofoono uudi iimíhachíjii, uuma feejii-
mo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaaño.

⁵ Jaabo amíhaijaago ofoodí, iticoní fatyejí Macedonia
jinijefañodí. Jaadi jari amíhaiví Corínto cuumíví ífetejí.
⁶ Jaabo amíhaima guenejísuno iicahachíjii. Jaanotí bu
paríicínó jinijaco toonovíro afatyohachíjii. Jaachíjii
uco mahamusu efeejígígoví ofooboco. ⁷ Imogotíhi
amíhaijaago ofoobo jillí ifatyodí ofoonoco. Imeguehi
amíhaima guenene iicanoco Mohaivojiiíbo Jesucristo
iimogohachíjii. ⁸ Jaaruubo jino Efeso cuumíví icajihíca
Pentecoste jiiíbaimo afatyonohachuta. ⁹ Jisumi jimañoví
aivo imíno Moocaani dudícamaaje eetavo, aivo imíno
ofoomaño, bu síhídí saatoho imogotímo uco
íjiiíhegueme iicamaño icano.

¹⁰ Jaanotí Timoteo amíhaiví ífotóhachíjii imíno díibo-
co magaayící sajeebí iicaquí. Díibo bu uubadiro Mo-
haivojiiíbedi ududícamaaíbo. ¹¹ Jaaneguiiha amíhaití
saatohoba díiboco mítíhímejetasudíno. Jíllíro díiboco
mahamusu sajeebí ofooboro uco imeecívaquí. Jínótí
díiboco teemehí, bu saatoho monahabomí asaajímoco
icano.

¹² Jaanotí Apolo onobotí amíhaico jiiíbeguehi: Mon-
ahabomíma díiboco galluucuurahí amíhaico íbaate-
quí. Jaaruubo foogotíhi. Jaaruubo iimugusumí feejiiíbo.

Niinoono Afajínino.

¹³ Jaaneguiiha allívano mihica, bu quehecuno mihica
miyaavogofaño, gaífiimí mihica, sefano mihica. ¹⁴ Paryí
fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijínó-
fañodíro meheetavo.

¹⁵ Tañahabomí, amíhairyo magaajacuuhí Estefano íi-
jamínaama iticoní Acaya jinijeví Jesu jiiíbogoco
agaayícímoco, bu tollíro miyaavogomínaaco ejeeceve-
hícamoco icano. ¹⁶ Jaaneguiiha uujoho imeguehi díito
onobadí momoonínoco, bu saatoho díitobadí iicamo

onoobadi, bu jaamoco aamusumo ududicamaaimo onoobadi icano momooninoco. ¹⁷ Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amiñhai uco mahamusutinoco, juuga machahamaño. ¹⁸ Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amiñhaico abaahinisumi amiñhai mihicahinibadiro. Jaaneguiiha diitobadi iicamoco mobocigo.

¹⁹ Moocaani iijano Asia jiinijeri iicajahajeminaa amiñhaijaa iijico galluuhi. Jaabadiro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamisi, bu diitisi iijafaño iigaivehicamo icano, amiñhaijaago Aivojñibo momo-

fañodi iijico galluuhi. ²⁰ Bu paryi monahabomi jino uuma iicamo iijico agalluunoco magaayici fahigovavi midillucasi ihibicicasimoro.

²¹ Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatinihi-cauhi. Jaanoti jari jinooti uujoho caatinihi tahuseri. Amiñhaijaago taajico galluhi.

²² Jaanoti cajaatyohacho Mohaivojñibo Jesucristoco agaijitimo imitino iicaqui.

Jaanoti Mohaivojñibo, mojaa disaa.

²³ Jaafa amiñhaico Mohaivojñibo Jesucristo imino moonihi. ²⁴ Paryi amiñhaijaago galluuhi Cristo Jesu-fañodi tagaiji iicanoco. Fine.

2 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani jeebii onoobadi. Jaabo uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatinihi jihaameque monahabomi Moocaani iijaminaa Corintori iicamedi, jaabadiro bu paryi Acaya jiiinjeri iicamo, paryi Moocaanita iicamedi icano.

² Jaamo amihai magaayiciqui imi icaco, sajeebii icaco icano Moocaaniti, bu Mohaivojii bo Jesucristoti icano.

Pablo Idaasuno Iicano.

³ Masii Moocaani, Mohaivojii bo Jesucristo Caanico mihimequi. Miiro diibo Moocaani mihaico iidaasug-oobo, bu jaabo diibo Dios mihaico fahijivaro ajacuhicaabo. ⁴ Miiro Moocaani miinoco jacusufihi paryi fanoovari idaasuno mihicamoco. Jaabadiro bu mihai iidaasuno iicamoco majacusuqui, oono mihaico Moocaani ajacusubadiro. ⁵ Miiro mihai Cristo idaasufañodi mihicamaño, bu diibo Cristofañodiro ajashutino majacusucafetehi. ⁶ Jaamo mihai amihai taajasujii bogoco mijii bogonoti idaasuno mihicahi. Jaanoti amihai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadiro bu mihaico Moocaani ajacusuneri amihai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tolliro amihai siicujeebii majaabicihi jino mihai idaasuno mihicanehejeque majaabicihicabadi. ⁷ Jaamaño amihai imino mehesicinihi. Oono mihai idaasuno mihicanofañodi tolliro amihai mihicamaño, bu tolliro Moocaani ajacusunofañodi mihicajinoco icano.

⁸ Monahabomi, mihimeguehi amihai magajaanoco sihidiro imitineri Asia jiiinjeveri mihai mihicahicahinoco, sihidi jeevano idaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama machacuuhi majaabicijitihi: Fine aivo muchuumucuuji, munuurahi. ⁹ Iguijenicuuji iicanicibadi mihicahicauhi. Jaaruno fine jilli mofii viro esicinitimo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro mehesiciniqui iicauno. ¹⁰ Jaabo Moocaani mihaico toonoti taajasuui, bu jisu mihaico taajasuuboro icahi, toono sihidi ejeevano mihaico iguijenijirunoti. Diibovi mihai mohesicinicico mificuui mihaico taajasuuboro iicajinoco. ¹¹ Amihai mihaico mahamusu, mohallivi Moocaanima mihii ma. Jaaneguiha ajashutimo mohallivi Moocaanima ihi-imaahachijii, diibo mihaico imino mooniji. Jaanoco aatyimemere ajashutimo Moocaanico imeji, mihaico Moocaani imino omooninohallivi.

Jilliti Pablo Corintovi Fuutihi.

¹² Miiro icano sano mihaico imo imo omoonino; jiihallivi mihai miyanotiro Moocaani imogobadi imino mihicanoco magajaaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo amihafeenevi imino mihicahicahi. Moocaani mihaico iimihuseri amusuhicahi tolli imino miicaqui. Jaaruno mihai gaajariro tolli mihicano icatino. ¹³ Miiro amihai-di paryi aameneque macaatinahaamenefaño menehichahi amihai memecimoro magaaajidinoco. Jaanoco imeguehi imino magajaanoco. ¹⁴ Oono samañosacoro magaaajacuubadi, jaamo ufucu, Mohaivojii bo Jesucristo asaajifucu, mihaiti imo imo mihicahi, bu mihai amihaiti mihicajibadi icano. ¹⁵ Jino miyaanoco eesiciniibo iticoni esamaahinirahi amihai mifooi abaahinjinoco, amihai imo imo mooniqui. ¹⁶ Uujoho esamaahinihi Macedoniajaago ofoobo amihai abaahinjinoco, bu siino tahigoti uhuumiibo amihai abaahinjinoco icano. Jaamo amihai uco mahamusuhi imino Judeavi feequi. ¹⁷ Jilli nooboro uujoho esamaahinuruno, ¿fine uco bañi bobadi mehesicinihi? ¿Nacu fine uco amihai mehesicinihi oono imiyaavogotimo saato hoco: Jiihi, onoomoro, bu saato hoco: Chahano, onoonicimobadi?

¹⁸ Miiro Moocaani gaajahi mihai amihai: Jiihi, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatinoco. ¹⁹ Miiro mihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jii bogoco mijii beguehicaabo: Jiihi, onoboro, bu siino: Chahano, neejibuutihi. Miiro Cristofañodi paryicino miyaano mihaifañobaco bañitii bo. ²⁰ Miiro diibovi paryi miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonicini Cristo Jesuco magaaajacuunofeenedi. ²¹ Jaabo diibo Moocaani mihaico, bu amihai icano Cristofaño quehecuno ificuuboro itaati miicaqui ijeevadi ficuui. ²² Jaaboro mihaico igaa jataco ificuuboro Igaijaco mojeebinofaño ficuubo, toonoti magaaajaqui ufucu niquejefaño magaayicijinoco.

²³ Jaanoti esamaahinibadi Corintovihiica footihi amihai agaijimaño. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanoti miyaano iicatihachijii imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevone icano. ²⁴ Jaarumo mihai mihimogotii amihai: Jilli mimiyaavogo, noomoro amihai matajii banoco. Miiro amihai ro, miyaavogofaño quehecuno mihicacuui. Ivi jilliro mihimeguehi amihai janaanici imo imo momoonisunoco.

2 Jilliti imeguehinitihí amíhaico siino abaatonoco siino idaasuno amíhaico omoonijiruneguiha. 2 Jaabo uujoho amíhaico idaasuno mooniruva, ¿míjoho bu uco imo imo moonijirahi? Amíhaico bu uujoho idaasuno omooninobuuna. 3 Jilliti amíhaidi jino uujoho aameque jillí caatíniuhi amíhaijaago ofooboco, uco amíhai imo imo momoonijirumo, jilliro idaasuno momoonijirunoco iimogotímaño. Jaamaño amíhai imitico mejeevesuhachijí uujoho imo imo icaji. Jaaneri tolliro amíhai imo imo mihicaji. 4 Míro toohaameque amíhaidi acaatínusumi idaasuno iicaneri tafi uco níj níj iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatínutíhi amíhaico idaasuvusuqui icatino, jillí amíhaico gaajasuqui síhidi amíhaico agaijinoco.

Imitino Omooniboco Iimibachuno.

5 Jaanotí oono saafi idaasuno omooniboco saafiicoro uco idaasuno moonitíhi. Tolliro bu paryí amíhaico mooniboco. Jilliro míviro neehi. Imogotíhi janaaní sefano ihíbanoco. 6 Míro amíhai Moocanico mihimuusumi díiboco amíhaifañotí mihíinusucuui. Jaanotí eesafotooboro gaajacuubo. 7 Jaaneguiha jilliro ív jísumi díiboma mihimibachumoro díiboco majacuscucu, síhidi idaasuno iicaneri janaaníviro imitino icaadiboco. 8 Jaaneguiha amíhaico neehi: Siino díiboco magajasu díiboco magaijinoco. 9 Míro itíconío aamefañotí toonotí amíhaico nooboro caatíniuhi, amíhaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadí moonijimo? onoomaño. 10 Jaanegui jísumi amíhai oono iimiutíiboco mihimibachucuhachijí, bu uujoho tolliro díiboco imibachucuui. Míro uujoho iimibachuboco imibachuhi Cristo ímefeeneví amíhaico agaijiboro. 11 Toonotí míhaico Satanas quehevedíino iguínoníiboro, míro díibo omoonigonoco míhai imino magajahi.

Troa Cuumiví Pablo Jeebí Níj Níj Icauhi.

12 Jaanotí Troa micuví Cristo jíibogoco jíibeguequi ufuubo ífutusumi, aivo uudi imiuno Aivojíbo dúdicamaajeque toonoví eetavuuji. 13 Jaarunofaño tajeebí uco sajeebí icautíhi, monahabo Titoco toonoví aatyimeutímaño. Jaaneguiha díitoco ifitacuuboro toonotí fuuhi Macedonia jíiníjejaago.

14 Jaanegui uujoho Moocanico imehi, díibo míhaico Cristo Jesuta íjimitaco iguínonimoro miyamínaa mitya mitya agaimuaivomofaño míhaico asatyefinohallívi. Bu jaaboro míhaifeenedí jíibogoco jíibugusuhicaabo. Oono facíci uusuno fahígovadí ofoonícibadí icaqui.

15 Míro míhai oono aimoguíjico, Cristo Moocanico ejeevívoobo, íjigasuno uusu fahígovadí atajajimofañodí, bu atajajítimofañodí icano ofoonícibadí míhai paryí miyamínaa íicadímoco míjibeguehicahí. 16 Jaano atajajítímedi namita uusunícibadí jeevahi. Jaanotí atajajítímedi facícino uusuno, fiivoco aacínno uusubadí jeevahi. ¿Jaanoco míjoho fine íinoro eetavejirahi?

17 Míro míhai níhibamígúiharo Moocaní íjico míjibogotíhi, saatocho íicabadí símañehejedíro íinoro ubuunanímoro jíibeguehicabadí. Míyanotíro naha

míhai míjibeguehicahí Moocaaní ímefeeneví, díibo Moocaaní míhaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo jeevívomínaa mihicamaño icano.

Bohono Íjijí Bogoo.

3 ¿Nacu míhai jillí munuusumi fine amíhaidí, míhai mofíitíro ímino mihíimaamo meneehicahí? Cha, ¿collíhi jaamo mihimeguehí míhaidítí síta aamerí: Díito aivo íimíhuseme, onoonoco? Amíhairyo ímino míhaico magajacuui. Jaabadíro míhai magajagotíhi síta aamerí amíhaidítí jíjibogonoco. Jaamaño uujoho ¿collíhiica aamema ícájrachi uudití síta: Ímíibo, noomoro acaatíníhaamema? 2 Míro uujoho amíhaico jíjibugusumi, amíhai jeebífaño mímiyaavuguumoro ímino míminífutucuumoco aatyímeme tadyudíicamaaje ímino íicanotí gaajájrumo. 3 Míro amíhai toohaamebadí mihicahí, Cristo acaatíníhaamebadí mihicacuui. Míro míhai míjibogomo amíhai jeebífaño macaatínícuunobadí míficuhíicacuui. Jaanotí caatíníri macaatínícinítíhi. Jillí Moocaaní ícaabo Gaijaríro macaatíníciníhi. Guísíbabujehallívi Moise tájíibano acaatínícinobadí ícatino. Jillí míyamínaa jeebífañoro acaatínícinícuuno.

4 Jaano míhaidí toono míyaano íicanoco míhai magajahi Moocanífañodí, bu Crístofañodí icano. 5 Jaamaño míhai momítaríro síinoco momooníno ícatino. Paryícíno fanoovaaco momooníno Moocaníti saahí. 6 Míro díibo míhaico mítyaco aacínéri bohono íjijí onoobadí díibedí mududíicamaahí. Jaano toono bohono íjijí oono eedeetájíibano acaatíníciníno íicabadí ícatíhi. Jillí Moocaaní Gaijatí magayícínótíonoro íicamaño. Míro oono acaatíníciníno tájíiba Moise tájíiba, guíjevefaño satyefíhi. Jaanotí naha Moocaaní Gaija míinoco fiivoco acíhi.

7 Jaano toono Moise tájíiba guísíbabujehallívi acaatíníciníno arícuno saahí. Jaamaño ísraelmí Moise ímeque meecíhícautíhi íhíme síhidi arícuno ífuvusuhi-caumaño. Jaaruno toono íharícu jaabavonoro fuuhi jaano totájíiba guíjevefaño asatyefírúno síhidi íimíma saahí. 8 Jaaneguí fine, aivo síhímí icano oono Moocaaní Gaija íjijíbogoco mojaago ísívano. 9 Buhíicagaha oono míinoco guíjevefaño asatyefírúno tájíiba íimíma ícauhi. Jaaneguí fine aivo síhímí icano, oono Moocaaní jíibogoo míhaico: Amíhai ímítíma machahacuui, onoobogo. 10 Míro totájíiba ítíconí íimíma íicaruno jísumi míyaadí jeevacuutíhi, jino síhidi íimíma íicanoguíinodí. 11 Jaano toono guéene íicaujítírúno íimíma ícauhi. Jaano janaaníci aivo ímíjino ufucuro ífíníjítíno íimíma ícahi.

12 Jaamaño míhai toonoco ímino magajamaño, núcufeguetímoo míjibeguehicahí. 13 Jaamo míhai Moise omooníbadí momoonítíhi díibo naha íhímeque gachehubaryurí fabaacuui ísraelmí toono guéene íicajítíno arícu ajaabavonoco atyímétímo íicacuí.

14 Jaarunoco díito gaajatíhi. Jaabadíro bu jísumi toono eedeetájíibaco emeeícísumí tobaryuro díito esamaajeque afabaacucíníno íicabadí jeevamo gaajatímo. Míro tobaryuro díitotí gañícafototíhiica ídíiboro naha

Cristofañodi tobaryu gañicafetejirahi. ¹⁵ Miïro jisumi-hachuta Moise tajiiba aameneque emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo iicaqui. ¹⁶ Jaano naha jari gañicafetefihi Aivojiiþbojaagovi iminifutusumi. ¹⁷ Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahigo sajeebi icahicahi. ¹⁸ Jaamaño paryi miihai tobaryuri mohimeque mafabaacucinicutimo. Mofiivi Mohaivojiiþbo imi ifuvusuhi, oono meecimefaño mofi ifuvusunicibadi. Jaamaño miihai janaaniviro diibobadi minifotomoro mefeeci fahiiþvarojanaaniviro diibo imibadi minifotomoro mofoomaño. Jaano toono Aivojiiþbo Gaija iicaabo eheetavono.

4 Jaanegui masi suufenitimo momooniqui, Moocaani miihaico idaasugooboro idudicamaajeque atajiiþbaunoco. ² Miïro miihai toovono omoonifinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutihi. Bu tolliro sitaaco bañimoro mofootihi, bu Moocaani iijico simañeheediro buunanimoro mofootihi icano. Jilli miyaanocoro meneehicahi. Jaamaño jilliti Moocaani imefeenevi saatohoco magaaþasuhi, miihai Moocaani imefeenevi imino mihicanoco. ³ Jaanoti jino Moocaani taajasujiiþbogoco mijiiþbogono toovono iicahachijii, oono cijiiþgaifaño ufuucuujimediro toovono. ⁴ Miïro diito imiyaavogotimo, jiiþe caani iþi ijeebþnoco mitasucuuhi. Jaaneri gaajacuutimo Cristo jiiþbogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo. ⁵ Jaamo miihai Moocaani jiiþbogoco mijiiþbugusumi, mofiiditiro mijiiþbeguehicatíhi, idþboro Jesucristo amiihai Aivojiiþbo iicaabediti mijiiþbeguehicahi. Jaanoti naha miihai jilli amiihai jeecevominaa mihicamo Cristo magaijimaño. ⁶ Miïro diiboro Moocaani: Içivuneguiiha daachicisu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebþnofaño achicisuhi. Tooneri Moocaani imico magaaþaqui Jesucristo imefañoti ifuvusunoco.

Miyaavogofenedi Mihicano.

(1 Co 2.1-5)

⁷ Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nifaqui eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadi jeevano. Toonoti igaaþaqui toono sihidi eeevano mitya miihaiti saatinoro Moocaaniti asaanoco. ⁸ Jaamaño fanoovari imitino mihicarumo, toonoti mataajanichi, bu fanoovari gaihuþbaro mihicarumo, aivo tooneri idaasuno mihicatatihi, ⁹ bu miihaico sihidi ijiiþheverumo, Moocaani miihaico jeevesutatíhi, bu miihaico iguiinonirumo, miguijevetatihi icano. ¹⁰ Jaamaño fahigovadi mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumaño. Jaaneguiiha mofifañodi bohono ifiico Jesu aacinoco mihifusuhicahi. ¹¹ Miïro miihai jino mihicanohachuta fafucuvaaciviro ñihicunofaño mihicahi miihaico agaicaaujirunofaño Jesuco magaijimaño. Toonofenedi bohono ifiico Jesu aacino ihifusucafetequi. ¹² Miïro taajasujiiþbogoco mijiiþbeguehicanohalliti miihaico sita gaicaaujirahi. Jaanofenedi amiihai mataajajino ifiico magaaþaqui.

¹³ Miïro Caatinihaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi, noonoro. Jaabadiro bu miihai tomiyaavogofañodiro, mimiyaavogomoro mihiiamaahi.

¹⁴ Jaamaño miihai magaajahi Moocaani Mohaivojiiþbo Jesuco ubuheetesuubo, bu miihaico sano amiihaima buheetesujiiþbo, Jesuma miicaqui. ¹⁵ Jaaneguiiha jilli fanooñihicufaño mihicahi amiihai iiminofaño miicaqui. Jaamo sihidi Moocaani imino omooninoco agaayicimo, toonohallivi ajashutimo Moocaanico sihidi ihimeequi.

¹⁶ Jaamaño miihai suufenitimo momoonihicahi.

Jaamo miihaico mofiino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jilliro fafucuvaaciviro buheetenere feehi.

¹⁷ Miïro jino jiiþhallivi idaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañoti magaayiciji ifinijitino imi, aivo aajashutinoco. ¹⁸ Jaamo miihai mahatyimenehejequere mehesamaaitíhi. Jilli jisumi mahatyimenehejequeerenecatatihi. Jaanoti jisumi mahatyimenehejeufucuro finitino iicajino.

5 Miïro miihairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadi eeevanoco. Jaarumo ufuncu mihicaji, Moocaani miihaidi niquejefaño ifinijitino ifiico aacinoma. Toonoco miyaminaati saafiiba acijitirahi. ² Miïro miyaano jino mofiima mihicanohachuta macañefehicahi, niquejefaño ifinijitino fiivoma mihicacujirunoti. ³ Jaanofaño mijicafeteji mofi gaachehufaño iicanicibadi. Jaanegui mojeebþsicaimobadi iicatiqui. ⁴ Miïro jino mofifaño mihicanohachuta macañefehicahi, idaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehefiico mujujuuvequi icatino. Jilli bohono ififaño mijicafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofiti iminifetequi. ⁵ Jineguiiha Moocaani miihaico iimibachuuboro Igaijaco aciuihufucu magaayicijino gaajatabadi iicano.

⁶ Jaamaño miihai imino magaajamoro mehesiciníhi jino jiiþhalliri muuhucuma mihicanohachuta toofiiti buhigovi mihicanoco. Aivojiiþboma niquejefaño mihicatinequehiica. ⁷ Jaamaño miyaavogofañodiro mihicahi. Jijeonoco mahatyimenejaagodí mihicatíhi. ⁸ Jaamaño miihai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififaño mihicanoco mejeevesumoro Aivojiiþboma mihicatonoco. ⁹ Tooneguiiha mihimeguehi fahiiþvarojanaaniviro mohaivojiiþboco imo imo momooninoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudi icano.

¹⁰ Miïro paryi famooro Cristo aivoji icaga imegavi mihigaiveji paryicino moticovoocivi momoonihicano jaadaco magaayiciqui, jiiþhalliri mihicausumi imino momooniuno jaadaco, bu imitino momooniuno jaadaco icano.

Sajeeþico AACINO Jiiþbogo.

¹¹ Jaamaño miihai Aivojiiþbo ñihicuno omoonijnoco magaajamaño paryicino miyaminaaco mimiyaavugusuqui momoonihicahi. Miïro Moocaani miihaico gaajacuuhi. Jaabadiro bu mihimeguehi amiihai miihaico magaaþanoco. ¹² Jilli monoomo, miihaiditiro siino imino mihiiamaano icatino. Jilli amiihaico meneehi. Jaamo miihai imino momooninoco amiihai magaaþaqui.

jamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saatohe ijeebii-fañoonoco esicinitimo ifiicoro: Aivo miihai sihidi mejevahi, onoomoco mejenaaujirahi miihaihalliti. ¹³ Jaamo miihai mejeegavomo mihicahachijji, jaafa Moocaaniguiharo mejeegavehi. Jaanoti jeegavotimo mihicahachijji jaafa amiihaidi mihimimo. ¹⁴ Miiro Cristo miihaico agaijinoguiino mihicahi, saafiuro famoohal-liviro iguijeveunoco magaajamaño. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco. ¹⁵ Jaabo Cristo famoohal-liviro guijevuehi ubuheeme diito ifiguiharo icacuutimo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuhe-teubeguiharo iicaqui. ¹⁶ Jaamaño miihai saatoheco jije-miyaminaa eesiciniibadi mehesicicuutii, iticoni naha miihai Cristoco jije-miyaminaa iicabadi mehesicinihicaui. Jaarumo jisu tolli mehesiciniicuutii. ¹⁷ Miiro Cristoma iicacuubo bomiyaminaafirucu eedeeneheje finicuuihi, jisu paryi bonehejerucu.

¹⁸ Jinehejeque paryi Moocaani eetavehi Cristofañodi miihai diiboma sajeebii miicaqui. Jaaboro miihaico tajjibaubo famoovaaco diiboma sajeebii miminiiyuhicaqui. ¹⁹ Oono Moocaani Cristofañodi jinijeminaaco ifi-ivi sajeebii iminiiyuhicaabo diito imitico jeecivotiibo. Jaabo miihaico tajjibauhi toono sajeebii ica jibogoco miyaminaaco magaajasuqui. ²⁰ Jaamaño miihai Cristo galluminaa mihicamo. Jaamo miihaifeenedi Moocaani amiihaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amiihaico miihai meneehi Cristo miihaico atajjibaneguiiha: ¡Moocaani-ma sajeebii miminifoto! meneehi. ²¹ Jaabo Cristo imitico ajashuno mooniutii. Jaaruuboco mohalliti Moocaani iimitiiboco mihicanicibadi mooniuihi, diibojagovi miihai miminifotomoro iticovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadi.

6 Jaaneguiiha miihai Moocaani ducicamaaje nahaboniminaa mihicamaño amiihaico meneehi: Sicamañovi magañisudino Moocaani imihuseque aacinoco. ² Miiro Caatinihaamefaño jilli Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ico guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ico amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha miihaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.

³ Jaamaño miiro miihai mihiijevesutii, miihai ducicamaajediti miihaiñooba imitino iimaatimo iicaqui. ⁴ Jil-liro ivi fanoovavi Moocaani jeecivominaa mihicanoco mihifusunoco mihimeguehi: fanoovari idaasuno mihicanoco, fanooti mucuujiivaachunoco, fanoovari iminotino mihicaneri icano, siicuno jeebii fanoovaaco majaabicinofeenedi. ⁵ Miiro miihaico aamihicamo, miihaico civojaanichicamo, miihaiditi ñaahicamo, bu sihidii jeevano ducicamaajeneri mihicahicahi, bu cigaraco jaabicimoro mihicahicahi, bu sihidii ajebaco jaabicimoro mihicahicahi icano. ⁶ Jaanoco miihai mihifusuhicahi mohimi icafañodi, miyaanoco magaajanofañodi, bu mosicujeebii majaabicihicahi, mohimihusefañodi, bu mofifaño Moocaani Gaija iicanoco mihifusunofañodi, bu miihai miya gaijima mihicanofañodi, ⁷ bu miyaavogoco mijjibogonofeendi, bu miihaifaño Moocaani mitya iicanofeenedi icano. Jaamo toono iticovono icaco magaayicinihi, mahamocasiqui niisugaco

magaayicinicibadi. Jaamoro tooneri mofiiico magai-huiniimoro mefeehi imitimehejediti, bu mahamocasihi imitinehejema icano. ⁸ Jaamo safo miihaico imino obocigomoco iicanicibadi magaayicinihi. Jaanoti safo miihaico aatajagomoco iicanicibadi magaayicinihi. Safo miihaiti imino iimaamo. Jaanoti safo miihaiditi imitino iimaamo. Safo miihaico abañififimoco iicabadi moonimo. Jaarunofañoni miihai abañififimoco mihicatiihi. ⁹ Jaamoco miihaico agaajaratimoco iicabadi moonimo. Jaarunofañoni miihai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuunoco iicanicibadi miihaico moonirumo. Jaarumo ¿milli mihicatiihi? Safo miihaico aamimo. Jaarumo miguijenicafototiihi. ¹⁰ Idaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijivaro Cristofañodi imo imo mihicahicahi. Siinoti mucuujiivaachurumo, ajashutimoco mubusumijenihi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.

¹¹ Monahabomi, corintominaa, aivo amiihaico imino miyaanoco meneehi, paryi mojeebii faño iicanoco.

¹² Chahacuuno mojeebii faño amiihaico meneejiruno. Jaanoti naha amiihai jeebii faño icano miihaico amiihai meneejiruno. ¹³ Jaaneguiiha amiihaico neehi. Oono caani iseemeque paryi miyaanoco onoonicibadi, paryi amiihai jeebii faño iicanoco uco monoo, oono amiihaico uujoho iicabadi.

Miihai Moocaani Iijati Mihicahi Mojeebii faño Diibo Iicamaño.

¹⁴ Amiihaico neehi: Imiyaavogotimehejema magataavocasidino. Tolli mihicaruva sabadiro mihicajitirahi. ¿Milli bu iimino iimitinoma gataavejirahi? Jaabadiro bu, ¿milli cuuje fucuma gataavejirahi? ¹⁵ Jaabadiro bu ¿milli Cristo ijima gataavejirahi? Jaamaño ¿milli imiyaavogoo imiyaavogotiiboma gataavejirahi? ¹⁶ Miiro Moocaani jeecivo iijafaño jinitama sano diibo jeecivotatimo. Miiro miihai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jilli unuubadi:

Diitofañoni iicaaboro diitoma igueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumiminaa icano, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu jilli noobo Aivojiiibo:

¡Diito iimitimofeeneti mihiiinomoro sihigovi mudugaa-vo! ¡Jaamoro idicunoco mududicacuudino! Jaachijji amiihaico gaayiciji. ¹⁸ Jaaboro amiihai caaniti icaji. Jaanoti amiihai taseemeti mihicaji, noobo Aivojiiibo sihidii ejeevaabo.

7 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jilli Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha miihaico mofiiico, mojeebii icano imihininjirunoco moonitimo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiharo ijeevadi mofiiico mificuucui icano.

Corintio Cuumiminaa Iimitono.

² Jaanegui miihaima imino mihica. Miiro miihaiñoobaco miihai imitino momoonitiihi, bu miihaiñoobaco imitino mejevamaaisutiihi, bu miihaiñoobaco mabañihicatiihi icano. ³ Jaaruubo jilli onoo amiihai imitico onoono icatino. Miiro iticoni

amiihaico unuucubadi: Amiihaico uujoho sihidi gajiji. Taciditi muduujecinihi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi. ⁴ Amiihaico imino eesiciniiboro aivo amiihairi imo imo icahi. Jaamaño jino sihidi idaasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.

⁵ Jino Macedonia jinijevi magasehininotiro aivo mo-jaguisibama machahahi. Jilli fahigovavi mofoohigo idaasuno mihicahicahi, saatoho miihaico aamineri, bu mojeebifañoti mihiguinehejeri icano. ⁶ Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecucusufiibo, miihaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri. ⁷ Jilli agaseneriro icatino, bu diibo Tito amiihaiti imo imo iicaneri icano. Jaabo miihaico jibeguehi amiihai miihaico mahatyimegueneque sihidi mihimogonoco, bu tolliro jibogoobo idaasuno mihicanoti, bu tahalliti mihicagonoti icano. Jaaneri sihidi janaanici aivo imo imo icahi.

⁸ Amiihaijaago agalluhinihaame amiihaico idaasuvuhinirunaaca jaaruneri uujoho idaasuvotihii. Iticoni naha idaasuehinirahi amiihaico toohaame idaasuno omoonihinineri. Jaaruno jilli jihachutarehini. ⁹ Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amiihai idaasuno mihicaneri imo imo icatihii, jilli toono idaasuno mihicahinineri amiihai imitico mejeevesumaño. Jaanoco amiihai majaabiciuhi Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño miihai amiihaico imitino momoonino icatino.

¹⁰ Miiro oono miiino imitico mehesafotomoro mihidaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri miiino imitico mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco miticonino. Jaaneri mihidaasuvotatihii. Jaanoti naha idaasuvurumo Moocaanico agaayicitimo ifinijitino guijevefaño feeji.

¹¹ Miiro amiihai imitico mehesafotomoro mihidaasuehiniihi Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño amiihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuuhi iimitiboco. Bu amiihai jaabojaago misifiiratucuuhi. Bu jaamoro amiihai mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyimeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitico omooniboco toonohalliti miiibaumoro Moocaani iijati magaaiiuhii. Jaamaño miihai magaacuuhi amiihai diibo omoonihinibadi momoonihinitinoco. ¹² Miiro uujoho toohaameque acaatinihinisumi toono imitico eheetavuuboti eesamaaiumaño icatino, bu saafiico imitino omooniboco eesamaaiumaño icatino. Jilli miihaico sihidi aivo amiihai magaijinoco, Moocaani imefeenevi magaajasuqui. ¹³ Jaanoco miihai muguubomoro imo imo miminifetehi.

Jaano bu iicanaaca aivo janaanici imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatyimeneri. Miiro amiihai diiboco mahamusuhinihi sajeebii iicaqui. ¹⁴ Jaamaño amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetihii. Miiro paryi amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco: Imimo, munuuno miyaanoti icahi. ¹⁵ Jaamaño amiihaico sihidi gajijibo, paryi amiihaico onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco mobocigumoro imihusene magaayiciumaño icano. ¹⁶ Jaamaño amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

Miyaavogominaa Gaijitime Aacino.

⁸ Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico miiijibogonoco Macedonia jinijeri iicajaje Moocaani iijaminavaa Moocaani imihuse ifusucafotonoco. ² Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo idaasufiirumo gaijitime aciuhii sihidi inihibamima iicamobadi. ³ Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitime iicadinoco aaciunoco. Jaarunofaño bu aivo janaanici aciumo. ⁴ Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeenedi Judeari iicamojaa uujoho nihibamico asaasyonoco inahaboniqui. ⁵ Jaamo aivo miihai imino mehesiciniuno janaanici mooniumo. Miiro iinoro Mohaivojibogaagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo, Moocaani imuguubadi. ⁶ Jaaneguiiha Titoco sihidi munuuhii toono amiihai mihimihusemaño mahacinoco igaayiciqui, bu toono nihibamico ticonihinicuubo iicinoco tahimega ificuuqui. ⁷ Miiro amiihai sihidi janaanici fanoovama mihicahi; sihidi miyaavogoma mihicahi, bu miiijibogonoco imino magaajahi, bu sihidi gaajama mihicahi, bu sihidi imogoma mihicahi, bu miihaico magaijinoma mihicahi icano. Jaabadiro bu toono sitaaco magaijimoro mahamusunovi janaanici mihica.

⁸ Jilli uujoho onoo toonohallivi amiihaico atajibano icatino. Jilli imeguehi amiihai imino momooninoco, toonoti amiihai miyaano sitaaco magaijino igaajacafetequi. ⁹ Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojibo Jesucristo imihuseeque. Miiro diibo sihidi busumijeevauruubo amiihaico agaijimaño iidaasuboti minifutuhii. Jaamo amiihai diibo idaasufañodi sihidi mubusumijeevahi.

¹⁰ Jaaneguiiha amiihaidi iimiqui toonoti jino eesicininoco neehi: Miiro amiihairyo juufaijio ficabatiro miticovaumo imino momoonihicahi. Jaaruno ticovono momoonihicautihii. Jilli mihimogomoro momoonihicauhi. ¹¹ Jaaneguiiha jisumi tolli momooninoco mihimivusu, oono iticoni mihimugumoro momooniubadiro, amiihaima iicadinoti acimoro. ¹² Miiro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadinoco aacino Moocaanidi aivo imino. Jaaruubo Moocaani miiinoma achahano janaanici miiinoco dillutatibo.

¹³ Jaamaño uujoho nootihii: Saatohoco mahacimoro amiihai idaasuno miicaqui. ¹⁴ Jilli sabadiro miicaqui neehi. Jisumi amiihaima sihidi icano. Jaaneguiiha diitoma achahanoco mahaci. Jaabadiro bu safo amiihai mucuujiivaachusumi diito amiihaico aciji. Jilliti jaamo sabadiro mihicahi. ¹⁵ Oono Caatinahaame onobadi iicaqui: Sihidi iicubedi atyuuvuutino. Jaabadiro bu miiidino iicuruubedi, cuujiivaachutino, onobadi.

Tito Inahaboniminaa Iicano.

¹⁶ Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebifaño amiihaico agaijiboro amusunoco ificuunohallivi jino uco iicabadiro. ¹⁷ Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhii, bu diiboro imeguehi amiihaico aa-

musunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amiihaico emeecitoobo.

¹⁸ Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diiboti fahigova iicaaaje Moocaani iijaminaa imino ihi-imaahicaaboco, taajasujibogoti aamusuhicamaño.

¹⁹ Bu tolliro diiboco Moocaani iijaminaa icimoro gallu- uhi miihaima iigooboro miihaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijino dudicamaajeque meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mohaivojiboco mihimequi, bu amiihai mihimogomoro momoonihicanoco magaaasuqui icano. ²⁰ Jilliti miihaiditi miihaiñooba jino nihibamico mahal- lacarunoti imitino iimaatimo iicaqui. ²¹ Miiro miihai mihimeguehi imino momooninoco Mohaivojibo ime- feeneviro imino momoonino icatino. Tolliro bu paryi miyaminaa imefeenevi imino momoonihicahi.

²² Jaamisima bu tolliro monahabomiti saafiico magal- luhi. Jaabo fanoovaaco momooninoco iimogooboro miihaico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amiihaico imino eesicinicumaaño aivo imeguehi amiihaico aamusunoco. ²³ Jaanoti saatoho amiihaico Titoditi idilluhachijji diito- co monoo: Pablo gataavominaafirucu diiboma dudica- maaibo amiihaico ihamusuqui, noomoro. Jaabadiro bu oono saatoho monahabomisiti idilluhachijji monoo: Moocaani iijaminaa agalluumisi, Mohaivojibo Cristoco iimehicamisi, noomoro. ²⁴ Jaaneguiiha diitoco maga- ayici amiihai gaijima mihicanoco fahigova Moocaani i- jafaño iicadimo igaajaqui, bu amiihaiti miihai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

Moocaani Iijaminaadi Nihibamico Mahallacaruno.

⁹ Jaanoti miyaavogofeenedi monahabomi Judeari iicamedi nihibamico mahallacarunoti siino amiihaidi caatinicujitih. ² Miiro amiihai imihuseque uu- johu imino gaajacuhi. Fahijivaro amiihaiditi imo imo iicaaboro Macedonia jiiinjeminaco neehicahi: Amiihai Acaya jiiinjeminanaa juufaijio ficabatiro mehesicinihi- cauhi monahabomi Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonoti saatoho sihidit Macedonia jiiinjeminanaa agaa- jamoro imeguehi tolliro diitoco aamusunoco.

³ Jaaneguiiha jito monahabomico amiihaijaago gallu- uhi, amiihaiditi toonoti imino eneehicano sicamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadi tolli momooniqui mi- himibaicinicuuhi. ⁴ Jilli amiihaico neehi saatoho Mace- donia jiiinjeminanaa uuma ofoomo amiihaico atyimedino mihimibavotimoco. Jaaneri miihai munucufevahirahi sihidit amiihaiditi imino miihimaahicarumo. ¿Mili bu amiihai nucufesuco neejirahi? ⁵ Tooneguiiha jito mona- habomico imegavi galluui amiihaico ibaatequi. Jaamo amiihai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jilliti amiihai mahallacaruno imitucuuno. Tolliti amiihai imi- huse igaajacafetequi, miihai amiihaico midillunegui- iharo mahacino icatiqui.

Jaaneguiiha amiihai ⁶ olli onoonoco mehesafoto: Miiidino abasuubo, bu miiidino iciji. Jaanoti bu guiraano abasuubo guiraano iciji. ⁷ Jaaneguiiha famooro mahaci amiihai jeebii onoodino, gaijimoro icatino, bu sita idil- luneguiiharo icatino. Miiro Moocaani gaijiji gaijitibo

imo imo aacifiiboco. ⁸ Miiro Moocaani amiihaico fanoovaaco sihidit acijirahi. Jaamo jinehejebati cuuji- vaachutimo mihicahi. Jaamoco bu janaanivivi acijiibo, tooneri iminoono dudicamaaje eheetavomoco ma- haciqui. ⁹ Miiro Caatinahaame jilli neehi:

Jaabo imihuseebe gaijitibo iidaasumoco acifihi. Jaani iimihuse ufucuro finijitih, noonoro.

¹⁰ Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasiqui aacifiibo, bu amiihaico machutaaco aciji. Jaaboro bu amiihaico aciji paryi diibo dudicamaajeque mehee- tavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujusisuuboro guiraa- tusujiibo ajashutino iiminoono dudicamaajeenetit.

¹¹ Jaamo tolliti amiihai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijitimo mahacihicahi. Jaano toono nihibamico ma- hallacarunoco mofeenedi magalluunohallivi mona- habomii Moocaanico imeji. ¹² Jaano toono nihibamico monahabomico mahacino ucuujivaachuneguiiharo mahacino icatino, bu tolliro toonohallivi Moocaanico sihidit iimequi icano. ¹³ Miiro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedi gaajajimo, amiihai Cristo jibo- go onoobadi momoonihicanoco. Jaanohallivi bu Moocaanico bociguejimo amiihai gaijitimo diitedi, fameeguiiharo icano mahacinohallivi. ¹⁴ Jaamoro amiihaico sihidit agaijimoro amiihaihallivi Moocaanima iimaajimo amiihaifeenedi Moocaani iimihuseque i- fusumaño. ¹⁵ Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidit ejeevaaboco miihaico aacinohallivi.

Pablo Idudicamaajehalliti Iimaahi.

¹⁰ Uujoho Pablo amiihaico dilluhi Cristo siicujee- bii, imihuseri icano. Miiro uco neehicamo, amiihaima iicasumivaha, uujoho siicuno iimaahicahi. Jaanotivaha sihigo iicasumi mityaabobadi amiihaima iimaahicahi icano. ² Jii, jaaneguiiha amiihaico neehi: Uujoho amiihaico emeecitodi, uco misifiiratusudino, oono amiihaiti saatoho miihaico: Jilli ticovo jiiinje miyaminaa iicahicabadiro moonihicamo, eneehicamo- hallivi. Miiro diitoma iibacasijinoco imibaicinicuuhi. ³ Jii, miyaanoco, noomo miihai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo miihai jilli ticovo jiiinjeminanaa aamocas- inicibadi mahamocasitih. ⁴ Miiro miihai jiiinjeminanaa iibacasinineri, abañineri, bu fanoovari omoonicas- inicibadi momoonicasitih. Jilli Moocaani mityariro miyaminaa sefa eesamaaiñehejeque mifinisuhi. ⁵ Jaabadi mifinisuhi miihaiditi iminootino eneehicane- hejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitirunehejeque icano. Jaamoro paryi miyami- naa esamaajeque Cristoguiinovi mificuuhi, diiboco im- ityaguequi. ⁶ Jaamo amiihai imino muguubucuudi, saa- toho uguubutinehejeque miihai mahaamiji.

⁷ Miiro amiihai allionocoro magaajahi. Jaanoti saato- ho Cristotahe icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadiro miihai Cristota mihicanoco. ⁸ Jaabo uujoho Cristo miihaico aacino mityama mihicanoti sihidit ihi- imaaruubo, uujoho toonoti nucufevetih. Miiro Mo- haivojibo miihaico jino mityaco aciui amiihai miyaavogoco mujusisuqui, jilli mifinisiqui icatino. ⁹ Jaaneguii uujoho amiihaico aamenefañodi jilli

iigutusuuno, noomoro saatoho eesamaaiñoco imogotíhi. ¹⁰ Miiro neehicamo: Tahaamenefañoðivaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanoti amiñhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, siicuno iimaahicahi icano, noomoro. ¹¹ Jaamo tolli meneehicamo magaaja, miñhai sihigoti aameneque magalluhaamejefaño mihiiamaahicabadiro, bu amiñhaifeenevi miñhacadi momoonijinoco.

¹² Miiro miñhai mofiico momoonitihi, oono saatoho ifiidiitiro imino ihiimaahicamo ticovovi mihifetequi icatino, bu diitobadi mejeevaqui icatino icano. Diito jilli miñhifomo icamo, ifiiviro ifiico ohoovicimaño, bu saminaaro fahigova ohoovicicasimaño icano. ¹³ Jaanoti naha miñhai mofiico mitya mitya momoonitihi miñhaiño iicatineri. Jaanoti naha idiboro Moocaani miñhaico onoodinoro meheetavehi. Jaabo bu onobadi amiñhaijaago mihifetehi Corintovi. ¹⁴ Jaamaño miñhaico Moocaani atajibano janaaniví mafatyotihi. Jaanoti naha amiñhai mihifututiruva naha, Moocaani unuuno janaaniví mafatyejirahi miiro miñhai iticoni amiñhaijaago Cristo jibogoco masatyuuhi. ¹⁵ Jaamaño miñhai sita dudicamaajeriro quehe quehe mihicatíhi. Ivi jilliro mihimeguehi amiñhai miyaavogo iguiratonoco. Bu tolliro mihimeguehi amiñhaifeenevi janaaniví mududicamaaiñoco. Jaarumo Moocaani miñhaico uhuuvuunoco mafatyejitíhi. ¹⁶ Jaadi bu janaaniví mafatyegi amiñhai janaaniví iicamojaago, diitoco taajasujibogoco mijibeguequi icano. Jaamaño uujoho sita dudicamaajeriro quehe quehe icatíhi.

¹⁷ Jaanoti cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonihachiji, Aivojiboditiro quehe quehe iicaqui. ¹⁸ Miiro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoo bo diibo iimiibo icatino. Jaanoti naha idiboro Aivojibo diiboco: Imino icaabo, onoo bo naha iimiibo.

Pablo Jihovo Minisuminaaditi Ijibogono.

11 Jaanovaha uco majaabicijirahi sicamañoti mihiimaabadi ihiimaaboco. Jilli tolli icarunofaño uco majaabici. ² Miiro amiñhaico uujoho cigueguehi Moocaaniti asaano ciguegueri. Miiro amiñhaico uujoho Cristodi ficucuui. Jaamaño diiboco amiñhaico aciguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanicbadi. Jaamo mihicahi. ³ Jaarunofaño oono jiniimo ibañifirari Evaco abañiubadi, bu amiñhaico mabañicafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotiro Cristoco mejeecivehicanoco mejeevesujirahi. ⁴ Miiro sita asaamoro miñhai mijibogoyomoobo iicatibo siyomo Jesuti ijibogonoco muguubunicihicahi. Jaamoro bu magaayiciniicuubo iicanaaca siyomo gajaco imo imo magaayicihicahi. Bu tolliro magaayiciniicuubogo iicanaaca, bu siyomo jibogoco imo imo magaayicihicahi. ⁵ Bu oono diito ifiicoro: Sihidi mejeevano minisuminaa, eneehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovi icatíhi. ⁶ Tahiiamaajaagoti naha siicuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagoti sihidi gaajahi. Miiro jaanoco amiñhaico magaajasuhicahi fahijivaro fanoovaaco momoonihicanofeenedi.

⁷ ¿Nacu fine imitino mooniuihi, oono taajasujibogoco amiñhaico ijibugusumi jaadusutibo iicaumaño, bu

amiñhaico bocigusuqui tafiico guinovi ificuumañico icano? ⁸ Miiro fahigova iicajahaje Moocaani iijaminaa niñibamico tajaa agallunoco mudumitiicnicbadi gaayicihicauhi, toono sefati amiñhaico amusuqui.

⁹ Jaabo amiñhaima iicausumi siinoti cuujivaachuuruubo miñhaiñoobaco dilluutihi. Miiro monahabomi Macedonia jiniijeti agaseumo uco aciuihi ucuujivaachuunoco. Tolli iicauboro idilluutibadiro, bu icaji. ¹⁰ Miiro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebiñaño iicabadiro, bu toono idilluutineri imo imo iicanoco miñhaiñooba paryicino Acaya jiniijeri iicamo dumitiicijitíhi.

¹¹ ¿Jaanoco milliti fine jilli uujoho neehi? ¿Nacu fine amiñhaico agaijitimaño? Chaa, tolli icatino. Miiro uujoho amiñhaico guiraano agaijinoco, Moocaani gaajahi

¹² Jaabo jino uujoho iicahicabadiro moonihicaji. Jaaneri: Diitobadi mududicamaaihi, eneeharumo abañino gaajacafeteji. ¹³ Miiro jaamo diito jilli jihovo minisuminaa, jilli bañisuminaa iicamo, Cristo minisuminaabadi minifetehicahi. ¹⁴ Jaano jilli agaajaratino icatino. Miiro iji Satanás Moocaani toomominaafibadi iminifotooboro saajirahi. ¹⁵ Jaabadiro bu tihitino diiboco ejeecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi. Jaamo oono omoonino jaadaco icineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

¹⁶ Jaaneguiiha siino amiñhaico neehi: Miñhaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti tolli uco mehesicinihachiji, muguubunicihica amiñhaima iimaanoco, toonofañodi uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui. ¹⁷ Jaaruno uco Aivojibo atajibaneguiiha tolli nootíhi. Jilli ejeegavoobobadi neehi mitya mitya iicanoco. ¹⁸ Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi. ¹⁹ Miiro amiñhai: Sihidi magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino muguubunicifíhi. ²⁰ Miiro amiñhai imino muguubunicifíhi, oono: Miñhaico mejeecivo, noomoro amiñhaico atajibahicamoco, bu amiñhaico ananihicamoco, bu amiñhaico iguiinonihicamoco, bu amiñhaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu amiñhai imefaño amiñhaico agabacuhicamoco icano. ²¹ Jaanoti naha miñhai tolli momooniutihi mesefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo iicanicbadi.

²² ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomiobo. ¿Nacu Israel jiniijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimíhai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi. ²³ ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaaniví uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onoonicbadi neehi. Miiro diito janaaniví uujoho dudicamaaihi, bu diito janaaniví uujoho gaicicafeteji, bu diito janaaniví uujoho civojanicafeteji, bu fiiva foova uujoho guijeveti fatyehicahi, ²⁴ bu sahusefoova uco judiomí aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo. ²⁵ Bu mifooçi, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guisisbaneri aamiumo. Bu tolliro mifooçi, safo icano ufuuboma ciji-

gaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihu-faño. ²⁶ Bu ajashutino igooboro feehicahi teehino ñihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa ñihicumehejefañodi, bu tolliro taajiinijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo ñihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi. ²⁷ Tolliro bu sihidi dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco #daasuvusunofañodi feehicahi. Fiiva foova cigaraco jaabiciboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabiciboro feehicahi. Guiraafuova machuti#bo icauhi. Bu siicuraco jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.

²⁸ Jaana janaanici#vi bu iicarunehejeque nootihi. Mi#ro fafucvaacivi paryi Moocaani iijaminaati eesamaaifleri tajeebi# niji# niji# icahicahi. ²⁹ Mi#ro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saato#hoco sita imitinofaño agañ#susumi, uujoho sifiirari #daasuno icahicahi. ³⁰ Jaanocoro toneheje tañiinovaco #fusunocoro uujoho iimaajirahi. ³¹ Mi#ro Moocaani Mohaivoj#bo Jesucristo Caanico fahii#varo iimono ufucuro finitino icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco. ³² Mi#ro Damasca cuumiri iicausumi, tuucumi aivoj#boti, imiya aivoj#bo Aretas onobo ificuubo itoomominaaco tuucuumi guhuganovi ficuuihi, uco agaayicimoro civojafaño isatyequi. ³³ Jaarunaaca uco jiiibaifaño ij#hacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusuumo. Jaamaño jilliti# taajauhi diibo useti.

Gaijanoco Pablo Aatyimeuno.

12 Mi#noditiro imino mihiimaano jilli# mi#ffono. Jaarunofaño iimaaji Aivoj#bo uco gaijaco #fusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano. ² Mi#ro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogoo#boco. Jaabo satyocafutuuihi niquejefaño, aivo janaanici# iicajefaño, si#cje toonoti# fahuseeci siino mificabaci, mificabaci #d#no ficabanoco mafatyucuuihi. Jaanoco gaajatihi fine ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco #d#b#oro Moocaani gaajahi. ³ Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho #d#b#oro Moocaani toonoco gaajahi. ⁴ Mi#ro Moocaani iicahigo niquejefaño satyocafutuubo. Jahigo guubuubo agaa#jaratino iimaaco aivo mi#hai#nooba ij#beguej#tirunoco. ⁵ Jaabediti uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanoti# tafiiditiro: Aivo mityahi, nootihi; #d#noro naha tañiinovati# iimaajirahi. ⁶ Jaanoti# naha tafiiditiro imino j#buguruva, bu sicamaño icajitiruno, miyaanehejequere ij#bogomaño. Jaaneguiiha tafiiditiro imino j#bogotihi, saatoho uuditi# janaanici# eesamaajiruneguiiha. Jilli# uco aatyimenetiro, bu tahiimaaco uguubunotiro icano igajajui.

⁷ Jaano toono Moocaani uco #fusuno, aivo uudi# sihidi# ejeevauno. Jaaneri uujoho sihidi# tafiico mitya mitya omoonijiruneguiiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuihi. Jaano taahucufaño icahi januuu# macafatyicini#badi. Jaanoco ij#ro juvivehi, tooneri uco #daasuno imooni#qui.

⁸ Jaano toonohallivi mifooci, safo #d#no Aivoj#boco dillucuurahi toono aivoco uut# ibuusuqui. ⁹ Jaarunofaño Aivoj#bo uco neehi: Ico agaijinofañodi# fanoovari diica. Mi#ro ifi# iniinovamofañodi# tamitya aivo janaanici# ifusucafete#hi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedi# Cristo mitya ih#fusucafetequi. ¹⁰ Jaamaño tañiinovaneri imo imo icahi, bu tolliro uco imitino ononehejeri, bu fanoovati# ucuujivaachunehejeri, bu uco ij#heguenehejeri icano. Mi#ro uujoho niinovaa#bobadi# iicasumi aivo janaanici# Cristo sefama icahi.

Pablo Corintominaaco Agaij#b#oro Esamaaihi.

¹¹ Am#hai uuditi# imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafiiditiro ihiimaamaño jeegavomi#naafibadi#ruco. Mi#ro uujoho sihidi# jeevat#ruubo, oono am#hai: Sihidi# ejeevano minisuminaa, noomoro diito doj#cuti# mefeehicamo guinov# icatihi. ¹² Mi#ro oono am#haifeenevi# sihidi# fanoovaaco jaabiciboro ududica#maai#hicauno imino gaajacafutuuihi #fusuneri, aatyimeratati#nehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanoti# magaajahi uujoho miya minisuminaafi# iicanoco.

¹³ Mi#ro sijahaje Moocaani iijanominaaguiinov# am#haico moonit#rahi #d#noro naha tafiiguiiha ni#bamico am#haico dilluutihi. Jaaneri fine am#haico imitino omooninoco mihimibachucasiqui# sajeebi# mi#icaqui.

¹⁴ Mi#ro am#haico mifooci# baajecuuihi. Jaabo siino bu am#haico baatequi# imibaivucuuihi. Jaabo am#haico uujoho jinejebaco dillujitihi. Mi#ro am#hai# nehejeguiiha# feejitihi, jilli# am#haiguiiharo# feeji. Mi#ro caanimi# iseemeguiiha ni#bamico allacarufihi, iseeme caanimi#guiiha allacarutatihi. ¹⁵ Jaabadi# uujoho paryi# ta#hejeque am#haihallivi# gañ#jirahi imo imo. Jaabadi#ro bu tafiico uujoho finisujirahi am#hai# jeebi#nohallivi. Mi#ro uujoho am#haico sihidi# agaij#tonaaca, am#hai# uco guinov#iro m#d#no magaijitihi.

¹⁶ Mi#ro am#haiti# saatoho, uujoho am#haico jinejebaco idilluutinoco, imino gaajarumo neehicahi: Am#haico abañ#uborovaha# tacuraihufaño gañ#suuhi, noomoro.

¹⁷ ¿Nacu am#haico bañ#uhi am#haijaago oono saato#hoco agalluumofeenedi#? ¹⁸ Mi#ro Titoco uujoho taj#bauhi am#haico ibaatequi. Jaaboma bu saafi# monahaboco galluuihi. ¿Nacu Tito am#haico bañ#uhi? Mi#ro misi# sabadi#ro mihicafihi, bu sagaij#feenedi#ro.

¹⁹ Fine am#hai# mehesicinihi; jilli# mofeenevi# ifiguiiharo# icamisi, noomoro. Jaaruno tolli# icatino. Mi#ro misi# Cristotaotisi# Moocaani# mefeenevi# mihiimaahi. Jaamo paryi# agaijino# nahabomi, am#hai# miyaavogoco# amusuqui. ²⁰ Mi#ro uujoho ñihicuguehi# am#haico# emececitodi#, uujoho iimogobadi# mihicatimoco# aatyimeneque, jaabadi#ro bu am#hai# mihimogobadi# iicaaboco# mahatyimejitinoco icano. Bu tolliro ñihicuguehi# am#haifeenevi# #bacasino# iicanoco, bu sitaaco inohallitiro# mij#heveneheje, bu icaji#suhaño, bu gaijiraneheje, bu sicamaño j#bogoneheje, bu de#j#cuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igavusumi# imino momoonit#neheje icano iicanoco. ²¹ Bu tolliro ñihicuguehi# jino siino am#haico# abaato#bo, Moocaani

amiñhai imitico aatyimeneri unucufeveneque. Bu jaabadïro ajashutïmo saatoho amiñhaiti siicijetïro imitico omoonihicamo; toono iimitico jeevesutïmo iicahicamoditi, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitino imogonehejeque icano omoonihicamoditi uujoho aivo idaasuveji.

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

13 Mïro amiñhaico mifooci baajecuui. Jaabo siino bu jino amiñhaico baateji. Jaamo saatoho imitico omoonimohallivi mijïbogodi miimisiici, saafi idïmo diibohallivi mijïboghachijï miyaavegueji. ² Jaamo siicijetïro imitico omoonihicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryi famoocoro jino siino tehesinoti neehi: Jino siino amiñhaico abaatodi amiñhaico idaasugucujitïhi. ³ Jaadï jari magaajaji, Cristo tafeenedi ihiiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amiñhaico omoonidi niinovajitïbo mïro amiñhaifeenevi isefaco gaajasujïbo. ⁴ Mïro miyaano iniinovaaboco iicanicibadi tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadïro bu mïñhai diibo niinovajaagodi mihicahi. Jaarumo diibofañodi mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedi amiñhaico mahamusuqui.

⁵ Jaaneguiiha amiñhairyo amiñhai ifiico magaajaci. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amiñhai ifiico imino minisu. Mïro amiñhairyo magaajahi Jesucristo amiñhaifaño iicanoco, miya miyaavogominaa mihicahachijï. ⁶ Jaabadïro bu uujoho imeguehi amiñhai maga-

ajanoco, mïñhai miya miyaavogominaa mihicanoco.

⁷ Jaamo mïñhai amiñhaihallivi Moocaanima mihi-imaahicahi, imitico amiñhai moonitïmo miicaqui. Jaaruno mïñhai imino mihicanoco magaajasuqui icatïno, jillï amiñhai iminocoro momooniquiguiiha, jillï mïñhaiditi imitino mehesicinirunaaca. ⁸ Mïro mïñhai miyaanoditi imitino momoonitatïhi, miyajïbogogui-iharo momoonihicahi. ⁹ Jaamaño mïñhai niinovano mihicarunaaca amiñhai sefano iicamaño mïñhai imo imo mihicahicahi. Jaamo mïñhai Moocaanima amiñhaihallivi iimaamoro mihicahi, aivo amiñhai imitibama ufucu chahamo miicaqui. ¹⁰ Jaaneguiiha jihaameque amiñhaidi caatinïhi amiñhaico abaatejino imegavïro. Jaabo amiñhaijaago ufuusumi sefano amiñhaico moonitïbo icaqui, jino tamitya Aivojïbo uco aacihinïno mityari. Tooneri amiñhaico jusisuqui aacihinïno, jillï amiñhaico finïsuqui icatïno.

¹¹ Jaaneguiiha tañahabomï, tahïgo imino mihica, bu amiñhai jeebïfaño iimitinobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amiñhaico afajïninoco magayici, bu sabadiro imo imo mihicamoro sajeebï mihica icano. Jaafa Moocaani gaijico, sajeebï icaco icano aacïbo amiñhaima icahi. ¹² Fahïgovavi midilluucasi ihibicicasimoro. ¹³ Jimañeri iicamo miyaavogofañodi monahabomï paryi ijïco amiñhaijaago galluuhi.

¹⁴ Mohaivojïbo Jesucristo imino omooninoco magayici, bu Moocaani gaijico, bu Igaija amiñhaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinijeri Iicamedi Pablo Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo minisuminaafi, miyaminaa uco iicimoro agalluubo icatino. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guiivefeenetu ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo. ²Jaamo mihai, uujoho, bu paryi monahabomi icamo jihaameque macaatinihi Galacia jiinijeri iicajano Moocaani iijanominaadi. ³Jaamo amihai Moocaani, bu Mohaivojibo Jesucristo icamisi aacino sajeebi imino omoonino icanoma mihi-ca. ⁴Jaabo ifiico mohallivi aaciuboro guiiveuhi mohimitihallivi, mihaico itaajasuqui jihimiti jiinijeti; Dios Moocaani jeebi onoobadi. ⁵Jaabo Moocaanico mihimo fahijivaro. Fine.

Chahabogo Sibogo Taajasujibogo.

⁶Uco aivo sihidi meheetyesuhi guenenene icatimoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo mihaico agaijinofeedeti amihai ucuuhuvahiniboco. Jaamoro sibadi iicano jibogocoro magaayichi. ⁷Sibogo chahahi miya taajasujibogo. Jilli ifurumo sita amihai casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasujibogoco sibogoti ubuunaninoco. ⁸Jaanoti amihai taajasujibogoco mahacinobuunati uujoho, bu niquejefañoti asaabo Moocaani toomominaafi icaruubo, bu saatoho sita icaruva icano siyadi iicabogoco mijibogohachiji, mihai Moocaani afaijanoguiino mihicajirahi. ⁹Jaanoco uujoho fone nuucuui. Jaarunoco bu jino siino neehi: Amihai taajasubogoco magaayichinibogohallivi sita amihai sibogoco jibogohachiji diito Moocaani faijaguiino icahi.

¹⁰¿Nacu jilli onoonoti miyaminaa uco cahacisuhi? Cha, tolli icatino Moocaani uco acahacisunoco imeguehi. Uujoho jaanoti imogotihu uco miyaminaa acahacisujirunoco omooninoco. Jaanoti miyaminaaco cahacisuruva, uujoho Cristo jeecivominaafi icajitirahi.

Jilli Pablo Minisuminaafiti Minifutuui.

(Hch 8.1-3)

¹¹Jaanegui magaaja jinooco tañahabomi: Uujoho taajasujibogoco jibogono miyaminaafi esamaajere icatino. ¹²Toonoco uujoho cajaan miyaminaafiti gaayichinitihu. Mihaifooba uco jibeguehinithi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinithi.

¹³Amihai magaajacuui iticoni judiomi iijico omoonihacausumi imino omoonihacaucono. Amihai magaajacuui uujoho Moocaani iijanomi-naaco finisuqui idaasuno omoonihacaucono. ¹⁴Jaabo

uujoho judiomi iijico aivo tayoto tatyicovoviro ificabano iicaurumo janaanivi imino moonihu. Uujoho aivo imino moonihacauhi moheedetemihai iijico. ¹⁵Jaaruuboco uco Moocaani sahijitiro icuui fiivuuibocoro, sihidu agaijimaño uco icuubo. ¹⁶Tollu iimuguuboro uco Illiico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujibogoco jibeguequi judiomi iicatimofeenevi. Jaabo jilli iicausumi mihaifoobajaago fuutihu toonoti uco jibeguequi. ¹⁷Bu Jerusalevi fuutihu iticoni tahimegavi minisuminaati iicacuumoco toonoti idillutoobo. Jilliro guenenene icatiboro fuuhi Arabia jiinijevi. Jahigoti uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivi.

¹⁸Jaabo mificabaci, saficaba icanobuunati jari Jerusalevi fuuhi. Jahigo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseeci satihai idino fucuvoro icuui. ¹⁹Jaaruubo bu saatohoba minisuminaaco atyimeutihu idibocoro Ja-coobo Aivojibo Jesu nahaboco atyimeuhi. ²⁰Moocaani imefeenevi miyanotiro jino neehi acaatinibo.

²¹Jaanobuunati fuuhi Siria, Cilicia icano jiinijevi. ²²Jaaboco uco monahabomi Cristota Judea jiinijeri iicamo imino atyimeutihu. ²³Jilliro uguubuumoro uuditi neehicauhi: Iticoni mihaico toonohalliti idaasuno omoonihacauho, jisumi taajasujibogoco jibogoooro feehicahi toonoco iticoni ifinisiqui omoonihacaurunoco, noomoro. ²⁴Jilli noomoro uuditi Moocaanico imehicaumo.

Saatoho Minisuminaa Pabloco Gaayichi.

(Hch 11.1-30)

2 Jaanobuunati fahuseeci motihaiti igueenemeheje idino ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco. ²Tahi fuuhi, Moocaani uco tahi difo unuuneguiha. Jahi Jerusalevi Moocaani iijaminaa imiyaamoma ijeevadi mihigaivuuhi diitoco imino jibuguuhi taajasujibogoti judiomi iicatimofeenevi jibeguehicaaboti. Jilli moonihu ududicamaahicauno jihovonobadi iicajiruneguiha. ³Jahigo uuma ufuubo Tito judiomiobo icautiruuboco imeeheque mihai miquitacisuutihu. ⁴Jaarunaa miya nahabomi iicautimo mofañoti toovono ijicafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquitaciucono. Jaamo diito mofeenevi jicafutuui gaajaminaati ufuumo, Cristo Jesuma mihicacunofoenedi judiomico atajibahicanoti mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro mihaico siino Moise tajiba jijovototi imoonisuqui ufuumo. ⁵Jaarumoma sihidi mejenaucasuui. Amihai taajasujibogoco miyaanoco magaayicacuunoco jeevesutimo toonofañoro miicaqui.

⁶Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi iicanoco ajashuno jibuguuhi. Jaaruno diito tolli iicano uco milli moonitih, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño. ⁷Jaamo uco bohonobati jibogotimoro jilliro gaajaciumo uco Moocaani judiomi iicati-mojaago taajasujibogoco satyequi aaciuboro atajibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomijaago isatyequi aciubo. ⁸Miïro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti judiomifeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluui judiomi iicatomifeenevi.

⁹Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo enehicaumo gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro misico ihuseneque aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli mooniumo magaijicasimoro manahobovacasijnoco. Jaamoro bu imuguumo misi judiomi iicatomifeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomiguiiha toonoviro fitafutuui diitofeenevi idudicamaaiqui. ¹⁰Jaamo misico idinocoro tajibauhi idaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetiibo imino moonihicahi.

Pablo Iibahi Pedroco Antioquia Cuumivi.
(Hch 11.1, 2)

¹¹Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi uujoho ibauhi, imitino omoonunohalliti. ¹²Iticoni machuhicaubo sano judiomi iicati-mehejema. Jaanaa Jacoobojaagodi iicaumo saatoho judiomi agasecuudi diito judiomi iicautimoti udugaavuuboro siino diitoma machucuutiibo, diito ibai meehe quitici tajibaminaa iicaumaño diitoco iiguiuboro. ¹³Jaabadiro bu saatoho judiomi Cristoco imiyaavugucuumo Pedro abañisuubo omoonihicaubadiro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadiro minifutuui. ¹⁴Jaamo diito miyaano taajasujibogo onobadi icatimo iicaunoco aatyimeuboro Pedroco famoohimefeenevi nuuhi: Ijoho judiomi oobo diicaruubo judiomi iicanicibadi icatiuboro, judiomi iicati mo icabadi diicahicahi. Bu, ¿milli jaabo toono judiomi iicati moco judiomibadi iicaqui tajibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomi, Saatohobadiro Miyaavogofeenedi Taajahi.

¹⁵Miïhai naha mifiivunotiro judiomi. Jaamo miïhai siijiinijeoto imitiminaa iicabadi mihicatih. ¹⁶Jaaruno-faño magaajahi, Moise tajibaco omoonrumoco miïhaiñoobaco Moocaani agaayicijitino. Jaanoti idinotiro miïhaico gaayicijibo Jesucristoco mimiyaavogofeenedi. Jaamaño bu miïhai Jesucristoco mimiyaavuguuhi miïhaico toonofeenedi Moocaani igaayiciqui. Jaamo miïhai tajibaco momooninoti magayicicafototih. Jaamaño miïhaiñoobaco Moocaani gaayicijitih tajiba ononoco omoonimoco.

¹⁷Jaanoti Cristofeenedi miïhaico Moocaani agaayicinoco momooninaaca saatoho miïhaico neehicahi: Imitimo, Moise tajiba onobadi moonitimo, noomoro. ¿Nacu fine Cristo miïhaico imitiminaati eetavehi? ¡Cha, tolli icatino! ¹⁸Jaanoti naha ifinisucuumo tajibaco, bu siino dojicuviro eetavuruva uujoho im-

itiminaafiti icajirahi. ¹⁹Miïro uujoho tajibati iguijevecubobadi icacuuhi; toonoro tajiba uco gaajasuuhi toonofeenedi taajatiibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadi moonihicahi diibeguiharo iicacumaño. ²⁰Jaabo Cristo imohohallivi iguijevehinsumi uuma sano guijevehinicuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadi. Jaamaño uujoho diibo icacuutih, Cristorucu jino tafifaño iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogofeenedi. Diibo uco agaijiboro tahallivi ifiico aciubo guijevefaño. ²¹Jaamaño Moocaani imihuseque uujoho tihisutih. Jaanoti tajiba ononoco momooninoti minoco Moocaani igaayiciruva, Cristo iguijeveuno jaaduvechujitirahi.

¿Tajiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

3 ¡Ay! Aivo jihovoto amihai Galata cuumioto. ¿Mijoho amihai bañih miyabogo taajasujibogoco miyaavogotimo miicaqui? Miïro amihai mijibogomoro imino amihai mihifusucuuhi diiboro Jesucristo etetecuciniboco foovono magaajaqui. ²Eneecata jinoti uco mijibogo: ¿Milliti amihai Moocaani Gajaco magaayicinihi? ¿Nacu Moise tajiba ononoco momoonihicaunoti? ¿Nacu muguubuhinino-mimiyaaveguehininoti? ³Milliti jaamo amihai jihovotobadi mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari miticonihininoco, jilli mosefariro mihifutusuji, noomoro mehesicinihi? ⁴Sicamañobadiro mafatyusudino toonohalliti idaasuno mihicanoco. Tolli fine icajitino. ⁵¿Nacu milliti amihai Moocaani Igaijaco aaciuboro amihafeenevi aatyimeratinehejeque moonihicahi? Tajiba ononoco momoonihicamaño icatino, muguubunoco mimiyaavuguumaño.

⁶Miïro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayicuihi. ⁷Toonoti amihai magaaja, paryi imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimihai. ⁸Miïro Moocaani siicjetiro judiomi iicati moco imiyaavogofeenedi agaayicijinoco aatyimeuboro Abrahamco siicjetiro jibugucuuhi jino imino jibogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi paryicino jiniije cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro. ⁹Jaamaño paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonicafotonicino.

¹⁰Jaamaño paryi Moise tajiba ononocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Miïro Caatinihaame neehi: Paryi tajiba Caatinihaamefaño ononoco imino ifutususitimo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano. ¹¹Jaamaño miïhaiñoobaco Moocaani gaayicitih tajiba ononoco omooninoti. Miïro Caatinihaame neehi: Moocaani agaayicimo, imiyaavogofeenedi icaji, noonoro. ¹²Jaamaño Moise tajiba miyaavogoyomono icatih. Miïro noono: Jinehejeque paryi imino omoonimo toonofeenedi icaji, noonoro.

¹³Jaano toono tajiba fajati Cristo miïhaico taajasucuuhi. Miïro diibo mohalliti fajaguiino minifutuui. Miïro Caatinihaamefaño noono: Afaijacinimo paryi

imohohallivi etetecucafotomo, noonoro. ¹⁴Jilli icauno Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofeenedi judiomi iicatimo igaayiciqui, bu famooro miyaavogofeenedi Moocaani Igaijaco aaciguuboco magayiciqui icano.

Tajjiba, Bu Aaciguuno Icano.

¹⁵Tañahabomi, miyaminaa ifiivi ooviciboro jino amihaico jibeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi imomoco acaatininoco mihihañooba siino toonohallivi cuhubarutatithi, bu busutatithi icano. ¹⁶Jaabadi Moocaani Abrahamco, iyaachico icano aacijnoco eetavuuhi. Miño Caatinihaamefaño: Ajashutimoco monoonicibadi, diyaachimihai, nootino. Miño: Diyaachico, noono. Jaabo saafiuro diibo Cristo. ¹⁷Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimauboro diiboco aaciguunoco eetavuuho miyanotiro iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajjiba cuatrocientos treintadi ficabavabuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji unuunoco jaaduveechucutitobadi moonijitirahi. ¹⁸Jaano bu Moocaani aaciguuno Moise tajjibafeenedi isaaciniruva, ticovono aaciguuno icajitiruno. Jaarunaa miño Abrahamco Moocaani aciguuhi jilli ticovono.

¹⁹Jaanegui, znacu, collihicaqui Moise tajjiba icahi? Jiliro imitino mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diyaachi, unuubo asautinohachutaro Moise tajjiba iicaqui. Jaano tajjibaco Moocaani itoomomi-naafeenedi Moiseque jibuguuhi diibo miyaminaaco ijibeguequi. ²⁰Jaanoti saafiuro jilli ticovono aaciguunoco aacimaño sififeenedi acitatibo. Jaabo Moocaani saafiuro ihaciguunoco jilli ticovono acibo.

Tajjiba Onoono.

²¹¿Nacu jino Moise tajjiba Moocaani aaciguuno-jaagodi icatithi, eneejiruno? Cha, icano. Miño fiivoco ihaciqui tajjibaco ihaciruva Moocaani minoco gaayicijirahi tajjiba onoonoco momooninofeenedi. ²²Miño Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro miyaminaa imiti jijovoto, noonoro. Jaano tolli icamaño Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedi Moocaani aaciguunoco gaayiciji.

²³Iticoni jino miyaavogo agaseutisumi tajjiba mihaico iiguinovi jijovototi ficuhicauhi, miyaavogoco aacino agaajacafutuutinohachuta. ²⁴Jaamaño tajjiba, seeme toomominaabadi jeevauhi. Seemeque mihi-canibadi mihiotoco jibeguehicauno Cristo asautinohachuta. Jaamo mihi diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayiciqui. ²⁵Jaamaño jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumaño tajjiba mihaico ootomoguiino mihicacuuthi. ²⁶Miño miyaavogofeenedi paryi famooro amihaico Moocaani seemeti mihicahi Cristo Jesuma mihicacumaño. ²⁷Paryicino famooro amihaico Cristo Jesujaagovi miminifetequi minitacafutuumo diiberi mijicinihi gaachehuco mohalidi mijiciniyadi. ²⁸Jaamaño judiomi, griegomi

monoono chahacuuhi, bu jijovoto, bu jijovoto iicatimo, bu gaifiimi, bu gaigoomi oono icamo. Miño Cristo Jesujaagodi mihicacumaño paryi famooro saafiuro mihi-cacuuhi. ²⁹Jaamo Cristota mihicacumaño Abraham iyaachimihaiti mihicacuuhi. Jaamo magaayiciji Moocaani aaciguunoco.

⁴Jaamaño uujoho neehi: Miño seemene caanimi busumijeque agaayicijiibo seemene iicasumi jijovoobobadi icafihhi, paryi toneheje abajaabo icajiruboo. ²Miño saatoho tonehejeque ootomomoro imino ficufihhi caanimi: Jino dinoo, noomoro ohoovicijifucu agasenehachuta. ³Jaabadi mihi mihicauhi momiyaavogo seemebadi ujusitinochachuta. Jilli miyaminaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi. ⁴Jaarunaa tufucu agasecuudi Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigooti ifiivuuboco. Jaabo jijehallivi saauhi judiomi tajjibaguino iicaubo. ⁵Jilli saubo mihi toono tajjibaguino toono jijovototi mihicamoco itaajasuqui; Jaadi mihaico Moocaani iseemeti igaayiciqui.

⁶Jaamo amihaico Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedi Igaijaco † amihaico jeebifaño gal-luubo. Jaabo Igaijafeneedi meneehicahi: Moocaani, ijoho Taacaani, noomoro. ⁷Jaamaño ijoho Moocaani seemenerucu, jijovono diicacuuthi. Jaabo ijoho iseemene idiicamaño ico Moocaani ibusumijeque aaciguunoco aciji Cristofeenedi.

Pablo Jeebi Miyaavogominaajaagovi Icahi.

⁸Iticoni naha amihaico Moocaanico magaajautisumi, jihovoto caanimi jijovototi mihicauhi. ⁹Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tolli icatino, imiga amihaico Moocaani agaajacuumo. ¿Collihhi jaamo siino dojicuviro miminifetehe toono iniinovano esamaaje-faño, bu hdaasunofaño icano siino toonoguiinovi jijovotobadi? ¹⁰Amihaicai suufenitimo mificuhicahi siibadi iicafucujeque, bu nihibanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise tajjiba unuubadihehiica. ¹¹Aivo nihicuguehi tadyudicamaaje amihaifeenevi sicamañovi ofoomañovi.

¹²Tañahabomi, amihaico neehi: Jaamo uubadi miminifetehe, uujoho amihaicadi iminifotobadiro. Amihaico uco imitino momooniuno icatino. ¹³Amihairyo magaajacuuhi iticoni amihaico taajasujibogoco iguihuvaumaño sihigo footibo amihaico jibuguuunoco. ¹⁴Jaano toono iguihuvauno jilli amihaico inisuuno. Jaaruuboco amihaico uco mitihisuuthi, mijihegueuthi icano. Jiliro Moocaani toomominaafico, bu Cristo Jesuco icano mihicanibadi uco magaayicuihi. ¹⁵Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amihaicadi neehi: Sihidi jeevatino iicauruva amihaico aallinoco tusumi mihicumoro uco mahacijirahi sihidi uco magaijumaño. ¹⁶¿Nacu jaabo jisumi amihaicomi-naafiti minifutucuuhi, amihaico miyaanoco onoonohalliti?

¹⁷Diito Moise tajjiba jibogominaa amihaico imeguehichahi, jilli amihaico imino imooniqui icatino. Jiliro amihaico mihaicadi sihigovi udugaacunoco imogomo.

† Griego ijiri: Illi Gajaco, noono.

Jaamo amihai diito onoonocoro mihimeguequi. ¹⁸ Imijiruno saatoho amihaiico agaijinoco mihimogono. Jaarunofaño amihaima iicasumiro icatino uujoho iicabadi fahiijivaro. ¹⁹ Taseemegayimi, siino bu uujoho aiveneri idaasuno icahi amihaiditi, gaigo iseemevaqui aivogo iicanicibadi. Jaabo idaasuno icaaboro icaji amihafaño Cristo jibogo ujusitino, bu diibobadi mihi-catinohachuta icano. ²⁰ Jaachiijiro amihaima iicacuujirahi, simañodi amihaima iimaaqui. ¿Jaaruubo milli bu amihaiico neejirahi tahi icatimaño?

Sara, Agar Icamifevi Ohoovicino.

²¹ Amihai Moise tajibaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu amihai muguubutihi toono tajiba onoonoco? ²² Miñro Abraham miiseeciico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijijovogo Agar onoogoma. Jaanoti saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jijovogo iicautigoma. ²³ Ijijovogo seemene fiivuuh paryi famoova seeme ifiivonicibadiro. Jaanoti imiyaago seemene fiivuuh diibofeenedi Moocaani aaciguuno imiyaavequi. ²⁴ Jaano jino jilli diitifevi oovicafetehi minooi unuuno. Agar oovicafetehi Sinai onoogajivi unuunoco. Tusumivi unuuno seeme fiivehi tajiba jijovototi iicaqui. ²⁵ Jaago Agar oovicafetehi Arabiari iicagaji Sinaigajivi, bu Jerusale cuumi jisumi iicacuumivi icano. Jaamaño tuucuumi paryi judiomima toono tajibaguiino jijovototi icahi. ²⁶ Jaanoti niquejefaño iicano Jerusale sajeebima iicacuumi. Jaacuumi seeme mihai. ²⁷ Miñro Caatinihaame neehi:

Imo imo diica ijoho achiba idiicago, eseemevatigo. Imo imo idiicaneri janaaniviro coovadiinamaahicahi ijoho seemeva aivoco agaajatiguehiica. Miñro ijoho edeevesucafutuuugo sihidi diseemema diicaji, aijima iicago janaanivivi, noonoro Moocaani aaciguuno Moise tajiba janaanivivi sihidi jeevahi, eneejiruno.

²⁸ Tañahabomi, jaamaño mihai Isaac iicabadi mihicamo. Mihai Moocaani aaciguuno seeme. ²⁹ Jaamaño miñro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonicibadi fiivuubo. Jaanoti Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadi ifiivuuboco Ismael jihheguehicauihi. Jaabadiro bu jisumi Ismael yoto jihheguehi Isaac yotoco. ³⁰ ¿Nacu milli Caatinihaame neehi? Miñro noono: Buh gallu dijijovogoco illima. Miñro ijijovogo seemene ibusumijeque gaayicijitihivo sano imiyaago seemenema, noono.

³¹ Tañahabomi, jaamaño mihai ijijovogo seemebadi mihiicatihivo. Imiyaago seemebadiro mihiicahi.

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

5 Miñro mihaiico Cristo taajasuhinicuuhivo sajeebhi mihiicacuqui. Jaanogui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajibaguiino jijovototi miminifutucuudino.

² Uujoho Pablo jino amihaiico onoonoco muguubu. Siino amihai meehe quitici eetavoguiino miminifotohachiji, Cristo amihaiico taajasujitirahi. ³ Siino bu nee-

hi: Cajaanihacho amihai meeheque miquiticiibo matajibacafetehi paryi Moise tajiba onoonoco imino momooniqui. ⁴ Tajibaco imino momoonimaño Moocaani mihaiico gaayiciji, noomoro mehesicinimo. Cristoditi sihigovi miminifutucuuhivo, bu Moocaani gajiti sihigovi miminifutucuuhivo icano. ⁵ Jaanoti mihai Moocaani Gaijafenedi, bu miyaavogofeenedi icano mehesicinihivo Moocaani mihaiico agaayicicuunoco. ⁶ Jaamo Cristo Jesufaño mihiicacumaño mihaiico sihidi jeevacuutino miquiticinivo, bu miquiticiratino icano. Jaanoti naha miyaano ijadama iicano magaijimoro mimiyavogono.

⁷ Iticoni amihai imino mufuuhivo. Jaarumoco, ¿mijjoho amihaiico miyaanoco jeevesuuhivo? ⁸ Toono ejeevesusuno amihaiico ucuuhuvaubo Moocaaniti asaano icatino. ⁹ Mehesicini, ajashuruno levaduraguijivo sihifaño paryi adicifihivo. ¹⁰ Uujoho aivojiboco amihaiditihivo esicinihivo. Jaamo amihai siino simañodi esamaaicuutimo mihiicahi. Jaanoti amihaiico nijivo nijivo omoonisuhi-camoco Moocaani idaasuno mooniji, cajaanihacho icaruuboco.

¹¹ Tañahabomi, miñro uujoho quiticicoro jibuguruva judiomivo uco jihhevejitirahi. Jaanova bu Cristo guive imoho jibogo diitoco taficugusujitiruno. ¹² Jaamaño oono amihaiico quiticicoro jibogomoro efeehicamo. Jaanova paryi jisumiro finicuujirumo fanuucu!

¹³ Tañahabomi, miñro amihai mihiicafutuuhivo tajiba mityaguiinoti mataajaqui. Jaarumo: Mihai jisumivo mihi-mogobadi momoonijirahi, menezino. Jilliro fahigovavivo mejecivocasi magaijicasinofañodi. ¹⁴ Miñro paryicino tajiba onoono jinoovi sano ifetehivo: Sitaaco gajivo difiico agaijibadiro, onoonovi. ¹⁵ Jaanoti amihai meheeducasimoro muduucasihachiji, imino mehesicini sanomiro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.

(Rm 8.5)

¹⁶ Jino amihaiico onoono: Moocaani Gaijafenediro mihiicahi. Jaachiji amihai ifi iimogonoco momoonijitihivo.

¹⁷ Miñro mofivo iimogono Moocaani Gaijaagodi icatihivo. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofivo iimogonojaagodi icatihivo. Jaamaño amihai mihimugurunoco momoonijitihivo. ¹⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaiico isihogohachiji tajibaguiino mihiicacuutihivo.

¹⁹ Tihitino magaajacinicihivo mofivo atajibanocoro omoonimo omoonifinoco: Jahisihijedi mogaimivo iicatimehejema icamo, idicunehejeque moonimo, fanoova imogocoro, ²⁰ jihovocaanimico iimomoro jeevivomo, gaibanico eetavomo, sitaaco jihhegueme, jibacasifimivo, cigueguefifimivo, chahanoti sifiratefimo, dugaacufifimivo, ijeevadi sitaama dugaavefimivo, ²¹ sitaaco iinohallitiro jihhevefimivo, sitaaco gaicaaufifimivo, guiriicavefifimivo, machufifimivo jillivo iicanehejequere moonifimivo. Jaanoco jino amihaiico nuucuuhivo iticoni eneehnicubadi: Paryivo jinehejeque omoonihicamo Moocaani aivojifaño feejitihivo.

²² Jaanoti naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gajivo, imo ica, sajeebhi ica, jaabici, sitaaco magai-

jino, imihuse, miyaavogo icano, bu ²³ siicujeebhi mihi-
cano, mofi esamaajeheneque miguiinonino icano.
Jinehejehallivi chahano tajjiba tolli momoonijirahana
onoono. ²⁴ Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma
fanoova imitico iimeguehicanehenjeque jeevesucuuhi
iguijevecuunobadi. ²⁵ Jino Moocaani Gaijafenedi mihi-
cabadiro bu jaafa mihaico diiboro ticuvusuhi paryi
meheetavonehejefaño.

²⁶ Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro
sitaaco fiivusucuutimo miicaqui, bu iinohallitiro sitaaco
jiihevecuutimo miicaqui icano.

Fahigovavi Mahamusucasi.

6 Tañahabomi, saafi imitifaño aacotooboco ma-
hatyimesumi amihai miyaavogofaño imino mihi-
cacumo tolli iicamoco mahamusu siino miyaavogo-
faño quehecuno miicaqui. Jaamo siicuno amihai jee-
biico miminiyumoro momooni. Amihai ifiico gaihuini-
moro, tolliro bu amihai toonofaño mahaquetedino.
² Fahigovavi mahamusucasimoro sifi idaasuno
iicanoco mahamusu sifi bocinoma ofooboco mihi-
canicibadi. Tolliti jaamo imino Cristo tajjibaco mihifu-
tusuhi.

³ Jaanoti saatoho: Uujoho aivo sihidit gaajahi,
noomoro ifiico esicinimo. Tolli iicamo ifiicoro bañhi.

⁴ Famoovaro amihai ifiinoco imino magaaja. Jaadi jari
imo imo mihica, amihai ifiiditiro sita ifiiditiro icatino.

⁵ Miïro famoova ijeevadisahaje iticovoocivi ibocico imiti
jaadabadi iicano bocico satyeji.

⁶ Jaaneguiiha amihai taajasujibogoco ijibogomo
amihai jibogominaa iicamoco amihai busumijeti
fanoovat mahaci.

⁷ Amihai ifiico mabañisudino: ¿Mijoho Moocaanico
dejecutitahi? Paryi miyaminaa abasuno, paryicino ic-
cafeteji. ⁸ Jaanoti saatoho ifiico imo imo omooninocoro
abasumoco toono ifiïro diitedi ifinijitino guijeveque
noovasuji. Jaanoti Moocaani Gaijaco imo imo
omooninoco abasumoco Moocaani Gaija ifinijitino fi-

ivoco onoovasuuboro aciji. ⁹ Jaaneguiiha suufenitimo
iiminoco momooniqui. Jaamo suufenitimo imino mo-
moonihachiji ufucu inoovaco mihiciji. ¹⁰ Jaaneguiiha
fahigovaro imino momoonijino iicanohachuta
famoovaacoro imino momooniqui, imi janaanici
miyaavogofaño iicamo monahabomico imino mo-
mooniqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatinicuuno.

¹¹ Memeeçi cono noono tyigabaje jino amihaidi
tahuseri caatinhi. ¹² Amihai meehe quiticiguiinovi
ificuunoco iimeguehicamo moonihicahi, jilli miyami-
naa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mijoho Cristo
guijeve imohohalliti jiihevetimo. ¹³ Jaarumo diito mee-
he quiticiguiinovi icarumo tajjiba onoonoco imino
moonihicatitahi. Jaarumo imeguehicahi amihai tolliro
amihai meeheque miquticinicoco. Jaamoro toonoti ifi-
ico quehe quehe imooniqui amihai ifi tolli iicanoco
agaajacimoro. ¹⁴ Jaanoti naha uujoho jinehejeti tafiico
quehe quehe omooninoco imogotitahi, idinoro Mo-
haivojibo Jesucristo imohovi iguijeveuneri imo imo ic-
ahi. Miïro Cristo gujeve imohofenedi uudi paryi jiiini-
jeoneheje finihinicuuhi. Jaabadiro bu uudi toojiinije im-
itico iimeguehicauno finihinicuuhi. ¹⁵ Jaamaño Cristo
Jesufaño mihicacuunedi jaaducafutucuutino miquti-
ticinino, miquticinitino icano sabadiro idinoro naha
ajaaducafotono bohono ifiima mihicano. ¹⁶ Jaanegui
amihai sajeebima, Moocaani idaasugonoma icano
mihica. Amihai jibadi iicanoco momoonimo, bu paryi
famooro miyanotiro Moocaani cuumiminaa mihicamo
icano.

¹⁷ Jaaneguiiha jisumi imugucuutitahi mihaifnooba uco
siino itihisunoco. Miïro jino tahalliri iicano tatyu-
jaavono jibeguehi uujoho Aivojibo Jesu jeecivominaafi
iicanoco.

¹⁸ Tañahabomi, jaafa paryi amihai Mohaivojibo Je-
sucristo imino moonitahi. Fine.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadi Jesucristo minisuminaafiti icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatinihi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi. ²Jaamo amihai magaayici Dios Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisi imino omooninoco, sajeebico aacinoco icano.

Moocaani Cristofeenedi Iiminoco Aacino.

³ Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojibo Jesucristo Caanico, miro Cristofeenedi mihai Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonihi. ⁴ Miro mihai Moocaani Cristofañodi icicuuihii sicutiro jiniije fiivuuti-naacaro, aivo imimo mihinivatimo diibo imega micaqui. ⁵ Igaijifeenedi sicutiro mihai ficuubo, Jesucristofañodi mihai iseemeti igaayiciqui ijeebii unuubadi. ⁶ Jaamaño Moocaanico fahijivaro mihimehicaahi iimihuse ovosihallivi. Jaano iimihuseri mihai imino omoonimaño agaijibo Illima sano mihai mihicahi. ⁷ Jaamaño ajashutino Moocaani gaiji iicanofeenedi Illi mihai taajasuhi iguijeveunofeenedi mohimitico ubuusuuboro. ⁸ Jaabo Moocaani mihai ajashutino igaiji iicanoco ifusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacnofeenedi. ⁹ Jaamaño mihai gaajasuubo diibo iimogono agaajarautinoco ijeebifañodi eesamaaiuboro iinoro omoonijinoco. ¹⁰ Jaano toono ufucu ficabano ifinijino oovovi ifotodi eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaijicijibo Cristo tajibaguiino, paryi fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryi jinijehalliri iicanehejeque icano.

¹¹ Jaamo Cristofañodi mihicamaño sicutiro mihai Moocaani icuboro ficuuihii ufucu diibo aacjinoti magayiciqui, Moocaani ijeebii iimogobadi fanoovaaco omoonimaño. ¹² Jilli mooniubo mihai iticoni Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallivi. ¹³ Jaabadiro bu amihai taajasujibogoco mugubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovi miminifutucuuihii. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco aciji unuubofeenedi Moocaani amihai iigaajataco ficuuihii. ¹⁴ Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mihai aacinoco magaayiciji ufucu niquejefaño mufuucuudi. Jaabo Moocaanico sihidi ejevanohallivi mihimequi.

Pablo Miyaavogominaaguiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

¹⁵ Jaaneguiha uujoho, Aivojibo Jesuco amihai mimiyaavogonoti, bu Moocaanita iicamoco magajinoti icano uguubuuboro ¹⁶ suufenihicatihii amihaihallivi Moocaanico iimoobo, diiboma fahijivaro ihiimaano ticovoocivi, ¹⁷ iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojibo Jesucristo Caanico, amihai gaajaco ihaciqui. Jaamo Moocaani ijibogonoco imino magaajahi. ¹⁸ Tolliro bu Moocaanico dilluhi amihai esamaajeque foovono iminiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiha amihai ucuuhuvanoco, tolliro bu aivo sihidi iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacjinoco magaajahi icano. ¹⁹ Guiraacanino imitya, aivo niquebavi ifotoratino. Jaano toono mitya mihai diiboco mimiyaavogomofañodi dudicamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ifusuuihii sihidi sefano ²⁰ Cristoco guijevefañodi ubuheetesuuboro imiyanaagonovi casihacuubo niquejefaño. ²¹ Fanoo aivoji janaanici, fanootajiba iiji janaanici, fanoomitya janaanici, fanoovaro jiijehallivi iicano aivoji janaanici icano, jisumi iicano janaanici, ufucu iicajino janaanici icano iicaqui. ²² Paryi fanoovaaco Cristoguiinovi ficuubo. Tolliro bu Moocaani iijaminaaguiha Cristoco aciubo diito nigabadi iicaqui. ²³ Jaanoti mihai Moocaani iijaminaa Cristo ifibadi mihicahi. Jaamo mihai ifiinofoño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahigovavi icaabo.

Moocaani Gaijiri Mataajano.

2 Miro Moocaani Cristofeenedi amihai fiivoco acihii amihai imitifañodi muchuumucuumoco. ² Jaamo jijeonocoro momoonihicauhi niqueje feenesituo aivojibo iimitino gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootimo iicahicamoco. ³ Jaabadiro bu paryi mihai iticoni tolliro mihicahicauhi mofi iimogonocoro momoonihicauhi, toono onoobadi meheetavehicaumaño, bu mohe-samaaje onoobadiro momoonihicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadiro, ñihicuno idasuno Moocaani omoonijnofañodi mihicauhi. ⁴ Jaarunofañodi Moocaani mihai idasugono aivo ajashutihii. Jaamaño mihai sihidi agaijiboro, ⁵ Cristofeenedi mihai fiivoco aciubo, mohimitifañodi muchuumucuumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amihai taajasucuuihii. ⁶ Miro diibo Moocaani mihai sano Cristo Jesuma buheetesucuuihii. Jaaboro mihai sano diibo cojivi

niquejefaño casihacujiiho. ⁷Jilli mooniibo ajashutino mihaico agaijinoco ufucu ihifusuqui Cristo Jesufañođi mihaico iimihuseque aacihicanoco. ⁸Miıro Moocaani gaijiri amiıhai mataajacuui mimiyaavogonofeenedi. Jaano jino amiıhairyo meheetavono icatino. Jilli Moocaani amiıhaico aacino. ⁹Miıhairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayicino icatino. Jaano jeevari miıjoho toonoti ifiico quehe quehe eesicinijiruno. ¹⁰Miıro Moocaani fiivusutamoo miıhai Cristo Jesufeenedi mihaico fiivusuubo iiminoonocoro momooniqui siicijetiro Moocaani eheetavucuunoco imino momooniqui.

Cristofañođi Sajeebiı Mihicano.

¹¹Jaaneguiiha mehesafoto iticoni mihicahicaunoco. Amiıhai judiomi cuumioto mihicautihi. Jaamaño judiomi gaiıico iimeeheque iquiticifimoro ifiicoro: Miıhai miquiticinimo, neefihi. Jaamoro amiıhaico iquiticiratimo, neehicahi. ¹²Tusumi naha amiıhai Cristoma machahaumaño israelmi cuumiti buıigovi mihicauhi, Moocaani unuuboro aaciguunoco gaajatimo, jiihalliri mihicahicauhi jinehejebaco esicinitimo, Moocaanibama chahamo icano. ¹³Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño iticoni tehesino mihicaurumo fiitino mihicacuui Cristo iguijeveubo tiıjohofañođi. ¹⁴Miıro Cristo sajeebiı miıhaico omooniibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomiıma judiomi iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco udugaacunoro iminaanisuhicaunoco ifinisucuuboro. ¹⁵Jaabo Cristo ifiivi finisucuui judiomi tajiıba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico saacuumiro eetavucuubo diıbofañođi iicaqui. Jilli sajeebiı icaco eetavuubo. ¹⁶Tuucuumicico iminaanisuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri finisucuui. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebiı ficuubo saacuumiro tuucuumicico eheetavuuboro.

¹⁷Cristo asaaboro famoocoro imibogo sajeebiıo aacino jııbogoco jııbuguui, amiıhai tehesino mihicaurumoco, bu judiomi fiitino iicaurumoco icano. ¹⁸Jaamaño Cristofeenedi Sagaijariro Moocaaniıagovi mifiitivehi judiomi mihicarumo, bu judiomi iicaticurumo icano. ¹⁹Jaamaño amiıhai jisumi siicumiotobadi mihicacuuhi, icaminaatiro mihicacuui, Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuui, Moocaani yotorucu. ²⁰Miyaminaa iıjaco imitoohacıjehallivi eheetavonicıbadi, Moocaani imitoonohallivi amiıhaico ficuui iminisuminaa, bu ihiiamaaminaa icamo iııbugucunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacıbadi iicaabo. ²¹Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo miıhai mimiyaavogomo Moocaani iıjabadi mihicahi. Diıbediro imino mihicahi Aivojııbofañođi. ²²Jaabadiro bu amiıhai Cristoma magataacinofeenedi paryı saatohoma famoomaryo sano magataacini. Jaamo sajaabadiro Moocaani iıjaminaati miicaqui. Jaamofaño Moocaani Gaija iicaqui.

Pablo Judiomi İicatimocoro Jııbeguehi.

(Col 1.24-27)

³Jilliti uujoho Pablo amiıhaico jııbeguehi Cristo Jesu jııbogoco amiıhai judiomi mihicaticumoco. Jaanohalliti cıvojafaño icahi. ²Amiıhairyo magaajacuui uco iimihuseri Moocaani amiıhaiguiiha taajasujııbogoco atajııbahininoco. ³Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco ifusuuboro gaajasuhi toonoti amiıhaidi jihaamefaño miıđino unuucubadi. ⁴Jaanoco memeeııdi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco. ⁵Jino agaajarautinoco siıcije cayaatyobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani İgaijafeneedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiiamaaminaaco icano. ⁶Jino toono agaajarautino: Jesucristo taajasujııbogofeenedi judiomi iicaticurumo, bu gaayiciji judiomiıo aacijinoti saafi ifiotoro mihicamaño magaayiciji Moocaani Cristo Jesufañođi aaciguunoco. ⁷Toono jııbegueguiiha uujoho icıcafutuui Moocaani mitya toonoco ticovono uco aacimaño. ⁸Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanıci guinovi uujoho ıcaabo. Jaaruuboco uco acııbo judiomi iicaticumoco jııbeguequi taajasujııbogoco aivo ohoovoratinoco Cristo busumijeti. ⁹Amiıhaico gaajasuui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro iicauno agaajarautinoco. ¹⁰Jilli icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedi paryı niquejefaño iicano aivojito, bu tajiıbaminaa icamo ıgaajaqui, paryı Moocaani sihidi agaajanoco. ¹¹Jilli Moocaani moonıuihı sahııjııtıro eesamaaicuunoco Mohaivojııbo Jesucristofeenedi. ¹²Jaamaño Cristofañođi iguitimoro Moocaaniıagovi mifiitivehi nucufeguetimo diıboco mimiyaavogonofeenedi. ¹³Jaaneguiiha amiıhaico neehi: Mejeevesudino, jilli uujoho ıdaasuno amiıhaihalliti icarunaaca. Jilli uujoho iicano, amiıhai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Miıhaico Agaijino.

¹⁴Jaaneguiiha uujoho Mohaivojııbo Jesucristo Caaniguiinovi memuiıvehicahi, ¹⁵diıboti saamo paryı cuumiminaa jiiınehalliri iicamo, paryı niquejefaño iicamo icano. ¹⁶Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amiıhaiguiiha dilluhi; iimi busumijeti mityaco, sefaco icano amiıhaico ihacıqui İgaijari amiıhai jeebiıfaño, ¹⁷bu Cristo amiıhai jeebiıfaño iicaqui diıboco mimiyaavogonofeenedi amiıhai gaiji sefano Moocaanifaño ibacocoovaqui. ¹⁸Jaamo famooro miyaavogominaama magaajahi, ajashutino Cristo gaiji iguiraanoco tehesino ofoocininoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano. ¹⁹Amiıhaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijico magaajahi, amiıhai ifiinofaño gatyuuci Moocaani ıghafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro mihıfetejıırahi fanoocoro Moocaani gaijico magaajamo.

²⁰Jaaneguiiha Moocaanico mihimo miıhai midillunoco mehesicinino janaanıciıı eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedi. ²¹Jaaboco mihimo diıbo iıjaminaa Cristo Jesufeenedi fahiıjııvaro ufucuro finitino. Fine.

Moocaani Gaijafenedi Sano Magataacinihi.

4 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojibbo Cristohalliti civojafaño iicaabo, amiihaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amiihaico iicicuumo. ² Siicuno amiihai jeebiico momooni, imihusene mihica, fanoovaaco fahigovavi majaabicicasi magaijicasimoro mequehecu.

³ Jaamo Moocaani Gaija amiihaico aamusuneri sabadiro mihicahi, sajeebii ica amiihaico agataacunofañodi. ⁴ Saafiuro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadiro oono meteemehicano sanooro iicabadɩ tooneguiiha Moocaani amiihaico ucuuhvano. ⁵ Saafiuro Aivojibbo, sanooro miyaavogo, sanooro niti, ⁶ saafiuro Dios Moocaani famoocaaniri iicaabo icano. Jaabo famoohalliviro icahi, famoofañodiro iicaabo, fahigova fanoovafaño iicaabo icano.

⁷ Jaaboti miihaico iimihuseti acihi Cristo miihaico aaciuno ticovovi. ⁸ Jaamaño Caatinihaamefaño jilli noono:

Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutimo civojaminaaco. Jaaboro miyaminaaco aciibo fanoovaaco, noonoro.

⁹ Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, zmilli eneejiruno? Miiro jilli eneejiruno: Iticoni niituubo jiinjije dojbavavi aivo faicuvano ¹⁰ diiboro jiinjije dojbavavi eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiiri paryi fanoovaaco igahafusuqui. ¹¹ Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acihi saatohoco aciubo Moocaani minisuminaa iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iimaaminaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo taajasujibogoco jibogomoro efeejimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo jibogominaati iicajimoco icano. ¹² Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijeecevominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui ¹³ famooro mihifetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tolliti imino mujusiji miguirateji Cristo ifiidino. ¹⁴ Jaadi seemebadi mihicacuujitihii sibogoguini nodi agaajacuunoco ejeevesunicimobadi, sita iimitimo miihaico abanimoro iimitino jiihaijaagovi asatyonoco mimiyaavugucuujitihii.

¹⁵ Jilliuro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihii Cristo mitya ticovovi, diibo Moocaani iijaminaa Aivojibbo inigaibadi iicaabodimo miicaqui. ¹⁶ Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaiyicisuhii. Tolliro bu paryi miihai imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui gaijima guiraatonoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

¹⁷ Jaanegui jino amiihaico miyaano iicanoco onooboro jibeguehi Mohaivojibbo momofenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatimo iicanicibadi, diito imihifo esamaaje onoobadiro icahicamo. ¹⁸ Jaamoco ihesamaaje civono minifutucuuhii.

Jaamo Moocaaniti asaano fiivoma chahahi aivo gaajatimo ucuhufojeebii maño. ¹⁹ Inucufeguema achahacumaño iimitinoono imogocoro ifiico acimo. Jaamoro fanoova imitico imo imo moonimo. ²⁰ Jaanoti amiihai tolli Cristoti magaajahinitihii. ²¹ Diibofaño miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinihachijiji, bu miyaano diiboti magaajahinihachijiji icano, amiihai eedeehifi imitiri utuucicu ifiico mejeevesucu imiti abanihichahifiico. ²³ Amiihai jeebiico, esamaajeque icano bohofiti miminiyu ²⁴ bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadi. Jaanofenedi mihifusu miyaano ifiico, iticovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.

²⁵ Jaamoro sicamañoooco siino mihiimaacuudino. Famoro sitaama miyaanocoro mihiimaa miiro famooro miihai saafi ifiitoto.

²⁶ Misifiiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amiihai icajisuco guenene mificuudino. ²⁷ Toonofañodi ijico amiihai ififaño mijiihacusudino.

²⁸ Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliuro dudicamaaje. Jaabo ududicamaaje bere idicinoti ucuuji-vaachumoco daacihii.

²⁹ Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imooniqui. ³⁰ Moocaani Gaijaco mihidaasuvusudino. Diiberi amiihaico, Moocaaniti micaqui ihoovoco ificucuumaño amiihaico ataajasujifucuuicadi, mihicacafetequi.

³¹ Fanoova iibacasiti buhigovi miminifoto, bu sifiiratori, sitaaco miihiihamo mocoovadiivonoti, sitaaco aivonoono monoonoti, fanoova imititi icano buhigovi miminifoto. ³² Tolli icatimoro imino mihica fahigova mihidaasugocasi. Fahigovavi amiihai iibacasico mihimibachucasi, amiihaico Moocaani Cristofenedi amiihai imitico iimibachucubadi.

Jilli Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

5 Miiro amiihai Moocaani seeme agaijimo. Jaamo diibo iicabadiro mihica. ² Gaijima mihica, oono Cristo miihaico agaijiboro mohallivi aacifafutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecevono imono usuhicaubadi Moocaanidi aivo imino.

³ Jaamaño amiihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amiihaifeenevi miguiiyicicuudino gaigoomi-ica iimaaco, bu siimo imitibaco, bu fanoova imogo imitibaco icano. ⁴ Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sicamañejejeque, bañifiiranejejeque icano, imino iicamo tolli icatatihi. Jilliuro Moocaanico mihimo fanoovahallivi. ⁵ Jaanoti saatoho fanoovaaco iimogomojihovo caanimico ejeevifimobadiro jeevahi, saatoho jahisihijedi gaigoomi-ica iicafimo, bu fanoova imitico omoonino icano Cristo Moocaani icamisi aivojifaño, efeejitinoco amiihairyo magaajacuuhii. ⁶ Amiihaico sita bañidino ibañifiira iimaari, toneheje imitihalliti Moocaani fihicuneri idaasuno mooniji diiboco uguubuhicatimoco. ⁷ Jaaneguiiha amiihai diitojaagodi toonofañodi mihicadino.

⁸ Iticoni naha amiñhai cionoguiino mihicabadi mihicahicauhi Moocaanico magaaajautisumi. Jaarumo jisumi seseehi mihicacuui Aivojñbo Cristoma mihi-cacumaño. Jaanegui seseehi iicamobadi mihica. ⁹ Miñro seseehigo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu iticovo ifiima icamo icano. ¹⁰ Magaaja cono Aivojñboco imo imo omooninoco. ¹¹ Miñifono ifijaagodi mihicajirahana; cionoguiino iicamo omoonifinoco. Jaanoco jilliro eseseehigoviro miminiyu. ¹² Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejeti mihiimaano. ¹³ Jaaruno paryi fanoovaaco seseene aachicuuno foovohi icafihi, sese fanoovaaco aatyimesufimaño. ¹⁴ Jaamaño jilli noono:

Iijoho Moocaanico uguubutñbo cigarama iicaabobadi idiicaabo, deesicini. Jaaburo Moocaanico agaajatimo uchuumucuumobadi iicamofeeneti sihigovi diica. Jaadico Cristo gaajasuji, noonoro.

¹⁵ Jaaneguiha imino mehesicini amiñhai icaco, agaajatiimo iicabadiro mihicadino, agaajamo iicabadiro mihica.

¹⁶ Jifucuje iminootihi. Jaaneguiha ifafucuaaco sica-mañovi mafatysudino. ¹⁷ Jaanegui fine jihovotobadi mihicano, magaaja conooco Mohaivojñbo Moocaani iimogonoco. ¹⁸ Guiriicabobaco meheetavedino toono miñnoco imitasuno. Jilliro Moocaani Gajari amiñhai jeebiico magahafusu. ¹⁹ Fahigova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryi amiñhai jeebiinofañodi, Mohaivojñboco mihimo, masivamoro. ²⁰ Fahijivaro Moocaanico fanoovahallivi mihimo Mohaivojñbo Jesucristo momofenedi.

²¹ Fahigovavi sifi guinovvi miminifotocasi Moocaanico mobocigomoro.

Jilli Miyaavogominaa Iijaminaama Iicano.

²² Gaigoomi amiñhai tajemi iijiguiinovvi miminifoto Mohaivojñbo iijiguiinovvi mihicabadi. ²³ Miñro aiji mogai aivojñbo inigaibadi, oono Cristo Moocaani iijaminaa Aivojñbo inigai iicabadi iicaabo. Miñro monigai onoobadi meheetavonichi. Jaabo bu Cristo, Moocaani iijaminaa Taajasuminaafi. ²⁴ Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijaminaa iicabadiro, gaigoomi amiñhai tajemi mityaguiinovvi fanoovavi miminifoto.

²⁵ Jaabadiro bu amiñhai taabamico magaiji oono Cristo Moocaani iijaminaaco agaijiboro diitohallivi ifiico aciubo. ²⁶ Jaamaño jilli moonihu diitoco iimibachuboro ijeevadi ificuuqui, inifaihuri, itaajasujñbegueri icano ifilluboro, ²⁷ iimino iijaminaati ihimefeenevi ificuuqui, imihinibama ichahaqui, ajashunogayi añahiciniñmañobama ichahaqui icano, ajashuno tobad iicanobama chahamo iicaqui, jilli imimo ijeevadi diibedi ificucafetequi. ²⁸ Jaabadi amiñhai taabamico magaiji amiñhai ifiico magaijibadiro. Mogaico agaijñbo ifiico gaijñhi. ²⁹ Miñro cajaanatya ifiico ijñheguemeba chahahi. Jilliro amachusumoro imino toomomo. Jaabadiro Cristo moonihi Moocaani iijaminaaco, ³⁰ miñhai diibo ifibadi mihicamaño. † toofioto diibo uucu, diibo bac icano, onoonoco. ³¹ Miñro Caatinhaamefaño noono: Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mo-

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamo miñhai

gaima sano igataavequi. Jaamisi saafiirucuji, noonoro. ³² Jino aivo sihidi ejeevanoco miyaminaa gaajatihiica. Jaanoco bu uujoho jñbegueji jilli eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi iicanicibadi mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijaminaaco ataabavaabobadi iicanoti noono. †³³ Jaaneguiha famooro amiñhai, amiñhai taabamico magaiji miñno ifiicoro magaijñicibadi, bu jaabadiro gaigoomi amiñhai tajemico mobocigo icano.

6 Seeme amiñhai caanimico: Jii, monoo

Cristofenedi jino aivo iimino. ² Jino aivo tajñba aivo iticonono aacionoma iicano: Diicaani, diiseeji, icamisico bocigo. ³ Jaabo imino diicahi, bu jaabo guenene jiiñjehalliri diicahi icano, noonoro.

⁴ Jaabadiro bu amiñhai caanimi amiñhai semeque misifiratusudino. Jilliro fajñimoro mujusisu jñbogomoro Aivojñbo Cristoco imiyaaveguequi.

⁵ Jaabadiro bu amiñhai jeevivominaa, amiñhai aivojito: Jii, monoo jiiñjehallivi mihicanohachuta, bocigomoro, ññhicugomoro, miyanotiro Cristoco mejeevivomo mihicabadi. ⁶ Imino mejeevivo, diito amiñhaico ihññicisumiro diito imefeenevi imobobadi mihicaquiro icatino. Jilli Cristo jeevivominaabadiro mihica, paryi amiñhai jeebiñañodi imino meheetavo Moocaani iimogobadi. ⁷ Imo imo amiñhai dudicamaajeeque meheetavo, miyaminaaco mihicabadi icatino. Jilli Mohaivojñbo Moocaanico mejeevivono iicabadi.

⁸ Amiñhairyo magaaajacuui famooro iiminoco meheetavono jaadaco, jaabadiro Aivojñboti magaaicjinoco jñjovoto icarumo, bu jñjovoto icatirumo icano.

⁹ Jaabadiro bu amiñhai diito aivojito, tobadiro bu diitoma mihica, diitoco aamigotimo. Mehesafoto diitobadiro bu amiñhai Aivojñbo niqejefaño iicaaboguiinovvi mihicahi. Jaabo miyaminaaco dugaacutihi.

Moocaani Moonicasi Gaachehuno.

¹⁰ Tañahabomi, jaaneguiha quehecuno miminifoto Aivojñbofañodi, diibo sefa mityari. ¹¹ Mijicamaaje Moocaani moonicasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno mihicahi iji amiñhaico abaññjiruneguiha. ¹² Miñro ihuucuma, itijohoma icano, miyaminaama mahamocasitih, imiti gaijami mityama momoonicasihi, caamo jisituo gaijama, icivo jiiñje aivojitoma, jisumi jiiñjehallivi ataññbamoma icano. ¹³ Jaaneguiha mijicamaaje paryi Moocaani moonicasi gaachehunoco. Jaamo ma-jaabicih iimitifucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodi quehecuno mihicahi. ¹⁴ Amiñhaifeeneebet miyaanoco misiyaavo niivigai meeheque mihicanicibadi, miya iijiri amiñhai feeyijeeque mafabaacu amocasiminaafi kuhufeneri ifeeyijehallidi ijicafetefibadi, ¹⁵ mihimibaivomo mijñbeguehi sajeebiico aacino jñbogoco amocasiminaafi iimibaivoobo itihaijaaajeeque ijicafotonicibadi. ¹⁶ Aivo fanoohalliviro miyaavogoma mihica. Jaamo toono ticovo mafataniivehi iji inisunoti oono amocasiminaa ijagabamaaje bujeque ihusevari cñjigaima icaneri diitoco itihñbunoco ijagabamaaiqui

†† Griego iijiri ficuumo: Jino aivo sihidi ejeevano agaajaratino. Jino uujoho Cristoditi, Moocaani iijaminaaditi icano, onoonocoro.

asatyonicibadi. ¹⁷ Taajasuco amiñhai nigaihallivi majavuuvo amocasiminaafi jigaiño nijegaco ajavuvonicibadi. Jaamoro Moocaani iijico magaayici aamigabadi iicanoco Moocaani Gaija amiñhaico aacinoco. ¹⁸ Paryi jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenitimo midillu Moocaanico Igaijafenedi. Jaamo paryi jinooco momoonihi mehesicini. Jaamo niinovatotimo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogominaahallivi. ¹⁹ Tahallivi bu tolliro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahijico ihaciqui, ihimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agajaratino taajasujibogoco. ²⁰ Miñro uco Moocaani tobogoguiha agalluubo tobogohalliti civojaminaafiti jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallivi mihiimaa quehecuno jibogoco jibeguequi.

Niino Iimaa.

²¹ Magaijibo monahabo Tiquico onooobo Mohaivojibo dudicamaaje amusuminaafi amiñhaico uuditi paryi imino jibegueji, bu jisumi eetavonehejeti icano.

²² Toonегuiha diiboco amiñhaijaago galluuhi, amiñhaico, jilli miñhai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofenedi mequehecutehi.

²³ Jaafa Moocaani, Mohaivojibo Jesucristo icamisi monahabomico acñhi sajeebi icaco, gaijico miyaavogoma. ²⁴ Bu jaafa Moocaani imino moonihi paryi famooro Mohaivojibo Jesucristoco agaijimoco, milli iicajitino gaijiri.

FILIPENSES

Filipominaadi Acaatiniuhaame Civojafañoti Pablo Jihaameque Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecivominaatisi jihaameque macaatinihi paryi monahabomiguiiha, bu tolliro Moocaani iija aivojitedi, bu tolliro diito nahaboniminaa diaconomi onoomedi icano. Filipino cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodi iicamedi. ² Moocaani Mohaivojiiho Jesucristo icamisi iimihuse, isajeebi icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Amihaiditi fahiijivaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amihaihallivi. ⁴ Moocaanima fahiijivaro iimaasumi imo imo paryi amihaihallivi dilluhicahi. ⁵ Miho amihaima sano miyaavogofaño mihicamoro mijibeguehi miticoniunoti jisumihachuta. ⁶ Uujoho imino gaajahi, Moocaani amihai jeebifaño iimihijico ificuunoco. Jaabo suufenitibo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jijehallivi asaadi. ⁷ Imino aivo jilli uujoho amihaiditi eesamaaño, amihaiico agaijimaño, bu tolliro tajaagoti uco Moocaani imino omooninoma mihicamaño. Jaamaño uujoho civojafaño icarunaaca, bu aivojito imega uco asatyurunofaño jilli diitoco jibegueji taajasujibogoco, bu miyaano iicanoco neeji. ⁸ Moocaani gaajahi amihaiico uujoho paryi sihidi agaijinoco Jesucristo gaijiri. ⁹ Moocaanico amihaihallivi dilluhicahi amihai gaiji sihidi iguiratequi sihidi gaajama mihicamoro paryi Moocaani agaijibadi sitaaco magaijiqui. ¹⁰ Jaamo magajahi aivo iiminoco mihicinoco. Jaamo mihinivatino ifiima mihicahi. Jaadi Cristo asaasumi iimitino amihaihallivi chahaji. ¹¹ Jaachijii Jesucristo amihai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidi ejeevaaboco magajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jijehalliri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonihi, Noobo.

¹² Tañahabomi, imeguehi magajanoco uuma jilli iicanofañodi janaanici taajasujibogo jibogocafotonoco. ¹³ Jaamaño toomominaa paryi tuucuumi aivojiiho iijaco eteemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristoti jibeguehicanohalliti uco icivojaaninoco. ¹⁴ Civojafaño iicaruuho imo imo iicanoco tañahabomi aatyimemere quehecutehi Moocaani jibogoco Aivojiihoboneedi iguihitimo jibeguequi. ¹⁵ Jaanoti saatoho Cristoti jibeguehicahi uco ijiihevere uuma ihibacasimaño. Jaamo Cristoti jibeguehic-

ahi jilli imiyaavogomoro icatino. Jilli ifurumo civojafaño iicaaboco uco janaanici idasuno imoonisuqui. Jaanoti saatoho miyanotiro jibeguehicahi. ¹⁷ Jaamo uco agaijimoro imino moonihicahi, gaajamo uujoho taajasujibogohalliti jineeri iicanoco. ¹⁸ Jaaruno uudi milliti icatino. Tolliti icarunaaca saatoho miyanotiro jibeguehicahi. Jaanoti saatoho jilli miyaavogotirumo jibeguehicahi. Paryi jaaruno uudi imino Cristoditi ijiihobogono. Jaano uco imo imo moonihi, imi janaanici imo imo icaqui. ¹⁹ Uuro gaajahi paryi tolliti fanoova icarunofañoti civojafañoti ihiinejinoco amihai tahallivi Moocaanima mihiiimaahicanofeenedi, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedi icano. ²⁰ Uujoho sihidi iimogoooro esamaahicahi nucufeguetiiho icaqui, iguitiiho jibeguequi jisumi, fahiijiva iicahicabadiro janaanici Cristo sihidi ejeevanoco fahiijivaro uuvi ihifuvusuqui uujoho iicaabovi, bu iguijevecuudi icano. ²¹ Uujoho jijehalliri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonihi. Jaabadiro bu iguijevedi janaanici iiminoco gaayiciji. ²² Jaanegui guijevetiiho icaruva Aivojiiho Jesuguiiha ducicamaajirahi. Jaamaño gaajatihi conooco uujoho iimogonoco. ²³ Uudi tihino toonociti conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi iguijeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino. ²⁴ Jaanoti saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amihaiGUIIHA iimimaño. ²⁵ Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jijehallivi amihaima guenenene iicajinoco amihaiico amusuqui. Jaamo janaanici mefeehi, bu jaamo janaanici imo imo mihicahi amihai miyaavogofaño. ²⁶ Jilliti amihaima uujoho guenenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodi. ²⁷ Jaanegui amihai ifiico imino momooni Cristo Jesu jibogo onoobadiro miicaqui. Jaaneguiiha amihaiico meeciturunaaca, bu tolliro amihaiti tehesino icarunaaca sabadiro imeguehi amihai quehecuno sahigoviro mihicanoco. Bu tolliro imeguehi amihai miyaavogo taajasujibogofañoti asaanhallivi quehecuno mihicano jibogoco uguubunoco. ²⁸ Amihaiico amihai minaa omooninoti mihiguetedino. Toono diito omooninoti foovono magajajirahi diito ifinijihigo efeejinoco. Jaabadiro bu diito amihaiico omooninoti foovono ifusumo amihai mataajacuudimoco. Jino amihai mataajacuuno Moocaaniti asaano. ²⁹ Miho Cristo amihaiico acihi diiboco mimiyaavogonocoro icatino, tolliro bu amihaiico diibohalliti sita idasuno omoonijnoco. ³⁰ Amihai, bu uujoho icano sabadiro idasunofaño miicaqui. Amihaiyro mahatyimehinicuhiti toonohallivi equehecucafetehininoco. Jisumi bu

jaamo uuditi muguubuhicahi toonohalliti quehecuno iicaaboro iicanoco.

Cristo Iimogobadi Ifiico Iguinonisuno, Bu Sihidi Ejeevasuno Icano.

2 Jaanegui Cristo amihai equehecusuhachiji, diibo gajji amihai ajacusuhachiji, diibo Gaija amihai iicahachiji, gajji, idasugoco icano magajahachiji, 2 uco sihidi imo imo miminiyu famooro sabadiro mihicanofenedi, gajifaño sahigo mihi-canofenedi, bu sagajafeenedi, bu sabadiro momonofenedi icano. 3 Amihai guiiharo momonidino, bu quehe quehe amihai ifiico mehesicinimoro momonidino. Jili sicuno amihai jeebico miminiyumoro momoni. Amihaiti famooro amihai janaanici diitoco mejeevasu. 4 Paryi amihai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.

5 Amihai faño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadi iicanoco. 6 Miho diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadi iicanoco gajjutibo 7 uufocovi ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeevivominaafi ifibadiro ifiico miniiyuuhi ifiivovaunofenedi. 8 Jaabo miyaminaafi ifibadi iicauboro ifiico guinovini miniiyuubo ejenaautimaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve imohobujehallivi guijeveubo. 9 Jaamaño Moocaani diiboco aciuhijanaanici allinoocivi bocico, bu fanoohallinoocivi sihidi ejeevano momoco aciubo icano. 10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuiivequi paryicino niquejefaño iicamo, jiiinjehalliri iicamo, bu jiiinjeguiino iicamo icano. 11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojibo, meneequi, Dios Moocaani obocifetejineguiha. †

Cristota Jiiinjehallivi Aachicinobadi Iicamo.

12 Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, amihai iicasumi uco: Jii, meneehicabadiro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amihai ataajasunofaño mududicamaaje. Amihai jeebico sicuno miminiyumoro iñihicunoguiinoro mihica. 13 Miho Moocaani amihai acihicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amihai amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebi iimogobadi.

14 Paryi fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canifobamaaitimo, bu jenaautimo icano. 15 Amihai mihaiñooba amihai imitico atyimejithi. Jiliro iimitino jihovotobadi iicano miyaminaafeenevi Moocaani seemetiro mihica. Amihai diitofeenevi imino mihi-caneri mahachicini, meeciri icivono jiiinjehallivi aachicinibadi. 16 Fiivo jibogoco masatyonofenedi tolliro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amihaiti, sicamañovi jibeguehicañomaño, bu sicamañovi tadyudicamaaje ofootimaño icano. 17 Bu tafiico guijenisujirahi amihai miyaavogofenedi Moocaanico mejeevivonoco ifutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryi amihai uujoho dugaacuhi.

18 Amihai bu tolliro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodi mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamisico Pablo Agalluuno.

19 Aivojibo Jesu iimogohachiji Timoteoco goovano galluji amihai imeecitequi. Jaabo amihaiditi uhu-umiibo uco jibogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.

20 Uma chahamo saatoho uujoho eesamaabadi eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotiro amihai imino mihicajinoco aivo iimogomo. 21 Famooro imeguehichi ifiicoro imino omooninoco. Jaamo imogotimo Cristo Jesuguiha imino omooninoco.

22 Jaanoti amihai magajacuui Timoteo iimihuseque ifusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunicibadi uco amusuhicaabo taajasujibogoco jibeguehicaaboco. 23 Jaaneguiha milihacho uco omoonijnoco agaajacudi diiboco amihaijaago galluui amihai imeecitequi. 24 Jaabadiro bu Aivojibo Jesufenedi esicinini uujoho bu amihai goovano emececitejinoco.

25 Tolliro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amihaijaago agalluuno, tadyudicamaajeque, tajibogoco icano uco anahabonihicaaboco amihai uco ihamusuqui magalluuhiniboco.

26 Jaabo imogoo amihai aatyimeneque guiraano idasuvehinibo diibo iguihuvaunoco amihai muguubuhinnoti. 27 Miyaano guihuvahinibo guijevehiniruubo. Jaaruuboco Moocaani idasuguehinini, diibocoro icahinitino, tollirehini bu uco. Jino idasuno iicano diibo iguijevehinineri janaanici idasuno iicajiruneguiha. 28 Jaaneguiha imeguehi diiboco agalluunoco.

Jaamo siino diiboco maatyimemere imo imo mihicahi, toonoti uujoho sihidi idasuno icatibo icaqui.

29 Jaanegui imo imo diiboco magaayici Aivojiboco mimiyaavogonofenedi monahabo iicamaño. Jaanegui fahijivaro mobocigusuhica diibobadi iicamehejeque.

30 Jaabo Cristoco ejeevivonofañodi iguijeveruubo miyaminaa agaicaajirunoti iiguitimaño uco amusubo amihai uco mahamusujitirunoti.

Miyaano Iticovono Ica.

3 Jaaneguiha tañahabomi Mohaivojiboco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutino sano hivicoro amihai acaatinino amihai imino ificuuqui. 2 Mehesicini jicumibadi iicamoti, iimitinocoro omoonihicamo imeehequere iquitihicamo judiomiditi. 3 Jaanoti mihai miyanotiro mojeebifañodi Moocaanico mejeevehicamo. Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño moficoro macahacisujitirahi. 4 Uujoho naa tafiico acahacisujiruubo, mihaiñooba tajanaanici tonehejeque eetavejirumo chahahi. 5 Miho uco judiomiooboco tameeheque quiticiumo ifiivuunoti sahuse juugahuseti mifucuci, safucu idino icauboco. Miho uujoho israelmooobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivunotiro hebreomioobo, hebreomiotisi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiomini tajibaco imino

† (Apocalipsis 5.13-14)

miyaavuguuhi. ⁶ Jaanohalliti iicaaboro Jesujaagodi iicamoco idaasuno moonihicauhi, tajiiba onoobadi imino iicahicaumaño. Jaamaño miñhaiñooba uuti milli neehicautihi. ⁷ Jaano jino uudi iticoni sihidi aivo miyaano iicahicaauruno jisumi uudi sihidi jeevacutihi Cristomaryo icacuuqui. ⁸ Jaamaño paryiicino fanoovaa-co jeevesucuhi, toono janaanici iicanoco Cristo Jesu Tahaivojiboco agaajacumaño. Cristoguiinodi paryi fanoovaa-co ejeevesucuunoco jihovonobadi esicinicu- uhi Cristoco agaayiciboro diibomaryo icacuuqui. ⁹ Moise tajiibanofañodi iticovono ifiima icacutiibo icaqui. Jilli Moocaani uco igaayiciqui Cristoco imiyaavogonofeenedi. Miñro Moocaani imiyaavogomoco gaayicahi. ¹⁰ Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tolliro bu diibo idaasuno iicaubadi icaqui, bu diibo iguitiboro iguijeveubadi guijevequi, ¹¹ diibo guijevefañoti siino ubuheeteubadi buheetequi icano.

Niquejefaño Efejimo Jilli Jisumi Icahi.

¹² Paryi tonehejevi ifutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotahi. Jilli gaimicinahi ofoobo toonovi ifetequi Cristo Jesu iticoni uco icumaño. ¹³ Tañahabomi: Uujoho toonovi imino ifutucuuhi, nootahi. Dojicuvi iminifotonoco iimogotiboro sefaquifetehi tahimega iicanovi ifetequi, ¹⁴ nijequevi ifetequi sefano moonahi ijaadaco gaayiciqui. Tooneguiiha Moocaani miñhaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodi.

¹⁵ Paryi famooro imino mimiyaavugucuumo sabadiro mehesicinicuui. Jaanoti siibadiro mehesicinihachijji, Moocaani amñhaico tolliro gaajasuji. ¹⁶ Jaanoti oono miñifutucuunofañoro masi sabadiro quehecuno mihi-cacuuqui.

¹⁷ Tañahabomi, jino uujoho iicabadiro mihica. Jaamo maatyimemere magaaaja, znaa miñjoho imino amñhaico monoobadi icahi? ¹⁸ Fahijivaro amñhaico neehicacu- uhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro. Ajashutimo icahi Cristo imohohallivi iguijeveubo jibogoco jiiheguemere iicamo. Jaamo ufucu finiji. ¹⁹ Jaamo Moocaanico caanivahicatahi. Jilli ifi iimogonocoro moonihicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetimoro: Aivo sihidi mimityahi, noomo. Jilli jiiñijehallionocoro esamaaimo icano. ²⁰ Jaanoti naha miñhai niqueje cu- umiminaa, tahigoti Motaajasuminaafi Aivojibo Jesu- cristo asaajilboco meteemehicahi. ²¹ Diibo miñhaico mohimiti ifinijino ifiico iimino ifiiti miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosibadi iicaqui, imityari tolli moonijiibo paryi jiiñi- jeque iguiinonijino mityari.

Aivojibofaño Imo Imo Mihica.

⁴ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, amñhaico si- hidi aivo aatyimeguehicamo, amñhai tahimohica, tadyudicamaaje jaada mihicamo, agaijimo quehecuno Aivojibofaño mihica.

² Evodia onoogo, Sintique onoogo icamifeque neehi: Sabadiro miminifoto Aivojibofañodi. ³ Bu ñjoho tadyudicamaaje nahaboniminaafico neehi: Diitifeque

daamusu. Miñro diitife sihidi jenaano dudicamaaiuhi uuma, taajasujibogoco jibuguboma, tolliro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududica- maaiumoma icano. Jaamo momono niquejefaño fiivo- haamefaño caatinicinicuuhi.

⁴ Jaaneguiiha Aivojibofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica, ⁵ famoovaro amñhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesicini, Mohaivojibo fiiticuui.

⁶ Fanoovati idaasuvotimoro toonohallivi Moocaani- ma mihimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallivi diiboco mihimo. ⁷ Jaachijji amñhaico Moocaani isajee- bico aciji, miyaminaafi eesicinino janaaniciivi afaty- ocinino. Jaano amñhai jeebico, bu amñhai esamaa- jeque icano imino teemeji Cristo Jesufañodi.

Iiminocoro Mehesamaaje.

⁸ Niinoono jino jibogono: Tañahabomi, paryi miyaano iicanocoro mehesamaaje: Paryiicino miñoco obocigusunehejeque, paryiicino iticovonehejeque, ñdi- cutinehejeque, aivo oovosiñnehejeque, miñoditi imino unuusunehejeque, paryiicino iiminehejequere mehe- samaaje miñoco acahacisusunehejequere icano.

⁹ Amñhaico jibeguehicanoco momooni ifusuhi- canoco, uujoho eheetavonoco, mahatyimehicano muguubuhicanoco icano. Tolli momoonihachijji Moocaani sajeebico aacibo amñhaima icaji.

Filipominaa Pabloco Aacino.

¹⁰ Jaanegui Aivojibofañodi imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco majabajevecuuhi, uujoho nootahi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno nihibamima machahanoco. ¹¹ Ucuujivaachumaño, nootahi. Uuma iicadinomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi.

¹² Gaajacuuhi idaasuno iicajirunoco, bu sihidi sineheje- ma iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavi iicanoco utuvanovi, bu ajebaco ajaabicinovi, sihidi iicanovi, achahanovi icano. ¹³ Fanoovavi jeevamaicu- uhi Cristo uco mityaco aacimaño. ¹⁴ Jaarunofaño amñhai uco imino momoonihi tahidaasufañodi mihica- maño.

¹⁵ Miñro amñhai Filipino cuumiminaa magaajacuuhi taajasujibogoco jibuguboo iticoniunoco. Jaabo Mace- doniati ufuusumi idimoro amñhai Filipori iicaja Moocaani iijaminaa tajaa magalluuhi uco ma- hamusuno nihibamico tafeenedi Moocaani amñhaico aamusunoco magaaicino jaada. ¹⁶ Miñro uujoho Tesal- onicarirehiica icaunaaca amñhai tajaa nihibamico ma- galluhicauhi; ¹⁷ uuro gaayiciqui icatino, tolliro bu amñhai ufucu toono jaadaco Moocaaniti magaaiciqui. ¹⁸ Jaanoti uujoho iimogono janaaniciivi gaayicicuui.

Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ifutucuui. Jaano uudi Moocaanico ejeecivobadi jeevano. Miñro siicijeminaa Moocaanico afacicineri ejeecivuunoco Moocaani imo imo gaayicuihi. Jaabadi uco mejeecivonoco Moocaani imo imo gaayicahi.

¹⁹ Jaanegui amñhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acihi paryi mucuujiivaachudinoco, dii-

boma niquejefaño fanoo ajashutino iicamaño.
²⁰Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijivaro. Fine.

Niino Fitacu.

²¹Jesucristofeenedi tajiico paryi famoocoro mahaci Moocaanita iicamoco. Paryi monahabomi uuma

iicamo amiihaijaago iijico galluui. ²²Tolliro bu iijico galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tolliro imi janaanici Roma aivojjiibo Cesar onoobo iijaminaa amiihaijaago iijico galluui.

²³Jaafa amiihaico Mohaivojjiibo Jesucristo imino moonihi.

COLOSENSES

Colosa Jiinjiri Iicamedi Pablo Acaatiniuhaame. Pablo Caatiniuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebii iimogobadi Cristo Jesu minisuminaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma ² jiihaameque macaatinihi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amiihaico imino omooniiiboro isajeebiiico acihi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Fahiiivaro Moocaanico Mohaivojiiibo Jesucristo Caanico mihimehicaahi diiboma amiihaihallivi mihiimaamoro. ⁴ Miihai amiihaiti muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tolliro bu paryi Moocaanita iicamoco magaijinioti icano. ⁵ Jilli amiihai momoonihicahi, amiihaidi niquejefaño ificuucininoco motoomoro. Jaamo amiihai toono eesicininoma mihicahi taajasujiiibogoco muguubuunofaño. ⁶ Tobogocoro amiihaico ijiiibugubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinjirero guiraatobogoro feehe, oono amiihai Moocaani gaijiti amiihaifeenevi ihiiimaunoco muguubuuno iicaubadiro. Jaanoco amiihai magaajauhi toono gaiji miyaano iicaunoco. ⁷ Jaano toonoco amiihaico magaijiiibo monahabo Epafra onoobo jiiibuguuhi. Diibo miihaima ududicamaaiubo. Jaaboma miihai mihicahi Cristoco jeevesutiiibo ejeecivehicaaboma. ⁸ Diibo miihaico jiiibeguehi amiihaiditi, bu amiihai Moocaani Gaija aamusunofeenedi magaijicasinoditi icano.

⁹ Jaamaño miihai toonoco amiihaiditi muguubuhiniinoti suufenitimo Moocaanima mihiiimaahicahi amiihaihallivi, dilluumoro amiihaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amiihaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaaniti asaanoco igaajasuqui icano. ¹⁰ Tolliro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojiiibota iicamo iicanicibadi fahiiivaro momooni diiboco imo imo omooninoco fanoova imico sihidit eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi. ¹¹ Tolliro bu midilluhicahi amiihaico sefano imooniqui ihovosi mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabicahi. ¹² Jaamoro Moocaanico mihimo miihaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohi aacijinoti niquejefaño magaayicjinhallivi. ¹³ Jaabo Moocaani miihaico taajasucuuhi icivono mityati. Jaaboro miihaico agaijiiibo Illi aivojifaño ficuucuubo. ¹⁴ Diibo miihaico taajasuhinicuuhi mohallivi iguijeveunofañodi mohimitico ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebii Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedi.

(Jn 1.3; Heb 1.2)

¹⁵ Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallivi Illi ifiiri. Jaabo diibo sahiijiiro iicacuubo, fanoova chahau-naacaro iicacuubo. ¹⁶ Diibofeenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque, jiiinjehalliri iicanehejeque icano; ifufvusunehejeque, bu ifufvusutinehejeque icano. Tolliro bu paryi aivojinoco, paryi guinoninehejeque, bu paryi tajiiibanehejeque, paryi gaijano mityanehejeque icano, paryi diibofeenedi eheetavocafutuuno diibeguiiharo. ¹⁷ Cristo fanoohimegaviro icacuuhi. Jaabofeenedi paryi fanoova sahigo imino icahi. ¹⁸ Jaabadiro buunaji miihai Moocaani iijaminaa mihicamo. Jaanoti Cristo Moocaani iijaminaa Aivojiiibo ingaibadi iicaabo. Jaabo sefari miihai mihicahi. Jaabo aivo iticoni guijevefañoti buheetuhi fanoova mityahallivi diibo iicaqui. ¹⁹ Miiro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tolliro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadi iicamaño. ²⁰ Tolliro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodi paryicino fanoovaaco sajeebii ificuunoco, paryicino jiiinjehalliri iicanehejeque, bu paryicino niquejefaño iicanehejeque icano. Paryicino sajeebii fanoovaaco Cristo imohovi itiiijoho ucuunofañodi ificucuuboro.

²¹ Iticoni naha amiihai, amiihai jeebiiifañodi Moocaaniminaati mihicauhi, iiminotinoco momoonihicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo sajeebii ficucuuhi, ²² Cristo idasuno ifiiri iguijeveunofeenedi. Jilli mooniubo diiboco amiihaico diibo imefeenevi ihifusuqui iimibachuuboro mihinivatimoco, imitibama chahamoco icano. ²³ Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujiiibogoco mimiyaavuguunofeenedi mehesicininoti buhigovi minifototimo. Jaabogo jiiibogocafetehi paryi fanoojiinjiri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ijiiibogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecivominaafiti Ficucafetehi.

(Ef 3.1-11)

²⁴ Jaabo jisumi amiihaihalliti idasuno omooniruneri imo imo icahi. Jaamaño jilliti ifutusuuboro feehe tafiivi, oono Moocaani iijaminaaguiiha Cristo dudicamaajeque eheetavomaño idasuno iicanofeenedi. ²⁵ Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecivominaafiti icahi amiihaico imino mooniqui Moocaani uco atajiiibauumaño, bu tolliro paryi jiiinjeminaco imino Moocaani jiiibogoco jiiibeguequi icano. ²⁶ Tolliro bu aivo siicijetiro

agaajaratino, paryi siicijeminaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasuucuhi. ²⁷ Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosi busumijeque, toono agaajaratino faño iicanoco judiomi iicatimedi. Jaano toono agaajaratino Cristo amiihaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesiciniibo.

²⁸ Jaamaño miihai Cristoti mijibeguehicahi, bu famoovaaco mafaiinihicahi. Famooaaco magaaasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodi ijusiqui. ²⁹ Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacino feenedi dudicamaahicahi.

2 Jaanegui imeguehi magaaanoco sefano amiihalliti omoonicasinoco, bu tolliro Laodicea cumiri iicamohalliti, bu paryi uco tahimeque aatyimeti-mohalliti icano. ² Imeguehi amiihai diito jeebinoco mequehecutusunoco sano gajifaño iminifotomoro paryiicino gaajaco igaayiciqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iiji gaajaratino iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaaajuhi. ³ Miiro diibofaño paryi gaaja, bu gaajaci icaneheje busumije paryi ficucinuuhi. ⁴ Jilli amiihaico neehi mijjoho amiihaico ihiimaari bañitimo iicaqui. ⁵ Amiihaiti tehesino icaruubo tahesamaajeri amiihaifeenevi iicajirubadi icahi. Jaaboro imo imo icahi amiihai sabadiro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.

⁶ Jaanegui Jesucristoco amiihai jeebi aivojiboti magaaayicuihi. Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica, ⁷ diibofañodi amiihai ifiico quehecuno mabacoonimoro mificu, sefano amiihai miyaavogoma oono amiihaico iijibugubadi, fahijivaro Moocanico imomoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

⁸ Jeedi mehesicini. Amiihaico sita sicamañehejeque onoomoro abañinoco miyaano meneedino diito Cristofañodi icatiji. Jilli miyaminaa jeevamaajeque sivamo, miyaminaa ejeecivefinocoro sivamo icano.

⁹ Jaanoti Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tolliro bu Dios. ¹⁰ Jaamaño amiihai paryi fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinovi icano paryi tajjibaneheje, gajiano mityaneheje icano. ¹¹ Jaabadiro bu amiihai miqitica futuuhi. Jaaruno ifiico iquiticifibadi icatino, jilli amiihai ifi iimogonoti mataajacuneru. Jino naha Cristoti asaano quitici. ¹² Miiro minitica fotoneri amiihai sano Cristoma micihacafetehi. Jaamoro bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañoti siino ubuheetesunoco mimiyaavogomaño. ¹³ Iticoni naha amiihai muchuumucuuhi amiihai jeebifañodi amiihai imitiri, bu miqiticinutimaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acicuuhi sano amiihaico Cristoma, paryi amiihai imitico ubuusuuboro. ¹⁴ Moocaani paryi mohallivi jaaducuuhi. Miihaico mohimitico eneehicaunoco finisucuubo imohovi etetecuneru. ¹⁵ Miiro Cristo imohovi iguijeveuneri paryi guinonicuuhi tajjibanoco, gajiano mityanoco icano miyaminaa ime-

feenevi guinoniuhi. Jaanoco icivojaaniuboro satyuubo imohovi iguijeveuneri toonoco iguiinoniuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

¹⁶ Jaaneguiiha miihaiñooba amiihaico mamachunoti, mahadunoti icano amiihaico dejedudimo, bu tolliro bohono nihiba iinuusumi jibaimonoco meheetavonoditi, bu jaguisifucujediti icano amiihaico dejedudimo.

¹⁷ Toneheje jilli asaaujino ijino iicauno. Jaanoti naha miyaabo iicaabo Cristo. ¹⁸ Jaanegui mehesicini, oono saatoho siicujeebimobadi iicahicarumo Moocaani toomominaacoro ejeecivehicamo, amiihaico ufucu ajaadunoco magaaayicijirunoco icisutimo icadino. Diito jilli aatyimetinehejeque omoonimoro: Aivo sihidi mejeevahi, noomoro quehequimaahicamo, jilli sicamañocoro ifiitiro tolli jeevanobadi eesamaaimoro.

¹⁹ Jaamo diito, Cristo monigaibadi iicaaboma gataacinitih. Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadi ficuubo, Moocaani esamaaje onobadi icano.

²⁰ Jaanoti naha amiihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyaminaa esamaajeque moonicuutih. Jaamaño collih jaamo jiiinijeminaa agaajatimobadi mihicahicahi, jiiinijeoneheje atajjibanoguiinovi miminifotomoro? ²¹ Oono:

Jinooco dudicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, ononehejequere momoonimo.

²² Paryi toneheje jilli miyaminaa tajjibanehejere. Jaano paryi finijino itajjiba omoonihicanehejema. ²³ Jaaneheje aivo gaajama icanehejebadi jeevajirahi, sihidi ejevano iijicoro atajjibamaño siicujeebii icanehejequere, sihidi jeevanehejere ifiinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3 Jaanegui amiihai Cristoma sano mubuheetehinicuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri igicinohigonehejequere. ² Jiiinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje. ³ Miiro amiihaima sano Cristo miguijevehinicuuihi. Jaamaño jisumi amiihai ifi diiboma sano Moocanifaño fataniicinicuuhi. ⁴ Jaabo Cristoro jino miihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amiihai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosiihaivojifaño mihicaji.

Edeehifi, Bohono Ifi Icano.

⁵ Jaaneguiiha jiiinijeono amiihai ififaño icanehejeque miguijeni. Miihaiñooba buhigeejedii amiihai taabami iicatimehejema mihicadino, bu tolliro dicunehejeque momoonidino, fanoovaaco iimeguehicanenehejeque, iimitino imogonehejeque icano momoonidino. Fanoovaaco saatohoro mujuvhicinidino toono jihovocaanimi jeevobadiro jeevahi. ⁶ Tonehejehalliti nihicuneri idaasuno Moocaani omoonino saahi, paryi diibo onoonoco: Jii, onootimohallivi. ⁷ Tonehejeque amiihai paryi momoonihicauhi eedeehifiima mihicausumi. ⁸ Jaarumo paryi jinehejeque jisumi

mejeevesucu. Sifiiratedino, icajisunehejeque mifinisu, bu imitinoco momoonidino, sitaaco aivono noojohoco, #dicuno iimaaneheje amihai iijiti ihiinejirunehejeque icano mifinisu. ⁹ Fahigovavi mabañicasidino. Amihai eedeehifiico, bu iticoni momoonihicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonicuudino. ¹⁰ Bohono ififaño mijicafutucuuno janaanivivi imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi icabadi. Jaamo imino diiboco magaanovi mihifetehi. ¹¹ Diibofaño chahano diito griegomi, diito judiomi, diito iquiticinimo, bu iquiticinitimo, siijiinijeoto, bajiminaa, jijovoto, bu sajeebi icamo icano oononeheje. Jilli paryicino fanoovaro Cristo. Jaabo paryi famoovafaño icahi.

¹² Amihaico Moocaani gaijhi diibotaro miicaqui amihai #cicuumo. Jaaneguiha idaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinoviro iicasunoma mihica, sicujeebiba omooninoma, bu fanoova jaabicima icano. ¹³ Jaamoro sabadiro fahigovavi majaabicicasi, fahigovavi amihai #bacasico mihimibachucasi. Jaanoti bu saatoho sitaama imitino iicahachijj oono Cristo amihai imitico iimibachucubadiro mihimibachucasi. ¹⁴ Fanoohalliviro aivo gaijima mihica. Toono paryi fanoovaaco sahi agataacunoro imino fanoovaaco #futusuno. ¹⁵ Jaaneguiha jaafa amihai jeebinoco Moocaani isajeebiri ticuvusuhi. Tooneguiha amihai cuuhuvaubo saafi ifiitiro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehcamoti mihica.

¹⁶ Tolliro bu jaafa Cristo jibogo amihai jeebinoco paryi imino gahafusuhi. Jaaneri fahigovavi mijibogocasi, bu fanoogaajari fahigovavi mequehecusucasi. Tolliro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiha iicano masinoco, diiboco amihai jeebifañodi imomoro mamasiva. ¹⁷ Paryi fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momooni Aivojibo Jesu momofeenedi, diibofoenedi fanoovahallivi Moocaanico imomoro.

Cristota Jilli Iyotoma Icano.

¹⁸ Gaigoomi amihai tajemi iijiguiinovivi miminifoto. Jilli mooni Aivojibo Cristoco imiyaavogomo tolli icafihi. ¹⁹ Jaabadiro bu amihai gaifiimi amihai taabamico magaiji. Jaamoro diitoma misifiiratedino. ²⁰ Jaabadiro bu amihai seeme amihai caanimi, seejimi icano atajjibanoco: Jii, monoo. Toono mohaivojiboco imo imo omoonino. ²¹ Caanimi amihai seemeque misifiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino. ²² Jaabadiro amihai jeecivominaa amihai aivojitoco fanoovavi: Jii, monoo, jijehallivi mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ihifnicisumiro icatino, jilli miya jeebiri Moocaanico miñhicugomoro. ²³ Paryi fanoovaaco momooninoco imo imo momooni Aivojibo Jesuco mejeecivonicibadi, miyaminaaco mihicanicibadi icatino. ²⁴ Amihairyo magajacuui toono jaadabadi iicano Aivojibo ibusumijeque amihai aacjinoco. Miho amihai Cristoco mejeecivehicahi amihai miya Aivojibo iicaaboco. ²⁵ Jaabadiro bu iimitinoco

omoonihicaabo toono jaadaco gaayiciji. Miho Moocaani miyaminaaco dugaacutihi ijeevadisahaje.

⁴ Jaabadiro bu amihai aivojito, amihai jeecivominaaco imihuseme omoonibadi, imino momooni. Mehesafoto tolliro bu amihai, amihai Aivojibo niquejefaño iicaaboma mihicahi. ² Suufenitimo Moocaanima mihimaa imino mehesicinimoro, bu Moocaanico fanoovahallivi imomoro mihica icano. ³ Tolliro bu mihaihallivi Moocaanima mihimaa, Aivojibo mihai aamusunofeenedi taajasujibogoco mijibeguequi, Cristo jibogo agajarautinoti mijibeguequi icano. Miho tobogohalliti jino uujoho civojafaño icahi. ⁴ Jaanohallivi Moocaanima mihimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonijibadi. ⁵ Quehecuno mihica miyaavogominaa iicatimoma sicamañovi ifafucuvaaco mafatyusudino. ⁶ Fahijivaro imino mihimaahica imo imo. Imino magaja sitaaco mihimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

⁷ Magaijibo monahabo Tiquico onoobo mihai jeevesutibo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojiboco ejeecivehicaabo, amihai paryi uuti imino jibegueji. ⁸ Tooneguiha amihaijaago diiboco galluuhi amihai jilli mihicahi ineequi, bu amihai iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomi. ⁹ Tolliro bu diiboma foobo magaijibo mihai cororo ejeevesuhicatibo monahabo Onesimo diibo amihaiti saafi iicaabo. Diitisi amihai jibegueji paryi juu iicanoco.

¹⁰ Tacivojati uco anahabonibo Aristaco onoobo amihaijaago iijico galluuhi, tolliro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amihaijaa iijico galluuhi. Diibo amihai iijibeguehicacuubo. Jaabo amihai abaatohachijj diiboco imino magaayici. ¹¹ Tolliro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijico amihaijaago galluuhi. Jito idimoro judiomiti imiyaavugucuumoti Moocaani aivojiguiha uuma sano ududicamaaimo. Jaamofeenedi uujoho tafiico jacusucafetehi. ¹² Tolliro bu Cristo jeecivominaafi Epafra onoobo amihaijaago iijico galluuhi, diibo, bu saafi amihai oobo iicaabo. Diibo fahijivaro sihidi amihaihallivi Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiiamaaboro. Jaamo amihai quehecuno mihicamoro aivo imino amihai jeebico miminiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagoviro.

¹³ Uujoho imino gaajahi Epafra amihaiditi ifiico nijj omoonihicanoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamediti, bu Hierapoli cuumiri iicamediti icano iicahicanoco.

¹⁴ Tolliro bu magaijibo taabuminaafi Lucas iijico amihaijaa galluuhi, tolliro bu Demas onoobo icano.

¹⁵ Tolliro bu monahabomi Laodiceari iicamoco taajico mahaci. Tolliro bu Ninfa onoogoco taajico mahaci, bu tolliro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano. ¹⁶ Jaamoro jihaameque amihai feenevi memecidi magallu, bu tolliro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeeci qui. Tolliro bu amihai memeci uujoho Laodicea iicamedi acaatinicuuhameque. ¹⁷ Bu jinooco mijibogo Arquipo onooboco: Meci, jaaboro imo dihi futusu Aivojibo ico diibo jeecivo dudicamaajeque aacininoco.

¹⁸ Uujoho Pablo jino ico idillunocoro, caatiníhi jino jino civojaminaafiti iicanohallivi. Jaafa amíihaico tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa Moocaani imino mooníhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Caatiniuhi Moocaani Iijami-naadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamisima caatinihi jihaameque monahabomi Tesalonica cuumivi iicajahaje Moocaani iijaminaadi. Moocaani, Aivojiībo Jesucristo icamisima sano agataacinimedi. Jaamo amiīhai Moocaani, Aivojiībo Jesucristo icamisi iiminoco aacinoma, sajeebiīma icano mihica.

Tesalonicaminaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiījivaro miīhai Moocaanico graciao mahacihicahi paryi amiīhaihallivi Moocaanima mihiimaasumi. **3** Mehesafetehicahi suufenitimo Moocaani imefeenevi guiraano amiīhai miyaavogofeenedi mududicamaaihicano, sihidiī amiīhai gaijifañodi mejeecivehicahi, amiīhai Aivojiībo Jesucristoco mehesicinihicano quehecuno iicaneguiiha. **4** Tañahabomi, Moocaani amiīhaico gaijiīhi. Jaamaño diibo amiīhaico iicuboro ificuunoco miīhai magaajahi, **5** amiīhaico taajasujiībogoco mijiībuguusumi ticovohiījiri mijiībuguutiīhi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro mijiībuguuhi. Amiīhairyo magaajahi amiīhaifeenevi miīhai imino mihicaunoco, amiīhai imino miicaqui.

6 Jaamo amiīhai, miīhaiti, Aivojiībo Jesucristoti icano magaajauhi. Jaamoro miīhaibadīro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayiciuhi imo imo amiīhaico Moocaani Gaija aaciuneri, idaasuno sihidiī mihicaunofeenedi. **7** Amiīhaiti paryi imiyaavugucuumo Macedonia jiīniījeminaa, Acaya jiīniījeminaa icamo igaajaqui. **8** Jilliti amiīhai magaajasuhi Aivojiībo Jesu jiībogoco. Macedonia, Acaya icano jiīniījeviro icatino. Tolliro fahigova jiīniījeminaa gaajacuuhiī, amiīhai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño miīhai diitoco milliī munuucujitirahi. **9** Diitoro miīhaico sahīgotīro jiībeguehicacuuhiī, miīhai amiīhaijaago mihigutumococo imino magaayiciunoco, bu tolliro amiīhai iijinitaco mejeecivehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecivequi diibojaagovi miminifutumococo, **10** tolliro bu jiībeguehicamo amiīhai, Jesu niquejefañotī asaajiīboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhiī. Jaabo diibo Jesu miīhaico taajasujī idaasuno mihicajirunotī.

Pablo Tesalonica Cuumivi Ududicamaaihinino.

2 Tañahabomi, amiīhairyo magaajahi, amiīhaico mabaajeunoco sicamañovī icautinoco. **2** Iticonī Filipo cuumivi miīhaico: Imitino, unuumoro idaasuno mooniurumo amiīhairyo magaajacuno. Jaarunofaño miīhaico Moocaani amusuuhiī itaajasujiībogoco amiīhaico iguitimoro mijiībeguequi sihidiī jeevarunofeenedi. **3** Tobogoco sicamañodī mijiībuguutiīhi imitino momooniquī icautino, bu mabañiquī icautino. **4** Iticonī Moocaani miīhaico inisuuboro aciubo tajībaubo fiivo jiībogoco. Jaabadī miīhai mijiībeguehicahi. Jillī miyaminaaco imo imo mihicasuquī icatino Moocaanico imo imo mihicasuquī mojeebiīnoco agaajacīboco. **5** Amiīhairyo magaajacuuno miīhai amiīhaico mabañamaaihicautīhi oovosīnoono ihiimaaneri. Jillī nihibamico amiīhaitī mihiciquī icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi. **6** Tolliro bu miyaminaa miīhaico obocigonoco miguiinotīhi amiīhaiditī, bu sitaaditī icano. Miīhaico Cristo agalluumoco amiīhai mobociguejiruno icarunaaca, **7** jillī amiīhaico miīhairyo icigusuno momooniuhiī gaigo iseemegayiīmico ootomonicibadī. **8** Sihidiī amiīhaico magaijimaño Moocaani jiībogocoro mahacitiīhi, tolliro bu amiīhaihallivī mofiīco mahacijirahi sita iguijeniquī, amiīhaico sihidiī magaijicumaño. **9** Tañahabomi, amiīhairyo magaajacuuhiī miīhai dudicamaajeque sihidiī jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaaihicauhi toono sefatī miicaqui, amiīhaiñoco mudumitiīciquī icatino Moocaani iijico amiīhaico mijiībeguehicaunohachuta.

10 Jaanoco amiīhai magaajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amiīhai mimiyaavogomofeenevi mojeebiī imino iicaunoco imino momoonihicauhi, miīhaiñoooba miīhaitī: Imitino, nootimo iicaqui. **11** Tolliro bu magaajahi amiīhaico saafiisari mafajiīniīhicauhi, majacusuhicauhi icano caani iseemeque iicanicibadī. **12** Amiīhaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita iicamo iicanicibadī. Jaabo amiīhaico cuuhuvahi diibo bociguiinoo ihaivojifaño miicaqui.

13 Jaamaño jillitī miīhai fahiījivaro Moocaanico graciao mahacihicahi amiīhai Moocaani iijico miīhaiditī muguubuusumi magaayiciuhi miyabogo Moocaani jiībogoco; miyaminaatiobogobadīro icatino. Jaabogo amiīhai miyaavogominaafeeneri sihidiī ejeevanoco eetavehicauhi. **14** Monahabomi, amiīhai yotoro amiīhaico idaasuno moonīhi. Moocaani iijaamo Judeari iicajahajeminaa Cristota iicaubadī mihicahi. Diitoco tolliro iy-

otoro judiomi idaasuno mooniui. ¹⁵ Diito judiomi, Mo-
haivoj#bo Jesuco guijeniui. Tobadiro bu iticoni
Moocaani iimaaminaa iicaurumoco guijen#umo.
Jaamoro m#haico buhigovi ga#mo. Moocaanidi imino
moonitimo. Jaamoro pary#cino miyaminaaco
j#heve. ¹⁶ Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui
mij#beguejirunaaca imeguehicitimo. Jilliti
janaanciviro imitico guiraatusumo. Jaama#o jisumi
imino Moocaani #hicuno omoonijino gasecui diito-
hallivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

¹⁷ Ta#ahabomi, am#haiti sihigovi miminifutusu-
mi, am#haico fafucuvaaciviro mahatyimetirumo mojeeb-
fa#odi am#haico mehesicin#hacahi. Tolliro bu sihid# mi-
himeguehi am#haico mabaatonoco. ¹⁸ Jaamoro
mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova
feequi moon#hicaurahi. Jaarunofa#o ij# m#haico ca-
sivusuhicahi. ¹⁹ #Nacu cono m#hai esicini, cono m#hai
imo ica? #Toono jinejeti nacu m#hai imo imo mihicahi?
Fine toono, Mohaivoj#bo Jesucristo asaabo imefeenevi
am#hai mihicajineguiiha m#hai imo imo mihicahi.
²⁰ Am#haiti m#hai macahacisucafeteji, imo imo mihica-
ji.

3 Jaamo am#hai mihicanoco magaaagonoco ma-
jaabicicutimoro Atenaviro mifitafeteji. ² Jaamoro
monahabo Timoteocoro am#haijaago magalluui
Moocaani jeevivominaafi iicama#o, bu mohamusumi-
naafi Jesucristo j#bogoco mij#bogonoco meheetavehi-
cama#ovi. Jaabo am#haico afaj#n#boro iquehecu-
tusuqui am#hai miyaavogoco. ³ Jilli iicanoti saato-
hoba Moocaani iijico jeevesutimo iicaqui, am#hairyo magaa-
jahi tolli icanehejeri idaasuno mihicanoco. ⁴ Jaanoti
am#haima mihicausumi mij#bugucuui idaasuno mi-
hicajinoco, jaabadi icauno magaaajacuubadi.
⁵ Jaarunaaca jaabicicuti#i uujoho galluui am#haico
idilluqui, am#hai miyaavogoti gaajaqui, ij# am#haico
iimitinofa#o aga#sujirunoco iiguiiboro. Jaanoti m#hai
dudicamaaje sicama#ovi iicajiruneguiiha. ⁶ Jaarunaaca
Timoteo am#haijaagoti uhuumiubo m#haico imino
am#hai miyaavogo iicaunoti m#haico j#buguui, tolliro
bu am#hai gajiti icano. Tolliro bu m#haico magaiji-
moro mehesafetehicano mahatyimeguehicanoco ican-
oti. Tolliro bu m#hai am#haico mihicabadiro. ⁷ Ta#-
ahabomi, tobogoti m#hai, iminootino idaasuno mihic-
ahicaurumo imo imo miminifutuui am#hai miyaavo-
go imino iicanoti. ⁸ Jaama#o m#hai bohono ifiima mihi-
cabadi mihicahi am#hai Aivoj#bofa#odi sefano mihica-
hachiji. ⁹ Jaamo m#hai sihid# janaanici graciaco
Moocaanico mahaciji am#hahallivi, am#haiditi
Moocaani imefeenevi sihid# imo imo mihicaneguiiha.
¹⁰ Fahijivaro suufenitimo Moocaanima iimaamoro mi-
hichicahi m#haico am#haico ihatyimesuqui.
Am#haico imino mihifutusuqui am#hai miyaavogo imi-
no #fototinoco. ¹¹ Mihimeguehi Moocaani, Mohaivo-
j#bo Jesucristo icano aamusunoco, am#haico
mabaatequi. ¹² Jaabo Aivoj#bo am#hai gajico iguiraa-
tusuqui. Jaamo magaijicasihi fahigova jino m#hai

am#haico mihicabadi. ¹³ Am#hai jeeb#noco diibo que-
hecuno ijeevadi ificuqui Moocaani imefeenevi iim-
itinobama icatino iicaqui, ufucu Aivoj#bo Jesucristo
asaasumi famooro diibotama iicaqui.

Moocaanico Imo Imo Moomonino.

4 Ta#ahabomi, tooneguiiha am#haico monoomoro
mataj#bahicahi Aivoj#bo Jesufa#odi. Imino mihi-
camoro Moocaanico imo imo moomoniqui am#haico
mij#beguehicanadiro am#hai moomonihicaqui
janaanci.

² Am#hairyo magaaajacuui am#haico Aivoj#bo Jesu
onoobadi mij#beguehicanoco. ³ Moocaani imeguehi
am#hai ifiinoco diibojaagoviro miminiyumoro saato-
hoba buhigueejedi gaigoomima icacuatimo mihi-
canoco. ⁴ Tolliro bu famooro am#hai taabamima imi-
noro mihicamoro magaijiqui. ⁵ Sihid# aivo iimitinoco
mihimogomoro icatino, siicumije miyaminaa
Moocaanico agaajatimo iicanicibadi icatino.

⁶ Mehesicini, m#hai#ooba am#hai nahaboco imitino
moomonidino, toonohalliti Aivoj#bo Jesucristo aivono
aamijirahi am#haico menehacacubadi. ⁷ Moocaani
m#haico imitigui cuhuvat#i, imino mihicaquiro cu-
uhuvaabo. ⁸ Jibogoco agaayicigot#bo miyaminaafico
guubut#bo icat#i jilliro Moocaanico guubut#bo.
Jaabo Moocaani m#haico Igaijaco aaciuboco gu-
ubuti#i.

⁹ Jaanoti am#hai nahabomima magaijicasiqui
am#haidi caatinit#i; am#hairyo Moocaaniti magaiji-
casinoco magaaajacuuneguiiha. ¹⁰ Jaamoro tolli mo-
moon#hacahi famoomaryo monahabomima Macedonia
jiinijeri iicamoma. Jaarunofa#o monohabomi,
am#haico menehi: Janaanciviro am#hai imihuseque
miguiraausu. ¹¹ Jaamoro sajeeb# mihicamoro am#hai
dudicamaajeeneriro mihica am#hairyo dudica-
maimoro mihica am#haico munuubadi. ¹² Jaamo
Moocaanico imiyaavogotimo am#haico imityaguequi,
bu am#hai jinejebati cujivaachutimo mihicahi.

Aivoj#bo Asajino.

¹³ Monahabomi, iguijevecumo milli icajinoco gaajati-
mo iicanicibadi mihicadino. Jaamo idaasuvotimo mi-
icaqui saatoho Cristoma niquejefa#o icajinoco
eesicinitimo iicanicibadi icatimo mihicahi. ¹⁴ Jesu igui-
jeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadiro, bu
diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadiro dii-
boco imiyaavogomoro iguijeveumoco. ¹⁵ Jilli iicanegui
am#haico menehi Aivoj#bo j#bogo onoobadi: M#hai
jino Aivoj#bo asaajinohachuta guijevetimo mihicajimo,
iguijevihinicumoco misi#guejit#i. ¹⁶ Aivoj#bo Jesu ti-
coniji niquejefa#oti iniitoobo imitya iijima. Jaasumi
Moocaani toomominaa aivoj#bo mityano sahagueji.
Moocaani miriicuco iguisinofeenedi niitejiibo. Ja-
sumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecinumo ti-
coniji siino ubuheete. ¹⁷ Jaasumiro m#hai migui-
jevetimo jiinijehalliri mihicamo sano diitoma maga#i-
iveji aimuufaifeenedi Aivoj#bo Jesuma mahatyime-

casiqui caamovi. Jaamo tolli fahijjivaro diiboma mihi-cacuuji. ¹⁸ Jaanegui fahigovavi mequehecusuquimaje jinofenedi.

5 Tañahabomi, jaanoti diibo asaajisumiti ifafucu oovoti icano amiihaico caatinitihi. ² Amiihairyo imino magaaajacuuhi, Aivojjiibo asaajifucu gaseji imimañobati fucu nanivaminaafi agasenicibadi. ³ Jaasumi miyaminaa sajeebii mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallivi imimañobati aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivonicibadi, aivo ifinisujinoti taajajitimo. ⁴ Jaanoti tañahabomi, amiihai gaajatimo mihi-catitahi. Jaamaño amiihaivi tufucu nanivaminaafi iicanicibadi iicafucu gasejitahi iiguitusuqui. ⁵ Jaamo paryi amiihai magaaajacumo cuuje eseseenefañodi mihigobadi mihicacuumo. Miihai fucu icivonafaño mihicacutitahi. ⁶ Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatimobadi micigadino imino esicinimoro motoomo. ⁷ Jaanoti icigamo fucu cigahi, tolliro iguriicavomo fucu guiriicavehi. ⁸ Jaanoti miihai Cristoco magaaayicuumo imino mehesicinahi miyaavogo, gaiji icaneri mofiico mofoboocitahi, amocasiminaafi jigaiño meehuri ifiico ofoboocinibadi. Tolliro mataajajinoco mehesicinineri, monigainoco mofoboocitahi amocasiminaafi jigaiño nijegari iinigaico ofoboocinibadi. ⁹ Moocaani miihaico idaasuno imooniqui ficuutihii jilli Mohaivojjiibo Jesucristofañodi mataajaquiro ficuubo. ¹⁰ Diibo Jesucristo mohallivi guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano. ¹¹ Jaanegui mese-faquifoto. Jaamoro fahigovavi mequehecucusasi toono mihicabadi.

Pablo Inahabomico Fajjinihi.

¹² Tañahabomi, amiihaico meneehi: Jaamo amiihaifaño ududicamaaimoro amiihaico Aivojjiibo Jesufañodi ijjiibogomoro afajjinimoco mobocigusu.

¹³ Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaiji toono dudicamaajeminaa iicamaño. Jaamoro sajeebii fahigovavi mihica.

¹⁴ Tañahabomi, tolliro bu amiihaico meneehi: Mafago ududicamaaiñoco iimogotimoco, bu tolliro imiyaavogoti iniinovamoco mequehecucusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabicimoro famoomaryo mihica.

¹⁵ Mehesicini saatohoba miihaiñoobaco imitino omoonimoco, bu imitino moonidimo. Tolliro moonitimoro iminoro mihica fahigovavi, bu famoovamaryo icano.

¹⁶ Fahijjivaro imo imo mihicahica. ¹⁷ Fahijjivaro Moocaanima iimaamoro mihicahica. ¹⁸ Fanoohalliviro graciaco acimoro jilli Moocaani iimogono amiihaiditi Cristo Jesufañodi.

¹⁹ Moocaani Gaijaco mojeebii fañoti miguihanisudino. ²⁰ Moocaani Gaijari Moocaani iimaaminaa ijjiibogonoco mitiisuguedino. ²¹ Fanoonisuco iimino magaaajamoro iiminocoro jeevesutimo toonoma mihica. ²² Paryi iiminotitoti amiihai ifiico magaihuini.

²³ Diiboro Moocaani sajeebii iicaabo amiihai ifiico imino ijeevadi ificuuqui, paryi amiihai ifiico amiihai jeebii-co, amiihai gaijaco icano mihinivatino ificuuqui Mohaivojjiibo Jesucristo asaajino imega. ²⁴ Jeevesutatitibo amiihaico ucuhuvaabo. Jaabo miihoco bañisutatitibo jilli mooniji onoonoco.

Niino Iimaa.

²⁵ Monahabomi, Moocaanima mohallivi fahijjivaro mihiimaahica.

²⁶ Moojico mahaci paryi monahabomico imino iijjiri.

²⁷ Amiihaico tajjibahi Mohaivojjiibo mityari. Jaamo jihaameque paryi monahabomidi mihiimaasuhi.

²⁸ Mohaivojjiibo Jesucristo jaafa amiihaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Moocaani Iijaminaadi Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijaminaa Tesalonicari iicamedi macaatiníhi Moocaani, Aivojĩbo Jesucristo icamisifeenedi. ² Jaamo amĩhai imino mihica, sajeebĩma mihica icano Dios Moocaani, Aivojĩbo Jesucristo icamisifeenedi.

Moocaani Dugaacuji Imitimĩnaaco Cristo Asaadi.

³ Monahabomĩ, amĩhaihallivĩ mĩhai fahijĩvaro Moocaanico graciaco mahacĩhicaji imino aivo jillĩ moonino amĩhaihallivĩ amĩhai miyaavogo iguiraatomaño, tollĩro fahĩgova magaijĩcasino fahijĩvaro janaanĩci iguiraatomaño. ⁴ Jaamaño mĩhairyo imo imo amĩhaiditĩ mihimaahicahi Moocaani iijanofaño amĩhai, amĩhai idaasuno mihicarunofañoĩ ma-jaabicimoro mimiyaaveguehicamaño. ⁵ Jillitĩ amĩhai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amĩhai diibo aivojĩma mefejinoma mihicahi toonohallitĩ idaasuno mihicamaño.

⁶ Jaano amĩhaico idaasuno omoonimoco Moocaani idaasuno mooniji. ⁷ Jaamo mĩhaima amĩhaico sano jaguisisujĩbo idaasuno mihicahicamoco ufucu Aivojĩbo Jesu niquejefañoĩ imitya toomomĩnaama asaadi. ⁸ Jaabo cĩjĩgaiguihuma saajĩbo idaasuno imoonĩqui Moocaanico agaajatimoco, Mohaivojĩbo Jesucristo taajasujĩbogoco imiyaaveguehicatimoco. ⁹ Jaamoco idaasuno moonijĩbo ufucuro ifinijitĩno gujĩvefaño. Tehesino gaĩĩcafetejimo Aivojĩbotĩ, diibo bocĩ, diibo mitya icanotĩ sihĩgo tehesino. ¹⁰ Jaabo Aivojĩboco ita iicamo icahacĩsuqui asaajifucu tollĩro diiboco imiyaaveguehinĩmeditĩ itoomomĩnaa iheetyequi mĩhai jĩbogo amĩhaifeenevĩ imiyaavogocafotomaño.

¹¹ Jaaneguiiha jillitĩ mĩhai amĩhaihallivĩ Moocaanico midilluhicahi amĩhaico ĩcĩhinĩmo Moocaani ĩcĩcumo iicanĩcĩbadĩ miicaqui. Tollĩro bu midilluhicahi, Moocaani imityari imoonĩqui amĩhai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehẽjeque iimivusucafetequi. ¹² Amĩhaifañoĩ Mohaivojĩbo Jesucristo momo icahacĩsucafetequi. Tollĩro bu amĩhai diibofañoĩ mĩcaqui Moocaani Mohaivojĩbo Jesucristo icamisi imihusefañoĩ.

Iimitĩ Miyamĩnaafi.

2 Tañahabomĩ, jaanotĩ amĩhaico meneehi, Aivojĩbo Jesucristo mĩhaico iigaiyĩcĩqui asaajifucutĩ amĩhaico meneehi: ² Baĩĩgayıro mejeevesudino mihic-

ahicabadi mihicanoco. Jihovoto igaijafeenedĩ iĩĩbogono jĩbogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyaminaa onoonoco muguubumoro mĩhai aamenebadi iicanoco jillĩ noonoco: Aivojĩbo asaajifucuri mihicacuui, noomoro iĩĩbogonoguiinodĩ mejeevesudino. ³ Mĩhaiĩnooba amĩhaico abaĩĩnoco mimiyaaveguedino; itĩconĩ diibo asaajino imegavĩ icajino Moocaanico imĩnaanivamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imitĩ miyamĩnaafi cĩjĩgaifaño igaĩĩqui iicacuubo. ⁴ Jaabo diibo paryĩ Moocaanitaco, bu fanoocejeecevĩfimoco imĩnaanĩfiibo. Jaabo diibo Moocaani iicanĩcĩbadĩ Moocaani templojafaño acasĩĩvooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.

⁵ ĩNacu mehesicĩnitĩhi amĩhaico amĩhaima iicausumi toonotĩ eneehicaunoco? ⁶ Jaarunoco amĩhai jisumi magaajacuui saafi toonoco ugucicarunoco imegavĩro ihoovovĩ ĩfototĩnaacaro asaajiruneguiiha. ⁷ Agaa-jaratĩno imitĩ mitya asaano icacuui idĩĩboro icaabehica toonoco ifiitĩcĩsuhicaaboco jĩĩnjeteĩ buhĩgovi ĩcĩdi. ⁸ Jaadi jari tohimitĩĩbo gaseji. Jaabo iimitĩĩboco Mohaivojĩbo Jesu finĩsujĩ jagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano. ⁹ Diibo tohimitĩĩboba asaajĩbo iijĩgaagodĩ iicaabo. Jaabo saaji sihidĩ mityama sihidĩ ejeevanoono mityaco ĩfusunofañoĩ baĩĩboro. ¹⁰ Fanoova imitico moonijĩbo miyamĩnaaco ibaĩĩsuqui jaahaivofaño efeejimoco, miyaanoco ataaajasujĩrunoco gaayĩcĩtĩmo iicaumaño. ¹¹ Jillitĩ Moocaani diitojaago baĩĩfiira mityaco galluui diibo abaĩĩnoco imiyaaveguequi. ¹² Jaamo cĩjĩgaifaño igaĩĩcafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotĩnoma iicaabo jillĩ iimitĩnocoro iimeguneneguiiha.

Itaajasuqui ĩcĩmo.

¹³ Jaanotĩ mĩhai fahijĩvaro amĩhaihallivĩ Moocaanico graciaco mahacĩhicahi Mohaivojĩbofañoĩ amĩhai magaijĩno nahabomĩ mihicaneguiiha Moocaani amĩhaico sahiijĩtĩro mataajaqui ĩcĩcuumo Gaijafeenedĩ amĩhaico ijeevadĩ ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano. ¹⁴ Tooneguiiha amĩhaico Moocaani coovauhi taajasujĩbogoco mĩhai mijĩĩbogonofeenedĩ. Jaamo tollĩro Mohaivojĩbo Jesucristo bocĩfaño mĩhĩfetejinoma mihicahi.

¹⁵ Monahabomĩ, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amĩhaico moojĩri, bu aamefeenedĩ icano mijĩĩbeguehicanoco. ¹⁶ Diiboro Mohaivojĩbo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri mĩhaico agaijĩbo ifinijitĩno jacusuco aacĩbo, imino miyaavogo esicĩnico iimihuseri aacĩbo. ¹⁷ Jaabo amĩhai jeebĩnoco sefa-

tusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi icano.

Mohallivi Moocaanima Mihiimaa.

3 Monahabomi, jaamoro bu mohallivi Moocaanima mihiimaa Mohaivoj#bo iiji goovano fahigovavi ihifetequi. Jaanoco gaijima igaayiciqui amiihai mihi-cabadi. ² Tolliro bu mihiimaa miihaico iimitimo miyaamo icatimo useti itaajasuqui. Famooro miyaavogominaa icatimo. Jaanoti sanoodimoro miyaaveguehi. ³ Jaarunofaño Mohaivoj#bo miiñoco jeevesutat#bo. Jaabo amiihaico esefasuuboro iimiti#boti teemeji. ⁴ Miihai Mohaivoj#bofañodi magaajahi miihai amiihaico mataj#banoco suufenitimo momoonihicabadi momoonijinoco. ⁵ Jaabo Aivoj#bo amiihaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijico magaajac#hi, bu Cristofañodi majaabicinoco magaajahi icano.

Jilli Mududicamaaje.

⁶ Monahabomi, amiihaico mataj#bahi Mohaivoj#bo Jesucristo momofeenedi. Jaamo imitino iicano nahabomiditi mudugaavehi ududicamaaigotimoditi, miihai mij#bogobadi iicagotimoditi icano. ⁷ Amiihairyo magaajacuuhi milli mihicamoro miihai mihicabadi mi-hicajinoco miihai amiihaifeenedi dudicamaaitimo ticovono mihiiguutih. ⁸ Miihaiñooba machutaaco safooba jaadutimo mamachutat#hi. Tolli icatino fucu, bu cu-uje icano mududicamaaihicaui amiihaiñooco

dumitiicitimo miicaqui. ⁹ Moocaani dudicamaajemi-naaco sita oobajaji Moocaani unuurunofaño miihai dil-lutimoro mududicamaaihicaui, miihaiti magaajamoro miihai mihicaubadiro momooniqui. ¹⁰ Amiihaima mihi-causumi jilli amiihaico mataj#bauhi cayaatyohacho ududicamaaiñooco iimogotimo, bu machutimo iicaqui, noomoro. ¹¹ Amiihaifañoti saatoho imino icatimo dudicamaaitimoro sitaacoro casivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhicahi. ¹² Jaamo diitoco mij#bogomoro mataj#bahi Mohaivoj#bo Jesucristo mityafeenedi: Iinoro ududicamaaimoro sajeeb#i icamoro iino sefatiro iicaqui.

¹³ Monahabomi, jaanoti amiihai imino momooninoti muhuuchuedino. ¹⁴ Jaanoti saatoho jihaamefañodi mataj#banoco agaayicit#boti mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi. ¹⁵ Jaaruuboco amiihai minaafibadi mij#hevedino. Jilliro mafaj#ni amiihai nahabobadiro.

Fitacu Iimaa.

¹⁶ Jaabo Aivoj#bo sajeeb#ico aacifiibo amiihaico fahijivaro sajeeb#ico aciji siibadije mihicarunaaca. Aivoj#bo famoomaryo jaafa icahi.

¹⁷ Uujoho Pablo amiihaidi jino taajico jihaamefaño tahuseri jimañogayicoro caatin#hi. Jilli tahiimaanogayicoro caatin#hicahi pary#cino agalluhichaamenefaño. ¹⁸ Jaafa Mohaivoj#bo Jesucristo pary#cino amiihaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatiniuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani Motaajasuminaafi atajjibaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojjiibo Jesucristo icano, diibo mohesicini iicaabo. ² Timoteo idi caatinihi jihaameque ijoho tamiyaabo tamiyaavogofeenedi icibo taseemene idi-icaabedi. Imeguehi ico Dios Moocaani, bu Mohaivojjiibo Jesucristo icamisi idaasugomaño imino omooninoma, sajeebico aacinoma icano idiicanoco.

Sicamaño jibogoco Sita ijibeguejirunoditi Onoono.

³ Macedonia jinijevi ufuusumi ico unuucubadi: Efe-so cuumiviro fitafoto. Jaabo tajjibahi saatohoto, sicamaño jibogoco jibogotimo iicaqui. ⁴ Jaamoco guubunicidimo eede jibogojinoco, ifinitino siicijeminaa momono guicibadi iicanehejeque. Toneheje jilliro mihifono jenaucasijaagoviro satyehi. Toono minoco amusutahi Moocaani atajjibano miyaavogovi imino mihifutusuqui.

⁵ Jaano tatajiba imeguehi imihinima achahano jeebitti, bu iimino esamaajeti icano ifiivono gaijiri magaijicasinoco, bu miya miyaavogoti asaaneri icano. ⁶ Saato-ho jinooti imitamoro mihifono jenaucasicoro moonihicahi. ⁷ Imogomo Moise tajjibano jibogomi-naati iicanoco. Jaarunoco gaajatimo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jilli icano, noomoro ijibugurunehejeque icano.

⁸ Mihairyo magaajacuuihi toono Moise tajjiba onoobadi mihicahachijji tajjiba aivo imijino iicanoco. ⁹ Magaaja iiminoco omoonimohallivi tajjiba chahahi. Jaanoti naha toono tajjiba icahi iiminoco omoonihicatimeguiiha, uguubuhicatimeguiiha, iimihicatimo imitimaaguiiha, imiti esamaajeminaa, Moocaanico, bu ihiimaa ijico icano obociguhicatimeguiiha, bu caanico, seejico icano agaicaaufimo bu paryi gaicaumi-naaguiiha icano ificuuno. ¹⁰ Bu tolliro sitahajema buhigueejedi mogaimi iicatimehejema iicahicamedi, bu tolliro sano gaifiimiro iicacasihicamedi, bu miyaminaaco ananihicamedi, bu abañififimedi, bu abañimoro sicamañovi Moocaani momoco iguiyicahicamedi icano ificuuno. Tolliro bu toono tajjiba ficucafetehi paryi oono iimino jibogoco iimeguehicatimohallivi icano. ¹¹ Jaano toono iimino jibogo, aivo iimibogo taajasujibogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani Mihaico idaasugonohallivi Diiboco Mihimo.

¹² Uujoho Mohaivojjiibo Jesucristoco imehi, diibo jinohallivi uco sefaco aaciiboco. Miho diiboco ejeevesujitinoco agaajaciboro uco idudicamaajefaño ficuubo. ¹³ Paryi jilli uco imino moonibo iticoni uujoho tahi-imaari diiboco imitino omoonihicauruuboco, diiboco iminaanihicauboro imitinoono neehicauhi. Jaaruuboco uco Moocaani idaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogominaafi iicautimaño. Jilli gaajatibo tollihije moonihicauhi. ¹⁴ Jaamaño Mohaivojjiibo aivo ajashutinoo uudi imino moonihi sano miyaavogoma icano, bu tolliro gaijima Cristo Jesuma sano mihicamaño toonoma mihicaneri icano.

¹⁵ Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo Jesu jiihallivi saauhi imitiminaco itaajasuqui. Jaamo imitimaati uujoho ihaivojjiibo. ¹⁶ Jaabo jineguiiha Moocaani uco idaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedi paryi Jesucristo ijaabicico ihifusuqui, bu jaanoti uuti agaajamoro diiboco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. ¹⁷ Jaanegui masi fahijjivaroo ufucuro ifinijitino Aivojiboco mocigomoro macahacisuqui, ufucuro iguijivetiboco, aatyimer-atiboco, diibo idiboro Moocaani iicaaboco icano. Fine.

¹⁸ Timoteo taseemene, ico jinoooco tajjibahi. Jaabo iimino moonicasico moonicasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano iticoni monahabomi itti ihimaumoro Moocaani momofañodi unuubadi. ¹⁹ Jaanoti saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonitimaño imiyaavogoti acutuumo iimitinofañovi. ²⁰ Tolli icaumisi Himeneo, Alejandro icamisi. Jaamisico uujoho aciuihi jji Satanasco toonoti agaajamoro Moocaanico ijiri: Imitino, nootimo iicaqui.

Moocaanima Jilli Mihimaaqui ijibogono.

2 Ticonihi jinohallivi ico atajjibaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaanima ihiimaaqui, dillumoro miyaminaahallivi Moocaanico imomoro iicaqui icano. ² Moocaanico midillu miyaminaaco atajjibamo aivojito-hallivi imimo miicaqui sajeebii Moocaanijaagodi mihicamoro, paryi fanoovaaco bocigomoro. ³ Jino aivo iimino Moocaani Motaajasuminaafi iimogono. ⁴ Jaabo imeguehi famooro atajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano. ⁵ Saafiuro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedi mihifetejirahi, bu jaabofeenedi mihaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyaminaafi. ⁶ Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico aciuihi famooro mataajaqui, mohallivi jaaduubo. Jaano ifusucafutuuihi ihoovovi ifu-

tuusumi. ⁷ Toonegüiha uujoho ficucafutuuhi jibbogo satyominaafiti, minisuminaafiti icano, judiomi iicatimoco miyaavogoti, miyaanoti icano jibbeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañitibo.

⁸ Toonegüiha imeguehi fahigovati gaifiimi Moocaa-ima ihiimaanoco ihuseneque caamovi agañiyici-mobadiro imino jeebiri, sifiirama, ibacasima icano achahano jeebiri. ⁹ Jaabadiro bu gaigoomi unucufesutino gaachehunofaño. Ticovono, siicuno icano ijeebiico omoonimoro ijicamaaiqui, bu iimibaiquimaaqui. Jaaruno siibadi icaneheje feedamaajeeneri icatino, bu oroneri, perlaneri icano aaricunehejeri icatino, bu sihiditijaadama iicano gaachehuneri icatino icano. ¹⁰ Jil-liro iiminonocoro meheetavo oono Moocaanidi amihai jeebiico mihimibachucuumobadiro mihica. ¹¹ Jaamo amihai gaigoomi amihaiico jibbogonoco Iiivi muguubuni. Jaamoro onoonoco: Jii, monoo. ¹² Uujoho imogotihigaigo miyaminaafeenevi jibbogonoco, bu tolliro imogotihigaifiico gaigo iguiinoninoco. Jilli Iiviro iicaqui. ¹³ Miuro Moocaaani ticoniuh Adanco iticoni eheetavuubo. Jaanohallivi Evaco eetavuubo. ¹⁴ Jaabo Adan bañicafutuutihigaigo bañicafutuuhi. Jaago abañicafutuumaño imitifañojicafutuugo. ¹⁵ Jaaneguiha gaigo idasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadi iicano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutihachijji, gajifañoro iicahachijji, bu mihinivatino iicahachijji, siicuno ijeebiico omoonihachijji icano.

Moocaaani Iija Jibbogominaa Aivojito.

3 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihiditijejevano dudicamaajeque Moocaaani iijafaño omooninoco iimogono, toono aivo iimino dudicamaajeque omooninogono. ² Jaamaño Moocaaani iija aivojiboti iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diiboti imitino iimaatimo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sicamañehejequere eesamaaitibo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibociguequi, fahijivaro baaminaaco imino igaayicihicaqui iijafaño, bu imino jibbeguequi, ³ guiriicavotibo iicaqui, amocasico guiinotibo iicaqui, bu nihibamico gajitibo iicaqui. Jil-liro iimihusequi, siicujeebiba iicaqui, nihibamijaagoviro ijeebi icatibo iicaqui. ⁴ Imino iijaminaaco atajibanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijihicuqui, sitaaco ibociguehicaqui icano. ⁵ Miino iijaco imino matajibanoco magaa-jatibo, bu milli Moocaaani iija sihiditijejevanoco meteemejirahi? ⁶ Jaabo Moocaaani iija aivojibo bohono Cristoco agaayicibo icajitino. Aivo uujoho sihiditijejevahi, nooboro ifiico mityano eesicininoti, ifiico iinoro gañisudiibo jiji aacutuuno idasuno yomonofañovi. ⁷ Tolliro bu jaaboco ibociguequi miyaavogominaa iicatimofeenevi, diiboco obocigotinehejetitaacototibo iicaqui, bu conohacho jiji itacuraco ificuunofañoaacototibo iicaqui icano.

Diaconomi.

(Hch 6.1-7)

⁸ Jaabadiro bu diaconomiti iicamoco ibociguequi, unucuumoco bañitimo iicaqui, guiriicavotimo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nihibamico iicinoco imogotimo iicaqui icano. ⁹ Tolliro bu miyaavogono agaajarautinoco imino igaajaqui, bu tolliro mihinivatino esamaajema iicaqui icano. ¹⁰ Jaamo imino inisuciniqui. Jaadi jari iimihachijji jari diaconoti icajimo. ¹¹ Jaabadiro bu diito gaigoomi sitaaco ibociguequi, bu sicamañehejeque jibbocasifitimo iicaqui, sicamañehejequere eesamaaitimo iicaqui, fanoovavi iminoro iicaqui icano. ¹² Jaabo diaconoti iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque, iijaminaaco icano atajibanoco icano. ¹³ Jaamo diaconomi imino idudicamaajeque eheetavomo ifetehi janaaniti iimino obocigonehejevi. Jaamo iguitimoro Cristo Jesuco mimiyaavogonoti imino iimaamo.

Moocaaani Iimaa Iiji Agaajaratino.

¹⁴ Goovajino ico emecitono. Jaarunaaca jihaameque idi caatinihigaigo. ¹⁵ Jaabo uujoho goovano ifototihachijji, jaabo gaajahi Moocaaanico miyaavogominaama millimihicaninoco. Jaamo Moocaaani milliba iicatibo iijaminaa. Jaamoco Moocaaani miya jibbogoco aciubo toonoco sitama ihiimaahicaqui. ¹⁶ Aivo miyaano, mihai iimaa iiji aivo agaajarautino aivo sihiditijejevanoco:

Moocaaani miyaminaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi, Igajifeenedi: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomominaa jaaboco aatyimeubo. Jaabo jibbogocafutuuhi fanoojiinije cuumiminaariro. Fanoojiinijero jaabo imiyaavogoo, bu jaabo niquejefaño agaayicicafotoobo. †

Ufucu Miyaavogoti Udugaavejimo.

4 Miuro Moocaaani Gajia foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogoti dugaacamaajiji, abañififino gajiamaryo ifeequi, jilli jimi demoniomiti asaano jibbogocoro imooniqui. ² Jaamo diito guubunicijimo abañififimo miyaminaa abañisumo ononehejequere, diito esamaajene aivo, iñhicugonoco gaajacuutihigaigo. Jilli diito esamaajene miino usegaico miquiticinaagono uchu-umucubadi jeevahi. ³ Jaamo diito imogotihimiyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaaani eheetavucuumoco, toonohallivi diiboco iimomoro. ⁴ Miuro paryi Moocaaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco jibheguetimoro magaayici toonohallivi Moocaaanico mihimomoro. ⁵ Miuro toonohallivi Moocaaanima mihimaa-cuno. Jaano iimibachucinicuumo, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecivoobo.

⁶ Jaanoti jinooco dinahabomico idibogohachijji aivo iimino jeecivominaafi Jesucristo jeecivominaafiti diicaji.

† (Jn 1.14) Aivo miyaano, mihai iimaa iiji aivo agaajaraut

Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jibogoco omoonino sefari icano. ⁷ Jaanoti jihovobogojee jiiinije jibogono onoonoco uguubuniciboro: Jii, needino. Jilli Moocaani jaagoviro dijeebico iminiyunocoro nisquimaaje. ⁸ Jaanoti naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefauiguiha. Jaanoti Moocaaniguiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefauqui famooguiharo imihi. Jino jiihalliri mihicano ifiguiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiha imino icano. ⁹ Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo. ¹⁰ Tooneguiha bu mududicamaahicahi, sita miihaico imitino ononehejeri idasuno mihicahicahi icano, miihai iicaabo Moocaanicoro mehesicinihicamaño. Diibo Jesucristo miyaminaa Taajasuminaafiro iicaabo, diibo miyaminaa miyaavogomo Taajasuminaafi iicaabo.

¹¹ Jaanegui paryi jinehejeque tajibaabo dibogo.

¹² Imino mooni ico tihisudimo aivo sicafehi idiicanoti. Jilli difiiri gaajasu miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijima idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mihinivatino idiicaneri icano. ¹³ Uujoho ifototinhachuta miyaminaafeenevi Caatinihaameque idifinicinoviro diica, monahabomico equehecutusuuboro jibogo diica. ¹⁴ Daabajevedino Moocaani ico deetavequi aacininoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojiri dihallivi ihuseneque ificuunoco.

¹⁵ Tonehejejaagoviro dijeebico ficu. Difiico sahigoviro miniiyu, famooro ihatyimequi janaanivivi imino ofoonoco. ¹⁶ Difiico imino deesicini, bu idibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli idiicahachijii iiro difiico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

Jilli Diica Miyaavogominaama.

5 Quillahutooboco dihibadino. Jilli fagoo diicaanico idiicajirubadiro. Tolliro bu sicafeque mooni dinahabomibadiro. ² Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idiicabadiro. Tolliro bu bagocajamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.

³ Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco. ⁴ Jaanoti safibajito isemema iicamoco, bu ihiyaachimihaima iicamoco icano dibogo seejimihaiico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono. ⁵ Jaanoti bu miyanotiro fibajigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro esicinifihi. Jaago fahijivaro Moocaanima iimaahicahi. ⁶ Jaanoti saafigo fibajigo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotimobadi icahi. ⁷ Tolliiicagoco, bu paryi jinehejeque tajiba imino iicaqui, toonohalliti ihibajirunoma ichahaqui. ⁸ Jaanoti saatoho iijaminaa icarumoco toomotimo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco ootomotimo imiyaavogoco jilli tuunaamaihi. Jaamo saatoho imiyaavogotimo iicano janaanivivi imitino jeevahi.

⁹ Jaanegui fibajito toojafaño ududicamaaimo aamefaño mificu sesentadino janaanivivi ificabano iicacugo

momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco, ¹⁰ bu imino omoonihicanoco magaajacuugoco, seemeque imino iimibayicigocoro ifiivusuhicagoco, bu baaminaaco imino iijafaño agaayichicagoco, bu miyaavogo nahabomi tihaiñoco initsugoro fanoovavi diitoco imino ejeevichahachijii, idasuno iicamoco aamusuhicahachijii, bu conohacho sano iiminoco omoonihicahachijii icano.

¹¹ Jaanoti fibajito momono aamefaño mificuudino saafigo fibajigoguiinoviro ificabano iicagoco. Tonoodino ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristoti buhigovi iminiyudi siino atajevanoco imeguejirugo. ¹² Jaaneri imitico icijirugo diigo unuubadi imino omoonitimaño. ¹³ Jaabadiro bu iijaneri igomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatino, tolliro bu sicamañeheje jibocasicoro moonijirumo, sita iimaanehejefaño juvihicinimoro ofoomo. ¹⁴ Jaanegui tolli iicajiruneguiha uujoho imeguehi fibajito bagocajami iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotiro iicaqui. Jaamoro mominaafi ijico ijaagovi fiitivusutimo iicaqui: Diito imiti, nuusudiibo. ¹⁵ Miiro saatoho fibajito gaigoomi udugaavomoro iji Satanas dojicutiro fuucuui.

¹⁶ Jaanegui cayaatyohacho miyaavogominaa ifibajigoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nihibami sefari icatigo iicaqui. Tolliti jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovati ucuujivaachuno fibajigoco ihamusuqui.

¹⁷ Jaabadiro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo ootomomoco guiraano mobocigomoro imino maajaadu. Jaano janaanivivi aivo mobocigo oono Moocaani jibogoco ihimaamoro ijbogonojaagoviro iicamoco.

¹⁸ Miiro Caatinihaame neehi: Buey itrighallidi igoneri jehetiibo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Bu tolliro noono: Dudicamaajeminaafi idudicamaaje jaadaco gaayichicaji, noonoro.

¹⁹ Miiro quillahutoobohallivi: Imitino icahicaabo, nooboro saafiro ijbogonoco gaayicijirahana. Jaanoti diibohallivi miimisiiici ijbogohachijii jari miyaavogo.

²⁰ Jaanoti imitino icamoro iicamoco dihiba famoo imefeeneviro, toonoti saatoho ihiguetequi. ²¹ Jino ico tajibahi Moocaani imefeenevi, bu tolliro Mohaivojibo Jesucristo imefeenevi, bu diibo toomominaa nanitamofeenevi icano. Jaabo jinooco imino moonihi miyaminaaco dugaacutiibo, bu saatohoco guinovivi miniyutiibo diicaqui icano. ²² Bu tolliro cajaanibaco imimañobati Moocaani iija quillahutooboti ficuudino. Sita imitifaño dicafetedino. Jaanegui paryi iimitino iicajirunoco sihigoviro jeevotiiibo minifoto.

²³ Dihibari saicino aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nifaihucoro daadudino, vino aivofaihuti bu midino daadu.

²⁴ Saatoho imiti foovono ifuvusuhi diitoco udugaacujihigo footimocoro. Jaanoti saatoho imiti ifuvusutatihimegaviro jaribuunati ifuvusujino. ²⁵ Jaabadiro bu iimino mooni foovono ifuvusufino, atyimeratiruno toovono icajitihhi.

6 Jeecivominaa iicamo ihaivojito sihidi ibocigueti. Toonoti imitino nuusudimo Moocaani moti, tolliro bu mojjiboditi icano. ² Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachijji ditoco jiiheguedimo miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici iminoro ijeecivequi; toono diitoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavogominaa, magaijino nahabomi. Jaanegui paryi jinehejeque diibogo imino.

Sicamaño jiihogominaa.

³ Jaanoti bu cajaanohacho sicamañooco jiihogomo, mihai iiminoco Mohaivojii bo jiihogoco mijii beguehicano badi bu mohiimaahijji onoobadi iicatinoco jii beguehicahachijji, ⁴ jilli diibo ifiicoro mitya mitya omoonii bo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajatii bo. Jilli sicamañeheje iimaahallivi ejenaucasifii bo. Jaaboro toonohalliti diitoco jiihevefiibo jibafiibo, sitaaco aivonoone neefiibo, sitaaco imino eesiciniibo, ⁵ ifinitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimo faño icaabo. Jaabo miyaanoco agaajacuutiibo. Jaabo esicinihi: Moocaani iimaa ijico fine sihidi fine tooneri busumijeque sihidi magaayicino, noobo. ⁶ Jiihi, eti miya iimaahijji imino icasunohijji, oono diiboma iicadinomaryo janaanici sinehejeque imogotii bo. Jaabo jilliro imo imo icaabo. ⁷ ¿Mihiro jiihallivi jinejebaco misivautihi, bu ajashuno jinejebaco masatyejitii icano? ⁸ Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachijji tonoodinomaryo imo imo miicaqui. ⁹ Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabicitihi diitoco inisunoco. Jaamaño mihiifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyaminaaco imitino omooninoro jinejebama achahanofaño, finisufaño icano ficuhi. ¹⁰ Mihiro nihibamima mihicano sihidi mihimogono, aivo fanoova imititano. Jaamaño saato sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño ifiico jilliro idasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonicasi.

¹¹ Jaanegui ijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro iticovonocoro mooni, iminoco,

miyaavogoco, gaijico, jaabicico, isicuno jeebiico icano mooni. ¹² Iimino moonicasi, miyaavogo moonicasicoro daamocasi. Ifinijitino fiivoco imino gaayici. Mihiro tooneguiiha ico Moocaani cuuhuvahinihi. Jaabo ijoho imino omoonii boro dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutimo imefeenevi. ¹³ Siino bu jino ico tajii bahi Moocaani fanoova jiihalliri iicanoco fiivoco aaciibo imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio Pilato imega miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajii bahi. ¹⁴ Jaabo jino ico atajii banoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadi toonoco buunanitiibo diicahi ico toonohalliti jibatimo icaqui Mohaivojii bo Jesucristo asaatinohachuta. ¹⁵ Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinooco paryi mooniji diibo idii boro Moocaani imino omoonicaciibo, sihidi ejeevaabo, tajii baminaa Tajii baminaafi, bu fanoova aivojito Aivojii bo iicamaño icano. ¹⁶ Diibo idii boro iguijebetii bo mihihañooba ifiitivotihigo seseefeeneri iicaabo. Jaaboco cajaan miyaminaafi aatyimetii bo, bu aatyimeratiibo icano. Jaanegui diibonoro bocigo, bu mitya icano fahijivaro. Fine.

¹⁷ Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya mitya icatimo iicaqui. Bu toono ibusumijeviro ihesiciniico ficuudimo toono miyaano icatihi. Jilliro Moocaaniviro ihesiciniico ificuuqui diibo iicaaboro mihaico fanoovaaco ajashutino aaciibo imino miicaqui. ¹⁸ Tajii ba diitoco iiminocoro imooniqui, aivo ajashutino iimino iheetavequi, ihacififiqui, ihifefifiqui icano diitoma iicanoti. ¹⁹ Tolliti jari janaanici niquejefaño sihidi busumijevajimo. Jaaneri jari cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino imega igaayiciqui. Jaamo ifinijitino fiivoco imino igaayiciqui.

Niinoono Timoteoco Atajii bano.

²⁰ Timoteo, ico atajii banoco imino toomo. Guubunicidino jiihije iimaano sicamañeheje iimaanoco, bu tolliro sicamañehejeque ejenaanehejeque, jino miya gaaja onoonehejeque icano. ²¹ Mihiro saato hosa toneheje miya gaaja onoonehejejaagoviro iminifotomaño miyaavogoti mitacuumo.

Jaafa ico Moocaani imino moonihi.

ifinijitinaoma Cristo Jesufañođi mihicacumaño diiboti asaanoma.

¹¹ Jino aivo miyaano:

Diiboma sano miguijevehinichachijji, bu diiboma sano mihicaji. ¹² Tolliro bu idasuno mihicarunehejeque majaabicichachijji, sano diiboma mahaivojiveji. Jaanoti bu diiboco mutuunamaaihihachijji, mihaico bu tuunamaajiiibo. ¹³ Diiboco mejevesurumoco, diibo mihaico jeevesutihi, Moocaani ifibadi mihicacumoco, zmilli bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudicamaaje.

¹⁴ Jinoco desaayubo diitoco tajiba Mohaivojiiibo imefeenevi jihovonehejeque jenaucasitimo iicaqui, jilli mihiifono toneheje. Jilli toonoco uguubumehejeque imitino omoonino. ¹⁵ Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani imefeenevi iimino dudicamaajeminaafiti idicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebati nucufvetiiibo diicahi, imino aivo miyaano icano jibogoco idibeguehicamaño. ¹⁶ Sicamañeheje iimaa, jinijeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jilli janaaniviro imitifaño feefihi. ¹⁷ Jaamo jibogono sitaavi jivonoro feehi ciniisi jivonicibadi. Jaamootisi Himeneo, Fileto icamisi. ¹⁸ Jilli miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheetejino, enehicano siicije fatyehinicuuihi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro miniiyumisiro efeehicamisi. ¹⁹ Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui kuhufeneri dojibanicuuihi. Jaamo gaajat-aco ificuuhaame neehi: Aivojiiibo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tolliro bu noono: Paryi famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.

²⁰ Miho iguiraaaja iijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota icano icatatihi. Bu tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatino. Sanoodinoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti sanoodino idicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano. ²¹ Jaabadi sano imiguiiharo miicaqui imino mofico mihimibachumoro ijeevadi Mohaivojiiibo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejete mihinivatino mofiico mificuuqui. Jaachijji jari fanoova iiminooono eetaavoguiiharo mihicahi.

²² Jaanegui ijoho sicafefi idiicaabo sicafe iimogonehejeque jeecivotiiibo. Jaaboro iticovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeebii icaco icano sano imino jeebii Aivojiiibo Jesucristoco ejeecivomoma. ²³ Bu mihiifono fanoova jenaucasico deecivedino. Iiro gaajacuuihi toneheje amocasicoro omoonisufinoco. ²⁴ Aivojiiibo Jesucristo jeecivominaafi sitaama aamocasiiboro igotatihi. Tolli icatiiiboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jibogominaafi fanoovaaco jaabiciboro icafihi. ²⁵ Jaabo siicuno jeebii icajii sumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tolli icano ifiico ubunaniiiboro miyaanoco agaajasujinoco esiciniiiboro. ²⁶ Jaamo aicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahiihufañi agañisuneri iciiiboro diitoco iimogobadi imooniqui ificunoti.

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

³ Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi nihicuno iicafuceje. ² Jaasumi icajimo miyaminaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonififimo, sihidii nihibamima iicanoco imeguefifimo, ifiicoro sihidii jeevahi eneefifimo, mihiifonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditi iminootino ihiimaafifimo, bu caanimi onoonoco: Jii, nootimo iicafifimo, sita diitoco imino omoonirunehejeque diitoco cabiiacujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahijico bocigujitimo, ³ sitaaco agaijimoro idasuguejitimo, sicamañehejeque jiibohocasififimo, iimoyiicinocoro omoonififimo, idasugotimo omoonififimo, fanoova iimino jiihegueminaa iicamo, ⁴ iyotocoro imitino omoonisufifimo, guucibatimo fanoovaaco omoonififimo, sicamañeheje mihiifoneriro ijeebii agahafucuumo. Moocaanico guinotimoro jilli ifiicoro imo imo omoonisunehejequere iguinomo. ⁵ Jaamo Moocaani iimaahijico jilli ihifuvusuro aliohifiri imino moonijimo. Jaarumo tuunamaajimo toono mityaco miyaano iicarunoco. Tolli iicamoti diifiico gaihuini.

⁶ Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajati mo gaigoomico bañihicahi. Jaamo gaigoomi imitiri ifinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeeheve mere, ⁷ fahiijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi ufucuro ifototimo. ⁸ Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi Moiseque ejenaauubadiro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauihi, diitoco ihesamaajene imitacuumo, iimicuutimo icano, bu miyaavogofañodi agaajaracuutimo. ⁹ Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajacuumo jihovotisi iicaunoco. Jaabadiro bu diito bañijitiihi paryi jiniije miyaminaa diito jilli jihovoto iicanoco agaajaciuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajiiibano.

¹⁰ Jaanoti naha ijoho imino uujoho ijiiibeguehicabadi, bu uujoho iicahicabadi, uujoho omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico, tagaijico icano, bu uco ijiihevenehejeque ajaabicichano, ¹¹ bu uco idasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuuihi uco ijiihevenehejete idasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio cuumivi, Listra cuumivi icano. Jaaruno paryi tonehejete Aivojiiibo uco taajasuhinihi. ¹² Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadi ificuumo. Toonohalliti diitoco ijiiheveneri idasuno icaji. ¹³ Jaanoti iimifitimo, abañififimo icamo imitifaño janaaniviro feeji bañimoro, bu ifiicoro abañineri icano.

¹⁴ Jaanoti ijoho agaajahininofaño mityano diica, iiro toonoco imino agaajacuunofaño. Iiro gaajahi jaanoco miijoho ico ijiiibeguehininoco. ¹⁵ Miho seemenetiro ijoho gaajahi iimino Caatinhaamefaño onoonoco. Toono ico ijiiibogonoro taajasufañi ico asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedi. ¹⁶ Miho paryiicino Caatinhaamefaño onoono Moocaani ifusu-

uboro agaajasuunoco acaatiniuno. Jaano miinoco jiiibeguehi. Jaanoro imitino mihicanohalliti miinoco iibano, fagoono, miinoco jiiibogono iticovono ifiima micaqui icano. ¹⁷ Jaaneri Moocaani jeecevominaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryi fanoova imicoro imooniqui.

4 Jino ico guiraano tajiiibahi Moocaani imegavi, bu Mohaivojiiibo Jesucristo aivojiiibobadi asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano emeciiboro ijeevadi sahaje udugaacujiiibo imefeenevi. ² Jaabo diibeguehi taajasujiiibogoco suufenitiibo, jaguisifucuro icatino, bu tolliro miyaminaa agaajagomo iicasumi idiibeguejiritirusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho imino omoonitimoco dihiba, fanoovaaco daabiciibo fagojiiibogo iijiri. ³ Miuro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabiciuujitihii aivo iimino jiiibogo iijico. Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo jiiibogominaati igui-inomoro ficujimo diitoco iijiiibeguequi. Jilli diito ugu-ubunicinoco iimogonoco. ⁴ Miyaano jiiibogoco ibujinaago ificuumoro jihovobogoje fanoova jiiibogocoro miyaano onomoro: Jii, neejimo. ⁵ Jaanoti iijoho iimino iijico imino ficu, idaasuno idiicarunehejeque daabici, taajasujiiibogoco idiibeguejinojaagoviro minifoto, imino didudicamaajeque dihiifutusu.

⁶ Jaanoti uujoho tafiico acicuujii Moocaani jeecevegui-ihii idaasuno imoonicafetequi, fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene. ⁷ Jaabo uujoho iimino moonicasico moonicasicuuihi, tooneguiiha ijineehicaabobadi nijecivi ifutucuuihi, miyaavogoco uujoho ejeevesutiiiboro imino eetavucuuihi. ⁸ Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocinicuuihi. Jaanoco ufucu uco acijiiibo Aivojiiibo iimino emeciiboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acijitiiibo, bu tolliro paryi famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

⁹ Goovano jei disaa uco emecivaabo. ¹⁰ Miuro Demas onoobo uco jeevesucuuihi jijeonehejequere janaanici aivo iimoyiicimaño. Jaaboro Tesalonica cuumivi fee-

hinicuubo. Jaanoti bu tolliro Crescente onoobo feehinicuuihi Galacia jiiinjevi iijiiibeguequi, bu tolliro Tito Dalmacia jiiinjevi feehinicuuihi iijiiibeguequi. ¹¹ Jaanoti idiiboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco iguiinooboro siva juuga uco tadyudicamaajeti ihamusuqui. ¹² Jaanoti uujoho Tiquicoco galluhinihi Efeso cuumivi. ¹³ Asaadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo onoobo iijafañovi ejeevesuhinichehuco, tolliro bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallivi acaatinihaameneque icano.

¹⁴ Alejandro onoobo jigaiño dudicamaajeminaafi aivo uco imitino moonihuhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco acihi. ¹⁵ Jaaboti bu iijoho difiico gaihuini, mo-jiiibogoco iimogotiiiboro toonojaagodi iicatiiiboti.

¹⁶ Tolliro bu iticoni aivojitoma tahallivi ihiimaasumi mihihaifnooba tahalliti icautihii uco aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhiniumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototiiibo iicaqui.

¹⁷ Jaarunoti uco Aivojiiibo Jesucristo uco aamusuubo se-faco aciuhi. Jaamaño uujoho imino imivehi taajasujiiibogoco iijiiibogoobo. Jaamaño faajiiinjeminaacoro to-bogoco guubusucuuihi, judiomi iicatimehejeque. Jilli Aivojiiibo uco sihidi iñihicunehejeti taajasuuihi.

¹⁸ Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejeti ataajasuuboro ficujiiibo niquejefaño iicano ihaivojiguiiha. Jaabo Mohaivojiiibo Jesuco macahacisu fahiijivaro. Fine.

Niinoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

¹⁹ Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro Onesiforo onoobo iijaminaaco icano.

²⁰ Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumiviro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi onooboco ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi. ²¹ Jaabo asaadi jiiinija imegavirocachi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tolliro paryi monahabomi icano iijico galluuhi.

²² Jaafa iima Aivojiiibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amiihaico imino moonihii icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecivominaafi, bu Jesucristo minisuminaafi icano. Jaabo uujoho miyaavogogaagovi sivaqui Moocaani #icimoco, bu miya iimaano iticovono imino fiivojaagovi isivajinoco igaa-jaqui, ² bu ifinijitino fiivoma mihicajinoco mehesicininoco igaaajaqui icano. Jaanoco Moocaani aba#itat#bo: Ifinijitino fiivoco aciji, nuuhi s#icijetiro j#iine je fiivuutinaacaro. ³ Jaama#o jino diibo unuusumi mihi-cacuma#o, m#ihaico ij#bogoco gaajasucuubo, jino uco Motaajasuminaafi Moocaani ij#bogoco j#bseguequi ata-j#banofeenedi. ⁴ Jaaneguiiha #idi jihaameque caatin#hi Tito #joho tamiyaavogo seemene tamiyaabo idiicabedi. Jaano miyaavogoma #ima misi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi ico imino omooninoco, bu sajeeb#i icaco aacinoco icano.

Tito Creta Chugaivi Ududicamaa#o.

⁵ Ico uujoho Creta chugaivi ficuuhiniuhi oono imibachurautinoco dimibachuqui, bu quillahutoco ficu-
uqui Moocaani iijano faacuumivari iicajajefa#o oono ico ataj#baubadi. ⁶ Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibediti: Imitino, nootimo iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogominaa iicamediti sita diitoco: Iimitimo, bu guubutimo icano, nootimo iicaqui icano. ⁷ M#iro Moocaani iija toomominaafi obispo onoobo iimino ifi iticovono ifiima icanic#hi. Jaabo jenaaufifit#bo iicaqui, bu icaj#sut#bo iicaqui, bu guiriicavefit#bo iicaqui, amocasifit#bo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusu-uboro guiraano nihibamico #cinoco imogot#bo iicaqui icano. ⁸ Ivi jilliro baaminaaco imino ijafa#o igaayic#hi-
caqui, bu iimino icaco iimeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino imoon#hicaqui, bu Moocaanidiro ifiico ificuuqui, bu ifi imitinoco iimogonoco moonit#bo iicaqui, ⁹ bu miyaano j#bogoco diiboco ij#buguunoco jeevesut#bo iicaqui icano. Jaaboro sitaaco iimino j#bo-
gori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvuhicaqui icano.

¹⁰ M#iro sihidi icamo aivo uguubuhicatimo, bu aivo janaanici judiomifa#o icamo icano. Jaamo sica-
ma#ooco ihiiamaamoro miyaminaaco ba#hichamo.

¹¹ Jaamoco l#inoci iimaatimo iicaqui. M#iro fajavaminaacoro mitasumoro feehicamo mij#bogotatinoco ij#bogomo #furumo toonohallivi nihibamico igaayic#hi.

¹² M#iro diito Cretaminaa jihovotoco acaanivamo iimaaminaafi iyotoditiro nuuhi: Cretaminaa aivo ba#hififimo, bu aivo asimibadi jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifiifimo icano, nooboro. ¹³ Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro iicaqui. ¹⁴ Bu jaamoro judiom#i ba#hifiira j#bogoco miyaavogotimo iicaqui, bu oono miyaano j#bogoti uuvduvehicamo ij#bogonehejete icano.

¹⁵ M#iro ihesamaaje imih#ivatimedi paryi fanoova mih#ivat#hi. Jaanoti imiyaavogotimedi, bu ihesamaaje imih#ivamedicamo icano fanooro mih#ivanano. M#iro ihesamaaje, ijeeb#i icano paryi diitoco imih#ivama#o.

¹⁶ Jaamo: Moocaanico magajahi, unuuruno omoon#hicanofa#odi gaajavechuno miyaano iicatino. M#iro idicufimo, bu guubutimo, bu iimino moonico ajashuno gaajatimo icano.

Miyaano J#bogo.

2 Jaabo id#bugusumi miyaano j#bogofa#odiro d#ibeguehica. ² Bu amiyato gaifiimico d#ibogoguiricavotimo iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofa#o imino iicaqui, bu gaij#ma iicaqui, bu jaabic#ma iicaqui icano. ³ Bu tolliro amiyato gaigoomi Moocaani iimogobadiro iicaqui, sicama#ehejeque j#bohocasitimo, bu guiriicavotimo iicaqui icano. Jaaneri imino, ⁴ bagocajamico ejeevamaaisuneri diito aij#imico igaij#qui, iseemeque igaij#qui, ⁵ bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatigo iicaqui, bu iijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aiji onoonoco jennaatigo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofa#odi m#hai#ooba Moocaani j#bogo imitino iimaatimo iicaqui.

⁶ Jaabadiro bu sicafeque dinoo: Imihusene iicaqui. ⁷ Paryi #joho omooninofa#odi diitoco gaajasu. Jaamoco id#bogosumi imihusene d#ibogo, jeejeeje icat#bo, ⁸ iminoro diimaa, toonofeenedi m#joho: Ico dihimiti, needino. Tolliti nucufvejimo oono paryi Moocaani j#bogoco imeguehicatimo. ¿Jaamo milliti bu m#haiti imitino iimaajirahi?

⁹ Tolliro bu jeecivominaaco faj#ni ihaivojito ataj#banoco paryi: Jii, ineehicaqui, diitoco imo imoon#hicaqui, bu onoonoco iimusufitimo, ¹⁰ bu nani-
vatimo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyimemere famooro igaaajaqui Motaajasuminaafi Moocaani j#bogo oovos#inoco.

¹¹ M#iro Moocaani m#haico iimihuseque #fusuno si-
vahi taajasuco paryi miyaminaadi. ¹² Jaano toono Moocaani imihuse m#haico j#bseguehi mohimitico mejeevesuqui, bu j#iineje imogonehejeque icano.

Jaamoro jijehallivi imino miicaqui, ticovono ifiima Moocaanidiro. ¹³ Tolliro bu miihaico gaajasuno oono oovosiino sihidĩ ejeevaabo Moocaani Motaajasumi-naafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo miihaico unuunoco. ¹⁴ Jaabo miiro mohallivi guijeveuhi paryi mohimitico initiuboro miihaico itaajasuqui, diibota mi-hicamoro imino momoonihicaqui.

¹⁵ Jaano jinooco diitoco diibogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ivi saatohoti difiico taa-javusudino.

Miyaavogominaa Jilli Iicano.

3 Tolliro bu diitoco desaayu paryi aivojitoco im-ityaguehicaqui, bu paryi fanoova iiminoonocoro imoonihicaqui icano. ² Tolliro bu sitaaditi imitino iimaatimo iicaqui, bu sajeebiiima iicamoro sitaama imihijino iicaqui, bu siicujeebiiima paryi famoovamaryo iicaqui icano.

³ Miiro bu miihai iticoni tolliro mihifomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautihi, jilli mimitaciniuhi, bu fanoohimiti imogono, bu fanoohimiti imo icaneheje icano jiovoto mihicauhi fanoohimitifaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mijiiheveciniuhi, bu fahigova sitaama mijiihevecasihi-cauhi icano. ⁴ Jaarunaaca Moocaani Motaajasumi-naafi igaijico, bu iimihuseque icano miyaminaaco ifususumi ⁵ miihaico taajasuubo. Jaaruno miihai iiminoco momooniunoti icatino, jilli miihaico ifdaasugumaño. Jaabo miihaico taajasuubo Igaijari miihaico initiuno bohofiico aacinofeenedi. Jaano Moocaani Gaija miihaico bohofiima icasuhi. ⁶ Tolliro bu Motaajasumi-naafi Jesucristo feenedi Moocaani miihaico Igaijaco ajashutino aciuhi. ⁷ Jaaboro iimihusefañodi miihaico

igaayiciqui jaanofeenedi miihai ifinijitino fiivoco meteemehicanoco magaayiciqui.

⁸ Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi ijoho jinooco sefano atajiihanoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro imoonihicaqui. Jino aivo paryi fameediro imino. ⁹ Jaanoti mihifono iimaaco deecivedino siicijeminaa momono guicibadi iicanehejeque, bu jiihevecasinehejeque, bu oono Moise tajiiba-hallivi jenaaucasinehejeque icano. Toono jilli miihifoneheje, jihovoneheje.

¹⁰ Jaanoti bu saatoho Moocaani iijaminaaco siibadije udugaacuhachijji fagoo mifoociro. Jaanoco: Jii, onotihachijji diiboco buhigovi gañii. ¹¹ Jaano ugu-ubutinoti gaaja diibo miyaanoti imitacuunoco, bu iimitiro diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

¹² Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudi, tolli icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago uco emecitoobo. Uujoho tuucuumivi jii nijadhihico afatyonoco imeguehi. ¹³ Bu disefadino daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano. Jaamisi ucuujivaachunoco daaci jinejeti cuujivaachutimisi ifeequi. ¹⁴ Jaanoco aatyimemere mota iicamo igajaaqui imino moonico. Jaamoro ucuujivaachumoco ihaamusuhicaqui. Tolliti ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

¹⁵ Paryi jino uuma iicamo dijaa iijico galluui. Iijoho bu moojico daaci miyaavogofañodi monahabomi iicamoco. Jaafa Moocaani paryi amiihaico imino moonihi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohalliti civojafaño iicaabo jihaameque caatinihi sano monahabo Timoteoma #di, agaij#bo Filemon mududicamaaje nahaboniminaafidi, ² bu Moocaani iijaminaa oono diijafaño igaivehicamedi, tolliro bu monago Apiadi, bu Arquipo mi#haico mududicamaajeque aamusuhicaabedi icano. ³ Jaamo am#hai magaayici Moocaani, bu Aivoj#bo Jesucristo icamisi imino omooninoco, bu sajeeb# icaco aacinoco icano.

Filemon Gaiji, Miyaavogo Icano.

⁴ Fahijivaro uujoho Moocaanico dihallivi imehicahi. Jaabo diiboma ihiimaasumi #ti esafetehicahi, ⁵ Aivoj#bo Jesuco #joho agaijinoco, imiyaavogonoco icano, bu paryi Moocaanita iicamoco agaijinoco icano uguubuuboro. ⁶ Tolliro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco aatyimemere imiyaavogomohallivi, jaamo Cristo Jesufa#odi paryi iiminoco magaayicinoco imino igaajaqui. ⁷ Jaabo tajeeb# jacusucafetehi, bu uujoho sihid# imo imo icahi #joho sihid# gaij#ma idiicanoti. Mi#ro #joho ta#ahabo, difa#odi miyaavogominaa jeeb# jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jijovonohallivi Filemoco Idilluno.

⁸ Jaanegui uujoho Cristo minisuminaafi iicaruubo #o taj#bajitih# #joho omoonijinoco. ⁹ #vi jilliro gaijifeened# #o dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu jino Cristo Jesuhalliti civojafaño iicaabo, ¹⁰ #o dilluhi jaani Onesimo onoobohallivi. Jaabo jino civojafaño miyaavogofeened# taseemeneti minifutucuuhi.

¹¹ Iticon# naha Onesimo jill# mih#foobo dijjovono icauhi. Jaaruubo jisumi miyaabotiro misidi icacuuhi, #di bu uudi icano. ¹² Jaaboco dijaago uujoho siino gal-luhi. Jaaboco imino gaayici tafiico idiicajirubadi.

¹³ Imogorahi jinoovi uuma iicanoco dibuunavi uco

ijeecivequi jino Cristo j#bogohalliti civojafaño iicaaboco. ¹⁴ Jaaruubo uujoho imogotih# #joho idiimogotinoco omooninoco. Jaabo uudi #joho omoonino uujoho ataj#baneri icatino iicaqui, jill# #ro idiimogoooro omoonino iicaqui. ¹⁵ Fine Onesimo #ti dugaavuuhi gueenene sihi iicatiqui. Jaaruubo jisumi #ma fahijivaro icacuujibo. ¹⁶ Jaaruubo jijvonobadi icacujitih#. Jill# jijvono janaaniv# imino icacujibo. Jaabo agaij#bo dinahaborucuuj#i. Jaaboco uujoho sihid# gaijih#. Imi jaano janaaniv# #joho diiboco gaij# dijjovono iicama#o, bu Mohaivoj#bofa#odi dinahabo iicama#o icano.

¹⁷ Jaaneguiha digataavominaafi uujoho iicahachij# diiboco gaayici uco idiicajirubadi. ¹⁸ Jaanoti #o diibo imitino omoonihachij#, bu #o edebhachij# icano ucoro toonoco daadusu. ¹⁹ Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatinihi: Uujoho #o jaaduj#. Mi#ro bu uujoho #o neejirahi: #joho tahallivi guijevejirahi uco edebeneque daaduai, neejirahi. Jaarunoco #o uujoho nootih#. ²⁰ Jaaneguiha ta#ahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivoj#bo Jesuco imiyaavogomo iicanic#badi. Jaaneguiha tajeeb#co daacusu Cristofa#odi ta#ahabo idiicama#o.

²¹ Jill# #di caatinihi #joho omoonijinoco agaajaaboro, bu jino #o onoonoco janaaniv# omoonijinoco agaa-jaaboro icano. ²² Bu tolliro uudi uujoho #fetejima#oco tahimega dimibachu. Mi#ro jino teemehi am#hai Moocaanico midilluhicanoco am#haico ihaciqui uujoho am#haico emecitejinoco.

Niino Fitacu.

²³ Jaani Epafra onoobo dijaago ijico galluhi, jino Cristo Jesuhalliti uuma civojafaño iicaabo. ²⁴ Tolliro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lucas icamo jino uco tadyudicamaajeti aamusuhicamo dijaago ijico gallumo.

²⁵ Jaafa Mohaivoj#bo Jesucristo am#haico imino moonih#.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedi Ihiimaano.

(Jn 1.3)

1 Siicije naha Moocaani moheedetemihaima iimaa-
jiibuuhi saicino siibadihije, jibogominaafeenedi.
² Jaaruubo jisumi jino niinoosumi miihaima iimaabo Il-
lifeenedi. Jaabo Illifeenedi Moocaani paryi jiiinjeneque
eheetavuuboro diibo usefaño paryi fanoovaaco iicaqui
ficuubo. ³ Jaabo diibo Moocaani imi aricuco ifusuubo
Moocaani ifi tolli ejeevanoco ifusuubo. Jaabo safari
paryi fanoova icahi imityahijifeenedi. Jaaboro bu mo-
himitico ifilluuboro casiivuubo niquejefaño Moocaani
aivoji icagahallivi, imiyanaagonovi.

Moocaani Achi Sihidi Jeevahi Niqueje Toomominaa Janaanivivi.

⁴ Jaamaño Moocaani Achi sihidi jeevano minifetehi
Moocaani toomominaa allinoocivi. Miïro caani busumi-
jetì gaayicibo diito janaanivivi aivo imityamañovi. ⁵ Ja-
maño cono bu Moocaani safooba itoomominaati ca-
jaanibaco:

ijjoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanibaco:

Uujoho diibo caaniti icaji. Jaanoti diibo taseemeneti
icaji, nuunova.

⁶ Jaanoti diiboro Illi iicaaboco jijjehallivi isivauboro nu-
ubo:

Mihimo diiboco paryi amiihai Moocaani toomominaa,
nooboro.

⁷ Jaanoti diito itoomominaaditi nuubo:

Itoomominaaco guibuhubati eheetavoobo, bu
ijeevominaco cijjigaiguihuti eheetavoobo icano,
noonoro.

⁸ Jaanoti Illiditi noono:

Moocaani dihaivoji icaga; Jaafa ufucuro ifinitino fahi-
ijivaro icahi, bu ditajiba imino atajibano iicano. ⁹ Iti-
covonocoro idiimogoboro imitinoco diiheguehi. Ja-
maño Moocaani Didios iicaabo ico sihidi imono icaco
acihì, digataavominaa allinoocivi, noonoro.

¹⁰ Tolliro bu noono:

Aivojibo, ijjoho aivo iticoni jiiinjique tanooco ficuuhi.
Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi. ¹¹ Jaaruno
toneheje finiji. Jaanoti ijjoho ufucuro finitibo fahijivaro
diicaji. Jaanoti toneheje queemeveji gaachehu
ocoomovonicibadi. ¹² Jaanoco gaachehuco mihi-
canicibadi gatatahuruji. Bu jaanoco buunaniji
gaachehuco siino mubuananivicibadi. Jaanoti naha

ijjoho diiboro fahijivaro diicaji; ufucuro difi finijitihì,
noonoro.

¹³ Jaamaño miïro Moocaani itoomominaati cajaanibaco
nuutihì:

Tamiyanaagonovi casiivo, diminaaco iguiinonijino-
hachuta, nooboro.

¹⁴ Miïro paryi Moocaani toomominaa jilli gaijamiro
Moocaanico ejeevomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco
agaayicijimoco ihamusuqui.

Mataajajinoco Mejeevesudino.

2 Jaano jilli iicaneguiha aivo imino muguubuniciji
oono muguubuhininoco, iimino jihaiti buhigovi
minifototimo miicaqui. ² Jaanoti naha siicije Moocaani
toomominaafeenedi aaciuno jibogo sefano icauhi.
Jaanoco guubutimo imitico omoonumoco toonohal-
liti idaasuno moonicafutuuhi. ³ Jaabadiro bu miikai aivo
aajashutino taajasuco mejeevotihachijji, miikaico
idaasuno moonijiruubo. Miïro toono taajasuco iticoni
diiboro, Aivojibo jibuguuhi. Jaanobuunati jari toonoco
uguubuumo imino agaajaciumoro miikaijaagovi
fatyusuuhi. ⁴ Jaabadiro bu Moocaani toonoco imino
gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonoti igaaquu
ajabafiiranehejeque, sihidi ejeevano, mityano
aatyimeratinehejeque omoonihicaunofeenedi, bu tol-
liro miikaico Igaijaco siibadihije aacinofeenedi icano
ijeebii onoobadi.

Jesu Inahabomi Iicabadi Minifutuuhi.

⁵ Miïro oono toojeti mihiiamaaje ufucu icajino jiiin-
jeque Moocaani itoomominaa usefaño ficuutihì too-
jeque itaajibacui. ⁶ Miïro samañoohaame
Caatinahaamefaño saatoho neehi:

¿Milli ijjoho Moocaani sihidi edeevaabo miyaminaa si-
hidi ejeevatimediti deesamaajirahi? ¿Jaabo collihì diito
iguijevimojaago feejirahi? ⁷ Miïro jihachutasituro di-
itoco diitoomominaaguiinovi ficuuhi. Jaaruumoco
fanoova imiri, bociri icano diitoco bocisuuhi. Bu
jaaboro diitoco mityaco daaciuhi paryi edeetavuuno-
hallivi. ⁸ Paryi fanoovaaco diitoguiinovi ficuuhi, noono.
Jaamaño tolli paryi miyaminaafiguiino ificuucumaño
diitoguiinovi fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica ma-
hatyimehi paryi fanoovaro diito ijico obocigonoco.

⁹ Jaarunofaño mahatyimehi Jesuco jihachutasituro
Moocaani itoomominaati guinovi ificuunoco.
Moocaani sihidi igaijima iicamaño imuguuhi diibo
famoohalliviro iguijevujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco

† Sahaamefaño noono: Miyaminaafi.

Moocaani bocigusuhi idaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.

¹⁰ Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotíhi dii-bofeenedi. Jaabo Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihigo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco idaasuno moonisuuhi imi Taajasumi-naafiti iicaqui. ¹¹ Jaamaño paryi imibachucinicuumoco ijeevadi ificuucumo, bu diitoco imibachuubo icano paryi sacaanitaro. Tolli iicamaño Moocaani Achi nufegugetíhi diitoco: Tañahabomí, onoo

¹² Caatinihaamefañodi:

Íti iimaaji uujoho tañahabomíma. Jaaboro íco imeji dimasineri igaivomínaafeeneví, noonoro.

¹³ Tollíro bu noono:

Uujoho Moocaanícoco esicíní, noonoro.

Jaabadiro bu siino noono:

Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacihínomoma, noonoro.

¹⁴ Míiro jaamo miyamínaa seemere ihuucuma, itíjohoma icano ícama. Jaabadiro bu tollíro Jesu minífutuuhi ihuucuma, bu itíjohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijeni mityama iicauboco íjico ifinisuqui. ¹⁵ Jaamaño jillíti taajasuubo oono paryi famooro iguijeveneque iiguimoro jíjovotobadi íicacuamoco. ¹⁶ Jaamaño Moocaani toomomínaaco íhamusuqui saautíbo. Jillí Abraham íyaachimíhaicoro aamusuvaubo saauhi. ¹⁷ Jaamaño diito ínahabomí iicaubadiro ícaubo sacerdotemí aivojíbotí iicaqui jeevesutíbo íicamaño, bu síhídí ídaasugoma ícaqui Moocaani ímefeeneví, tollíro bu miyamínaa ímitíco íbuusuqui ífíico ídaasuno omoonínofeenedí. ¹⁸ Míiro ídaasuno ícauneri ífí nísucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo tollíro ínisucafotomoco.

Jesu Moise Janaanícivi Jeevahi.

3 Tañahabomí, amíhai mihimibachucinicumaño ijeevadi mihicamo, Moocaani ita ícaqui ucuuhuvamooto mihicamo ímino magaja Cristo Jesu mohíma íjijí minísumínaafítí íicanoco, bu sacerdotemí aivojíbo díibo íicanoco icano. ² Jaabo Jesu Moocaanímá ímino ícauhi. Jaaboco Moocaani jino dúdicamaajehalíví ficuui. Jaabadiro bu tollíro Moise ímino ícauhi Moocaani íjano miyamínaaco ejeecívuunoví.

³ Jaarunofaño Jesu janaaní toonoví íbocíma ícahi Moise janaanícíví; oono íjaco eheetavoobo tooja janaanícíví íbocíma íicanícíbadí. ⁴ Míiro íjjanoco eheetavomo íticovocíví ícahi. Jaarunofaño paryí fanoovaa-co eheetavuubo Moocaani. ⁵ Jaabadi Moise aivo ímino ícauhi Moocaani íjaco ejeecívehícaunoví: Ududíca-maahícaunobuunatí Moocaani eheetavuuínoco íjíbo-gono. ⁶ Jaarunofaño aivo Cristo janaaní ímino ícahi Moocaani íjamínaa míhai mihícamoco otomoo-bo. Jaamo míhai Moocaani íjamínaa mihícamoco sefano mihícamoro mehesicíníquí, díibo onoonoco ímo ímo momoonímoro mímíyaaveguequí nínofucuví.

Moocaani Cuumimínaa Ajaguisíjino.

⁷ Míiro jaamaño, Moocaani Gaija neehi

Caatinihaamefañodi:

Jaachíjijí amíhai Moocaani íjico muguubuhachíjijí

⁸ amíhai jeebíco mucuhufutúsudino, johono sícaihí-goví ícausumí Moocaaníjaagoví ísífíratuumoro díiboco ínisuumo ícaubadí. ⁹ Tahígo amíhai eedeetemíhai uco nísuuhi, buhícgaha cuarentadí ficabava tícovoví tahí uujoho omooníhícaunoco atímehícaurumo.

¹⁰ Jaanoma ícaubo díitojaa ísífíratuuboro nuuhi:

Jillí fahíjívaro íjeebíno imítasumoro fahígova ígomoro íchícamo, jaamoro ímeguehícatímo taajíhaíco agaajanoco, nooboro.

¹¹ Jaamaño uujoho toonohalítí díitojaa ísífíratuuboro tamomofañodí, nuuhi:

Uuma ajaguisíjímánoví díitoco ífutúsujítíhi nooboro, noono.

¹² Tañahabomí, jaaneguíha mehesicíní cajaaníyoba amíhaití ímítíno jeebíma ícamoro toonoco mítasudíno ícaabo Moocaanídítí díiboco mímíyaavogótímáño.

¹³ Tollí ícatímoro fahígovaví fafucuvacíviro mequehecúsusucaví jisumí jino ícanohachuta. Jaamo amíhaití cajaaníyobaco ímítí bañítíno ícadíno. Jaaneri amíhai jeebí Moocaanídítí jenaano minífetedíno. ¹⁴ Jaanotí síicíjetíro mehesicíníno suufenítímo toonofañoro quehecuno mihícamoro nínofucuví míhífotohachíjijí, Cristojaagotí samánoonotí mataañovají.

¹⁵ Míiro jillí noono:

Jaachíjijí Moocaani onoonoco muguubuhachíjijí amíhai jeebíno mucuhufutúsudino, johono díibojaa ísífíratuumo ícaubadí.

¹⁶ ¿Cajaaníyoco nacu díibo ímaaco guubucuumo díibojaa ísífíratuumo? Etí bu johono paryí Moise Egipto jí-iníjetí ísívauomo. ¹⁷ ¿Nacu bu cajaaníyoma Moocaani sífíratuuhi cuarentadíno ficabava tícovoví? Etí bu díito Egipto jíiníjetí ísívauomo oono ímítíco eheetavuumoma. Jaamo díito paryí fíníuhi sícaihígoví, iguijeveumo.

¹⁸ ¿Nacu bu cajaaníyoco Moocaani ímomofañodí nuuhi: Tafaño majaguisíjijíhígo míhífetéjítíhi, nooboro? Etí bu díibo unuunoco: Jíi, unuutímoco. ¹⁹ Míiro magaaajuuhi ímíyaavuguutímáño díito ífutúutíno.

4 Jaamaño ufucu Moocaanímá majaguisíjínoco aacíguunoma mihícanohachuta ímino mehesicíní amíhaití saatoho toonoví ífotótímo mihícadíno.

² Míiro míhaíco bu acíumo tobogo taajasujíbo-goco díitoco ícaubadíro. Jaaruno díito uguubuuruno díitoco ímino mooníutíhi uguubuurunoco ímíyaavuguutí-máño. ³ Jaanotí naha míhai toonoco mímíyaavogomaño toono jagúsífaño míhífetehí. Oono Moocaani jíllí nuuhi:

Jaamaño díitojaago uujoho ísífíratuuboro díitoco nuuhi tamomofañodí, uuma ajaguisíjímánoví ífetéjítímo, nuubo Moocaani.

Jaarunofaño Moocaani jíiníjeque ífíivusunotíro ítí-coníubo eetavuubo ímívúudí jagúsíubo. ⁴ Jaamaño míro samánoohaame Caatinihaamefaño jíllí noono jagúsífucudítí:

Sahuse juugahuseti safucu icano nigaciti idudicamaa-jeti Moocaani jaguisiuihi, noonoro.

⁵ Siino bu Caatinihaamefaño noonoro:

ifetejitimo uuma ajaguisijihigo, noonoro.

⁶ Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisifaño iji-cafetejimo. Jaanoti iticoni toono taajasujibogoco ugu-ubuuro toonofaño ifutuutihi: Jii, noomoro imiyaavuguutimaño. ⁷ Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu ooviciuhi jisumico, jino mihicasumico. Miïro Moocaani miïhaima iimaahi, toonobuunati goovacu-utinoti David unuunofeeneti. Oono Caatinihaamefaño onoonoco munuucuuihi. Jaanoco bu siino meneehi:

Jaachijji Moocaani iijico muguubuhachijji amiïhai jee-
biico mucuhufutusudino, noonoro.

⁸ Jaanoti Josue diito israelmico toono jaguisico ihaciuruva, Moocaani siino sifucuditi iimaacuujitirahi.

⁹ Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumiminaa ajaguisijino. ¹⁰ Jaamaño miïro Moocaanima ijaguisiqui ijicafotoobo, idudicamaajeti ajaguisicuubo, oono Moocaani iinoti ajaguisicuubadi. ¹¹ Jaanegui masii mesefaquifetequi toono majaguisijinofaño mihifetequi. Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutimo iicaubadi mihicadino.

¹² Miïro Moocaani iijji buheehi mityama icano aivo janaanici siijevano fanoova aamigano fahigovaaciti iijjino iicano siijeva janaanici siijevano. Jaamaño mo-
jeebii, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adicino, bu miyaminaafi ifiico faabeheri adicino icano. Jaanoro foovono miniiyuno mohesamaajeque, mojeebii esicinico icano. ¹³ Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonoti afataniivejiruno. Paryi fanoovaro foovono icacuuihi faayacafutucuuno. Jaadi johono dii-
bo imefeenevi mohimitico mihimibachujiiibo ime-
feenevi.

Jesu Aivo Janaanicivi Sacerdotemi Aivojiboti Icahi.

¹⁴ Jesu Moocaani Achi aivo janaanici miïhai sacer-
dote aivojiboti icahi. Jaabo niqueje janaanici Moocaani imefeenevi aivo ifotoobo. Jaanegui imino mo-
mooniqui mohiimaa iijico. ¹⁵ Miïro miïhai sacerdotemi aivojibo miïhaico idasuguejirahi moniivanoti, miïro miïhaico iicabadiro diiboco fanoova inisuuneri idaa-
suno icaubo. Jaaruubo imitico mooniutihi. ¹⁶ Jaanegui masii imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidi gajji-
ma iicaabovi mifiititequi. Toonoti miïhaico ihidaasug-
uequi, jaaboro iimihuseri miïhaico ihamusuqui sihidi idasuno mihicasumi.

⁵ Famooro sacerdotemi aivojito iicamoco miyami-
naafeeneti iicimoro toonofaño ficuumo Moocaani imefeenevi miyaminaahallivi iimaajinoco, bu diibo jeevivoco iheetavequi, asimico agaisiraicimoro Moocaanico tooneri ijeecivequi miyaminaa imitihallivi icano. ² Jaabo diibo sacerdotemi aivojibo, bu icaruubo ififañodi iniivanoma iicamaño, bu amusujiruubo agaajatimehejeque, iimino jiihaiti imitamehejeque icano. ³ Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeevivo asiri Moocaanico iimitihallivi jeecivefihhi, oono miyaminaa imitihallivi iicanicadiro.

⁴ Jaamaño aivo cajaanoyooa jilli iinoro sacerdotemi aivojiboti icatatihi. Moocaanico iiciboro toono oboci-
mañovi ficufihhi, johono Aaron onoboco iicaubadi.

⁵ Jaabadi tolli Cristoco mooniubo: Jilli iinoro diibo sac-
erdotemi aivojiboti icautihi. Jilli Moocaanico diiboco toono bocifaño ficuuihi diiboco unuubadi:

ifijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.

⁶ Jaabadiro bu samañoohaame Caatinihaamefaño dii-
boco nuubo:

ifijoho sacerdotemi aivojiboti fahijivaro idiicaabo,
Melquisede onobobadi edeevaabo, nooboro.

⁷ Jaabo Cristo jiihalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaalli tofaihuco gañiboro dil-
luhicaubo diibo Moocaanico diiboco guijevafañoti ataja-
suujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani gu-
ubuuihi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyan-
otiro ejeecivehicamaño. ⁸ Jaamaño Cristo Illi icaruubo gaajauhi: Jii, onoonoco idasuno iicaaboro iguijeve-
unofañodi. ⁹ Jaaneri aivo ifiico imino ifutusuumaño ufucuro ifinitino taajasu abajaaboti iicanovi ifutuubo paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi. ¹⁰ Jaamaño Moocaanico diiboco sacerdotemi aivojiboti ficuuihi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Nihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

¹¹ Aivo ajashutino jinohallivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tihino mijibeguejiruno, amiïhai magajagoti-
maño. ¹² Aivo gueneecuuno mihicano jisumi jibogomi-
naati mihicacuuno. Jaarumehiica mihimeguehi siino amiïhaico sita iijibogonoco; Moocaanico iijji jibogo aivo itihitino. Aivo jilli fañooviro miniinovatucuuihi. Aivo jil-
li miyaavogofaño mujusitihhi. Jilli mifañofaihuco aa-
ducuujimobadi mejeevacuuihi. ¹³ Miïro Moocaanico iijico ajashunoro agaajamo seeme mifañotiotobadi iicamo. Jaamehiica gaajatihi iticovono ifi icaco. ¹⁴ Jaanoti fanoocoro imino emecimo oono jusitamobadi ejee-
vacuumo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuuno, iimitinoco iiminofeeneti aatyimeneque ejeevamaaicu-
umo icano.

⁶ Jaanegui masii janaaniciro mefeequi miyaavo-
gofaño jusimoro Cristoditi iticoni miïhaico iijjibuguunocoro meesudino, siino janaaniciro gaa-
jamoro mofoo. Miinoco guijevafaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magajacuuihi. Bu tolliro Moocaanico mimiyaavogonoco magajacuuihi. ² Bu nitihallivi iijjibogonehejeque, bu miyaavogominaahallivi ihuseque ifi-
cujinehejehallivi iijjibogonehejeque, bu uchuumucu-
umo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro ifinijitino ciijigaifaño efeejinehejeque icano magajacuuihi. Jaarunaaca janaaniciro gaajamorohiica mofoo.

³ Jaanoco tolli momooniji Moocaanico iimogohachijji.

⁴ Jaamaño miïro saatoho seseequi agaayichinicu-
rumo, bu Moocaanico aacino imoco gaajachinicu-
rumo, bu tolliro Moocaanico Gaijati agaayichinicu-
rumo.

⁵ Moocaanico jibogo imoco gaajachinicu-
rumo, bu ufucu iicajino jiinije mityaco icano agaajachinicu-
rumo, ⁶ siino dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeecivucuutimo siino eedeehifi

jeevesufeenedi bohomoti miniiyuracuujitíhi. Jaamo di-itoro siino Moocaani Achico dojícuvíro imohobujehalívi metetecubadí omoonimoro diiboco miyamínaa ímefeeneví dejecumoro ícachíahi. ⁷Jaamo jiiñjebadí, fahiiñjivaro toojehallívi niijaba aaigonoco adujere iicanicibadí jeevamo: Jaaje toojeque ududicamaaimedi imino basutaaco íhiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omooninoma ícaje. ⁸Jaanoti jariimocoro, ñaavahucoro icano íhiinusuhachiiñi jinehejebaguiíha ímitíje. Jaamaño Moocaani: Ímitino, onoboro afaijanoguiinovi aaqueteñije. Jaanofeeneví jigasucafeteñije. Jaabadí dojícuvíro eedeñifijaagovíro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesicini Míinoco Sefano Ficuuihí.

⁹Agaiñimo tañahabomí, jillí munuurunaaca, aivo imino magajahi, amíñhaití ajashutíno Moocaani míñhaico imino omoonino mohallívi taajasuma asaanoco. ¹⁰Míiro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevitíbo amíñhai momooníhicanoco, bu diiboco amíñhai gaiñico míñifusumoco, miyaavogofeenedi monahabomí ícamoco mahamusuhicanofeenedi; bu jaanoco jisumíhachutahi moonimerehi míñicahi. ¹¹Jaanogui míñimeguehi famooro míñhai toonoco míñifusumoro mofoomo niñequeví míñifotonoco. Jaamo imino míñifutusuhi oono meteemehicanoco. ¹²Míñhai míñimogotíhi amíñhai majaparyatonoco. Míñimeguehi oono imiyaavogofeenedi, bu ijaabíñfeenedí icano Moocaani aaciguunoco agaayícimoro ícabadí míñicanoco. ¹³Míiro Moocaani onoonoco Abrahamco aaciusumí ífifañodíro oovícíuhi miyaano ícaujinoco. Aivo díibo janaanícívi ícamo momofeenedí ohoovícíujirumo achahaumaño. ¹⁴Míiro jillí nuubo: Míyanotíro aivo íco imino mooníñi. Jaaboro íco ajashujitíno díiyaachimíñaití aacino, nooboro. ¹⁵Jaanoco Abraham tuumuuhí jaabíñbóro. Jaamaño gaayícíubo Moocaani díiboco unuubadí. ¹⁶Jaabadíro bu miyamínaa siinoco unuusumí noonícimo díito allínoocívi ícaabo Moocaani momofeenedí. Jaano siino miyaano ícanoco, unuusumí Moocaani momofeenedí unuucuunoco, ¿míllí bu janaanícívi siino mejenaauucuujirahí? ¹⁷Jaamaño Moocaani ímomofeenedí nuuhí aaciguuno miyaano ícájinoco foovono íñifusuquí toono íbusumíjeque aaciguunoco agaayícíjimoco, bu jaano unuucuuno síino boobanícafutucuutíhi ícaujinoco icano. ¹⁸Jaamaño icano mínoocí díibo, bu díibo unuucuuno icano oboobaníracuutíno. ¿Jaanohocífeenedí míllí bu Moocaani unuucuunoco bañíñirahí? Jaanofeenedí míñhaico Moocaani acíhi sefano majacúsucafotomoro meteemehicanoco mohímega íficuunoco magayícíqui. ¹⁹Jaano toono esicíní sefano ícanoro mojeebíico cuhufono ficuuno. Jaano jino esicíní ícanoma míñhai míñicano míñhaico cuhufono ficuuhí níquejefaño ícaja Moocaani íija gaachehubaryutyígaba tícovo. ²⁰Jahígo tobaryu tícovo Jesu jícafutuuhí mohallívi míñhaidí jíñhaico ífaayícíqui. Jaamaño jillítí Jesu sacer-

dotemí aivojñíbo fahiiñjivaro ícanoví ífutuuhí. Jaamaño Melquisedebadí jeevaabo.

Jesu Sacerdotemí Aivojñíbo Melquisedebadí Jeevaabo.

⁷ Jaaní Melquisede onobou Salem cuumio aivojñíbou. Jaabo Moocaani caamovohí ícaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham mínaaví jiiñjine aivojítoco íguinoníñeuhígotí uhuumiuboco acabaacutuuboro díiboco: Ímino, nuuhí. ²Jaaboco Abraham acíuhi fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro toono abajatoco íguinoníñunotí íñiunoco. Jaano Melquisede onoono momo jillí eneeñiruno: Íticoní, íimino Aivojñíbo, eneeñiruno. Jaabo Salem aivojñíbo ícaumaño, bu: Sajeebíñí íca aivojñíbo, eneeñiruno. ³Jaabo buhugaavocafeteñi caanima, seeñjima, bu íheedetemíñhaima icano chahaabo. Jíñbogatíno díibo fíivotí, bu íguíjevetí icano. Jaabo Moocaani Achíbadíro ícacuubo sacerdotemí aivojñíbotí fahiiñjivaro ícacuubo.

⁴ Jaanoco jisú magajacuuhí Melquisede aivo síhídí jeevaabo ícaunoco. Míiro moheedeebe Abraham ícauruubo díiboco acíuhi fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro moonicasívi aivojító nehejeque udumítíñiunotí. ⁵ Míiro Moise tajíñba onobadí Lévi íyaachimíñhai sacerdotemí ícamo miyamínaaco ínehejetí fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro ajaadusuno tajíñbama ícamo; buhíçagaha díitobadíro bu Abraham íyaachimíñhai ícarumo. ⁶ Jaanotí Melquisede Lévi íyaachimíñhoobo ícautírúubo Abrahamco jaadusuuhí fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro. Jaabou díiboro Abraham Moocaani aaciguunoco agaayícíubo. Jaamaño jillítí Melquisede Abrahamco: Ímino ícájinoco, nuuhí. ⁷ Jaanoco famooro gaajacuuhí díiboco: Ímino ícájinoco, onobó díibo janaanící síhídí ejeevaabo ícafinoco. ⁸ Jaanotí jino mofeenerí ícamo fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro agaayícímo, jillí tícovo miyamínaaro íguíjevefímoro. Jaanotí Caatíníhaame ímaahi Melquisede íguíjevetíñbobadí ícaabedití. ⁹ Jaamo paryí Lévi íyaachimíñhai sacerdotemítí ícamo jisumí fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro miyamínaaco ajaadusuñicamo, bu Lévi icano tollíro Melquisedeque fahuseecísaañe ícanotí sanoosaacoro jaaduuhí sano Abraham ajaadusumíro. ¹⁰ Míiro jaasumí Abraham ífífañerehíca íyaachimíñhai ícauhí Melquisede díiboco aatyímeteusumí.

¹¹ Míiro Ísrael cuumímínaa tajíñbaco gaayícíuhi sacerdotemí Levítamí jaamoro Aaron íyaachimíñhaifeenedí. Jaano míyanotíro toono tajíñbaco omoonímoco Moocaanijaagoví ísatyeñiruva collíñícaquí, bu síino sífí sacerdote saajirahí. Jaabo Aaron yomooó ícacuujítíno Melquisedebadíro ícaburucuují. ¹² Jaamaño sacerdotemí sífíítí ubuunanícafutucubadíro, bu tajíñba buunanícafeteñí. ¹³ Jaabo Mohaivojñíbo díibedití jino Caatíníhaame jillí onobó, síicumí ísraelmí cuumíooó, tuucuumítí míñhaiñhoobahíca sacerdotetí ícatí cuumíooó. ¹⁴ Míiro imino gaajaveechuno Mo-

† Sahaamefaño jillí ficuumo: Toono esicíní sefano ícanoro mojeebíico cuhufono ficuuno, ancla cíjigai meenegaco samañovíro cuhufono íficuunícíbadí onoonoco.

haivoj#bo Juda cuumiti asaauno. ¿M#ro Moise mill#ba nuutihi jicuumiditi, sacerdotem#diti ihiimausumi?

¹⁵ Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadi ejeevaabo ajafevene. ¹⁶ Jaama#o miyaminaa taji#ba unuma#o diibo sacerdoteti icautihi. Jilli oono ifinisuratino ifi mityari diibo sacerdoteti icahi. ¹⁷ M#ro jino Moocaani jilli diibediti onono:

Ijoho fahii#varo sacerdoteti idiicaabo, Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

¹⁸ Jaama#o jilliti eedeetaji#ba buhigovi ficucafetehinicu uhi, toono iniinovauma#o iimiutima#o. ¹⁹ M#ro toono Moise taji#ba jinejebaco imitusuutihi. Jaama#o toonobuuna aivo iiminoco mehescin#noma mihicahi, toonofeenedi Moocaanivi mifiitivonoma.

²⁰ Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedi unuoboro. ²¹ Jaanoti saatoho sacerdotemi jilli ticovonoro icauhi Moocaani imomofa#odi unuutimo. Jaanoti naha diibo sacerdoteti iicajino Moocaani momofa#odi noocafutuuhi. M#ro Caatin#haamefa#odi diiboti neehi:

Aivoj#bo imomofa#odi unuucuuno, siino boobanica futucuujitih: Ijoho fahii#varo sacerdoteti idiicaabo Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

²² Jaama#o Jesu bohono hiji eedeej#hallivi aivo iiminoco agaajasuubo. ²³ M#ro iticonio sacerdotemi aivo ajashutihi, iguijevchicauma#o guenene icahicautimo.

²⁴ Jaanoti Jesu iguijevetatima#o diibo sacerdoteti icano sifiivi siino jeenetih. ²⁵ Jaama#o fahii#varo taajasujiruboo diibofeenedi Moocaanivi ifiitivomoco, ufucuro mill# iicatima#o diitohallivi Moocaanico idilluhicaqui.

²⁶ Jaama#o Jesu aivo miya sacerdotemi aivoj#bo m#hai mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, idicubama achahaabo imitibama achahaabo imitim#naati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanivi agahi#yicafutuubo icano. ²⁷ Jaama#o saatoho sacerdotemi aivoj#to iicabadi jeevat#bo diito naha asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro jeevivoco eetavehicamo. Jaanoco iticoni sacerdote iimitihallivi jeecevivehi. Jaanohallivi jari miyaminaa imitihallivi jeevivomo. Jaanoti Jesu sano famoohalliviro jeevivucuuhi, safooro ifiico iinoro aaciusumi. ²⁸ Jaanoti Moise taji#ba ficuuihi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono taji#babuunati Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuihi sacerdotemi aivoj#boti. Jaama#o diibo mill# iicat#bo fahii#varo iicaqui imiiboti eetavocafetehi.

Jesu Bohono Iij#halliti Iicaabo.

8 Aivo jino imiyaanoco monoono, m#hai sacerdotemi aivoj#bo Cristo jilli ejeevaabo casi#vutuuihi niquejefa#o Moocaani aivoj# icagahallivi imiyanaagonovi. ² Jahigo sacerdoteti jeevivooobo imiyaaja iimija Moocaani iijafa#o. Jaaja miyaminao useti eheetavocafotoja icatino; Aivoj#bofeenediro iicaja. ³ Pary#icino sacerdotemi aivoj#toti ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaanico ijeecevivequi. Jaama#o bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeevivuuhi. ⁴ Jaabo jii#halliviro iicaruva ajashunogay# sacerdoteti icajitiruubo. M#ro icamehiica

sacerdotemi Moise taji#ba onono jeevivocorehiica omoonimo. ⁵ Jaamo jito sacerdotemi ijeevivoco moonihicahi niquejefa#o iicaja ijimico #icjahajefa#oro. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, m#ro Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meece, jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi #ifusuujabadiro, nooboro. ⁶ Jaanoti naha m#hai sacerdotemi aivoj#bo Cristo ijeevivoco eetavehi. Aivo janaanivi imiyajeevivoco eetavoobo diibo bohono iij#halliti iicaabo toono aivo imino onocin#noco aaciguunofa#oti icano iicama#o.

⁷ Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico eheetavono. ⁸ Jaarunaa m#ro Moocaani tuseumio miyaminaa imitico aty#meuhi Caatin#haamefa#o diitoti unuubadi:

Aivoj#bo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono. ⁹ Diito eedeetemihaime eheetavono iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti agaayiciuboro Egipto jii#njeti ihiinusuumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico imino mooniutimo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani. ¹⁰ Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumim#naama taajico eheetavejino jilliji, noobo Moocaani: Tatyaj#baco ficuji diito esicinifa#o. Jaaboro ijeeb#nafa#o toonoco caatin#ji. Jaadi jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uut# taacuumim#naaji. ¹¹ Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavom#naafico, bu inahaboco icano Aivoj#boco igaajaqui j#bogorajitino, famoovaro uco agaajajima#o. Famooro diitoti uco gaaajimo iguiraaabo, aajashuubo icano. ¹² Jaamoco uujoho imitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico esafutucuujitih, nooboro.

¹³ Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiimaaboro, iticonio iijico: Eedeenet#i, nuucuubo. Jaano eedeenet#i iicacuuno unuucuubadi iicama#o goovacuujiino ifinino.

Moocaani Iijhaci Jii#jeoja, Niquejeoja Icano.

9 M#ro iticoni unuuno iijifa#o noocin#no mill# Moocaanico iimejinehejeque jii#halliri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafa#o. ² Jaaja tooja jilli eetavociniuhi, imeganaagonovi aivo iimima#o onooma#eri icauno ciijigai icuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijeevivo maahuno icauhi icano, ³ bu jaanohallivi iicaubaryutyigaba bujinago icauno aivo janaanivi iimima#o onooma#o. ⁴ Jaama#eri icauno Moocaani jeevivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onono. Jaaruno aivo fa#o icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi. Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno, bu Moocaani ihiimaano j#bogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto onooaba. Jaaba paryi ihallidi orori jeesuciniuhi. Jaabafa#o icauhilla guirihillugay# oro eetavotahillu. Jaahillufa#o icauno mana onono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuihi, bu tolliro icaubujeci guisibabujeci. Tubujeci#hallivi Moocaani ataji#baunoco acaatin#ubujeci. ⁵ Bu toobahallivi eetavuumo miimisiici Moocaani toomom#naatisi

querubin onoomisi ijico. Diitisi miyaminaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijijecuhuciri toobahallidi fobocinihicauhi asimi tijeheri efefachuhicamañoco miyaminaa imitico Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunoti jisumi fanooro mijibugucuutíhi.

⁶Jaajaco tolli eheetavuudi toojafaño sacerdotemi fufucuvaaciviro feejiibuhi imegaomaño imimaño onoomañovi Moocaani jeevivoco iheetavequi. ⁷Jaanoti naha janaanivi iicamaño aivo iimimaño onoohogovi saafiuro idiboro diito sacerdotemi aivojibo feejiibuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimi tijohoco asatyooboro Moocaanico jeevejiibuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibusuqui, bu miyaminaa imitico ibusuqui icano. ⁸Jaano toonoti Moocaani Gaija mihaico gaajasuhi, oono imegaomaño imimañovi Moocaani jeevivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi ifetehicautinoco. ⁹Jaano toonoti jisumi magajaqui. Miuro oono tomañovi Moocaanico ejeevivo, bu asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejeevovo jeebi imiti buusucafototatihi. ¹⁰Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi icano onono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajibano. Jaarunoco Moocaani ubuunacuudi sihidi jeevacuutino.

¹¹Jaamaño jisumi Cristo asaacumaño, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo icacuui, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeevivucuui janaanivi aivo imijafaño. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jijehalliri iicatija, eneejiruno.

¹²Miuro Cristo aivo imimañovi jicafutucuui. Jaaruubo asimi tijeheri ijeevivequi icatino, jilli itijeheri ijeevivequi. Miuro jaabo safooro tahigo jicafutuubo famoohalliviro. Jaaneri ifinijitino fiivoco mihaidi icuboro.

¹³Miuro asimi tijoho, bu niivimi seemeque altar onoonohallivi ijigasuguijino icaneri, iimitima iicamohallivi fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallinoco imitusuno Moocaaniguiharo iicaqui. ¹⁴Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fine imi Cristo tijoho janaanivi imityama icahi. Miuro milli iicatino Gaijafenedi Cristo ifiiriro Moocaanico jeevivuui imihinibama achahano ifiico iguijenuneri. Jaabo tijoho mojeebi imiti minoco guijevefaño asatyonoco, mihaico nitíhi, Moocaani iicaaboco mejeevivequi.

¹⁵Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavomi-naafi. Miuro diibo guijevefenedi, eedeehiimaaguiinovi imitinoco omoonuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinijitino busumijeque diibo unuunoco gaayiciji. ¹⁶Miuro saafi inehejediti: Jillicahi momooni, nooboro ihiimaahaameque acaatinino. Jari diibo iguijevecuudi toohaame onoobadi moonicafetefino. ¹⁷Miuro diibo iguijvetinohachuta toohaame onoobadi mooniratitino. Jari diibo iguijevecuunobuunati toohaame onoobadi moonicafetefino.

¹⁸Jaamaño iticonio iimaa eetavo ticonicafutuui tijoho gañifeenedi. ¹⁹Miuro Moise paryi Moocaani atajibaunoco paryi famoocoro miyaminaaco jibuguuihi. Jaaboro oveja ijeene taataco tifainoco icuboro, bu hisopo onooahaafequi icuboro, toohaafe nijequevi

tootaataco ificuuboro, asimi tijoho nifaihuma icanofaño acaduuhacuuboro, itajiba aameque fefachuubo, bu tolliro paryi miyaminaahallivi icano.

²⁰Jaaboro diitoco nuubo: Jino tijoho miyaavusuhi amihaidi Moocaani iimaaco atajibanoco. ²¹Jaabadiro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryi toojafaño iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeevivehicaui nehejeque icano fefachuubo. ²²Jaano toono tajiiba onoobadi fiitijiruno paryi fanoovaaro tijeheri imibachucafotonicino. Jaamaño tijohoco igañitiruva, imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaucafutuuno Imitico Buusuui.

²³Miuro toono niquejefaño iicanobadi jijehallivi iicaunoco imibachuhicaumo asimico agaisiraicino-fañodi. Jaano toono niquejefaño iicaneheje asimico agaisiraicino janaanivi aivo iiminocoro esuhi. ²⁴Jaabadi Cristo miuro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafaño jicafutuutíhi. Miuro jilli tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli niquejefaño jicafutuubo. Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mohallivi ihiimaaqui. ²⁵Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojibo faticabaciviro safooro jicafetefihi aivo iimihigo onoohogovi itijoho iicatineri Moocaanico ijeevivequi. Jaanoti Cristo saicino iguijeveneri jeevivotatihi. ²⁶Jaanoti tolli iicaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo sicijetiro jiniije ifiivuunotiro. Jaaruno tolli icatino. Miuro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohalliviro. Jaaboro guijeveubo imitico ibusuqui. ²⁷Jaabadi famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadujino icaji. ²⁸Jaabadiro Cristo safooro guijencafutuui paryi jinijeminaa imitico ibusuqui. Jaanobuunati siino saajiibo jijehallivi. Jaaruno tusumi imitico ibusuqui icacuujitino. Jilli diiboco ooomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10 Jaanoti miuro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno. Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatíhi. Jaamaño tajiiba, toono asimi gaicaucoco faticabavaviro omooninofenedi Moocaanijaagovi ofoomoco imitusutatihi. ²Jaanoti miuro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibusuufiruva siino tolli moonihicacuujitirumo. Miuro tolli omoonihicamoco iimiti ibuuuuruva, iimitima iicanoco esicinicujitirumo. ³Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimi gaicaucoco eheetavono diitoco faticabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi, ⁴toono asimi tijoho miyaminaa imitico ubusuutimaño.

⁵Jaamaño jiniijehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:

Uuro gaajacuhi ijoho idiimogotinoco asimico idi agaisiraicinoco, bu asimico ico acinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi. ⁶Miuro ico imo imo moonitino idi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico ibusuuqui asimico agaisiraicineheje icano. ⁷Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuui ijoho Moocaani idimogobadi eetavequi; oono uuti Caatinahaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.

⁸ Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotih, asimico di-ibedi agaicaaunoco, bu asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibusuquui asimico ijigasunoco icano. Jaabadiro bu toono Moocaanico imo imo moonitih, toono tajiiba onoobadi omooniruno. ⁹ Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuui ijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi, nooboro. Toono eedeehasimi gaicaaauco Moocaani ifinisuboro, toonoco boobaniibo bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco. ¹⁰ Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuui, Moocaani iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.

¹¹ Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuaaciviro tolli moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimigaicaaauco jeecivomoro icanicahi, imitico buusuujitirunoco. ¹² Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihallivi guijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casiiuubo fahijivaro iicaqui.

¹³ Jaaboro tahigoti toomoo bo diibo minaa iguiinovifucufetejinoco. ¹⁴ Miiro safooro iguijeveunofañoodi iimitico ubusuucuumoco imitusuubo, ufucuro milli icacuutimo iicaqui. ¹⁵ Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Miiro iticoni jilli nuubo:

¹⁶ Miiro jilli noobo Aivojii bo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati diitoma jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebii faño tatyajii baco ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu siino noobo:

Ufucuro esafutucujitih diito imitico, bu diito imitico omooninoco icano, nooboro.

¹⁸ Jaamaño imiti ubusuucufutucuudi siino jeecivoco toonohallivi eetavoratacuutatih.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

¹⁹ Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii nihicugotimo aivo iimihigovi mijicafetequi Jesucristo tiihofaño. ²⁰ Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo Cristo ififaño. ²¹ Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuui, Moocaani iija niquejevi iicajafaño. ²² Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebii ma mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebii noco niticuuhi mohimitico esicinicuutimo miicaqui, bu jaabadiro mofiinoco imino nifaihuri niticuubo.

²³ Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofaño miicaqui, siino iijijaagovi fatyucutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañitamaño. ²⁴ Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi mahamusucasinoco toonofeenedi sitaaco magaijinoco mihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano. ²⁵ Bu tolliro Moocaanico mihimequi mihaigavusumi efehicatimobadi iicatimo miicaqui. Ivi jilliro fahigovavi mesefasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi miicaqui, oono Aivojii bo Cristo asaajifucufiitivucuunoco magaajamoro.

²⁶ Jaanoti miyaanoco magaajacuurumo jilli imitico mihimogomoro momoonihachijii, chahacuuno siino

imitico ibusuquui toonohallivi iguijenimoro ejeevejino. ²⁷ Idii nora naha mohallivi icaji nihicuneri miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi ciiijgai, sihiditini fotono ijigasunoro, finisui Moocaaniminaaco. ²⁸ Miiro saatoho Moise tajiiba onoobadi omoonitimohallivi mimiisii ciiijbugusumi, diitoco idasugotimoro gaicaaufimo. ²⁹ Imi fine jaano janaanici idasuno moonicafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadi omoonimoro, bu itii johoco itii sumoro, bu tolliro Moocaani Gaija diitoco agaiiiboco: Imitino, eneehicamo. Miiro totii jeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito niticafutuui. ³⁰ Miiro magaajacuui Aivojii bo Moocaani unuunoco: Uujoho idii boro ahaamijii bo. Uujoho ijaadaco aciji, nooboro. Tolliro bu nuubo: Aivojii bo iicuumiminaaco ijaadaco aciji, nooboro. ³¹ Jaamaño aivo sihidi jeevano nihicuno iimitino miyaminaa Moocaani iicaabo usefaño ifetejino.

³² Jaaneguiiha amiihai iticoni mihicaunoco mehesafoto Moocaani jii bogoco magaayicinobuunati, amiihaico idasuno omooniusumi majaabicunoco. ³³ Miiro amiihaiti saatoho miyaminaa imefeenevi idasuno moonicafutuui. Jaamohalliti mihicamoco mihimuguneri tolliro idasuno mihicauhi. ³⁴ Tolliro bu amiihai civojafaño iicaumoco mihidaasuguehicaui, tolliro bu imo imo majaabicuui amiihai busumijeque udumitii chicausumi, niquejefaño aivo janaanici imino busumije ufucuro ifinijitino iicanoco magaajamoro.

³⁵ Jaaneguiiha toono iguitimo mimiyaaveguehicanoco mejevesudino; toono amiihaico imino busumijeque aciji. ³⁶ Jaaneguiiha imino majaabicimoro Moocaani iimogobadi momooni. Jaamo diibo unuunoco magaayiciji. ³⁷ Miiro Caatinihaamefaño noono:

Jaabo asaajii bo goovajino, aivo goovajino asaano, gueneene icatii bo. ³⁸ Jaanoti imino iicamo imiyaavogo sefafeenedi icaji. Jaanoti dojicuviro iminifotohachijii, diiboma imo imo icajitih, noonoro.

³⁹ Jaaruno miihai dojicuviro iminifetefimoco ifinisufimooto mihicatih. Jilli miyaavogofeenedi ijeebii co ataa jasufimooto mihicahi.

Miyaavogo.

11 Jino miyaavogo: Ufucu magaayicijinoco imino magaajamoro motoomono, bu tolliro mahatymetiruno miyaano iicanoco imino magaajano icano. ² Miiro moheedetemihai ivi imitocafutuui imiyaavuguumaño. ³ Bu miyaavogofeenedi magaajahi jii nijeque, bu paryi niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedi eheetavuunoco. Jaamaño siicije aatyimerautinoti jino mahatymeneheje eetavocafutuui.

⁴ Miiro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecivo janaanici, aivo imineri Moocaanico jeecivuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijecivoco gaayicuihi. Jaamaño Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jii bogoti magaajahicahi.

⁵ Bu tolliro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotii boro niquejefaño satyocafutuui. Jaaboco siino atyimecuutimo Moocaani asatyuumaño. Miiro

Caatinihaamefaño noono diiboco asatyujino imegavi: Enoc imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro. ⁶ Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonisujitirahi. Mïro Moocaani-jaago mefeelijimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco igui-inomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.

⁷ Jaabadiro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco ijïbuguunoco atyimerautirunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryi iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedi jiiinije miyaminaaco ifinisiqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuui imiyaavuguumaño.

⁸ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aaciujino jiiinijejaago. Jaabo iijinijeti fuuhi, jillï agaajatino jiiinijejaago. ⁹ Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aaciuguuno jiiinijehallivi siicumiminaafibadi icaubo. Jaabo tahigo nijeganoguiinoro icaaboro feehicauhi. Jaabadiro bu Isaac onoo, bu Jacob onoo icano icahicauhi toono unuunoco agaayicirurumisi. ¹⁰ Mïro Abraham guinehicauhi ufucuro ifinijitinoicumico. Jaacuumi oovominaafi, bu iheetavominaafi icano Moocaani.

¹¹ Jaabadiro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiya-go icacuurugo seemevauhi. Mïro gafiico seemevaugo, Moocaani unuunoco imiyaavuguumaño. ¹² Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidi iyaachimihavauhi, ajashutino niqueje meeciridimo, bu paryi muuai jiiinigaivyihaiño ajashutino oovoratio iicadino.

¹³ Jaarumo paryi famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayicitimoro. Jillï imiyaavuguumaño tehesinotiro aatyimeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Mïhai jijeoto mihicacuutihi. Jillï jiijehalliri gueneene mihicajitïhi, noomoro. ¹⁴ Jaamaño tolli ihiimaamo imino gaajasuhi siijiiinije imiyajiiinijeque guinomoro ofoonoco. ¹⁵ Jaanoti mïro tahigoti asaauno jiiinijequere ihesamaaiuruva, tahigovï dojïcuviro uumijirumo. ¹⁶ Jaanoti iimino jiiinije imiyajiiinije iicajeque imuguumo, niquejefaño iicano jiiinijeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetiïbo, mïro diibo diitedi cuumico tahï eheetavucuumaño.

¹⁷ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco inisuusumi, illi Isaac onoo boco asatyuuboro gaicaujirahi Moocaanico ijeecivequi. Mïro idïbora illi iicauboco; diibofeenedi Moocaani unuunoma iicaujiruuboco. ¹⁸ Mïro jillï nuubo: Isaacfeenedi diyaachimihaima diicaji, nooboro.

¹⁹ Mïro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayicuihi iguijenirunofaño.

²⁰ Jaabadiro bu Isaac imiyaavuguumaño illimisi Jacob, Esau icamisico: Imino mihicaji, nuuhi. ²¹ Jaabadiro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino imegavïro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivi esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo. ²² Jaabadiro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmïco

nuuhi, Egipto jiiinijeti ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajïbauhi: Jillï jei tabacinoco momoonï, nooboro.

²³ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimisi fataniuhi ifiivuumi miinihïbaaci, sanihïba idïno ticovovi aivo oovosiuneguiha. Jaamïsiro iguiutimisi Egipto jiiinije aivojïbo: Seemeque magaisiraici, nooboro atajïbaunoti. ²⁴ Jaabadiro bu diibo Moise uju-sicuudi imiyaavuguumaño imuguutihi Egipto jiiinije aivojïbo aicigai iseemeneti ificujirunoco. ²⁵ Jillïro imuguubo Moocaani cuumiminaama idaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutiïbo jiiinije imitiri jihachutaro imo imo iicaunoco. ²⁶ Mïro diibedi Egipto busumije janaanici aivo imiuno Cristohalliti idaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aaciujinocoro utuumumaño. ²⁷ Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiiinijeti fuubo toojiiinije aivojïbo icajïsuco iguitïbo. Mïro sefano icaubo omoonïujinofaño Moocaani aatyimeratiïboco aatyimeubobadi.

²⁸ Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jïbaimoco eheetavuuboro tajïbaubo iguhuganoco ovejami tiijeheri ijeesuqui toonoti Moocaani toomominaafi guijeniminaafi, Israel seemeti ihamiyaaboco guijenitïbo iicaqui. ²⁹ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño israelmï Tifai Muuaifeenedi fatyuuhi, imuuai nifaihuco fahigovaacivi udugaacuumoro iijiiinijehallidïro fatyuumo. Jaamo dojïcuti egiptominaa ufuurumo jillïro macaniuhi.

³⁰ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallidi emecuciniuno callajaavuui, israelmï tuucuumihallidi sahuse juugahuseti mifucuci icano ivivuuno niquequeti. ³¹ Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoo imiyaavuguumaño Moocaanico uguubuutiimo iguijeveusumi guijeveutiigo, diigo Israel gaajavi agallumoco imino agaayiciumaño.

³² ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finijitiruno Gedeoditi jïbuguruva, bu Barac onoo boditi, bu Sansonditi, bu Jefe onoo boditi, bu Daviditi, bu Samuelditi, bu paryi Moocaani iimaaminaaditi icano jïbuguruva.

³³ Jaamo imiyaavuguumaño siijiiinijeminaaco ajashutino guinonïumo, bu tollïro imino iijiiinijeque tajïbahicaumo, bu tollïro Moocaani aaciuguunoco gaayiciumo. Jaamoro bu tollïro jicumi eedujirumo iijinoco jimihicusuumo, ³⁴ bu cijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijenïujirunoti taajau-mo, bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu minaavi mityano iicaumoro siijiiinije amocasiminaaco guinonïumo, ³⁵ bu saatoho gaigoomï iyoto uchuumucuumo siino ubuheeteumoco gaayicuihi. Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omoonïneri, toono diitoco idaasuno omoonïnoti igutuutiimo, siino ubuheetemere imino iicajinocoro imuguumoro.

³⁶ Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaamïnehejeri, bu jigaiñehineri isisimoro icivojaaniunehejeri icano. ³⁷ Jaanoti saatoho guijeveuhi guisibaneri ahaamïneri. Jaanoti bu saatohofeenedi feeducufutuuihi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi. Jaanoti saatoho fahigovavi iguefiivomoro feehicauhi, asimïbadi asimimeeheneri ofoboocamaaimoro, diitoco idaasuno omoonïneri sihidi idaa-

suno iicamoro. ³⁸ Jaamo diito miyaavogofañodi aivo obociumaño jiihahalliri iicaujitiirumo icahicauhi. Jaamo sicaihihuehejedi igomoro feehicauhi, bu ifagajinohalidi, bu jiiijepaajenefañodi, bu guisihojinofañodi icano. ³⁹ Jaarumo paryi diito imiyaavogofeenedi iimitusacafutuuro Moocaani aaciguunoco gaayicicutimehiica, ⁴⁰ m-mihaidi aivo imino momegaro agaayicitino. † Jaadi jari diito miihaima sano iimitusunoco gaayiciji.

Jesucristocoro Mihifinici.

12 Jaaneguiiha sihididi diito miyaavogoma iicaumo fahigovadi mihaico imibocininoco magaa-jamoro, masii uufocovi mejeevesuqui paryi imitico mihaico ijeevesunoco, bu tolliro jino imiti mihaico imitasunoco icano. Jaamoro masii majaabicimoro sefano mefeequi jino mohimega ofocinineri. ² Jesucoro ifinimoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujisisuubo. Miho jaabo Jesu imohobujehallivi guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeevotiboro, tolli idasuno iicaunobuunati aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivutuubo.

³ Jaanoco amihai mehesamaaje, jaamoro Jesuditi magaaja imitiminaa useri idasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvmoro mejeevesudino. ⁴ Miho amihaihiica miguijevetihi imitima momoonicasihicanohalliti. ⁵ ¿Nacu fine amihai majabajeevecuui Moocaani amihai iseemebadi afajinihicanoco? Miho Caatinihaame jilli neehi:

Taseemene, imino guubu Moocaani ico ahaamiboro afagoonoco, bu deevesudino ico ihibasumi. ⁶ Miho Moocaani agajimoco ahaamiboro fagueefihi, bu tolliro aamifiibo iseemeti iicaqui agaayicicumoco, noonoro.

⁷ Jaaneguiiha amihai majaabici amihai ahaaminoco. Miho Moocaani amihai iseemebadi moonihi. ¿Nacu cajaan isee meque ahaamimoro fagotatihi? ⁸ Jaanoti Moocaani isee meque afajinihadi amihai ahaamiboro afajinihachijji, diibo miyaseeme mihi-catihi, jilli ajevaseemebadi mihicahi. ⁹ Jaabadiro bu seeme mihicausumi jiihahallivi mihai caanimi mihaico afajinihoro aamijiiibuui. Jaamoco mobocigiejiiibuui. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovi miminifoto fiivoma miicaqui. ¹⁰ Miho mihai caanimi mihaico faguejiiibuui jino guenene mihicajitino jiiijehallivi miicaqui. Jaamo mihaico faguejiiibuui diito imino iimogobadi. Jaanoti naha Moocaani mihaico faguehi mihai miyanotiro imino mihicajineguiiha, mihaico iimimoti ificuuqui, diibo iimiibo iicabadi. ¹¹ Miho magajacuuhi minoco ahaamimoro afagueeneri imo imo mihicatatihi, jilli minoco aavomaño. Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedi gaayicifihitico jeebima iicanoco, bu sajeebii icaco icano.

Moocaani Iijico Muguubutino Aivo Nihiicuui.

¹² Jaaneguiiha amihai neehi: Mesefatusu miyaavogofaño miniinovanoco, bu Cristoditi muhuumigonoco icano. †¹³ Jaamoro iticovono jiihaicoro miguiino amihai sefa niinovatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadi siino miniinovacujitihii. ‡

¹⁴ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebii mihica. Jaamo iimino ifiima mihica. Miho iimino ifiima achahamo Aivojiiiboco atyimejitihii. ¹⁵ Jaaneguiiha mehesicini Moocaani aacigonoco saato-ho gaayicitimo mihicadino. Jaabadiro bu saato-ho namita coohai uchuumusufimobadi mejeevadino. Jaamo saato-ho ajashutimo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuitimo mihicahi. ¹⁶ Jaaneguiiha amihaiti saato-ho buhigueejedi gaigoomima icadino, bu Moocaaninehejeque mitihisudino. Miho tolli Esau mooniui iticonio seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahalliviro. ¹⁷ Miho amihai magajacuuhi dojucuviro toonoco Esau agaayicinoco imuguurusumi diiboco tihisuubo. Jaaneri sihididi ataarunofaño tolli omoonuno siino imibachucafutucutihi.

¹⁸ Miho amihai israelmi jogaji ifagaji mududicijirugajivi ufuubadi masaatihi. Jaagaji cijigairi nifotocinihi, bu jaagaji cionoguiino icauhi fucubadi icanoguiino, bu tolliro sefano quijeba icaunoguiino icano. ¹⁹ Bu tolliro muguubutihi miriicu oojinoco, bu Moocaani icooco diitoma ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumo sihididi dilluui: Mihaima iimaacuudiibo, noomoro. ²⁰ Tolli nuumo Moocaani atajiiibaunoco iguiumoro ajaabicutimaño. Jaano jilli nuui: Ifagajico iquicumoco magacaau guisibaneri, bu saato-ho aamigari magacaau icano, bu asi iicaruboco, noonoro. ²¹ Aivo jano sihididi nihiicuno ifuvusuumaño, Moise icauruubo nuui: Aivo inihicuri sihididi iguiiboro tererere icahi, nooboro.

²² Jaanoti naha amihai masaahi Sion iicagajjaago, bu Moocaani iicaabo cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifaño sihididi aivo ajashutino Moocaani toomominaa icahi. ²³ Jaamo sahi igaicinihi Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi Moocaani seeme niquejefaño imomono acaatiniciniimo igaicinimojaagovi. Tolliro bu Moocaani famoo dugaacumi-naafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino miyaminaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovi. ²⁴ Tolliro bu Jesujaagovi, bohono iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro bu itijoho efefachucinino Abel tijoho janaanivii mihaico imino ijiiibogonojaagovi icano.

²⁵ Jaaneguiiha mehesicini jaamo, mihaima ihi-imaaboco tihisutimo mihicahi. Miho taajautimo, jaatyo jiihahallivi diitoco Moocaani unuurunoco uguubutiimo. Jaanegui imi mihai mataajajitirahi oono niquejefañoti mihaico ocoovaaboco muguubutihachijji.

²⁶ Miho Moiseima ihiimaausumi Moocaani ico jiiijequi

†† Griego iijiri noono: mesefatusu amihai usene iniinovatonoco, bu amihai memuijine iniinovatonoco icano. ‡ Griego iijiri noono: Jaamoro iticovono jiihaico miguiino amihai tihai iimicutirutihai siino iimitequi. Jaadi siino amihai ciryijeevecujitihii.

† Sahaamefaño noono: iminoco ificuumañi.

maryibasuuhi. Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryibasuiji jiniijeque, bu niquejeque icano, nooboro. ²⁷ Jaamaño: Siino bu safooro maryibasuuji, ononoti magajahi, diibo eheetavuuno paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idinoro atyuuvejino amaryibatino. ²⁸ Jaanoti naha Moocaani ihaivojico mihaico aacino maryibajitih. Jaanohallivi masii Moocaanico mejeecivomoro mihimequi, nihicugomoro bocigomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui. ²⁹ Miuro Moocaani cijigai ifinisufinobadi jeevahi.

Jilli Moomonihachiji Moocaani Imo Imo Icaji.

13 Jaaneguiiha Cristofeenedi amihai nahabomi iicamoma magajicasinoco mejeevesudino. ² Amihai iijavi agasemeque imino magayicihica. Miuro tolli omoonihicaumaño saatoho Moocaani toomominaaco iijafaño gaayiciuhi, diito Moocaani toomominaa iicaunoco gaajatimoro. ³ Tolliro bu mehesafoto civojafaño iicamoti, diitoma sano civojafaño mihicamobadi. Bu tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amihai idaasuno mihi-cajirumaño. ⁴ Tolliro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amihai taabavacasicu mimihininidino. Miuro Moocaani aamiji aajevamoco, bu buhigueejedi sitaajema iicamoco icano. ⁵ Bu nihibamico sihid i mihimoyicidino, amihaima iicadinomaryo imo imo mihica. Miuro Moocaani jilli nuuhi: Ico jeevesujitih, bu ico gañijitih icano, nooboro. ⁶ Jaaneguiiha iguitimoro meneejirahi: Aivojibo tahamusuminaafi iicaabo. Jaamaño iguitih miyaminaa uco omoonijirunoco, noomoro. ⁷ Tolliro bu mehesafoto amihai atajibajibuunoco iicajibuunoco, bu tolliro amihai Moocaani iijico ijibuguumo iicajibuunoco. Jaamo diito ivi miyaavogoco magaaamoro tolliro moomoni. ⁸ Miuro Jesucristo diiboro fahijivaro icaabo, ubuunavatiibo iiji iicahiniboro, bu fahijivaro iicajibo icano. ⁹ Jaaneguiiha amihai siyomojibogo agaajaratinoco magayicicudino. Jaanoti naha aivo imino mojeebino Moocaani gaiji sefaco agaayicino. Jaanoti toono machutahallivi atajibanoti mojeebino sefaco gaayicijitirahi. Miuro toonoco eheetavurumo, ztoonofañodi jinejebaco icitatih? ¹⁰ Jaanoti naha miha Moocaanico mejeecivono si-ibadiro jeevahi. Jaamaño sacerdotemi, eedehimihijafaño ejeecivejibubadi omoonihicamo, miha jeevivofaño iicajitirahi. ¹¹ Miuro judiom i sacerdotemi aivojibo asimi tijohoco aivo iimihigo onohigovi satyefih, imitico ibuusuqui tooneri jeevivomo. Jaanoti

ifaamoco tuucuumiti buhigovi jigasunicimo.

¹² Jaabadiro bu cuumiti buhigovi Jesu guijeveuhi, miyaminaa imitico itijeheri ibuusuqui. ¹³ Jaaneguiiha masii Jesujaago mefeequi cuumiti buhigovi, diibo nucufesuno iicaubadiro miicaqui. ¹⁴ Miuro jiihallivi mihaidi chahacuumi ufucuro ifinijitino cuumi. Jaamaño miguiinehica hi ufucu asaajino cuumico. ¹⁵ Jaaneguiiha fahijivaro masii Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofeenedi. Miuro jino mihimono mojeecivo iicanoco, masii fahijivaro meheetavehicaqui. Jaaneguiiha masii mihimequi mojiri. ¹⁶ Jaamoro majabaveedino imino moomonihicanoco, bu saatohoma mihifocasihiica amihaima iicanehejeque icano. Miuro jilli mejeecivono Moocaanico imo imo moonih. ¹⁷ Bu amihai jibogominaaguinov i miminifotomoro diito amihai ononoco: Jii, meneehica, miuro diito amihai jeebinoco ootomomo iicamaño. Miuro amihai jeebinoco magaajahi diito amihai jeebinohallivi Moocaanico ijibeguejinoco. Jaachiji diito Moocaani dudicamaajeque eheetavonoco imo imo moonijimo. Jaanoti imo imo moonitimo idaasunoba omoonihachiji, z amihai jinejebaco toonoti mihicijitirahi? ¹⁸ Tolliro bu mohallivi Moocaanima mihiimaahica. Miuro mihairyo magaajahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovavi imino mihicagonoco mihimogomaño. ¹⁹ Tolliro bu amihai neehi: Jaamo Moocaanima tahallivi mihiimaahica hi, diibo uco siino goovano amihaijaagovi igalluuqui.

Niino Iimaa.

²⁰ Jaabo Moocaani sajeebico aacifiibo, Mohaivojibo Jesucristo ita toomominaafi aivo sihid ejeevaabo itijeheneri bohono iimaaco imiyaacaruboco siino gujefefañoti ubuheetesuubo, ²¹ amihai iimibachuqui. Jaamo fanoovaviro imino mihicahi. Jaamoro diibo imogobadi mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imooniqui Jesucristofeenedi. Jaaneguiiha Cristoco macahacisu fahijivaro. Fine. ²² Tañahabomi, majaabici jino amihai afajiniibo ononoco. Miuro amihai jahaameque midinoro caatinih. ²³ Bu tolliro imeguehi amihai magaajanoco, monahabo Timoteo civojati ihiinucunoco. Jaabo goovano agasehachiji, diiboco satyeji amihai emecitodi. ²⁴ Tolliro bu paryi amihai jibogominaaco taajico mahaci, bu tolliro paryi miyaavogofañodi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano, tolliro bu Italiari iicamo monahabomi amihaijaago iijico galluuhi icano. ²⁵ Jaafa paryi amihai Moocaani imino moonih. Fine.

SANTIAGO

Santiago Fahigova Iicamedi Caatiniuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeevivominaafi, bu Jesucristo jeevivominaafi icano iicaabo, taajico gal-luuhi fahuseeci motihaiti miicumiiici idiino iicamo Israel cuumiminaa faajiinijeri agavaracinimedi.

Moocaaniti Gaaja Saahi.

² Tañahabomi imo imo mihica fanoova amihaiico inisusumi. ³ Miïro amihairoyo magajacuhi amihai miyaavogoco inisusumi toonoti magajahicahi janaanici majaabicinoco. ⁴ Jaanoco amihai jeebifa mificu. Jaamo imino mujusihî sanooba atyuuvoratino imino majaabicihicaqui.

⁵ Jaanoti saatoho amihaiti gaajama machahahachijî Moocaanico midillu amihaiico ihaciqui. Diibo famoovaaco acihî gaijitibo, siguubutibo, bu millî nootibo icano. ⁶ Jaanegui midillu aacjinoco miyaavogomoro: Acijitibo, nootimo. Jaanoti imiyaavogotibo muuai tyuucabadi jeevahi guibuhuba juugahiti sinaaguehivi asatyonibadi. ⁷ Jaanegui tolli iicaabo Aivojibo Jesucristoti agaayicjinoco esicinidino. ⁸ Jaamaño tolli iicaabo jaachijî sanooco imeguehi. Jaadi bu civoho siinoco imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebî sahigoviro icatatihi.

⁹ Jaanoti saafi monahabo miyaminaa imega jilli mihi-foobo iicaabo, imo imo iicaqui Moocaani imega miyaabo iicaneri. ¹⁰ Jaanoti sihidî inihibamima iicaabo miyaminaa imega obocitiumi imo imo iicaqui. Miïro inihibamima iicaabo, ñaavahu deecano guenene iicatibadiro guenene icatatihi. ¹¹ Nihiba ihinoobo sefano aachiciumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano aifefihi. Jaamaño ihovosi goovano finihî. Jaabadi inihibamima iicaabo inajeetefteneti finiji.

Miinoco Inisunoco Majaabicino.

¹² Imicani icaabo diiboco inisunoco ajaabicibo. Jaabo inisucinicuubo toono jaadabadi iicano fiivoco gaayicijibo chaahimigaco magaayicinicibadi gaayiciji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijimoco aciji, unuunoco.

¹³ Jaanoti saatohoco inisuno iimitinoco imooniqui eesamaaisunoco: Moocaani mojeebico inisuno, meneedino. Moocaani jeebifaño iimitino eetavo esamaaje chahahi. Jaabadiro bu mihaiñoobaco nisutatibo iimitinoco imoonisuqui. ¹⁴ Jilli saatoho iinoro ifiiti iimitinoco iimoyicino asaano diitoco imitino moonisuihi. Jaaneri tolli icafimo. ¹⁵ Jaano toono imitico mihi-

moyicinoti imiti fiivehi. Jaano imino ujusicuudi gui-jeveque fiivusuno.

¹⁶ Jaanegui agaijimo tañahabomi, amihaiico sita bañidino. ¹⁷ Paryi miyaano iiminoco mihaico aacino niquejeti, Moocaanijaagoti saahi, jino aachicimoco eheetavuubojaagoti. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano icivono diiboco ubuunavajiruno. ¹⁸ Jaabo mihaico fiivoco acihî miyaano jibogofenedi. Jaamo diibo eheetavuuno basuta iticonio onooovano iicabadi miicaqui. Jilli imuguubo, ijeebî onoojadi.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

¹⁹ Jaanegui agaijimo tañahabomi, goovano mugu-ubuhica. Jaarumo goovano mihiimaahicadino, bu goovano misifiratehicadino icano. ²⁰ Jaanoti goovano isifiratefiibo Moocaani imogobadi moonitihî.

²¹ Jaaneguiha mejeevesu paryi idicunoco, imitino sihidî agahafucunoco icano. Jaamoro sicuno amihai jeebico miminiyumoro, magaayici iimino jibogoco amihai jeebifaño abasucunoco. Jaabogo amihai jeebico ataajasujino mityama icahi.

²² Jaanegui tobogo onoonobadi, momooni. Jilli ticovono muguubunicidino. Amihai ifiico jilli mabañisudino. ²³ Jaanoti ticovono uguubuniciboro omoonitibo meecimefaño ihimeque emeeciibobadi jeevahi.

²⁴ Jaabo ihimeque meecihi millî ejeevanoco. Jaaruubo ofoodiro jabajeeveticuubo millî ejeevanoco. ²⁵ Jaanoti uguubunoco ajabajeevetibo imino mataajajino tajjibaco emeciiboro toono onoojadi mooniboro ofoobo imicani icahi omooninovi.

²⁶ Jaanoti saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco iticivusutino jilli ifiico bañisuihi. Jaabo miyaavogo jilli sicamaño. ²⁷ Jaanoti miya miyaavogo, imihinivatino Moocaani imefeenevi icano jino; jiovotoco mahamusuno, fibajjito idasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro jiiinjeminnaa imitiri mihinivatotimo mihicano icano.

Miyaminaa Sabadiro Mihicahi.

2 Tañahabomi, amihai Mohaivojibo Jesucristo caamovohigo iicaaboco mimiyaavogomo saato-hoco mocigomoro saato-hoco guinovî mificudino. ² Miïro amihai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ijicamaaiboro, ihuseti iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino magaayicimoro: Jino imimañovi casivo, meneejirahi. Jaanoti idaasuubo imitichehujema asaaboco, meneejirahi: Ijoho jahigovi jilli dulleeve, jahî baavi casivo, noomoro. ⁴ Jaamo tolli mo-

moonimaño amiihaifeeneviro saafiico guinovu mifichicahi. Jaamo dugaacuminaati mihicahicahi imitino esamaajema.

⁵ Agaijimo tañahabomi, jinooco muguubu: Moocaani jiihalliti icahi #daasufiimoco, sihidu miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayiciqui diiboco agaijimoco aaciguuno ihaivojico oono nihibamico magayicinicibadi. ⁶ Jaamaño amiihai #daasufiimoco munucufesuhicahi. ¿Nacu diito oono inihibamima iicamo amiihaico idaasuno omoonimoro, bu amiihaico guicimoro aivojito imega asatyehicamo icatino? ⁷ Miuro diito imitino iimaahicahi, sihidu ejeevaabo Jesucristo momoti, diibo momofañodü amiihai Cristota mihi-caaboti.

⁸ ¿Nacu jeeü miyaano amiihai imiya tajjiba Caatinihaamefaño onoobadi momoonihicahi? Miuro noono: Sitaaco gaiji, difiico agaijibadiro, ononoro. Jaabadi momoonihachijji, imino momoonihi. ⁹ Jaanoti saatohoco mobocigomoro, bu saatohoco guinovu mifichicahijji, imitico momoonihi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi atajjibaunohallivi imitico mihicahi. ¹⁰ Jaanoti bu saafi Moocaani Moisefeenedi atajjibanoco paryi onoobadi imino moonihi, unuuruubo sanooco imino omoonitimaño paryi fanoohimitifaño minifutucuui. ¹¹ Miuro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomima diicadino, unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi gaigoomima mihicatirumo, sitaaco magaicaaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajjibanoco imino momoonicutihi. ¹² Jaanoti jisumi imino mihiimaamoro momooni, Jesu taajasu tajjiba onoobadi mihicatihachijji ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaajacumaño. ¹³ Jaanoti sitaaco idaa-sugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino moonicafeteji. Jaanoti #daasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodü Imino Momoonino.

¹⁴ Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi. ¹⁵ Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama chahamo asaamoco, amiihaiti saatoho cijjigaico, machutaaco icano acitimo meneejirahi: Tahifeemebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magal-lujirahi. Jaarumo mahacitihijicafetejiruno gachehuti, bu ucujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli bu jano imijirahi? ¹⁷ Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo sicamañejiru.

¹⁸ Jaanoti bu saatoho neejirahi: Ijoho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti uujoho tamiyaavogofañodü imino mooninicahi. Jaabo uco dihiifusu jilli toono ticovono miyaavogocoro. Jaanoti uujoho ico ifusujitamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi, nooboro. ¹⁹ Jaanegui ijoho miyaaveguehi Moocaani saafiuro iicanoco. Jii, imino moonihi. Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere icamo. ²⁰ Jaaruubo gaajatihimi miuro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño

momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadi jeevahi.

²¹ Miuro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico ijeevicequi asimico agaicaaufi-mañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño. ²² Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirmaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusuhi tolli omoonirmaño. ²³ Jilliti miyaavuno Caatinihaamefaño onono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayicuboo. Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.

²⁴ Jaanoco magaajacuhi amiihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihijilli ticovo miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti gaayiciboo.

²⁵ Jaabadiro bu Rahab onogo ajevaminaago icauhi, gaajavi ufuumoco ijavi gaayicigoo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihogodi iicajiri galluugo. Jaamaño bu diigo-co Moocaani gaayicuihi. ²⁶ Jaabadiro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuui. Jaabadiro bu miyaavogo imino momoonitino uchuumucuunobadi jeevahi.

Monejeba.

3 Tañahabomi, amiihaifaño sihidu jibogominaati mihicadino. Miuro amiihairyo magaajacuuhi jibogominaati mihicamoco janaanici idillujinoco. ² Miuro famooro imitino momoonifihijilli. Jaanoti saafi imitino iimaatatibo aivo ijeebi imino iicaabo. Jaabo tolliro bu paryi ifiico imino iticuvusunoco gaajahi. ³ Jaabadiro bu miihai caballomi iijifaño jigaiñehico mijjihacumoro muduujenitahi tohiri mihimogohigovi diiboco miticuvusuqui. ⁴ Jaabadiro bu mahatyime, tolliro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano sihogovi satyefihijilli. Jaarugaco iticuvusunomaafi ticuvusuufihijilli ajashuruga iticuvusutagari imogohigodi. ⁵ Jaabadiro bu tolliro monejeba jeevahi ajashuruno mofiiti iicano iimaajirahi sihidu jeevanoco. Jaabadi guiraarubajico ajashuruno cijjigai jigasujirahi. ⁶ Jaano monejeba cijjigaibadi jeevahi, miuro ifiivi ajashutino jiiinjediino imiti ficuucinihi monejebavi. Jaano paryi mofiico faabohocoro mihini-nihi. Jaano ijimi cijjigairi nifotocinino. Jaamaño paryi diifi jiihaico jigasujirahi. ⁷ Miuro miyaminaa paryi faabohoo asico jeevamaaisujirahi joomico, jiiinimomico, bu paryi teehifaño asimico icano. Jaamoco jeevamaaisunicuumo. ⁸ Jaanoti miihaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitirahi. Toono imiti iicano aivo guininoniratihijilli, namita agaicaaufineri mataancinibadi jeevano. ⁹ Tobaruro Mohaivojibo Moocaanico mihimehichahi. Jaabaruro bu miyaminaaco: Idicuno, meneehicahi Moocaani ifibadiro eheetavumoco. ¹⁰ Miuro sahogotiro moojiti saano: Imino, monoono, bu: Imitino, monoono icano. Jaano tañahabomi tolli icatino. ¹¹ Jaabadi ¿nacu bu sahogotiro nifaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano? ¹² Jaabadi ¿nacu bu baacuho añajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadi sahogotiro nifaihu saajitirahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

¹³ Jaanoti amiihaifeenevi saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachijji toonoco ihifusuqui imino iicanofeenedi, bu toono igaaaja diiboco ijeebiico siicutiyiba omooninofeenedi icano. ¹⁴ Jaanoti amiihai jeebiifaño sitaaco iinohallitiro mijjheveneheje iicahachijji, bu jilli amiihaiguiiharo sinehejeque momoonifihachijji icano toono amiihai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidi gaajahi, noomoro. Jaamo tolli omoonimo miyaano iicanoco bañihi. ¹⁵ Jaamaño toono Moocaanijaagoti asaano gaaja icatino. Jilli jinijeo gaajaro, miino esamaajetiro asaano gaajaro, bu ijitiro asaano gaajaro. ¹⁶ Miño iinohallitiro sitaaco ijjhevene iicahigo, bu ifiguiiharo omoonifino iicahigo icano sajeebii chahahi. Jilli fanoova imitiro icahi. ¹⁷ Jaanoti Moocaanijaagoti asaano gaajama iicamo jeebii mihinivatihii. Jaamo sajeebii icahi, bu siicujeebii ma icamo, imihuseme eesicinimo, bu iidaasugomo, imino moonimo, onoonoco jeenesutimo, jilli miyaanocoro neefimo icano. ¹⁸ Jaanoti bu sajeebii iicanoco imogomo, sajeebii icaco moonifihii ifi itiquevequi.

Jiinije Imitico Mihimeguedino.

4 ¿Cuucati amocasi, iibacasi icano amiihaifeenevi saahicahi? Amiihai jeebiifaño imiti imogoneheje, sihidi iicahigoti saahicano. ² Miño amiihai siinoco mihimeguedicahi. Jaarunoma mihicatinoma mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohalliti mataquivomoro mihicitinohalliti momoonicasimoro miihii bacasihicahi. Jaamaño amiihai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutimaño. ³ Jaanoti midillurumo magaaayichicatihi imino midillutimaño. Jaamo mihimeguedicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañiqui. ⁴ Amiihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaajatihi amiihai jiniije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miño cajaanoyhacho jiniijeque anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucuumo. ⁵ Miño sicamaño iicatinoco jahi Caatinahaamefaño noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo mihaico sihidi gaijiihi, noonoro. ⁶ Jaabo Moocaani mihaico amusuhi iimihuseri siinoco aacino feenedi. Miño jilli noono Caatinahaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico omoonimoma iibacasihi. Jaanoti iimihuseri amusuubo ijeebii isii cumoco, noonoro. ⁷ Jaanegui diibo iijiguiino mihica. Jaamoro ijico mejenaau amiihaiti igaaqui. ⁸ Moocaanijaagoviro mifitivo, amiihaijaagovi bu diibo ifiitivequi icano. Imitiminaa amiihai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiniije iicanoco magaijichicamo, amiihai jeebinoco mihimibachucu. ⁹ Jaamoro idaasuno miminifotomoro, mataacasi macanifobamaje, bu amiihai jehebaco, taafirati miminiyu; imo imo mihicanoco, idaasuno miminiyu. ¹⁰ Jaamoro Aivojii bo Jesuguiino amiihai ifiico miguini. Jaadi amiihaico sihidi ejeevamoti ficujiibo.

Dinahaboti Diimaadino.

¹¹ Tañahabomi, fahigova imitino mihiimaadino. Miño inahabediti imitino eesamaaiboro: Iimitico, onoobo, bu Moise tajiibati imitino ihiimaaboro toonoco: Iimitico, onoobo. Jaabo: Tajiiba imitico, onoomaño, jilliro toonohallivi fagominaafiti minifetehe. ¹² Jaanoti naha saafiico icahi tajiibaco aaciubo. Jaabo diibo fagominaafi idii boro ifinisujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanoti mijjoho nacu ijjoho: Sita imitico, eneejiruubo?

Gaajaratino Civohofucuvii Iicajino.

¹³ Jaanegui jisu muguubu amiihai jilli meneehicamo: Jaachijji mefejeji. Jaanoti iicatihachijji civohogo mefejeji tuucuumivi. Jaamoro tahigo mihicaji saficaba ticovovi naajeteuco mificumoro manaajeji sihidi nihibamico mihiciqui, meneehicamo. ¹⁴ Jaarumo magaajatihi civohofucu siibadi millihacho mihicajinoco. ¿Milli fine miño ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenero goovano afatyonicibadi jeevano. ¹⁵ Jaanegui jilliro meneehica: Moocaani iimogohachijji tolli mihicamoro tolli meheetaveji, noomoro. ¹⁶ Jaaruno icanaaca amiihai suufenitimo mejenaauhicahi mitya mitya amiihai jeebiico momoonimoro. Jaano paryi toono imiti. ¹⁷ Jaanoti bu imino omooninoco gaajaruubo imino omoonitimaño imiticoro icii bo.

Inihibamima Iicamediti Onoono.

5 Jinooco muguubu sihidi minihibamivamo, mataacasimoro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri. ² Miño oono amiihai nihibami tuucicuhi, amiihai imi gaachehuno nucucinicuuhi. ³ Amiihai nihibami, amiihai oro icano tivacinicuuhi. Jaamaño magajacafutucuuhi jaabadiro amiihai ifi gueenene icajitihi ciijigairi ijigasunicibadi finiji. Jaarunaa nihibamico sihidi aivo mititibaanihi jino niinoofucuje mihicacuuminaaca. ⁴ Miño bu amiihai faguinoco ududicamaaihicamoco majaaduhicatinoco, amiihaico dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani mitya Aivojii bo iicaabo, amiihai dudicamaajeminaa amiihaico ajaadusunoco. ⁵ Jaamo amiihai jiiije jiniijehallivi iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadi. Jilli amiihai ifiinoco mihicavasuhi niivimibadi jino gaisiraicifucu gasecuunaaca. ⁶ Jaamo bu amiihai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabicimoro Moocaanima Mihiimaa.

⁷ Tañahabomi, jaanegui majaabicimoro sajeebii motoomo Aivojii bo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeece, oono faguico abasuubo ajaabicii boro sajeebii toomonichi iticonio niija aigonoco. Jaadi niino niija afatyonobuunati ibasuta imino onovanoco ihiciqui iicanicibadi. ⁸ Jaabadi amiihai majaabicimoro sajeebii motoomo, quehecuno mihicamoro. Miño jino Moaivojii bo Jesu asaajino fiitivucuhi. ⁹ Tañahabomi, sifiditi fahigova imitino mihiimaacasidino, amiihaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Miño Moocaani fagominaafi

iicaabo fiiticuuhi jino guhugari icacuubo. ¹⁰ Jaanegui-
iha tañahabomî, eneecau magaaja johono Moocaani
iimaaminaa diibediti ijîbeguehicaumo idaasuno
iicamoro ajaabicîhicaunoco. ¹¹ Mîro mîhai: Aivo imino
icamo, meneehi idaasuno iicanoco ajaabicîmoco. Mîro
amîhairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo ida-
suno iicanoco ajaabicîhicaunoco. Jaano nijequeti Aivo-
jîbo Moocaani sihidi îdaasugunoco magaajacuhi.
Mîro Aivojîbo mînoco agaijîboro idaasuguefiibo.

¹² Tañahabomî, amîhaico bu neehi: Jinooco imino
mehesîcîni. Siinoco munuusumi niquejefañodi, jîinije-
fañodi, bu sinehejefañodi icano oovicîmoro meneedi-
no. Jaanegui: Jîhi, munuusumi: Jîhi, meneehica
sanooro. Jaanoti bu: Chahano munuusumi: Chahano,
meneehica sanooro. Amîhaico Moocaani toonohalliti
idaasuno moonidino.

¹³ Jaanoti bu amîhaiti saafi idaasuno iicasumi diibo-
hallivi Moocaanima mihiiama. Jaanoti bu saatoho imo
imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.

¹⁴ Jaanoti bu saatoho iguihuvahachijî Moocaani iija

quillahutoco mucuuhuva diibohallivi Moocaanima ihi-
imaamoro diirîbari ihallî aivomañoco ijeesuqui
Moocaani momofeenedi. ¹⁵ Jaamo miyaavogomoro
Moocaanima ihiiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani
ubuheesuneri. Bu tollîro imitico omoonino ijeebîfaño
iicahachijî Moocaani diibo imitico buusuji. ¹⁶ Jaanegui-
iha amîhai imitico fahîgovavi mihimibachucasi amîhai
nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallivi mihi-
imaa amîhaiti toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo
Moocaanima ihiiamaano sihidi jeevahi. ¹⁷ Mîro
Moocaani iimaaminaafi Elia onoobo mîhaibadiruu
miyaminaafi. Jaaruubo aigotîno iicaqui Moocaanico
idilluneguiiha mîficabaci, saficaba, bu sîficabatifeenedi
icano aigotîno icauno. ¹⁸ Jaadi siino Moocaanima
iimaabo, jaadi aaguuneri jîinije basutaano noovauhi.

¹⁹ Tañahabomî, amîhaiti saatoho miyajîbogoco
ejeevesumoco saatoho dojîcuvîro uhuumisuhachijî,
magaaja diiboco iimiti jîhaiti uhuumisuboro diibo
jeebîco gujîveti ataajasunoco. Jaamaño diibo imiti si-
hidi iicanoco buususubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatiniuhi Miyaavogominaa Agaaciniumedi.

¹ Uujoho Pedro, Jesucristo minisuminaafi iicaabo jihaameque caatinihi ijiinijeneti sihi agaaciniumedi Ponto jiinijeri, bu Galacia jiinijeri, bu Capadocia jiinijeri, bu Asia jiinijeri, bu Bitinia jiinijeri icano iicamedi.

² Jaamo amiihaico Moocaani icuhi siicijetiro ihesamaaje iicaubadi. Jaamo amiihaico Igaifafeenedi itaatiro ificuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tiihohofaodi miniticafeitequi icano. Jaamo magaayici sihidi Moocaani imino omooninehejeque, bu sajeebi icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

³ Masii mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidi miihaico idasugoooro miihaico iseemeti fiivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevefaodi siino ubuheeteunofenedi miihaico acihi imo imo mehesicinino ifico. ⁴ Jaanoro amiihaico gaayicisujino amiihaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificunoco. Jaano finisurajitih, bu mihinivatusurajitih, bu deecano ochoomobadi icajitino. ⁵ Jaamo amiihai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amiihaico teemejiibo. Jaamo taajasuvi mihifetehi niinofucusumi ihaciqui ificunovi.

⁶ Jaamaño amiihai sihidiro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amiihaico iji inisuneri idasuno gueenejisuno mihicajihica. ⁷ Miiro amiihai miyaavogo orobadi jeevahi. Jaano nisucafetefihi ciijigairi iiminoco igaa jaciqui. Jaano amiihai miyaavogoco iji inisunoco ajaabicino oro ifinifino janaanicihi sihidi jaaducafetehi. Jaamaño amiihai miyaavogo tolli inisucafotono cahacisucafeteji, imocafeteji, bu bocigocafeteji icano Jesucristo siino asaadi.

⁸ Miiro amiihai Jesucristoco magaijhi diiboco mahatimetirumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatimetirumo. Jaamoro sihidi imo imo mihicahi aivo ovosiino ajashutino jibogoratino. ⁹ Jaano jino amiihai jeebi taajasuco magaayicino, toono amiihai miyaavogo jaada.

¹⁰ Miiro siicije Moocaani iimaaminaa jino taajasuco idilluumoro guinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amiihaico aaciujinoco.

¹¹ Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo idasuno iicaujinobuunati iiminoco agaayicijinoco. Jaanoco diito esamaahicauhi: ¿Miihoho fine diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico jibugunoco igaaajiqui icano. ¹² Jaamoco

Moocaani gaajasuui idudicamaaje diitedi icatino, miihaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amiihaico jibogomo, bu diitoro amiihaico taajasujibogoco Moocaani Gaija niquejefaodi agalluubo mityafeenedi jibuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomominaa, angeles onoomo, emeecomoro agaa jaguehicano.

Moocaani Miihaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

¹³ Jaaneguiha imino mehesamaaimoro momooni. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesicini Jesucristo asaadi Moocaani amiihaico iimihusefaodi aaciujinoco. ¹⁴ Oono, amiihai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautisumi mihimeguehicaunehejeque momoonicuudino. ¹⁵ Jiliro aivo imino mihica, oono Moocaani amiihaico ucuuhuvaubo iimii bo iicamaño. ¹⁶ Miiro Caatinihaamefaño noono: Amiihai imimo mihica, jino uujoho iimibadi, nooboro.

¹⁷ Jaamo amiihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryi momoonihicanoco ihifiniciiboro gaajacihicahi sabadiro saatohoco guinoviniiniyutiiibo. Jaaboco mihigui jino jiinjehalliri mihicanohachuta. ¹⁸ Miiro Moocaani amiihaico taajasuhi amiihai imiti ifiiti oono amiihai eedeetemihaiti magaayicunoco. Jaanoco amiihai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nihibami icano ifinifineri ajaaduutiiiboco. ¹⁹ Jaanoti naha idinoro jino Cristo tiihoho iimineri jaaduubo, oono cordero iimiibo, imihinima achahaaboco agaicaaunicibadi diiboco agaicaauno tiijeheri. ²⁰ Jaabo Cristo siicijetiro jiinije fiivutinaacaro tooneguiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amiihai iminoco magaayiciqui. ²¹ Jaabo diibo Cristofeenedi amiihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevefaodi siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidi bocico acihi. Jaamaño amiihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesicinihicaui.

²² Jaamo amiihai jino miyaano jibogoco: Jii, monoomoro amiihai jeebinoco mihimibachucuui. Jaaneguiha amiihai nahabomico miyanotiro imino magaiji. ²³ Miiro amiihai siino mifiivucuui Moocaani seemetiro miicaqui. Jaaruno iguijefefino miyaminaati mifiivono icatino, jilli Moocaani ifinijitino iijifeenedi mifiivucuui. ²⁴ Miiro Caatinihaamefaño noono:

Miiro miyaminaa naavahubadi jeevahi, bu imitya ideecanobadi jeevahi. Miiro inaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadi miyaminaa, bu imitya goovano finiji, noonoro.

²⁵ Jaanoti naha Aivojiĩbo Moocaani iiji ufucuro finijit̃hi. Jaaji jijĩ tooji taajasu iijico amĩhaico mij̃ibogono.

² Jaaneguiiha fanoova imitico mejeevesu, oono fanoo bañĩfiranehejeque, bu inehejehallit̃iro mij̃ihevenehejeque, bu fanoova sicamañeheje j̃i-boocasico icano. ² Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mifañoco iicanic̃badĩ sihidĩ mihimogomoro miguiino Moocaani iijico aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedĩ mujusimoro mataajahi. ³ Mohaivojiĩbo iiminoco magaaacuumo.

Cristo, Ubuheeneguisiba. †

⁴ Jaaneguiiha Mohaivojiĩbojaa masaa, oono guisiba ubuheeba iicaba iicajirubadĩ iicaabojaagovi. Mĩro jaaboco miyaminaa iimuguutimoro gañĩhuhi. Jaaruubo Moocaanidĩ imiyaabo iicaabo sihidĩ ijaadama iicaabo. ⁵ Jaabadĩ bu amĩhai diibo guisibabadĩ ejeevaabobadĩ mejeevamoco, Moocaani itemplojatĩ eetavehi, itaat̃iro iicaqui sacerdotem̃itĩ eheetavoobo. Jaamo amĩhai Jesucristofeenedĩ jeeçivoco meheetavonoco Moocaani igaayiciqui. ⁶ Jaamaño mĩro jillĩ Caatinĩhaamefaño noonoo:

Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guisibatĩ iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidĩ ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufvetimo iicaqui, noonoro.

⁷ Jaamo amĩhai mimiyaaveguemedĩ aivo diibo sihidĩ ejeevaabo. Jaanotĩ imiyaavogot̃imedĩ jino Caatinĩhaamefaño jillĩ ononoo ifeteji:

Iija eetavominaa it̃ihisuumoro agañĩtuba jisumi aivo imiyaabat̃i minifetehi, ononoo.

⁸ Jaabadĩro bu jillĩ noonoro ononoo ifeteji:

Jiba nanigaiva guisiba, bu gañĩsuguisiba icano, ononoo.

Jaamo diito Moocaani j̃ibogoco imiyaavogot̃imo oono toba Cristo iicaabotĩ ananigaivacuumo, tollĩ iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

⁹ Jaanotĩ naha amĩhai Moocaani iicicucuumi, diiboco mejeeçivequi sacerdotem̃itĩ mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosĩnehejeque mij̃ibogo. Jaabo amĩhaico tajĩbahi ic̃ivonoguiinotĩ mihiinomoro ihovosĩ seseefaño mij̃icafetequi. ¹⁰ Jaamo amĩhai it̃iconĩ cuumibadĩ mihicaut̃hi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumitĩ miminifutucuuhi. Jaamo amĩhaico it̃iconĩ mij̃johoba ĩdaasuguut̃hi. Jaarumoco jisumi Moocaani ĩdaasugehi.

Moocaanico Mejeeçivequi Mihica.

¹¹ Agaijimo tañahabomĩ, amĩhai j̃iinijetĩ sitabadĩ sihi mihicamoco neehi: Mihimeguedino amĩhai ifi imit̃inoco. Mĩro mofi imit̃i mojeebĩ imi esamaajeque finisujirahi. ¹² Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatĩmo imefeenevi. Tollit̃i diito jisumi amĩhaidit̃i imit̃imi-

naa iicanic̃badĩ ihiimaarumo amĩhai imino momooninoco aatyimemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedĩ.

¹³ Jaaneguiiha jillĩ Mohaivojiĩbo Jesucristo iimegueneguiiha miyaminaa aivojito onoobadĩ mihica. Emperador onoobo imiyahaivojiĩbo onoobadĩ, ¹⁴ bu tajĩbaminaa iimit̃imoco ic̃ivojaniqui, bu imino iicamoco ibociguequi icano agallumo onoobadĩ icano.

¹⁵ Mĩro Moocaani imeguehi amĩhai imino mihicanoco. Toonoco aatyimemere diito agaajatimo, bu jillĩ mihiifomo iicarumoco icano amĩhaidit̃i: Imit̃imo, eenehicarumo illivequi.

¹⁶ Jaaneguiiha Moise tajĩbaguiino mihicatirumo mihimogomoro imit̃inoco momoonidino. Jaarumo ivĩ jillĩro Moocaani j̃jovotobadĩro mihica. ¹⁷ Jaaneguiiha famoovaacoro mobociguehica, bu amĩhai nahabomico magaijĩ, Moocaanico miñihicugo, bu emperador aivojiĩboco mobocigo icano.

Cristo ĩdaasuno Icaunotĩ Magaaja.

¹⁸ Jeeçivominaa amĩhai aivojito ononoco: Jii, monoo, iimimocoro amĩhaico ĩdaasugomocoro icat̃ino, bu tollĩro iimit̃imoco icano. ¹⁹ Mĩro imino Moocaanico magaijimoro sicamañohallit̃i ĩdaasuno mihicanoco majaabicino. ²⁰ Jaanotĩ bu, çmillit̃i amĩhaidĩ imijiruno iimit̃inoco momooninohallit̃i amĩhaico ahaaminoco majaabicino? Jaanotĩ naha iiminoco momooninohallit̃i ĩdaasuno mihicanoco majaabicino, toono naha Moocaani imefeenevi aivo iimino. ²¹ Mĩro tooneguiiha Moocaani amĩhaico cuuhuvauhi, Cristo ĩdaasuno iicaunotĩ cuuhuvauhi, Cristo ĩdaasuno iicaunotĩ magaaamoro diibo iicaubadĩ miicaqui.

²² Mĩro diibo sanooba imitico moonit̃it̃hi, bu bañĩfiira diibofaño chahauhi icano. ²³ Mĩro diiboco aivono eenehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicaut̃ĩbo. Bu diiboco ĩdaasuno omoonisumi jaadamaait̃ĩbo, jillĩro Moocaanico imino emeecĩboro udugaacufii-bovĩro sefahicaubo. ²⁴ Jaabo Cristo mohimitico ifihallivĩ ĩciuboro imohohallivĩ satyuuhi mohimit̃i ifiico miguijenimoro it̃icovono ifiimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amĩhai mubuheehi. ²⁵ Mĩro it̃iconĩ amĩhai ovejamĩ imitamobadĩ mihichicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovi muhuumicuuhi. Jaaboro amĩhaico ovejamĩ toomominaafibadĩ otoomooboro amĩhai jeeb̃inoco imibaiỹiçhi.

Jillĩ Ataabavacuumo Miicaqui.

³ Jaabadĩro bu amĩhai gaigoomĩ, amĩhai tajĩm̃i atajĩbanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitotĩ saatoho imiyaavogot̃imo mij̃ibogot̃irunaaca imiyaaveguequi amĩhai imino mihicanofeenedĩ; ² jaamo amĩhai imino mihicamoro diitoco mobocigonoco aatyimemere. ³ Jaabadĩro bu amĩhahallico mihimibaiquimaaidino, oono janaanici famañoovaje feedamaajebadĩ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno j̃icamaajeque icano. ⁴ Ivĩ amĩhai jeebĩfaño aatyimerat̃ihigo-

† Cristo buheebe. Jaaruubo guisibabadĩ jeevahi.

coro mihimibachu. Jaamoro ifinijitino ovosii sajeebii, siicuno icano jeebiiima mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono. ⁵ Miïro siicijeo gaigoomi Moocaanidiro iicaumo jilli imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijimi onoonoco: Jii, neehicaumo. ⁶ Miïro tolli iicaugo Sara aiji Abraham atajjibanoco: Jii, onogoro diiboco: Tahaivojiiibo, neehicauhi. Jaagobadi amiihai mihicajirahi iguitimo imino momoonihachijii.

⁷ Jaabadiro bu amiihai aijimi, amiihai taabamico gaa-jacimoro mificu, bu mobocigo. Jilli iniinovaneguiiharo icatino, bu oono iimihuseri Moocaani amiihaico aacy-omo ifiimaryo iicamaño. Jaanegui jilli mihica amiihai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tihisudino.

Imino Omoonijinoco Iimogomo.

⁸ Niinoono jino amiihaico neehi: Famooro sabadiro imino mihica, bu fahigova mihidaasugocasi, bu miïno nahabomima mihicanicibadi, bu magariicasa, bu siicujeebiiima mihica icano. ⁹ Bu amiihaico imitino omoonimoco, imitino momoonidino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jilliro diitoco imino monoo. Miïro Moocaani amiihaico cuuhuvauhi diibo amiihaico imino omooninoco magaayiciqui. ¹⁰ Miïro ifiico agaijimoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitinoco iimaatimo iicaqui, bu bañifiiraco iimaatimo iicaqui icano. ¹¹ Bu imitinoti buhigovi iminifotomoro iiminocoro imooniqui, bu sajeebii icaco iguiinomoro toonoma iicaqui icano. ¹² Miïro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanoti imitinoco omoonimoco imogotiiibo. ¹³ ¿Mijjoho bu amiihaico imitino moonijirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momoonimoco? ¹⁴ Jaarumo iminohalliti idaasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui miiti mihiguidino, mihiguetedino. ¹⁵ Ivi jilliro Cristoco mobocigo amiihai jeebii Aivojiiiboco. Jaaneguiiha fahiijivaro mihimibaicini. Jaamo amiihaico amiihai miyaavogoditi idillumoco mihimusuji. Jilli Moocaanico bocigomoro siicujeebii mihiiama. ¹⁶ Jaarumo imino mihica nijj nijj icatimo, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanoti imitino iimaahicamo inucufeviqui. ¹⁷ Jaamaño iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tolli iimogohachijii. Jaanoti imitinohalliti idaasuno mihicano imitihii.

¹⁸ Miïro Cristo mohimitihalliti idaasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino guijevecuutiiibo iicaqui. Jaabo imitima chahauruubo miïhai mihimitimohallivi Moocaanijaagovi miïhaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi. ¹⁹ Jaano Igaijari ufuuboro bu siicije iguijevecinihicaumo jeebiiino iijj civojafaño iicaumoco jiiibeguejeubo. ²⁰ Jaamo diito siicije Noe iicausumi imiyaavuguutimo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitico ajaabiciiiboro teemehicauboro: Fine imitejimobadi, esiciniuboro. Jaagari nifaihuti taajaumo sahuse juugahuseti miitooci, saatoho idiiinoro. ²¹ Jaano tonifaihu miinoco initino nifaihubadi iicano. Jaafaihufeedi jisumi miïhai mataajacuui. Jaano toono niti

miïno ifiico initino icatino, idiiinoro Moocaanico miïno esamaaje mihinivatino iicaqui midilluno. Jaanoro miinoco taajasuno Jesucristo siino ubuheete-unofeedi. ²² Jaabo niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovi acasiivutuuboro gicinihi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomominaa, bu aivojito, bu mityano icano iicamo.

Moocaani Miïhaico Acidineri Sitaaco Mahamusuno.

⁴ Jaaneguiiha bu amiihai idaasuno miicaqui mihimibaicini, oono Cristo idaasuno iicaubadi. Miïro idaasuno omooninoco ajaabicimo imitico ejeevesucuumo. ² Jaamo jiiinjehalliri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi iicaqui; ifi imogonocoro imooniqui icacutino. ³ Miïro aivo ajashucutino oono Moocaanico agaajatimo omooninibadi iticoni momoonihicauno. Miïro tusumi amiihai fanoova imitico mihimoyiiichi-cauhi, bu iimitino imogoco mihimoyiiicimoro momoonihicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jiiibaimonoco icano, bu jeebiiibatiro adumoro, miïhaiñooobaco mejeecivehicautihi, bu Moocaani afaguunoco fanoova iijimico eheetavonoco jeecivomoro mihicahicauhi icano. ⁴ Jaamoma siino magataavomoro iimitinoco momoonicuutineri eheetyemere amiihaiditi imitino iimaahicamo. ⁵ Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeeciiboro ijaadaco aaciiiboma paryi imibachujimo. ⁶ Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jiiibogoco jiiibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jiiijehalliri iicausumi famoovaaco iicabadiro Moocaani omooniturumo.

⁷ Miïro jino fanoova ifinijino fiiticuui. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiiama. ⁸ Jaano janaanivii gaijicasima mihica. Miïro gaiji ajashutino imitico finisufihi. ⁹ Jaaneguiiha amiihai iijanofaño fahigovavi magayicicasi iimaafiivotimo. ¹⁰ Bu fahigovavi mejeecivocasi amiihaico Moocaani aacidinehejeri. Jaano Moocaani amiihaico fanoovaaco aacinoco imino motoomomoro momooni. ¹¹ Jaanoti bu saatoho mihiiamaano Moocaani iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachijii, Moocaani amiihaico aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahiijivaro. Fine.

Cristohalliti Idaasuno Mihicano.

¹² Amiihai tañahabomi, sefaneri inisuno amiihahallivi asaasumi meheetyedino, ajabafiiranoti mihicanicibadi. ¹³ Ivi jilliro imo imo mihica Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiiima asanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi. ¹⁴ Jaaneguiiha amiihaico Cristo iijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amiihai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amiihahalliri iicamaño. ¹⁵ Jaanoti amiihai sita gaicaau, bu naniva, bu imiti mooni, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi idaasuno mihicadino. ¹⁶ Jaanoti naha saatoho Cristo mo-

mohalliti idaasuno mihicaneri munucufevedino. Jilliro toonohallivi Moocaanico mihimo.

¹⁷ Miïro jino tusumi mihicacuui Moocaani idaasuno omoonijino iseemeti iticovano. Jaano miïhaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine Moocaani jiiibogoco imiyaavogotimovi aallibaaniijiiibo omooniiibo? ¹⁸ Miïro jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanequi milliji fine icajimo iimitimo? ¹⁹ Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno iicarufeenedi imino iicamoro ditoco ifiivusuubo Moocaani usefaño ijeebiico ificuuqui. Miïro diibo abañitaiibo.

Miyaavogominaaco Afagoono.

5 Jino uujoho amiihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadiro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo idaasuno iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosiima ufucu asaadi. ² Jaaneguiiha amiihai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco motoomo amiihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni Moocaani imogobadi. Jilli amiihaico atajiiibaneguiiharo icatino, bu jilli nihibamicoro magaayiciquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje. ³ Amiihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo amiihai momooninoco aatyimemere igaaajau. ⁴ Tolli momoonihachiiji, imiya toomominaafi agasedi amiihai magaayiciji imino chaahimigaco, milliji icajitinoco.

⁵ Jaabadiro bu amiihai sicafe quillahuto iijiguinovi miminifoto. Jaamoro sabadiro siicujeebiima mihicamoro fahigovavi: Jii, monoocasi:

Miïro Moocaani imogotih: Aivo uujoho sihidi jeevahi, enefimoco. Jaanoti naha siicujeebiima iicamoco iimihuseri amusufiibo.

⁶ Jaaneguiiha sihidi ejeevano Moocaaniguiino † mimini-foto amiihaico diibo unuufucu agasedi sihidi mejeevamoto iminiyuqui. ⁷ Jaaneguiiha paryi amiihai esamaajeque Moocaani usefaño mificu. Miïro diibo amiihai imino mihicanoco imeguehi. ⁸ Jaamoro bu imino magaaajamoro mehesicini. Miïro oono amiihaiminaafi iijicubadi niigooboro iguehi, aatyimeme miyaavogoco ifinisuqui. ⁹ Jaaboco mejenaau miyaavogofañodi sefano mihicamoro, tolliro bu fahigova iicamo amiihai nahabomi, tobadiro bu idaasuno iicanoco magaaajamoro. ¹⁰ Jaarumo gueenejisuno idaasuno mihicanobuunati Moocaani amiihaico imino imibachujiiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryi fanoovaaco aacifiibo miihaico cuuhuvahi Jesucristoma sano ifinijitino fiivofaño micaqui. ¹¹ Jaabo jaafa mityama icahi fahijivaro. Fine.

Niino Fitaacu.

¹² Jino tañahabobadi eesiciniubo Silvano onooboenedi jihaamegayico caatinih amiihaico fajiiñiiboro miyaano iicanoco oono Moocaaniti paryi magaayicineheje Moocaani miihaico sihidi agaijinoco iijiiibogono. Jaanofañodi quehecuno mihica.

¹³ Tolliro bu Moocaani iija Babiloniar iicajaminaa Moocaani amiihaico iicaubadiro iicummo amiihaijaago iijico galluhi, bu tolliro diibo taseemenebadi iicaabo Marco onoobo amiihaijaago iijico galluhi. ¹⁴ Jaanegui fahigovavi mihibicicasimoro midillucasi.

Jaamo paryi amiihai Jesucristota mihicamo sajeebiima mihica.

---

† Griego iijiri janaanici jilli noonicino: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogominaadi Pedro Acaatinuuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecivominaafi, bu diibo minisuminaafi iicaabo amihaidi jihaameque caatinihi, miithai mihicabadiro imino mimiyaavogomedi. Miïro Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi famooro imiyaavogodimoco acihi iimico. ² Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojjiïbo Jesucristo icamisico magaajanofeenedi amihaiico sihidi imino omooninoco, bu sajeebii icaco icano mag-aayici.

Moocaani Miyaavogominaaco Aacino.

³ Miïro Moocaani miithaico imityafañodi paryi mofiguiiha mucuujivaachunoco, bu diiboco mejeecivequi mucuujivaachunoco icano aciïbo, toonofeenedi diiboco magaajaqui, sihidi ejeevanofeenedi, bu ovosinooonoco eheetavonofeenedi icano miithaico ucuuhuvauboco. ⁴ Jaanehejefeenedi unuunoco miithaico aciïbo, jaano ajashutino, sihidi ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedi amihai Moocaani iicabadi miminifete-hi iimitino imogo jinihallivi imitico isivanoti mataajamoro. ⁵ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amihai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanici gaajari, ⁶ jaanoco bu mahamusu amihai ifiicoro imino matajibaneri, jaanoco bu mahamusu jaabiciri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeeciveneri, ⁷ jaanoco bu mahamusu amihai nahabomima magariicasineri, jaanoco bu mahamusu gaijima mihicaneri icano.

⁸ Jaano jinehejema mihicanoco miguiraaatusuhachijji amihai ifiino mihifonoti icajitihî, bu Mohaivojjiïbo Jesucristoco magaajano sicamañovi feejitihî. ⁹ Jaanoti jinehejema achahamo ihaallinoma chahahi, jabaiyimo; iticoniono iimiti initicafutunoco ajabajevecuumo. ¹⁰ Jaaneguiiha tañahabomi, mityano mihicamoro imino mehesicini Moocaani amihaiico ñciuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tolli momoonihachijji ufucuro imitinofoño mahaquetejitihi. ¹¹ Jaachijji amihai imino tihitino mijicafeteji Mohaivojjiïbo, Motaajasuminaafi Jesucristo aivojji ifinijitinofaño.

¹² Jaaneguiiha amihaiico jinehejeque magaajacurunoco esaayuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco. ¹³ Miïro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amihaiico eesaayuboro afajinino.

¹⁴ Miïro Mohaivojjiïbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedî jijeeque goovano ejeevesujinoco. ¹⁵ Jaaneguiiha

uujoho tasefadino moonihî. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafete-hi.

Cristo Sihidi Ejeevauboco Aatyimeumo.

¹⁶ Miïro amihaiico Mohaivojjiïbo Jesucristo mityati, bu jijehallivi asaaunoti icanoco mijjiïbuguno sicamañoooco miithairyo meheetavomoro mijjiïbuguno icatino. Miïro miithai mohaalliri mahatyimeuhi Mohaivojjiïbo sihidi jeevaaboco. ¹⁷ Jaaboco miithai mahatyimeuhi Dios Moocaani bocico, bu imico icano diiboco aaciusumi, bu tolliro muguubuuhî Moocaani ihovosiiri: Jaanî taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco. ¹⁸ Jaano toono niquejefañoti unuunoco miithai monohojineri muguubuuhî Mohaivojjiïboma imibaairi mihi-causumi.

¹⁹ Jaabadi bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaaminaa acaatinuunoco. Jaanoco amihai mimiyaavogomo aivo imino momooni. Jaano toono diito acaatinuuno ifuvusuhi oono civohigoti cijigaimecu mesesevetinohachutaro ñfuvusunicibadi. Jaanoti Cristo cuujetavio meecirigai onobobadi asaacudi amihai jeebinoco achicijiiïbo janaanici imino Moocaanico magaajaqui. ²⁰ Jaaneguiiha iticoni jinooco magaaja, chahano Caatinihaamefaño inoro ihesamaajeriro onoono. ²¹ Miïro toonoco Moocaani iimaaminaa jilli ijeebitiro onoomoro acaatinuuno icatino. Jilli Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaaniditi jiiïbuguumo.

Sicamañoooco Ijiiïbeguefimo.

2 Jaabadiro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani iimaaminaabadi icarumo abañififimo. Jaabadiro bu icajimo bañifiira jiiïbogominaa. Jaamo amihaiifeenevi toovono ijicafotomoro sicamañe-hejeque jiiïbeguejimo amihai miyaavogoco ifinisuqui, oono Aivojjiïbo aamiiïbo ataajasuboti bañimoro. Jaarumo goovajino ifiicoro ifinisuno. ² Jaamoco sihidi saatho imiyaavogomoro diitobadiro iminotino moonijimo. Jaamo tolli iicanoti sita miyahijji jiiïbogoditi imijitino ihimaano. ³ Jaamo nihibamico sihidi iimogomoro amihaiico nanijimo sicamañehejeque ijiiïbogonohallivi. Jaarumo ifinijinoti taajajitimo miïro siicijetiro diitoco Moocaani ahaamijinofaño icacuumo.

⁴ Buhicagaha itoomominaa icaurumo imitico omooniumoco gaijiiïbo jilliro diitoco jigaiñehiri isisiuboro cijigaiifaño icivohigo gañiïhi, tahî iicaqui jaadusufucu agasejinohachuta. ⁵ Tolliro bu siicijeo miyaminaaco iimitihalliti gaijiiïbo nifaibari amacanis-

uboro diitoco finisuuhi. Jaaboro idibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyaminaaco ijibugubocoro. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedimomaryo. ⁶ Tolliro bu Moocaani finisuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi icanoco cijigairi ijigasuuboro, baiguiijiti miniiyuuhi, toonobuunati iicano imiti miyaminaa toonoti igajaqui. ⁷ Jaanoti idibocoro Lot onobocoro taajasuubo imino iicaaboro diito imitino iicanoco aatyimeebere idaasuno iicahicaubocoro. ⁸ Miïro diibo imino iicahicaubo fafucuvaaciviro iimijeebifañodi idaasuno icahicauhi diito imitino omooninoco aatyimeebere, bu imitino ihiimaanoco uguubuuboro icano. ⁹ Jilli Aivojibo taajasufihi iji abañino inisunoti diibota iicamoco. Jaanoti iimitimoco ficuubo jaadusufucusumi idaasuno imooniqui.

¹⁰ Jaabadiro bu Moocaani idaasuno mooniji janaaniviro oono idicunoco ifi iimogonoco omoonimoro, bu diibo tajibaco iimeguehaticimoco icano. Jaamo jenaaufifimo, jeebibatiro moonifimo, iguitimo ifihicunoco mityati imitinoono ihiimaanoco icano. ¹¹ Buhicaga Moocaani toomominaa sihidi imityama icarumo diito Aivojibo imefeenevi: Imitino, onoomoro ibatihu.

¹² Jaamo diito asimibadi ihesicinibama chahahi, oono sahijitiro iicacubadi iicamo iimitimo, ifiivomoco agaayicimoro agaicaaufimo asimibadi iicacuumo. Jaamo diito agaajatnoti imitino iimaahicahi. Jaamaño asimii iicanicibadi guivejimo. ¹³ Jaamo idaasuno icaji sitaaco idaasuno omoonihicabadiro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo gueneene icajitino safesugoco omoonimo. Jaamo amihai jibaimonofaño ofoomoro amihai nucuvevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro. Jaanoti amihaiditi sita imitino iimaahicahi.

¹⁴ Jaamo bu gaigooco jilli ticovono ifinichicaticimo, bu iimitico jeevesuhicaticimo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro icinoco. Jilli Moocaani afaijacuumo iicamo. ¹⁵ Jaamo iimino jihaiti imitacumo, johono Moocaani iimaaminaafi Balaam onoboro Beor achibadi jeevamo. Miïro diibo imuguuhi iimitinoco omoonunohallivi nihibamico agaayiciujirunoco.

¹⁶ Jaaruubocoro iimitihalliti asi burro ibauhi miyaminaafibadi ihiimaauboro. Jaamaño fuutiibo ijeegavoma.

¹⁷ Jaamo diito pisirigai inifaihuma achahanobadi jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihigo asatyonibadi jeevahi icano. Jaamo ficucinuhu fahijivaviro aivo icivonoguiino iicacuqui, ¹⁸ mihifonehejeque sihidi jeevamobadi ihiimaahicamaño. Jaamo iimitinoco ifi iimogonehejeque iimoyichicanofeenedi jeevamaaisuhicamo iimitinofaño iicahicaumoti miyanotiro agaacuomoco. ¹⁹ Jaamoro diitoco: Amihai iimino iicaco mahaciji, neehicamo, diito bu jijovoto icarumo. Miïro fanoohimiti iguiononocumoco imiti jijovotorucu.

²⁰ Jaanoti bu Aivojibo, Taajasuminaafi Jesucristoco agaajaumoro jiiinje imititi atajacuuro siino dojicuviro tonehejefaño imitamoco siino tonehejeguiino minifeteji. Jaamo iticoni Jesuco agaajautino janaaniviro imitino minifeteji. ²¹ Jaamedi imijiruno oono imino

jiihaico gaajatimo iicano. Jaanoti iimino tajibacoro diitoco aaciunoco gaajacuuro siino ejeevesumaño aivo imitino icacuumo. ²² Jaamovi aivo imino ifotono jilli onoonicino: Jicu siino iguibamaajeque dojicuviro faiyih, bu faafaibaco initicuubo siino dojicuviro caamefaño jeefiji, onoono.

Aivojibo Asaajino.

3 Agaijimo tañahabomi, jino siino amihaidi acaatinhaame. Jaahaamecifaño imeguehi jino afajininofañodi miyanotiro amihai eesamaaisunoco. ² Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaaminaa unuunoco, bu Mohaivojibo Taajasuminaafi tajibacoro galluminaa amihai iijibugunoco icano.

³ Jaaneguiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo miyaminaa Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico iimogono onobadiro iicamo. ⁴ Jaamoro dilujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Miïro jiiinjeque ifiivusuunoti moheedetemihai iguijeveunoti, bu jisumihachuta jino jiiinje iicabadiro icahi, noomoro. ⁵ Miïro diito imogotihu agaajanoco niquejene siicijetiro ifiivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri nifaihufañoti jiiinje iinuunoco jaanunobadi. Jaanoti bu fahigovadi nifaihu iicanoco, ⁶ bu oono nifaihuri jiiinjehalliri iicaunoco ifinisunoco icano. ⁷ Jaabadiro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiiinje icano jino iicano cijigaiguiharo ficucinhi, diiboro Moocaani onobadi. Jaagai cijigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tolliro iimihaticimo finisucafeteji.

⁸ Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, jinooco majabajevedino, miïro Mohaivojibedi safucu mil añobadi jeevahi, bu mil año safucubadiro jeevahi icano. ⁹ Jaabo Mohaivojibo unuunoco ajabajevecuuno icatino, oono saatoho eneehicabadi. Jilli mihai ajaabiciboro imoogoobo famooro iimitico ejeevesunoco, mihaiñooba cijigaifaño footimo iicaqui.

¹⁰ Miïro Mohaivojibofucu gaseji mehesicinitinaaca, oono nanivaminaafi gaajaciratinofucu asaanicibadi. Jaasumi niquejene paryi dubaicamaaiji nihicuno guubuvusunoro. Jahi paryi icaneheje cijigairi finisucafeteji. Jaabadiro bu jiiinje paryi toojehalliri iicanoma jigasucafeteji icano.

¹¹ Miïro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiha aivo imino Moocaaniguiharo mihicano, bu diibocoro imino mejeecivono icano. ¹² Jaaneguiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diibocoro mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene cijigairi finisucafeteji. Jaano icijigairi tahi icaneheje paryi chucucamaaiji. ¹³ Jaanoti naha mihai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niquejeneque, bu bojiinjeque icano. Jahigo paryi famooro imifiimo imino mihicaji.

¹⁴ Jaaneguiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motomonohachuta imino mihica amihai Moocaani sajeebima mihicamoco, bu mihinatimoco ihatyimequi. Jaanoti imitino icano mihicamoco atyimevadiibo. ¹⁵ Jaamoro magaajamoro Mohaivojibo asaatinohachuta sanoodimo imiyaavogomoro itaajaquihica. Miïro bu jinooco tolliro amihaidi caatinuubo magaijibo

monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aaciudineri. ¹⁶ Miïro paryi ihaamenefañoði jinehejeque amiïhaico neehicaabo, samañosafaño tihïno noocinirunaaca. Jaanoco agaajatimoro, imino imiyaavogotimo sihigoviro iimitinojaagoviro mini-iyuhicahi, bu tolli oono Caatinihaamefaño simañoohaamefaño onoonehejeque siibadi iimitino-jaagoviro oovicimoro iimitinocoro moonihicamo icano. Jaamaño ifiinocoro finisujimo.

¹⁷ Jaaneguiiha agajjimo tañahabomi, jinooco imegaviro magaajacumaño imino amiïhai ifiico motoomo. Jaamo iimitimo amiïhaico abañinofaño minifototimoro amiïhai miyaavogofaño quehecuno mihicanoti aacototimo mihicahi. ¹⁸ Jaaneguiiha aivo janaanici imino Mohaivojïbo Motaajasuminaafi Jesucristoco magajamoro diibo gajjifaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacisu jisumi, bu fahijjivaro icano! Fine.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amiihaidi macaatiníhi jino iticoni jiniije ifiivuti-naacaro iicacuunoco miihai muguubuunoco, mohaallineri mahatyimeunoco icano. Jaaboco mahatyimeumoro diiboco muhuseneri mududiciuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo. **2** Jaabo miyaminaaco fiivusuuhi. Jaaboco miihai mahatyimeumoro toonoti mijjibeguehicahi. Jaamo amiihaico mijjibeguehi jino ifinijitino fiivoco, Moocaanima iicauhijji miihaivi ubuhugaavuunoco. **3** Jaanoco amiihaico mijjibeguehi muguubuunoco, mahatyimeunoco icano. Jaamo miihaima manahabovahi Moocaanima miihai mihi-cabadi, bu Illi Jesucristoma mihi cabadi icano. **4** Jaanogui amiihaidi jilli macaatiníhi. Jaamo sihidí imo imo mihihahi.

Moocaani Seseene Achiciniibo.

5 Jibogoco Jesucristo miihaico jibuguhi. Jaanoco amiihaico mijjibeguehi Moocaani seseene achiciniibo iicanoco. Jaabovi ajashuno icivono chahahi. **6** Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo civohi mihihamo jilli mabañihi moojiri, sicamañoooco monoomaño, bu momoonimaño icano. **7** Jaanoti Moocaani iicabadi seseehi mihihachijji diiboma magataaciníhi. Jaamaño miihaico Illi Jesucristo tiihoho mohimitico paryi nitíhi.

8 Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoomo jilli mofiico mabañihi. Jaamaño mojeebifaño miya iiji chahahi. **9** Jaanoti mohimitico Moocaanico mijjibogohachijji diibo aivo imihuseebe abañitatibo, mohimitico ubuusu-uboro paryi nitijiiibo. **10** Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoohachijji Moocaanico: Bañififiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iiji chahahi.

Iji Moocaani Imefeenevi: Imitimo, Unuusumi Jesucristo Mohalliti Iicaabo.

2 Taseeme amiihaidi jilli caatiníhi. Jaamo iimitinoco moonitimo mihihahi. Jaanoti mimiyaavugucuumo imitinoco momoonihachijji Moocaani imefeenevi mohalliti iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.

2 Jaabofeenedi mohimiti jaaducafutucuuhi. Jaano miihaidiro icatino, faajiinijeminaadiro bu icano.

3 Jaanoti Moocaani atajjibabadi mihihachijji magajaji diiboco magaayicunoco. **4** Jaanoti saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajjibaco imiyaavogotimaño, bañififimo. Jaamofaño miya iiji chahahi. **5** Jaanoti diibo tajjibaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agai-

jiiibo. Jilliti magaajahi diiboma magataavonoco. **6** Jaabo Moocaanima gataavehi onooobo Jesucristo imino iicaubadi iicaqui.

Bohono Tajjiba.

7 Tañahabomi, botajjibaco amiihaidi caatiníhi amiihai Cristoco mimiyaavuguunotiro amiihaico atajjibacunoco. Jaano jino siicijetiro atajjibauno jibogoco amiihairyo muguubuhicacuuno. **8** Jaano tajjibaco amiihaidi acaatinino jino bohonobadi minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodi, amiihaifañodi icano. Jaamaño icivono afatyucunoguiinodi miya sese achicinicuhi.

9 Jaanoti saafi: Seseehi icacuuhi, nuuruubo inahaboco ijihegueebe civohiguerehiica icahi. **10** Jaanoti inahaboco agaijiiibo seseehigo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimitinofaño gañisujirahi? **11** Jaanoti inahaboco ijihegueebe civonofaño icahi. Jaabo ofoohigoco gaajatíhi, iciveri aatyimetimaño.

12 Taseeme, jaaneguiiha amiihaidi caatiníhi, Moocaani amiihai imitico Jesucristofeenedi ubuuscumaño. **13** Amiyato, amiihaidi caatiníhi, iticoni jiniije fiivutinaaca iicauboco magaajacumaño. Sicafe, amiihaidi caatiníhi, iji Satanasco miguiinonicumaño.

Taseeme, amiihaidi caatiníhi, Moocaanico magaajacumaño. **14** Amiyato, amiihaidi caatiníhi, iticoni jiniije fiivutinaacaro iicauboco magaajacumaño. Sicafe, tolliro amiihaidi caatiníhi, mequehecufimaño Moocaani jibogoco amiihai jeebifaño magaayicimoro ijico miguiinonicumaño.

15 Jaaneguiiha jiniijeque magaijidino, bu jiniijehalliri iicanoco magaijidino icano. Jaanoti saatoho jiniijeque agaijimo Moocaanico gaijitíhi. **16** Miiro paryi jiniijehallivi icano imiti Moocaaniti saatíhi. Jilli jiniijehallitiro asaano, oono mofi imitinoco iimogoneheje, mohaalli imitinoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidí jeevahi, noomoro mihihaneheje icano. Paryi jino jiniijeonehejere. **17** Jaano jino jiniije paryi iimitinoco iimugusuhi-canoma fininoro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo finijitíhi.

Abañififiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihihacuuhi. Amiihairyo magaajacuuhi Cristominaaniminaafi asaajinoco. Miiro jino jisumi icacumo Cristoco iminaanihicamo. Jinoti magaajahi jino niinosumi mihihacunoco. **19** Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo miihaioto icautimo, miihaioto iicauruva miihaima icajirumo. Jaamaño tolli

fuumo famooro maatyimemere magaajaqui paryi famooro miñhaioto iicatinoco.

²⁰ Jaanoti naha amiñhaico Cristo Igaijaco acicuhi. Jaa-maño amiñhai famooro imino magaajacuhi.

²¹ Jaaneguiiha amiñhaidi caatiníhi miyaanoco magaa-jacumaño, magaajatimaño icatino. Miñro amiñhairyo magaajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitirunoco.

²² Jaabo, ¿nacu miñjoho abañifiibo? Eti bu oono: Jesu-co Cristo icatiibo, eneehicaabo. Diibo Cristomi-naaniminaafi iicaabo. Miñro Moocaani Achi Jesuco utu-unamaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaihicaabo icano. ²³ Miñro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico iñibogomo Moocaanima icahi.

²⁴ Jaaneguiiha amiñhai jeebiñfaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amiñhai jeebiñfaño iica-hachijí Moocaanima, Illima icano mihicahi. ²⁵ Miñro Jesucristo miñhaico aciguuhi ifinijitino fiivoco unuubadi.

²⁶ Jaaneguiiha jino amiñhaidi caatiníhi jilli amiñhaico abañihicamoditi. ²⁷ Jaanoti naha amiñhai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amiñhaico aaciuboma. Jaa-maño sita amiñhaico jibeguejitirahi, Moocaani Gaijaro amiñhaico paryi iñibogomaño. Jaabo jibogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiñhaico iñibogobadi.

²⁸ Taseeme, jaaneguiiha amiñhaico neehi: Cristom-aryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui. ²⁹ Miñro amiñhairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

Moocaani Seeme Iicamo.

3 Jaaneguiiha magaaja miñro sihidi Moocaani miñhaico agaijiboro, iseemeti miñhaico oovicíhi. Jaano miyaano diibo seeme miñhai. Jaamaño jiniñjemi-naa miñhaico gaajatihi, Moocaanico agaajatiñmaño. ² Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuui. Jaarunaaca miñhaico gaajasutiñbehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miñro iicabadiro iicaaboco mahatyimeji-maño. ³ Jaanoco paryi eesicinimo, jeebiñ imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.

⁴ Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajiñbaco imitino mooníhi. Miñro imitino momoonino Moocaani tajiñbaco: Jii, monootíhi. ⁵ Miñro amiñhairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitico ibusuqui asaunoco. Jaabofaño imiti chahahi. ⁶ Jaaboma paryi iicamo imitico moonitíhi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano. ⁷ Taseeme, miñhaiñooba amiñhaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebetadi jeevahi. ⁸ Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miñro iñi sahiñjitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi iñi omoonisunoco ifinisiqui.

⁹ Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitíhi, Moocaani ifiico mojeebiñfaño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutíhi, Moocaani seeme mihicamaño. ¹⁰ Miñro gaajaveechuno Moocaani seeme

iicamo, bu iñi seeme iicamo icano. Jaanoti paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

¹¹ Miñro mimiyaavuguunotiro muguubuno jibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi, onono. ¹² Cainbadi mihicadino. Miñro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.

¹³ Tañahabomi, majabafiitedino jiniñjeminaa amiñhaico iñihevehachijí. ¹⁴ Miñhai naha guijveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi monahabomico magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijveti taajatihiica. ¹⁵ Miñro paryi inahabomico iñihegueme gaicaauminaa. Amiñhairyo magaajahi gaicaauminaa ifinijitino fiivoma ijeebiñfaño achahanoco. ¹⁶ Miñro jilliti magaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifiico aacitunoti. Jaabadiro bu miñhai mofiico mahacijirahi monahabomihallivi. ¹⁷ Jaanoti sihidi inehajema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco idaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijitihi, neejirahi? ¹⁸ Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momoonino-fañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

¹⁹ Jaamaño jilliti magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno mihicanoco. ²⁰ Jaanoti mojeebiñ mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutiibo mojeebiñfaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi. ²¹ Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebiñ Moocaani imefeenevi miñhaico milli onootihachijí Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi. ²² Jaabo miñhaico siinoco midillunoco aciji diibo tajiñbaco: Jii, noomoro momoonimaño diibo iimogobadi. ²³ Jaano jino itajiñba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama sabadiro magaijicasino icano, diibo atajiñbaubadi. ²⁴ Jaamo itajiñbaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi icano. Jaanoco magaajahi diibo miñhaima iicanoco Igaijaco miñhaico aacinofoenedi.

Moocaani Gaija, Bu Abañifiibo Gaija Icano.

4 Agaijimo tañahabomi, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Iticoni minisu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Miñro jiniñjehallivi sihidi gahafucumo bañifiiraminaa: Moocaani iijico miñjibe-guehi, onoomo. ² Jaamo jilliti magaajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Miñro paryi oono Jesucristo miyami-naafibadi ifiivuuboro saauhi, nooboro iñibogoo, diibo Moocaani Gaijama iicaabo. ³ Jaanoti Jesucristoditi tolli onootiibo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jilli Jesucristominaaniminaafi gaijama iicaabo. Miñro amiñhairyo muguubuhicacuui togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jiniñjehalliri icacuhi.

⁴Taseeme, amiihai Moocanita. Jaamo abañififimoco amiihai miguiinonicuhi. Miiro amiihaifaño iicaabo janaanici mityahi jiiinjeminanaa iicamofaño iicaabo janaanici iicamaño. ⁵Jaamo diito jiiinjeminanaa. Jaamaño jiiinijeonehejequere iimaamo. Jaanoco jiiinjeminanaa iicamo diitoco guubunicichi. ⁶Jaanoti miihai Moocanioto. Moocanico agaajamo miihaico guubunicichi. Jaanoti Moocanioto iicatimo miihaico guubunicitichi. Jilliti magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañififiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Miihaico Gaijichi.

⁷Agaijino nahabomi, fahigova magaijicasi. Moocaniti magaijicasino saahi. Paryi famoovaaco agaijiibo Moocaani seemene. Jaabo Moocanico gaajahi. ⁸Jaanoti sitaaco agaijitiibo Moocanico gaajathiica, Moocaani saatothoco agaijifihicaaboco. ⁹Miiro Moocaani miihaico agaijinoco ifusuhi miihaidi idibocoro Illico jiiinjehallivi agallunofeenedi, diibofeenedi fiivoma miicaqui. ¹⁰Miiro miihai Moocanico magaijnoti gaiji saatichi. Jaanoti naha Moocaani miihaico agaijiuboro Illico galluuhi mohimitico ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaiji.

¹¹Agaijimo tañahabomi, miihaico Moocaani agaijibadiro miihai tolliro sabadiro magaijicasiqui. ¹²Miiro Moocanico miihaiñooba atyimetatichi. Jaanoti sabadiro magaijicasihachijji, Moocaani miihaima icaji. Jaano igaiji miihaifaño aivo imino jusiji. ¹³Jaamo jilliti magaajahi Moocanima mihicanoco, bu miihaima diibo iicanoco icano Igaijaco miihaico aaciunofañodi.

¹⁴Miiro miihai mahatyimeumoro mijibeguehi Moocaani Illico jiiinjeminanaaco itaajasuqui agallunoco.

¹⁵Jaamo paryi Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.

¹⁶Jilliti magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani miihaico agaijinoco. Miiro Moocaani saatothoco agaijifihicaabo. Jaabo gaijima iicaabo Moocanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano. ¹⁷Jilliti gaiji miihaivi jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñhicugotimo miicaqui. Miiro miihai jiiinjehallivi Jesucristo iicabadi mihicahi.

¹⁸Miiro gaiji iicamañovi ñhicugo chahahi, gaiji ñhicugoco buhi agañiimaño. Miiro ñhicugo ñdaasuhigovi mñnoco satyehi. Jaamaño iiguiibovi gaiji imino jusitihica.

¹⁹Jaanoti naha miihai Moocanico magaijichi iticoni miihaico diibo agaijiumaño. ²⁰Jaanoti saatotho: Uujoho Moocanico gaijichi, onoomo inahaboco ijihegueme bañififihi. Jaamo miiro nahabo mahatyimebeque magaijitimo, ¿milli bu Moocanico magaijijirahi mahatyimetiboco? ²¹Jaabo miihaico atajibauno jino Moocanico agaijiibo tolliro inahaboco igaijiqui.

Miyaavogo Jiiinjeque Guiinonichi.

5 Paryi famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijimo tolliro iseemeque gaijifihi. ²Jaamo Moocanico magaijimo, diibo tajibaco momoonisumi magaajahi

diibo seemeque, bu magaijinoco. ³Miiro Moocanico magaijino itajibaco momoonino. Jaano itajiba sihidijeevatichi. ⁴Miiro oono paryi Moocaani seeme iicamo jiiinijeque guiinonichi. Jaano momiyaavogofeenedi jiiinijeque miguiinonichi. ⁵Miiro idiboro jiiinijeque guiinonichi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

⁶Miiro diibo Jesucristo asaano jibogocafutuuhini faihufeneedi, bu itijohofeneedi icano. Jaabo initicafutusumi unueneriro icatino, bu tolliro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jibeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño. ⁷Jaano jibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idino; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodimo icarumo saafiiviro gataacinichi. ¹⁸Jaabadiro bu minocci, sano idino icahi jiiinjehalliri; Moocaani Gaija, bu nifaihu, bu tijoho icano. Jaano jino minocci, sano idino iicano sabadiro iimaahi. ⁹Miiro miyaminanaa onoonoco mimiyaavogonicichi. Jaamo bu, ¿milli mimiyaaveguejitirahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ijibogonoco?

¹⁰Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jibogoma icahi ijeebifaño. Jaanoco Moocanico imiyaavogotibo Moocanico: Bañififiiboti, neehi, Moocaani Illiditi ijibogonoco imiyaavogotimaño. ¹¹Jaano jino Moocaani onono: Diibo miihaico ifinijitino fiivoco aacino. Jaano toono fiivo Illima icahi. ¹²Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinijitino fiivoma icahi. Jaanoti Moocaani Achima iicatimo toofiivoma chahahi.

Niino Fajini.

¹³Jaamo amiihaidi jinoco caatinichi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinijitino fiivoma mihicanoco.

¹⁴Miiro miihai Moocanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midillunoco, ijeebii onoobadi, miihaico uguubunoco. ¹⁵Jaano miihai Moocanima miihiimaanoco diibo uguubunoco magaajabadiro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco miihaico aacicunoco.

¹⁶Jaanoti saatotho inahabo imitico omooniruno guijevefaño ñfutusutinehiica iicahachijji, diibohallivi Moocanima ihiimaaqui. Jaadi diiboco Moocaani aciji fiivoco, guijevefaño ñfutusuno imiti iicatihachijji. Miiro jaanoti icano guijevefaño ñfutusuno imiti. Jaanoti uujoho nootichi toonohallivi Moocanima miihiimaaqui.

¹⁷Miiro paryi fanooro imiti imitichi. Jaarunofaño icano sanoodino imiti guijevefaño ñfutusutino.

¹⁸Miiro magaajahi paryi Moocaani seeme iicamo iimitinoco omoonitatinoco. Jaamoco Moocaani Achi ooomomaño iji diitoco dudicitatichi.

¹⁹Miiro miihai Moocanioto mihicanoco magaajahi, bu tolliro paryi jiiinjeeto iji mityaguiinovi iicanoco icano.

²⁰Tolliro bu magaajahi Moocaani Achi asaaboro miihaico gaajaco aacinoco, tooneri Miyaabo iicaabo

† Sahaamefaño ficuutimo: Jaano jibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idino, onoonoco.

Moocaanico magaaajaqui. Miïro bu Miyaabo iicaaboma
mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaani

Moocaani Miyaabo, ifinijitino fiivoma iicaabo.
²¹ Taseeme, mehesicini jihovo ijinita caanimiti.

2 SAN JUAN AAME

Cristo J#bogofaño Mihica.

¹ Uujoho quillahutoobo iicaabo caatiníhi jahaameque monagotí Moocaani ificuuguedi, tollíro bu iseemeque uujoho miyaano agaij#medi. Saafiíro uujoho icatíno, bu paryí oono miyaanoco agaajacumo icano. ² Jaabo uujoho am#haico gaij#hi miyaano mojeeb#faño iicanofeenedí. Jaano fahíijivaro m#haima iicajino. ³ Jaabo Moocaani, bu Illi Aivoj#bo Jesucristo icamisi am#haico imino mooníji, bu idaasugueji, bu sajeeb#i icaco acíji icano miyaanofañodí, bu gaij#fañodí icano.

⁴ Uujoho aivo imo imo icahi diseemeti saatoho miyanotíro Moocaani m#haico ataj#babadí imino #gomoco aaty#meneri. ⁵ Jaanegui tañago, jisumi mas#i sabadíro magaij#casiqui. Jino íco onoono bohono taj#ba icatíno, iticon#tíro toonoma mihicacuunoco neehi: ⁶ M#ro Moocaani ataj#babadí mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono taj#ba iticon#tíro muguubucuno, gaij#casifaño mihica, onoono.

Bañiminaa.

⁷ M#ro jino jinijehallíri síhidí icamo bañ#fiiramínaa, Jesucristo jinijehallívi miya miyamínaafibadí asaaubo-

co utuunamaaimo. Tollí iicaabo, jillí bañ#mínaafi, Cristomínaanímínaafi iicaabo. ⁸ Jaanegui am#hai imino mehesicíní am#hai dudícamajetí m#híciacuunoco m#mítasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryí magayícihi.

⁹ Jaanotí saatoho Cristo íj#bugunoco ejeevesumoro síhigoví imínifotomo, bu Moocaanítí buhigoví minífetehi. Jaanotí Cristo j#bogofaño mihicahachíj# Moocaaníma mihicahi, bu tollíro Illíma mihicahi icano.

¹⁰ Jaaneguíha saatoho j#bogomínaa am#haijaago agasevamoro Cristo j#bogoma ofootímoco am#hai íjafaño magayícidino, bu: Tahí imino dífoo, ménéedíno icano. ¹¹ M#ro díitoco ífitacumo díito ímitífaño bu minífetefíhi.

Niino Iímaa.

¹² Síhidí am#haico eneejíruno ícarahí. Jaarunaa ímogotíhi aamefeenedí, acaatíninoco. Cusumíhachó feej# am#haima faño míhiímaacasiqui. Jaaneri mohimohica imino íjusiqui.

¹³ Moocaani #cícuco, dínago seeme díjaa íj#co galluíhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onooboti, Imino Ihiimaano.

¹ Uujoho quillahutoobo iicaabo caatinihiji haameque agaijibbo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotiro agaijibedi.

² Agaijibbo tañahabo, dihallivi Moocaanima iimaahicahi. Fanoova iima imino ifeequi tolliro guihuvatibbo diicaqui, bu oono imino dijeebii ofoobadi diicaqui icano. ³ Miïro saatoho monahabomi asaamo imino dijeebii miyaanofañodi iicanoco, bu imino jibogo onoobadi idiicanoco icano ijibuguunoco uguubuhiniboro imo imo icahi. ⁴ Jaano toonobadi chahahi sanooba uco imo imo iminiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodi imino miñigonoco guubuhi.

⁵ Agaijibbo tañahabo, imino aivo moonihicahi monahabomico adaamusuubo sihogoti asaamoco adamusunofeenedi aivo imino moonihicahi. ⁶ Jaanoco diito Moocaani iijanominanaafeenevi jibeguehicahi ijoho sihidi gajijima idiicanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujivaachunehejeque daaci imino ifeequi, Moocaani imogobadi. ⁷ Miïro diito Cristo dudicamaajeguiiha ñgomo. Jaamo imogotihiji Moocaanico agaatimo aacinehejeque agaayicinoco. ⁸ Jaaneguiiha miñhai diitoco imino momooninofeenedi mahamusuqui iimino jibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitino Iicano.

⁹ Uujoho caatinihuhi aameque Moocaani iijaminaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuuutihiji miñhai iijico, di-

itofeenevi aivojiboti iicanoco imogooboro. ¹⁰ Jaaneguiiha ofoohachijiji faamo imefeeneviro neeji: Miñhaiditi si-camañoooco ihiimaaboro abañihicanoco, bu tolliro monahabomi tahi ñfotomoco gaayicichicatibbo, bu agaayicigomoco gaayicisuhicatibbo icano. Jaaboro Moocaani iijati diitoco gañihicaabo.

¹¹ Jaaneguiiha agaijibbo tañahabo, diito imitino omoonibadi diicadino iminoro diica. Miïro iiminoco omoonibbo, Moocaanitahe. Jaanoti iimitinoco omoonibbo, Moocaanico atyimethiica.

Demetrio Imino Omoonino.

¹² Jaanoti famooro Demetrioti imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedi gaajacafetehe. Jaanoco miñhai bu tolliro mijibeguehi. Bu jaanoco amñhai magaaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

¹³ Sihidi ico neejirahi. Jaaruubo imogotihiji caatinitafaihu, bu caatinitai icanofeenedi eheetavonoco.

¹⁴ Imeguehi goovano ico aatymeneque. Jaadi jari mihi-imaacasiji faño.

¹⁵ Jaanegui sajeebii diica. Juuga nahabomi dijaa iijico galluuhi. Iijoho bu paryi famooro monahabomico moojico daaci.

SAN JUDAS AAME

Juda Caatiniuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecivominaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatinihi Moocaani ocoovaaboro itati ijeevadi ificumedi. Jaamo imino toomocinihi Jesucristofeenedi. ² Jaabo Moocaani amiihaico sihidi idaasugueji, bu gaijiji, bu sajeebii icaco aciji icano.

Sicamañoooco Abañifimo.

³ Agaijimo tañahabomi, sihidi imogorahi mataajajinohallivi amiihaidi acaatininoco. Jaarunaa momiyaavogoditi amiihaidi caatinihi. Jaamo momiyaavogohalliti mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacinohalliti, toonoco mubuunanijitirahi. ⁴ Jaanaaca sihidi bañiminaa amiihaifeenevi icacuhi. Jaamo gaajaciratino amiihaifeenevi jicamaaimo siicijetiro Caatinihaamefaño diitoti ijiibugucumo, cijigaifaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitino miyaminaa, Moocaani imihijico icimoro siibadi miniiyuhicamo fanoova imitincoro iimoyiciqui. Jaamoro idiboro Mohabajaabo Aivojiiho Jesucristoco tuunamaahicamo.

⁵ Amiihairyo magaajacurunoco siino amiihaico esaayuhi. Moocaani Israel cuumiminaaco Egipto jiiinjetei taajasuui. Jaadi saatoho imiyaavuguutimoco finisuubo. ⁶ Tolliro itoomominaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajiiabauno mityaco aacjirunoco iimogotimoro iijanoco jeevesuui. Jaamoco Moocaani civojanuhi cionoguiino ifinijitino jigaiñehineri isisiuboro niinofucuguiiha ificuumo. ⁷ Jaabadiro Sodoma, Gomorra onoocuumici miyaminaa, bu ifiitino iicaucuumijeminaama Moocaani ifinijitino cijigairi jigasuuhi, itoomominaa imitino iicaumoco omoonibadiro. Jaamo Moocaani toomominaa iicaubadi imitino icaumo: Sano gaifiimiro gaifiimima iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadiro iicaneheje fanoovaaco moonihicahi. Jaamoco tolli mooniiho. Jaanoti famooro igaajaqui tolli iicahicamo ifinijitino cijigairi idaasuno ijigajinoco.

⁸ Jaamoco imitino gaija onoobadi omoonimo ifiico idicuno moonihi. Moocaani iijico mityagotimo, niqueje toomominaati imitino iimaamo. ⁹ Jaarunaaca Moocaani toomominaa aivojiiho Miguel icaruubo Moise chuuhuhalliti ijima ihibacasiusumi idicuno nutihi idinoro nuubo: Moocaani jei ico iibaji, nooboro. ¹⁰ Jaanoti diito imitino iimaahicahi agaajatnoti. Jaamo sahijitiro jiihogoratino gaajamo bajio asimi ihesicini-

ma chaharumo agaajamoro omooninibadi, moonimo ifihalliviro ifiniqui. ¹¹ Idaasucani icajimo! Cain imitincoro agaajumo, nihibamico iimoyicimaño mitamo Balaam iicaubadi. Jaamo finiji Core iicaubadi isifiiraturuboro Moocaani onoonoco imuguutimaño guijeveubo. ¹² Jaabobadi iicamo amiihai imo imo mamachuqui mihigaivomoma ofoomo amiihaico nucufevesuhicahi iimitiri. Jaamo amiihaifeenevi imo imo iicamoro sihidi amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetimo. Itaadimo iicarumoco jeecivotimo ifiicoro toomomo. Aimuufai nifaihuma achahanoco guibuhuba asatyoninibadi ejeevamo. Imoho onoovafisumi onoovatihobadi aivo ifahifema agaijuyicicho aivo ochoomoninibadi ejeevamo. ¹³ Muuai tyuucai aivo isifirano ijivaaseque agaiinibadi diito imiti ifuvusuhi nucufesuno. Meecirigai ijiihaiti imitaabo iicabadi. Moocaani diitoco ficuji civoño fucuro ifinijitnoguiino.

¹⁴ Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onooboenedi, diitediti Moocaani nuuhi: Memeei, Aivojiiho Jesu ajashutino itoomominaama asaajinoco. ¹⁵ Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryi imifitimoco cijigaifaño gañijji, imitino imoonihicanohalliti, paryi diibediti imifitimo aivo imitino iimaahicanohalliti icano, nooboro. ¹⁶ Jaamo fanoovati famaño vaje iimaafifimo, sitaaditi iimaafifimo, iimitico iguiraasumo, ifihalliviro ifiico mityano eesiciniimoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditi imino iimaamo siinoco diitediti ihiciquiro.

Cristotaco Afagoono.

¹⁷ Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, mehesicini, siicijetiro amiihaico Mohaivojiiho Jesucristo minisuminaa unuucuunoco: ¹⁸ Niinosumi icajimo dejecuminaa imitijeebii onoobadi iicamo, noomoro. ¹⁹ Jaamo amiihaico dugaacusuji, jiiinije iimogobadi iicamo Moocaani Gaijama chahahi.

²⁰ Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, quehecuno mihica amiihai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodi. ²¹ Moocaani gaijifaño mihicamoro, motoomo Mohaivojiiho Jesucristo idaasugofeenedi ifinijitino ifiico miihaico aacjijnoco.

²² Imino imiyaavogotimoco, mimiyaavugusu. ²³ Saatohoco mataajasu cijigaiti. Sitaaco mihidaasugo. Jaarumo diito imititi gaihuinimoro, bu jiiheguemere icano.

Niino Iimaa.

²⁴ Idii boro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumi-naafi icano imityari amiihaico teemeji acototimo mi-

icaqui, mihinivatimoco isatyequi imo imo iimihime-feenevi. Jaaboco mihimo, sihidi ejeevanoco, imityaco, itajii baco, Mohaivojii bo Jesucristofeenedi siicijetiro, bu jisumi, bu fahii jivaro icano. Fine.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ihifusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco aciuhi diibo idudicamaa-jeminaaco ihifusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ifusuuhi idudicamaajeminaafico Juaco itoomominaafico agalluubofeenedi. ² Jaabo uu-joho Jua miyaanoco jiiibuguuhi paryi aatyimeunoco, bu Moocaani iijico icano Jesucristo onoonofeenedi.

³ Imicani iicamo jihaameque ihifinico. Tolliro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodi ihiiimaanoco uguubunicimoro imino jihaamefaño onoonoco omoonimo. Miïro tufucu fiitivucuui.

Jua Moocaani Iijaminaadi Caatinihi.

⁴ Uujoho Jua caatinihi Moocaani iijano Asia jiiinjeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajeminaadi. Jaamo amihai magaayici Moocaani imino omooninoco, bu sajeebii icaco aacinoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tolliro sahuse juugahuseti miimisiici icano imino gaijami Moocaani aivoji icaga imefeeneri iicamo aacinoco magaayici. ⁵ Bu tolliro Jesucristo aacinoco magaayici. Diibo miyaanoco iijibogoobo, bu iguijevemefteneti iticoni ubuheeteubo. Jaabo jiiinjeminaa aivojito aivojiibo iicaabo. Jaabo Cristo mihaico agaijiiiboro itijeheri mohimitico nituui. ⁶ Jaaboro mihaico aivojitoti, bu sacerdoteti icano eetavuui diibo Caani Diosco mejeecivequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacisu icano icahi fahiiivaro finiratino. Fine.

⁷ Memeeeci oono Cristo aimuufafeenedi saaji. Jaaboco famooro atyimeji, bu diiboco ahaamiimo atyimeji icano. Jaaboco paryi jiiinjeminaa aatyimemere taaji. Jiihi tolliji. Fine.

⁸ Uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, abecedario iticoni A iicabadi, bu allibati Z iicabadi iicaabo, noobo Jesu Aivojiibo Moocaani sihidi ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

⁹ Uujoho Jua miyaavogofaño amihai nahabo. Jaabo amihaima sano idaasuno icahi, bu Moocaani aivojifaño icahi, bu tolliro jaabicico Jesucristo aacinofaño icano. Jaabo uco icivojaaniujirunohachuta uco gañuumo Patmo onochugaivi Moocaani iiji Jesucristofañodi miyaano iicanoco iijibeguehicaunohalliti. ¹⁰ Jaanaaca Aivojiibo fucu jaguisifucusumi uujoho Moocaani Gaijafeneedi esamaihicaunaaca tabujinaagoti sefano guubuvusuuno miriicu ojibadi. ¹¹ Jaano uco nuuhi: † Jino

adaatyimeneque aamefaño caatini. Jaaboro Asia jiiinjeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajejaagovi gallu. Jino imomo iicajahajejaagovi; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaa-go, noonoro.

¹² Jaaneguiiha acafesaavooboro meeciuihi: ¿Miijoho ico, fine, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyimeuhi sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco. ¹³ Jaanofeeneri Miyaminaafibadi Ifiivuuvo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihacivi ifotocinichehuco jiiiciniiboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyiciniuhi ifeeyijevi. ¹⁴ Jaabo nigaijeenu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaallinou ciijigaiguiihunobadi jeevauhi. ¹⁵ Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi bronze aparyicisucinobadi, ciijigaifañodi eheetavocininobadi. Jaanoti ico sefano guubuvusuuhi sihidi guisino uguubuvusunicibadi. ¹⁶ Jaanoti imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaanoti iijifañoti inoociniga niisuga siijevaga fahigovahaciti siijevasuciniga. Jaanoti ihime nihiba sefano aachicinisumi iicabadi jeevauhi.

¹⁷ Jaaboco aatyimeuneri iguiinovi acutuuihu chumuhubadi. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho iticonioobo, bu diiboro allivioobo iicaabo icano. ¹⁸ Uujoho iicaabo guijevurahahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro millii icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanici mityacuui. Jaaneguiiha guijeveminaa iicahigo uudi sihidi jeevatino. Jilli iimogobadi moonijirahi. ¹⁹ Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano. ²⁰ Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirico adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijano jiiibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumi-jaagovi Iijico Agalluuno.

2 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jiiibogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minooci icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi iigoobo icano: ² Uujoho

† Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano A, Z icano iicabadi, onoonoco.

gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudicamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani galluminaa eneehicarumo miyaano iicatumoco ijoho inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajacinoco. ³Jaabo ijoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiha sihidi dudicamaahicahi niinovatotibo icano. ⁴Jaarunaa dihallivi icano sano: Miïro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gajjuhi. Jaaruubo jisumi miidïnoru gajjuuhi. ⁵Jaaneguiha deesafatu iticoni edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo iticoni omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonitihachijji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumiticiji, dihimitico edeevesutihachijji. ⁶Jaarunofaño jino iimino dihallivi icahi, Nicolaitami omooninoco idiheguene. Jaanoco bu uujoho jiihegueni. ⁷Amiïhai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihalliti icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

⁸Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafi di caatini: Jilli noobo imegaoobo, bu diiboro allivooobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo: ⁹Uujoho gaajahi paryi ijoho omoonihicanoco, idaa-suno idiicahicanoco, bu fanoovati ucuujivaachunoco icano. Jaaruubo ijoho jinejeti cuujivaachutihi. Tolliro bu uujoho gaajahi: Miïhai judiomi, unuurumo iditi imitino ihiihaahicanoco. Jaamo judiomi unuurumo jilli Satanas iji igaijominaaro. ¹⁰Jaaneguiha diguetedino idaasuno idiicajinoti. Miïro iji amiïhaiti saatohoco civojafaño jihacusuji. Jaamo paryi amiïhai minisucafetehi. Jaamo fahuseeci fucuva ticovovi idaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenitibo diica iguijevejinohachuta. Jaachijji toono jaada ico uujoho fiivoco aciji. ¹¹Amiïhai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cijjigaifaño feejitih.

Pergamo Cuumijaago Iijico Agalluuno.

¹²Tolliro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafidi caatini: Jilli noobo iniisuga fahigov-aciti isijivasucinigama iicaabo: ¹³Uujoho gaajahi paryi ijoho omoonihicanoco, bu gaajahi Satanas atajjibahigo ijoho idiicanoco. Jaaruubo ijoho uco jeevesutibo diicahicahi. Bu tamiya jibogominaafi Antipa onoboco amiïhaifeenevi oono Satanas iicamañovi agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutibo diicahicahi. ¹⁴Jaarunofaño dihallivi fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivi iima iicamo saatoho Balaam jibogoco jeevesutimo icamo. Jaabo diibo Balaam onoboco Balac onoboco fajjiniuhi israelmi imitico imooniqui jihovo caanimi jeeçivo asimico udueneri, bu gaigoomima imitinoono iicaqui icano. ¹⁵Tolliro bu iima icamo oono Nicolaitami jibogoco jeevesutimo iicamo, toonoco uu-

joho jiiheguene. ¹⁶Jaaneguiha iimitico mejeevesu. Jaanoti mejeevesutihachijji goovano amiïhaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajifañoti ihinoga niisuga fahigovahaciti isijjeva iicagari. ¹⁷Amiïhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicamo manati machusuji. Jaaboro diiboco aciji seseeyi guisiyico. Jaayihallivi bohono imomo caatiniciniji. Jaamomoco miijoho gaajajitihidi iiboro toonoco agaayicibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹⁸Tolliro bu caatini Tiatirari Moocaani iija iicaja jibogominaafidi: Jilli noobo Moocaani Achi oono ihaallino cijjigaiguihunobadi iicaabo, bu itihaiño bronçe aparyicisucinobadi iicaabo: ¹⁹Uujoho gaajahi paryicino ijoho omoonihicanoco, gajjima idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edeeçivehicanoco, dijaabicico icano. Bu gaajahi iticoni omooniuo janaanivivi jisumi omooninoco. ²⁰Jaarunaa sano icahi dihallivi. Oono Jezabel onooço: Moocaanijaagodi iimaahi, onooço tajeecivominaaco iijibegueneri abañihicagoco adaabicihicanoco. Diigo jibeguehichi diitoco gaigoomima imitinoono iicaqui, bu tolliro jihovo caanimi jeeçivo asimino iduuhicaqui. ²¹Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitico ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatigo. ²²Jaaneguiha diigo omoonihicanoco diito ejeevesutihachijji diigoco uujoho guihvasuji, diigojaago efehicamo idaasuno iicaqui. ²³Jaaboro diigo seemeque gaisiraiciji. Jilliti paryicino Moocaani iijanominaa gaajaji uujoho miyaminaa esamaajeneque paryi agaajanoco, bu paryi ijeebinofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryi amiïhaico amiïhai momoonihicano jaadaco aciji. ²⁴Jaanoti bu amiïhaiti saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotimo, bu oono diito sihidi ejeevano agaajaratino Satanas iiji eneehicanoco minisutimoco neehi: Sibogoco siino amiïhaihallivi ficutih. ²⁵Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahi asaajinohachuta. ²⁶Jaaneguiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijeequevi ifotomoco aciji mityaco jinijeminaahallivi. ²⁷Jino uco Guihirubi mityaco aacibadi. Jaamo jinijeminaaco tajjibaji sefano jigaiñehiri nifaqui illunoco magasucunicino iicabadi. ²⁸Jaamoco bu cuujetavio meecirigaico aciji. ²⁹Amiïhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Sardi Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

3 Tolliro bu caatini Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafidi: Jilli noobo sahuse juugahuseti miimisiici idino Moocaani gajjamima iicaabo, bu tonoodimoro imeecirigaimima iicaabo: Uujoho gaajahi paryicino ijoho omoonihicanoco, bu saatoho: Buheebe, ico eneehicarunoco. Jaarunaa ico dijeebi iguijevacunoco uujoho gaajahi. ²Jaaneguiha deesiciniboro sefatusu imino omooninoco, miïro oono

fiiticuuno miinoco imitasuquiguiiha. Miïro uujoho gaajahi toono ñjoho omoonihicano Moocaani imegavi imino iicatinoco. ³ Jaanegui desafoto oono jñbogoco agaayiciunoco deevesudino. Jaaboro dihimítico deevesu. Jaanoti edeesicinitihachijji oono nanivami-naafi ofoonicibadi gaajaciratino uujoho dijaa feeji ico dihimítihalliti aamiqui. ⁴ Jaarunofaño ñma icamo tahi Sardi cuumivi miidimo imino iicamo imitico eetavotimoro iicamo. Jaamo uuma sesechehujefaño ijica-maaimoro igueji imino iicamaño. ⁵ Jaamaño mityano iicamo sesechehujefaño jicucafeteji. Jaamo ifinijitino fiivoma iicamo momoco caatiníhi fiivohaamefaño. Toohaamefañoti imomoco fillujitíhi. Jilliïro diitoco Guihirubi imefeenevi, bu itoomominaa imefeenevi icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji. ⁶ Amíhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomi-naaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

⁷ Tolliro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jñbogominaafidi caatiní: Jilli noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojñbo David llavema iicaabo. Jaabo afaayicinoco miijoho fabaacujitirahi, bu afabaacininoco miijoho faayicijitirahi icano: ⁸ Uujoho gaajahi paryi ñjoho omoonihicanoco. Jaabo uujoho dihimégavi guhugaco faayicíhi diibeguequi. Jaanoco miíhaiñooba jilli: Diibeguedino, neejitirahi. Miïro sihidí sefatiuruubo tajñbogoco agaayicíboro uco tuunamaaitíhi. ⁹ Jaaneguiiha Satanas igaivominaaco galluji: Miíhai judiomí, noomoro abañifihicamoco. Jaaboro diguiinovi diitoco tajñbaji imemuñnamaaiqui, toonoti ico uujoho agaijinoco igaajaqui. ¹⁰ Jaanoti uujoho atajñbanoco imino mooníhi ñjoho fanoovaaco adaabicíbo. Jaaneguiiha bu ico uujoho imino teemeji nisufucu paryi jiniñjehallivi asaajinoti, paryicino jiniñje miyaminaaco nisucui. ¹¹ Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ñma iicanoco, sita dihacitaco dumitiicidino. ¹² Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja imahacínobadi iicaqui; jaamo tahigoti ufucuro inuucuutimo iicaqui. Jaamohallivi uujoho caatiníji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañoti asaacuumi momo bohono Jerusale onocuumi. Tolliro bu uujoho diitohallivi tamomo bomomo iicamomoco caatiníji. ¹³ Amíhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹⁴ Tolliro bu caatiní Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jñbogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanoociníbo: ¹⁵ Jaabo uujoho gaajahi ñjoho paryi omoonihicanoco. Jaabo ñjoho miidino miyaavogoma idiicaabo miivi nifaihu aiguucufaihubadi edeevanoco gaajahi. ¹⁶ Jaaneguiiha iijifañoti foomovaiiba iicafaihuco agaññicibadi ico uujoho esicinihi. ¹⁷ Miïro: Uujoho sihidí busumijema icahi, bu uuma aivo imino

foono neehicahi, bu jinejebati ucuujivaachutihi, neehicahi. Jaaruubo ñjoho gaajacitíhi idaasuubo idicanoco, imo icama idiicatinoco, bu cuujivaachuma idicanoco, dihaallíñnoma achahanoco, bu botíbo idicanoco icano. ¹⁸ Jaaneguiiha ico uujoho neehi: Uuti naaje oroco ciijigairi imino imibachucinunobadi iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotiro sihidí busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo idicamaaiboro nucufesuno sicai-bo diiacujitíhi. Tolliro bu uuditi aallíno taabutaco anaajeberere dihaallíñnofaño ficu. Jaabo imino daatyimehi. ¹⁹ Uujoho agaijimoco íbahi, aamíhi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimítico deevesu. ²⁰ Meeci jino uujoho dihimégari julleeciníhi coovaaboro. Jaanoco cajaanoyohacho uco uguubu-uboro: Tajaa disaa, onoboma icaji, bu diibo uuma icaji icano. ²¹ Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivoji icagahallivi tajojivi casíhacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivoji icagahallivi acasíivobadi. ²² Amíhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

4 Jinobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefaño guhuga faayiciníhugaco. Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihiimaauno uco nuuhi: Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico ñfusuqui.

² Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovi minifutuuhi. Jaabo atyimeuhi aivoji icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallivi saafi gicíníbooco atyimeuhi. ³ Jaanohalliri igicíníbo ifi ifuvusuuhi namecuno jaspe onono guisiyi namecubadi, bu cornalina onono guisiyi namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tíhi cajetacíníuhi esmeralda onono guisiyi namecubadi inamecu icaabo. ⁴ Jaagahallidi bu sigaa je veinticuatrodi-gaava gicínígaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi quillahuto icauhi. Jaamo sesechehujefaño jicucuciniuhi, bu inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimígano icano. ⁵ Jaagafañoti anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhicauhi. Bu jaaga imegati nifotocíníhicauno sahuse juugahuseti minooci idíno cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idíno iicano. ⁶ Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono ñfuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueene-mehejedímová fahigovati sihidí ihaallíñnoma iicaumo. ⁷ Jaamoti saafiu leonbadi jeevauhi. Jaanoti allívioobo torobadi jeevauhi. Jaano allívioobo miyaminaafi imebadi jeevauhi. Jaano allívioobo címimi mogaaje agahafotoobobadi jeevauhi. ⁸ Jaamo paryi diito iticovoocivi sahuse juugahuseti sacu idíno iijjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallíneriro gahaficiniuhi allíomotí

† Griego iijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleeciníhi tetecuuboro. Jaanoco cajaanoyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafaño jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

fañoomoti icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenitimo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivoj#bo, Moocaani sihid# ejeevaabo. Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

⁹ Jaamoro diito ihaivoj# icagafaño igicin#bo ufucuro ifinijit#boco acahacisusumi, iimosumi, obocigosumi icano ¹⁰ oono veinticuatrodim# quillahuto iicamo diibo imegavi ememu#vomoro imehichi ono ufucuro ifinijit#boco. Jaamoro diibo aivoj# icaga imega ichaahimiganoco atafusumoro neehicamo:

¹¹ Aivoj#bo Moocaani, #joho aivo sihid# edeevamaño gaayici; cahacisuco, bocigoco, mityaco icano, #joho fanoovaaco edeetavumaño, #joho idiimogomaño ifiivunoro icano, noomoro.

Afaayiciratino Aame.

5 Jaad# aty#meuhi ihaivoj# icagahalliri igicin#ubo miyanaagovi usefaño aame pa#micin#haame fah#govaacit# caatinic#haameque. Jaahaame sahuse juugahuset# minoo# id#neri cuhufono sisicin#uhi. ² Jaanaa guubuuhi Moocaani toomom#naafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaan# fine aivo iimiibo isisitaaco udubaic#boro jihaameque faayic#irahi? nooboro.

³ Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinjehallivi, bu jiinjeguiino icano m#haiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayic#omoro emeeci#jirumo. ⁴ Jaaneri uujohe sihid#ro taahicauhi. Sano imifit#moro iicauneri toohaameque afaayic#boro jill# ajashunogay# emeeci#jiruubo achahauneri. ⁵ Jaanaa quillahutoti saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! M#ro Juda cuumi Leon onoo#o, aivoj#bo David Iyaachim#haioobo iicaabo fanoohimit#co guinonicuui. Jaaboro pary# toohaame sisitaaco udubaic#boro ifaayic#iqui.

⁶ Jaanaaca ihaivoj# icaga, bu igueenemehejed#mova iicamo, bu quillahutofeenevi icano aty#meuhi saafi Corderobad# iicaabo julleecin#uboco. Jaabo agaicauc#n#bo ifibad# ifi #fuvusuui. Jaabo sahuse juugahuset# minoo# id#no iiniconoma icaubo, bu tonood#noro icauno ihaall#no. Jaano toono ihaall#no sahuse juugahuset# minoo# id#no iicamo Moocaani gajano pary# faajiinjehalliviro agalluuno. ⁷ Jaanaa diibo Corderobad# iicaabo ufuuboro ihaivoj# icagahalliri igicin#ubo miyanaagohusefañoti toohaameque ic#jeuhi. ⁸ Jaahaameque gaayic#ubaaca igueenemehejed#mo iicaumo, bu veinticuatrodim# quillahuto iicamo icano diibo Corderobad# iicaabo imega memu#na-maaiuhi. Jaamo iquillahuto iticovoocivi iharpanoma icaui, bu oro guirihillunofaño maaniguijinoma icaui icano. Jaamo Moocaanita iicamo diiboma ihii#maasumi maaniguijico ij#gasuno diibojaa uusunic#bad# jeevahi. ⁹ Jaamo jiji# bohono masijico jill# masivahicauhi:

#joho aivo idiimimaño toohaameque id#ic#boro isisitaaco sinaayu. M#ro iguijeveumaño dit#jeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fah#gova miyam#naati, fanoohiji miyam#naati, faacuumivati, bu fanoojiinije cuumino miyam#naati icano. ¹⁰ Jaaboro diitoco Moocaanidi aivo-

† (Lc 1.33)

jitoti, bu sacerdotemiti icano deetavehi. Jaamo diito jiinjehallivi taj#baji, noomoro.

¹¹ Jaad# emeeci#ubo guubuuhi ajashut#mo Moocaani toomom#naa ihii#maunoco, togahallidi, bu igueenemehejed#mo iicaumohallidi, bu quillahuto iicaumohallidi icano. Jaamo itoomom#naa aivo ajashuut#mo millones y millonesdim# iicamo sefano neehicauhi:

¹² Jaan# Corderobad# iicaabo agaicaucafutuu#bo aivo iimimaño, jaafa gaayic#bo mityaco, sihid# busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu bocigoco, bu cahacisuco, bu imoco icano, onoonoco.

¹³ Tolliro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicamo, bu jiinjehalliri iicamo, bu jiinjeguiino iicamo, bu muuafaño iicamo, pary# tonehejefaño iicamo jill# unuuno:

Bocigoco, bu imoco, bu cahacisuco, bu mityaco icano jaafa acicafete#i oono ihaivoj# icagahalliri igicin#boco, bu tolliro Corderobad# iicaaboco fahij#vaaciviro, unuunoco.

¹⁴ Jaanoti oono igueenemehejed#mo iicamo neehicauhi: Jaafa tolli icano, noomoro.

Jaanoti bu veinticuatrodim# iicamo iquillahuto ememu#vuumoro imuumo fahij#varo iicaaboco. ††

Sahuse Juugahuset# Minoo# Id#no Isisita Icano.

6 Jaad# aty#meuhi Icorderobad# iicaabo toohaame sisitaati sanooco iticon#bo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejed#mo iicamoti saafi sefano sisi ig#r#ribad#: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

² Jaaneguiiha emeeci#ubo aty#meuhi caballo sesebeque. Jaabohalliri iicaubo usefaño t#buga icaui. Jaaboco Moocaani aciui chaahimigaco. Jaanoma fuubo guinon#boro, bu fahij#varo guinon#boro iicaqui.

³ Jaanaa all#vio sisitaaco siino Icorderobad# iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejed#mo iicamoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁴ Jaabo aty#meuhi sicaballo t#faibo ihii#nuuboco. Jaabohalliri iicaubo mityaco gaayic#uhi jiinjehallit# sajeeb# icaco ifinisuuboro miyam#naaco fah#govavi imoon#casisuqui. Jaaboco Moocaani ajashut#no niisugaco aciui.

⁵ Jaano all#vionoco bu siino Icorderobad# iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejed#mo iicamoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeeci#bo aty#meuhi saafi caballo c#vooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayic#uhi.

⁶ Jaanaa guubuuhi igueenemehejed#mo iicamofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kiloviro #feteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro #feteji icano. Jaanoti di#ribanoco, bu vinofaihunoco icano ba#maaisudino, noonoro.

⁷ Jaanobuunati bu siino all#vio sisitaaco Icorderobad# iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejed#mo

†† (Filipenses 2.9-11)

iicaumoti niinoobo: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁸Jaanequiha emeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoo. Jaabo dojicuti saabo saafi guijeveminaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onoboco Moocaani mityaco aciuihi jiniije miyaminaati samañootohallivi diitoco iminaanineri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiniijehalliri iicamo ñihicufiino asimiri icano iguijeniqui.

⁹Jaano allivio sisitaaco Iorderobadi iicaabo isinaayuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijibugunohalliti iguijeniumo jeebino. ¹⁰Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojibo, onoonoco abañitabo, ¿mihachutahiica diicaji mihaico iguijeniumo jiniijehalliri iicamoco emeciuboro ijaadaco adaacijino? noomoro.

¹¹Jaasumiro diitoco Moocaani aciuihi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amiihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amiihaico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.

¹²Jaano allivio sisitaaco Iorderobadi iicaabo isinaayuno ticovovi emeciubo atyimeuhi jiniije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tijohobadi minifutuuihi. ¹³Bu meeciri niquejefañoti jiniijehallivi aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifonicibadi. ¹⁴Bu niqueje sano finiuihi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi. ¹⁵Jaano ñihicuti jiniije aivojito ifahojinofañ, bu guisigajinofañ icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidit inihibaminoma iicamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidit ejevafimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu jijovoto iicatimoma icano ¹⁶ifabainoco, ifagajinoco icano neehicauhi: Mohallivi mahaifo. Jaanoro mihaico jaadi johono ihaivoji icagahalliri igiciniibediti mafataani, bu oono sihidit jeevaneri Corderobadi iicaabo aamijino ñihicuti icano.

¹⁷Miño jino sihidit jeevano ahaamijifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu mijoho jaabicijirahi? noomoro.

Israel Cuumiminaati ñicimo.

7 Toonobuunati atyimeuhi igueenemehejedimo Moocaani toomominaa paryi jiniijejinibacihalliri julleleecinimoco. Jaamo igueenemehejedimo iicano jiniije guibuhubaco gaayiciniuhi, jiniijehallivi ajashuno guibutino iicaqui, bu muuaihallivi, bu imohonohallivi icano. ²Tolliro bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamijijaagoti saaboco. Jaabo sefano coovadiivuuihi saatoho igueenemehejedimo iicaumo jiniijeque, bu muuaico icano imitino imooniqui mityaco agaayicumoco. ³Jilli nooboro: Jiniijeque imitino momoonidino, bu muuaico, bu imohonoco icano Moocaani jeecivomi-

naaco ihimecunoti diitoco Moocaani gaajataco mificutinohachuta icano, nooboro.

⁴Jaamo diito ñicafutuumo oovoco jinoodino guubuhi: Ciento cuarenta y cuatro mildimo paryi israelmi cuuminoototi. ⁵Jilli faacuumivatoti ñicubo. Juda cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu doce mildimo Ruben cuumiti oovocafutuuihi, bu Gad cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, ⁶bu Ase cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu Manase cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, ⁷bu Simeon cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu Levi cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu Isaca cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, ⁸bu Zabulo cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu Jose cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi, bu Benjamin cuumiti doce mildimo oovocafutuuihi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildimou.

Ajashutimo Sesechehujefañ iñicucucunimo.

⁹Toonobuunati emeciubo atyimeuhi ajashutimo miyaminaaco fanoojinijeminaaototi, bu simiyaminaaototi, bu faajiva miyaminaaototi, bu faacuumivaototi icano. Jaamo julleecinuihi aivoji icaga imegavi, bu Corderobadi iicaabo imegavi icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutino icaumo oovorautimo sesechehujefañ jicucucunimo tucojihunoco gaayiciniumo. ¹⁰Jaamo paryi famooro sefano neehicauhi:

Moocaani ihaivoji icagahalliri igiciniiboti, bu Corderobadi iicaaboti icano taajasu saahi, noomoro.

¹¹Jaanaa paryi Moocaani toomominaa julleleecinuihi Moocaani aivoji icagahallidi, bu quillahutohallidi, bu igueenemehejedimo iicaumohallidi icano. Jaamo toga imega jiniijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:

¹²¡Fine! Cahacisucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocigo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi fahijivaro icano. Fine, noomoro.

¹³Jaanaaca quillahutooboti saafi uco dilluuihi: ¿Mijoho jino jito sesechehunofañ iñicucucunimo, cuucati asaamo? nooboro.

¹⁴Jaanequiha uujoho nuuhi: Aivojibo ñiro gaajahi, nooboro.

Jaanequiha uco nuubo: Jito jino sihidit jeevano iidaasufañodi afatyomo. Jaamo imifiutumoco Corderobadi iicaabo tijeri iimitusucuumo. ¹⁵Jaamaño Moocaani aivoji icaga imefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafañ jeecivomoro icahicahi. Jaamoco ihaivoji icagahalliri igiciniibo imityaguiino ficuji; ¿Milli icatimo iicaqui? ¹⁶Jaamo ajebari, bu adufirari icano idaasuno icacujitih, bu nihiba ihaiguucuri diitoco jigasucujitih, bu jinejeba aiguucu diitoco idaasuno moonicujitih icano. ¹⁷Oono miño Corderobadi iicaabo aivoji icagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamico motoomonicibadi. Jaaboro fiivoco aacino nifaihunojaagovi diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

8 Jaanaaca Iorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi niquejefaño lliivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro. ² Jaadi atyimeuhi sahuse juugahuseti miimisiici idiiño Moocaani toomominaa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi aciuno miriicunoco. ³ Jaanobuunati saaubo sifi Moocaani toomominaafi maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecevobuje imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiijinoco paryi Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui. Jaaboro jeecevobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasusiqui. Oono ihaivoji icaga imega iicabujehallivi. ⁴ Jaano imaaniguiijinoco ijigasuuono aimuufai itoomominaafi usefañoti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema. ⁵ Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomominaafi icuboro tubuje cijigai-cuneri tohilluco agahafusuuboro jiiinijehallivi ganicaruhi. Jaaneri sihidi sisiimi icauhi, bu jiiinije sefano guubuvusuuhi, sihidi namebahicauno, bu jiiinije sefano maryibauhi icano.

Miriicuno.

⁶ Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici idiiño iicaumo Moocaani toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisiqui.

⁷ Jaadi saafi ticoniuhi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiiinijehallivi aifuuno nifaihu ifiigatyono guisiyinobadi eejevano, bu cijigai icano sano tijjohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiiinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu fajihuti icano.

⁸ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tijjohoti minifutuuhi. ⁹ Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guijeveuhi, bu tolliro cijigai meeneneti samañoono finiuhi icano.

¹⁰ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ajashutinoco meecirigai niquejefañoti acutuuhi nifotociniboro tehinoti samañoonohallivi, bu pisirigañoti samañoonohallivi icano. ¹¹ Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuhi. Jaaneri sihidi miyaminaa chuumuuhi inifaihu faafaño iminifutuuneri.

¹² Jaanaa allivioobo bu imiriicuco iguisiuno ticovovi nihibati samañoobo jabaavuui, bu fucuooboti samañoobo jabaavuui, tolliro bu meeciriti samañoobo jabaavuui icano. Jaamaño diitoti samaño achicicuti. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuti. Jaabadiro fucuti samañoono achicicuti.

¹³ Jaadi emeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi niquejefeenedi cimimi mogaaje agahafobadi fuuhi, sefano jilli nooboro: ¡Ay! Idaasucani jiiinijehalliri iicamo icaji siino miimisiici, saafi idinehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguisidi, nooboro.

9 Jaanaaca bu allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi bu atyimeuhi saafi meecirigai jiiinijehallivi acutuuno. Jaaboco inihicuno oji llaveque aaciunoco atyimeuhi. ² Jaahojico afaayiciuneri tohojifañoti sihidi aimuufai inuui gaicuhai aimuufaibadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco fabaacuui. Jaaneri jiiinije civutuui. ³ Jaano toono ihaimuufaifañoti inuuno sihidi chahacami jiiinijehallivi gahafomoro. Jaamo mityaco gaayiciuhi iniqui oono jiiinije juuvemi iicabadi. ⁴ Jaamoco tajiibaubo: Jiiinije fajihuco imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti idimocoro miyaminaaco Moocaani gaajatari ihimecunoti agajaratimoco momooni, nooboro. ⁵ Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava ticovovi mahaivuvusu, nooboro. Jaamo iniiño aivo juuvehu iniiño aivobadi jeevauhi. ⁶ Jaasumi miyaminaa guijeveque guineji. Jaarumo atyimejitihi. Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.

⁷ Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi ihimeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi. ⁸ Jaanoti imeebaiguino gaigoomi meebaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi. ⁹ Jaanoti imeehene kuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijiecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icaronoco iguicino uguubuvusuunicibadi, ¹⁰ bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi nijequeti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui. ¹¹ Jaabo ichahacami aivojibo toono inihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi iijiri Abadon onoobo. Jaanoti griegomi iijiri Apolion onoobo. Jaanoti moojiri Finisuminaafi onoobo.

¹² Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minocci.

¹³ Jaano allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi guubuui Moocaani imegari iicano ijeecevobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañoti diiboco unuunoco: ¹⁴ Sinaayu oono igueenemehejedimo iicaumo imitino toomominaa Eufrate onoomuuaijiniri isisicinimoco, noonoro.

¹⁵ Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuui miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi, bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifiivusuumo. ¹⁶ Jaamo amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi ifutuunoco guubuui.

¹⁷ Jilli uujoho icaballomico gaijafeenedi atyimeuhi. Jaamohalliri iicaumo ifeeyijehallivi kuhufono jigaiño meehu tifaiño, bu atyivano, bu guiguivano icaneri tifaisucininoma iicaunoco. Jaanoti icaballomi nigainou jicu nigabadi jeevauhi. Jaamo iijinoti cijigai, aimuufai, azufre icano ineehicaui. ¹⁸ Jaaneri miyaminaati sanoodimo guijeveuhi toono minocci, sano idiiño icano imiti diito iijinoti iineehicauneri. Jaano toono minocci, sano idiiño iicano imiti cijigai, bu aimuufai, bu azufre icano. ¹⁹ Jaamo diito icaballomi mitya icauhi

iijinofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanoti ibuhuno nigacino jiniimo nigainobadi jeevauhi. Jaaneri imitino miyaminaaco moonihicaumo.

²⁰ Jaanoti sanoodimo diitoco idaasuno omoonicuurunoti guijevefimo atajaumo iimitico jeevesuutih. Jilli suufenitimo imitino gaijamico, bu oro, plata, bronce, guisiba, imoho icano eetavota ijimico icano jeevevehi-cauhi; jaamo ihijimi atyimetimo, bu guubutimo, igotimo icamoco. ²¹ Bu tolliro suufeniutimo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibaninoco, bu gaigoomima imitinoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

Moocaani Toomominaafi Aamegayima Iicaabo.

10 Jaadi atyimeuhi bu sifi Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo, aimuufairi miniciniibo, inigaihal-liti tihhi cajetaciniuboma niquejefañoti iniituunoco. Jaabo ime nihibabadi achiciniuhi, bu idiino ciiigai imahacinobadi jeevauhi. ² Jaabo usefaño aamegayi faayicinihaamegayi icauhi. Jaabo imiyanaagotithaico muuaihallivi ficuuhi, jaanoti inaninaagotithaico jiiinjehallivi ficuubo icano. ³ Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jicu sefano inigonibadi. Jaano ticovovi sahuse juugahuseti miimisiici idiino sisiimi ojuhi. ⁴ Jaamo isisimi oojunoco uujoho caatiniqui mooniunaaca sifi niquejefañoti uco unuunoco guubuuhi: Jilli lliivi guubunici oono sisiimi ihiimaanoco. Jaaboro caatinidino, unuunoco.

⁵ Jaanaaca Moocaani toomominaafi jiiinjehallivi, bu muuaihallivi icano ujulleeciniubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovi gañiicyiuh. ⁶ Jaaboro fahijivaro iicaabo niquejeque, jiiinjeque, muuaiñooco, bu paryi tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodi miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuui. ⁷ Niinoobo imiriicuco iguiisicudi Moocaani esamaaje agaa-jarahicatino icacuui ijeevivominaa, ihiimaaminaa iicamoco unuubadi, nooboro.

⁸ Jaanaaca niquejefañoti uuma ihiimaano siino bu uco nuuhi: Foobo dihicito jaadi Moocaani toomominaafi johono muuaihalliri, jiiinjehalliri icano ujulleeciniibo usefaño iicaahaame afaayicinihaamegayico, nooboro.

⁹ Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayico diiboco dilluuhi uco ihaciqui.

Jaanegui uco nuubo: Ifaaji machu. Jaano diijifaño imono naamejino iimihubadi. Jaanoti dihibafaño faafaityejino, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha diibo usefañoti toohaamegayico hiciuboro machuuhi. Jaano taajifaño imiino iimihu imobadi. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.

¹¹ Jaadi uco nuumo: Siino dibogo ajashutino cuuminoditi, jiiinjeminaaditi, siijiminaaditi, bu aivojotoditi icano Moocaani onoonoco, noomoro. †

Miimisiici Moocaaniti Ihiimaamisi.

11 Jaadi uco aciumo noofaijicu metrobadi iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono

† Sahaamefaño: nooboro, noono.

Moocaani templojaco doovo, bu ijeevivobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa minoodimo tomañovi ejeevehicamo miyaminaa icahi? ² Jaanoti idiinocoro igoohasico devedino tohasi siicumijeo miyaminaaguuiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cumico quicuju cuarenta y dosdi nihibava ticovovi. ³ Jaasumi uujoho tajibogominaatisico galluji uujoho onoonoco ijibeguequi mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi, civochehujefaño jicininisico.

⁴ Jaamisi diitisi Moocaani jiiinje Aivojibo imega iica-hooi olivohooi, bu cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi. ⁵ Jaamisico saatoho imitino omoonigohachiji diitisi iijiti ciiigai iineeji diito iminaaco ijigasui. Tolli guijevejimo paryi diitisisico imitino imooniqui omoonimo. ⁶ Jaamisi jiiinjehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tiijhoti iminiyujino mityama icahi, bu jiiinjeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi omoonijino mityama icahi icano. ⁷ Jaamisi idudicamaajeque imivucuudi iihicuuubo oono iihicuhojifañoti asaaboro diitisisico moonivaji. Jaabo diitisisico iguiinoniboro gaicaauji.

⁸ Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiboco etetecuumi jiihaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi oovicinihi. ⁹ Bu jaamisi cira-jitih mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiiinje miyaminaa icamo ihatyimequi. ¹⁰ Jaamisi iguijeveneri jiiinje miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti ijibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri. ¹¹ Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano niquejete Moocaani diitisisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo. ¹² Jaanaa diitisisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco guubumisi.

Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi. ¹³ Jaano ticovovi aivo sefano jiiinje amaryibauneri tuucuumiti fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicaui. Jaabadiro tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.

¹⁴ Jino alliviono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguisino.

¹⁵ Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:

Jiiinje aivojino Mohaivojibedi, bu Icrisodi icano icacuui. Jaabo tajibaji fahijivaro, noomoro.

¹⁶ Jaanaa veinticuatrodim quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiiinjehallivi ajavucamaaumoro Moocaanico imuuhi, ¹⁷ jilli noomoro:

Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco. Ijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayiciboro atajibacuumaño icano. ¹⁸ Miïro jiiinjeminaa dijaa sifiiratehi. Jaarunofaño ijoho adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa ijoho onoonoco ijibeguehicamoco, bu #diro iicahicamoco, bu dimomoco obociguehicamoco icano sabadiro sihidi ejeevamehejeque, bu sihidi ejeevatimehejeque icano adaadujifucu, bu tolliro jiiinjeque ifinisuhicamoco ifinisujino icano, noomoro.

¹⁹ Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicifafutuui. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiiinje ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi giiiriribauhi, bu jiiinje sefano maryibauhi, bu guisiyino badi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

12 Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano ifuvusuuno: gaigo ñihibari imibocinogobadi aricuno ifuvusuuno, fucuo ñihibahalliri julleecinigo, docedimo meeciriri ichaahimiga eheetavocinogaco javucinigo. ² Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi. ³ Jaanobuunati bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyici idino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaubo. ⁴ Jaabo ibuhuri samañooto meecirico niquejefañoti ubuutuucuboro jiiinjehallivi gañiui. Jaaboro iseemevaqui omoonigo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui. ⁵ Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiiinjeminaaco sefano tajibaji jigaiñohiri iicanicibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaa. ⁶ Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi.

⁷ Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojibo Miguel onoobo iyotoma. ⁸ Jaaruubo idragonco sahigotiro guinoniumo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi. ⁹ Jaamaño diibo sihidi ejeevano dragonco baavi gañiumo, johono siicijeo jiiinimo oono imomo iji, Satanas iicaaboco. Jaabo jiiinjeminaaco abañihicaaboco iyotoma baavi jiiinjehallivi gañiumo.

¹⁰ Jaanaa guubuui sefano niquejefañoti unuunoco: Moocaniti asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivoji icano, bu Iristo mitya icano gasecuuhi. Miïro baavi gañicafutucuubo Moocanico monahabomihallivi imitino ijibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano. ¹¹ Jaaruuboco monahabomi guinonicuui Corderobadi iicaabo tiihohofañodi, bu Moocaani jibogomiyaano iicanoco ijibeguehicaneri icano. Miïro ifiico gajjutimo, bu guijeveque iguihiutimo icano.

¹² Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti idaasucani mihicaji

amihai jiiinjehalliri, bu muuaiñofoño mihicamo icano. Miïro oono iji tahigo sihidi isifiiratooboro niitehi queenene iicajitinoco agaajaaboro.

¹³ Jaabo idragonco agañiumo iicaabo oono gaifico eseemevaugoco bucasiubo. ¹⁴ Jaanegui diigoco cimimi mogaaje ijiecuucico aciumo jiiinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi iimibachuhigovi. Tahi diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu sificabatifeenedi icano ticovovi. ¹⁵ Jaago dojicuti ijiinimobadi iicaabo iijifañoti nifaihuco galluuhi muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.

¹⁶ Jaarunofaño jiiinje diigoco amusuui, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri. ¹⁷ Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiiratuuboro fuuhi diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajibaco imino omoonimoro, bu Jesucristo jibogoco jeevesutimo iicahicaumoma ihamocasiqui.

Iñihicumisi.

13 Jaadi muuai jiiinigaibaahohallivi ujulleeveubo atyimeuhi ñihicuubo muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyici icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovooocivi ichaahimiganoma icaui, bu inigainohallivi caatiniciniuno Moocaniditi idicuno onoono momo icano. ² Jaabo ñihicuubo jicubadi ejeevaubo, tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi boc iiji icanoco aciuhi. ³ Jaabo ñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiiinje miyaminaa ajabafituumoro diiboco miyaavuguui. ⁴ Jaamoro idragonco cahacisuumo diibo ñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu ñihicuuboco cahacisuumo jilli noomoro: ¿Mijoho fine jaani ñihicuubobadi jeevahi? ¿Mijoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.

⁵ Bu tolliro diibo ñihicuubo Moocaniditi idicunoono ihiimaauno jaabicafutuuhi cuarenta y dosdi ñihibava ticovovi tolli imooniqui. ⁶ Jaamaño ticovaubo Moocaniditi imitino ihiimaaboro imomoco idicunoono nuuhi, bu diibo iimihijati, bu niquejefaño paryi iicamoti icano. ⁷ Tolliro bu ajaabicuboro jilli ñifiniciubo Moocanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinoniuunoco. Bu gaayicuboco mityaco fahigova miyaminaahallivi, bu faacuumivahallivi, fanoohiiji miyaminaahallivi, bu faajiiinje miyaminaahallivi icano. ⁸ Jaabo diibo ñihicuuboco cahacisuumo paryi jiiinjehalliri iicamo oono jiiinje ifiivunotiro diito momono Corderobadi iicaabo agaicaucufutuubo fiivohaamefano acaatinirautimo.

⁹ Amihai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu. ¹⁰ Sitaaco civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño satyocafeteji. Jaanoti bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaucufeteji. Jilli iicaneguiiha Moocanita iicamo imiyaavogomoro ijaabicihicaqui.

¹¹ Jaanobuunati sifi ñihicuubo jiiinjefañoti asaunoco atyimeuhi. Jaabo iiniicuuci cordero iniicuucibadi jee-

vauhi. Jaaruubo dragonbadi iimaahicauhi. ¹² Jaabo iticonio ñihicuubo mityaco paryi gaayiciuhi, diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi. Jaaboro jiinijeque, bu toojehalliri iicamoco icano tajiibaubo iticonio ñihicuubo oono sihidi ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacisuqui. ¹³ Bu tolliro sihidi ejeevanehejeque, bu niquejefañoti miyaminaa imefeenevi jiinijehallivi cijigaico iniitusunehejeque icano. ¹⁴ Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi omoonihicaunofenedi jiinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro diitoco tajiibaubo diibo iticonio ñihicuubo niisugari agavriicunoma iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi. ¹⁵ Jaadi diibohallivi asaano ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico eetavuuboco ijeebico aaciiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco igaisiraicisuqui. ¹⁶ Jaabadiro bu tajiibaubo paryi miyaminaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco, bu sihidi ejeevamoco, bu idaaumehejeque, bu sihidi inihibamima iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jijovotoco icano. ¹⁷ Jaadi miihaiñooba ticovono naajejitihi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ñihicuubo momo, bu imomo oovo icano. ¹⁸ Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildimo Amasivano.

14 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi Corderobadi iicaaboco Sion cuumibaihalliri julleecinuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildimo miyaminaa ihimecunoti Corderobadi iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatinicinimo. ² Jaadi guubuuhi niquejefañoti sihidi teehiguisi uguubuvusunicibadi, bu sisi sefano igiiriribanicibadi icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidi miyaminaa iharpanoco oojisunicibadi jeevauhi. ³ Jaamo bohono masijico masivahicauhi Moocaani aivoji icaga imegavi, bu igueenemehejedimo iicaumo imegavi, bu quilahuto imegavi icano. Jaajico miihaiñooba aivo gaajahicautihi idimoro diito ciento cuarenta y cuatro mildimo iicaumo jiinije miyaminaafeeneti ataajasucafutumoro. ⁴ Jaamo diito gaigoomivi ijivuutimo. Jaamaño mihinivatimo iicaumo. Jaamo Corderobadi iicaabo dojicuti feehicahi diibo fahigova ofoohigovi. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanoti Moocaani, bu Corderobadi iicaabo iicamisi gaajacuhi sihidi ataajasucafetejinoco. ⁵ Jaamo Moocaani imegavi mihinivatimo iicaumaño diitofaño bañifiira atyimerautihi.

Moocaani Toomominaa Miimisiici, Saafi Idino Ijibogono.

⁶ Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi niquejeguiinodi ifinijitino taajasujibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinijeminaaco, bu famoovaaco, bu faajiva miyaminaaco, bu faacuumiva miyaminaaco icano ijibeguequi. ⁷ Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Miro jino tufucu gase-

cuuhi iimitihalliti jiinijeminaaco idaasuno omoonijifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinijeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.

⁸ Jaanobuunati bu sifi saauhi jilli nooboro: Acutucuno, acutucuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi paryi jiinijeminaaco ihajevari iguiricavusumaño, nooboro.

⁹ Jaanobuunati niinoobo saauhi sefano jilli nooboro: Oono ñihicuuboco, bu ihijico icano, imomoro ihoovotaco ihusevi, bu ihimecuvu icano ificuumoco ¹⁰ Moocaani ñihicuno mooniji. Jaamo idaasuno moonicafeteji cijigai azufrema iicaneri Moocaani toomominaa imefeenevi, bu Corderobadi iicaabo imefeenevi icano. ¹¹ Jaano diitoco idaasuno omoonimo aimuufai icaji fahijivaro ufucuro finiratio fucuhachuta, cuje-hachuta icano jahuisuratino diito ñihicuuboco, bu ihijico icano achacisumoco, bu imomo oovoco agaayicimoco icano. ¹² Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajibanoco omoonimo, bu Jesuco jeevesutimo iicamo icano jaabicima iicaqui.

¹³ Jaanaa guubuuhi niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro uco unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojiibo Cristo imiyaavogomo iguijeveme. Jiihi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaajavechujimo icano.

Basuta Ujusucunoco Mihicinicibadi Moocaani Niinofucu Naniji Iimifiimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifiimoco Imitino Imooniqui Icano.

¹⁴ Jaadi emeeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihallivi javuciniuhi, bu meeyuhu sijjevahuco gaayiciniuboco.

¹⁵ Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inuui. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco: Dimeeyuhuri quiticibo basuta noovataco dñicu tufucu mihicacuui. Jino jiinije basuta noova tifaicuui, nooboro.

¹⁶ Jaaneguiiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiyicuboro jiinije basuta noovataco iciuhi.

¹⁷ Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuui niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño sijjevahu meeyuhu icahuma. ¹⁸ Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeecivobujejaagoti saauhi cijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu sijjevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticibo dñici jiinije baacuco oono icivucunoco, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiyicuboro iciuhi jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifiira nitibafaño gañiui imahamicafetequi. ²⁰ Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuui. Jaano initibafañoti tiihoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ifutuui fahigovavi, bu ifaicuva ifutuui cabalomi ujulleecinimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiihoho enejiruno baacutofaihuviro oovicafutuui.

Niino Imiti Iicajino.

15 Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño #fuvusu-uno jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa iticovoocivi niino idaasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sifiirataco.

²Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciji-gaima icano foovono sinaagonovi #fuvusunoco. Jaano-jiniri jullelleeciinumo Moocaani aaciuno iharpanoma johono #ñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinonimoro, bu diibo momo oovotaco agaayiciutimo. ³Jaamo masivahicauhi Moocaani jeevivominaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi #joho edeetavono Aivoj#bo Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica aivo tiqvevehi, bu aivo miyaano icano, #joho jiinije miyaminaa Aivoj#bo idiicaabo. ⁴¿M#joho bu ico, Aivoj#bo, #ñihicugotimo icajirahi? Paryi famooro ico cahacisuji. M#ro #joho id#boro im#hinivat#bo. Jaamaño fanoojiini-je miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo #joho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.

⁵Jaano buunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi taj#ba guisibabujecico ificuhicaumaño.

⁶Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti miimisiici id#mo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno omoonijinoma iticovoocivi iicau-umo. Jaamo imichehuje, aricuchehuje, m#hinivat#chehu-jefaño j#ciniumo. Jaamo oro niivigaimeheneri ifeeyi-jehallidi siyiy#cinuhi. ⁷Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhi iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahijivaro iicaabo sifiira gahaficininoma. ⁸Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuui Moocaani sihidi ejeevano, bu mityati icano asaano. Jahigo m#haiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimisiici icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno omoonijnoco asatyumo toonoco omooniumo imivuutinohachuta.

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aam#taditi Ij#bogono.

16 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimi-mañoti Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinijehallivi mutucaruto toono sihidi ejeevano Moocaani sifiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.

²Jaanequiha diitoti saafi ticonuhi jiinijehallivi iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono #ñihicuubo oovotaco agaayicumoco, bu ihijico iimumoco icano fiivuuno idicuno c#nisino sihidi aivonoono.

³Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñoafaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhi t#johobadi minifutuui. Jaaneri paryi tumuuajefaño iicaumo chuumuhi.

⁴Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehi-nohallivi, pisirigañohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno t#johoti minifutuui. ⁵Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivoj#bo Moocaani, #joho aivo imino omoonifiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano. ⁶M#ro diito #diro iicaumoco, bu dij#bogocho ihiimaumoco icano it#johoco aga#umoro guijeniui. Jaamaño #joho jisumi diitoco t#johoco diisuhi tolli diito imogomaño, nooboro.

⁷Jaanaa bu guubuuhi saafi Moocaani jeevivobuje iicauhigoti unuunoco: Jii, Aivoj#bo Moocaani sihidi mityama idiicaabo, miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.

⁸Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco ni#bahallivi tucaruuhi. Jaaboro in#baco mityaco aciubo miyaminaaco ihaiguucuri ij#gasuqui. ⁹Jaaneri paryi miyaminaaco #ñihicuuno #jogasuuho. Jaarunofaño iimitico jeevesuutimo, bu Moocaanico imuutimo icano; jilliro diibediti idicunoono iimaamoo toono #ñihicuunoono imitihallivi mityama iicaubediti.

¹⁰Jaano allivioobo iguirihillufaño iicaunoco oono #ñihicuubo aivoji icagahallivi tucaruuhi. Jaaneri diibo aivoji jiinije c#vonoguino minifutuui. Jaanaa miyaminaa aavovomoro cuhufono imicicifotomoro ma-jaabicin#badiro diito ineh#jebanoco jimicamaaihi-cauhi. ¹¹Jaarumo iimitico jeevesuutimo omoonimoro Moocaani niquejefaño iicaubediti imitinoono iimaauhi ic#nisiino, bu aivono icanohalliti.

¹²Jaano allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidi ejeevamuuai Eufate onoomuafaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi j#haiti iminifetequi tojiri aamijijaagoti jiinije aivojito isaaqui.

¹³Jaadi atyimeuhi dragon iijifañoti, bu #ñihicuubo iijifañoti, bu jihovo iimaaminaafi iijifañoti icano inuunoco, miimisiici, saafi id#mova iimitino gajami jacucugamibadi jeevamoco. ¹⁴Jaamo diitou iji gajami sihidi ejeevanehejeque omoon#hicaumo, bu jiinijeminaa aivojitoco igaiy#cituumo Moocaani sihidi ejeevaaboma ihamocasiqui. ¹⁵Jaanequi mehesicini uujoho gaa-jaciratino saaji nanivaminaafi asaanic#badi. Imicani icajiiho ifiico imino imibachuubo gaachehuco imibachunic#badi. Jaabo icigati#bo iicanic#badi teemejiibo. Jaabo nucufeguecujiti#bo sicaibo iicaabo iicanic#badi. ¹⁶Jaamo diito imitino gajami aivojitoco igaiy#ciuhi hebreomi iijiri Armagedon onoomaño.

¹⁷Jaano buunati niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sicaisituvi. Jaanaa niquejefaño iicaja iimi-mañoti Moocaani aivoji icagati sefano unuuno guubuvusuui: Fine imivocafutucuuno, noonoro.

¹⁸Jaasumiro sihidi namebauno, bu jiinije #ñihicuuno guubuvusuui, bu sihidi sisiimi icauhi icano. Jaaneri sihidi sefano jiinije mary#bauhi jiinijehalliri miyaminaa iicanoti amary#bahicauno janaanicivi. ¹⁹Jaaneri sihidi ejeevacuumi dujavavuuhi feenedi minooçi, sano id#no. Tolliro bu jiinije miyaminaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadi bu Moocaani sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumiti esafutuui. Tuucuumico isifiirafaihuco ifay#suqui tuucuumijaago isifiiratuuboro agalluufaihuco.

²⁰ Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaino icano buuhicauno. ²¹ Tolliro bu miyaminaahallivi niquejefañoti guisibanobadi ejeevano aifuuhi. Jaanaa saba boci cuarenta kilodino icauhi. Jaanohalliti miyaminaa Moocaanico: Imitinoono, nuuhi jihishitineri diitoco idasuno omoonionohalliti.

Sihidi Ejeevano Ajevaminaagoco Ahaamino.

17 Jaanaa tajaago saubo oono Moocaani toomominaa sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ico ifusuqui oono sihidi ejeevano ajevaminaago muuaiñohalliri igicinigoco ahaaminoco, nooboro. ² Miro jiiinjeminaa aivojito diigoma imitino icahicahi. Jaaneri jiiinjehalliri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.

³ Jaanobuunati Moocaani Gaija uco ifusuunofañoti Moocaani toomominaafi uco sicaihigovi satyuuhi. Jahigo atyimeuhi gaigooico ifihicuubo tifaibohalliri gicinigoco. Jaabo ifihicuubohalli sihidi caatiniciniuno Moocaaniditi idicuno ononeheje, bu jaabo nigaino sahuse juugahuseti miyici idino, bu fahuseecidino iinicuno icano. ⁴ Jaago diigo diibohalliri igiciniugo jiciniuhi tifaiba iicachehuri, bu atyivachehuco icano. Jaago imibaiquimaacinuhi orori, bu iminoono guisiyineri, bu perlari icano. Jaago gaayiciniuhi oro guirihilluco idicuneneri, bu ihajeva idicuri icano gatyuuci icahilluco. ⁵ Jaago imecuri caatiniciniuno itihino momo: Sihidi ejeevano Babilonia cuumi ajevaminaa seeji, bu paryi jiiinjehalliri iicamo idicunoono seeji icano, onono. ⁶ Jaadi uujoho gaajaciuhi diigo Moocaanita iicamo tijeheri, bu Jesu miyaabo iicanoco ijibeguehicaumo tijeheri icano imo imo iicagoro guiriicavocinigoco. Jaanoco aatyimeuboro sihidi jabafiituuhi.

⁷ Jaaneguiha Moocaani toomominaafi uco nuuhi: ¿Collhi daabafitehi? Ico uujoho gaajasuji oono itihino diigoco adaatyimene milli eneejirunoco, bu ifihicuubo sahuse juugahuseti miyici idino, bu fahuseeci iinicuno iicaabo diigoco ifiisebeti icano. ⁸ Diibo ifihicuuboco adaatyimeebe johono iicahinibo. Jaaruubo jisu mi chahacuhi. Jaaruubo siino ifihicuhofañoti saajiibo ifinicujihigovi efiejino imegavi. Jaaneri jiiinjehalliri iicamo jiiinje ifiivunotiro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidiro jabafiteji oono ifihicuubo iicahinibo, achahacuubo, siino asaadi.

⁹ Jimañeri ononoco gaajama iicamo gaajaji: Miro oono inigaino, sahuse juugahuseti mibaici idino ifabaino iicanoco eneejiruno: Tobajehalliri diigo igiciniabajediti. ¹⁰ Jaayijere bu sahuse juugahuseti mimisiici idino aivojito iicamediti eneejiruno. Jaamoti sahusedimo finicuuhi. Jaanoti saafi jino icahi. Jaanoti saafihiica gasetihi. Jaaruubo agasedi guenene icajitih. ¹¹ Jaabo oono ifihicuubo iicahinibo, achahacuruubo diitobuunati asaajiibo aivojiboti iicaqui. Jaaboma ochodimo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahuseti miimisiici idino iicaumooboro. Jaadi feejiibo ifinicujihigovi.

¹² Jaanoti bu fahuseecidino iinicunoco adaatyimene fahuseecidimo aivojito iicajimoco onono. Jaamo taji-

batihica. Jaarumo sano nihiba oovoti aivoji iijico gaayicijimo sano oono ifihicuuboma. ¹³ Jaamo diito aivojito sabadi ihimaamoro imitya, bu ihaivoji iicanoco oono ifihicuuboco acijimo. ¹⁴ Jaamoro Corderobadi iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadi iicaabo guinoniji, miro diibo aivojito Aivojibo, bu tajibaminaa Tajibaminaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocovauboro icuuihi. Jaamo diiboco jeevesutimo icahi, nooboro.

¹⁵ Jaadi bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooico ajevaminaago tumuuajehalliri gicinigoco adatyimemuuaije oono cuumino miyaminaa, bu fanoohiji miyaminaa, bu jiiinjeminaa icano.

¹⁶ Jaabadiro bu oono ifihicuubo nigainohallivi fahuseecidino iinicunoco adaatyimene ajevaminagoco ijihenevere sicaigoco jeevesujimo, bu tolliro diigo uucunoco uduumoro diigoco cijigaifaño jigasujimo icano. ¹⁷ Miro Moocaani diito jeebifaño ficuji diibo iimogobadi diito imooniqui. Jaamaño sabadiro ihimaamoro ihaivoji iijico ifihicuuboco acijimo Moocaani unuuno imivocafotonohachuta. ¹⁸ Jaanoti bu gaigooico adaatyimene oono sihidi ejeevacuumi jiiinje miyaminaa aivojitoco atajibahicacuumiti onono, nooboro.

Babilonia Cuumi Ifinjino.

18 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi sihidi mityama icaabo niquejefañoti inituunoco. Jaabo seseene jiiinjeque achicuhi iharicuri.

² Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi ijimi iijanotiro fiivutucuuno, bu fanoohimiti gaijami iijanorucu, bu faaboho jooi agahafomo idicufiimo, bu ijihchufiimo icamo iijanurucu icano. ³ Miro paryi jiiinjeminaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu jiiinjeminaa aivojito diigoma ihajevari imitineheje icahicahi, bu jiiinje naajeminaa tuucuumi imiti naajeteque omoonimoro sihidiro nihibamivahicahi icano, nooboro.

⁴ Jaadi siino guubuuhi niquejefañoti unuunoco: Amihai taty mihamo tuucuumiti mihino tuucuumi imitifañoti mihicadino, bu tuucuumico idasuno omoonijino amihaiivi ifetedino. ⁵ Miro tuucuumi imiti ajashutino jiiinjeti niquejevi ifutucuuihi. Jaaneri Moocaani diigo imitico esafutucuuihi. ⁶ Jaanegui diigoco mahaci oono saatohoco diigo aacihicabadiro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonuno alinoocivi. Bu oono diigo sitaaco iimitino eheetavehicano janaanivivi meheetavo diiguedi. ⁷ Sihidiro aivono, idasuno icano diigoco momooni oono diigo sihidi mitya mitya icahicagoro, sihidi imitico iimogogoro omoonihicano ticovovi icano. Miro diigo ijeebifañoti neehicahi: Jino uujoho aivojigobadi icahi, bu uujoho fibaijigo iicatimaño idasuno icajitih, noogoro. ⁸ Jaamaño safucudiro diigoco idasuno omoonijino ihallivi gaseji: guijeve, bu idasuu, bu ajeba, bu cijigairi jigasucafetejimo icano. Miro jishitibo Moocaani diigohallivi jilli neehi.

⁹ Jaaneri jiiinjeminaa aivojito diigoma iicahicamo, bu imitico sihidi iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidi

diigueri idaasuveji diigo ijigano aimuufaico aatyimemere. ¹⁰ Jaamoro diigoco idaasuno omoonino ñihicuti tehesino iicahigoti neejimo: ¡Ay! Idaasucani di-icahi, ijoho Babilonia cuumi iguiracuumi, sihidi edeevacuumi. Dihallivi sano goovanogayi ico idaasuno omoonino gasehi, noomoro.

¹¹ Bu tolliro jiniije naajeminaa tuucuumico idaasuvomoro taacasiji diito inaaajeteque isivanoco miñhaiñooba anaajecuujiñeri. ¹² Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosiño guisiyineheje, perlaneheje, bu iiminoo gaachehuboogano, sedaboogano, aatyivaneheje, bu tifaiñiba iicaneheje icano, bu tolliro fanoova imohono afacinoono, bu marfilneheje, bu iimino imohono, bu bronceneheje, jigaiñoneheje, bu ucuhufono guisibano marmol ononeheje, ¹³ bu canelaneheje naajete, bu afacinoono, maaniguiijino, mirraneheje, facicifaihuno, vinofaihuno, diñibano, bu harinaguiijino, bu ñaavaneheje, bu tolliro asiminaa-jeteneheje, ovejami, caballomi, bu carrono, bu miyaminaa jiovotehejeque icano. ¹⁴ Jaamoro tuucuumico neejimo: ijoho sihidi idimegüehicano chahacuui, bu fahijivaro chahacuujino sihidi dibusumije, dihovosineheje icano, noomoro.

¹⁵ Paryi jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidi inñibamivahicamo tehesinotiro iicajimo tuucuumico idaasuno omoonino ñihicuti, ihidaasuri ataamoro neejiji: ¹⁶ ¡Ay! Idaasucani sihidi ejevacuumi icahi. Miñro gai-go imichehujefaño, itifaiñiba iicachehujefaño, aatyivachehujefaño icano jiciniño, bu orori, imino guisiyineri, perlari icano imibachucinigobadi jeevauhi. ¹⁷ Jaano ajashutino busumije millí goovanogayi finñi, noomoro.

Jaabadiro bu paryi ciijigameenene aivojito bu togajeri ñgomo, bu togaje dudicamaajeminaa, bu paryi muuaiñofoño ududicamaimeheje icano tehesinoro julleecamaajiji. ¹⁸ Jaamoro tuucuumi ijigano aimuufaico aatyimene idaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jicuumi ivibadi iicacuumi chahahi? noomoro ¹⁹ inigainohallivi jininoco gavaracuui ñdaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ay! Idaasucani sihidi ejevacuumi icahi. Miñro tuucuumi busumijeri paryi muuaifaño icijigameenenema iicamo sihidi ñihibamivahicahi. Jaacuumi millí goovanogayi finñi, noomoro.

²⁰ Jaarunofaño amñhai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu amñhai Moocaani minisuminaa bu mihimoba, bu paryi Moocaani ijico mijñbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Miñro tuucuumico tolli omoonineri amñhaiño jaadaco Moocaani icñi, nooboro.

²¹ Jaanaaca Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo guisibatygabaco gañiyiciuhi machuta cahasutaguuisibatygababadi iicabaco. Jaaboro muuaifaño gaññuui, jillí nooboro: Jillí gaññcafetejicuumi baavi sihidi ejevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyimeracujitñi. ²² Bu ufucuro dijñhaiñofoño arpa, bu siru, miriicuno icano guubuvusucujitñi, bu fanoodudicamaajeminaa, bu machutaaco aahasuno guubuvusucujitñi icano, ²³ bu ico achiciniñicano ciiji-

gaimecuno ifuvusucujitñi, bu ufucuro ñvi guubuvusucujitñi taabava jñbaimo masino icano, dinaajeminaa sihidi ejevamo paryi jiniije miyaminaaco dihapichuneri abaññicaumaño.

²⁴ Miñro tuucuumifaño Moocaani ijico ijñbeguehicamo tñjohoco agaññuno atyimecafetehi, bu tolliro Moocaanita iicamo tñjoho, bu paryi jiniñehallivi agaicaauhicamo tñjoho icano, nooboro.

19 Jaanobuunati niquejefañoti sefano sihidi miyaminaa unuunoco guubuuhi:

¡Aleluya! Itaaasu, iimi, imitya icano paryi Moocaanino. ² Miñro diibo imino miyaanoro emeeñboro dugaacufñi. Miñro sihidi ejevamo ajevaminaago jiniñjeminaaco ihajevari imihñinigoco, toono jaadaco icacuubo. Ijeevivominaa tñjohoco agaññuno jaadaco icacuubo, noomoro.

³ Jaadi siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ijigasuno aimuufai suufenitino aimuui, noomoro.

⁴ Jaadi bu veinticuatroñimo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedimo iicamo icano jiniñehallivi ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivoji icagahalliri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fine! ¡Aleluya! noomoro.

⁵ Jaanaaca Moocaani aivoji icagajaagoti unuunoco guubuuhi: Moocaanico mihimo paryi amñhai diibo jeevivominaa, diiboco mihiguimo mequehefiimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadi Icaabo Jñbaimo Iicajino.

⁶ Tolliro guubuuhi sihidi miyaminaa ihimaabadi iicano, sefano guubuvusuui guisino uguubuvusunicibadi iicano, bu sefano sisiimi igññribanicibadi icano, jillí neehicauhi:

¡Aleluya! Aivojñbo Moocaani sihidi mityama iicaabo atajñbacumaño. ⁷ Masñ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacisuqui. Miñro jino Corderobadi iicaabo taabava jñbaimo iicajino gasecui, bu mogai iicajigo imibaivucuui. ⁸ Jaagoco iimino gaachehu, mihñivatichehu, aricuchehufaño jñhacuumo, noonoro.

Jaano toono iimichehufaño ijñhacuno onono Moocaanita iicamo mihñivatimo iicanoco eneejiruno.

⁹ Jaadi uco Moocaani toomominaafi nuuhi: Jinooco bu caatñi: Imicani icajimo Corderobadi iicaabo taabava jñbaimojaagovi ucuhuvamo, nooboro.

Jaadi bu uco siino nuubo: Jino Moocaani ijñ aivo miyaano iicano, nooboro.

¹⁰ Jaanegui uujoho diiboguiino memuiñvuui diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tollí moonidino uujoho, bu tolliro Moocaani jeevivominaafi ijoho idiicabadiro, bu dinahabomi Jesu jñbogoco suufenitimo ijñbeguehicamobadiro icano. Jaanegui Moocaanico diimo, nooboro.

Miñro toono Jesu jñbogoco ijñbogomo Moocaani iimaa jñbogominaa.

Eseene Caballohalliri Iicaabo.

¹¹ Jaadi atyimeuhi niqueje faayiciniunoco. Jaanofañoiti inuubo seseebe caballo. Jaabohalliri iicaubo momou Abañitatibo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajibahicaaboro miyaano iimitinoco iguiinoniqui minaaco eheetavefiibo. ¹² Jaabo aallino cijigaiguihunobadi jeevauhi, bu inigaihallivi sihidit chaahimigano icauhi, bu imomo caatiniciniuhi. Jaamomoco idiiboro diibo gaa-jauhi. ¹³ Bu jaabo tijjohori jeesucinichehufano jiciniuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa. ¹⁴ Jaabo dojicuti fuumo niqueje amocasiminaa imichehuje, mihinivatichehuje, sesechehujefano jicucucinimo. Jaamo bu tolliro seseefiimo caballomihalliri icaumo. ¹⁵ Jaabo iijifañoti sijjevaga niisuga inoociniuhi. Togari jiiinjeminaco iguiinoniqui. Jaaboro tajibajiibo jigaiñohiri iicanicibadi. Jaaboro aamijiibo oono baacufaihuco ihiciqui itihairi iquicunicibadi. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo idaasuno mooniji. ¹⁶ Jaabo idihallivi igaachehuti caatiniciniuno aivojito Aivojibo, bu tajibaminaa Aivojibo icano onoomomo.

¹⁷ Jaadi bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi nihibahalliri julleeciniboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryi joomi asimi niquejeguiinodi agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutino Moocaani machutajaagovi. ¹⁸ Jaamo aivojito uucunoco, amocasiminaa aivojito uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomih uucunoco, bu diitohalliri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jiovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.

¹⁹ Jaadi atyimeuhi inihicuuboco, bu tolliro jiiinjeminanaa aivojito ihamocasiminaa igaivuumoro oono eseseene caballohalliri iicaaboma, bu diibo amocasiminaa icano imoonicasiqui asaaumoco. ²⁰ Jaadi inihicuuboco, bu jihovo iimaaminaafico icano sano agaayiciuboro sisiibo. Jaabo diibo jihovo iimaaminaafi inihicuubo imegavi jabafiiranehejeque omoonihicaubo. Tonehejefeedit diibo jihovo iimaaminaafi miyaminaaco bañihicauhi oono inihicuubo oovotaco agaayicumoco, bu jaamoro diibo ijico iiumumoco icano. Jaamisico gañiubo buheemisico cijigai jicooba azufrema ijigabafano. ²¹ Jaanoti diitisi yoto guijenicaftuuhi oono eseseene caballohalliri iicaubo iijifañoti nisuga iinoocinugari. Jaamo uucuneri paryi añimi sihidiro tuvauhi.

Mil Año Ticovovi Imino Iicajino.

20 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi ihusefano inihicuhoji llave, bu jigaiñehityigaba icanoma niquejefañoti niituboco. ² Jaaboro dragonco agaayiciuboro tohiri sisiuhi. Jaaboco sicijeo jiiinimo, iji, Satanas iicaaboco mil año ticovovi ficuubo. ³ Jaaboro diiboco inihicuhojifano agañuboro ihallivi maaniniuhi. Jaaboro tuhuga imega igaajataco ficuuhi

† Griego iijiri noono: Jaaboro diitoco iisujibo Moocaani imityaabo sifira aivofaihuco.

siino miyaminaaco bañicuutiibo iicaqui mil año ticovovi. Jaadi mil año afatyonobuunati siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo guenene icajitibo.

⁴ Jaanobuunati atyimeuhi sihidit aivojiti icagano iicanoco. Jaanohalliri giciniuno itajibaqui mityaco agaayicumoco. Tolliro bu atyimeuhi johono Moocaani iijico Jesucristofañodi iijibeguehicaunohalliti inigainoco iquitiumo jeebinoco. Jaamo diito inihicuuboco, bu ihijico icano imuutihi. Tolliro bu diibo oovotaco ficusutimo ihimecuti, bu ihuseti icano. Jaamo ubuheetuumoro Cristoma mil año ticovovi tajibauhi. ⁵ Jaano toono iticonio buheete iicajino. Jaanoti saatoho uchuumucuumo buheeteutihi. Jari toono mil año afatyonobuunati buheetejimo. ⁶ Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunati iticonio buheeteañodi iicajimo. Jaamohallivi allivio guijeve imityama chahaji, diitoco cijigaifano agañijirunoma. Jilliro ivi Moocaani Cristo iicamisi sacerdotemitiro icajimo. Jaamoro diiboma mil año ticovovi tajibajimo.

⁷ Jaano toono mil año afatyonobuunati Satanas siino sinaayucafeteji inihicuhojifañoti. ⁸ Jaadi feejiibo paryi jiiinjeminaco ibañiqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañitejiibo. Jaaboro tuucumico amocasiminaa ajashutimo muuaño jiiinigaityihaiñobadi iicamoco igaiyicijiibo minaaguuiha. ⁹ Jaadi saajimo jiiinijejinibacidi. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijicumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallivi Moocaani cijigaico agalluuno paryi diitoco jigasuji. ¹⁰ Jaanoti iji diitoco abañituboco gañijiiibo cijigai azufrema ijigano jicoobafano; oono inihicuubo, bu jihovo iimaaminaafi icamisico agañubufano. Jahigo idaasuno aivono moonicafetejimo fahijivaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidit Ejeevano Eseene Aivojiti Icaga.

¹¹ Jaadi atyimeuhi sihidit jeevano seseeene aivojiti icagaco, bu togahalliri igiciniuboco icano. Jaabo imefeenetit niqueje, jiiinije icano sano finiuhi atyimeratino. Jaamaño diito iicaujirumaño atyimerautihi. ¹² Jaadi atyimeuhi paryi iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahigo Moocaani imefeenevit julleecinimoco. Jaadi faayicumoco aameneque, tolliro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadi uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonihicaunoco toohaamejefano iicaubadi. ¹³ Jaasumi iguijeveumo tehinofano, bu muuañoñofano icano buheeteuhi. Jaabadiro bu famooro iguijeveumo jeebino buheeteuhi guijeveiminaa iicahicaumañoti. Jaamoco paryi jaaducafutuuhi omoonihicaunehejeque emeeciiboro. ¹⁴ Jaadi guijeve, bu guijeveiminaa iicahicaumaño icano gañicafutuuhi cijigai jicoobafano. Jaaba toba cijigai jicooba allivio guijeve iicano. ¹⁵ Jahigo bu tolliro gañicafutuumo fiivo aamefano imomono acaatinirautimo icano.

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiiinije Icano.

21 Jaanobuunati atyimeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiiinijeque icano. Miho iticonio niqueje,

bu iticonio jiiinije icano ifinicuumaño, bu tolliro muuaiño chahacuuhi icano. ² Uujoho Jua, atyimeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeenetí iniitucuumico. Jaacuumi imino imibachuciniuhi gaigo itajevaqui iim-ibaiquimaainicibadi. ³ Jaanaaca niquejefañoti sefano unuunoco guubuuihi: Meeci, jino Moocaani miyami-naafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiiho. Jaanoti diiteji diibo cuumiminaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano. ⁴ Jaamo taafirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuuji, bu taafiira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehacano chahacuuji, eedeene achahacujimaño, noonoro.

⁵ Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.

Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiji aivo miyaano iicano, nooboro. ⁶ Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaobo, bu allivioobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihuti isuuji jaadusuratino. ⁷ Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinicibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano. ⁸ Jaanoti inihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitiminaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima imitinooonoo iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahicamoco, bu jihovo caani ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañifihicamoco icano gañijimo chijigaima azufre ijigano jicoobafaño. Jino allivio guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

⁹ Jaanaaca Moocaani toomominaafi sahuse juugahuseti miimisiici idimo niinoono Moocaani sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaaboro uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba iicagoco ifusuqui, nooboro.

¹⁰ Jaano toono uco Moocaani Gaija ifusuunofaño atyimeuhi Moocaani toomominaafi uco caamovobai guiraabai niqueve asatyuboro ifusuuhi iimino cuumi sihidí ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeenetí iniitucuumico. ¹¹ Jaacuumi seseene achiciniuhi Moocaani aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guisiba aricubadi, jaspe guisiba aricu imino oonogoonovi ifuvusunicibadi. ¹² Jaacuumihallidi kuhufono guisiri meegueciniuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno fahuseeci motihaiti mihugaaci idino. Jaahugaje ticovovi Moocaani toomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallivi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumici idino iicacuumije momono caatiniciniuhi icano. ¹³ Jaano aamijinaagocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu niquequenaagocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu sanaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino icano. ¹⁴ Jaano tuucuumihallidi fahuseeci motihaiti miibaaci idino guisibaneri eetavociniuhi. Jaanohallidi imeegue-

ta icauhi. Jaabaajehallivi Corderobadi iicaabo minisuminaa momono caatiniciniuhi.

¹⁵ Jaabo Moocaani toomominaafi uuma ihiimaahicaubo oro imeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano. ¹⁶ Jaacuumi tehesi sanoodinoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomominaafi ihimeiri uhuuvuuno aciuhi, dos mil doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovi icaamovo, bu icarecu icano samañoviruu icano. ¹⁷ Jaadi bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo aciuhi sesenta y cuatro metrodino miyaminaa oovoniciyomoneri Moocaani toomominaafi uhuuvuuno. ¹⁸ Jaanaa imegueta jaspe guisibaneri eetavociniuhi. Jaanoti ifaacuumiu boti orori nicuciniuhi. Jaano vidriobadi mihinivatino ifuvusuuhi. ¹⁹ Jaanoti bu imegueta tano guisibano fanoova iminoono guisibaneri imibachuciniuhi: Iticoniooba jaspe guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba zafiro onoono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba agata onoono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba esmeralda guisibari imibachuciniuhi; ²⁰ Jaano allivioba onice guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba cornalina guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba crisolito guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba berilo guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba topacio guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba crisoprasa guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba jacinto guisibari imibachuciniuhi; bu niinooba amatista guisibari imibachuciniuhi icano. ²¹ Jaanoti iguhugano docedino iicano perlanorou. Jaahugaje iticovocivi sano perlaro eetavociniuhi. Jaanoti tuucuumifeene jiihai sano ororiro eetavociniuhi, imino vidriobadi foovono onogoonovi ifuvusuuhi.

²² Jaacuumifaño templojaco atyimeutihi Aivojiiho Moocaani sihidí imityaabo, bu Corderobadi iicaabo icamisico famañovaviro tuucuumifaño mejeeciveji. ²³ Jahigo cuujeo nihiba, fucuo nihiba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachiciniimaño, bu Corderobadi iicaabo tuucuumico aachiciniho iicamaño icano. ²⁴ Jaacuumi seseefañodi jiiinijeminaa atajasucafutuumo igueji. Bu jiiinijeminaa aivojito tuucuumijaago imitya, iboci icanoco satyeji. ²⁵ Jaacuumi guhugano foocirahicajitihitahigo fucu achahacujimaño. ²⁶ Jahigo jiiinijeminaa imityaco, ibocico icano satyeji. ²⁷ Jaanoti imihinivanoba tahigo feejitihitahigo, bu idicunoonoco, bu bañiiraco icano omoonihicamo tahitahigo feejitihitahigo. Jaanoti naha idimoro Corderobadi iicaabohaame fiivoahaamefaño imomono acaatiniciniho feeji.

22 Jaadi bu uco ifusuubo muuai imino inifaihu fiivoco aacimuuai. Jaamuuai nifaihu jaacuhi cristalbadi icahi. Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivoji icagati iinoociniuhi cuumifeenedi. ² Jaacuumi iicauji jiihai imiyaji guiraaji. Jaaji guiraaro tumuuaijnicidiro icaji. Jaanojinivi fiivo imohococi icahi fanaagovaacijijnivi. Jaahococi faticabavaviro ifanihibava ticovovi noova icahi fanihibavaviro. Jaahococi aamene jiiinijeminaaco itabuqui iicano. ³ Bu jahigo afaijacinino chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadi iicaabo

iicamisi aivoji icaga icaji. Jaamisico ijecivominaa imehicaji. ⁴Jaamo bu diiboco faño ihimeque atyimehicaji, bu diibo momo ihimecunoti icanoma icajimo icano.

⁵Jahigo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo sino seseeque esucujitihi cijigamecuno seseeque, bu nihiba seseeque icano esucujitihi Aivojibo Moocaani diitoco ahachicinijimaño. Jahigo diito fahijivaro aivojitihi icaji.

Jesucristo Asajino Fiiticuui.

⁶Jaadi bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiji. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojibo Moocaani ihimaaminaaco, Igaijaco aacifiibo itoomominaafico jino galluui ijecivominaafico ihifusuqui goovano iicajinehejeque.

⁷Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jibogo acaatinicinino onoobadi omoonibo, nooboro.

⁸Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyimeuhi icano. Jaadi diibo Moocaani toomominaafi tonehejeque uco ifusuuboguiino memuvuuhi diiboco imeequi. ⁹Jaarunofaño uco nuubo: Tolli moonidino. Miho uujoho Moocaani jecivominaafi jibadiro, bu oono dinahabomi Moocaani ijico jibeguehicamobadi, bu paryi oono jihaamefaño acaatinicininoco imiyaaveguehicamobadi icano. Jaanogui Moocaanico dihimo, nooboro.

¹⁰Tolliro bu uco nuubo: Jino Moocaani jibogo jihaamefaño acaatinicininoco toovono ficuudino. Miho fiiticuujino toneheje iicano. ¹¹Jaanogui jaafa iimitibo iimitico mooniboro icahi. Jaanoti bu didicuubo jaafa ihidicuunoco mooniboro icahi. Jaanoti bu iimiibo jaafa iiminoco mooniboro icahi. Jaanoti bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutiibo iicaqui.

¹²Jihi goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sivaji paryi omoonihicaneheje jaadaco diitoco aaciqui.

¹³Jaabo uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, bu iticonioobo, bu niqueeobo oono A, Z icano iicabadi iicaabo, nooboro.

¹⁴Imicani icamo imifiutimoco iimitusucuumo fiivoco aacino imohoti imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijicafetequi icano. ¹⁵Jaanoti didicufiimo, bu apichuco ihimaahicamo, bu gaigooma imitinoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ijimico ejecivefimo, bu paryi famooro banifiiraco iimogomoro omoonifimo icano buhigoro icaji.

¹⁶Jaabo uujoho Jesu tatyoominaafico galluui paryi jinehejeque Moocaani iijanominaaco jibeguequi. Jaabo uujoho David tyadimihai tanoobo, bu iyaachimihaiobo icano. Bu tolliro uujoho aaricuubo cuujetavio meecirigaibadi jeevahi, nooboro.

¹⁷Jilli Moocaani Gaija, bu Corderobadi iicaabo taaba icano neehi: Disaa.

Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.

Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino ifinijitino fiivoco ticovono mahaciji jaadusuratino.

¹⁸Jaabadiro bu jihaamefaño acaatinicinino Moocaani ijico paryi uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Ca-jaatyohacho jihaamefaño ononehejeque janaanici ucubaryuhachiji, bu diitohallivi Moocaani galluui isifiira idasuno omoonijinoco jihaamefaño enehicacunoco. ¹⁹Jaabadiro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iiji acaatinicininoti samañoooco agañhachiji, diiboco fiivo imoho noovatati icitibocoro imicumifañoti gañji. Jihaamefaño fiivo imohohallidi, bu imicumihallidi icano fone iimaacuui.

²⁰Jinehejeque jibogoobo jilli neehi: Jih goovajino asaano, nooboro.

Jihi. ¡Disaa, Aivojibo Jesu!

²¹Jaafa Mohaivojibo Jesucristo paryi amhaico imino moonihi. Fine.